

CH. RV

3546

WILHELM Officina Constructio

Opole

Si, nisi quis meritis, mereatur Olympi.

Nemo beatus est, inquit

Canine carving.

Si; nisi ues eius in illa est

Vivere nemo potest, vivere.

5100

potest

Quindins

Si, nisi dñs facis poterit te digna videri

Nulla futura tua est, nulla futura tua est

Narra dictionum obscuriorum applicata
Germanicis linguis.

Germanizing ligging.

Man hat dort freies arms Leute

Vir aſſa rūtis ribans bvarthia pūſa

Will gelin ~~der~~ februar sein mein brüf.

Soluntas gastra ~~frangit~~ fregit suum brachia pertus

Obscurus sensus

Per medium David ratius cum pistre volavit

Id est: catus in mensa accepto pisce, fugam dedit per
foramen fenestre in t. p. l. p.

foramen fangtug in qua David Rex deportatus

Aspera erunt Istitiandi evahit, si non aderit
abundantia, totum gaudium peribit:

abundantia, totum gaudium peribit:

Niger *Cattus* petit *horeum*, appenso *titone*, quem nisi
adina *gelinget*, *horeum* *firrendet*.

afira extinget, heronim sinterendat

Rex Angli cum Gente bona dat vna serena.

Joan Martini de Alen Diego f.º fustillo Brettspiel

COLLO
QVIORVM FAMI

LIARIVM OPVS, PO

STREMA AVTORIS

manu locupletatum &

recognitum.

DES. ERASMO ROTERO

Sunt Christofori Rüchbaum laboranti

Georgius Humboldt
legit, dicit.



BASILEAE PER NICOLAVM

BRYLING. ANNO

M. D. XL.

41MBP

Opole

75 st

396
AKC VI 17/62/C

D ▶ ERASMVVS ROT ▶

OPTIMAE SPEI PVERO

IOAN. ERAŚMIO PROB. S. D.



ICIT libellus tibi dicatus expectationē nostrā, Erasmi melitissime: tuū erit uidere, ne fallas expectationē nostrā. Ille sic adamatur, sic rapitur, sic teritur manibus studiose iuuētutis, ut & patri tuo fuerit subinde typis excudendus, & mihi nouis accessiōibus idē tīdem locupletandus, dicas & illum *Εράσμιον* quempiā esse, deliciasq; Musarū sacra colentiū: quo magis adnītendū erit, ut tu quoq; sis, quod diceris: hoc est, ut literis & morū probitate sis omnibus bonis charissimus. Vehementer autē pudendū fuerit, si quū tam multos hīc libellus, & Latīniores reddiderit, et meliores, tu cōmiseris, ut ad teipsum nō redierit eadē utilitas, quæ per te peruenerit ad
a 2 omnes

ERAS. ROT. ERAS. FROB.

omnes; cumq; tā multi sint adoleſcē-
tes, qui tibi nomīne colloquiorū gra-
tias agūt, nōne merito cenſeatur ab-
ſurdū, ſi tua culpa factū uideat, quo-
minus mihi poſſis eodē nomīne gra-
tias agere? Accreuit libellus ad iuſtā
uoluminis magnitudinē, tibi quoq;
conandū eſt, ut quantū accreſcit etas,
tantum accedat & honeſtæ erudi-
tio-
ni, & morū integritati. Suſtines non
uulgarem expectationē, cui respon-
dere neceſſarium, uincere pulcherri-
mum fuerit, certē fallere ſine ſummo
dedecore non potes. Nec hoc dico,
quod haſtenus poeniteat profeſtus
tuus, ſed ut currētī calcar addam, quō
curras alacrius, præſertim quū eam
ætate ingreſſus ſis, qua non alia con-
tinget felicior ad imbibēda literarū
ac pietatis ſemina. Fac igitur, ut hæc
colloquia uerē tua dici poſſint. Do-
minus Ieſus ſeruet iſtā ætatē tuā pu-
ram ab omnibus inquinamētis; ſem-
perq; ad meliora prouehat. Vale.
Baſilæ Cal. Auguſt. Anno 1524.

FAMILI

FAMILIA

RIA COLLO

QVIA IN PRIMO
CONGRESSV.



ON temere docet quidam, ut
ſalutemus libet. Comis enim
& blanda ſalutatio ſæpe con-
ciliat amicitiam, inimicitiam
diluīt: certē multam beneuo-
lentiam alit, augetq;. Quidam
uſque adeo Demea ſunt, inge-
nioq; agreſti, ut uix ſalutati reſalutent.

Nonnullis hoc uitij conciliauit educatio uerius,
quā natura.

Urbanitatis eſt ſalutare obuios, aut eos qui nos ad-
eunt, aut quos adimus ipſi colloquendi gratia. Item
operis aliquid agentes, coenantes, oſcitan-
tes, ſingul-
tientes, ſternutantes, tuſſientes. In ructu crepitu ue-
uentris ſalutare, hominis eſt plus ſatis urbani.

Sed inciuilius etiam eum ſalutare, qui reddit uiri-
nam, aut alium exonerat.

Salue pater, ſalue matercula, ſalue mi frater, ſalue
præceptor obſeruande, ſalue multum mi patrue, ſalue
dulciſſime nepos.

4-3 Urbanum

SALVTANDI

Vrbānum est addere cognationis aut affinitatis titulum, nisi cum habent aliquid odij: tum enim præstat abuti minus quidem proprijs, sed plausibilibus: Veluti cum nouercam salutamus, matrem, priuignum, filium: uiricum, patrem: sororis maritum, fratrem: fratris uxorem, sororem. Idem in ætatis aut officiorum titulis faciendum. Gratius enim fuerit, si senem, patrem, aut uirum eximium salutes, quàm ætatis cognomine, salue præfete, salue tribune. Non autem, salue caligarie, aut calcearie. Salue adolescens, salue iuuenis. Senes ignotos adolescentes filiorum cognomento salutāt: adolefcētes uicissim illos patres aut dominos.

BLANDIOR SALVTATIO INTER AMANTES.

Salue
 mea Corneliola.
 mea uita.
 mea lux.
 meum delictum.
 meum suauium.
 mel merum.
 mea uoluptas unica.
 meum corculum.
 mea spes.
 meum solatium.
 meum decus

HONORIS

FORMVLÆ HONORIS GRATIA, AVT SECVS.

Salue here. Obe salue tu quoq; bone uir. Salue uir ornatissime, clarissime. Salue etiam atq; etiam literarum decus. Salue plurimum amicorum optime. Salue mi Mecœnas. Salue patrone singularis. Salue uir spectatissime. Salue unicum huius ætatis ornamentum. Salue Germaniæ delictum. Saluete quotquot estis una salute omnes. Saluete pariter omnes. Saluete belli hominū. Salue congerro lepidissime. Salue uini perniciēs. R. E. Salue & tu gurgēs, belluūq; placentarum. Salue multum uirtutis omnis antistes. R. E. Salue tantū totius probitatis exemplar. Salue anicula annos nata quīdecim. R. E. Salue puella annorum octoginta. Bene sit tibi cum tuo caluitio. R. E. Bene tibi cum lacero naso. Ut salutaris, ita resalutaberis. Si malè dixeris, peius audies. Salue iterū atq; iterum. R. E. Et tu salue perpetuum. Salue plus milies. R. E. Equidem malim saluere semel. Salue quantū uis. R. E. Et tu quantum mereris. Saluere te iubeo. R. E. Quid si nolim? Equidem egrotare malim, quàm tua salute saluere.

Salua sit tua	{	Sanctitas.	{	magis uulgò
		Amplitudo.		recepta sunt,
		Celsitudo.		quàm proba
		Maiestas.		ta doctis.
		Beatitudo.		
		Sublimitas.		

a 4 INTER

4 BENE PRECANDI FOR.
IN TERTIA PERSONA.

Sapidus Erasmo suo salutem dicit.

Sapidus Beatum suum plurima salute imperit.

ALIA FORMA.

Saluus sis Crito. Bene sit uir optime. RE. Et tibi me/lius. Pax tibi frater: Christiana salutatio est, à Iudeis profecta, neq; tamen repudianda. Similis est, Bona uita. Aue praeceptor. RES. Equidē malim habere, quā auere. Xāge. RE. Memento te Basileē esse, non Athe- nis. RE. Quer tu igitur audes Romae loqui, quum Roma non sis?

BENE PRECANDI FORMVLAE.
Et bene precari salutationis genus est.

GRAVIDAE.

Faxit deus, ut feliciter parias: ut maritū pulchra prole facias parentem. Faxit illa uirgo mater, ut feliciter fias mater. Precor, ut hic tumor uteri feliciter subsi- dat. Velint superi, ut non maiore molestia elabatur, quā illapsum est, quicquid est hoc oneris, quod ge- stas. Donet tibi deus felix puerperium.

CONVIVIS.

Sit felix conuiuium. Bene sit uniuerso coetui.

Precor omnia lata uobis omnibus.

Deus bene fortunet uestrum conuiuium

STERNVTANTI.

Sit faustum ac felix. Seruet te deus. Sit salutiferum. Be- ne uertat deus.

AVSPIC

FORMVLAE.

AVSPICANTI QVIPPIAM.

Sit felix et faustu reipub. Bono sit omnibus, quod in- stitutus. Bene uertat, quod agis. Bene fortunet deus tuos labores. Faueat superi tuis conatibus. Quoeso, ut quod instituisi, superis bene fortunantibus, feliciter absol- uas. Bene fortunet Christus Opt. Maxim. quod in ma- nibus est. Feliciter cedat, quod instituisi. Feliciter ex- eat, quod aggressus es. Rem sanctam aggressus es, precor ut felix sit exitus, ac prosperum numen asspi- ret pulcherrimis coeptis. Christus bene coepta secun- det. Prosperē succedat, quod auspicatus es. Deū Opt. Maximumq; precor, ut istud consilium, quā est ho- nestum, tam sit & felix. Bonis auibus coepta res, me- lioribus exeat. Precor, ut bonis auibus Italiam adeas, melioribus redeas. Opto tibi felicem cursum, & re- cursum feliciorem. Faxit deus, ut itinere hoc feliciter peracto, breui tibi prosperum reditum gratulemur. Contingat tibi feliciter & nauigare, & renauigare. Sit iter latū, reditus latior. Utinam ista profectio tibi succedat ex animi tui sententia. Utinam tibi tam iu- cunda sit ista profectio, quā nobis erit interim mole- stum tui desiderium. Bonis auspicijs soluas ancoram. Precor, ut ex utrisque uotis succedat hoc iter. Precor, ut hic cōtractus cōmodo, bonoq; sit utriusq;. Precor, ut hoc matrimonium uoluptati sit omnibus nobis. So- spitet te Iesus Optim. Maxim. Superi propitij te nobis incolumem restituant. Seruet deus animae dimidium

45 meo

6 BENE PRECANDI FORM.

mea. Opto tibi reditum incolumem. Precor, ut hic annus tibi letis auspicijs ineat, letioribus procedat, letissimis exeat, ac sepius recurat semper felicior. R. E. At ego uicissim tibi multa secula felicissima precor, ne tu gratis sis nobis bene precatus. Precor, ut hic dies tibi candidus illuxerit. Precor, ut hic sol tibi felix surrexerit. R. E. Tantundem tibi reprecor. Sit felix exortus huius diei, et sit utriusque nostrum prosperrimus. Opto tibi noctem prosperam pater. Precor tibi noctem placidam: Cōtingat tibi felix somnus. Det deus placidam quietem. Det somnum absque somnijs. Faxit deus, ut aut placide dormias, aut feliciter somnias. Sit tibi fausta nox. R. E. At ego tibi, quando gaudere soles lucro, pro una fausta mille precor faustissimas.

VALE IN DIGRESSV.

Valete omnes. Bene uale. Cura ut quam rectissime ualeas. Valetudinem tuam cura diligenter. Iubeo te bene ualere. Iam me tempus aliud uocat, tu ualebis. Valeto quam optime. Vale pācratice, aut si mauis athletice. Vale ut dignus es. Vale ut meritis. In hoc biennium ualebis. Si me dimittis, ualebis in crastinum. Num quid uis? Est aliud, quod me uelis? R. E. S. P. Nihil, nisi ut prospere ualeas. Da operam, ut sis prospera ualetudine. Age curam ualetudinis tue. Habe curam salutis tue. Fac ut proximo congressu te letam ac nitidum uideamus. Iubeo te curare cuticulam. Cura ut sit mens sana in corpore sano. Da operam, ut to

tus

Pancratice,
Vide Eras.
Chil. ij. cent.
viii. Prouerb.
Lxxxvj.

VALEDICENDI.

7

tus ualeas, tu corpore, tu animo. R. E. Dabitur quidem opera. Valebis tu quoque. Tibi uicissim precor prosperam ualetudinem.

SALVTARE PER ALIVM.

Frobenium iubebis meo nomine saluere plurimum. Erasmiolum item mea causa salutabis diligenter. Tum matri Gertrudi quam potes officiosissime, ex me salutem dicito. Dic me omnibus omnia leta precari. Salutabis mihi sodalitatem diligenter. Amicos omnes meis uerbis salutato. Vxori salutem ex me annuunciabis. Fratri tuo in literis tuis meo nomine salutem adscribes. Mei uice salutabis affinem meum. Num quid tuis manas per me? R. E. Ut recte ualeant. Est ne quod uelis ad tuos perferri me nuncio? R. E. S. Multam salutem omnibus, sed precipue patri. Sunt quos per me tuo nomine uelis saluatos? R. E. S. P. Omnes qui de me percontabuntur. Salutem quam mihi ab amicis attulisti, illis multo cum foenore referes. Quorum nunc mihi salutem attulisti, hos omnes mea gratia uicissim salutabis accurate. In amicis salutadis sis quam mihi uicarius. Salutassem generum meum per literas, sed tu mihi apud illum epistola uice fueris. Heus heus, quod properas? R. E. S. P. Recta Louanium. Resiste paulisper, est quod tibi mandem. R. E. S. P. At qui pediti non conuenit sarcina. Quid rei est? R. E. S. P. Ut Goclenium, Rutgerum, Ioannem Campensem, totumque eorum trilinguem mihi salutes. R. E. S. P.

Si

6 GRATVLANDI REDVCI.

Si nihil aliud imponis sarcinae praeter salutes, facile perferam. Atqui ne gratis isthuc facias, precor ut tibi quoque eunti ac redeunti salus sit comes.

REDVCEM QVOMODO

salutare oporteat.

Saluum te aduenire gaudemus. Sospitem adesse uolupte est. Te nobis redditum esse uoluptati est. Gratulamur tibi felicem reditum. Gratia superis, quod nobis incolumis redieris. Quod molestius fuit nobis tui desiderium, hoc redditus conspectus tui iucundior est. Gratulamur et tibi, et nobis, quod uiuus ac ualens nobis restitutus sis. Hoc reditus tuus est nobis iucundior quod minus expectatus. RESPON. Ego uicissim letor, quod incolumis uos incolumes offenderim. Quod te saluum repererim, uehementer gaudeo. Non uiderer mihi redisse saluus, nisi uos saluos reperissem. Nunc demum mihi uideor sospes, quum uos incolumes ac pulchre ualentes conspicio.

PERCONTANDI FORMA,

in primo congressu.

GEORGIUS, LIVIVS.

G. E. Ex qua tandem corte aut cauea nobis ades? L. I. Quid ita? G. E. Quia male saginatus. Quia macie pellice totus, ariditate crepitas. Vnde prodixi? L. I. E. collegio Montis acui. G. E. Ergo ades nobis onustus literis. L. I. Imò pediculis. G. E. O. Pulchre comitatus aduenisse. L. I. Sane, nec tutum est nunc uiatore ire in comitatum.

PERCONT. DE VALETVD. 9

comitatum. G. E. Agnosco sodalitiū scholasticum. Eo quid nouarum rerum adfers? Lutetia? L. I. Illud in primis, quod scio, tibi uidebitur incredibile. Lutetia Beta sapit, et Quercus concionatur. G. E. Quid tu narras? L. I. Hoc quod audis. G. E. Quid ego audio? L. I. Hoc quod narro. G. E. Monstri simile. Oportet illi lic fungos et lapides esse auditores, ubi tales concionentur. L. I. Atqui sic res habet. Nec audita narro, sed comperta. G. E. Oportet igitur illic plurimum sapere homines, si sapit Beta et Quercus. L. I. Recte cōiectas.

A L I A.

G. E. Valēs ne? L. I. Contemplare uultum. G. E. Quin magis lotium iubes? An me putas medicum? Non rogo, quid ualeas, nam facies ipsa loquitur te belle ualere: sed quomodo tibi placeas. L. I. Corpus quidē belle habet, sed animo male est. G. E. At nō ualet, qui isthac parte laborat. L. I. Sic res habent mea: Corpus ualet, sed agrotat crumena. G. E. Facile isti morbo medebitur mater. Ut ualueris usque? L. I. Variē, ut sunt res mortalium. G. E. Satin' rectē uales? Salua ne res? Satin' salua res? Fuisi ne semper prospera ualitudine? L. I. Prosperrima, gratia superis. Ego Dei beneficia perpetuo bellissime ualui. Semper prospera ualitudine ne sum usus. Haecenus bona ualitudine fui, fausta, incolumi, felici, prospera, secunda, integra, basilica, athletica, paneratica ualitudine. G. E. Faxint superi, ut isthuc sit perpetuum ac propriū. Latus isthuc curatio.

dio. Voluptatem mihi nuntias. Est isthuc mihi auditum perquam iucundum. Sermonem istum ex te audire si pra modum gaudeo. Isthuc haud inuitus audio. Oppido letor isthuc audire ex te. Ut idem semper facias, opto. Ut ad istum modum quam diutissime ualeas, opto. Tibi gratulor, mihi gaudeo. Gratia superis. Gratiam habeo superis. L I. Equidem pulchre ualeo, si tu uales. G E. Nihil interim molestiae fuit? L I. Nihil, nisi quod uestra consuetudine frui non licuit. G E. Quo pacto uales? L I. Recte, pulchre, belle, perbelle, bellissime, per pulchre, feliciter, commodè, minimè malè. Valco ut uolo potius, quam ut mereor, basilicè, pancraticè, athleticè. G E. Expectabam, ut diceret etiam, tauricè.

MALE VALERE.

G E. Recte ne uales? L I. Vellem quidem. Non admodum ex sententia. Equidem utcumque ualeo. Sic satis. Valco ut possum, quando ut uolo, non licet. Ut soleo. Ita ut superis uisum est. Non optime sanè. Sic ut antehac peius nunquam. Valco ut solitus sum. Valco ut solent, quibus cum medicis res est. G E. Ut uales? L I. Secus quam uellem. G E. Quae ualitudine es? L I. Haud sanè commoda, incommoda, perquam incommoda, infelici, parum prospera, parum secunda, mala, aduersa, infauista, imbecilli, dubia, mediocri, uix mediocri, longè alia quam uellem, tolerabili, qualè optem hostibus meis. G E. Rem mihi sanè quam acerbam nuntias. Prohibeant superi. Auertat Deus. Bona uer-

ba. Hic cupiam te uanum esse. Bono sis animo oportet. Forti, infra totumque sis animo. Multum uiuat animus in re mala bonus. Fulciendus est animus spe fortune secundioris. Quid morbi est? Quod mali genus est? Quis te morbus habet? Quo morbo teneris? Quid habes morbi? Quis te tenet morbus? L I. Nescio, et hoc laboro periculosius. G E. Verum. Nam ad sanitatem gradus est, non uisum morbum. Nullòs ne consulisti medicos? L I. Et quidè per multos. G E. Quid respondet? L I. Id quod aduocati Demiphoni apud Comicum, alius negat, alius ait, alius deliberandum censet. In hoc consentiunt omnes, me miserum esse. G E. Quam pridè habet te hoc malis? Dui est quod teneris isto morbo? Quantum temporis est, quod te malum hoc corripuit? L I. Dies plus minus uiginti. Fere mensis est. Iam tertius est mensis. Mihi quidem seculum uidetur, quod agrotare coepi. G E. Adnitendum censeo, ne morbus fiat familiaris. L I. Iam nimium assuevit. G E. Num est hydrops? L I. Negant. G E. Num dysenteria? L I. Non arbitror. G E. Num febris? L I. Opinor febris esse speciem, sed nouam: ut nunc noui subinde morbi exoriantur, antehac incogniti. G E. At plus satis erat ueterum. L I. Ita uisum est naturae nimium nouerit. G E. Quoto die recurrit dolor? L I. Quoto die narras? imò quotidie saepius, quam Euripus. G E. Pape, malum abominandum. Unde contraxisti morbum? Unde suspicaris hoc esse collectum malis? L I. Ex inedia. G E. At non solus usque adeo

usque adeo superstitiosus esse, ut te ieiunio macevares.
 L I V. Non erat religio, sed inopia. GEORG. Quæ nam
 LIV. Quia non dabatur cibus. E frigore natum arbi-
 tror. E putribus ovis morbum ortum suspicor. E uino
 plus satis diluto. E crudis malis contracta est stomas-
 chi cruditas. G E. Vide ne ex immodico aut intempe-
 sti studio conciliaris hoc mali, aut ex potatione lar-
 giore, aut uenere parum moderata. Quin accersis me-
 dicum? L I V. Timeo ne citius morbum augeat, quam
 adimat. Metuo, ne pro remedio det uenenum. G E O.
 Deligendus est igitur, cui tutò fidas. L I. Si moriendum
 est, malo semel mori, quam tot pharmacis excarnifi-
 catus. G E. Fac igitur, ut ipse tibi sis medicus. Si diffidis
 homini medico, precor ut sit tibi medici uice deus.
 Sunt qui testæ cuculla Dominicali, aut Franciscana re-
 ualuerunt. L I. Idem fortassis euenisset, si lenonis pallio
 testæ fuissent. Verum ista diffidenti nihil conducunt.
 G E. Fide igitur, ut reuiuiscas. Alij morbo leuati sunt,
 nūcupatis alicui diuo uotis. L I. At ego cum diuis non
 pacifcor. G E. Proinde tu uel à Christo, cui fides, pete
 sanitatis beneficium. L I. At ego an beneficium sit ne-
 scio. G E. An non beneficium est liberari morbo? L I V.
 Nonnunquam mori felicius est. Ab illo nihil peto, nisi
 ut, quod scit optimum esse, mihi largiatur. G E. Sume,
 quod alium deiciat. L I. Iam sua sponte cità est. G E.
 Ciendus est alius. Mouendus est alius. L I. Imò sisten-
 dus est magis. Nam plus satis profuit.

ALIA

ALIA.

G E. Fuitne tibi hoc iter faustum & commodum? L I.
 Sic satis: nisi quòd nihil usquam tutū est à latronibus.
 G E. Hic est belli ludus. L I. Est, sed sceleratissimus. G E.
 Pedes aduenis, an eques? L I. Partim pedestri itinere,
 partim uehiculo, partim equo, partim nauigio. G E.
 Quo in statu sunt res Gallicæ? L I. Sanè turbulento.
 Magnæ bellorum minæ sunt. Quid mali allaturi sint
 hostibus, nescio: certe Galli iam ipsi non dicendis ma-
 lis affliguntur. G E. Vnde proficiuntur isti bellorum
 tumultus? L I. Vnde, nisi ex ambitioe Monarcharum?
 G E. At horum prudentia conueniebat sedari rerū hu-
 manarum tempestates. L I. Sedant illi quidem, sed ut
 Auster mare. Persuadet sibi se deos esse, suaq; caussa
 mundum hunc esse conditum. G E. Imo princeps rei-
 publicæ gratia constituitur, non respublica princi-
 pis caussa. L I. Imò nō desunt Theologi, qui frigidam
 suffundant, et ad hos tumultus classicum canant. G E.
 Istos ego statuerem in prima acie. L I. At illi sibi ca-
 uent post principia. G E. Ista publica satis curada re-
 linquamus. Tuae res quo tandē in statu sunt? L I. Opti-
 mo, felici, mediocri, tolerabili. G E. Quo pacto se res
 habent tuæ? num ex uoto? L I. Imò supra uotum, supra
 meritū, supra spem. G E. Satin ex sententia? Satin sal-
 ua omnia? Satisne prospera omnia? L I. Res in peiore
 statu esse non potest. Peiore in loco negotium non po-
 test esse. G E. Non cepisti igitur quod captabas? no-
 b contigit

contigit praeda, quā uenabaris? L. I. Venabar equidem sed irata Delia. G. E. Nihil reliquum est spei? L. I. Spei permultum, sed rei nihil. G. E. Episcopus nihil ostēdit

Tota plaustri-
ta Græci,
ὅλας ἀμα-
φας.

Vide Chil. i.
Cen. vij. pro-
lxxiiij.
Teruncius,
quem Plin. tri-
uncem uocat,
nāculus est,
in utilitatis p-
uerbiū ysus,
est q̄tra pars
asus.

In zona. Illic
milites gesta-
bāt pecuniā.
Euangelium.
Locus est ex
ambiguo. Nā
Euangelium di-
citur, munus
q̄ datur rem-
issa nunciū.
Mihi saxorū.
Nam Aeuces
lapidis genus
ab aquila no-
mē habēs. Vi-
de Plin. libro
xxxvij. capi-
te xj.

spei? L. I. Tota plaustri-
hil. G. E. Nihil adhuc misit? L. I. Promisit quidem largi-
ter, at ne teruncium quidem misit. G. E. Ergo spe alen-
dus est animus. L. I. Sed hac non saginatur ueter. Qui
spe aluntur, pendunt, non uiuunt. G. E. Sed hōc eras ad-
iter expeditior, quod nihil esset oneris in zona. L. I. Fa-
teor, atq; etiam tutor. Nulla enim sunt arma certiora
aduersus latrones. Sed ego malim et onus, et pericu-
lum. G. E. Nihil ne tibi ademptū est in uia? L. I. Mihi ne?
Quæso quid eripias nudo? Alijs citius periculum erat
ā me. Licuit mihi uacuo uiatori per totum iter cane-
re et esurire. Num quid uis? G. E. Quid nūc huc abis?
L. I. Rectā domum, salutaturus penates, iamdiu nō ui-
sos. G. E. Precor ut illic offendas omnia lata. L. I. Utinā
ita uelint superi. Nihil interim extitit noui domi no-
stræ? G. E. Nihil, nisi quod reperies auctam familiam.
Nam tua Catulla peperit tibi catulū absenti. Tua gal-
lina peperit tibi ouum. L. I. Bene nuncias. Grata nū-
cis. At ego tibi pro isthoc nuncio pollicor Euange-
lium. G. E. Quodnam? secundum Mattheum? L. I. Non,
sed secundū Homerum. En, accipe. G. E. Tibi serua tuū
Euangelium. Mihi saxorū satis est domi. L. I. Ne sper-
ne munusculum. Aetites est, qui grauidis admotus in
index, maturat partum. G. E. Quid ais? Est mihi sanē
gratissimum

gratissimum. Dissipiam, unde possim hoc donū pensa-
re. L. I. Abunde pensatum puta, si boni consulueris.
G. E. Imō nihil accidere potuit magis in tempore.
Nam uxori meæ iampridem tumet uterus. L. I. Illud
igitur abs te stipulabor, ut si masculum ediderit, me
susceptorem asciscas. G. E. Pollicor, ac tuum inde-
tur puero nomen. L. I. Quod utrisq; bene uertat. G. E.
Imō nobis omnibus.

Stipulabor,
Stipulatur quā
promissum ac-
cipit. Nā pacē
scitur & quē
promittit, &
cui pmittitur

PERSONAE,

MAVRICIUS, CYPRIANVS.

MAV. Redisti nobis obefior solito. Redisti procerior.
CY. At equidē mallem prudētiōr, aut doctior. MAV. Imberbis abieras, redisti barbatulus. Contraxisti ti-
bi absens nomihil senij. Quid sibi uult hic pallor?
Quid macies? Quid frons caperata? CY. Ut est for-
tuna, sic est corporis habitus. MAV. Num aduersa?
CY. Nunquam mihi quidem aliās secunda, sed nun-
quam quā nunc reflauit odiosius. MAV. Dolco ui-
cem tuam. Dolet mihi tua calamitas. Sed quid isthuc
mali est? CY. Vniuersæ pecunie naufragiū feci. MA. In mari? CY. Non, sed in littore nondum nauim in-
gressus. MAV. Vbinam? CY. In littore Britannico.
MA. Bene habet, quod ipse nobis uiuus enatasti. Præ-
stat pecunie iacturā facere, quā uite. Leuius est pe-
cunie dispendiū, q̄ fame. CY. Vita famaq; incolumi,
perijt pecunia. MAV. Vita sarciri nullo pacto pos-
b 2 test,

test, fama agrè potest, pecunia facillè alicunde facit
tur. Qui malum hoc accidit? C. Y. Nescio, nisi quòd sic
erat in satis meis. Sic uisum est superis. Sic libuit ge-
nio meo malo. M. A. Vides igitur doctrinam ac uirtu-
tem tutissimas esse diuitias, quæ nec eripi possunt, nec
grauant circumferentem. C. Y. Pulchrè tu quidem phé-
losopharis: sed interim ego ringor.

ALIA PERSONAE,

CLAUDIUS, BALBUS.

C. L. Gratulor tibi reduci Balbe. B. A. Et ego tibi super-
stiti Claudi. C. L. Gratulor tibi in patriam reuerso. B. A.
Imò gratulare magis è Gallia profugo. C. L. Quid
ita? B. A. Quia illic bellis seruēt omnia. C. L. Quid Mu-
sis cum Marte? B. A. Atqui illic ne Musis quidem par-
citur. C. L. Tu igitur feliciter elapsus es. B. A. At non
sine periculo. C. L. Totus alius nobis redisti. B. A. Qui
sic? C. L. Ex Hollando uersus es in Gallum. B. A. Quid?

An capus. Io-
cus ex ambi-
gua uoce Gal-
lus.
Metamorph.
Transforma-
tio.
Bona car. Al-
lusit ad hoc qd
uulgus Gallo-
rum ppterā pro-
nūciat accen-
sus.

an capus eram, cum hinc abirem? C. L. Vestis indicat
te mutatum ex Batauo in Gallum. B. A. Hanc metamor-
phosin malim, quam in gallinam. Sed ut cuculla non
facit monachum, ita nec uestis Gallum. C. L. Iam ne-
cilles Gallicè? B. A. Sic satis. C. L. Quo pacto didicisti?
B. A. A magistris hauquaquam mutis. C. L. Quibus?
B. A. A mulierculis quouis turture loquacioribus. C. L.
In tali ludo facile discimus loqui. Sonas ne probe ser-
monem Gallicum? B. A. Imò & Latinum sono Gallicè.
C. L. Nunquā igitur scribes bona carmina. B. A. Quur

ita

ita? C. L. Quia periit tibi syllabarū quantitas. B. A. Mi-
hi satis est qualitas. C. L. Quid est ne Lutetia immunis
à pestilentia? B. A. Non est, sed perpetua nō est. aliquā-
do remittit sese, mox recrudescit, nonnunquam inter-
mittitur, deinde recipit sese. C. L. Nō sat erat malorum
ubi bellum est? B. A. Erat, nisi secus esset uisum superis.
C. L. Ammonē caritatem islic esse oportet. B. A. Imò pe-
nuriā. Omnium rerum illic inopia est, præterquam
sceleratorum militum. Bonorum uirorū illic est mira
uilitas. C. L. Quid accidit Gallis, ut bellum suscipiant
cum Aquilæ? B. A. Quia mouet illos exemplum sca-
rabei, qui non cessit Aquilæ. In bello nemo sibi nō ui-
detur Hercules. C. L. Non te morabor diutius, aliās la-
tius nugabimur, quum erit utriq; commodum. Nunc
aliò me uocant negotiola quedam.

DOMESTICA CONFABULATIO.

PERSONAE,

PETRVS, MIDAPVER, IODOCVS.

P. E. Heus heus puer, nemon huc prodiit? M. I. Hic opi-
nor effringet fores. Familiarē oportet esse. O lepidum
caput. Quid adfers mi Petre? P. E. Meipsum. M. I. Ne
tu rem haud magni pretij huc attulisti. P. E. Atqui ma-
gno constiti patri meo. M. I. Credo pluris, quam reuen-
di possis. P. E. Sed Iodocus est ne domi? M. I. Incertus
sum, sed uisum. P. E. Quin tu potius abi, et roga ipsum
an uelit nūc esse domi. M. I. Abi tu potius, sisq; tibi ipse
Mercurius. P. E. Heus Iodoce, num es domi? I. O. Non

b 3 sum.

Nuſ ancillæ.
Aluſum eſt
ad id qđ Cic.
refert de En-
nio et Naſica.

Claudus ſu-
tor. Vide in
Chil. iij. Cent.
ij. prouet. xx.

ſum. p. e. Impudens, non ego audio te loquentem? i. o.
Imò tu impudentior. Nuper ancillæ tuæ credidi te nō
eſſe domi, et tu non credis mihi pſi? p. e. Aequum di-
cis, par pari relatu. i. o. Equidē ut non omnibus dor-
mio, ita non omnibus ſum domi. Tibi poſthac ſemper
ero. p. e. Sed tu mihi uidere cochleæ uitam agere. i. o.
Qui ſic? p. e. Quia perpetuò domi latitas, nec uſquā
prorēpis. Non ſecus atq; claudus ſutor, iugiter domi
deſides. Tu tibi domi ſitum contrahis. i. o. Eſt quod
agam domi, ſoris nihil eſt negocij. Et ſi quid eſſet, ta-
mē hoc cœlum me dies aliquot à publico cohibuiſſet.
p. e. At nunc ſudum eſt, et inuitat ad deambulandum.
Vide ut blanditur. i. o. Si prodeambulare lubet, non
recluſo. p. e. Planē uidetur hoc utendū cœlo. i. o. Aſci-
ſcendus eſt unus aut alter congerro. p. e. Fiet, modo
dicas, quos uelis. i. o. Quid ſi Hugonē? p. e. Haud mul-
tum intereſt inter Hugonem et nugonē. i. o. Agē pla-
cet. p. e. Quid ſi Alardum? i. o. Homo minime mutus
eſt. Quod auribus diminutum eſt, lingua penſat. p. e.
Si uidetur Næuium adiungemus. i. o. Si quidem dabi-
tur illius copia, nunquam erit fabularū inopia. Placēt
conſabulones, ſuperēſt ut locū diſſicias amcenū. p. e.
Ego uero tibi locū oſtendā, ubi nec nemoris umbram,
nec pratorum ſmaragdinum uirorem, nec fontium ui-
uas ſcatebras deſyderabis. Dices dignā Muſis ſedem.
i. o. Magnificē polliceris. p. e. Nimiū affixus es libris.
Nimium aſides libris. Immodico ſtudio te maceras.

i. o. Malim ſtudio macreſcere, quā amore. p. e. At
non ideo uiuimus, ut ſtudeamus; ſed ideo ſtudemus, ut
ſuauius uiuamus. i. o. Mihi uerò uel immori chartis
dulce eſt. p. e. Equidem immorari probo, immori non
probo. Ecquid uoluptati fuit hæc deambulatio? i. o.
Me quidem uehementer oblectauit.

ALIA. PERSONAE,

AEGIDIUS, LEONARDVS.

A. E. Quo noſter Leonardus? L. E. Ad te ibam. A. E.
Iſtud quidem facis inſolens. L. E. Quam ob rem? A. E.
Quia iam annus eſt, quod nos non uiſeris. L. E. Malo
in hanc peccare partem, ut deſiderer, quā ut obtundā.
A. E. Imò boni amici nulla eſt apud me ſatietas. Imò
quo crebrius uenies, hoc mihi uenies grator. L. E.
Quid interim agitur domi tuæ? A. E. Multa ſanē, quæ
nolim. L. E. Nō miror. Sed iam ne peperit uxor? A. E.
Iādudū et quidē gemellos. L. E. Quid ego audio? A. E.
Sic res habet: atq; illi iā denuo tumet uterus. L. Iſthoc
pacto ſolet augeri familia. A. E. Sed utinā fortuna ſic
augeret pecuniā, ut uxor familiā. L. E. Iam ne elocasti
filiā? A. E. Nondū. L. E. Vide ne parū tutū ſit uirginē tā
grandē detinere domi. Quæredus eſt gener aliq; A. E.
Nihil opus. Iā proci cōplures illā ambiūt ſpōſam. L. E.
Quid igitur ſuperēſt, niſi ut ē multis deligas, qui tibi
maximē ſit accōmodus? A. E. Omnes eiſmodi ſunt: ut
neſciā, quē cui præferam, ſed abhorret à nuptijs filia.
L. E. Quid ais? Atqui ni fallor, iādudum nubilis eſt.

Iandudum est apta uiro, matura coniugio. Iampridem est tempestiua uiro. A E. Quid ni, amum egressa iam decimum septimum? Maior annis duodeuiginti. Annum iam agens undeuigesimum. Annos nata decem et octo. L E O. Cur abhorret igitur a matrimonio? A E. Ait se uelle Christo nubere. L E. Sanè multas habet ille sponsas, an malo genio nupsit, quæ castè uiuit cū marito? A E. Mihi quidē non uidetur. L E. Quis deus hunc affectum afflauit filie? A E. Nescio, sed abduci ab hoc proposito nullis rationibus potest. L E. Vide ne sint incantatores, qui instigent & allecent. A E. Noui ego istos plagiarios. Sedulo arceo hoc hominum genus ab edibus meis. L E. Quid igitur est in animo? Morem gerens animo puellæ? A E. Equidem obluclabor, quoad licebit. Nihil non experiar, quo mutem illius sententiam. Quod si pertendet, ut cœpit, non pugnabo cum illius animo, ne fortè uidear θεομαχῆν, uel potius μοῦναχομαχῆν. L E. Religiosè tu quidem loqueris.

Plagium furti genus, unde plagiarij dicuntur qui abducunt aliena incipia aut liberos etiam. θεομαχῆν id est, cū deo pugnare.

μὴνομαχῆν Sed etiā atq; etiam fac explores uirginis constantiā, ne post facti poeniteat, cū mutare nō erit integrum. A E. Equidem adnitar pro mea uirili. L E. Quid rerum gerunt filij? A E. Natus maximus iandudū maritus est, breui pater futurus. Minimū ablegauit Lutetiā. Nam hic nihil aliud quā ludebat. L E. Quid eò? A E. Ut magister nobis redeat stultior, quā exierat. L E. Bona uerba. A E. Medius iam cœpit imitari sacris. L E. Precor ut bene uertat omnibus.

cum monachis pugnare. Allusū est autem ad uocem μὴνομαχῆν, quod est singulari certamine congregari.

Alia

ALIA. PERSONAE.

MOPSVS, DROMO.

M O. Quid sit? Quid agitur Dromo? D R. Sedetur. M O. Video. Sed quomodo se res habent tuæ? D R. Ut solent ijs, quibus superi sunt parum propitij. M O. Isti huc omnis auertat Deus. Quid agis? D R. Equidem ocium ago. Id quod uides, nimirum nihil. M O. Præstat ocium esse, quā nihil agere. Ego te fortassis occupatū serijs negotijs interpellō. D R. Imò maxime uacuum. Iam enim me ceperat ocij tedium, & congerronem desiderabam. M O. Fortassis impedio, interrompo, interturbo tua negotia. D R. Imò tedium ocij discutis. M O. Da ueniam, si te parum in tempore interpellārim. D R. Imò ipso in tempore aduenis. Oportune te huc attulisti. Optatus ades. Interuētus tuus est mihi uehementer gratus. M O. Fortassis aliquid seriæ rei inter uos agitur, cui noli esse impedimēto. D R. Imò lupus, quod aut, ades in fabula. Nam de te sermo erat. M O. Facile crediderim, nā mihi huc ueniet mihi timēbat auris. D R. Vtrū? M O. Læua. Vnde consilio nihil magnificè de me fuisse prædicatum. D R. Imò nihil non honorificum. M O. Vanum igitur fuerit oportet. Sed quid est bonæ rei? D R. Aiuat te uenatorem esse factum. M O. Imò iam intra casses meos est præda, quam uenabar. D R. Quenam? M O. Lepida puella, quā peredic ducturus sum: uosq; oro, ut meas nuptias uestra præsentia dignemini honestare. D R. Quenam

Lupus in fabula. Vide Chii. centu. viii. prouerb. lvi.

b s est

est sponsa? M O. Aloisia Chremetis filia. D R. Egredium spectatorem formarum. Tuis oculis adhibuit illa nigro capillitio, simis naribus, ore prelarso, uentre prominulo? M O. Desinite. Mihi eam duxi, non uobis. Non sat est, quod suo regi pulchra est regina: ita deum illa mihi placebit, si uobis non admodum placeat.

A L I A.

SYRVS, GETA.

s y. Opto tibi multam felicitatem. G E. Et ego tibi con-
 duplicatum opto, quicquid optas mihi. s y. Quid
 agis rei? G E. Confabulator. s y. Quid? confabulare
 solus? G E. Ut uides. s y. Fortasse tecum. Proinde ti-
 bi uidendum, ut cum homine probo fabuleris. G E.
 Imò cum lepidissimo congerrone confabulator. s y.
 Quo? G E. Apuleio. s y. Istud quidem nunquam non
 facis. Sed amant alterna Camœnæ. Tu perpetuò stu-
 des. G E. Non est ulla studiorum satietas. s y. Verum,
 sed est tamen modis quidam. Non omittenda quidam sunt
 studia, sed tamen intermittenda nonnunquam. Non abij-
 cienda sunt, sed relaxanda. Nihil suaue quod perpetuum.
 Voluptates commendat rarior usus. Tu nihil aliud quam
 studes. Perpetuò studes. Continenter incubis literis. In-
 desinenter inheres chartis. Studes noctes ac dies. Nun-
 quam non studes. Asiduus es in studio. Iugiter intentus
 es libris. Nullum facis studendi finem, neque modum. Nullam
 studiis tuis requiem intermiscis. Nunquam studendi labo-
 rem nec intermittis, nec remittis. G E. Age, tuo more fa-
 cis.

Suo regi pul-
 bium. Summ-
 cuique pul-
 chrum.

eis. Rides me, ut soles. Nunc ludis tu quidem me. Salsè
 me rides. Satyricum agis. Naso me suspendis adunco.
 Non me fallit tuum scomma. Nunc planè ioco mecum
 agis. Sum tibi risui. Rideor abs te. Pro delectamento
 me habes. Nunc me ludos, deliciasque facis. Eadè opera
 assue mihi auriculas asini. Ipsi codices puluere, situque
 obducti loquuntur, quam si immodicus in studio. s y.
 Emoriar, ni loquor ex animo. Dispercè, si quid fingo.
 Loquor id, quod sentio. Quod res est, dico. Serio lo-
 quor. Ex animo loquor. Non secus sentio, quam loquor.

CVR NON VISIS.

G E. Quid causæ est, quod tandiu nos non inuiseris?
 Quid rei est, quod nos tam raro uisis? Quid accidit,
 quod tanto tempore nos non adieris? Quare tam rarus
 es saluator? Quid sibi uult, quod nos tandiu non con-
 ueneris? Quid obstitit, quo minus uisas nos frequen-
 tius? Quid impedimento fuit, quo minus feceris nobis
 tui uidendi copiam?

NON LICUIT PER OCCU-
 PATIONES.

s y. Non licuit per ocium. Volui quidem, at non licuit
 mihi per mea negotia. Hastenus non sinebatur negotia,
 ut te uissem. Non patiebantur unda negotiorum, qui-
 bus inuoluebar, ut te salutarem. Occupator fui,
 quam ut potuerim. Tam uarijs distringebar curis, ut
 mihi non fuerit liberum adire te: mix mihi ipsi fuit copia
 mei, sic me totum molesta quedam negotia possidebatur.
 Negotijs

Negotijs meis imputabis, non mihi. Non defuit uoluntas, sed ueluit necessitas. Haftenus non uacauit. haftenus non contigit ocium. Haftenus non fuit uacuum. Non licuit per ualetudinem. Nō licuit per tempestatem. G E. Equidem accipio tuam excusationē, sed hac lege, ne sepius utaris. Excusatio tua iustior est, quā uellem, si quidē ualetudo fuit in causa. Hac lege mihi purgatus eris, si quod factū est officio sarcias: si superiorē cessionē crebra uisitatione pēsēs. S Y. Tu nihil moraris istiusmodi officia nimīū uulgaria. Amicitia nostra firmior est, quā ut sit officijs istis uulgaribus alenda. Satis crebro uisit, qui constanter amat. G E. Malē sit istis curis, quā te nobis adimūt. Quid imprecor istis negotijs, quā talē amicū nobis inuidēt? Pessimē sit isti febrī, quā nos tā graui de siderio torfit tui. Malē pereat ista febris, te incolumi.

MANDANDI AC POLLICENDI.

IACOBVS, SAPIDVVS.

I A. Quæso ut hæc res tibi cordi sit. Etiā atq; etiam rogo, ut hoc negotium tibi sit curæ. Hæc in re uelim, ut totum Sapidum exeras. Si me amas, causam hanc tractabis diligētē. Hæc in re quæso, ut aduigiles. Curabis hanc rem mea causa diligētē. Si uerē es, quem semper esse te mihi persuasi, fac ut sentiam hæc in causa, quanti me facias. S A. Desine, ego tibi hoc effectum reddā, & quidem propediem. Euentū præstare non possum: illud polliceor, mihi nec fidem, nec studium

studium de futurum. Curabo diligentius, quā si mea res ageretur: quanquā meā esse duco, quæ sit amici. Faciā ut in me quiduis desideres citius, quā fidē ac diligentia. Tu fac in utranq; dormias aurem: ego tibi hoc confectum dabo. Tu quietus esto: in me recipio prouinciā omnē. Gaudeo mihi datā occasionem, quā declarem animū in te meū. Equidē oratione nihil polliceor, sed re præstebo, quicquid est amici sinceri, & ex animo bene uolētis. Nolim te lætare uana spe. illud efficiam, ut dicas hoc negotij mandatum amico.

SVCCESSVS.

S A P. Res successit opinione melius. Fortuna uotis utriusq; fauit. Si fortuna tibi nupisset, nō potuisset esse obsequentior. Res tua & uentis, & amne sequūdo processit. Vicit etiā uota nostra fortune fauentis afflatus. Opinor te litasse Rhamnusiae, cui sic ex sententiā cadunt omnia. Plus impetraui, quā fuissem ausus optare. Vētis per omnia sequūdis hic cursus nobis peractus est. Res omnis cecidit ex sententiā. Pulchrē nobis cecidit hæc alca. Opinor uolasse noctuam, adeo feliciter exijt nobis parum sapienter institutum.

GRATIARVM ACTIO.

I A C. Equidem & gratiā habeo, & habiturus sum, quoad uiuam, maximā. Pro isto tuo in me officio pareres agere gratias uix possim, referre nequaquam. Video quantum debeam tuo in me studio. Nihil miror, neq; enim tu quicquam noui fecisti, & hoc magis de

In utrāq; dor.
Vide Chilli.
Cent. ix, pro-
uer. xix.

Rhamnusiae,
fortune cog-
nomenū est
a loco, quem
admodum di-
cimus Paphi-
am & Cypri-
dem.

Litat autem,
non quisquis
sacrificat, sed
cuius sacrum
deo placuit.

Volasse noctuam. Vide
proverb. No-
ctua uolitat.

beo

beo. De isthoc tuo in me officio, amo te mi sapide, ut par est, maxime. Quod hac in causa praestiteris amicum minime aulicum, & habetur à me gratia, & habebitur semper. Quod meum negotium tibi cordi fuerit, amo te, & habeo gratiam. Isthoc officio gratiam iniisti apud me maximam. Pergratum est, quod causam meam egeris bona fide. Ex omnibus officiis quae tu plurima in me contulisti, hoc est longe gratissimum. Referre gratiam parem nequaquam possum, agere ac curatius, inter nos superuacaneū sit: quod unum possum, habeo, dum uiuero. Isthoc beneficio fateor tibi me magnopere deuinctū esse. Hoc nomine plus tibi debeo, quam ut unquam soluēdo esse queā. Hoc beneficio arctius me tibi deuinxisti, quam ut possum dissolvere. Obligationem me tibi reddidisti, quā ut nomē meū ē tuo diario possum unquam expungere. Hoc officio me sic tuum reddidisti, ut nullū mancipium aequē sit in rebus heri sui. Hac re me tibi deuinctiorē reddidisti, quā ut unquam a alienum possum resolvere. Plurimis nominibus tibi debeo, sed non alio plus quam hoc. Pro mediocribus beneficiis agenda sunt gratiae, hoc maius est, quā ut conueniat uerbis gratias agere.

RESPONSIO.

B. A. Aufer mihi ista. Maior est nostra necessitudo, quā ut uel tu mihi, uel ego tibi pro ullo officio debeā gratias agere. Non contuli hoc in te beneficiū, sed retuli. Mihi quidē abunde relata gratia arbitror, si gratum est,

Vide Chilia. Diarium, codicilli siue comētioli rerū actarum in singulos dies.

est, quod feci sedulo. Non est cur mihi gratias agas, si praetot tuis in me beneficiis non uulgaribus hoc officiolū rependi. Equidem nihil laudis mereor, ingratiſſimus habendus, si defuiſſem amico. Quicquid est in rebus meis, quicquid mea cura praestari potest, hoc tam tuum esse ducito, quam id quod est maxime tuum. Videor mihi beneficium accepisse, quod nostrum officium boni consulis. Pro tantillo officio mihi tam accurate gratias agis, quasi non multo maiora tibi debeam. Sibi bene facit, qui bene facit amico. Qui bene meretur de amico, non dat beneficium, sed ſcenerat. Si ex animo probas officium in te meum, fac utare ſepius. Ita credam tibi gratum esse, quod feci, si quoties deſiderabis operam meam, non roges, sed imperes quod uoles.

ALIA IN CONGRESSV.

ARNOLDVS, CORNELIVS.

A. R. Salue multum Corneli iam toto ſeculo deſiderate. COR. Salue & tu ſodalis exoptatiſſime.

A. R. Iam deſperabamus reditum tuum. Vbi tandiu peregrinatus eſ? COR. Apud inferos. A. R. Non admodum ueri diſſimile dicis: adeo nobis rediſti ſqualidus, macilētus, ac pallidus. C. O. Imò ab Hieroſolymis adſu tibi, nō à profundis manibus. A. R. Quis deus, aut quē uētus te illuc adēgit? C. O. Quae res adēgit alios immēros? A. R. Sultitia, ni fallor. C. O. Igitur hoc cōiūtij non in me ſolum competet. A. R. Quid illic uenabare?

Profundis manibus. Alluſit ad primū Euripidis tragœdij cui titulus Hecuba.

COR.

cuba, ubi sic loquitur Polydorus: Adsum pfectus e profundis manibus, id est, ab inferis.

CO. Ut miser essem. AR. Istuc licebat domi. Est ne illic, quod tu putes spectatu dignum? CO. Ut ingenue fatear tibi, nihil. Ostenduntur quedam monumeta uertustatis, quorum mihi nihil non uidebatur commentitium, & excogitatum ad alliciendos simplices et credulos. Imò nec hoc arbitror illos scire, quo loco sita fuerit olim Hierosolyma. AR. Quid igitur uidistis? CO. Magnam ubiq; barbariem. AR. Nihilominus sanctorum redit? COR. Imò multis partibus deterior. AR. Nummator ergo? COR. Imò nudior leberide. AR. An non poenitet igitur tam longinque peregrinationis frustra susceptae? CO. Nec pudet, quia tam multos habeo stultitiae meae sodales: nec poenitet, quia frustra iam sit poenitere. AR. Nihil ergo fructus refert è tam difficili peregrinatione? CO. Multum. AR. Quid tandem? CO. Quia posthac uitam suauius. AR. An quia iucundum est meminisse laborum actorum? CO. Est istuc quidem nonnihil, sed non in hoc sunt omnia. AR. Est ne aliud praemium? CO. Est sane. AR. Quod? effare. CO. Magna uoluptate, quoties libebit, & ipse me afficiam, & alios mentiendo, quoties itinerarium meum recitabo in conciliabulis, aut in conuiujs. AR. Profectò non tu procul aberras à scopo. CO. Deinde non minus capiam uoluptatis, quum alios audiam mentientes de rebus, quas nec audierunt unquam, nec uiderunt. Idq; faciunt tanta confidentia, ut quum narrent Siculis gerris uaniora, tam

Nudior leberide. Vide Chulides.

Meminisse laborum. Vide prouer. Acti labores.

Siculis gerris. Vide Chulides.

men sibi etià persuadent se uera loqui. AR. Mira uoluptas. Non omnino tibi periit oleum & opera, quod aiunt. CO. Imò hoc arbitror aliquanto consultius, quàm quod faciunt isti, qui paulò pecuniae còducti proficiscuntur in militiam, omnium scelerum scholam. AR. Sed illiberalis est uoluptas, ex mendacijs uoluptatem capere. CO. Verum hoc aliquanto liberalius, quàm obrectatione uel delectare, uel delectari, aut alea tempus & rem perdere. AR. Cogor equidè pedibus tuam ire sententiã. CO. Verum, est & alius fructus. AR. Quis? CO. Si quis erit amicus egregie charus, affinis huic insanie, eum admonere domi maneat: ut nautae solent ciecti naufragio, monere nauigaturos, quid periculi sit uitandū. AR. Utinam mihi monitor adfuisset in tempore. CO. Quidenū similis moribus te quoq; corripuit? Nū. afflauit & te huius mali contagium. AR. Visi Romam et Compostellam. CO. Deū immortalē quāto mihi solatio est, te cōtigisse stultitiae meae socium. Quae Pallas isthuc tibi misit in mentem? AR. Non Pallas, sed ipsa Moria, praesertim cū domi haberem uxore integrā adhuc aetate, liberos aliquot, & familiam, quae pendebat ex me, & opera mea quotidiana alitur. CO. Oportuit fuisse serie rei quippiam, quod te à charissimis tuis distraxerit. Narra obsecro. AR. Pudet dicere. CO. Non apud me, qui, ut scis, eodem tenear malo. AR. Compotabamus aliquot uicini. Vbi uino incaluerat animus, erat qui praedicabat

Oleū & opera. Vide Chulides. cen. iij. prouer. lxxij.

Que Pall. Al. tulit ad Hom. qui sepe Palladē facit huic aut illi suggerentē quid factū sit opus.

dicabat, sibi esse in animo salutare diuum Iacobum: erat alter qui diuum Petrum. Ilico non defuit unus aut alter, qui sponderent se comites fore. Tandem uisum est, ut omnes irēt simul. Ego, ne uiderer parum com-
modus compotor, pollicitus sum & ipse. Mox agitari coeptum, utrum potius iremus, Romam an Compostellam. Factum est senatusconsultum, ut bonis auspicijs utroque postro die proficisceremur omnes. C O. O graue decretum, dignius quod uino inscriberetur, quam ari.
A R. Ac mox ingens obambulat patera, quam ubi suo quisque ordine ebibisset, uotum factum est inuiolabile. C O. Noua religio, sed num omnibus contigit reditus incolumis? A R. Omnibus praeter quam tribus, quorum unus in profectione moriens, madauit nobis, ut suis uerbis salutem diceremus Petro et Iacobo. Alter perijt Roma, iussitque ut suo nomine salutarem uxorem ac liberos. Tertium reliquimus Florētia, uoletudinis plane deplorata. Opinor iam esse apud superos. C O. Adeo ne pius erat? A R. Imò nugator maximus. C O. Vnde igitur isthuc suspicares? A R. Quia perā habebat indulgentijs largiſſimis distentam. C O. Audio, sed iter est longum in coelum, nec satis, ut audio, tutum, oblatriculos, qui obsident regionem aeris mediam. A R. Verum, sed ille sat erat munitus diplomatibus. C O. Qua lingua descriptis? A R. Romana. C O. In tuto est igitur? A R. Est, nisi forte incidat in genium aliquem, qui Latine nesciat. Tum esset illi redeundum Romam,

nam, & nouum diploma impetrandum. C O. Bulle uenturum illic & mortuus? A R. Maxime. C O. Sed interim illud mihi monendus es, ne quid effutias incogitantius. Iam enim coryceis plena sunt omnia. A R. Ego uerò nihil cleuo indulgentias, sed cōbionis mei stultitiam rideo, qui cum esset alioqui nugator nugacissimus, salutis suae proram, ut aiunt, ac puppim in membrana collocarit potius, quam in correctis affectibus. Sed quando fruemur illa uoluptate, quam modo praedicabas? C O. Quum erit commodum. Adornabimus compotatiunculam aliquam, uocabimus nostri ordinis homines. Ibi certabimus metiendo, nosque affatim mutuis mendacijs oblectabimus. A R. Age fiat.

A L I A.

PAMPHAGVS, COCLES.

P A. Aut parum prospiciunt oculi, aut Coclitem ueterem compotorem meum uideo. C O. Imò nihil te fallunt oculi tui, uides sodalem ex animo tuum. P A. Nulla cuius spes erat reditus tui, qui tot annos absueris, ignaris omnibus, quae te terrarum haberet regio. Sed unde, dic queso? C O. Ab Antipodibus. P A. Imò ab insulis, opinor, fortunatis. C O. Gaudio quod agnoueris, sodalem tuum: nam uerebar, ne sic domum redirem, quemadmodum redijt Vlyſſes. P A. Quo nam pacto redijt ille? C O. Nec ab uxore est agnitus. Solus carnis iam uetulus mota cauda dominum agnouit. P A. Quot annos ille domo absuerat? C O. Viginti. P A. Tu
c 2 plures

Coryceis, id est, obseruato
ribus. Vide
prouerb.

N.

plures abfuiſti, nec tamen feſellit me tua facies. Sed quis iſthuc narrat de Vlyſſe? C O. Homerus. P. Oh: ille, ut aiunt, pater eſt omnium fabularum. Fortaſſis uxor

interim aſciuerat taurum alium, et idcirco non agnouit Vlyſſe ſuum. C O. Imò nihil illa caſtius. Sed Pallas addiderat Vlyſſi ſenium, ne poſſet agnoſci. P A. Qui tandem agnitus eſt? C O. E tuberculo, quod habebat in digito pedis, id animaduertit nutrix iam admodum anus, dum illi pedes lauat. P A. O curioſam Lamiam. Et tu miraris, ſi ego te agnouì ex iſto tam inſigni naſo?

C O. Nihil me poenitet huius naſi. P A. Nec eſt cur poeniteat, quum organum tibi ſit ad res tam multas utile. C O. Ad quas? P A. Primum ad extinguendas lucernas erit cornu uice. C O. Perge. P A. Deinde ſi quid hauriendum erit è cauo profundiore, fuerit loco pro muſcidis. C O. Papæ. P A. Si manus erunt occupatæ, licebit uti uice paxilli. C O. Etiam ne amplius? P A.

Conducet excitando foculo, ſi defuerit follis. C O. Belle narras. Quid præterea? P A. Si lumen officiat ſcribenti, præbebit umbraculum. C O. Ha ha hæ, eſt præterea quod dicas? P A. In bello nauali præbebit uſum

Harpagones. C O. Quid in bello terreſtri? P A. Erit loco clypei. C O. Quid deinde? P A. Findendis lignis erit cuneus. C O. Probè. P A. Si præconem agas, erit tuba: ſi claſicum canas, cornu: ſi fodias, ligo: ſi metas, falx: ſi nauiges, ancora: in popina fuerit fuſcina: in piſcando, hamus. C O. O me felicem, neſciebam me circumferre

Taurum alium id eſt, adulterum.
Hora. Querere taurum moſtra.

Vlyſſem ſic appellat mariam, qui nimium diu abſuit. Nam Vlyſſem reduncem nullus agnouit præter canem.
Lamiae maleſicæ mulieres, quæ oculos habent, quum foris ſunt, quibus perſpicitur omnia, domi cæcunciant.

Harpagones instrumenta quibus iniectus attrahunt nauem commiſſuri bellum.

circumferre tam ad multa conducibilem ſupelleſtilem. Sed quis interim terrarum angulus te habuit? P A M. Roma. C O. At qui fieri potuit, ut in tanta luce nemo te ſciret uiuere? P A M. Imò nuſquam magis latet boni uiri, adeo ut ſæpe clariſſima luce nemine uideas in fre-

quenti foro. C O. Redis igitur nobis onuſtus ſacerdotiſ? P A M. Venatus equidem ſum ſedulo, at parum fauit Delia. Nam cõplures illic piſcantur hamo, quod dici ſolet aureo. C O. Stultum piſcandi genus. P A M. Et tamen pulchre ſuccedit nonnullis. Sed non omnibus feliciter cadit hæc alea. C O. An non inſigniter ſtulti ſunt, qui plumbum cõmutant auro? P A M. Sed non intelligis in plumbum ſacro uenas auri ſubſeſſe. C O. Quid igitur rediſti nobis nihil aliud quam Paphagum? P A M. Non. C O. Quid

igitur? P A M. Lupus hians. C O. Felicius redeunt, qui aſini redeunt ſacerdotiorum ſarcina graues. Cur maior ſacerdotium, quam uxor? P A M. Quia mihi placet otium. Arridet Epicurea uita. C O. At mea ſententia ſuauius uiuit, quibus eſt lepida puella domi, quam cõplectatur quoties libet. P A M. Sed adde nonnunquam cum non libet.

Amo uoluptatem perpetuam. Qui ducit uxorem, uno menſe felix eſt: cui contingit optimum ſacerdotium, in omnem uſque uitam fruitur gaudio. C O. Sed triſtis eſt ſolitudo, adeo ut nec Adam ſuauius uiſturus fuerit in Paradifo, niſi Deus illi adiunxiſſet Eua. P A. Non decreuit Eua, cui ſit opulentum ſacerdotium. C O. Sed uoluptas non eſt uoluptas, quæ cum mala fama, malaque

Delia uenandi dea.

Lupus hians. Vide Chulia. Bralluſum eſt ad nomen Paphagus, quod Græcis ſonat omnia comedentem.

34 DE CAPTANDIS SACER.

conscientia coniuncta est. P A. Verū dicis, et idcirco mihi in animo est, cōsabulatione librorū solitudinis te diū fallere. C O. Istis quidē sodalibus nihil iucundius. Sed redis ne ad tuā piscationē? P A. Redeo, si liceat parare nouā escam. C O. Aurcām ne an argenteam? P A. Vtramlibet. C O. Bono animo es, pater suppedi tabit. P A. Nihil illo tenacius. Nec crediturus est de/ nuo, quum intellexerit mihi sortem etiā perisse. C O. Verum ista lex est alca. P A. Sed ille non delectatur hac alca. C O. Si pernegabit ille, cōmonstrabo tibi un/ de possis quantū uoles pecuniā sumere. P A. Tu uerō mihi uoluptatē narras: agē monstra, iā cor mihi salit. C O. In promptu est. P A. Naclius es thesaurū aliquē? C O. Si naclius essem, mihi naclius essem, nō tibi. P A. Si quēā corradere centū ducatos, reuixerit spes. C O. At ego tibi cōmonstro, unde possis haurire centū mi/ lia. P A. Quin tu igitur me beas: ne diutius eneca. Dic unde? C O. Ex Asse Buda. Illic reperies innumeras myriades, siue aurcā malis moneta, siue argenteam. P A. Abi quō dignus es cū tuo ioco. Illinc tibi resoluā quod debucro pecūia. C O. Resolues, sed qd' illinc tibi numeraro. P A. Agē noui nasum tuū. C O. At mihi prae te nasus est nullus. Imō nihil te nasutius. Nihil es nisi nasus. P A. Ludis in re seria. Hac in re ringi posim citius, q̄ ridere. Res grauior est, q̄ ut ridere libeat. Tu si hic esses, nō luderēs. Sū tibi ludibrio. Illudis mihi, et illudis me. Ioco me tractas in re neutiq̄ iocosa. C O.

Ringit iratus, nō ridet. Ri- cius igitur est diductio labi- orum, sed pre dolore, cū ri- sus sit ex gau- dio.

Minimē

MILITIS

35

Minimē video, id quod res est dico. Non video quidē, imō rem ipsam dico. Serio loquor. Ex animo loquor. Simpliciter loquor. Vera loquor. P A. Ita tibi semper stet in capite pileū, ut ista tu simpliciter loqueris. Sed cesso abire domū, cogniturus quo statu sint illic oīa. C O. Offendes noua permulta. P A. Credo, sed utinā omnia ex animi sententia. C O. Istuc optare licet om/ nibus, sed haftenus obtigit nemini. P A. Hoc quoque cōmoditatis adferet utriq; nostrum sua peregrinatio, quod dulcior erit posthac domus. C O. Ne scio, nā ui/ deo quosdā septies illō recurrere. Adeo scabies illa si/ ne sine solet prurire, si quem semel inuaserit.

Stet in capite. Prouerbiū est in eos q̄ diuer sum sentiūt ab ijs quē dicunt id est prepositū re stet pileū.

AMIA. MILITARIA.

HANNO, THRASYMACHVS.

C H A. Vnde redis nobis Vulcanus, qui Mercurius hinc & abierat? T H. Quos Vulcanos, aut quos Mercurios mihi narras? H A. Quid alatus uidebare, cū abi/ res, nunc claudicas. T H. Sic à bello rediri solet. H A. Quid tibi cū bello homo quouis dama fugacior? T H. Spes praeda reddiderat fortē. H A. Multū igitur refers manubiarū? T H. Imō zonā inanē. H A. Tanto minus grauare sarcina. T H. Atqui sceleribus onustus redeo. H A. Grauis profecto sarcina, si uerū dicit po/ pheta, qui peccatū appellat plumbum. T H. Plus illic scelerū & uidi, et patraui, quā unquam antehac in omni uita. H A. Ecquid igitur arridet uita militaris? T H. Nihil neque sceleratius, neque calamitosius. H A.

Thrasymac. id ē, audax in pugna, nomē aptū militi. Vulcanus sin gitur claudus, Mercurius a- latus. Manubigpe- cunia e spo- lijs collecta. Zonā inanē, uide, puerbiā, zonā pēdidi.

c 4 Quid

Quid igitur in mentē uenit istis, qui nummo cōducti, nonnulli gratis, currunt ad bellum, non aliter quā ad conuiuium: **T H.** Ego nihil aliud cōiectare possim, quā illos agi malis furij, seseq; totos malo demoni, ac miseria deuouisse, nec aliud, quā hic manes suos anticipare. **H A.** Ita quidem uidetur. Nam ad res honestas uix ullo precio conducī queant. Sed expone nobis, quomodo gestum sit praelium, & utrū sese inclinari uictoria. **T H.** Tantus erat strepitus, tumultus, tubarum bombi, cornuū tonitrua, hinnitus equorum, clamor uirorum, ut neq; uidere potuerim quid gereretur, adeo ut uix scire ubi essem ipse. **H A.** Vnde igitur ceteri qui ex bello ueniunt, sic depingunt singula, quid quisque dixerit aut gesserit, quasi nusquā non adfuisent otiosi spectatores? **T H.** Ego crelo istos mentiri splendide. In tentorio meo quid gestum sit, scio: quid in praelio, prorsus ignoro. **H A.** An ne hoc quidam scis, unde tibi uenerit claudicatio? **T H.** Vix, ita me Maiors posthac male amet: suspicor aut saxo, aut equi calce laesum genu. **H A.** At ego scio. **T H.** Seis: an tibi narrauit aliquis? **H A.** Non, sed diuino. **T H.** Dic igitur. **H A.** Quū fugeres pauidus, collapsus, humi offendisti in silicem. **T H.** Dispercam, nisi rē acutetigisti. Adeo uerisimile est, quod diuinasti. **H A.** Abi domum, & uxori narra tuas uictorias. **T H.** Illa mihi occinet haud suauē encomiū, qui nudus redeam. **H A.** Sed unde restitues, quod rapuisti? **T H.** Iampridem restitui

Solent encomio laudari, qui foriter se gesserunt in bello,

stitui. **H A.** Cui? **T H.** Scortis, aenopolis, et ijs qui me uicerunt alea. **H A.** Satis militariet. Par est, ut quod male partū est, peius dispareat. Verum a sacrilegijs, opinor, temperatum est. **T H.** Imò illic erat sacrum nihil. Nec profanis paritum est, nec fanis. **H A.** Quo pacto sarcies? **T H.** Negant oportere sarciri, quod in bello commissum sit: iure fit, quod illic fit. **H A.** Iure belli fortassis. **T H.** Tenes. **H A.** At istud ius summa est iniuria. Te non patrie pietas, sed praedae spes pertraxit in bellum. **T H.** Fateor, & arbitror paucos illic ire sanctiore proposito. **H A.** Est aliquid insanire cum multis. **T H.** Concionator ē suggesto pronunciauit, bellum esse iustum. **H A.** Suggestum illum non solet mentiri. Sed ut iustum sit principi, nō continuo iustum est tibi. **T H.** Audiui ex Rabbinis, quod licet sua cuiq; arte uiuere. **H A.** Praeclara ars incendere domos, diripere tēpla, uiolare sacras uirgines, spoliare miseros, occidere innoxios. **T H.** Lanij conducitur ad mactandū bouem, quī nostra ars reprehēditur, quod conducimur ad mactandos homines? **H A.** Nō eras sollicitus, quonā esset migratura anima tua, si cōtigisset in bello cadere? **T H.** Non admodū. Bona spes habebat animum meū. Nam diuē Barbarae me semel commendaram. **H A.** Receperat illa tutelā tuā? **T H.** Sic mihi uisa est annuere capite aliquantulum. **H A.** Quando isthuc tibi uisum est? mane? **T H.** Non, sed à cœna. **H A.** Sed tum ut arbitror, etiam arbores tibi uisae sunt.

Nihil sacrum. Allusum est ad prouerbium, & dicitur: pōp, tametsi deflexit in aliu sensum.

Suggestus ille, opinor utrumq; dici, sed suggestum reperit apud Ciceronem, ex suggesto.

ambulare. T H. Vt hic diuinat omnia. Sed præcipua spes erat in diuo Christophoro, cuius imaginem quotidie contemplantur. H A. In tentorijs? Vnde illic diuis? T H. Carbone pinxeramus illum in uelo. H A. Nimirum haud quaquam ficulnum, ut aiunt, præsidium erat carbonarius ille Christophorus. Sed extra iocū, non uideo qui possis expiari à tantis flagitijs, nisi te conferas Romam. T H. Imò noui uiam breuiorē. H A. Quam? T H. Ibo ad Dominicales, illic paulò transigā cum commissarijs. H A. Etiā de sacrilegijs? T H. Etiā si Christū ipsum spoliasset, ac decollasset etiā, tam largas habent indulgētijs, et autoritatē componendi. H A. Bene habet, si uestram compositionem Deus ratam habuerit. T H. Imò magis metuo ne diabolus non habeat ratam. Nam Deus natura placabilis est. H A. Quem tibi sacerdotem deliges? T H. Cui cognouero quā minimum esse frontis ac bonæ mentis. H A. Ne non habeāt similes labra lactucas. Ab illo purus abibis ad corpus dominicū? T H. Quid nī? Posteaquam semel effudero sentinā in illius cucullam, ego me exonerauero sarcina: ipse uiderit, qui absoluit. H A. Qui scis an absoluat? T H. Scio. H A. Quoniam indicio? T H. Quia manum imponit capiti, admurmurans ne scio quid. H A. Quid si reddat tibi omnia peccata tua, cum manum imponit, hæc admurmurans: Absoluo te ab omnibus benefactis, quæ nulla in te comperio: et repositio te tuis moribus, talemq; dimitto, qualē accepi?

T H.

T H. R. Viderit ille, quid dicat, mihi satis est, quod me credo absolutum. H A. Sed isthuc tuo periculo credis. Fortasse non fuerit satis Deo, cui debes. T H. Vnde tu mihi obuius, qui mihi conscientia ē serena nubila redderes? H A. Felix occursum. Bona auis est obuius amicus, qui bene moneat. T H. Nescio quā bona, certe parum suauis.

HERILIA.

RABINVS, SYRVS.

R A. Heus heus furcifer, iam dudum raucesco clamore, nec tu tamen expergisceris, uidere mihi uel cū gliribus certare posse. Aut ocyus surge, aut ego tibi fuisse somnum istum excutiam. Quando erapulā hester nam edormieris? Non te pudet, somnium hominis, in multam lucem sciterte? Qui frugi sunt famuli, solent exortum solis anteuertere, curareq; ut herus surgens reperiat omnia parata. Vt agrē diuellitur à nido tepe facto cuculus. Dum scalpit caput, dum distendit neruos, dum oscitat, tota abit hora. S Y. Vix dū diluxit. R A. Credo tibi. Nam tuis oculis adhuc multa nox est. Tibi nox adhuc est concubia. S Y. Quid me iubes facere? R A. Fac ut luceat foculus, uerre pilcum ac palilium, exterge calceos et crepidas. Inuersas caligas primum intus purga scopis, mox foris. Deinde suffium aliquē facito purgando aëri. Accende lucernā. Muta mihi lineū indusum, ac ad ignem fumi expertē siccotum. S Y. Fict. R A. Atqui moue te ocyus. Iam hæc fecisse

Sorber. & fla.
Vide Chil. ij.
centu. ij. pro-
uer. lxxx.

fecisse oportuit. s y. Moueo. R A B. Video, sed nihil promoues. Vt incedit testudo. s y. Non possum simul sorbere et flare. R A. Etiā sentētiās loqueris carnifex? Tolle matulā. Compose lecti stragulas, reuolue cortinas. Verre pauimentū. Verre solū cubiculi. Adfer a/ quam lauādis manibus. Quid cessas asine? Annus est prius, q̄ accendas candelā. s y. Vix reperio scintillā ignis. R A. Sic heri condidisti. s y. Nec follem habeo. R A. Vt responsat nebulo, quasi qui te habeat, carcat folle. s y. Quā imperiosum habeo dominū, uix hu/ ius iussis decem expediti famuli fecerint satis. R A. Quid ais cessator? s y. Nihil, omnia rectē. R A. Non ego te audio murmurantē? s y. Equidē precor. R A. Credo pater noster inuersum. Precationē opinor, Do minicā praeporter. Quid gānis de imperio? s y. Pre cor tibi, ut fias imperator. R A. Et ego tibi, ut fias ho mo ex caudice. Sequare me ad templū usq; Mox do/ mum recurrito, lectos concinnato. Hæc cōfusa, suo queq; loco digerito. Fac ut niteat tota domus. Matu/ lā defricato. Hæc sordida submoueto ab oculis, fortas sis inuisent me quidā aulici. Si quid sensero prætermis sum, uapulabis largiter. s y. Hic sanē noui benignita te tuā. R A. Proinde caue, si sapias. s y. At interim de prandio nulla mentio. R A. Vah, ut hic mentem habet furcifer. Non prandeo domi. Itaque sub horam deci/ mam ad me transcurrito, deducturus me eò, ubi sum pransurus. s y. Tibi quidē prospectū, sed hic interim nihil

nihil est quod edam. R A. Si non est quod edas; est quod esurias. s y. Nemo sit esuriendo satur. R A B. Est panis. s y. Est, sed ater et furfuraceus. R A. De licias hominis. Te quidem scenum esse oportuit, si pa bulum detur te dignum. An postulas ut te asini tan/ tum placentis saginem? Si fastidis panem citra obso/ nium, adde porrum: aut, si mauis, cepe.

A L I A.

R A. Est tibi abeundum in forum. s y. Tam proculē R A. Nō sunt nisi sex passus, tibi pigro sunt bis mille. Consulam autem tuæ pigritiæ. Eadē legatione multa conficies negotia, tu supputa in digitos, ut memine/ ris. Primum descectes ad uestiariū, ac thoracem un dulatum, si iam perfectus est, ab eo recipies. Hinc quæres Corneliū ueredarium. Is plerunq; est in Cer/ uo, ibi potitat, rogabis si quid habet literarū ad me, & ad quem diem sit profecturus. Deinde conuenies mercatorē pammariū, rogabis meis uerbis, ne quid sollicitus sit, quòd pecuniā non miserim ad diem præ scriptum, numerabitur propediem. s y. Quādo, ad Calēdas Græcas? R A. Rides ganeo, imò ante Calen das Martias. In reditu descectes ad laeuam, & ex bi bliopolis disces, si quid aduectum sit nouorum libel/ lorū è Germania. Cognosce qui sint, & quanti uena/ les. Post hæc rogabis Gocleniū, ut mihi dignetur esse conuiua, alioqui cornaturo soli. s y. Etiam conuiuas uocas? non habes domi unde uel murem pascas. R A. Proinde

Proinde tu cōfectis ceteris abi ad macellum, & enī nobis armum ouillum, eum curabis eleganter assum. Audiri hæc? SY. Plura quā uellem. RA. At uide, ut meminēris. SY. Vix potero dimidiū. RA. Etā hic stas cessator? Iam rediisse oportuit. SY. Quis possit unus tot rebus obeūdis sufficere? Deduco ac reduco. Sū illi a scopis, a matula, a pedibus, a manibus, a poculis, a libellis, a rationibus, a iurgiis, a legationibus: postremo nō uideor illi sat occupatus, nisi sim & coquus.

A L I A.

RA. Profer ocreas, nam equitandū est. SY. En adsunt. RA. Probē quidē abs te curate, totæ albenit situ. Opinor nec extersas, nec unctas hoc anno, adeo riget præ siccitate. Exterge subuuido panno: mox unge ad ignē diligēter, ac macera, donec mollescat. SY. Curabitur. RA. Vbi calcaria? SY. Adsunt. RA. Verū, sed obducta rubigine. Vbi frenum & ephippia? SY. Sunt in promptu. RA. Vide ne quid desit, aut ne quid ruptum, aut mox rumpendum, ne quid nobis sit in mora, quā erimus in cursu. Propera ad sellarium, & hoc lorum cura sarcindum. Reuersus inspicere soleas, siue calceos equorum, num qui clauī desint, aut uacillent. Quā macilenti sunt equi, quāq; strigosī? Quoties absterges, aut pectis illos in anno? SY. Imō quotidie. RA. Nimirum res ipsa loquitur. Ieiunāt, opinor, nonnunquam totum triduum. SY. Minimē. RA. Negas tu quidē, sed aliud dicturi sint equi, si loqui liceat: quam

A iurgiis, ridiculi gratia.

quā satis loquuntur ipsa macie. SY. Curo sedulo. RA. Cur igitur tu habitior equis? SY. Quia non pascor fœno. RA. Hoc igitur restat. Adorna mantica meleriter. SY. Fict.

MONITORIA PAEDAGOGICA.

PAEDAGOGVS, PVER.

PAE. Tu mihi uidere non in aula natus, sed in caula, adeo moribus es agrestibus. Puerum ingenuum decet ingenui mores. Quoties alloquitur te quispiam cui debes honorem, compone te in rectum corporis statum, aperi caput. Vultus sit nec tristis, nec toruus, nec impudens, nec proteruius, nec instabilis, sed hilaris modestia temperatus: oculi uerecundi, semper intenti in eum cui loqueris: iuncti pedes, quietæ manus. Nec uacilles alternis tibijs, nec sint gesticulosa manus, nec mordeto labrum, nec scabito caput, nec fodito aures. Vestis item ad decorum componatur, ut totus cultus, uultus, gestus, & habitus corporis ingenuam modestiam, & uerecundam indolem præseferat. PV. Quid si mediter? PAE. Fac. PV. Siccine satis? PAE. Nondum. PV. Quid si sic? PAE. Prope modum. PV. Quid si sic? PAE. Hem satis est. Isti tene, ne sis ineptē loquax, aut præceps. Nec uagetur animus interim, sed sis attentus quid ille dicat. Si quid erit respondendū, id facito paucis, ac prudenter, subinde præfatus honore, nonnunquam & addito cognomēto honoris gratia: atque identidem modicē flectas alterum

alterū genu, præsertim ubi responsum absolueris. Nec abeas, nisi præfatus ueniā, aut ab ipso dimissus. Nunc agē specimen aliquod huius rei nobis præbe. *Quintum* temporis abfuiſti à maternis adibus? P V. Iā sex ferme menses. P AE. Addendū erat, domine. P V. Iam sex ferme menses domine. P AE. Non tangeris deſiderio matris? P V. Nonnunquā sanē. P AE. Cupis eam reuiſere? P V. Cupio domine, ſi id pace liceat tua.

P AE. Nunc ſelectendū erat genu. Bene habet. Sic perſigito. *Quā* loqueris, caue ne præcípites ſermonē, aut hæſites lingua, aut palato immurmures, ſed diſtinctē, clarē, articulatē, cōſueſcito proferre uerba tua. Si quē præteribis natu grandē, magiſtratū, ſacerdotē, doctorem, aut alioqui uirū grauē, memento aperire caput, nec pigeat inſpectere genu. Itidē facito, cū præteribis adē ſacrā, aut imaginē crucis. In conuiuiō ſic te præbebis hilarē, ut ſemper memineris quid deccat etatē tuam: poſtrems omnium admoneto manū patinæ. Si quid datur lautius, reſuſato modeſtē: ſi inſtabitur, accipe, et age gratias: mox decerpta portiuncula, quod reliquū eſt, illi reddito, aut alicui proximē accūbenti. Si quis præbibet, hilariter illi bene precator, ſed ipſe bibito modicē. Si nō ſitis, tamen admoneto cyathū labijs. Arride loquētibus, ipſe ne quid loquaris, niſi rogatus. Si quid obſcœni dicetur, ne arride, ſed cōpone uultum, quaſi non intelligas. Ne cui obſectato, ne cui tēmet anteponito, ne tua iactato, ne aliena deſpicio.

Eſto

Eſto comis etiā erga tenuis fortunæ ſodales. Neminē deſerto. Ne ſis lingua ſutili. Ita fiet, ut ſine inuidia laudem inuenias, & amicos pares. Si uideris conuiuium eſſe prolixius, precatus ueniā, ac ſalutatis conuiuii, ſubducito te à menſa. Vide ut horum memineris. P V. Dabitur opera mi præceptor. Nūquid aliud uiſe? P AE. Adito nunc libros tuos. P V. Fiet.

DE LVSV.

NICOLAUS, HIBERNYMVS,
COCCLES, PAEDAGOGVS.

N I. Iandudum & animus, & cœlum, & dies inuitat ad ludendum. H I. Inuitant quidē hæc omnia, ſed ſolus præceptor nō inuitat. N I. Subornādus orator quiſpiā, qui ueniam extorqueat. H I. Aptē quidē dictum, extorqueat. Nam citius clauam extorſeris è manu Herculis, quā ab hoc ludendi ueniam. At olim illo nemo fuit ludendi auidior. N I. Verum, ſed iam olim ille oblitus eſt, ſe fuiſſe puerum. Ad uerbera facilimus eſt & liberalis, hic parciſſimus, idemq; difficilimus. H I. Attamen protrudendus eſt aliquis legatus, non admodum uerecundæ frontis, quem non ilico protelet ſuis ſeuis dictis. N I. Eat qui uolet, ego carere malo, quā rogare. H I. Nemo magis accommodus ad hāc legationem, quā Cocles. N I. Nemo proſecto. Nam perfrictæ frontis eſt, ac bene linguax. Deinde ſenſum hominis pulchrē callet. H I. I Cocles, ab omnibus nobis magnam inuiturus gratiam. C O. Equidē experiar ſer-

Proicete,
tribet.Perfrictæ fron-
tis. Vide Chil.
cent. vij. pro
verb. xlvij.

d dulō

dulcè. Verum si non successerit, ne conferte culpam in
 oratore uestro. **H I.** Bene ominare, si te satisnouimus,
 impetrabis. Abi orator, redibis exorator. **C O C.** Eo-
 Bene fortunet legatione meam Mercurius. Saluc præ-
 ceptor. **P A E.** Quid sibi uult nugamentum hominis?
C O. Saluc præceptor obseruande. **P A E.** Insidiosa ci-
 uilitas. Satis iā salueo. Dic quid uelis. **C O.** Totus di-
 scipulorum tuorum grex orat ludendi ueniā. **P A E.** Ni-
 hil aliud quam luditis, etiā absq; ueniā. **C O.** Scit tua
 prudentia uigore ingeniorum excitari moderato lusu,
 quemadmodum nos docuisti ex Quintiliano. **P A E.** Sa-
 ne ut isthuc tenes, quod pro te facit. Laxamento opus
 est ijs, qui uehementer laborant: uobis qui segniter stu-
 detis, et acriter luditis, freno magis opus est, quam la-
 xatis habenis. **C O.** Adnitimur pro uiribus. Et si quid
 hactenus cessatum est, post diligentia sarcietur. **P A E.**
 Ob sartores. Quis erit fideiussor, aut sponzor isthuc
 futurum? **C O.** Ego capitis mei periculo non dubitem
 esse sponzor. **P A E.** Imò culi periculo potius. Scio quam
 non sit tutum tibi credere, tamen hic periculum faciam
 quam sis bonæ fidei. Si dederis uerba, posthac nequic-
 quam mecum egeris. Ludant, sed gregatim in campis.
 Ne diuertant ad cōpotationes, aut alia nequiora. Ma-
 ture se recipiant domum ante solis occubitum. **C O.** Fiet.
 Exorauit, quanquam ægre. **H I.** O lepidum caput, om-
 nes amamus te plurius. **C O.** Sed interim cauendum
 ne quid peccemus, alioqui de meo tergo dependendum
 foret,

foret, fideiussi uestro omnium nomine. Quod si quid ac-
 cidat, non est quod me posthac utamini legato. **H I E.**
 Cauebitur. Sed quod lusus genus potissimum placet
C O. De hoc in campo consultabimus.

P I L A.

N I. Nulla res melius exercet omnes corporis partes
 quam pila palmaria, sed aptior hyemi, quam æstati.
H I. Nullum anni tempus nobis parum accommodum est
 ad ludendum. **N I.** Minus sudabitur, si ludamus reti-
 culo. **H I.** Imò reticulum piscatoribus relinquamus,
 elegantius est palma uti. **N I.** Agè nihil moror: sed
 quanti certabimus? **H I.** Talitro, sic parceretur pecu-
 niæ. **N I.** At ego malo frōti parci, quam pecuniæ. **H I.**
 Et mihi frons carior est pecunia. Aliquo periculo
 certandum est, alioquin friget ludus. **N I.** Sic res habet,
 ut dicis. **H I.** Vtra pars prior euicerit tres lusus, cū
 uicta pendet sextam drachmæ partem: sed hac lege, ut
 quicquid è uictorijs collectum fuerit, insumatur in con-
 uuiuium, ad quod pariter uocentur omnes. **N I.** Placet
 lex, et rata esto. Superest igitur ut sortiamur partes.
 Nā sumus ferme pares omnes, ut nō admodum referat,
 quis cui cōiungatur. **H I.** Tu tamē me longe peritior
 es. **N I.** Ut sim, sed tu felicior. **H I.** Etiā hic ualet fortu-
 na? **N I.** Illa nusquam non regnat. **H I.** Agè fiat sortitio.
 Euge, bene cecidit, contingere quos uolebam. **N I.** Et
 nos nostræ sodalitatis non poenitet. **H I E.** Agedum,
 simus uiri. Amat uictoria curam. Suum quisq; locum
 d. a. gnauius

gnauius tueatur. Tu mihi cōfiste à tergo, excepturus pilam, si me transuolet. Tu isthic observa, repulsurus huc ab aduersarijs reuolantem. NI. Ne musca quidē hac prateruolarit impune. HI. Agite bonis aubus, mittite pilam in tectū. Qui misit nihil prafatus, frustra miserit. NI. Heus, accipe igitur. HI. Mittito. Si miseris extra lineas, aut infra, suprà ue tectum, uestro damno fuerit, aut certē nobis fraudi esse nolim. Tu sane parum commodē mittis. NI. Tibi quidē, aut nobis commodē. HI. Ut miseris, ita remitam. Par pari referā. Sed prafat ingenue legitimeq; ludere. NI. In ludo pulchrum est arte uincere. HI. Fateor, atque etiam in bello. Sed habet utraq; pars suas leges. Et sunt artes illiberales. NI. Credo, plures septem. Signa terminū testula, aut rudere, aut si manus pileo tuo. HI. Tuo malim. NI. Rursus accipe pilā. HI. Mitte. Pone notam. NI. Habemus duos terminos satis longinquos. HI. Vtunque, sed tamen uincibiles. NI. Planē uincibiles, si nemo repugnet. HI. Euge, priorem metam pratercurrimus. Vicinus quindecim. Heus prabete uos uiros: uiceramus & hic, si tuo constitisses loco. Sumus igitur pares. NI. Non diu futuri. Vicinus triginta, uicinus quadraginta quinque. HI. Sestertia? NI. Nō. HI. Quid igitur? NI. Numeros. HI. Quō pertinent numeri, si nihil est quod numeres. NI. Noīster hic ludus est. HI. Preproperē tu quidem, ante uictoriam canis triumphum. Vidi qui uincerent ab hoc

hoc numero, qui nihil habebant. Varia est ut Martis, ita lusus alca. Habemus triginta. Iam rursus pares sumus. NI. Nunc seriō res agitur. Euge successit, habemus potiores. HI. Non diu habituri. Dixin? Rursum equali fortuna sumus. NI. Diu nutat fortuna, uelut anceps, utris uelut addicere uictoriam. O fors fortuna, si nobis faueris, dabimus tibi maritum. Euge aut diuit notum. Penes nos est huius certaminis uictoria. Pone notam cretaceam, ne excidat. HI. Iam appetit uespera, & sudatum est satis, prafat à ludendo desistere, ne quid nimis. Supputemus lucrum. NI. Nos euicimus tres drachmas, uos duas. Restat igitur una ad compotatiunculam. Sed interim quis soluet pretiū pilarum? HI. Omnes ex aequo, pro sua quisq; portione. Nam lucrum exilius est, quam ut inde possit aliquid decidi.

Appetit uesp,
p instat, q̄tes
est uerbū neu
trale.

LVDVS GLOBORVM MISSILIVM.

ADOLPHVS, BERNARDVS.

AD. Tu toties apud me gloriatus es, te mirum quendam esse artificem in certamine mittendorū globorū. Age libet experiri, qui uir sis. BE. Nihil detrecto, huc si quid libet. Nūc tu planē, quod dici solet, in plancie pronocas equū. AD. Et tu senties me nō esse asinū. BE. Placēt ne monomachia, ut unus cū uno cōgre diatur, an manus adiungi socios periculi? AD. Malore certamen, ne qua pars uictoria decidatur alteri.

Monoma
chia singula
re certamen,

B E. Istiuc et ipse malo, ut laus in solidū sit mea. A D.
 Hi spectatores crūt et arbitri. B E. Recipio, sed quod
 erit uictori brauiū, aut quæ uicto poenā? A D. Quid si
 uicto amputetur auricula? B E. Imò testū aler exee-
 tur potius. Nō est magnificū certare pro pecunia. Tu
 Germanus es, ego Gallus, decertemus pro suæ uterq;
 gentis gloria. Si uicero, tu ter clamabis, Floreat Gal-
 lia: si uictus, quod absit, fuero: totidē uerbis celebrabo
 tuam Germaniā. A D. Agē placet conditio. B E. Ad-
 sit fortuna. Quando periclitatur hoc ludo duæ maxi-
 mæ nationes, sint æquales sphaera. A D. Nosti saxum
 illud prominēs haud procul à porta? B E. Nō. A D.
 Ea erit meta, & hæc linea. B E. Esto, sed sint, inquā,
 pares globi. A D. Minus discernas ouī ab ouo, aut fi-
 cum à ficu. Sed mea nō refert, utrum malis, elige. B E.
 Mitte. A D. Heus, tu mihi non brachium, sed balistam
 habere uideris, ita torques globū. B E. Satis momor/
 disti labrū, satis rotasti brachium, tandē mitte. O ui-
 res Herculeas, sed tamen uineo. A D. Nisi sceleratus
 ille laterculus obstitiisset, præuenteram te. B E. Consi-
 ste in sphaeræ tuæ uestigio. A D. Non utar dolo malo.
 Cupio uirtute, non fraude uincere, quandoquidem de
 gloria certamen est. Bene uertat. B E. Ingens profectō
 iactus. A D. Ne ride prius, quā uiceris. Adhuc pe-
 ne sumus pares. B E. Nunc res agitur. Vter prior
 metam contigerit, is uicerit. A D. Vici, canta. B E.
 Sed de finiendum erat, quoto ludo constaret uictoria.

Nam

Nam primò nondum incaluerunt uires. A D. Desini-
 ant arbitri. A R. Tertio. B E. Placet. A D. Quid ais?
 Agnoscis ne uictorem? B E. Tibi fortuna magis aspi-
 rauit, uiribus & arte non tibi cessero. Sed quod arbi-
 tri pronunciauerint, id sequar. A R. Germanus uicit,
 et hoc gloriosior est uictoria, quod talem artificem ui-
 cerit. A D. Nunc canta Galle. B E. Sum raucus. A D.
 Hoc Gallis nouum nō est, sed tamen coccyssa. B E. Flo-
 reat Germania ter. A D. Imò ter hoc erat canendum.
 B E. Contraximus siticulam, eamus ad compotatium/
 culam, ibi perficietur cantio. A D. Non recuso, si ita
 uidetur arbitris. B E. Ita commodius est. Melius canet
 Gallus colluto gutture.

LVDVS SPHAERAE PER ANV/
 LVM FERREVM.

GASPAR, ERASMIUS.

G A. Agē nos auspicabimur. Victo succedet Marcol/
 phus. E R. Sed quod erit uictori præmium? G A. Victus
 ex tempore faciet & recitabit distichon in laudem ui-
 ctoris. E R. Accipio legem. G A. Vis ne sortiamur,
 uter prior incipiat? E R. Esto tu prior, si libet, ego ma-
 lim esse Abbas. G A. Hoc tua conditio potior est, quod
 tibi nota est area. E R. Versaris in tua arena. G A. In
 hac exercitator sum, quā in libris. Tamē istud per
 quā exigui momenti est. E R. Aequum est, ut tantus
 artifex in hoc certamine mihi largiāre nonnihil. G A.
 Imò istiuc abs te peterē iustius, sed parū est honesta

d 4 precaria

Sā raucus Al-
 ludit ad gal-
 los gallinace-
 os, quibus na-
 tura adest uox
 rauca, qui, p-
 prie dicuntur
 cōcissare. Vn-
 de et Galli uul-
 go uocant gal-
 lum coc.

Colutio, Ira
 Perius, Gut-
 tur. Mobile
 colluerit. So-
 let enim medi-
 camentis uox
 fieri mollior,
 quod hic fieri
 nō.

precaria uictoria. Is demū uincit, qui suo Marte uincit. Ita sumus pares, ut non melius commissus fuerit olim cum Bitho Bacchius. E R. Tua sphaera commodior est mea. G A. Et tua uola uincit meam. E R. Ludit Legitimè, absque technis, ac dolo malo. G A. Dices tibi rem esse cum homine probo. E R. Sed prius audire cupio huius sphaeristerij plebiscita. G A. Quatermio ludum absoluit. Qui hanc lineam præterierit, in dāno est. Reliquos limites si transilias, sine fraude fiet. Qui globū suo loco mouerit, perdit ius ferendi. E R. Intellego. G A. En oclusi tibi portam. E R. Sed isthinc te excutiam. G A. Id si feceris, cedam tibi huius certaminis palmam. E R. Bona fide? G A. Optima. Non enim potes alia uia, nisi sic mittas sphaeram tuā in parietē, ut resiliat in meam. E R. Id experiar. Quid ais bone uir? Nōne depulsus es? G A. Fatcor, utinam

tam sapiens esses, quā es felix. Sed isthuc centies tentanti, uix semel successerit. E R. Imō si quid audes deponere pignoris, nisi tertio quoque experimēto successerit, uincēs. Sed interim redde pactum præmiū. G A. Quodnam? E R. Distichon. G A. Reddam. E R. Et quid ex tempore. Quid arrodīs unguē? G A. Habeo. E R. Recita clarē. G A. Clarissimē. Plaudite uictori iuuenes hic quotquot adestis. Nam me qui uicit, doctior est nebulo. Nōne distichon habes? E R. Habeo, sed quale abs te allatum est, tale tibi referetur.

Sphaeristerij
locus in quo
sphaeris ludi-
tur. Habēt au-
tem quædam pe-
culiāres suas
leges.

Doctior est ne-
bulo. Philoso-
phus quidam
apud Laertium
uidens quen-
dā lasciuia sal-
tatione gestie-
tem, quo meli-
us, inquit, fe-
ceris, hoc de-
terius facies.
In re mala, q̄
melior es arti-
fex, hoc uir es
pior.

Saltus

VINCENTIVS, LAVRENTIVS.

V I. Libet ne decertare saltu? L A. Ludus iste non conuenit pransis. V I. Quamobrem? L A. Quia uentris saburra grauat corpus. V I. Non admodum sanè, qui pransi sint in pædagogio. Nam hi plerunque cœnatiuriunt prius, quā absoluerint prandium. L A. Quod igitur salendi genus placet? V I. Auspicemur ab eo quod est simplicissimū, à saltu locustarum, siue mauis ranarum, utraque tibia, sed iuuentis pedibus. Qui longissimè promouerit cingulum, coronam feret. Huius ubi erit satietas, aliud atque aliud genus experiemur. L A. Equidem nullum recusabo genus, nisi quod geritur cum periculo tibiārum: nolim mihi rem esse cum chirurgis. V I. Quid si certemus unica tibia? L A. Iste ludus est Empusæ, ualeat. V I. Hastæ innixum salire, cum primis est elegans. L A. Liber alius est certare cursu. Siquidem hoc certaminis genus apud Verg. proposuit & Aeneas. V I. Verum, sed idem proposuit & cestuum certamen, quo non delector. L A. Designa stadium. Hoc loco sit carcer, quercus ista sit meta. V I. Sed utinā adesset Aeneas, qui proponat et præmia uictori. L A. Victori abunde magnū præmiū est gloria. V I. Victo potius dandū erat præmiū, solatiij gratia. L A. Sit igitur uicto præmiū, ut lappa coronatus redeat in urbem. V I. Equidem non recusarim, si tu præcedas tibia canens. L A. Est ingēs æsus. V I. Nec miror.

Ventris saburra. Saburra o-
nus nauis,
quo libratur
aduersus flu-
diū. Et Plau-
tus faburras
appellat satu-
ras.

Empusæ, Spe-
ctū est apud
Aristophanē,
quod apparet
unica tibia,
unde & Græ-
ci nomen de-
dere.
Stadium, alias
certa magnitu-
do est, alias lo-
cus in quo cur-
ritur.

d s quum

quum sit solstitium æstiuum. L A. Præstiterat natare.

V I. Mihi non placet ranarum uita. Animal sum terre

Amphibion. stre, non amphibion. L A. Sed tamen hoc exercitamen
Amphibia di- ti genus olim cum primis habebatur liberale. V I. Imò
cuntur, que si- etiam utile. L A. Ad quid? V I. Si fugiendum sit in bello,
mul & i aqua ibi potissimum ualent, qui sese cursu pedum et natatu
uiuut & in ter exercuerunt. L A. Artem narras haud quaquam asper
ra, ut crocodi nandam. Neq; enim minus laudis est aliquando bene
lus, anates, et fugere, quàm fortiter pugnare. V I. Sum planè rudis
familia. & imperitus natandi, nec sine periculo uersamur in
alieno elemento. L A. Sed assuescere oportet: nemo na
scitur artifex. V I. At ego istius generis artifices per
multos audio natasse, sed non enatasse. L A. Experie
ris primū innixus suberi. V I. Nec suberi fido magis
quàm pedibus: si uobis cordi est natatio, spectator esse
malo, quàm certator.

Suberi. Grece

Φεμ

corticis ge-

nus semp flui

tans, unde qui

discunt nata-

re, subijciunt

pectori. Hora

tius: Nabis si-

ne cortice.

CONFABVLATIO PIA.

ERASMVS, GASPAR.

E R. Vnde nobis prodixit? E popina quapiam? G A. Bona

uerba. E R. E sphaeristerio? G A. Ne hoc quidem. E R.

Ex œnopolio? G A. Nequaquam. E R. Quando non

assequor diuinando, dic ipse. G A. Ex æde Virgini ma

tri sacra. E R. Quid illic tibi negotij est? G A. Salutem

dixi nonnullis. E R. Quibus? G A. Christo, ac diuis ali

quot. E R. Religiosior tu quidem es, quàm pro etate.

G A. Imò nullam etatem non decet religio. E R. Si cu

piam esse religiosus, patiar mihi injici cucullā. G A.

Atq;

Atq; ego idem facerem, si quantum calor adfert, tan

tundem pietatis adferret cuculla. E R. Aut uulgo pue

ros angelicos in satanam uerti, ubi consenuerint. G A.

Sed ego prouerbium isthuc ab autore satana natū ar

bitror. Imò uix existimo senē esse uerē piū, nisi qui à

teneris annis assueuerit. Nihil felicius discitur, quàm

quod ab ipsa statim pueritia discitur. E R. Quid igitur

est religio? G A. Est purus cultus numinis, & obser

Religio
quid.

uatio præceptorum illius. E R. Quæ sunt illa? G A. Lon

gum est, sed ut in summa dicam, in rebus quatuor est

sita. E R. In quibus? G A. Primum ut rectè pieq; sentia

mus de Deo, de scripturis diuinis: atq; ut illū non ue

reamur modo, tanquam dominum, uerum etiam ame

mus ex intimis affectibus, ut patrem beneficentis. Se

cundū, ut summa cura tueamur innocentia: ea est, ne

quem ledamus. Tertium ut teneamus charitatem, hoc

est, ut de omnibus, quantum datur, bene mercamur.

Quartum, ut seruemus patientia. Ea præstat, ut mala

nobis illata si mederi nequeamus, patienter toleremus,

non ulciscentes, nec malum malo referentes. E R. Næ

tu probus es concionator. Sed præstas ista, quæ do

ces? G A. Equidem admittor pro mea uirili. E R. Qu

potes pro uirili, quum sis puer? G A. Meditor pro ui

ribus, & quotidie mecum in eo rationem: si quid cessa

tum fuerit, corripi: illud præter decorum, hoc dictum

petulantius, hoc factum incircumspectius, hoc ta

ceri præstiterat, illud omissum. E R. Quando

subducitur

subducitur ista ratio? G A. Ferre sub noctem, aut si quando magis uacat. E R. Sed age dic mihi, quibus studiis totum transigis diem? G A. Nihil celabo tam fidum sodalem. Mane simul atque sum expergefactus, id ferè sit ad sextam, aut quintam, pollice signum crucis pingo in fronte et in pectore. E R. Quid deinde? G A. Auspicio initium diei, in nomine patris, et filij, et spiritus sancti. E R. Pie sanè. G A. Mox paucis saluto Christum. E R. Quid illi narras? G A. Ago gratias, quod eam noctem mihi uoluerit esse prosperam, precorque ut diem itidem illum totum mihi bene fortunet ad ipsius gloriam et anime mee salutem: utque is, qui est uera lux, occasum nesciens. Sol æternus, omnia uiuificans, alens, exhilarans, dignetur illucescere menti mee, ne nusquam impingam in ullum peccatum, sed ipsius ductu perueniam ad uitam æternam. E R. Haud inauspicatum dici exordium. G A. Deinde salutatis parentibus, quibus secundum Deum primam debeo pietatem, quum tempus est, confero me ad ludum literarium, sed ut per templum, si commodum est, sit mihi transitus. E R. Quid illic? G A. Rursus tribus uerbis saluto IESUM, ac diuos diuorque omnes, sed nominatim Virginem matrem, tum eos, quos habeo mihi peculiare. E R. Ne tu mihi probe legisse uideris illud Catonis, Saluta libenter. Non sat erat manè salutasse, nisi mox denovo salutares? An non uereris ne molestus sis immo et co officio? G A. Amat CHRISTVS subinde appellari

pellari. E R. Sed ineptum uidetur alloqui, quem non uides. G A. Nec eam mei partem uideo, qua illi loquor. E R. Quid? G A. Animo. E R. Sed otiosum est salutare non resalutantem. G A. Resalutat frequenter arcano afflatu. Denique abinde resalutat, qui dat, quod petitur. E R. Quid hic ab illo flagitas? Nā uideo tuas salutationes esse petaces, cuiusmodi ferè sunt mendicorum. G A. Sanè non procul aberras à scopo. Precor enim, ut qui puer duodecim annos natus, sedens in templo docuit ipsos doctores, cuique pater coelitus emissæ uoce dedit auctoritatem docendi mortalium genus, cum diceret, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complaceat, ipsum audite: quique est æterna sapientia summi patris, illustrare dignetur ingenium meum ad perdiscendas honestas literas, quibus utar ad ipsius gloriam. E R. Quos autem habes diuos tibi peculiare? G A. Ex apostolis Paulum, ex martyribus Cyprianum, ex doctoribus Hieronymum, et uirginibus Agnetem. E R. Quæ res istos tibi conciliauit, electio, an casus? G A. Sortitio obuenerunt. E R. Atque istos nihil aliud quam salutas? An ab his quoque mendicas aliquid? G A. Precor ut me suis suffragiis Christo commendent, efficiantque, ut illius munere aliquando contingat in ipsorum uenire contubernium. E R. Sanè rem non uulgarem petis. Quid tum postea? G A. Ad ludum propero, et quod is locus postulat, toto ago pectore. Sic enim imploro Christi præsidium, quasi citra illius opem nihil

nihil efficiat nostrū studium: sic studeo, quasi ille nihil auxilij sit laturus, nisi grauiter laboranti. Ac modis omnibus do operā, ne meritō uapulcm, ne quid dicto, factō ue uel præceptorē offendam, uel sodales meos. ER. Probus es, quum ista cogitas. GA. Quū dimissus à ludo domū propero, rursus, si licet, per eadem sacrā iter facio, rursusq; tribus uerbis saluto IESVM. Si quid est obsequij præstandum parētibus, otheo. Quod si quid etiā superest temporis, mecū aut cū sodali re/peto, quod prælectum est in schola. ER. Nē tu per/parcus es temporis. GA. Nec mirum, si parcus sum rei, ut multō preciosissime, ita irrecuperabilis. ER. At Hesiodus docet, in medio parcendū esse: in princi/pio præproperam, in fine serā esse parsimoniam. GA. Rectē Hesiod. de uino, sed ætatis nulla est intēpestiua parsimonia. Dolū si finas, nō exhauritur. At ætas nunquā nō defluit, siue dormias, siue uigiles. ER. Fateor, sed quid deinde rei geritur? GA. Adornata parentibus mēsa, recito consecrationē, deinde prandentibus mini/stro, donec iubeor & ipse prandiū sumere. Actis gratijs, si quid uacat, lusu quopiā honesto laxo animum cum sodalibus, donec hora reuocat in ludum à lusu. ER. Ac rursus salutatur IESVS? GA. Salutatur si cōmodum est. Sin est cur aut non uacet, aut non sit tempestiuum, tamen præteriens templum, cogitatiuncula saluto. Rursus in ludo totis uiribus hoc agitur, quod oculus postulat. Domum reuersus, idem ago quod ante prandium

prandium. A cœna suauibus fabulis memet oblecto, mox prosperam noctem precatus parentibus ac famīliæ, maturē me confro ad nātū: illic flexis ante lectū genibus, mecum, ut dixi, reputo, quibus studijs is dies peractus sit. Si quid est grauioris admissi, Christi cle/mentiam imploro, ut ignoscat, polliceorq; meliora: si nihil est, ago gratias illius beneficētiæ, quod me serua/rit ab omni uitio. Deinde me totū illi toto pectore com/mendo, ut me protegat ab insidijs mali genij, & ab obsecnis somnijs. His factis, lectū ingressus, frontem ac pectus signo crucis imagine, ac me cōpono ad somnū. ER. Quo pacto te componis? GA. Nec pronus cu/bo, nec supinus, sed primū lateri dextro immitens, bra/chijs ita trāsuerisim seu decussatim complicatis, ut pe/ctus muniāt figura crucis, dextra manu sinistro ad/mota humero, leua dextro. Ita dormio suauiter, donec aut expergiscar ipse, aut exciter. ER. Sāctulus es, qui ista possis. GA. Imō stultulus es, qui ista dicas. ER. Lau/do institūtū, si queam assequi. GA. Velis tantūmodo. Nam ubi assueueris pauculos menses, erunt hæc etiā suauia, adeo uertētur in naturam. ER. Sed nihil audio de sacris. GA. Nec hac parte mihi desum diebus præ/cipue festis. ER. In his quomodo te geris? GA. Primū omnium excutio meipsum, num qua labe peccati sit ani/mus contaminatus. ER. Id si comperias, quid tum? sub/ducis te ab altari? GA. Nequaquā corpore, sed animo me submoueo, ac ueluti procul stās, nec audēs tollere oculos

oculos ad patrem Deum, quem offendi, tundo pectus meum, dicens illud ex Evangelio cum publicano: Domine, propitius esto mihi peccatori. Deinde si sensero quempiam offensum à me, cum curo placandum eius stigio, si licet: sin minus, statuo in animo, mihi, quum primum licebit, recòciliare proximum. Si quis offendit me, remitto uindictam, doq; operam, ut qui laesit, agnoscat errorem suum et resipiscat. Sin eius rei nulla spes est, uindictam omnem Deo relinquo. **ER.** Istud durum est. **GA.** An hoc durum, condonare leuem noxiam fratri tuo, cuius ignoscencia tibi mutua sit frequenter opus, cum Christus omnia commissà nostra, nobis semel condonarit, & quotidie condonet? Imò mihi uidetur hæc non esse liberalitas in proximum, sed sceneratio apud Deum: perinde quasi conseruus ex pacto remittat conseruo tres drachmas, ut ipsi dominus condonet talenta decem. **ER.** Perpulchrè tu quidem philosopharis, si modò certum sit, quod ais. **GA.** An postulas aliquid certius Euāgelica cantione? **ER.** Non est æquum. Sed sunt qui se non credant esse Christianos, nisi quotidie missam, ut appellant, audierint. **GA.** Horum institutum equidem non damno, præsertim in his qui abundant otio, qui ne totos dies occupantur profanis negotijs. Tantum illos non approbo, qui supersticiosè sibi persuasuerunt diem fore parum faustum, nisi fuerint eum auspicati à missa: & statim osacro se conserunt uel ad negotiationem, uel ad prædicationem.

dam, uel ad aulā, ubi si quod per fas nefasq; gerunt, successerit, misse imputant. **ER.** Sunt ne qui sic desipiunt? **GA.** Magna pars hominum. **ER.** Sed redi ad sacrum. **GA.** Si licet, adsto uicinus altari sacro, quod per Missam cipere quæ ea, quæ sacrificus recitat, præsertim Epistolam & Euangelium. Ex his aliquid conor decerpere, quod infigā animo meo: id mecum aliquandiu rumind. **ER.** Nihil interim oras? **GA.** Oro, sed cogitatione magis, quàm strepitu labiorum. Ex his quæ recitat sacrificus, arripio præcædi occasionem. **ER.** Dic istud exemplatius, nam non satis assequor quid uelis. **GA.** Dicam: Finge recitari epistolā, Expurgate uetus fermentum, ut sitis noua conspersio, sicut estis azymi. Ad hæc uerba sic mecum loquor Christo, Utinam uerè sim azymus, purus ab omni fermento malitiæ. Sed tu domine Iesu, qui solus es ab omni malitia purus ac sincerus, largire, ut in dies et ipse magis ac magis expurgem uetus fermentum. Rursum si fortè legatur Euangelium de seminante semen suum, sic oro mecum: Felix ille, qui meretur esse terra bona, precorq; ut me ex terra parum frugifera, sua benignitate faciat terrā bonā, sine cuius beneficio nihil omnino bonum est. Sint hæc exempli causa dicta. Nam singula persequi prolixum sit. Sed si contingat sacrificus mutus, quales multos habet Germania, aut nō detur adesse propius altari, ferè libellum paruo, in quo descriptum sit eius diei Euangelium & Epistola, inde ipse aut pronuncio, aut oculis lego. **ER.** In-

telligo, sed quibus cogitationibus potissimum trāsmittis hoc tēpus? G A. Ago gratias Iesu Christo pro ineffabili charitate, quod genus humanum sua morte redimere dignatus est, & oro, ne patiatu suum sacrosanctum sanguinem pro me frustra fūsum esse, sed suo corpore semper pascat animum meum, suo sanguine uiuificet spiritum meum, ut paulatim adolescens uirtutum auctibus, efficiar idoneum membrum corporis illius mystici, quod est ecclesia: nec unquam deficiam ab illo sanctissimo fœdere, quod in extrema cœna distributo pane, & porrecto poculo pepigit cum discipulis suis electis, & per hos cū omnibus qui per baptismum in societate illius insiti sunt. Quod si sensero uagari cogitationē, lego psalmos aliquot, aut aliud quippiam pium, quod animum ab euagando cohibeat. ER. Habes in hoc psalmos certos? G A. Habeo, sed quos non ita mihi ipsi indixi, quin omittam, si cogitatio quæpiam incidat, quæ magis reficiat animum meum, quàm illa psalmorum recitatio. ER. Quid de ieiunando? G A. Cum ieiunio mihi nihil est negocij. Sic enim me docuit Hieronymus, non esse ualeuolū atterendam ieiunijs, donec corpus etate robur iustum collegerit. Nondum autem egressus sum annum decimum septimum. Sed tamen si sensero opus, prædeo cœnoq; parcius, quod me præbeam alacriorem studijs pietatis per diem festum. ERA. Posteaquam cœpi semel, expiscabor omnia. Quomodo affectus es erga conciones?

ieiunium.

Conciones.

conciones? G A. Optime. Ad has non minus religiose accedo, quàm ad sacram synaxim. Et tamen deligo, quos audiam. Sunt enim quos præstat non audisse. Quod si talis contingit, aut si nemo contingit, tēpus hoc transigo sacra lectione: lego Euangelium & Epistolā, cum interpretatione Chrysostomi aut Hieronymi, aut si quis alius occurrat pius ac doctus interpretes. ERA. Sed magis afficit uia uox. G A. Fateor, & audire malo, si detur concionator tolerabilis: sed non uideor omnino caruisse concione, si Chrysostomum aut Hieronymum, scripto loquentem audiero. ERA. Non opinor. Sed quid te delectat confessio? G A. Magnoperè, nam confiteor quotidie. ER. Quotidie? GAS. Sic est. ER. Alendus est igitur tibi propriè sacerdos. GAS. Sed illi confiteor, qui uerè solus remittit peccata, cui est potestas uniuersa. ER. Cui nam? GAS. Christo. ERA. An istud sat esse putas? G A. Mihi quidem sat esset, si sat esset proceribus ecclesiæ & consuetudini receptæ. ER. Sed quos tandem appellas ecclesiæ proceres? GAS. Pontifices, episcopos, apostolos. ERA. Et inter hos annumeras Christum? G A. Is est omnium sine controuersia cophophon. ERA. Et huius receptæ confessionis autor? G A. Is quidem autor est omnis boni: sed an ipse instituerit hanc confessionem, qualis nunc est in usu ecclesiæ, Theologis excutiendum relinquo: mihi puero, & idiote sufficit maiorum autoritas. Hæc est certè

Confessio.

præcipua cōfessio: nec est facile cōfiteri Christo. Non cōfiteatur illi, nisi qui ex animo irascitur suo peccato. Apud illū expono, deploroq; si quid admisi grauius, clamo, lachrymor, ploro, meipsum execror, illius im- ploro misericordiam: nec finē facio, donec sensero pec- candi affectū penitus expurgatū ē medullis animi, & succedere tranquillitatem aliquā et alacritatē, condo- nati criminis argumentū. Atq; ubi tempus inuitat, ut adeā sacrosanctam mensam corporis et sanguinis do- minici, cōfiteor et sacerdoti, sed paucis, et non nisi ea quæ certō uidentur crimina: aut eiusmodi, ut uehemēs suspicio sit crimen esse. Neq; uerō protinus arbitror esse piaculum, hoc est enorme crimē, quod admittitur aduersus quaslibet cōstitutiones humanas, nisi cōtem- ptus accesserit malitiosus. Imō uix arbitror crimē ca- pitale, cui non sit adiuncta malitia, hoc est, peruersa uoluntas. ER. Laudo quod sic es religiosus, ut tamē su- perstitiosus non sis. Hic quoq; puto locū esse puerbio.

Nec omnia.
Chil. ij. centu.
iij. pro. xvj.

Nec omnia, nec passim, nec quibuslibet. GA. Deligo mihi sacerdotē, cui credā arcana pectoris. ER. Istūc est sapere. Sunt enim permulti, quod compertū est, qui quod accipiunt in cōfessionibus effutiunt. Sunt impro- bi quidā & impudentes, qui percontantur à cōfite- te quæ præstiterat tacuisse. Sunt indocti & stolidi, qui ob sordidum quæstum præbent aurē uerius quā an- imum, quum nec dijudicent inter noxiam & rectē sa- lutem, nec docere possint, nec consolari, nec cōsolere.

Hæc

Hæc sic habere frequenter audiui ex multis, & ipse partim expertus sum. GA. Et ego nimī. Proinde de- ligo mihi uirum nō indoctum, graue, spectatē integri- tatis, linguæ continētis. ER. Profectō felix es, qui ista mature sapere cœperis. GA. Deniq; illa prima mihi curarum est, ne quid committā, quod cū periculo cre- dā sacerdoti. ER. Nihil melius, si quidē possis cauere. GA. Nobis quidē difficillimum est, sed auxiliāte Chri- sto, facile est. Primum est, ut adsit bona uoluntas. Eam mihi subinde renouo, præsertim diebus dominicis. De- inde subduco meipsum pro uiribus ab improborū con- sortio, & sodalibus integerrimis me adiūgo, quorum conuictu fiā melior. ER. Rectē tibi consulis. Corrum- punt enim mores bonos colloquia praua. GA. Otium ceu pestem quandā fugio. ER. Nec mirum, nā nihil malo- rum non docet otium. Sed ut nunc sunt hominum mo- res, solus uiuat oportet, qui uelit abesse à malorū con- sortio. GA. Non omnino uanum est, quod dicis. Plures enim mali, ut Græcus ille sapiens dixit. Sed ex paucis optimos deligo. Et probus sodalis nonnunquā sodalē reddit meliorem. Vito lusus qui prouocant ad nequi- tiā, utor innoxius. Comem me præbeo omnibus: sed fa- miliarem non nisi bonis. Quod si quādo incidero in malos, aut corrigo blande monendo, aut dissimulo, to- leroq;: si uideor non profecturus, certē quī primū li- cet, memet ab illis suffuro. ER. Nunquā ne titillauit animum tuum libido capiūde cucullæ? GA. Nunquā, sed

Corrumpunt.
Chil. j. cen. x.
pro. lxxiij.

sed crebrò sollicitatus sum à quibusdam ab hoc seculo,
uelut à naufragio, ad portum monasteriorum uocati-
bus. ER. Quid ego audio? Captabant prædam? GA.
Miris technis adorti sunt & me et parentes. Sed mihi
stat sententia, non addicere me uel matrimonio, uel sa-
cerdotio, uel instituto monachorum, aut ulli uitæ gene-
ri, unde post me non quæ extricare, prius quàm mi-
hi fuero pulchrè notus. ER. Quando isthuc erit? GA.
Fortasse nunquã. Sed ante annu uigisimum octauum
nihil statuetur. ER. Quur ita? GA. Quia audio pas-
sim tam multos sacerdotes, monachos, et maritos des-
plorâtes, quod sese temere præcipitarint in seruitutē.
ER. Cautus es, qui capi nolis. GA. Interim tria mihi
curæ sunt. ER. Quæ nam ista? GA. Vt proficiam in
probitate moru. Dein si id nequæ, certè tuear illibatã
innocentiã ac famã. Postremò paro mihi bonas literas
ac disciplinas, in quouis uitæ genere futuras usui. ER.
Sed interim à poetis abstines? GA. Non in totum, sed
castissimos quosq; potissimũ lego. Quod si quid inci-
derit parum uerecundũ, prætercurro, quemadmodum
Vlysses obturatis auribus Sirenas præternauigauit.
ER. Sed cui interim studiorũ generi te potissimũ ad-
dicis? Medicina, iuri Casareo aut Pontificio an Theo-
logiæ? Nam linguae, bonæ literæ, philosophia, pariter
conducunt ad omnem professionē. GA. Nondum ulli
me planè addixi, sed ex omnibus gustum aliquem ca-
pio, ne cuiusquã planè sim rudis: utq; degustatis sin-
gulis

gulis, certius eligam cui sim accommodus. Medicina
ubiquis terrarum certissimum uaticum est: iuris pru-
dentiã uiam aperit ad dignitates: Theologia mihi cum
primis placeret, nisi me mores quorũdam et morosæ
inter ipsos contentiones offenderent. ER. Non facile la-
bitur, qui sic pedetentim incedit. Complures hęc tem-
poribus abstinet à Theologia, quod ucreantur, ne ua-
cillent in fide catholica, quum uideant nihil non uoca-
ri in questionem. GA. Ego quod lego in sacris literis
& in symbolo, quod dicitur apostolorum, summa si-
ducia credo, nec ultro scrutor. Cetera permitto Theo-
logis disputanda ac definienda, si uelint. Si quid tamen
receptum est usu populi Christiani, quod nõ planè pu-
gnet cum sacris literis, hætenus seruo, ne cuiquã sim
offendiculo. ER. Quis Thales te docuit istam philoso-
phiam? GA. Fuit mihi admodum puero consuetudo do-
mestica cum integerrimo uiro Ioanne Coletto. No-
stis hominem? ER. Quid nũ? tanquam te. GA. Is eam
etatem huiusmodi præceptiunculis imbuir. ER. A.
Non inuidebis, si me præbeam æmulum institui tui?
GA. Imò isthoc nomine mihi futurus es multò cha-
rior. Scis enim similitudine morum conglutinari fa-
miliaritatem ac beneuolentiam. ER. A. S. Verum,
sed non inter competitores eiusdem magistratus, cum
simili laborent morbo. GA. S. Nec inter eiusdem
sponsæ procos, quum pariter laborent amore. ER. A.
Sed extra iocum experiar imitari rationem istam.

GA. Præcor ut tibi uertat quàm optime. ER. Fortassis assequar te. GA. Utinã & præcurras. Sed interim nō operiar te, quin ipse quotidie meipsum superare contendendo: sed tamen adnuere, si potes, ut anteuertas.

VENATIO.

PAVLVS, THOMAS, VINCENTIVS,

LAVRENTIVS, BARTHOLVS.

PA. Trahit sua quæq; uoluptas. Mihi placet uenatio. TH. Placet & mihi, sed ubi canes, ubi uenabula, ubi casses? PA. Valeant apri, ursi, cerui & uulpes, nos insidiabimur cuniculis. VI. At ego laqueos inieciam locustis. Insidiabor gryllis. LA. Ego ranas captabo. BA. Ego papiliones uenabor. LA. Difficile est sectari uolantia. BA. Difficile, sed pulchrum, nisi pulchrius esse ducis sectari lumbricos aut cochleas, quia carent alis. LA. Equidem malo insidiari piscibus, est mihi hamus elegans. BA. Sed unde parabis escā? LA. Lumbricorum ubique magna est copia. BA. Est, si tibi uelint prorepere è terra. LA. At ego mox efficiā, ut multæ myriades profiliant. BA. Quo pacto? incantamentis? LA. V. Videbis artem. Imple hanc situlam aqua. Hos iuglandium summos cortices uirentes confractos immittito. Hac aqua perfunde solum. Nunc observa paulisper. Vides emergentes? BA. Rem prodigiosam uideo. Sic olim, opinor, exiliebant armati exsatis serpentis dentibus. Sed plerique pisces delicatioris, & elegantioris sunt palati, quàm ut esca tam

vulgaris

vulgaris capiantur. LA. Noui quoddam insecti genus, quo talibus insidiari soleo. BA. Tu uide an possis imponere piscibus, ego ranis facessam negotium. LA. Quomodo, reti? BA. Non, sed arcu. LA. Noui piscandi genus. BA. At non iniucundum. Videbis & fateberis. VI. Quid si nos duo micemus digitis? PA. Ignauum est ac rusticum lusus genus. Ad focum desidentibus magis conuenit, quàm in campo uersantibus. VI. Quid si certemus nucibus? PA. Noces admodum pueris relinquamus, nos grandiusculi sumus. VI. Et tamen nihil aliud adhuc, quàm pueri sumus. PA. Sed quibus decorum est ludere nucibus, iisdem non indecorum est equitare in arundine longa. VI. Tu igitur præscribito lusus genus, sequar, quocunque uocaris. PA. Et ego futurus sum omnium horarum homo.

EVNTES IN LVDVM

LITERARIVM.

SYLVIVS, IOANNES.

SYL. Cur adeò curris Ioannes? IO. Cur lepus, ut aiunt, pro carnibus? SY. Quid hoc prouerbij est? IO. quia nisi adfuero in tempore ante recitatum catalogum, actum est de pelle mea. SY. Hac quidē ex parte nihil est periculi. Modò præterita est quinta. Inspice horologium, manus nondum attigit punctū, quod horam ab hora æquis spatijs dirimit. IO. At ego uix habeo fidem horologijs. Mentuntur nonnunquam. SY. At mihi fide, qui campanæ uocem audiui. IO. Quid

e s loque/

Omniū hor.
Chil. i. cen-
tur. iij. pro-
uer. lxxvij.

Lepus p. car.
Chil. ij. cent. j.
pro. lxxxvij.

loquebatur? s. y. Horam esse quintam. i o. Sed est et aliud, unde magis etiam timeam. Reddenda est merito hesternae lectio, satis prolixa. Vereor ut possim. s. y. Commune periculum narras. Nam et ipse uix satis teneo. i o. Et nostri praeceptoris seuitiam. Omnis illi noxia capitalis est. Nec magis parcat nostris natibus, quam si corium esset bubulum. s. y. Verum is non aderit in ludo. i o. Quem igitur uicarium constituit? s. y. Cornelium. i o. Strabum illum? Vae nostris natibus. Is uel

Orbilio litere
rat. rem Hora
tium: plagium
appellat.

Orbilio plagiosior est. s. y. Verum dicis, et ideo non raro sum illius brachio precatus paralyticum. i o. Non est pius, imprecari praepetori. Nobis potius cauendum, ne incidamus in illius tyranni manus. s. y. Reddamus inter nos uicissim, altero recitante, altero codicem inspiciente. i o. Pulchre mones. s. y. Fac praesenti sis animo. Nam metus officit memoriae. i o. Facile deponere pauorem, si non adesset periculum. At in tanto discrimine quis possit esse securus animo? s. y. Fateor, at tamen non agitur de capite, sed de parte diuersa.

A L I A.

CORNELIVS, ANDREAS.

o. Scite tu quidem pingis, sed charta tua persluit. Charta subhumida est, ac transmittit atramentum. a n. Quae ut appares mihi pennam hanc. o. Deest mihi gladiolus scriptorius. a n. En tibi. o. Huius, quam obtulus. a n. Accipe coticulam. o. Vtrum amas scribere. cu-
spide duriuscula, an molliore? a n. Attempera ad ma-
num

mi tua. o. Ego molliore solco. a n. Quae ut mihi describas ordine figuras elementorum. o. Graecas an Latinas? a n. Latinas primis. Conabor imitari. o. Supple dita chartam. a n. Accipe. o. Sed meum atramentum dilutius est subinde infusa aqua. a n. At meum linteo-
lum prorsus exaruit. o. Immisce, nisi mauis immeis-
re. a n. Imò potius rogabo alicunde. o. Praestat habere domi, quam rogare commodato. a n. Quid est scholasticus absque calamo et atramento? o. Quod miles absque clypeo et gladio. a n. Utinam mihi essent articuli tam celeres. Equidem non possum distantis uocem scribendo assequi. o. Prima cura sit, ut bene scribas: proxima, ut celeriter. Sat cito, si sat bene. a n. Belle, sed istam cantionem cane praepetori, quum di-
stat, Sat cito, si sat bene.

AGENDI GRATIAS,
FORMVLA.

PETRVS. Gratum mihi fecisti, quod aliquoties ad me scripseris. Habeo gratiam, quod ad me crebrius scripsi-
sti. Amo te, quod interdum ad me literas dare non dedi-
gnatus es. Habeo gratiam, quod crebris literis me ui-
seris. Ago tibi gratias, qui literarum fasciculis nos
oneraris. Maxima tibi à me habetur gratia, qui nos
aliquando literis lacepsueris. Pergratum mihi fecisti,
quod nos dignatus sis tuis literis. Debeo tibi pro tuis
humanissimis ad me literis. Magni beneficii loco du-
co, quod non es grauatus ad me scribere.

RESPON-

RESPONSIO.

CHRISTIANVS. Imo meū est deprecari culpam impudentiæ, qui non ueritus sum tibi homini, tum occupatissimo, tum doctissimo, meis illiteratis literis obstrepere. Agnosco solitam tuam humanitatem, qui meam audaciam boni cōsuleris. Verebar ne quid offendissem te meæ literæ, quod nihil omnino responderes. Non est quod agas gratias: mihi plus satis est, si sedulitatē meam accepisti in bonam partem.

NOVA ROGANDI FORMVLA.

P. E. Nihil ne nouarum rerum adfertur ē patria? Num quid noui de nostratibus accepisti? Quid noui? Ecquid nouarum rerū apportas? Num quid noui fertur? Num quæ res nouæ ē patria nunciantur?

RESPONSIO.

C. H. Noui quidem permultum, at nihil ueri. Nouarum quidem rerū satis, at nihil comperiti. Noua permulta, at explorati nihil. Non parum noui, at ueri non multum. Nihil adfertur noui. Nouarum rerum nihil prorsus accepi. Certi nihil, noui nō nihil. Rumores adferuntur permulti, sed dubij. Plurima est fama, at rerum nihil, firmi nihil. Si uana te capiunt, adfero tota plaustra mendaciorum. Fabularū totos modios apporto. Tantum mendaciorum adfero, quantum uix una nauis uehat. P. E. Exonera te quamprimum, ne succumbas tanto oneri. C. H. Nihil habeo præter ea quæ iamstantur in constrinis, in uehiculis, et in nauibus.

AN

FORMVLA.

P. E. Nihilne literarum accepisti? Nū aliquas ē patria recepisti literas? Nullæ tibi sunt redditæ literæ? Num quid scriptorum accepisti? Num quas accepisti epistolæ? Equas ab amiculis accepisti literas? Nihil epistolarum aduolauit ē Gallia?

RESPONSIO.

C. H. Literarum nihil accepi. Ne pilum quidem literarum accepi. Ne tantulum quidem adfertur literarum. Nemo literā ad me. Nec uerbum quidem à quoquam redditur. Tantum literarum accepi iandiu, quantum uides in oculo meo. Equidem pecunias, quam literas malim. Argentum accipere malim, quam epistolas. Nummos recipere malim, quam epistolia. Nihil moror literas, modo ueniat argentum. Equidem numerari malo mihi, quam scribi.

CREDO, FORMVLA.

P. E. Facile credo. Haud difficile creditum est. Credi istud perfacile potest. Istud tibi quis non credat? Admodum incredulus fuerit, qui hoc tibi non credat. Profecto habeo tibi fidem. Istius rei mihi facile fidem facis. Credo tibi uel iniurato. Verisimile dicis. Adferunt tamē nō nihil solatij literæ. At ego alterutrum malim, quod neutrum.

UTILITATIS FORMVLA.

C. H. Quorsum spectant literæ sine pecunia? Ad quid tandem inanes conducunt literæ? Quorsum ualent, ad quid

quid conferunt, faciunt, prosunt, proficiunt literæ uat?
cui? Cui gratæ, cui acceptæ literæ sine nummis? Quid
emolumenti adserūt literæ inanes? Cui bono sunt ocio?
sæ literæ? Quid iuuant? cui sunt usui? Ad quid conducī
biles sunt? Quid secum adserūt momenti? Cui rei sunt
utiles inanes epistolæ?

RESPONSIO.

P. B. Podici tergendō utiles, idoneæ, accommodæ. Con
ducunt natibus tergendis. Si usum nescis earum, ad
anum expurgandum ualent. Ad nates tergendas. Ad
posticum purgandum. Conferunt ad eam corporis
partem mundandam quæ semet identidem inquinat.
Valent conuestiendis scombris. Inuoluendo tui sunt
accommodæ. Quid, ualent ne amiculi? Quid uxor
agit tua? C. H. Recte, eam apud matrem reliqui, &
quidem prægnantem.

BENE PRECANDI.

P. B. Bene & tibi, & illi uertat: tibi, quod pater: illi,
quod mater futura sit. Adsit Deus. Ut utriq; uestrum
faustū felixq; sit precor, optoq;. Quæso, oro superos
omnes, ut incolumis prolem uobis dignam pariat, et
pulchra te faciat prole parentem. Laudo te, quod ui
rum te præstiteris. Gaudeo te uirum præstuisse. Gal
lū te esse declarasti, at nō Cybeles. Abi uirū te iudico.
C. H. Ludis, idq; facis tuo more. Age agē, est tibi ius
apud me loquendi quælibet. Audio te patriam nuper
reuiisse. P. B. Sic est factū. Nam diutiuscule iam absue

ram,

ram, non ferebam tam diuturnum patriæ desiderium.
Non poteram a parentū conspectu abesse diutius. Tor
quebat me diuturnum amicorum desiderium. C. H. Piē
fecisti, humanus es, qui ista cogites. Ducimur enim
omnes admirabili quodam amore eius regionis, quæ
nos aluit atq; edidit.

Nescio quā natale solum dulcedine cunctos

Ducit, & immemores non sinit esse sui.

Dic quæso, quonam in loco illic offendisti omnia.

NOVA OMNIA, FORMVLA.

P. B. Nihil nō nouum. Mutata omnia. Nouata singula.
Vniuersa noua. Vide quā repente tempus res mutet
humanas. Videbar mihi in alium uenire mundū. Vix/
dum decennium absueram, & non secus omnia admi
rabar, quā Epimenides somniatorum princeps, uix
tandem expergefactus. C. H. Quenam, ista est fabulæ?
Quid istuc est fabulæ? P. B. Dicam equidem, si uacat.
C. H. Nihil fuerit iucundius. P. B. Sellam igitur unā cum
puluino mihi poni iube. C. H. Recte admones, nā sedens
commodius mentieris. P. B. Fabulatur historici de Epi
menide quodam Cretensi, qui de ambulandi gratia for
lus urbem egressus, cum subita pluuiæ ui compellente
in quandam ꝑ luncam ingressus obdormisset, quadra
ginta septem perpetuos annos somnium continuauit.

Epimenidis
fabula.

NON CREDO, FORMVLA.

C. H. Quid narras? incredibile dictu. Non uerisimile di
cis. Somnium mihi narras. Non fit mihi simile ueri.

Monstrū

Identidem, id
est, fabula.
Alludit ad pro
uerbium,
το ποτ
ωγεινο
μεν
Horat. Nec
scombris me
tuentia carni
na, nec thus.

Monstri simile narras. Non pudet tam improba uari-
tatis? Digna fabula quæ addatur ueris narrationibus
Luciani. P. E. Imò rem narro à grauissimis proditan-
autoribus: nisi forte tibi parum spectatæ fidei est Au-
lus Gellius. C. H. Mihi uerò quæ scribit ille, folia Sibyl-
le sunt omnia. P. E. Quid tandem theologum tot annos
somniaſſe reris? Nam theologum fuisse proditum est.
C. H. Audire gestio.

RESPONSIO.

P. E. Quid aliud quàm quæ postea prodidit Scotus, et
huius farinae sodales? Sed bene cum Epimenide actum
est, qui uel tandem ad se redierit. Multi theologi nun-
quam expergiscuntur à suis somnijs. C. H. Agè, facis
ut poëta dignum est, sed perge mentiri. P. E. Epimeni-
des igitur somno solutus, è spelunca prodit, circumspe-
cit, mutata uidet omnia, syluas, ripas, flumina, arbo-
res, agros, breuiter nihil non nouum. Accedit ad ur-
bem, percontatur, manet illic aliquandiu, neque nouit
quenquam, neque à quopiam agnitus est. Alius homi-
num cultus, nec idem uultus, mutatus sermo, diuersi
mores. Nec miror hoc Epimenidi post tantum annorum
cuenisse, quum mihi idem propemodum cuenerit, qui
pauculos annos absuissem. C. H. Quid uterq; parens,
uiuunt ne? P. E. Viuunt ambo, et ualent utriusq; senio,
morbo, deniq; bellorum calamitate confecti. C. H. Hæc
est humane uitæ comœdia. Hæc est factorum lex inuita-
bilis. P. E. Coenabis hodie domi? C. H. Foris coenaturus
sum.

sum. Foris coenandum est mihi. P. E. Apud quæ? C. H.
Apud socerum meum, apud generum meum, apud nurum meum,
apud affinem meum. Affines dicuntur, qui non sangui-
nis, sed matrimonij coniunctione copulati sunt. P. E.
Quæ sunt igitur usitata uocabula affinitatum? C. H.
Maritus et uxor, nota sunt nomina.

Socer uxoris meæ pater est mihi.

Gener filie meæ maritus.

Socrus uxoris meæ mater.

Nurus filij mei uxor.

Leuir mariti frater. Leuir dicitur ab
uxore, ut Helena Hectorem leuimum uocat, quod esset
nupta Paridi.

Fratria fratris mei uxor.

Glos mariti soror.

Vitricus matris meæ maritus.

Nouerca patris mei uxor.

Pruiignus uxoris aut mariti filius.

Pruiigna filia alterutrius.

Riuialis qui amat eandem.

Pellex quæ amat eundem: ut, Thraso riu-
lis Phædræ, et Europe pellex est iunoni.

CRAS MECUM PRANDEAS.

P. E. Ago gratias. Laudo te, in crastinum igitur te ad
coenam uoco. Cras ergo ut mecum coenes oro. Cras
igitur mecum prandeas rogo. Cras igitur te mihi con-
uiuam uolo.

f TIMEO

TIMEO NE NON POSSIM.

C H. At uereor, ne non licuerit. Vt possim metuo. Veniam, si quidem licebit. At metuo, ne non queam.

Q V A R E?

P E. Cur nō licebit? Quid sic? Quid ita? Quamobrem? Quo pacto? Quid causae? Quid obstitit, quo minus possis?

DOMI ME ESSE OPORTET.

C H. Tum quidem mihi domi manendum est. Vt domi nocte sim necesse est. Tum certe foris esse non licebit. Cras mihi quoquam ire foras, liberum non erit. A prandio abesse mihi integrū non erit. Aliquot ipse conuiuas eo die operior. Aliquot amiculi constituere ea nocte domi nostrae coenare. Ipsi mihi conuiuae sunt ea nocte tractandi, alioqui lubens uenirem. Ni id esset haud grauatim facerem. Quod ni esset, haud me tibi difficilem praeberem. Non excusarem, si liceret. Non paterer bis rogari, si queam. Parce rogare, uel inuocatus adessem, si quo pacto liceret. Haud grauate tibi obsequer, si possim. Frustra rogas eum, cui non est liberum: frustra item rogaturus, si liberum esset. Nunc ut maximē cupiam, non possum: tunc superuacuum esset rogare uolentem. P E. Vel perendie apud me sis oportet. Saltem perendino die ad coenam uenias, necesse est. Quarto abhinc die nō grauaberis mihi praebere conuiuiam. Die louis proximo non potes effugere, quin uenias.

NON

NON POSSVM PROMITTERE.

C H. Non possum polliceri. Affirmare istud tibi non possum. Promittere certū nequeo. Veniā ubi utriusque nostrum uidebitur commodissimum.

DIEM DICERE DEBES.

P E. Diem igitur mihi constituas uolo, ad quē mecum sis coenaturus. Diem igitur assignes oportet. Diem igitur promittas, necesse est. Diem certum mihi praefiniri, praescribi, praestitui, constitui cupio. Ad certū diem condicito. Diem mihi dicas uelim.

NOLO TE PRAESCIRE.

C H. Equidem non soleo dicere diē amicis. Cum quibus mihi parū conuenit, ijs soleo diē dicere. Praescium te esse nolim. Praescire te nolo. De improviso te opprimam. Inopinatō te opprimam. Te nec opinantem oppressero. Te nihil suspicātē oppressurus sum. Nō expectatus adfuero. Adoriar te nec opinantem. Veniam ultroneus, et insperatus conuiuiam.

PRAESCIRE VOLO.

P E. Biduū praescire uolo. Biduū praescius esse cupio. Praemonito biduo prius, quā uenias. Fac me biduo ante certiorē. C H. Si me urges, dico tibi diē Sybariti. cum, ne desit apparādi spatium. P E. Quid hoc uerbi est? C H. Sybaritae conuiuias inuitabant in annū proximum, ut utriusque esset iustus apparatus. P E. ualeāt Sybaritae cum suis molestis conuiuijs: ego congerro, nem uoco, non satrapam.

Sybaritica.
Chil. ij, cē. ij
prouer. lxxj

f 2 TWO

TVO MALO OPTAS.

C H. Equidem tuo detrimento. Tu opte quidem malo. In damnum tuum istud optas. Incommodo istud precaris tuo. P E. Quid ita? Quamobrem? C H. Ego instructus accedam. Ego munitus ueniam. Aggrediar te paratus. Instructus multa fame accedam, tu uide ut uulturē expleueris. Parabo uentrē, ac dentes exacuam, tu uide quibus modis lupū exatures. P E. Agē ad hoc certamen te prouoco. Agē fac pro uiribus, pro uirili, si quid potes. C H. Veniam, sed nō in comitatus. P E. Tanto uenies gravior. Sed quo comite uenies? C H. R. Umbra. P E. Nec secus possis, si modō luce uenias. C. Sed umbram adducturus sum dentatā unam atq; alterā, ne tu me uocaris impune. P E. Agē ut libet, modō ne laruas adducas. Sed explana, si libet, quid sibi uel

Vmbra. lit umbræ uocabulū. C H. Apud eruditos umbræ uocantur, qui ipsi non uocati comitantur eum, qui uocatus est ad conuiuium. P E. Talium umbrarum adduc quantum uoles.

EA LEGE PROMITTO.

C H. Veniam quidem, at hac lege, ut tu postridie eius diei uicissim apud me coenes. Faciam eo quidē pacto, ut deinde mihi quoq; sis cōiuiua. Ea lege cenam condicto, ut tu rursus mihi sis conuiua. Spondeo futurū, sed hac exceptione, si tu postero die itidē apud me sis. Recipio tibi facturū me. Do fidem futurū, his quidem legibus, ut tu mecū postridie prandeas. P E. Agē fiat. Esto.

PERCONTANDI.

Esto. Sit ita ut uis. Si iubes faciam. Noui Gallorū magnificentiā. Non uis gratis apud me cōnare, nisi uices retuleris. At isto quidem pacto redire solent in orbem conuiua. Sic nascitur conuiuiorum longa perodus. Hac uicissitudine fiunt sine fine reciproca cōiuiua. C H. Nihil suauius, si minimū accedat apparatusi quotidiano. Ceterū ego te detineo, aliō fortassis itineri. P E. Imō ego te, opinor. Sed cras latius et familiarius confabulabimur. Verū crastino die plura nungabimur. Interim fac ualeas. Interim cura, ut bene ualeas. Interim ualebis.

QVO IS? FORMVLA.

C H. Quō tu nunc abis? Quō tu nūc properas? Quō tu tam celeri gradu tēdis? Quō nam te confers? Quō nunc iter est?

EO DOMVM, FORMVLA.

P E. Domū me recipio. Domum reuertor. Domum recipeto. Domū me confero. Viso quid domi agatur. Accerso medicum. Rus hinc concedo. Constitui ad hanc horā cum uiro quodā grauissimo colloqui. Statui hac horā congregi cum uiro grauissimo. C H. Quonam? P E. Cum Curione multiloquo. C H. Precor igitur tibi praesentem Mercuriū. P E. Quid opus Mercurio fauente? C H. Quia res erit cum linguaci. P E. Atqui hac gratia magis conueniebat, mihi memoriam precari propitiā. C H. Quid ita? P E. Quia patientis finis auribus opus erit potius, quam strenua lingua.

Memoriā hic
p dea posuit
memoria.

At auris memoriæ dicata est. C H. Quam iutus es? Quâ ibis? P E. Hâc ad sinistram, hâc, illac, per fori. C H. Comitabor igitur te. Affectabor, ac deducam te ad diuerticulum usq; P E. Non patiar te circumagi. Nolim te tantû laboris mea causa capere. Isthuc officij scrua, cum erit usus, nunc nihil opus est. Ne mea gratia facias uia tuæ dispendiû. C H. Mihi quidē cōpendium est, frui tantisper amico. Nihil habeo quod agam, & non sum piger, ni tibi sum molestus comes. P E. Nemo iucundior affecula. At non sinam, ut mihi claudas leuam latus: non admittā, ut mihi sinister ambules. C H. Hic te superis commendo. Nolo te lōgius comitē. Vterius nolo me comiteris.

COMMENDANDI FORMVLA.

C H. Tu me Curioni magnopere commēdato. Fac me Curioni multiloquo quā commēdatissimum facias. Me Curioni commēdatū quā diligentissimē cura/to. Iube ut me sibi commēdatissimum habeat. Ego me illi per te commēdatum facio. Me tibi etiam atque etiam commendo. Me tuæ humanitati quā possum diligentissimē commendo. Recommendo pro commēdo barbaris relinquo. Vide ne pauca cū multiloquo loquaris. Vide ne cum multiloquo sis pauciloquus.

OBSEQVII.

P E. Vis me tibi morem gerere? Vis me tibi obsequi? Vis tibi obsecundē? Te igitur imitari me iubes? Quâdoquidem

doquidem ita uis, faciam libentissimē. Ne sis mihi diutius in mora, imō ne uterque alteri. C H. Sed prius quā abeas, queso te, ne graueris me docere quo pacto his sit utendum, in mora, in causa, in culpa, qui soles elegantiē studiosus esse. Quare age, doce obsecro, differe amabō.

IN CVLPA, IN CAUSA,

IN MORA.

P E. Mos gerendus est tibi. Non est culpa in me, non est culpa in te. Mora est in te. In te causa est: grammaticē quidē dicitur, at multo elegantius.

IN CVLPA.

Non sum in culpa. Culpa non est mea. Vaco culpa. Quod nihil proficis, tua desidia in causa fuit, non præceptor, non pater tuus. In culpa omnes estis. Vtriq; in culpa estis. Vtriq; culpandi estis. Ambo accusandi estis. Ambo in culpa estis. Incidisti in morbum tuo ipsius uitio, tua ipsius culpa. Itidē dicuntur in uitio esse, quibus culpa debet imputari: & in crimine esse, qui culpandi sunt: et in damno esse, qui damno afficiuntur. Hoc genus sermonis non temere licet inuertere. Damnum in illo est, uitium in illo est.

In uitio, in crimine, in damno esse.

IN CAUSA.

Quo minus ad te scripserim, morbus in causa fuit. Quod rarius ad te scripserim, mea negotia in causa fuerunt, non negligentia. Quid in causa fuit? Quid cause fuit? Ego nō sum in causa. Quod nullas à me literas

acceperis, tabellarius in causa fuit. Quod tã macilẽtus es, amor, non studium in causa est. Hoc est causa.

IN MORA.

Non ero uobis in mora. Quianã uobis in mora fuit? Tu nobis in mora fuisti. Tu semper in mora es. Quid te remoratum est? Quis te remoratus est? Habes quod petebas, tuum est memorie insculpere. Habes affectatiumculã tuã premũ. Vale mi Christiana. C H. Vale in crastinum & tu mi Petre.

IN OCCVRSV.

C H. Salue multum iucundissime Augustine. A V. Salue tantumdem mi humanissime Christiane. Felix sit tibi huius diei exortus. Prosper sit tibi hic dies. Quid tandem agitur? C H. Suauiter, ut nunc res nostræ sunt. Et cupio omnia quæ uis. A V. Merito te amo. Amo te, Amãdus es. Benigne dicis. Comis es. Habeo gratiam.

IRASCOR TIBI, FOR.

C H. At ego nonnihil tibi succensco. At ego tibi subira scor. Verum ego tibi sum subiratus. Atqui ego sum in te stomachosior. Atqui nonnihil est, uel habeo, quod tibi succenseam.

QUA CAUSA? FOR.

A V. Quidnam est istud obsecro? Quid ita? Quam ob rem tandem oro? Quid admisi sceleris? Quid commiseri? Promereor bona, aut laudem: Commereor mala, aut poenam; illud in bonam, hoc in malam partem sumitur.

mitur. Demeremur eum, quem nobis beneficio reddimus obnoxium.

QVIA NON CVRAS ME.

C H. Quod nulla mei tibi cura sit. Quod nihil nos respicias. Quod tam raro nos reuifas. Quod nihil nos cures. Quod me planè negligis. Quod nostri curam uideris abieciſſe. A V. At nihil est causa, cur succenseas. At præter meritum meũ. At immerito succenses. Neque enim mea culpa accidit, quod te rarius uifam. Dabis ueniam occupationibus meis, per quas mihi non licet toties, quoties cupio te reuifere. C H. Ita demum tibi ignosca, si hodie apud me coenes. Ea conditione purgatus mihi eris, si uespere ad coenã uenias. A V. Haud iniquas pacis leges præscribis Christiane, quare haud inuitus faciam. Equidem faciã uolens. Istud quidem fecero perlubenter. Haud grauata faciam. Hic sane non me præbebo difficilem. Nihil hac re fecero libentius. Animo faciam lubenti. C H. Laudo tuam facilitatem, & hac in re, et in cæteris omnibus. A V. Sic soleo amicis obsequi, præsertim non iniqua petentibus. Ridiculum, an tu me recusaturum putabas oblatum, quod ultro etiam erat rogandum?

NE FALLAS ME, FOR.

C H. Age, at caue ne me deluseris. Caue fallas. Caue spem frustra foueam. Caue luseris expectantem. Caue mihi uerba dederis. Vide ne me frustra habeas. Vide ne me uana spe laces. A V. Nihil opus iureiurando.

Pythagorica.
Diogenica
coena.

In ceteris, in alijs time perfidiam, hac in re non fallā.
Sed heus tu, caue quicquam paraueris præter quoti-
diana: mea causa diem festum nolo. Scis me conuiuiam
minimè edacem, bibacem multo minus. Nosti enim me
conuiuiam non multi cibi, sed ioci plurimi. CH. Curabi-
tur diligenter. Ego te Pythagorica coena excipiā, aut
fortasse frugaliore. AV. Imò Diogenica, si me delecta-
re uoles. CH. Certè Platonica coena te excipiā, in qua
multum sit literatarū fabularum, cibi minimum, cuius
uoluptas duret etiam in posterum diem: alioqui qui
prolixè fuerit acceptus, fortassis eo die suauius affi-
citur, sed postridie dolet caput, crudus est stomachus.

Platonica
coena.

Apud Platonem qui coenabat, unam uoluptatem ca-
piebat ex apparatu facili, fabulisq; philosophicis: al-
teram postridie, quòd nec capitis grauedinem, nec
stomachi cruditatem sentiret. Ita prandebāt etiam sua-
uiter ex condimento coenae pridianae. AV. Placet, fiat
ut mones. CH. Tu uide omnes curas tuas, ac rugas etiā,
istas domi relinquant. Huc præter nugas & risum ni-
hil adferas: Et, ut inquit Iuuenalis,
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen.

AV. Quid, literas mecum uenire non uis? Musas meas
mecum adducam, nisi quid aliter censes. CH. Tetricas
Musas unā cum negotijs domi claudas. Blandas Ca-
mœnas omnes, deinde sales tuos, dicteria, scommata,
facetias, lepores, ridicula omnia tecum adducito. AV.

Ita fiet. Exporrigemus frontē. Bellos homunculos age
mus.

mus. Ridebimus affatim. Curabimus cutem. Indulge-
bimus genio. Genialiter coenabimus. Epicureos age-
mus. Bonum uultum faciemus, & crimus boni socij: Bonum uul-
tum facere.
inelegantium elegantiae sunt, qui suam habēt linguam
sibi peculiarem. CH. Quòd nunc propcras? AV. Ad
generum meum. CH. Quid illuc? quid eò? quid illò?
AV. Audio nescio quid turbae inter eos natum, ut re-
digam eos in gratiam, ut reducam in concordiam, ut
pacem inter eos componam. CH. Benignè facis, quan-
quam nihil te opus esse arbitror. Nam ipsi inter se me-
lius hoc bellum composuerunt. AV. Fortassis & indu-
cie iam indictae sunt, noctu de pacis legibus agetur.
Sed nunquid me aliud uis? CH. Vocabo te per pue-
rum meum. AV. Vbi uoles, domi ero. Bene uale. CH.
Bene sit tibi. Fac hic ad quintam horam adsis. Heus
Petre, accerse ad coenam Augustinum, qui mihi ho-
die, ut scis, coenam condixit. BE. Eo. Salue poëta. Coe-
na iandudum parata est, te herus expectat domi, ubi
uoles, accedas. AV. Venio. Salue mi Christiane. CH.
Bene factum, quòd uenisti. Gaudeo te aduenisse. Gra-
tulator mihi, quòd uenisti. Nòdum quinta sonuit credo.
PE. Imò iandudum præterita est. Haud longe sexta
abest. Instat hora sexta. Mox sextam audies. AV.
Parui refert an post quintam uenerim, nec ne, modò
ne post coenam. Nam post festum uenire, miserum est.
At quorsum tantus apparatus? Quorsum tot epulae?
Num me lupū exilimas? Nū tibi lupus uidetur? Num
me

Post festum.
Chilj. cent. ix
prouerb. l. j.

me uulturem putas? C H. Non uulturem, sed tamē nec cicadam, ut rore uiuas. Nihil est luxus. Mundicies mihi semper placuit, sordes detestor. Nec Apitius mihi placet, nec Diogenes. Præstat aliquid superesse, quā deesse. Si præter cicer nihil apponeretur, et fuligo forte illapsa in ollam condiret legumen, quid tum edere? Nec omnia sapiunt omnibus. Itaq; mihi placet moderata uarietas. A V. Non tu metuis leges sumptuarias? C H. Imo peccauī frequenter in diuersum. Nihil nobis opus lege Famia. Satis nos docet frugalitatem ipsa tenuitas. A V. Haud ita conuenerat. Longē aliter pollicitus es. C H. Agē inepte, nec ipse conuenta seruas. Conuenerat enim, ne quid præter nugas inferres. Quin hæc missa faciamus. Lauemus ac discubamus. Heus tu puer, cape guttum ac patinam, linteum ex humero suspende, ministra aquā. Quid cessas? Laua Augustine. A V G. Laua tu prior. C H. Bona uerba. Hoc anno perpetuo illotus coenare mallē. A V. Ridiculum: non honoratiori, sed turpiori ante alios lauandum est, laua igitur ut immundior. C H R. Tu es urbanus plus satis. Es urbanior, quā sat sit, quā par est. Quorsum attinet ista urbanitas? Huiusmodi caeremonias ineptas mulierculis relinquamus, quæ nunc et ab aulicis fastidiuntur, unde tamen olim profectæ sunt. Laue istis terni aut quaterni simul. Ne teramus tempus huiusmodi moris. Ego nulli designabo locum, sumat sibi quisque quem uolet. Qui delectatur igni, hic commo-

dius

dius accūbet. Qui offenditur luce, deligat hunc angulum. Quem delectat prospectus, hic sedeat. Agite, satis morarum. Accumbite. Ego domi sum, uel stans coenabo, si lubeat, uel obambulās. Cessatis? At interim coena corrumpitur. A V. Viuamus nunc, curemusq; cuticulam. Simus nunc Epicurei. Nihil nobis cum fronte Stoica. Valeāt curæ. Absit omnis liuor, exulet obreftatio. Sit mens leta, frons hilaris, sermo lepidus. C H. Quinā sunt isti Stoici atq; Epicurei Augustine? A V. Stoici, philosophorum quoddam genus est, triste, se Stoici, uerum, ieiunum, qui hominis summum bonū honesto, nescio quo, metiuntur. Epicurei his longe diuersi, felicitatem hominis, uoluptate terminant. C H. Tu igitur cuias es tandem, Stoicus an Epicureus? A V. Zenonem laudo, at Epicurum uiuo. C H. Quod tu ioco dicis Augustine, id serio facit. Ant hodie non pauci, pallio tantum et barba philosophi. A V. Imo isti uel Afotos superat luxu. C H. Heus Dromo, ades huc. Tuo munere fungere: consecra coenam. P V. Quicquid appositum est, et quicquid apponetur, felix ac sacrum esse iubeat, qui suā benignitate pascit uniuersa. Amen. C H. Appone epulas. Quid cunctamur capum hunc discerperet? quid trepidamus hunc gallum lacerare? A V. Ego Herculem præstabo, ac belluam hanc conficiā. Vtrū mauis de ala, an de poplitibus? C H. Vtrum uis, nihil mea refert. A V. In hoc genere alis primæ partes tribuntur, in ceteris poplites lautiores putat uulgus. C H.

Tus

Tu multum laboris mea causa capis. Tu permultum laborem mea causa sumis. Tu omnibus ministras, ipse nihil edis. Ego tibi hanc aliam ministro: at ea lege, ut dimidium mihi restituas. A V. Ita ne agitur? At istud est tibi ministrare, non mihi. Tibi serua: ego enim sum impudentior, quam cui ministrari quicquam debeat. C H. Probe facis. A V. Eho, tu lupo cibum ministras? Vulturem inuitas? C H. At ieiunas, non cœnas. A V. Imò me uno nihil edacius. C H. Imò mendacius nihil. Proinde agito, ac si domi sis tuæ. A V. Istud iam planè mihi persuasi. Istud iam in animum induxi. Sic stat sententia. Consiliū est istud facere. C H. Quid tibi hoc uinum placet? Quid hoc uilli delectat? A V. Mihi quidem perplacet. Me certè uehementer iuuat. Me satis delectat. Me non mediocriter iuuat. C H. Vtrum mauis rubrum an candidum?

NON REFERT QVO SIT
COLORE.

iuxta aduer-
bium sonat
æque,

A V. Equidem utroq; iuxta delector. Nihil refert quo sit colore, modò sapor placeat. Non laboro quantum oculis placeat uinum, modò palatum iuuat. Nihil me mouet aspectus, si sapor placeat. Parui refert, quo sit colore, quem habeat colorem, si sapiat bene. Non cupio oculos pascere, si palato satisfacere queat, modò palatum iuuare possit. Nihil moror colorem, modò gratus sit sapor. C H. Credo. Atqui sunt cœnaticæ philosophiæ cum primis periti, qui negant uinū esse probandum

bandum, nisi quod placeat quatuor sensibus: oculis, colore: naribus, odore: palato, sapore: auribus, fama & nomine. A V. Ridiculū, quid fama conducit ad potum? C H. Tantum, ut multi non stupidi palati uehementer probarint uillum Louanio uernaculum, quā crederent esse Belnense. A V. Fortasse iam larga potatione palatum obsurduerat. C H. Imò nondū attigerāt poculum. Tamē iudicium tuum audire cupio, hominis his in rebus peritissimi. A V. Album nostrates rubro præferūt, quòd rubrum paulò sit acerbius, & alterum exilius quidē, sed illud mitius, & ut arbitror, salubrius. C H. Habemus et subrubrum, & flauum, et purpureū. Hoc mustum est hornum. Hoc bimum est, si quē capit uertustas. Habemus & quadrimum: sed iam uapescit ac desipiscit senio. Aetate uigor euauit. A V. Luculli diuitias audio. C H. Heus puer, ubi cessas? Nos hic plañe negligis, non uides quanta sit hic siccitas? Quid si hoc rerum statu incendiū cōtingeret, quo restingue remus? Dato singulis plenos cyathos. Augustine quid habes, quòd parum es hilaris? Quid accidit tibi, quòd sedes tristior? Quid est tibi quòd minime gaudes? Aut doles, aut carmina condis. Tu nūc Chrysippum agis. Melissa tibi opus est. A V. Quam hic mihi fabulā narrat? C H. Chrysippus adeo fertur intētus fuisse suis argutis logicis, ut ad mensam etiam fame periturus fuerit, nisi ancilla Melissa cibum in os ingessisset. A V. Ille uero indignus erat, qui seruaretur. Sed si te offendit taciturnitas

Chrysippus
sophista

taciturnitas, placetq; conuiuium uocalius, est quo id efficias. C H. Memini. Recte admones: liberalius bibendum: largius, copiosius, meracius oportet bibere.

REM ATTIGISTI.

A V. Rē acu tetigisti. Recte iudicas. Scopū attigisti. Nā Fœcundi calices, quem non fecere disertum?

C H. Perdoctē tu quidem Augustine, ut omnia: sed quoniam in sermonem uinarium, quando in mentionem incidimus uinorum, libet interrogare, quoniam consilio

Bacchus poetarum Deus.

ueteres illi Bacchum, quem uini autorem uideri uolebant, poetarum Deum dixerint. Quid enim illi temulēto Deo cum poetis, Musarum uirginum cultoribus?

A V. Quæstio, ita me Bacchus amet, poculis digna: uerum quorsum tuæ quæstiones spectant, satis intelligo.

C H. Quorsum amabo? A V. Astute de uino disputatio nemini in iis Gallica techna, quam didicisse Parisijs te suspicor, nimirum quo minus interim absumatur uini. Abi, uirum te iudico, non frustra in tanta schola uersatus es. C H. Accipio tua dicta, referā paria scommata,

ubi erit commodum. Sed ad rem. A V. Dissoluam ubi bibero. Siquidem absurdū fuerit sicco palato de quæstione uinosa disputare. Præbibo tibi Christiane. Pro-

pino tibi hūc scyphum dimidiatum. C H. Accipio abs te libenter. Sit saluti. Prosit. A V. Iam accingor, ut me

Bacchus puer.

musū facias. Ego meo more præpostere faciā. Quod Baccho pueritiæ effigiē tribuerint, id habet mysterij, quod uini potū curas & sollicitudines animis nostris eximit

eximit, hilaritatemq; quandam inducit. Quare senibus quoq; ipsis iuuentam quandam reddere uidetur, dum & hilariores facit & formosiores. Id quod Horatius cum multis in locis, tum præcipuē his uersibus aperte testatur.

Ad mare quum ueni, generosum & lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum spe diuite manet
In uenas animumq; meum, quod uerba ministret,
Quod me Lucanæ iuuenem commendat amicæ.

Nam quod huic poetæ dicarunt Deo, id significatiue uoluisse suspicor, quod uinum & ingenium excitat, & facundiā ministrat, quæ duo poetæ sunt aptissima. Vnde frigēt carmina quæ scribuntur aque potoribus. Est quidem igneus suapte natura Bacchus, sed adhibitis nymphis redditur temperantior. Habes quod quærebatur? C H. Nihil unquam audiui uerisimilius dici ab homine poetâ. Dignus es qui bibas gēma. Heus puer, tolle hanc patinam, atq; appone cetera. A V. Puerū habes admodum inurbanum. C H. Est ueterator nequissimus. A V. G. Cur non instituis alio pacto? C H. Difficile est canem uetulum loris assuescere. Difficillimum est ueteratoris mutare mores. Vetulus canis nō facile assuescit loro. Me quidem dignus est. Dignum patella operculum.

SI COGNOSCEREM QUID

te oblectet, tibi ministrarem.

Formula.

A V. Decerperem tibi quippiam, si palatum tuum tenerem. Ministrarem tibi, si gula tua mihi satis cognita esset. Apponerem tibi, si quid potissimum iuuares, scirem. Si nossem ingenium palati tui, essem tibistructor. Equidem tantundem palato, quantum animo sapio. C H. Palatum habes eruditissimum. Nihil tuo palato doctius. Nec eo te puto inferiorem, de cuius singulari peritia testatur Satyricus:

Ostrea callebat primo deprendere morsu,
Et semel aspecti dicebat littus echini.

A V. Et tu mihi Christiane, ut par pari referas, ipsum audiuisse Epicurum, aut in schola Catiana institutus uideris. Quid enim tua gula aut sapientius, aut fastidiosius? C H. Si oratoriam æquè artem, ut culinariam callerem, nec Cicero ipse me uinceret. A V. Equidem si alterutra carendum esset, culinariam, quam rhetoricam mallet. C H. Subscribo tuo iudicio: grauius acutè uereq; iudicas. Quid enim oratorum confert loquacitas, nisi quòd aures otiosas inani uoluptate demulcet? Culinaria tum palatum, tum uentrem, tum totum hominem, quantus est, pascit, ac reficit. Concedat laurea lingua, inquit Cicero: at utraq; concedat culina. Nunquam mihi Stoici illi magnopere placuerunt, qui omnia ad suum, nescio quod honestum referentes, curtis ac palati nullam rationem habendam putant. Dicit non potest, quantò Diogene sapientior Aristippus mihi fuisse uidetur. A V. Ego Stoicos cum suis ieiunij

nij contemno. Epicurum magis laudo ac probo, quam Diogenem illum Cynicum, qui crudis oleribus, ac simplicis aqua uictitabat. Quare nihil moror, si Alexander rex fortunatissimus se Alexandrum, quam Diogenem esse maluit. C H. Nec ego sane quolibet uilis homuncio cum Diogene meam philosophiam commutarem, fortassis & Catius tuus facere recusaret. Melius nostri temporis philosophi sentiunt, qui contenti Stoicorum more disputare, uiuendo ipsum etiam Epicurum uincunt. At ego quidè rem in primis præclaram philosophiam puto, si parèe adhibeatur. Nimum philosophari non laudo. Est enim res perquam ieiuna, sterilis, atq; tristis. Vbi in calamitatem, aut egritudinem incidi, tum demum ad philosophiam, tanquam ad medicum confugio. Vbi conualui, rursum illi ualere nuntio. A V. Tuam rationem probo. Bellè philosopharis. Salue igitur philosophe, non è Stoa, sed è culina. C H. Quid tandem habes Erasmi, quòd parum sis hilaris? Quid sibi uult corrugata frons? quid silentium? An mihi succenses, quòd te frugaliore cœna acceperim? E R. Imò tibi sum subiratus, quòd tantum impendij mea causa sit factum. Interminatus erat Augustinus, ne sua causa diem festum faceres, uis nos post hac redire nunquam. Nam talem cœnam dare solèt iij qui unam duntaxat dare constituisent. Quos tandem conuiuias uideris accepisse? Non amiculum, sed satrapis cœnā parasse uideris. An nos helluones esse cre-

dis? Hoc non est dare cenam, sed triduanam saturitatem. C H. Etiam tu pergis esse Demea? Cras ut lubet disputa, hodie Mitionem te praebeas, oro. De impendio cras sobrij disputabimus, nunc nil nisi meras nugas audire libet. A V. Christiane, utrum de bubulis an de ouillis carnibus maius? C H. Bubulis quidem magis delector, at ouillas magis salutare arbitror. Ita ingenium est hominum, ut perniciosissima quaeque appetant uehementissime. A V. Galli suillas carnes mirum in modum amant. C H. R. Galli amant quae paruo constant. A V. Hac una in re Iudeus sum: nam nihil aequè odi atque carnes suillas. C H. Nec iniuria, quid enim insalubrius? ego in hoc non cum Gallis, sed cum Iudeis sentio. E R. At ego ouillas pariter amo, et suillas, sed diuersa ratione. Nam ouillis, quod amem, libenter uerscor. Suillas pro amore non attingo, ne quid offendam. CHRIST. Bellus homo es Erasmi, ac festiuus. Equidem mirari mecum soleo, unde tanta in palatis humanis diuersitas. Nam ut Horatiano illo carmine utar:

Tres mihi conuiuiae propè dissentire uidentur,

Poscentes uario multum diuersa palato.

E R. Quamquam, ut ait Comicus, Quot homines, tot sententiae, et suis cuique mos, tamē nemo me adduxerit, ut creda plus ingenijs inesse uarietatis, quam palatis. Ita uix duos reperiās, quos eadem iuuent. Per multos uidi, qui butyri ac casei ne olfactum quidem ferrent.

ferrent. Sunt quibus carnes nauseae sint: alius elixis, alius asis abstinet. Multi aquam uino praeferrunt. Et quod incredibile est, uidi hominem, qui nec pane, nec uino uteretur. C H. Et quibus tandem miser ille uictitabat? Quibus uescebatur? E R. Ceterorum nihil fastidiebat, non carnes, non pisces, non olera, non poma. C H. Vis ut istud tibi credam? E R. Si lubet. C H. Credo, at ea lege, ut uicissim mihi mentienti fidem sis habiturus. E R. Age faciam, modò uerecundè mentiaris. C H. Quasi uerò sit quicquam tuo commento impudentius? E R. Quid dicet frons tua, si hominē tibi monstrarem? C H. Macilentum quempiā ac monogrammum esse oportet. E R. Imo dicerēs athletam. C H. Polyphemum potius. E R. Hoc tibi mirum uideri de miror, quum multi sint, quibus pisces uerò durati sint panis loco: nonnullis hoc praestent herbarum radices quod nobis panis. C H. Credo, sed perge mentiri. E R. Quendam in Italia, quum illic agerem, uidere memini, qui nullo neque cibo, neque potu adiutus, somno saginabatur. C H. Ut nihil pudet. Non possum illud Satyricum non dicere:

Tunc immensa caui spirant mendacia folles.

Tu poetaris. Tu nunc poetam agis.

Nam mentiris dicere, mihi relligio est. E R. Mentiar, si non Plinius auctor certissimus scripsit, ursum quatuordecim dies solo somno mirum in modum saginari, quo tamē ita altè premitur, ut ne uulneribus qui-

Monogrammi, dicitur homines pretenues ac pusilli a picturis in quibus unica linea notatur hominuli, uelut procul apparatus.

dem queat exitari. Imo quò magis mireris addāquod Theophrastus scribit, per id tempus urforum carnes coctas quoq; si asseruentur, reuiuiscere. CH. Vereor ne Parmeno ille Terentianus ista non contineat, mihi facile fidem facis. Ministrare tibi de ceruini carni/bus, si satis essem urbanus. ER. Vnde tibi nunc uenatio? Vnde ferina? CH. Midas homo hominū qui uiuūt liberalissimus, nostriq; amantissimus mihi misit dono: dono quidē, sed sic, ut ego minoris emā sepe numero. ER. Qui sic? CH. Quia famulis plus dandū, quā daretur in macello uendenti. ER. Quæ res cogit hoc facere? CH. Tyrannus omniū uolētissimus. ER. Quis iste? CH. Mos. ER. Profecto tyrannus iste frequenter iniquissimas leges obtrudit mortalibus. CH. Idem suo more nudius tertius hunc ceruū uenatus est. Quid tu, qui soleas istius studij esse amantissimus? AV. Equidē hoc studio plane relicto iā præter literas nihil uenior. CH. At mihi uidetur literæ quouis ceruo fugaciores. AV. Duobus tamen potissimum canibus assequimur, admiratione scilicet, atq; improbitate laboris. Nā & admirari plurimum discendi ardorem ministrat, et ut facundissimus poëta scripsit:

• Labor omnia uincit Improbis.

CH. Amāter admones Augustine, ut soles: propterea non desistam, non conquiescam, nō defatigabor donec consequar. AV. Carnes ceruinæ sunt nunc admodum tempestuæ. Meminit Plinius de hoc animante quid/
dam

dam admirabile. CH. Quid nam obsecro? AV. Quoties erexere aures accerrimi esse auditus: at contrā quum remisere, surdos. CH. Istud ipsum mihi sepe numero euenit. Nam si quando fict sermo de recipiendis aureis, nihil tam auritum. Hic enim cum Pamphilo illo Terentiano aures arrigo: ubi de numerando uerba sum, ilico demitto. AV. Laudo te, facis ut te deceat. CH. Vis de his leporinis clunibus? AV. Tibi sumito. CH. An de tergo mauis. AV. Hoc animal præter ilia et clunes nihil habet appetendum. CH. Vidisti ne unquam leporem candidum? AV. Sepe numero. Plinius in Alpibus candidos reperiri scribit, quibus hybernis mensibus niuem pro cibatu esse sit creditū. An uerum sit, Plinius ipse uiderit. Quod si leporis cutem candidam reddit nix, stomachum habeat candidū necesse est. CH. Mihi uerisimile non fit. AV. Accipe magis admirandum, at fortasse tibi non inauditum. Idem utranq; uim singulis inesse testatur maris et foemine, ac foemellas sine mare æquē gignere. Istud ipsum multi asseuerant, præsertim uenadi studiosi. CH. Est ita, ut dicis. Sed hos cuniculos, si placet, tētemus, quia pinguisculi sunt ac tenelli. Ministrare illi nymphae, si propius asiderē. Augustinus istius tibi uicinæ curam age, si libet, calles enim quo gestu sit ministrandū istis Veneribus. AV. Teneo quā dicas nascute. CH. Quid te anserinæ carnes delectāt? AV. Me quē nō mediocriter uiuāt, ut sum mini nē fastidiosus. At hic anser, nescio quo pacto, nihil me iuuat.

Pli. lib. viij.
cent. xx xij.
Hist. natur.

Lepores candidi. Plin. lib. viij. cap. lv.

nihil enim in uita uidi siccius, siccius est pumice, aut etiam nouerca Furij illius, in quem Catullus multum iocatur. Ligneus mihi uidetur. Et mehercule, quantum suspicor, ueteranus miles immodicis excubijs sese macerauit. Aut enim anserē inter omnia animalia longe esse uigilantissimum. Et profecto, nisi coniectura fallor, hic anser ex eorum numero est, qui canibus unā cum excubitoribus somno sopitis. Romanum olim Capitolū defenderūt. CH. Verisimile (ita me Deus amet) dicis: nam ex eo seculo relictum arbitror. AV. Hæc quoque gallina aut parcum saginatorem habuit, aut amauit, aut certē zelotypa uixit, quo quidem morbo hoc animantis genus maxime laborat. Hic capus longē melius pinguit. Vide curæ quid faciant. Quod si ex Theodorico nostro Gallo faceremus capū, multo citius pinguesceret. TH. Non sum gallus. AV. Fateor, non es Gallus Cybeles, neque gallus gallinaceus, at fortē Gallus Gallaceus. CH. Quid hoc uerbi est? AV. Hoc enigma tibi coniectandum relinquo, ego Sphinx præstiti, tu Oedipus esto. CH. Dic mihi bona fide Augustine, nulla tibi cum Gallis unquam fuit necessitudo? Nihil ne affinitatis tibi cum Gallis contraxisti? Nullum fuit commercium? AV. Nihil, nihil sanē. CH. Tanto es nequior. AV. Sed cū Gallabus nonnihil. CH. Libet ne de iccore anserino, quod apud ueters in delitijs cum primis habebatur? AV. Non sum reiecturus, quod à tua manu uenerit. CH. Non est quod expectes Romanas

Romanas delitias. AV. Quas? CH. Carduos, cochleas, testudines, colubros, fungos, boletos, tubera. AV. Istis omnibus ego uel rapam præferam. Liberalis es, benignus es Christiane. CH. Has perdicēs nemo attigit, ne columbos quidem. Cras est dies ieiunij ab ecclesia indicti, aduersus hanc esuriem munite uos. Onerate saburra nauim aduersus imminentem tempestatem. Bellum instat, instruite uentrem commeatu. AV. Utinam isthuc uerbi tacuisses, hilariiores surrexissimus à cœna. Miseros nos reddis ante tempus. CH. Quid ita? AV. Quia minus anguem odi, quā pisces. CH. At non tu solus. AV. Quis hoc tēdij nobis inuexit? CH. Quis commonstrauit aloē, absynthium, & scammonium dare in remedijs? AV. Sed ista dantur ægrotis. CH. Sic hæc dantur nimium rectē ualentibus. Aliquando præstat ægrotare, quā plus satis ualere. AV. At mihi uidetur minus oneris olim impositum Iudeis. Equidem ab anguillis & porcis facile temperarim, modò liceat capis & perdicibus expleri. CH. In plerisque non res, sed animus nos discernit à Iudeis. Illi manū abstinebant à certis cibis, uelut ab immundis et animum inquinaturis. Nos quum intelligamus omnia munda esse mundis, tamen carni lasciuienti, uelut equo ferocietati pabulum subducimus, quo magis dicto sit audiens spiritui. Nonnunquam immoderatum suauium rerum usum abstinentiæ molestia castigamus. V. Audio, sed eadem opera defendi posse circuncisio præ-

ieiunium.

sio præputij. Moderatur & illa coitus priuiti, et eructatum adfert. Si omnes itidem abhorrent à piscibus atq; ego, uix à parricida tā atrox supplicij exigere. C H. Quorundam palato gravior est pisciū, quā carniū esus. A V. Congruunt igitur his, qui gulæ seruiunt, non ualetudini. C H. Equidem audiui quondam apud

Aesopi, & Apitij luxuriosorum nobilitas est: utriusque autem multo numero luxuriosos uocat Aesopos & Apitios, quemadmodum effeminatos dicimus Sardanapolos. Murena, Scaurus, Acipenser, pisces sunt, olim carissimi, & in delicijs diuitiū habiti.

Aesopos, & Apitios præcipuum luxum in piscibus fuisse. A V. Qui conueniunt igitur delicie cum supplicio? C H. Non omnibus sunt murenae, aut scari, aut acipenser. A V. Ergo tenues soli discrutiantur, quibus satis male est, etiam quā uesci licet carnibus. Fit enim non raro, ut quum licet uesci per ecclesiam, nō liceat per crumenam. C H. Durum mehercule interdictum.

A V. Quod si interdictus carniū esus diuitibus uertitur in delicias, & si pauperibus saepe non licet uesci carnibus, etiam quā licet, ac ne piscibus quidem, qui ferè carius emuntur, cui igitur bono erit interdictum?

C H. Omnibus: nam tenuibus, cochleis aut ranis licebit uesci, aut cepe, porrum ue arroderc. Mediocres detrahent nonnihil quotidianis obsonijs. Quod si quid diuites deliciabuntur hac occasione, suae gulæ impuēt, nō incusent ecclesiae constitutionem. A V. Pulchrè dixisti, sed interim à tenuibus, qui summis sudoribus alunt familiam, & procul absunt ab annibus ac lacubus, exigere carniū abstinentiam, est indicere famem, aut

Εουλιμια
est ingens fa-
mes,

Εουλιμια magis. Atqui si quid Homero credimus, longe miserrimum mortis genus est, perire fame. C H.

Sic

Sic uisum est Homero caeco, at apud Christianos miser non est, qui bene moritur. A V. Estò sanè. Sed tamè durum est à buoquam exigere, ut moriatur. C H. Nec hoc animo pontifices interdiciunt esum carniū, ut intereant homines, sed ut uel affligantur moderatè, si deliquerunt, uel subducto letiore pabulo, corpora minus ferociant aduersus spiritum. A V. Istuc ipsum efficiet moderatus carniū esus. C H. Sed in tanta corporum uarietate certus carniū modus præscribi non potest, cibi genus potest. A V. Sunt & pisces, qui multum addantimenti: sunt carnes, quæ minimum. C H. Sed in genere plus alunt carnes. A V. Agè dic mihi, si quod tibi foret iter, utrum malles equum alacriorem ac sublasium, an morbidum, qui subinde collabens sese forem deiiciat in terram? C H. Quorsum istud? A V. Quia pisciū esus corruptis humoribus, corpora nostra reddit magnis morbis obnoxia, ut iam spiritui non possint subseruire. C H. Quibus morbis? A V. Podagrae, febri, lepra, morbo regio. C H. Qui scis? A V. Credo medicis, id malim quā experiri. C H. Id fortassis in paucis accidit. A V. Equidem arbitror in pluribus. Porro quoniam animus agit per organa materialia corporis, quæ malis aut bonis humoribus afficiuntur, uitiat instrumentis non potest, ut uult, exere uim suam. C H. Scio medicis magnopere damnatum esse pisciū esum, sed secus uisum est maioribus nostris, quibus obtemperare religiosum est. A V. Religiosum

Λιμος enim famemes, & Εουλιμια augeat, quasi totos homines efuriat quis.

sum erat & olim, non uiolare sabbatū, sed prius erat, seruare hominem sabbato. C H. Suae quisque saluti consulat. A V. Imò, si Paulo uolumus auscultare, nemo quæ sua sunt querat, sed quisque quæ aliterius. C H. Sed unde hic nouus Theologus in conuiuio? Vnde nouus hic ac subitus magister noster? A V. Quia mihi malè conuenit cum piscibus. C H. Quid igitur? An non abstines à carnibus? A V. Abstineo, sed obmurmurans, nec sine meo magno malo. C H. Charitas oīa suffert. A V. Verū, sed eadē quā minimū exigit. Si suffert omnia, quid non ferunt nos hic uesti cibi, quos indulgit libertas Euangelica? Quur hi, à quibus Christus toties amorem sui stipulatus est, patiuntur tot hominum & corpora periclitari morbis capitalibus, et animas æternæ damnationis periculo, ob rem nec interdictam à Christo, nec per se necessariam? C H. Vbi aliud suadet necessitas, cessat humanæ cōstitutionis uigor, cessat et uoluntas nomothetæ. A V. At nō cessat offendiculum infirmorum. Nō cessat scrupulus meticulose conscientie. Postremo non satis constat, quibus limitibus finiatur ista necessitas. An quum cœperit ichthyophagus agere animam? Serò morienti porriguntur carnes. An quum totum corpus habet epialus? Non tanti erat ciborum delectus. C H. Quid igitur tu uelles præscribi? A V. Scio, si quis mihi credat ecclesiasticæ rei dictaturā. C H. Quid isthuc uerbi est? A V. Si summus essem pontifex, hortarer omnes ad perpetuam uitæ sobrietatem

Nomothetæ, i. legis auctoris, uoμoθῆτης
ἰχθυοφάγος
γ. C.
id est, qui uestitur piscibus. Est populus inde nomen habens.
Epialus, i. e. brys genus ue-

sobrietatem, sed præcipuè sub diem festum. Ceterum ius facerem cuique uestendi quibus uellet pro corporis salubritate, dum moderate & cum gratiarum actione: daremque operam, uti hoc quod detraheretur obseruationibus huiusmodi carnalibus accresceret ad studium ueræ pietatis. C H. R. Nimirum istud mea quidem sententia tanti est, ut te faciamus pontificem. A V. Rides, sed tamē ceruix hæc sufficeret uel triplici coronæ sustinendæ. C H. At interim uide, ne ista scribantur inter articulos Parisiensium. A V. Imò quicquid dictum est, scribetur in uino, sicuti par est, dicta inter pocula. Sed satis iam Theologiæ in conuiuio. In cœna sumus, non in Sorbona. C H. Quid uetat dici Sorbonam, ubi bene sorbetur? A V. Sorbeamus igitur, non disputemus, ne nobis à sorbis dicatur sorbona, nō à sorbendo. C H. Agite hospites humanissimi, queso ut cœnulam nostram licet tenuem, æquique bonique consularis. Præbete uos hilares, ac lubentes, quamuis conuiuium tenue sit, & frugale: ego uestra facilitate fretus, familiariter uos uocare sum ausus. Et est sanè uerster mihi aduentus, conspectusque non modo gratissimus, uerum etiam iucundissimus. C O N. Cœna tua, Christiane optime, multis modis elegans, lautaque nobis uidetur. Quod excusas, id unum habet accusandum. Nam magnificentior fuit, quàm sat est. Siquidem hoc conuiuium opiparum in primis ac lautum iudicium, quod primum simplicibus epulis, deinde hilaritate,

hemens omnis causa sic dicta Epialus, quasi placide affluens, quæ admodum furie dicuntur Eumenides, quæ nulli bene uelint.

Sorbum, p. omni genus acerbitate cōstrin-gens fauces, ut quædam occidant etiam.

Conuiuiarum
numerus.

Poeta lau-
reatus.

ritate, risu, iocis, salibus sit conditum, quæ omnia no-
stro conuiuio non defuerunt. CH. Verū de conuiuariū
numero hic mihi quiddam in mentem uenit, quos neq;
pauciores tribus, neque plures nouem esse oportere
scripsit Varro. Tres enim sunt Charites, id est, Gra-
tiæ humanitatis, ac beneuolentiæ præsidēs, & nouem
sunt Musæ, honestiorum studiorum duces. At hic de
cem conuiuias esse uideo, uirginibus exceptis. AV/
GV. Nihil conuenientius accidere potuit. Nos sumus
Varrone ipso paulo sapientiores. Nam tres puellas
lepidissimas, tanquam tres Charites adhibuimus.
Deinde quia à nouem Musarum choro Apollo abesse
nunquam credendus est, iure decimum adiecimus con-
uiuā. CH. Poëtice dixisti. Si mihi laurus adesset, laurea
corona caput tuum cingere, fieresq; poeta laureatus.
AV. Si malua coronatus es, maluatus. Tantū honoris
mihi non arrogo. Honor hic maior est, q̃ ut mihi cōue-
niat. Haud equidē tali me dignor honore. CH. Vultis
ne singuli tantundē mea causa facere, quantum uestra
sum facturus? CO. Volumus, ac libetēs quidē. CH. Ebi-
betis igitur ordine suū quisq; calicē, à me exemplum
capietis. Tibi hoc primū propino Mida. MI. Accipio
abs te libenter. Pro quo uulgus, præstolor dicit. Equi-
dem non recuso. Nihil tua causa recusabo. CH. Tu de
inde cæteris propina. MI. Erasmi, præbibo tibi dimidia-
tā pateram. ER. Precor ut sit tibi bono. Sit tibi bonum
atq; commo-
dū. Profit tibi. Proficiat, diu-
sius dicitur.

CH.

CH. Sed cur cessat patera? Cur non obambulat? De-
fecit nos uinum. Vbi sunt oculi tui furcifer? Vola, ad-
fer eiusdem generis sextarios duos. PV. Erasmi saluē,
quidam pro foribus te conuentum expetit. ER. Quis
nam est? PV. Mori famulum se dicit, herum eius ex
Britannia aduenisse, cupere ut se uisat, quandoquidē
prima luce iter parat in Germaniā. ER. Christiane
subducatur ratio, nam mihi quidē abeundum. CH. Ra-
tionem Erasmi doctissime huius cœnæ ego consecero.
Non est, quod calculum frustra teras, gratiā habeo,
qui dignatus sis nostro adesse cōuiuio. Sed auocari te
molestū est, nondū peracta fabula. ER. Quiā superest,
nisi ut dicā, ualete, et plaudite? CH. Agē boni consule-
mus, quando tu non ab equo ad asinos, sed ab amicis
ad amicissimos properas. ER. Ego pariter tibi gratias
ago, quod pro tua humanitate ad hoc conuiuium lon-
gē suauissimum me uocaris. Valete sodales optimi. Bi-
bite non segniter, et uiuite suauiter. CH. Hecus Dromo.
Sedetis iandudū otiosi omnes. Libetne cuiquā quicquā
amplius? CO. Nihil omnino. Strenuē munus nostrum
administrauimus. CH. Tolle igitur hæc, ac bellaria ap-
pone. Muta quadrulas, atq; orbes. Tolle cultrū meū,
qui humi decidit. Pira uino perfunde. Adjunt mora
præcoqua, etiā domi nostræ nata. CO. Tāto erūt sua-
uiora, qd uernacula. CH. En pruna cerea, en Damesce-
na, rarū apud nos spectaculū. En mitia mala. En malū
nouū genus, cuius matrē ego hisce manibus consecui.

Nuccæ

Nuces castaneæ, omne deliciarum, quas horti nostri
benigne effundunt, genus. AV. Sed flosculi desunt. CH.
Isti Gallici sunt apparatus, qui magnificentiam eam
potissimum amant, quæ minimo constat. Nobis non est
ea mens, aut ingeniū. AV. Non apud Gallos tantum
reperies, quibus ea placent, quæ minimo constant.
CH. Sed heus tu Augustine, num tu credis te hic im-
muncem bibisse? Ego ne te meis immunem tinxero po-
culis? At interim propinatori tuo dimidium scyphi
debcs. AV. G. Is iudicium me missum fecit. Is mihi
huius debiti gratiam fecit. CH. Vnde ille sibi iudicat
tātū autoritatis? Vix Romanus pōtifex hoc iunculi re-
laxet. Nō hī priscā conuiuiorū legē, nō tibi, nō tibi.

Id est, aut hi-
be, aut abi.

AV. Remittendi iusiurandi ius habet, cui factum est,
et cuius intererat seruari. CH. Sed omniū conuiuariū
interest, seruari leges inuiolabiles. AV. Agē, quando
hæc est Germanorū religio, exorbebo quod reliquum
est. Sed quid tibi rei mecū est? CH. Impendium reddas
oportet unus nomine omnium. Quid expalluisti? Ne
uerere, perfacile poteris. Fac quod sepe fecisti, ut ali-
qua elegātia doctiores à cœna surgamus. Neq; enim
clam te est, ueteres illos in secundis mensis hilariora
quedā disputare solitos. Agē igitur, quibus et quot
modis hæc oratio potest enunciari, indignū auditus

INDIGNVM AUDITV, FOR.

AV. Dixi pulehrē per posterius supinū. Auditū mi-
nime est dignum. Indignum est audiri. Haud dignum
est, quod

est, quod audiatur: et, Vt audiatur indignum. Lcuius
est, quā quod audiri debeat. Vix operæpretium est
referre. Non tanti est ut audiatur. Ineptius est, quā
quod audiatur. Non est operæpretium narrare. CH.
Quot modis hæc sententiā uerti potest, Magno mi-
hi constat?

VARIANDI RATIO HANC

orationem, Magno mihi constat.

AV. His uerbis, impendo, insumo, impertio, cōstat: ut,
Multum in te docendo insumpsi laboris. Plurimū ea
in re operæ insumpsi. Non minus pecuniæ, quā cur-
rē in eam rem impendi. Non parum insumpsi pecu-
niæ, temporis permultum, laboris plurimum, ingenij
nonnihil. Multum lucubrationis impendi. Multis uig-
ilijs hæc res mihi constat, multo sudore, multa opera,
plurimo labore, sumptu ingenti, pecunia magna. Plus
ris mihi constat, quā credas. Minoris mihi constat
uxor, quā equus meus. CH. At quid sibi uult Au-
gustine, quod uerbo isti, constat, modo ablatiuum, mo-
do genitiuum casum apponis? AV. Questionem per-
uilem ac latē patentē mouisti. Verū ne conuiuas lo-
quacitate mea premā, paucissimis absoluā. Sed cupio
singulorum hac de re audire sententiā, ne cuiquam, ut
dixi, sim molestus. CH. Quid nī cupiat idē uel puel-
le? AV. Ille sanē nihil aliud quā audient. Accingar
igitur grāmatica bene fortunāte. Scis uerba emēdi, ac
uendēdi, aliāq; esse cōsimili significatu, quibus appo-

h nantur

nantur hi genitiui, soli, tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantiuis, quanticunque: at ita si substantiua non apponantur, quæ si accedant, utraq; in ablatiuum casum uertuntur. Quod si precium certum apponatur, pones in ablatiuo. Si per adiectiuum substantiue positum, in ablatiuo pones, nisi per aduerbia loci qui malis. CH. Quenam uerba sunt, de quibus præcipis? AV. Hæc fere sunt, emo, mercor: redimo, id est aut captum, aut perditum: uendo, uenundo: reuendo, id est, rursum uendo, quod mihi uenditum erat. Veneo, id est uedor, cuius præteritum ueniui uel uenij: supinū, uenum: hinc uenalis. Ab illo, id est, uendo, uendibilis manat. Mereo, pro inferuio, et stipendium facio. Comparo, id est, emo uel committo. Commuto, muto, permuto. Cambire penitus barbarū in hoc sensu. Aestimo taxo, indico pro aestimo, censeo. Liceor, liceris: licitor licitaris: addico. Distrahor, id est, circūferor, ut uenæ. Metior pro aestimo, aut taxo. Cōstat, pro emitur. Cōducere, locare. Fœnero, ad fœnus do. Fœneror, ad fœnus accipio. Paciscor, pactus sum. Pægo, pepigi, id est, pactum facio. CH. Da exemplum.

VENDENDI ET EMENDI FORMVLAE.

AVGVS. Quanti istum agrum in singulos annos locas: Respondebimus: Vigenis libris Francicis. Huius nimio locas. Imò locaui olim multo pluris. At ego tanti non conducam. Si conduxeris minoris, percam. Ignorantiam

Verba emendi
ac uendendi.

iam uicinus tuus Chremes agrum obtulit, ac rogat. Quanti? Tantidem quantum tu petis. At multo meliorem. Mentiris. Facio, ut solent qui licetur. Tu ipse tanti posside. Quid liceris, uel licitaris, quam nihil sis empturus? Quanticunque addixeris, soluam optima fide.

ALTERVM EXEMPLVM.

Congrum istum Syra quanti uendis? Decem obolis. Nimio turpissima. Imo minimo, nulla tibi uendet minoris. Emoriar, si non tanti mihi constat, aut certe non multo minoris. Metiris uenefica, quoniam duplo uis uendere, aut triplo. Et centuplo, si queam: sed fatuos non inuenio. Quid si liciter teipsam? Quanti aestimas te? Ut lubet. Quanti te liceris? Quanti indicas te? Dic quanti te taxas? Quanti teipsam inscribis? Decem scutatis. Huius, tanti? Eho, an tu minoris me aestimas? Ego olim non semel pluris in unam noctem sum conducta. Credo, at nunc non paulo minoris aestimo, quam piscem. Abi in malam rem ganeo, tantidem te aestimo, quanti tu me. Qui te teruncio emerit, nimio emerit. Aut pluris emar, aut non uendar. Si magno uenire cupis, larua tibi opus est: nam rugæ istæ non sinunt, ut carius uendaris. Ei qui tanti me nolit, non sum uenalis. Ego ne culmo quidem te emerò. Constiit pluris.

TERTIVM EXEMPLVM.

Auctioni hodiernæ interfui. Ain tu? Licitatus sum uel ægaglia. Quanti tandem? Decem milibus. Huius, tanti?

h a Ne

Ne mireris, erant qui multo pluris licitarentur, pauci qui minoris. Cui tandem addicta sunt uetustigia: Chremeti uxoris tuae summo et maximo amico. Sed diuina, quanti sunt addicta. Decem. Imo quindecim. Deus bone. Ego mihi hominem ipsum cum tota familia dimidio addictum nolim. At ille uxorem tuam duplo emptam cupit. Anima aduertisti ne in his orationibus, ubicumque adsit substantiuum precij, id in ablatiuo poni, ceteris aut in genitiuo positum, aut in aduerbiu mutatis? Comparatiuum nunquam audisti sine substantiuis, exceptis illis duobus, pluris et minoris. Sunt et alia uerba de quibus sumus loquuti, non admodum dissimilia, sum, facio, habeo, duco, aestimo, pendo, quae idem facere significant: scio itidem. Iunguntur autem his fere genitiuis, multi, parui, magni, pluris, plurimi, minoris, minimi, maximi, tanti, quanti, flocci, pili, nihili, nauci, huius, et si qua sunt his similia. c. h. Da exempla.

AESTIMANDI FORM.

▲ v. Scis quanti te semper fecerim? Tanti fies apud homines, quanti uirtute facies. Praeceptores meos semper feci plurimi. Aurum hac tempestate magni penditur, literae nihili, siue pro nihilo ducuntur. Aurum minoris habeo, quam credas. Tuas minas flocci facio. Promissa tua duco minimi. Non pili te facio. Si tanta sapientia penderetur, quanti pecunia, nemo auro egeret. Pluris apud nos fit aurum sine sapientia, quam sapientia sine auro. Hoc pluris te habeo, quod doctus sis.

sis. Minoris hic fies, quod mentiri minime calleas. Hic multi fiunt, qui nigrum in candida uertunt. Hoc mihi pluris es, quod literas amas. Tanti apud omnes eris, quantum possidebis. Tanti ubique habebis, quantum habebis. Non quanti habearis, sed quanti sis interest. Tantum Christianum meum facio, quanti alium neminem. Inueniuntur et alia uerba cum his genitiuis et ablatiuis, quae natura sua non significant emptionem, aut aliquid simile. Petrus osculum puellae scutato emit. Sit illi faustum, nolim ego bastare tanti. Quanti luditis? Quanti coenastis? Quosdam sexcentis sestertijs coenasse legimus: at Galli septennero liardo coenitant. Faustus quanti docet? paruo. At pluris quam Delius. Quanti igitur? Unde viginti aureis. Non discam mentiri tanti. Phaedria apud Terentium et rem, et seipsum perdidit. At ego nolim amare tanti. Quidam magno dormiunt. Demosthenes ploris siluit, quam alij loquebantur. Aequi bonique consulas oro. Est et aliud uerborum genus, quae accusatiuum una cum genitiuo aut ablatiuo casum exigunt: quae sunt. Accuso, id est, obijcio erime, aut culpo etiam absentem; incuso, culpo, extra iudicium; Arguo, reprehendo, insimulo, impingo suspicionem culpe; postulo, in ius uoco; accerso, defero, damno, condemno, pronuncio illum esse in culpa, admonco, commonefacio. c. h. Exempli causa.

ACCUSANDI FORMVLAE.

▲ v. Scipio accusatus est ambitus, aut de ambitu. Ar.

h 3 quis

guis me impudentia ipse impudētissimus. Lepidus postulatus est repetundarum. Accersitus est capitis. Si hominē insimulabis auaritia male audies. Admoneto eū pristinae fortunae. Mortales ipso uocabulo suae conditionis admonentur. Commonefacito Lepidum promissi. Sunt pleraque, quae accusatiuum geminum admittant. Doceo te literas. Exorat te ueniam. Dedocebo te istos mores. Poposcit me mutuum. Hic eius rei mihi admonēdus es, quod in his secundū accusatiuum etiā passiva obtinēt, in alijs genitiuus manet. A me doctus es literas. Postulant me furti. Postulor furti. Accusas me sacrilegij. Accusor sacrilegij. Scio te nondum expletum. Scio animo tuo nōdum esse satisfactū. Quando enim tantus elegantiarum helluo satietur? Sed conuiuii parcendū est, quos haec non omnes perinde delectant. A coena inter deambulandum, id quod rationi deerit, persoluemus, nisi quid aliud censes. CH. Fiat ex tua sententia. Agamus gratias benignitati diuinæ, deinde paulisper deambulaturi. MI. Pulchrè dicis. Nihil enim hoc uestertino coelo amoenius, nihil salubrius. CH. Petre adesdum. Tolle suo quaeque ordine, ac uinū cyathis infunde. PE. Iubēs ne agi gratias? CH. Age. PE. Graecè mauis, an Latine? CH. Utroque modo. PET. Gratias agimus tibi pater coelestis, qui tua ineffabili potentia cōdidisti omnia, tua inexplorabili sapientia gubernas uniuersa, tua inexhausta bonitate cuncta pascis, ac uegetas, largire filiis tuis, ut aliquādo

Gratiarum
actio post de-
gustationem.

do tecum bibant in regno tuo nectar illud immortalitatis quod promissisti, ac preparasti uere diligentibus te, per IESVM Christū. Amen. CH. Dic eadē Graecè, ne ceteri, quod dicas, intelligant. PE. Ευχαριστῶ σοι πάτερ οὐράνιε, ὁ τῇ ἀφ᾽ ἡμῶν σὺ δυνάμει κτίσας τὰ πάντα, ὁ τῇ ἀνεξεργετητῇ σοφίᾳ κυβερνῶν ἀπαράπαντα, ὁ τῇ ἀνεξάντητῇ σὺ χρηστότητι ἐκαστὴν τροφορῶν τὰ καὶ ἐμῶν χαρίζῃ τοῖς υἱοῖς σου, τὸ μετὰ σὺ ποτε πλεῖν τῇ φιλῇ ἀθανασίας νίκῃ σου, ὁ ὑπέχεσθαι καὶ ἡτοίμασθαι τοῖς ἀληθῶς ἀγαπῶσί σε, Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ὑμῶν σου, καὶ ἡμῶν καὶ μετὰ σὺ ζῶντος, καὶ βασιλεύοντος ἐν ἐνότητι τοῦ πνεύματος ἁγίου, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. CH. Habeo uobis hospites candidissimi gratiā, qui ad hoc conuiuiole uenire dignati sitis, oro equi, bonique consulas. CO. Nos uicissim gratiā referre uolumus, non tantū habere. Proinde ne multis agatur gratiae. Quim potius surgamus, et expatiemur. AV. Ducamus nobiscum uirgines, nam eò minus molesta erit deambulatio. CH. Rectè sentis. Ne desint nobis flosculi, si forte locus flores non habebit. Vtrum mauis nostris in hortis more poetico reptare, an foris ad amem expatiari? AV. Habent quidē horti tui amoenitatis permultū, uerum cā uoluptatē matutinis deambulationibus serua. At sole inclinato annuum aspectus oculos mirum in-

modum iuvat. C. H. Antecede igitur Augustine, ut pos-
ta dignum est, latus tuum claudam. A. V. Bone deus,
quantum comitum, quantam pompam nobiscum duci-
mus. Dicit non potest Christiane, quantum mihi pla-
ceam. Satrapes mihi uideor. C. H. Age nunc promissum
præsta. Solue, quod recepisti. A. V. Quid me potissimū
uis dicere? C. H. Ego quondam in Pollionis oratione
eum multa, tum illud in primis solē admirari, quod
tam facile, tam crebrō, tā uenustē orationem uerteret,
quæ res nō modō singularis ingenij, uerū etiam multi
usui mihi uidetur. A. V. Haud iniuria istud in Pollione
admiratus es Christiane. Ille enim tum hac in re diui-
nam quandam uim obtinet, quam quidem ille cum in-
genij dexteritate quadam, tum plurimo et dicendi, et
legendi, et scribēdi usu cōtigisse opinor, potius quā
ratione aliqua, aut præceptione. C. H. At ego rationem
aliquam istius rei, si fieri potest, expecto. A. V. Ita ut
dixi, res habet. Verum quia te tantopere uideo uelle,
quantum potero, morem gerā, casq; ratiūculas, quas
in Pollionis orationibus mihi uisus sum animaduerte-
re, ut potero, reddam. C. H. Age percipio:

BREVIS DE COPIA PRÆCEPTIO.

A. V. Accingor. Principio res ipsa puris, electis ac La-
tinis uerbis efferenda est: quod ipsum posse, non me-
diocris artificis est. Sūt enim permulti, qui nescio quō
modo copiam et uarietatem orationis affectant, cum
ne semel quidem rem possint aptē explicare. Isti tantū
quam

quam semel balbutisse sit parum, balbutiē suam alijs
atq; alijs modis reddunt balbiorem, tanquam ipsi se/
cum certamen susceperint, ut quā barbarissimē dici
possit, dicant. Itaq; inepti synonyma quædam conge-
runt, adeo interdum inter se disidentia, ut ipsa mirentur,
quō pacto conuenerint. Quid enim absurdius,
quā hominem pamosum, cui ne una quidem, quam
sine pudore possit induere, sit uestis, eum tamen sub/
inde suos pamos mutare, ac mendicitatem suam pro
opibus ostētare? At nūllō minus ridiculi uidentur isti
uarietatis affectatores: qui quum barbarē semel dixe-
runt, repetunt idem multo barbarius, demum iterum
atq; iterum indoctius. Hoc est non oratione, sed solce/
cismis abundare. In primis igitur, ut dixi, res ipsa ap-
tis, atque electis uerbis est explicanda. Deinde muta-
torijs uerbis utendum, si qua, quæ idem efficiant, repe-
riantur: reperiuntur enim permulta. Demum ubi pro-
pria deficient, translatijs erit utendum, si modo uere/
cunda sit trāslatio. Ea quoq; ubi deerunt, si per acti-
ua dixisti, ad passiua reuertendum erit, quæ nobis to-
tidem orationes reddunt, quot ex actiuis constabant.
Postea uerba, si licebit, aut in nomina uerbalia, aut in
participia commutabimus. Postremo, ubi modō ad/
uerbia in nomina, modō nomina in alias atque alias
parteis commutauerimus, per contrarium dicemus:
aut affirmatiuā orationē in negatiuā commutabimus,
aut retrorsum, aut certe quod pronuntiatiuē dictum,

Vertendi ora-
tionem ratio.

per interrogationem efferemus. Nunc exempli causæ hanc sententiam sumamus.

L I T E R A E T V A E M A G N O /

pere me delectarunt.

L I T E R A E

Epistola, epistolium, scripta, scheda, literæ.

M A G N O P E R E.

Mirum in modum, miris modis, maiorem in modum, mirandum in modum, supra modum, plurimum, non mediocriter, summopere, maximopere.

M E.

Animum meum, pectus meum, oculos meos, cor meum, Christianum.

D E L E C T A R V N T.

Voluptate affecerunt, recreauerunt, exhilararunt, uoluptati fuerunt, oblectarunt, uoluptate perfuderunt, mellitissime fuerunt, iucundissime, &c. Habes materiam, tuum erit componere. Experiamur igitur. Faciamus periculum. C H. Tuae literæ magnopere me delectarunt. Tua epistola mirifice nos exhilarauit. A V. Verte actiuum in passiuum, alia erit facies. ut, Dicit non possit, quam tuis sim scriptis exhilaratus.

Item per alia uerba idem efficientia.

Tuis ex literis incredibilem cepi uoluptatem. Ex epistola celsitudinis tuæ plurimum uoluptatis acccepi. Non mediocrem letitiam tua mihi scripta attulerunt. Gaudio tua me scripta, quantus eram, perfuderunt.

Hic

Hic non ita liceret mutare in passiua, nisi in illo posstremo, perfusus gaudio, quod usitate dicitur. Capies batur à me uoluptas, allatum est gaudium, non perinde usitate dixeris.

P E R A F F I C I O.

Singulari uoluptate literæ tuæ me affecerunt.

M V T A I N P A S S I V M.

Tuis scriptis incredibili sum affectus uoluptate. Nō parum gaudiorum tuum nobis epistolium peperit.

P E R S V M E T N O M I N A

Adiectiuæ.

Tuæ mihi literæ multis modis iucundissime fuerunt. Fuit tua illa epistola sanè quàm gratissima.

P E R N O M I N A S V B S T A N T I U A.

Ineffabili uoluptati tua nobis epistola fuit. Incredibili iucunditati fuerunt tuæ literæ.

C O M M V T A I N N E G A T I O N E M.

Tua scripta non mediocri letitiæ fuere. Nihil in uitæ tuis literis accidit iucundius. Quamquam hac ratione aliquoties iam usi sumus, quæ non est negligenter prætereunda. Nam quoties, multum, plurimum, singulariter significare uolumus, per contrarium uerbum idem efficiemus. ut, Vehementer te amat Henricus. Haud uulgariter te amat. Multum me iuuat uinum; haud parum iuuat. Est uir singulari ingenio. Est uir ingenio nō uulgari. Est homo doctrina admiranda. Est homo non contemnenda doctrina. Thomas est summus apud

apud suos loco natus: Non infimo loco natus. Augustinus eloquentissimus fuit: Non ineloquens fuit. Carnea des orator fuit nobilis, non ignobilis, non obscurus. Et id genus similia, quae nunquam non usu ueniunt. Sed admonuisse rem clarissimam satis est. Nec te lateat, bis fariam nos huiusmodi orationum genere uti modestiae causa, praesertim si de nobis ipsis loquamur. Tum etiam amplificandi gratia. Nam non ingratum, pro ualde grato: non uulgariter pro singulariter, recte & uenuste dicimus.

MODESTIAE CAUSA.

Ego literis meis nonnullam doctrinae sum opinionem consecutus. Semper curavi, ut in literaria gloria non postremas partes tenerem. De amplificatione superiora sunt exempla, nunc ad nostra reuertamur. Nihil tua epistola unquam euenit gratius. Nulla res maiori ut quam uoluptati fuit, quam tua scripta. Nulla unquam ex re tantumde cepi uoluptatis, quantum ex tuis literis amantissimis. Hoc modo singulae orationes superiores poterunt uariari per interrogationem. Quid tuis literis in uita iucundius esse potuit? Quid epistola illa tua nobis euenit dulcius? Quid ita oblectauit unquam, ut proxime tuae literae? Hoc modo rursum singulas fere orationes uariare licebit. C H. Quid deinde fiet? A V. Iam paulo liberius totam orationem uertemus, ut unam dictionem pluribus uerbis circumloquamur. C H R. Dic exempli causa. A V G. Quod modo per nomen incredibile

incredibile, modo per aduerbium incredibiliter, dictum erat, unam dictionem aliquot uerbis commutabimus. Literis consequi nequeam, quantum tuis literis sim delectatus. Et mihi scriptu, & tibi creditu perdifficile fuerit, quanta iucunditati tua mihi scripta fuerint. Explicare prorsum nequeo, quam sim tuis literis gaudius. Et item in infinitum. Rursum alio pacto. Nam hactenus & per negationem, & per interrogationem, postremo per infinitas orationes uariabimus. Nunc per subiunctiuas siue conditionales uariabimus, hoc modo: Moriar, si unquam quicquam fuit tuis literis, aut optatius, aut dulcius. Peream, si ulla res maiori uoluptati fuit, quam tuae literae. Ita me deus amet, ut nihil in uita tuis literis accedit iucundius. Et item alia multa in hunc modum excogitare licebit. C H. Quid deinde? A V. Nunc ad translationes, similitudines, et exempla fugiendum est.

TRANSLATIO EST IN HIS.

Accepi literas tuas, quae mellitae fuerunt. Nihil nisi merae delitiae tua mihi scripta uidentur. Mera uoluptas sunt tuae literae. Et huiusmodi plurima. Sed cauendum ne obsoletis, aut durioribus translationibus utamur, quale est illud: Iuppiter hybernas cana niue conspuit Alpes. Et quale est illud: Coena tuorum scriptorum me suauissimis epulis refecit.

COMPARATIO A SIMILI.

Tua scripta omni uel ambrosia, uel nectare suauiora
fuere. Literæ tuæ quouis melle mihi fuere dulciores.
Epistola humanitatis tuæ, et siliquam omnem, et mel
Atticum, et saccarum omne, nectar ambrosiamq; deo
rum longè superauit. Hic quicquid dulcedine nobili/
tatum est, in medium adduci potest.

AB EXEMPLO.

Nunquā adducar, ut credā Herō Leandri sui literas
aut maiore uoluptate, aut pluribus osculis accepis/
se, q̄ tuas accepi. Vix crediderim, aut Scipionē euerſa
Chartagine, aut Paulū Acmilū capto Perseo, magni
ficentiorē egisse triumphū, q̄ ego, simul ac suauissima
tua scripta tuus mihi tabellarius reddidit. Huiusmodi
tum ex fabulis, tū ex historijs infinita possūt inueniri.
E Phisica uerō sumuntur rerū similitudines, quarum
quā plurimarum naturas memoriter tenere necesse
est. Nunc si libet, in alia sententia tentemus.

NUNQUAM DVM VIVAM,

tui ero immemor.

Semper dum uiuam, tui meminero. Quoad uiuam,
nunquā me tui capiet obliuio. Prius uiuere definam,
quā tui meminisse.

PER COMPARATIONEM.

Si umbram corpus poterit effugere, & hic animus
tui quibit obliuisci. Tui memoriam ne Lethæus qui/
dem annis poterit abolere.

PR AE/

PRAETEREA PER ἁνὰ ὁδόν, AVT
more poetico per contraria.

Dum iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit.
Ante leues ergo, &c. quæ non est multi negotij exco/
gitare. Verū ne immodici uideamur, his in præsen/
tia contenti simus. Alias, si uoles, copiosius hac de re
colloquemur. C H. Ego te Augustine iam planè exha/
sum putabam: sed tu præter expectationem nouum
thesaurum indicasti, quem si pergas explicare, nox
ante occupauerit, quā tibi eadem de re desint uer/
ba. A V. Si ego hoc mediocri & doctrina, & ingenio
præsto, quantum Ciceronē ipsum ualuisse credis, qui
cum Roscio histrione certasse legitur? Sed sol nos re/
linquit. Humescit cælum, præstat imitari auiculas, te/
ctog; ac lecto nos cōdere. Proinde uale mi Christiane
suauissime in crastinum. C H. Tu itidem bene ualeas
Augustine omnium doctissime.

CONVIVIUM RELIGIOSVM.

EVSEBIVS, TIMOTHEVS, THEOPHI/

LVS, CHRISOGLOTTVS, VRANIVS. Eusebius pius

EV. Cum omnia nunc uernent & rideant in agris, de
miror esse, qui fumosis urbibus delectentur. TI. Non
omnes capiuntur aspectu florum, aut pratorum uer/
nantium, aut fontium amniū ue: aut si capiuntur, est
aliud quod magis iuuat. Ita uoluptas uoluptate, uel/
ti, clauus clauo pellitur. EV. Tu mihi fortasse scenerato
res narras, aut his similes negotiatores auaros. TI.
Istos

Istos quidem, sed non solos, o bone, imò cum his innumeris
 alios, usque ad ipsos sacerdotes ac monachos,
 qui serè questus gratia malunt in urbibus, ijsq; frequentissimis uersari, dogma sequuti, non Pythagorici
 cum aut Platonici, sed cæci cuiusdam mendici, cui
 dulce erat premi turbis hominū, quod diceret illic esse
 questum, ubi esset populus. *E. V.* Valeant cæci cum suo
 questu. Nos philosophi sumus. *T. I.* Et Socrates philosophus
 urbes præferebat agris, quod esset discendi cupidus,
 & urbes habere, unde disceret: in agris esse
 quidem arbores & hortos, fontes & amnes, qui præferebant
 oculos, ceterum nihil loquerentur, ac proinde
 nihil docerent. *E. V.* Est nonnihil quod dixit Socrates,
 si solus obambules in agris. Quanquam mea sententia,
 non est muta rerum natura, sed undique loquax
 est, multaq; docet contemplantem, si nactus fuerit hominem
 attentum ac docilem. Quid aliud clamat illa
 tam amœna naturæ uernantis facies, quam opificis
 Dei sapientiam bonitati parem? Sed Socratis in eo secessu,
 quam multa docet Phædrum suum, ac uicissim
 ab eo discit. *T. I.* Si tales adessent aliquot, nihil esse possit
 amœnius rusticatione. *E. V.* Libet igitur huius rei periculum
 facere? Est mihi prædiolum suburbanum, non amplius
 sed nitidè cultum, cō uos in crastinum diem
 ad prandium uoco. *T. I.* Plures sumus excedemus totum
 prædium tuum. *E. V.* Imò totum conuiuium apponitur
 herbaceum, ex dapibus, ut inquit Flaccus, in
 emptis

emptis apparatū. Vinum ipse locus suppeditat: pepores,
 melones, ficos, pyra, mala, nuces, ipse penè arbores
 porrigunt, quemadmodū sit in insulis fortunatis,
 si Luciano credimus. Accedet fortassis è corte gallina. *T. I.*
 Agè, non recusamus. *E. V.* At suā quisq; umbram
 secū adducat, quā uolet, ita cū sitis quatuor æquabimus
 numerum Musarum. *T. I.* Fiet. *E. V.* Vnum illud
 uos præmonitos uolo, sibi quisq; condimentum suum
 adferet. Ego cibos duntaxat apponā. *T. I.* Quod condimentū
 narras, piper an saccarū? *E. V.* Imò aliud uilius,
 sed suauius. *T. I.* Quodnam? *E. V.* Famem. Eam
 dabit hodie cœna tenuis, cras acuet stomachū ambulatione.
 Et hoc quoq; commodi ruscū meo debetur. Verū ad quam
 horam libet prædere? *T. I. M.* Ad decimam,
 prius quam inualeseat æstus solis. *E. V.* Curabitur.
P. V. Here, adsunt cōiuiæ pro foribus. *E. V.* Bone
 fidei est, quod uenistis: sed bis gratum est, quod uenistis
 mature unā cum umbris uestris longè gratissimis.
 Sunt enim quidam inciuiliter ciuiles, qui cōiuiatorem
 mora sua torquent. *T. I.* Eò maturius uenimus,
 ut esset ocium lustranti, uisendiq; regiam istam
 tuam, quam audiuius undiq; miris delicijs uariam,
 nusquam non testari domini sui ingenium. *E. V.* Regiam
 spectabitis tali dignam rege. Mihi certè nidulus est,
 quauis regia gratio. Et si regnat, qui libere uiuit ex
 animi sui sententia, hic plane regno. Sed præstat, opinor,
 interim dum culina præfecta parat holusculū, &
 adhuc

Cors cortis,
 spatium circa
 uili septū, un
 de cortis aues
 et militum co
 hors, quod ex
 agris legi so
 leant.

Umbræ non
 ipse uocatus,
 sed quæ addu
 cit comitē uo
 catus.

adhuc moderatus est solis calor, uisere hortos nostros.
 T I. Est alius præter hunc? Nam hic sanè mirè cultus
 blandissimo aspectu statim ingredienti salutat, & co-
 miter excipit. E V. Hinc igitur decerpit sibi quisque
 flosculos ac frondes aliquot, ne quid offendat domus
 pædor. Non idem odor æquè gratus omnibus. Quare
 sibi quisque deligat. Ne parcite. Nam quicquid hic na-
 scitur, penè publicum esse patior. Neque enim unquam
 clauditur ostiū huius uestibuli, nisi noctu. T I. En tibi
 in ostio Petrus. E V. Hunc ego malo ianitorem, quàm
 Mercurios, Centauros aliisque portenta, quæ quidam
 pingunt in foribus suis. T I. Isti huc homine Christiano
 dignius est. E V. Nec mutum habeo ianitorē, tribus
 linguis alloquitur ingredientē. T I. Quid loquitur? E V.
 Quin ipse legis? T I. Intervallū aliquantō longius est
 quàm ut prospectus oculorū assequatur. E V. En tibi
 perspicillum, quod te uel Lynceum reddet. T I. Lati-
 na uideo. Si uis ad uitā ingredi, serua mandata. Mat-
 thei, 19. E V. Nūc lege Græca. T I. Græca uideo qui-
 dem, at illa non uident me, quare lampadem hanc tra-
 do Theophilo, qui nunquā non cantillat Græca. T H.
 Μετανοήσατε καὶ ὑποστρέψατε, πρὸς τὸν
 Θεόν. C H. Hebræa mihi sumam. יְהִי כְּכֹהֵן
 &c. id est, lu-
 stus aut in fide
 sua uiuet.
 Abacuc ij, &
 Galat, iij.

Nō uidet me:
 id est, nō intel-
 ligo. Nolunt
 enim uidere,
 quē nō agno-
 scunt.
 Lampadē tra-
 dere, est alteri
 tradere nego-
 tiū, uide p. per.

יְהִי כְּכֹהֵן
 &c. id est, lu-
 stus aut in fide
 sua uiuet.
 Abacuc ij, &
 Galat, iij.

gelicam? Postremo seruandis Enangelicis præceptis
 iter esse ad immortalē uitā? T I. Et ecce mox ad
 dextrā ingressus ostēdit sacellum perq̃ elegans. In al-
 tari IESVS CHRISTVS suspiciens in coelū ad
 patrem & spiritum sanctum illinc prospicientes, atq;
 eodem dextram porrigens, leua uelut inuitat et alle-
 lat prætereuntem. E V. Nec is elinguis nos excipit:
 uides Latina: Ego sum uia, ueritas, & uita. Græca,
 Εγώ εἰμι, τὸ ἀλφά, καὶ τὸ ω. Hebraicè,
 לְכֹר בָּבִים שְׁמִיעַ לִי רֵאת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 T I. Leto nimium omine nos salutauit dominus I E/
 SVS. EVS. Sed ne uideamur inciuiles, fortassis par-
 est, ut illum resalutemus, precemurq; ut quando ex
 nobis ipsi nihil possumus, ille sua inestimabili bonita-
 te non sinat nos unquam aberrare a uia salutis, sed
 abiectis umbris Iudaicis, & huius mundi præstigijs,
 per ueritatem Euangelicā perducatur nos ad uitā æter-
 nam, hoc est, ipse per se trahat nos ad se. T I. Acquis-
 simum est, & ipsa loci species inuitat nos ad precan-
 dum. E V. Multos hospites allicit huius horti amœni-
 tas, sed ita ferè apud omnes inualuit cōsuetudo, ut ne-
 mo prætereat IESVM insalutatum. Hunc ego uice
 foedissimi Priapi, custodem posui, nō solum horti mei,
 sed omnium quæ possideo, deniq; corporis pariter at/
 que animi. Adest, ut uidetis, fonticulus saluberrimis
 aquis non inamœnè scatens, utcunque representans
 uicū illum fontem, qui coelesti latice refocillat omnes
 i 2 laborantes

לְכֹר בָּבִים שְׁמִיעַ לִי רֵאת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 Id est. Venite
 filij, obedite
 mihi, timorē
 domini doce
 bo uos. Psal.
 xxxiiij.

laborantes & oneratos, & ad quem anhelat anima
 delassata malis huius mundi, non aliter, quàm iuxta
 Psalmistam: Ceruus aestuans siti, gustatis serpentium
 carnibus. Huc gratis haurire licet, quisquis sitit. Nō
 nulli & religionis gratia sese aspergunt. Quidā etiā
 bibunt, non sitis, sed religionis causa. Video uos inui-
 tos auelli ab hoc loco. Sed interim hora monet, ut ui-
 samus hunc cultiorem hortum, quem in quadru cin-
 gunt muri regie meae. Si quid erit uisendum intus, à
 prandio spectabimus, cum solis aestus nos, ueluti co-
 chleas, domi cohibebit horis aliquot. T I. Papae. Epi-
 cureos hortos mihi uidere uideor. E V. Totus hic lo-
 cus uoluptati dicatus est, sed honeste, pascendis oculo-
 lis, recreandis naribus, reficiendis animis. Nihil hic na-
 scitur praeter odoratas herbas, nec eas quaslibet, sed
 eximias duntaxat. Vniquodq; genus suas habet areas.
 T I. Nec herbae mutae sunt apud te, quantum uideo. E V.
 Probe dicis, alij domos habent opulentas, ego loqua-
 cissimam habeo, ne quando solus uideri possum: id ma-
 gis etiam dicis, ubi tota uideris. Ut herbae sunt uelut
 in turmas digestae, ita singulae turmae singula habent
 uexilla cum inscriptione. Velut amaracus hic, Abstine,
 inquit, sus, non tibi spiro. Cum enim sit suauissime fra-
 grantia, sues tamen hoc odore uehementer offenduntur.
 Itidem singula genera habent suos titulos, aliquid in-
 dicantes, quod ad peculiare eius herbae uim pertinet.
 T I. Nihil adhuc uidi hoc fonticulo festiuus, qui me-
 dius

Abstine si-
 Suibus amari-
 cinu unguen-
 tu ex amara-
 co factu, uene-
 num est.

dius uelut aridet herbis omnibus, ac refrigeriu illis
 pollicetur aduersus aestum. Sed alucolus hic, qui tanta
 gratia totam aquam ostendit oculis hominu, hinc atq;
 hinc aquis spatij hortum dirimens, in quo sese utrin-
 que herbae uelut in speculo contemplari gestiunt, num
 marmoreus est? E V. Bona uerba, unde hic marmor?
 e contusis cements facitium marmor est, coloris can-
 dor additus est incrustamento. T I. Quo tandem sese
 condit tam amabilis riuus? E V. Vide inciuilitate hu-
 manam. Postea quam hic satis exhilarauit oculos no-
 stros, proluit culinā, eiusq; sordes secū deiecit in cloa-
 cam. T I. Crudele, ita me Deus bene amet. E V. Cru-
 dele, ni & in hunc usum parasset aeterni numinis be-
 nignitas. Tum crudeles sumus, qui fonte diuinae scri-
 pturae longe hoc amoeniore, recreandis simul ac pur-
 gandis animis nostris datum conspuamus uitij no-
 stris, prauisq; cupiditatibus, abutentes tam ineffabili
 dono dei. Nam hac aqua nō abutimur, si partimur in
 uarios usus, in quos illam dedit is, qui nihil non affa-
 tim suppeditat usibus humanis. T I. M. Verissima sunt
 quae narras, sed cur tibi uirēt horti septa manu facta?
 E V. Ne quid hic non uireat. Quidam rubra malunt,
 quod is color additus uirentibus gratia adiugat. Hic
 mihi magis aridet, ut est sua cuiq; sententia, etiam in
 hortis. T I. Sed horti per se amoenissimi inuicunditatem
 propemodū obscurant ambulacra tria. E V. In his uel
 studeo, uel obambulo solus aut cum amiculo confabulor.

lans, uel cibum capio, si uidetur. TI. Columnæ paribus interuallis sustinentes ædificiū imitens, miraq; uarietate blandiētes, sunt ne marmoreæ? EV. Ex eodem marmore, quo factus est hic alueus. TI. Lepida profecto impostura. Vel deierassem esse marmor: EVS. Quare caue, ne uel credas, uel deieres quicquā temere. Non raro fallit species. Quod opibus deest, arte sarcimus. TI. Non sat erat hortus tā nitidus, tā ex cultus, nisi pingeres insuper alios hortos? EV. Nō capiebat omneis herbarū species unus hortus. Præterea bis delectamur, quū pictum florem cū uiuo decertantem uidemus, & in altero miramur artificium naturæ, in altero pictoris ingenium: in utroq; benignitatē dei, qui in usum nostrum largitur hæc omnia nulla in re non mirabilis pariter & amabilis. Postremo non semper uiuet hortus, non semper uiuunt flosculi. Hic hortus etiam media bruma uiuet & adblanditur. TI. At non spirat. EV. Sed rursus non eget cultura. TI. Tantum pascit oculos. EV. Verum, sed hoc perpetuū facit. TI. Habet suum et pictura senium. EV. Hebet, nobis tamen est uiuacior, et illi ferē gratiā addit ætas, quam nobis detrahit. TI. Utinā hic uanus esses. EV. In hoc ambulachro, quod spectat Occidentē, sole fruor oriente: in hoc quod spectat Orientē, apricor interdū: in hoc quod spectat Austrū, sed patet ad Septentrio- nem, recreor ab aestu solis. Obambulabimus, si uidetur quod spectetis propius. En uernat ipsam etiā solū. Ha-

bent

bent enim & tessellæ colorum gratiam, & flosculis pictis adblandiuntur. Hoc nemus quod uidetis hoc toto pariete depictum, exhibet mihi uarium spectaculum. Primum quot uidetis arbores, tot uidetis arborum genera, singulis ad natiuam imaginem non pessime expressis. Quot cernitis aues, tot uidetis auium species, præcipue si quæ sint rariores, & insigni re quapiam nobiles. Nam anseres, gallinas & anates quid attinet pingere? Infernē sunt quadrupedum species, aut earum auium, quæ uiuunt humi, more quadrupedū. TI. Mira uarietas, nec quicquam est otiosum. Nihil est quod non aut agat, aut loquatur aliquid. Quid nobis narrat noctua, penē latitans sub frondibus? EV. Atticē loquitur Attica. σφγρὸν, inquit ὁ πᾶσι πᾶσι. Iubet nos consulto agere, quod non omnibus feliciter cedat incōsulta temeritas. Hic aquila discerpit lepore frustra obestlate scarabeo. Adstat scarabeo trochilus, et ipse capitalis inimicus aquilæ. TI. Hæc hirudo quid gerit ore? EV. Herbam chelidonium. Nam hæc restituit pullis exoculatis uisum. Agnoscitis herbe figuram? TI. Quod nā hoc nouum lacerta genus? EV. Non est lacerta, sed chamæleon. TIM. Est hic ille longo nomine celebratus chamæleon? Belluam esse credidi leone maiorem, quem uincit etiam uocabulo. EV. Hic ille est semper hians, & semper icuius chamæleon: hæc arbor est caprificus, apud quam sol tam seuit, alias innoxius. Nam uenenum habet,

Id est, prudens esto, non omnibus uolo. Vide prouer. de noctua. Atheniensium. Trochilus auicula, natura aquilis infelix.

ne contemnas hiantem bestiolam. T I. At non mutat
colorem. E V. Verum, quia non mutat locum: ubi mu-
ta i: locum, uidebis & colorem alium. T I. Quid hic
sibi uult tibicen? E V. Nōne uides in proximo came-
lum saltantem? T I. Video nouum spectaculum, came-
lus cinædus est, & simius choraules. E V. Sed his sin-
gulatim ac per oīū contemplandis alias dabitur uel
totum triduum, nunc satis erit, ueluti per transennam
uidisse. In hac regione depictum est ad nautium effi-
gium, quicquid est insignium herbarum: quodq; iure
mirmini, hic uenena quantumuis præsentanea, tutò
non solum spectantur, uerumetiam contrectantur. T I.
En scorpius, rarū in hisce regionibus malum, sed fre-
quens Italiæ. Quanquam color mihi parum respon-
dere uidetur in pictura. E V. Qui sic? T I. Quia magis
nigrent apud Italos, iste pallidior est. E V. An nō agno-
scis herbam in cuius solium incidit? T I. Nō satis. E V.
Nec mirum. Nec enim nascitur in hortis nostratibus.
Aconitum est. Ei ueneno tanta uis est, ut scorpius ad
huius contactum stupefeat, palleatq; seseq; uinci pa-
tiatur. Sed offensus ueneno, à ueneno petet remedium.
Videtur in propinquo utrunq; genus hellebori. Si scōr-
pius sese potuerit explicare a folio aconiti, & album
helleborum contingere, recipiet pristinum uigorē, di-
uersi ueneni cōtactu soluente torpore. T I. Actum est
igitur de isto scorpio. Nam is se nunquam explicabit
ab aconiti folio. Etiam loquuntur hic scorpj? E V. Et
quidem

quidem Græcè. T I. Quid ait. E V. Εἶπε θεὸς ὅτι ἀν-
θρώπου. Hic præter herbas uidetis omne serpentium ge-
nus. En uobis basiliscus, oculis igneis, ipsis etiam no-
centissimis uenenis formidabilis. T I. Et is loquitur ali-
quid. E V. Oderint, inquit, dum metuant. T I. Planè re-
gia uox. E V. Imò nihil minus regium, sed tyrannica
uox est. Hic pugnat lacerta cū uipera. Hic dipsas insi-
diatur, testā putamine oīi struthiocameli. Hic uidetis
politiam totam formicarum, ad quarum imitationem
nos uocat Hebræus ille sapiens, atq; etiam Flaccus no-
ster. Hic uidetis formicas Indicas, quæ aurum ege-
runt, ac seruant. T I. Deum immortalem, cui possit ob-
reperere tedium in hoc theatro uersantē? E V. Aliās, in-
quā, licebit uel ad satietatem usq; spectare. Nunc pro-
cul tantum spectate tertium parietem. Is habet lacus,
amnes & mariā, & in his quicquid est insignium pi-
scium. Hic est Nilus, in quo delphinum illum uidetis,
hominum amatorem cum crocodilo pugnantem, quo
non alius hostis homini capitalior. In ripis ac littori-
bus uidetis ea quæ sunt ἀμφὶ Βίαι, ut cancri, phocæ,
fiber. Hic est polypus captator captus à concha. T I.
Quid loquitur? ἀέθδῃ ἀέθδῃ. Mirè pictor fecit
aquam pellucidam. E V. Aut hoc erat illi faciendum,
aut nobis opus erat alijs oculis. In proximo est alter
polypus, summa equoris aqua uelificans, liburnica/
rum gaudens imagine. Videtis torpedinem prostra-
tam in arena concolori, quam hic tutò uel manu con-
i s tigeris

Id est, Reperi-
Deus nocen-
tem.

Id est, Cap-
captor.

tigeris. Sed aliò properandum est. Hæc pascunt oculi/ los, at uentrem non explent, properemus ad reliqua. **T I.** Etiam ne amplius? **E V.** Mox uidebitis, quid nobis præbeat posticum. Hic uidetis hortū satis spatiosum in duas diuisum partes: in altera est, quicquid est herbarū esculentariū, in qua regnāt uxor & famula mea: in altera, quicquid est medicarū præsertim insignium. Ad leuam est pratum liberum, præter uirorem gratissimum nihil habens, septum est sepe perpetua, è spiritibus implexis, sed uiuis contexta. Illic nonnunquam uel ambulo, uel luso cum sodalibus. Ad dextram est pomariū, in quo cum erit ocium, uidebitis plurimas arbores peregrinas, quas paulatim doceo nostro cœlo assuescere. **T I.** Papæ, nē tu uincis uel ipsum Alcinoū. **E V.** Hic auararium est in confinio adherens ambulacro superiori, quòd uidebitis à prandio, uidebitis formas uarias, uariasq; linguas audietis. Nec minus uaria sunt ingenia. Inter quasdam cognatio est & mutuus amor, inter nonnullas similtas irreconciliabilis. Sunt autem omnes adeò ciciures & mansuetæ, ut si quando cœno illic aperta fenestra, deuolent in mensam, cibūq; uel è manibus capiant. Si quando ingredior, in ponticulo pensili, quem uidetis, fabulans, cum amico assistent, auscultat, insident humeris aut brachijs, adeò de didicerunt timere, quia sentiunt neminem ledere. In extremo pomario apum regnū est. Nec illud sanè spectaculum inamœnum. In præsentia non sinam uos amplius

plius contemplari, quò sit quod uos posthac reuocet tanquam ad nouum spectaculum. A prandio cetera uobis ostendam. **P V.** Vxor & famula clamitant corrumpi prandium. **E V.** Iubeto illas esse æquamines, nos iam accurremus. Lauemus amici, ut puris manibus & animis ad mensam accedamus. Etenim si ethnicis quoq; religiosa erat mensa, quanto magis oportet esse sacrā Christianis, quibus habet imaginem quandam illius sacrosancti conuiuij, quod dominus Iesus potestissimum egit cum suis discipulis. Et ob id receptum est, ablueri manus, ut si quid odij, liuoris aut inuidiæ alicui forsitan resideat in animo, id eiciat antè, quàm accedat ad cibum capiendum. Sic enim opinor et corpori salubriores esse cibos, si sumatur animo de fecato. **T I.** Istud uerissimum esse credimus. **E V.** Quoniam hoc exemplū nobis ab ipso Christo traditū est, ut ab hymno cibum auspicaremur: nam id arbitror, quod frequenter in Euangelio legimus illum benedixisse, aut gratias egisse patri prius, quàm cibum frangeret: et rursus hymno finiremus, si uidetur, recitabimus uobis hymnum, quē diuus Chrysostomus miris laudibus prædicat in Homelia quadam, dignatus etiam interpretari. **T I.** Imò ut uelis, rogamus. **E V.** Benedictus deus qui me pascis à iuuentute mea, quia cibū præbes omni carni, reple letitia & gaudio corda nostra: ut assatim quod satis est habentes, abundemus in omni opus bonum, in Christo Iesu domino nostro, cum quo tibi

tibi gloria, honor & imperium, cum sancto spiritu in omne æuū. T I. Amen. E V. Nunc accumbite, ac suam quisque umbrā sibi adiungat. Canicie tue debetur primus locus Timothee. T I. Verbo dignitatem uniuersam meā complexus es. Hoc solo nomine sum cæteris anteposendus. E V. Cæterarum dotium æstimator est Deus, nos ea sequimur, quæ uidemus. Sophroni, adhare corpori tuo. Tu Theophile et Eulali, dextrum mensæ latus occupate. Chrysoglossus et Theodidactus occupabunt laeuum. Vranius & Nephalius, quod superest. Ego hunc angulum tuebor. T I. Non patiemur: hospiti debetur primus locus. E V. Tota domus hæc mea est, simulq; uestra: quod si mihi permittitur ius in regno meo, is locus debetur hospiti, quemcūq; sibi delegerit. Nunc utinam Christus ille exhilarator omnium, & sine quo nihil uerè suauis est, dignetur huic nostro interesse conuiuio, suaq; præsentia exhilarare animos nostros. T I. Spero dignabitur. Sed ubi sedebit, iam omnibus locis occupatis? E V. Utinam ille se miscat omnibus & patinis, & poculis, ut nihil illum non sapiat, sed potissimum illabatur animis nostris. Id quod magis dignetur, & nos tanti hospitis reddamur capaciores, si molestū non est, auscultabis paululum è sacra lectione, sed ita, ut interim nihilo secius admodum ueatis manus ouis & lactucis, si libet. T I. Id faciemus libenter, sed auscultabimus libentius. E V. Is mos mihi multis nominibus uidetur amplectendus, quod hac ratione

Sophronius,
temperans.
Eulalius, bene loquens.
Theodidactus,
diuinitus doctus.
Nephalius, fortis.

tionem uiuatur inanes fabulæ, præbeaturq; materia confabulationis frugifera. Multum enim ab illis dissentio, qui putant non esse letum conuiuium, nisi quod scateat ineptis ac lasciuis fabulis, quod perstrepant obscenis cantuiculis. Vera hilaritas nascitur è pura sincerâq; conscientia, atq; hi sermones uerè lati sunt, quos semper & dixisse iuuat, aut audisse, & semper delectet meminisse: non quorum mox pudeat, quiq; conscientiam poenitudine discrutient. T I. Utinam ista tam perpendere omnes, quàm sunt uera. E V. Hæc præter quàm quod certam et insignem habent utilitatem, etiam iucunda fiunt, ubi uel mensam unum assueueris. T I. Nihil igitur consultius, quàm optimis assuescere. E V. Recita puer destincte, & clare. P V. Sicut diuisiones aquarum, ita cor Regis in manu domini, quocunque uoluerit inclinabit illud. Omnis uia uiri recta sibi uidetur, appendit autem corda dominus. Facere misericordiam & iudicium, magis placet domino, quàm uictima. E V. Sit hoc satis. Præstat enim pauca audire discere, quàm multa cum tedio deuorare. T I. Præstat sanè, sed non hic tantum. Plinius scripsit, Officio Ciceronis nunquam de manibus deponenda, & sunt sane digna quæ cum ab omnibus, tum præcipuè ab his qui destinati sunt administranda Reip. ad uerbum ediscantur, mea quidem sententia: sed hunc Prouerbiorum libellum semper dignum arbitratus sum, qui semper nobis circumferatur. E V. Quoniam sciebam præ-

Prouerbia
xij.

diuini

Betas. Alludit
ad illud Mar-
tialis: Ut fa-
pian satuae fa-
brorum pran-
dia betae: O
quā saepe pe-
tet uina pi-
perq; coquus

dium fore dilutum & insipidum, idcirco hanc procu-
raui nobis condituram. T I. Nihil hic est non lauti-
mum et tamen si nihil esset praeter betas absq; pipere,
uino & aceto, talis lectio condiret omnia. EV. Mihi ta-
men plus adderet gratiae, si quod audio, penitus intel-
ligam. Atq; utinam adesset aliquis uerè Theologus,
qui ista non intelligeret solum, uerum etiam saperet.

Nobis idiotis nescio an fas sit hisce de rebus confabu-
lari. T I. Ego uerò puto uel nautis esse fas, modò absit
definiendi temeritas. Fortasse & Christus, qui pollici-
tus est sese adfuturum, ubicumq; duo conuenirent de
ipso tractantes, aspirabit nobis tam multis. EV SEB.

Quid si igitur partiamur inter nos nouem, tres sen-
tentias? CONV. Non displicet, modò à conuiuato-
re incipiat ordo. EV SEB IVS, Non detrectarent
prouinciam, sed uereor ne hic uos peius accipiam,
quàm cibus accipio. Age nec ubi uidear difficilis con-
uiuator, omiſſis uarijs coniecturis, quæ in hunc lo-
cum congerunt interpretes, mihi uidetur hic esse sen-
sus moralis: alios mortales posse flecti monitis, in-
crepationibus, legibus ac minis: regis animum, quo-
niam neminem metuit, si repugnes, magis irritari. Et
idcirco quoties principes uehementer contendunt ali-
quid, suo animo relinquēdos, non quòd semper uelint
optima, sed quòd illorū stultitia malitiā uē deus non-
nunquam abutatur ad emendandos eos, qui deliquē-
runt. Quemadmodum uctuit resisti Nabuchodono-

lurs

Fiere. xxvii.
et xxviii. Iob
xxxiiij.

ſor, quòd illius ministerio decreuiſſet caſtigare popu-
lum ſuum. Fortaſſis illud eſt quod ait Iob: Qui re-
gnare facit hominem hypocritam propter peccata
populi. Atque huc fortaſſe pertinet, quod ait Dauid,
deplorans peccatum ſuum: Tibi ſoli peccaui, & ma-
lum coram te feci. Non quòd reges non peccent in-
genti populi malo, ſed quòd non habeant hominem,
cuius autoritate condemnentur, cum Dei iudicium
nemo quamlibet potens poſſit effugere. T I. Non di-
ſplicit interpretatio. Sed quid ſibi uolunt diuiſiones

aquarum? EV. Adhibita eſt ſimilitudo, quæ rem ex-
planet. Violenta res & impotens eſt regis animus
concitatus, nec huc aut illuc duci poteſt, ſed impetu
ſuo fertur, uelut æſtro diuino percitus quemadmo-
dum mare ſeſe ſpargit in terras, ac ſubinde curſum
mutat, contemptis agris, edificijs, & quicquid ob-
ſtat: alicubi ſe condit ſub terras: cuius impetum ſi co-
neris inhibere, aut alio deſectere, nihil agas. Idē acci-
dit in magnis fluminibus, ueluti fabulæ quoq; narrant
de Acheloo. Minus autē mali capitur, ſi commodè ob-
ſequundes, quàm ſi uiolenter repugnes. T I. Nihil igi-
tur remedij aduerſus malorum regum impotentiam?

EV. Fortaſſe primum fuerit leonem in ciuitatem nō re-
cipere: proximum ſic autoritate ſenatus, magiſtratuū
ac ciuium moderari potentia illius, ut non facile erum-
pat in tyrannidem. Sed omnium poſiſſimū, dum adhuc
puer eſt, et ſe principem eſſe nescit, ſanctis præceptis
formare

Plal.

Sicut fremitus
leonis, ita &
regis ira. Pro-
uerbiorū xix.

formare pectus illius. Prosumt & preces ac monita,
sed blanda ac tempestiua. Extrema ancora est, uotis
fatigare Deum, ut regis animum inclinet ad ea, quæ
Christiano rege digna sunt. T I M. Quid ais idiotæ? Si
baccalaureus essem Theologiæ minime puderet istius
interpretationis. E V. An uera sit nescio, mihi satis est
quod sensus non sit impius, aut hereticus. Morā gessi
uoluntati uestre. Nunc ut decet in conuiujs, uicissim
audire cupio. T I. Si quid deferis his quoque canis,
mihi uidetur hoc dictum et ad abstrusiorē sententiam
accommodari posse. E V. Credo, & audire cupio. T I.
Rex intelligi potest uir perfectus, qui domitis carnis
affectibus, solo diuini spiritus impetu ducitur. Porro
qui sit huiusmodi, hunc non cōuenit fortassis humanis
legibus in ordinē cogere, sed suo domino, cuius spiritus
agitur, relinquendus est, nec iudicandus est ex hisce re
bus, quibus imbecillitas imperfectorū utcunq; proue
hitur ad ueram pietatem: sed si quid secus facit, dicen
dum est cum Paulo: Dominus assumpsit illum, domi
no suo stat, aut cadit. Item illud: Spiritus uero om
nia diiudicat, ipse uero à nemine iudicatur. Talibus
igitur nemo præscribat, sed dominus qui præscripsit
terminos mari & annibus, habet cor sui regis in ma
nu sua, et quocūq; uoluerit, inflectit illud. Quid enim
opus est præscribere illi, qui suapte sponte præstat me
liora quàm exigunt humanæ leges? Aut quæ temeri
tas sit illum hominē constitutionibus astringere, quem
certis

certis argumentis constat diuini spiritus afflatu gu
bernari: E V. Tu uerò Timothee non solum canos ha
bes capillos, sed pectus etiam habes eruitionis canis
cie uenerabile. Atque utinam inter Christianos, quos
omnes oportebat esse reges, huiusmodi plures reperir
rentur hoc digni cognomine. Sed iam satis est ouatū,
& holeribus prælusum. Iubete hæc tolli, & apponi
quod superest. T I. Nobis assatim satisfactum est hac
ouatione, etiam si nihil præterea successerit uel suppli
cationis, uel triumphi. E V. Verum quoniam aspiran
te Christo, sicut opinor, successit res in prima senten
tia, uelim ut umbra tua nobis enarret alterā, quæ mi
hi uidetur aliquantō obscurior. S O. Si boni uoletis
consulere quicquid dixerō, sedulo dicam quod mihi
uidetur. Alioqui qui fieri potest, ut rebus obscuris lu
cem adferat umbra? E V. Equidem recipio futurum
omnium nomine, & tales umbræ lucem suam habent
aptiorem oculis nostris. S O. Idē docere uidetur quod
Paulus. Diuersis uite rationibus cōtenditur ad pietatē.
Alij placet sacerdotium, alij cœlibatus, alij coniugiū,
alij secessus, alij Respublica, pro uarietate corporum
& ingeniorū. Rursus alius uescitur quibuslibet, alius
distinguit inter cibum & cibum, alius iudicat inter di
em & diem, alius iudicat omnem diem. In his Paulus
uult unumquemque suo frui affectu citra contumeliam
alterius. Nec oportet quenquam ex huiusmodi iudica
re, sed iudicium deferre Deo, qui expendit corda. Fit

Supplicatio,
et oua non sunt
infra triumphū,
allusum est au
tē ad oua ap
posita.

k enim

enim sepenumero, ut uescens gravior sit Deo, quam non uescens: et diem festum uiolans acceptior sit Deo, quam is qui uidetur obseruare: & matrimonium huius gratius sit oculis Dei, quam multorum coelibatus. Dixi umbra. **EV S.** Utinam mihi sepe contingat cum talibus umbris colloqui. Rem, ni fallor, non acu, quod aiunt, sed lingua tetigisti. Sed adest, qui coelebs uixit, non de numero beatorum, qui se castrauerunt propter regnum Dei: sed hic castratus est ui, quo magis placet uentri, donec & huc, et esca destruxerit Deus. Capus est ex corte nostra. Elixis magis delector. Ius est non inelegans: quod in eo natat, lactuce sunt selectissima. Sumat sibi quisque, quod gratum est animo. Sed ne quid uos fallam, succedet huic assi nomibil, mox bellaria, deinde fabula catastrophe. **TI.** Sed interim excludimus uxorem e conuiuio. **EV.** Vbi uos uenietis comitati uestris, accumbet & mea. Nunc quid aliud esset, quam muta persona? & illa suauius garrui mulier inter mulieres, & nos liberius philosophamur. Alioqui periculum sit, ne nobis accidat, quod accidit Socrati, cui quum essent conuiuae philosophi, quibus magis placet huiusmodi fabula, quam cibis, & in longum proferretur disputatio, Xantippe commota mensam subuertit. **TI M.** Nihil minus a tua metuendum arbitror. Est enim mulier moribus placidissima. **EV S.** Mihi certe talis, ut commutare non cupiam, etiam si liceat, atque hoc nomine mihi uel

Catastrophe.
Pria pars comedie dicitur
prafis, secunda
epitafis, i qua
tumultus e ue
hemenssimus,
tertia catastro
phe, que copo
nit tumultu.
Muta psona
in fabulis que
ostenditur gde,
sed no loquitur.
Hor. Nec mu
ta loqui perso
na laboret.
Vide puerb.

κωφόν
πρόσω
πον.

hi uel precipue uideor fortunatus. Nec enim mihi placet eorum sententia, qui fortunatum putant, uxor rem habuisse nunquam: Magis arridet, quod ait sapiens Hebraeus, ei bonam sortem obtigisse, cui obtigit uxor bona. **TI M O.** Sepe nostro uitio male sunt uxores, uel quia tales deligimus, uel quia tales redlimus, uel quia non ut oportet formamus, et instituimus. **EV S B.** Vera praedicas, sed interim expecto tertiae sententiae enarrationem, & iam mihi dicturire uidetur θεός **EV S B.** Theophilus. **THE O.** Imò mihi animus erat in patinis: dicam tamen, quando licet imphne. **EV S B.** Etiam cum gratia licebit errare, uel sic praebis occasionem inueniendi. **THE O P.** Mihi uidetur eadem sententia, quam protulit dominus apud Osee prophetam cap. 6: Misericordiam uolui, & non sacrificium, & scientiam Dei plus, quam holocausta: cuius uiuus & efficax interpret est dominus **IESVS** in Euangelio Matthaei capite nono. Quum enim conuiuui agitaret in domo Leui, qui erat publicanus, isq; multos sui ordinis, suiq; quæstus homines inuitasset ad conuiuuium, Pharisei qui tumeabant religione legis, quum ea praecepta negligerent, unde tota lex pendeat & propheta, quò discipulorum animos alienarent à **IESV**, rogabant illos, cur dominus admisceret se conuiuio peccatorum, à quorum consortio abstinebant Iudei, qui uolebant haberi sanctiores, & si quando contigisset cum eiusmodi congregari, reuersi

Id est, diuinitus afflatus.

domum abluebant corpus. Quumq; discipuli rudes adhuc, non haberent quod responderent, dominus & pro se & pro discipulis respondit: Non est opus, inquit, medico ualentibus, sed male habentibus. Euntes autem discite, quid est, Misericordiam uolo, & non sacrificium. Non enim ueni uocare iustos, sed peccatores. EV. Puclrè tu quidem collatione locorū rem explicas, id quod in diuinis literis præcipuum est: sed discere uelim, quid appellet sacrificium, quid misericordiam. Nam qui consistit, ut auersetur sacrificia Deus, quæ sibi tot præceptis iusserat exhiberi? H. E. Quomodo Deus auersetur sacrificia, docet ipse nos apud Esaiam capite primo. Sunt enim quædam præscripta Iudeis in lege, quæ significant magis sanctimoniam, quam præstant: quod genus sunt dies festi, sabbatismi, ieiunia, sacrificia. Et sunt quæ semper præstanda sunt, quæ suapte natura bona sunt, nō quia iussa. Iudeos autem auersatur Deus, non quod obseruarent legis ritus, sed quod his stulte tumidi, negligerent ea, quæ Deus maxime uult præstari à nobis: ac madentes auaritia, superbia, rapinis, odio, liuore, cæterisque uitij, existimabant Deum ipsis multum debere, quod diebus festis uersarentur in templo, quod immolarent uictimas, quod abstinerent à cibis uetitis, quod illi nō nunquam ieiunaret, umbras amplectebantur, rem negligebant. Quod autem ait, Misericordiam uolo, & non sacrificium: opinor ex idiomate sermonis Hebræi dictum

dictum, pro eo quod erat, misericordiam uolo potius quam sacrificium: quemadmodū uelut interpretatur Solomon, quum ait: Facere misericordiam & iudiciū magis placet domino, quam uictimæ. Porro omne officium, quod impenditur subleuando proximo, scriptura misericordiam uocat & eleemosynā, quæ & ipsa nomen duxit à miserendo. Victimæ appellari puto, quicquid pertinet ad ceremonias corporales, & aliquid quod habet affine cum Iudaismo: quod genus sunt delectus ciborum, uersitus præscriptus, ieiunium, sacrificium, preces ueluti pensum absolutæ, quies diei festi. Hæc enim ut pro tempore nō sunt omnino negligenda, ita Deo fiunt ingrata, si quis obseruationibus huiusmodi confusus, negligat misericordiam, quoties fratris necessitas exigit officium charitatis. Habet speciem sanctimonie etiā, colloquia uitare malorum. Sed hoc cessare debet, quoties aliud suadet charitas proximi. Obedientia est quiescere diebus festis, sed impium sit, ob religionem diei sinere fratrem perire. Itaq; seruare diem dominicum uictima est, ut ita loquar: reconciliari fratri, misericordia est. Porro iudicium, quam potest ad potentes referri, qui frequenter uiolunt imbecilles, tamen mihi uidetur non absurdū, si respondeat illi quod est apud Osee: Et scientiā Dei plus quam holocausta. Non seruat legem, qui nō seruat iuxta mentem Dei. Iudei subleuabant asinum in uicam collapsam sabbatis: et Christum calumniabantur

tur, qui seruaret totum hominem in sabbato. Hic erat præposterum iudicium, & aberat scientia dei: nesciebant enim, quod ista propter hominem essent instituta, non homo propter illa. Sed hæc impudenter dicere uiderer, nisi uestro iussu dicerem. Malim ex alijs rebus discere. **EV.** Ista mihi uidentur adeo impudenter dicta, ut existimem dominum Iesum loqui per organum oris tui. Sed interim dum largiter pascimus animos nostros, ne negligantur college. **TH.** Quinam? **EV.** Corpora nostra, nonne college sunt animorum? Hoc enim malim, quam instrumenta, uel domicilia. uel sepulchra. **TI.** Hoc nimirum est affatim refici, ubi totus homo reficitur. **EV.** Video uos segniter attingere. Quare si uidetur, iubebo proferri assa, ne pro lauto conuiuio longum præbeat. Videtis huius prandioli summam. Armus est ouillus, sed exquisitus, capus, et perdice quatuor. Has solas à mercatu sumpsi reliqua suppeditat hoc prædiolum. **TI.** Epicureum prandium uideo, ne dicam Sybariticum. **EV.** Imò uix Carmentiticum. Sed quale quale est, boni consuletis: Animus certe purus est, si parum lautum est conuiuium. **TI.** Adeo non est muta tua domus, ut non solū parietes, sed & cyathus loquatur aliquid. **EV.** Quid tibi loquitur? **TI.** Nemo, nisi à seipso leditur. **EV.** Cyathus patrocinator uino. Nā uulgus febrim, aut capitis grauedinem è potu contractā, imputare solet uino, quum ipsi sibi malum accersierint immodicè bibendo. **SO.**

Meus

Corpora col-
legi animorū

Lege in Chil.
puer. Sybari-
tica mensa.

Meus Gracè loquitur. **EV.** Ἰὼν ἀλῦβει. **EV.** Admonet non esse tutum sacerdotibus, aut regum famulis indulgere uino, quod uinum ferè transferat in linguam, quicquid latebat in corde. **SO.** Apud Aegyptios olim nefas erat sacerdotibus bibere uinum, quum nondum illis mortales sua committerent arcana. **EV.** Nunc licet quidem omnibus bibere uinum, an expediat, nescio. Eulali, quid libelli proferes è crumena? perquam elegans uidetur, nam foris etiam totus aureus est. **EV.** Sed idem intus plus quam gemmeus est. Sunt epistole Paulinae, quas ut unicas delicias meas semper mecum circumfero, quas ideo profero, quod ex occasione sermonis tui uenit in mentem locus quidam, qui me nuper diu torfit, ne adhuc satis sibi facit animus. Is est in epistola prioris ad Corinthios cap. 6. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestatem. Primum, si Stoicis credimus, nihil est utile, quod non idem honestum. Quomodo igitur Paulus distinguit id quod licet, ab eo quod expedit? Certe scortari aut inebriari non licet, quomodo igitur licent omnia? Quod si Paulus de certo genere rerum loquitur, quarum omnium uult esse licentiam, non possum satis ex ipso loci tenore diuinare, quodnam sit illud genus. Ex ijs quæ mox huic loco subiiciuntur, coniecere licet, cum loqui de ciborum delectu. Quidam enim abstinebant ab idolothytis, quidam à cibis per Moysen

Id est, in uino
ueritas. Vide
Chiliad,

k 4 interdictis

interdictis. Et de idolothytis agit capite 8. Rursus capite 10, uelut explicans huius loci sententiam, ait: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed non omnia edificant. Nemo quod suum est querat sed quod alterius. Omne quod in macello uenit, manducate. Hoc quod hic subiicit Paulus, congruere uidetur cum eo quod supra dixerat, Esca uentri, & uenter escis, & hunc et has destruet Deus. Quod autem respexit hic etiam ad Iudaicum ciborum delectum indicat clausula decimi cap. Sine offensione esto te Iudeis & gentibus & ecclesie Dei, sicut & ego per omnia omnibus placeo, non querens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salui fiant. Nam quod ait gentibus, pertinere uidetur, ad idolothytum: quod ait Iudeis, referri uidetur ad delectum ciborum: quod ait Ecclesie Dei, pertinet ad infirmos, ex utraq; gente collectos. Licebat igitur uesci quibuslibet cibis, & omnia munda mundis. Verum incidit casus, ut non expediat. Quod omnia licebant, libertatis erat Euangelica, sed charitas ubique spectat, quid conducat ad salutem proximi, eoq; frequenter abstinere et à licitis, malens obsecundare commodo proximi, quam sua uti libertate. Sed hic mihi geminus obstrepat scrupulus, primum quod in sermonis contextu nihil precedat aut sequatur, quod cum hoc sensu cohereat. Nam obiurgat Corinthios, quod essent seditiosi, quod scortationibus, adulterijs, atq; etiam incestus impuri, quod litigarent

garent apud iudices impios. Cum his qui coheret, Omnia mihi licet, sed non omnia expediunt: Et in his quae sequuntur, redit ad causam impudicitiae, quam repetierat & ante, intermisso negotio litium. Corpus autem, inquit, non fornicationi, sed domino, & dominus corpori. Verum hunc quoque scrupulum possum utcumq; discutere, quod paulo superius in catalogo uirtutum meminisset & idololatriae: Nolite errare, neq; fornicarij, neq; idolis seruientes, neq; adulteri. Porro esus idolothytorum uergebat ad speciem idololatriae. Et ideo mox subdit, Esca uentri, & uenter escis, significans pro necessitate corporis, pro tempore licere uesci quibuslibet, nisi aliud suaserit charitas proximi: sed impudicitiam semper & ubique detestanda esse. Quod uescimur, necessitatis est, quae tollitur in resurrectione mortuorum. Quod libidinamur, malicia est. Sed alterum scrupulum non queo dissolvere, quomodo ad haec quadret illud: Sed ego sub nullius re digar potestate. Ait enim sibi potestate esse omnium, se tamen in nullius potestate fore. Si is dicitur esse in potestate aliena, qui ne offendant, abstinere, idè capite nostro de se praedicat, Quum liber essem ab omnibus, omnium me seruum feci, ut omnes lucrificerem. Hoc, opinor, offensus scrupulo sanctus Ambrosius, putat hunc esse germanum Apostoli sensum, ut uiam praestruat illi, quod ait cap. 9, sibi quoq; potestatem esse faciendi, quod ceteri faciebant, uel Apostoli, uel pseu-

apostoli sumendi uictum ab his, quibus predicabat Euangelium. Sed ab hoc, tametsi licebat, temperabat, quod sic expediret Corinthijs, quos de tam multis & insignibus uitijs obiurgabat. Porro quisquis accipit, fit quodā modo obnoxius ei à quo accipit, & aliquid decedit de uigore autoritatis. Siquidem qui accipit, minus liberè obiurgat, & cui dedit, non perinde fert obiurgari ab eo, cui benefacit. In hoc igitur Paulus abstimuit ab ijs, quæ licebant, ut consuleret apostolicæ libertati, quam in hoc uolebat nulli esse obnoxiam, ut liberius, ac maiore cum autoritate reprehenderet illorum uitia. Mihi sanè non displicet Ambrosiana sententia. Attamè si quis mallet huc locū ad cibos accommodare, mea sententia, qd' ait Paulus. Sed ego sub nullius adigar potestatem, sic accipi posset: Tametsi nonnunquam abstineā à cibis immolatis, aut lege Mosaiica uetitis, ut consulā saluti proximi, ac profectui Euangelico: tamē animus meus liber est, qui scit sibi licere uesci cibus quibuslibet pro necessitate corpusculi. At pseudapostoli conabatur hoc persuadere, quosdā cibos per se impuros esse, nec abstinendū per occasionem, sed semper ab his temperandū, tanquā natura malis, nec aliter quam abstinemus ab homicidio, & adulterio. Hoc quibus erat persuasum, redacti erant sub alienā potestatem, & exciderant ab Euangelica libertate. Solus, quod quidē meminirim, Theophylactus sententiā inducit ab his omnibus diuersam. Licet uesci quibuslibet

cibus

cibus, sed non expedit immodicè. Nā ex luxu nascitur impudicitia. Hic sensus quanquā impius non est: tamē mihi non uidetur huius loci germanus esse. Ostendi quæ me torqueāt, uestræ charitatis erit, me ex his scrupulis eximere. EV. Nā tu probe tuo respondes nomini. Qui sic nouit proponere quæstiones, non opus habet alio qui dissoluat. Sic enī proposuisti dubitationē tuā, ut ego dubitare desierim. Tametsi Paulus in ea epistola, quoniā multa simul decreuit agere, sæpe ab uno argumēto in aliud deuoluitur, et rursum qd' intermiserat repetit. CH. Nisi uererer, ne uos mea loquacitate auocē à capiēdo cibo, et si credere fas esse tā sacris colloquijs admiscere quicquid ex profanis autoribus, proponerē et ipse quiddā, quod hodie legentē me non torset, sed unice delectauit. EV. Imò profanū dici non debet, quicquid piū est, et ad bonos mores conducēs. Sacris quidē literis ubiq; prima debetur autoritas, sed tamen ego nonnunquam offendo quædā uel dicta à ueteribus, uel scripta ab ethnicis, etiā poetis, tā castè, tā sanctè, tā diuinitus, ut mihi non possim persuadere, quin peccatus illorum, cum illa scriberet, numen aliquod bonū agitauerit. Et fortasse latius se fundit spiritus Christi, quam nos interpretamur. Et multi sunt in cōsortio sanctorū, qui non sunt apud nos in catalogo. Fateor affectum meum apud amicos, non possum legere librum Ciceronis de Senectute, de Amicitia, de Officijs, de Tusculanis Quæstionibus, quin aliquoties exosculer codicē, ac uenerer sanctum

sanctum illud pectus, afflatu coelesti numine. Contra, quum hos quosdam recentiores lego de repub. æconomica, aut ethica præcipientes, Deum immortalem, quam frigent præ illis, imò quam non videntur sentire, quod scribunt, ut ego citius patiar perire totum Scotum cum aliquot sui similibus, quam libros unius Ciceronis, aut Plutarchi: non quòd illos in totum damnem, sed quòd ex his sentiam me reddi meliorem, quum ex illorum lectione surgam, nescio quomodo, frigidius affectus erga ueram uirtutem, sed irritior ad contentionem. Quare ne uerere, quicquid isthuc est, proponere. C. H. Quum plerique libri M. Tullij, quos scripsit de philosophia, diuinitatis quiddam spirare uidentur, tu ille quæ senex scripsit de senectute, plane mihi uidetur *κῆρυξ* *ἡσυχίας*, quemadmodum Græcis est in pro- uerbio. Eum hodie relegi, atque hæc uerba quoniã præ cæteris arridebant, edidici: Quòd si quis Deus mihi largiatur, ut ex hac ætate repuerascam, et in cunis uagiam, ualde recusem: nec uerò uelim, quasi decur- so spatio, à calce ad carceres reuocari. Quid enim habet hæc uita commodi, quid non potius laboris? Sed non habeat sanè, habet certè tamen aut satietatem, aut molestiam. Non libet enim mihi deplorare uitã, quod multi, et hi docti, sæpe fecerunt. Nec me uixisse po- nitet, quoniam ita uixi, ut frustra me natum non exi- stimem. Et ex uita ista discedo, tanquam ex hospitio, non tanquam è domo. Commorandi enim natura di- uersorium

Id est, Cygnea
cantio.
Ad carceres,
i. ad initium.
Carcer enim
dicitur unde
equi dimittun-
tur ad cursum

uersorium nobis, non habitandi dedit. O præclarum il- lum diem, quum ad illud animorum concilium, coe- tumque profisciscar, et quum ex hac turba et collu- uione discedam. Hactenus Cato. Quid ab homine Chris- tiano dici potuit sanctius? Utinam talia essent collo- quia Monachorum omnia, uel cum sacris uirginibus, quale fuit illud ethnici senis colloquium cum ethnicis adolescentibus. B. V. Iam aliquis causabitur colloquiũ esse confictum à Cicerone. C. H. Isthuc mea non magni refert, siue hoc laudis tribuatur Catoni, qui talia sen- serit, dixeritque: siue Ciceroni, cuius animus sententias tam diuinas cogitatione complexus sit, cuius calamus res egregias pari facundia depinxerit. Quanquã equi- dem arbitror et Catonem, etiamsi non dixit eadem, tamen similia dicere solitum in colloquijs. Nec enim tam impudens erat M. Tullius, ut alium Catonem fun- xerit, quam fuerit: et in dialogo parum meminerit de- cori, quod in primis spectandum est in hoc scripti ge- nere, præsertim cum eius uiri memoria recens adhuc hæret animis eius ætatis hominum. T. H. Vehemen- ter probabile est, quod narras, sed dicã quid mihi ue- nerit in mentem, te recitante. Sæpenumero mecum ad- miratus sum, quum omnes optent longeuitatem, et mor- tem exhorreant, tamen uix quenquam comperi tam felicem, non dico senem, sed prouentioris ætatis homi- nem, quin rogatus, an si detur, uelit repuerascere, iussa- rus per omnia iisdem bonis ac malis, quæ illi iam con- tigiissent

tigissent in uita, responderit idem quod Cato dicit, praesertim si recolat animo, quicquid annis retroactus seu triste, seu letum obtigisset. Nam frequenter et suauium rerum recordatio, uel cum pudore, uel cum conscientiae molestia coniuncta est, ut animus ab his etiam recordandis non minus abhorreat, quam a tristibus. Id opinor nobis indicarunt sapientissimi poetae, qui scribunt, tunc demum animas capi desiderio corporum relictorum, postea quam ex amne Lethaeo longa biberint obliuia. **VR.** Est isthuc profecto dignum admiratione, & mihi quoque compertum in nonnullis. Verum illud quam mihi blandiebatur, Nec me uixisse poenitet? At quotusquisque Christianorum sic moderatur uitam suam, ut huius senis uocem sibi possit usurpare? Vulgus hominum existimat se non frustra uixisse, si per fas, nefasque congestas diuitias relinquunt morientes. At Cato ideo non putat se frustra natum, quod integrum & sanctum ciuem praestiterit reipublicae. quod incorruptum magistratum, quod posteritati quoque uirtutis & industriae suae monumenta reliquerit. Iam illo quid dici potuit diuinius? Discedo tanquam ex hospitio, non tanquam ex domo. Hospitio tantisper uti licet, donec hospes iubeat exire. Ex domo sua nullus facile pellitur. Et tamen hinc quoque saepe numero propellitur uel ruina, uel incedum, uel alius casus quispiam. Ut horum nihil accadat, tamen senio collabens aedificium admonet esse demigrandum. **NEP H.** Non minus elegans est, quod apud Platonem

tonem loquitur Socrates, animam humanam in hoc corpore uelut in praesidio positam esse, unde fas non sit decedere iniussu imperatoris, nec diutius in eo immorari, quam uisum sit ei, qui collocauit illud significantius est in Platone, quod pro domo dixit praesidium. siquidem in domo tantum commoramur, in praesidio destinati sumus functioni, quam nobis delegauit Imperator noster, non abludens a nostris literis, quae uitam hominis nunc militiam, nunc certamen esse dicunt. **VR.** At mihi quidem oratio Catonis pulchre congruere uidetur cum oratione Pauli, qui scribens Corinthiis coelestem mansionem, quam expectamus post hanc uitam, *οικίαν* uocat, & *οικυτηριον*, hoc est domum, siue domicilium. Ceterum hoc corpusculum appellat tabernaculum, Graece *σκηνή*. Nam et qui sumus, inquit, in hoc tabernaculo ingemiscimus grauati. **NE.** Nec abludit a sermone Petri: iustum autem, inquit, arbitror, quandiu sum in hoc tabernaculo, suscitare uos in commonitione, certus quod uelox est depositio tabernaculi mei. Quid autem aliud clamat nobis Christus, quam ut sic uiuamus ac uigilemus, tanquam ilico morituri: sic incumbamus honestis rebus, tanquam semper uicturi. Iam illud quam audimus, O praeclearum diem, nonne uidemur audire Paulum ipsum loquentem: Cupio dissolui, et esse cum Christo? **CH.** Quam felices sunt, qui tali animo mortem expectant. Sed in oratione Catonis, quanquam praecleara est, tamen fiducia aliquis taxare possit

ij. Corinth. v.

ij. Petri. i.

Matth. xxiii.
Marci xii. &c
Lucæ xxi.

Philipp. i.

Socruis
dictum.

posset, ut ab arrogantia profectam, quam multū oportet abesse ab homine Christiano. Proinde mihi nihil unquam legisse uideor apud Ethnicos, quod aptius quā dret in hominem uerē Christianum, quā quod Socrates paulō post bibiturus cicutam, dixit Critoni: An opera, inquit, nostra sit probaturus Deus, nescio: certē sedulō conati sumus, ut illi placeremus. Est mihi tamē bonā spes, quōd ille conatus nostros sit boni consulturus. Vir ille sic diffidit factis suis, ut tamen ob animi propensam uoluntatem obtemperandi uoluntati diuinā bonam spem conceperit, fore ut Deus pro sua bonitate boni consulturus esset, quōd studuisset bene uiuere. N. E. Profectō mirandus animus in eo qui Christi ac sacras literas nō nouerat. Proinde quum huiusmodi quēdam lego de talibus uiris, uix mihi tempero, quin dicam, Sancte Socrates ora pro nobis. CH. At ipse mihi se penumero non tempero, quin bene ominer sanctę anime Maronis et Flacci. N. E. At ego quot uidi Christianos, quā frigide morientes? Quidā fidunt in his rebus, quibus non est fidendum: quidā ob conscientiam scelerum & scrupulos, quibus indocti quidam obstrepunt morituro, penē desperantes exhalant animam. CH. Nec mirum eos sic mori, qui per omnem uitam tantum philosophati sunt in ceremonijs. N. E. Quid isthuc uerbi est? CH. Dicam, sed illud etiam atq; etiam prefatus me non dammare, imō uehementer probare sacramenta & ritus ecclesię, sed quosdam uel improbos

bos, uel supersticiosos, uel, ut molliſſimē dicam, simplices & indoctos, qui docent populū hisce rebus fidei, re, prætermiſſis his quę nos uere reddunt Christianos. N. E. Nondū satis intelligo quorsum eas. CH. Fac, ut intelligas. Si uulgus Christianorū spectes, nōne prora & puppis uite illis in ceremonijs est? In baptismo quanta religione representantur prisce ritus ecclesię? Commoratur infans extra fores templi, peragitur exorcismus, peragiur catechismus, suscipiur uota, abiuratur satanas cum pompis, & uoluptatibus suis: tandem ungitur, consignatur, salitur, tingitur: datur negotium susceptoribus, ut puerum curent institutū. Illi dato nummo redimunt libertatē. Et iam puer Christianus dicitur, & est aliquo modo. Mox rursus ungitur, tandem discit confiteri, sumit Eucharistiam, consueſcit quiescere diebus festis, audire sacra, ieiunare nonnunquam, abstinere a carnibus. Hęc si seruat, habetur absolute Christianus. Ducit uxorem, accedit aliud sacramentum: Initiatur sacris, rursus ungitur, & consecratur, mutatur uestis, dicuntur preces. Atq; hęc quidem omnia, quōd sunt, probō: sed quōd hęc fiunt magis ex consuetudine, quā ex animo, non probō: quod nihil aliud adhibetur ad Christianismum, uehementer improbo. Siquidem magna pars hominū, dum his fidit, nihilo secius interim per fas nefasq; congerit opes, seruit irę, seruit libidini, seruit liuori, seruit ambitioni: sic tandē uenit ad

1 mortem

mortē. Hic rursus ceremoniæ paratæ. Adhibetur con-
 fessio semel atq; iterum, additur unctio, datur Eucha-
 ristia, adsunt cerei sacri, adest crux, adest aqua sacra,
 adhibentur indulgentiæ, expromitur, aut illic etiā emi-
 tur morienti diploma Pontificis, ordinantur parenta-
 lia magnificè celebranda, fit rursus stipulatio solēnis,
 adest qui clamat ad aurem morientis, imò nonnunquā
 occidit ante tempus, si contingat, ut sepe fit, uocalior
 aut bene potus. Hæc ut recte adhibentur, præsertim
 quæ nobis tradidit ecclesiastica consuetudo: ita sunt
 alia quedam reconditoria, quæ nobis hoc præstant, ut
 cum alacritate spiritus, ut cum Christiana fiducia mi-
 gremus hinc. *EV.* Pie tu quidem ista uereq; concio-
 naris, sed interim nullus admouet manū cibis. Caucat
 quisq; ne se fallat. Ego prædixi: nihil expectandū præ-
 ter secundas mensas, easq; rusticanas, ne quis sibi pro-
 mittat Phasides aues, aut attagenas, aut Attica bella-
 ria. Hæc amoueto puer, & quod restat apponito. Vi-
 detis non copiæ, sed inopiæ nostræ cornu. Hic est pro-
 uentus hortulorū quos uidistis. Ne parcite, si quid ar-
 ridet. *TI.* Tanta uarietas est, ut uel ipso recreemur
 aspectu. *EV.* Atqui ne planè contēnatis frugalitatem
 meam, hæc patina exhilarasset Hilarionem monachū
 Euangelicum, comitatum uel centum monachis illius
 seculi. Paulo uero atq; Antonio, uel menstruus cōmē-
 tus esse potuisset. *TI.* Imò nec Petrus ille princeps
 Apostolorum fastidisset, opinor, quum apud Simonem
 coriarium

coriarium diuersaretur. *EV.* Imò nec Paulus, opinor,
 quum coactus egestate sutoriam nocturnis horis exer-
 ceret. *TI.* Debemus benignitati diuinæ. Sed ego ma-
 lim esurire cū Petro ac Paulo, modo quod deesset cor-
 poris alimoniæ, abundaret in deliciis animi. *EV.* Imò
 discamus à Paulo, & abundare, et penuriā pati. Cū
 decrit, gratias agamus Iesu Christo, qui nobis suppe-
 diet & frugalitatis, & patientiæ materiam. Quum
 supererit, gratias agamus illius munificentie, qui nos
 sua liberalitate inuitet ac prouocet ad amorem sui: ac
 modicè pareq; fruente ijs, quæ largiter præbuit diui-
 na benignitas, pauperū memores simus, quibus Deus
 deesse uoluit, quod nobis superest, ut utrisq; per alte-
 ros sit occasio uirtutis. Siquidem nobis largitur, unde
 subuenientes egestati fraternæ, misericordiam ipsius
 promereamur: & illi nostra liberalitate recreati, gra-
 tias agāt Deo pro bona mente nostra, nosq; precibus
 suis illi commendant. Et recte uenit in mentem. Heus
 puer, dic uxori, ut ex asis quæ supererant, mittat Gu-
 dule nostræ. Est uicina quedam grauida: tenui fortu-
 na, sed animo beatissima. Maritus nuper decepsit homo
 profusus, & ignauus, qui nihil uxori reliquit, præter
 liberorum gregem. *TI.* Christus iussit dare omni per-
 tenti, id si facerem, intra mensem ipsi mihi mendican-
 dum esset. *EV.* Opinor Christū sentire de his, qui per-
 tant necessaria. Nam qui petunt, imò qui flagitāt, uel
 extorquent potius magnas summas, quibus extruant
 l 2 coena/

cenationes Lucullianas, aut, quod peius est, quibus alant luxum ac libidinem suam, ijs negare, quod petunt, elemosyna est: imo rapina est, largiri mali usuris, quod debebatur presenti necessitati proximorum. Vnde mihi videntur uix excusari posse à peccato capitali, qui sumptibus immodicis aut extruunt, aut ornant monasteria seu tēpla, quā interim tot uiua Christi tēpla fame periclitentur, nuditate horreāt, rerumq; necessariarū inopia diserucientur. Quum essem apud Britannos, uidi tumbam diui Thomæ gemmis innumbris summiq; precij onustam, præter alia miracula diuitiarū. Ego malim ista quæ superflua sunt, elargiri in usus pauperū, quā seruare satrapis aliquādo semel omnia direpturis, ac tumbā ornare frōdibus ac flosculis, id opinor grātius esset illi sanctissimo uiro. Quū essem apud Insabres, uidi monasteriū quoddā ordinis Carusiiani non ita procul à Papiā. In eo templum est intus ac foris, ab imo usq; ad summū candido marmore constructū, et fere quicquid inest rerū, marmoreū est, uelut altaria, columnæ, tumbæ. Quorsum autē attinebat tantum pecuniarum effundere, ut pauci monachi solitarij carerent in templo marmoreo, quibus ipsis templum hoc oneri est, nō usui, quod frequenter infestentur ab hospitibus, qui non ob aliud eō se conferunt, nisi ut spectent templum illud marmoreū. Atque illic cognoui, quod stultius est, illis legata in singulos annos tria milia ducatorum in structuram monasterij.

Et

Et sunt, qui putent esse nephas, eam pecuniam in pios usus auertere, præter mentē testatoris: maluntq; demoliri, quod instaurent, quā nō ædificare. Hæc quoniam insignia sunt, uisum est cōmemorare, quāquā sunt passim in templis nostris exempla permulta similia. Hæc mihi uidetur ambitio, nō elemosyna. Diuites ambiunt sibi monumentum in templis, in quibus olim nec diuis locus erat. Curant se sculpendos ac pingendos, additis etiam nominibus ac beneficij titulo. Atq; hisce rebus bonam templi partem occupant, olim opinor postulaturi, ut ipsorum cadauera in ipsis altaribus reponantur. Dicit aliquis, An horum munificentiam existimas reiiciendam? Nequaquā, si templo Dei dignum sit, quod offerunt. Sed ego si sacerdos aut episcopus essem, hortarer crassos illos aulicos, aut negociatores, ut si uellet sua peccata redimere apud Deū, ista clanculum effunderet in subsidium eorū, qui uerè pauperes sunt. Isti putant perire pecuniā, quæ sic frustulatur, et clanculū in præsentem egestatem tenuium subleuandam dissipatur, cuius nullum apud posterōs extet monumintum. Ego puto nullam melius collocari eā, quā ipse Christus sibi uult imputari certissimus debitor. TI. An non putas rectè collocari, quod datur monasterijs? EV. Et his dare nō minihil, si diues essem, sed darē ad necessitatē, nō ad luxū, tum his inter quos sentirem uigere studium ueræ religionis. TI. Multi iudicant non admodum bellè collocari, quod

l 3 datur

datur istis mendicis publicis. EVS. Et istis nonnihil dandum est aliquando, sed cum delectu. At mihi consultum uideatur, si singulae ciuitates suos alerent, nec ferrentur erronee huc & illuc circuncursitantes, praesertim ualidi, quibus opus suppeditandum sentio potius, quam pecuniam. TI. Quibus igitur potissimum dandum censes, quantum, & quatenus? EV. Hoc mihi ad unguem describere difficillimum sit. Primum animum adesse oportet, qui cupiat omnibus subuenire. Deinde pro mea tenuitate quod possum, impertio, quoties se se offert occasio, praesertim his, quorum & paupertas, & integritas mihi nota est: hortor et alios ad munificentiam, si me defecerint facultates. TI. Sed permittis ne nobis hic in tuo regno libere loqui? EV. Imò liberius, quam si domi uestrae sitis. TI. Non probas in templis sumptus immodicos, & has ades multò minoris edificare poteras. EVS. Equidem arbitror has intra mundiciem consistere, aut si mauis, elegantiam, certè absunt à luxu, ni fallor. Aedificant magnificentius, qui mendicato uiuunt. Et tamen hi ipsi horum mei, quales quales sunt, uectigal pendunt egenis: & quotidie sumptibus aliquid detraho, in me meosque frugalior, quò possim esse in pauperes munificentior. TI. Si istum animum obtinerent omnes, permulti melius haberent, quos nunc egestas grauat indignos: & ex aduerso multi minus essent obesi, digni quos egestas doceat sobrietatem ac modestiam. EV. Fortasse sic

sic res habet, sed uultis ne ut hæc insipida bellaria re quapiam suauis condiamus? TI. Plus satis est deliciarum. EV. At ego hinc depromam, quod ne saturi quidem fastidiatis. TI. Quid est? EV. Codex est Euangeliorum, ut quod lautissimum habeo, uobis depromam in sine conuiuij. Recita puer ab eo loco, ubi proxime destitisti. PV. Nemo potest duobus dominis seruire. Aut enim unum odio habebit, & alterum diligit: aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire, & mammonæ. Ideo dico uobis, ne solliciti sitis animæ uestrae quid manducetis, neque corpori quid induamini. Nōne anima plus est, quam esca, & corpus plus, quam uestimentum? EV. Redde codicem. In hoc loco mihi Iesus Christus uidetur bis idem dixisse. Etenim pro eo quod prius dixit, odio habebit, mox ponit, contemnet: et pro eo quod prius posuerat, diligit, mox uertit, sustinebit: cōmatatis personis exiit eadem sententia. TI. Non satis assequor, quid uelis. EV. Demonstremus igitur ratione mathematica, si uidetur. In priore parte pro uno pone A, pro altero B: rursus in posteriore pro uno pone B, pro altero A, uerso ordine. Aut enim A odio habebit, & B diligit: aut B sustinebit, et A cōtemnet. Nōne hic palam est, A bis odio haberi, et B bis diligi? TI. Perspicuum est. EV. Atqui hæc coniunctio, aut, praesertim repetita, habet emphasim sententiæ contrariæ, aut certè diuersæ. Alioqui nōne absurde diceretur, Aut Petrus me un-

Locus Euangelij Math. vi.

Oniropoli, di-
cuntur conie-
ctores, seu so-
miorum inter-
pretes.

cet, & ego cedam: aut ego cedā, et Petrus me uincet.
T. I. Lepidū ita me Deus amet, sophisma. E. V. At tum-
demum mihi uidebitur lepidum, si hoc ex uobis didi-
cero. T. H. Animus somniat ac parturit mihi nescio
quid, si iubetis, quicquid est, proferam in medium, uos
eritis uel oniropoli, uel obstetrices. E. V. Quancū uul-
go mali, omnis habetur somniorum meminisse in con-
uiuio & parum sit uerecundum coram tot uiris soc-
tum eniti, tamen nos istud somnū, siue maui partum
animi tui libet excipiemus. T. H. Mihi uidetur in hoc
sermone res commutari potius, quā persona. Et hāc
uocem unum, & unum non referri ad A, & B, sed
utraq; pars refertur ad utrumlibet, ut utrumcūq; de
legeris, ei iam opponatur, quod significatur per alter-
rum. Quasi dicas, aut excludes A, & admittes B: aut
A admittes, & excludes B. Hic uidetis manente per-
sona rem esse translatam. Atque hoc ita dictum est de
A, ut nihil referat, si idē enuncies de B, hoc pacto: aut
B excludes & admittes A: aut admittes B, & exclus-
des A. E. V. Sanē argute tu quidem problema nobis ex-
plicuisti, neq; quisquam mathematicus melius depin-
xisset in puluere. S. O. Illud me magis mouet, quod pro-
hibet esse sollicitos de crastino, quum Paulus ipse labor-
rarit manibus uictus parandi causa, atq; idem acriter
increpet otiosos, et ex alieno uiuere gaudentes, admo-
nens ut laborent, ac manibus operentur, quod bonum
est, ut sit unde tribuant aliquid necessitatem patienti,

An

An nō pij sanctiq; labores sunt, quibus maritus tenuis
alio uxorem sibi charissimam dulcesq; liberos? T. I. Ista
questio, mea sententia, uarijs modis dissolui potest.
Primum, ut ad illa tempora potissimū pertineat: Apo-
stolis ob Euangelij prædicationem latē uigantibus,
eximenda erat sollicitudo uictus undecūq; suppeditan-
di, quibus non uacabat opera manuarum cibum quaerere,
praesertim cū nullā artem scirent, præter pesca-
tionem. Nunc alia ratio temporum est, & otium am-
plectimur omnes, laborem fugimus. Altera dissoluen-
di ratio est: CHRISTVS non interdixit industriam,
sed sollicitudinem. Et sollicitudinem intelligit iuxta uul-
garem hominum affectum, qui nulla de re magis anx-
ius sunt, quā de parando uictu, ut omnibus rebus
omissis, hoc solum agant, huic uni curae sint addicti. Id
propemodū indicat ipse dominus, cū negat eundem
duobus dominis seruire posse. Seruit enim qui toto pe-
ctore addictus est. Praecipuam igitur curam uult esse
Euangelij propagandi, nō solā. Ait enim, Primū quaerite
regnū Dei, et haec adiicietur uobis. Non dicit, solū
quaerite, sed primum quaerite. Ceterū in uoce crastini,
puto hyperbolen esse, quā significet in longinquū, qui-
mos est auaris huius mundi, ut posteris etiam anxie pa-
rent, & querant. E. V. Accipimus tuā interpretationē:
sed quid sibi uult, quod ait: Ne solliciti sitis anime ue-
stre, quid edatis? Corpus uestre tegitur, at non e sit ani-
ma. T. I. Animam, ut opinor, hic uitam appellat. Ea pe-

l s reicitatur

reclitatur, si cibum subduxeris, non item, si uestem de traxeris, quæ magis datur pudori, quàm necessitati. Et si quem affligit nuditas, non statim occidit: at inedia certissima mors est. **E V.** Non satis uideo, quo modo cohereat cum hac sententia, quod adiecit: Nōne anima plus est, quàm esca? & corpus plus est, quàm uestimentum? Nam si uita magni pretij est, tanto magis aduigilandum, ne pereat. **T I.** Hoc argumentum non adimit nobis sollicitudinem, sed auget. **E V.** At non hoc sentit **CHRISTVS**, quod interpretaris, sed hoc argumento nobis addit fiduciam de patre. Si pater benignus gratis, et de suo dedit id quod carius est, etiam adijcet id quod uilius est. Qui dedit animam, non negabit alimoniam: qui dedit corpus, adijcet alicunde uestem. Illius igitur benignitate freti, non est quod discruciemur solitudine curaq; rerum infimarū. Quid igitur superest, nisi ut utentes hoc mundo, tanquā non utamur, totam curam ac studium nostrum transferamus in amorem rerum cœlestium, atq; reiecto mammonā, imò toto satana cū omnibus suis prestigijs, uni domino, toto & alacri pectore seruiamus, qui non destituet filios suos? Sed interim nullus attingit bellaria. His certè cum gaudio uesti licet, quæ non magna cura nobis domi proueniunt. **T I.** Abunde satis factum est corpusculo. **E V.** Vellem equidem & animo. **T I.** Atq; uberius etiam animo. **E V.** Hæc igitur tolle puer, ac labrū appone. Lauemus amici, ut si quid fortè commissum

missum est in hoc conuiuio, purgati canamus hymnum Deo. Perficiam, si uidetur, quod coeperam ex Chrysostomo. **T I.** Rogamus. **E V.** Gloria tibi domine, **Hymnus,** gloria tibi sancte, gloria tibi rex, quoniam dedisti nobis escas, imple nos gaudio, & letitia in spiritu sancto, ut inueniamur in conspectu tuo acceptabiles, nec pudefiamus, quando reddes unicuiq; secundum opera sua. **P V.** Amen. **T I.** Profectò pius, & elegans est hymnus. **E V.** Hunc diuus Chrysostomus non dedignatur etiam interpretari. **T I.** Quonam loco? **E V.** In Mattheum homilia 56. **T I.** Non omittam, quin hodie legam. Sed illud unum interim ex te cupio discere, cur ter optamus Christo gloriā, idq; triplici cognomine, domini, sancti, & regis? **E V.** Quoniam illi debetur omnis gloria, sed nobis triplici nomine potissimum est glorificandus, quod suo sacrosancto sanguine redemerit nos à tyrannide diaboli, sibiq; asseruerit, unde & dominum illum uocamus. Deinde, quod non contentus gratis condonasse nobis omnia peccata, per spiritum suum contulit nobis & iustitiam suam, ut sectemur ea, quæ sunt sanctimonie. Atq; ob id sanctum eum uocamus, quod sit sanctificator omnium. Postremò, quod ab eodem speramus præmium regni cœlestis, ubi ille iam sedet ad dextram Dei patris, & hinc nobis rex dicitur. Atque hanc totam felicitatem illius erga nos gratuite bonitati debemus, quod pro domino uel tyranno potius diabolo, dominum habemus **IESVM** Christum

Xenia, munu-
scula quæ di-
tur hospitibus
aut amicis.
Apophoreta,
quæ dicitur in
fine conuiuii
rum, auferri da-
si cui videatur

Christum, pro immunditia, & sordibus peccatorum,
innocentiam ac sanctimoniam: pro gehenna gaudia uitæ
coelestis. T. I. Pia professio sententia. E. V. Quoniam nunc
primum uos hic accepi conuiuium, non dimittam uos
absq; xenijs, sed talibus, qualis fuit apparatus. Hec
puer, profer apophoreta nostra. Siue sortiri placet, si-
ue sibi quisq; malit deligere, minimum refert, eiusdem
ferè pretij sunt omnia, hoc est, nullius. Non enim sunt
sortes. Helio gabali, ut huic obueniant equi centum, illi
totidè muscæ. Sunt libelli quatuor, horologia duo, lu-
cernula, & theca cum calamis Memphisicis. Hæc ar-
bitror magis conuenire uobis quàm opobalsamum, aut
dentificium, aut speculum, si uos noui satis. T. I. Adeo
bella sunt omnia, ut nobis difficilis sit electio, ipse ma-
gis pro tuo arbitratu distribuito, sic gratius etiā erit,
quicquid obtigerit. E. V. Hic libellus in membranis ha-
bet proueria Solomonis, sapientiam docet, & auro
pictus est, quod aurum habeat sapientie symbolum.
Hoc dabitur cano nostro, ut iuxta doctrinam Euan-
gelicam, Habenti sapientiam detur sapientia, & exu-
beret. T. I. Certè curabitur, ut minus egeam. E. V. So-
phronio congruet horologium, huc ex extrema Dal-
matia profectum, ut uel sic commendem munuscu-
lum meum. Noui enim, quàm ille sit parcus temporis,
quàm nullam omnino portionem rei preciosissime si-
nat abire sine fructu. S. O. Imò pigrum admones dili-
gentia. E. V. Hic libellus habet in membranis Euange-
lium

lium secundum Matheum: gemma tegi merebatur, ni-
si nullum esset illi scrinium aut theca charior, quàm
pectus hominis. Illic igitur recondito Theophile, quod
magis hoc sis, quod diccris. T. H. Efficiam ne prius
male collocasse uidearis tuum munus. E. V. Hic sunt epi-
stole Pauli, quas tu libenter tecum circumfers Eulali;
qui Paulum semper habere soleas in ore: nec haberes
in ore, nisi esset in pectore: posthac commodius erit
etiā in manibus oculisq;. E. V. Istuc nō est dare mu-
nus, sed dare consilium. Porro bono consilio nullū est
munus preciosius. E. V. Lucernula conueniet Chryso-
glotto, anagnostæ insatiabili, & ut M. Tullius inquit,
librorum belluoni maximo. C. H. Bis habeo gratiam:
Primum pro munere non uulgariter eleganti: deinde
quod somniciosum admones uigilantiæ. E. V. Theca
calamaria debetur Theodidactō felicissime $\omega\lambda\upsilon/\chi\rho\epsilon\phi\omega$: atq; hos ego calamos felicissimos esse iudi-
co, quibus celebrabitur gloria domini nostri Iesu Chri-
sti, tali præsertim artifice. T. H. Utinam & pectus
suppeditare possis, quemadmodum suppeditas instru-
menta. E. V. Hic codex habet aliquot Plutarchi li-
bellos de moribus, sed selectos, & a quodam Græcæ
literaturæ peritissimo non in scitè descriptos, in quibus
tantum reperio sanctimonie, ut mihi prodigio simile
uideatur, in pectus hominis ethnici tam Euangelicæ
potuisse uenire cogitationes. Hic dabitur Vranio iu-
ueni, & $\phi\iota\lambda\epsilon\mu\lambda\upsilon\iota$. Superest horologium, id cedat
nostro

*Hellio libro
nōm*

Id est, qui mul-
ta scribit, qua-
lis fuit Chry-
sippus ac Di-
dymus.

nostro Nephelio, parcissimo temporis dispensatori.
 N. E. Habemus gratiam, non solum pro munusculis, ue-
 rum etiam pro testimonijs. Nam istuc non tam est di-
 stribuere xenia, quam elogia. E. V. Imò ego uobis ha-
 beo gratiam duplici nomine. Primum, quod nostram
 exilitatem boni consulitis. Deinde, quod cruditis iuxta
 ac pijs sermonibus refecistis animum meum. Ego uos
 quomodo acceptos dimittā nescio, certè uos relinquā
 melior ac doctior. Scio uobis non esse cordi fistulas,
 aut moriones, ac multò minus aleam. Quare, si uide-
 tur, fallamus horulam spectandis reliquis regie meæ
 miraculis. T. I. Istuc eramus abs te flagitaturi. E. V.
 Apud bonæ fidei promissorem non est opus flagitato-
 re. Hanc aulam æstiuam opinor uos iam satis contem-
 platos: Habet triplicem prospectum, & quoquò uer-
 sum despectas oculos, occurrit uiror hortorum gratissi-
 mus. Vitreis fenestris uolubilibus, si uideatur, licet ex-
 cludere cælum, si nebulis aut uentis sit incommodius:
 licet & densis ualuis foris admotis ac tenuibus intus
 excludere solem, si quid offēdat æstus. Hic cum pran-
 deo, uideor in horto prandere, non in domo. Nam &
 parietes uiuentes suos habent inspersos flosculos, sunt
 & picturæ non inuenustæ. Hic Christus supremam
 computationem agit cum electis discipulis. Hic na-
 talitia celebrat Herodes funesto conuiuio. Hic Euan-
 gelicus ille diues epulatur splendide, mox descensurus
 ad inferos. Lazarus repellitur à foribus, mox exci-
 piendus

piendus sinu Abrahe. T. I. Hoc argumentum non satis
 agnoscimus. E. V. Cleopatra est cum Antonio luxu de-
 certans: iam unionem ebibit, alteri manum admouit
 detractura. Hic pugnat Lapithæ. Hic Alexander Ma-
 gnus hasta transfuerat Clitum. Hæc exempla nos
 admonent sobrietatis in conuiuio, et à crapula luxuq;
 deterrent. Nunc adeamus bibliothecam, non illam qui-
 dem multis instructam libris, sed exquisitis. T. I. Locus
 hic planè diuinitatem quandā præ se fert, adeò nitent
 omnia. E. V. Hic uidetis præcipuam partem opū mea-
 rum. Nam in mensa nihil uidistis nisi uitreum ac stan-
 neum, nec est in tota domo uas ullum argenteum, præ-
 ter unū poculū inauratum, quod ob amorem eius, qui
 dono dedit, religiosè seruo. Hæc sphaera pensilis totum
 orbē ponit ob oculos. Hic in parietibus singule regio-
 nes fusiore spatio depictæ sunt. In reliquis parietibus
 uidetis insignium autorum imagines. Nam omneis de-
 pingere fuerat infinitum. Christus primum habet lo-
 cū, porrecta manu sedens in monte. Capiti imminet pa-
 ter, dicens: Ipsum audite. Spiritus sanctus expansis
 alis multa luce complectitur illum. T. I. Opus, ita me
 Deus bene amet, Apelle dignum. E. V. Adiunctum est
 bibliotheca museon quoddam angustum, sed elegans,
 quod submota tabula ostendit fœculum, si quid offē-
 derit frigus. In æstate uidetur solidus paries. T. I. Hic
 mihi gemmea uidentur omnia. Est & mira odoris
 gratia. E. V. Hoc mihi præcipue studio est, ut nitat
 domus

Cleopatre ni-
 ram lege apud
 Plutarchū, &
 Plinium capa
 xv. lib. iij.

domus, & bene oleat. Vtraq; res minimo constat. **H**abet bibliotheca suum ambulacrum pensile, spectans in hortum, & huic adheret sacellum. **T I.** Locus nunc mihi dignus. **E V.** Nunc adeamus illa tria ambulacra, quæ imminet ijs, quæ uidistis ad hortum domesticum spectantia. In his superioribus utroq; prospectus est, sed per fenestras, quæ possunt ocludi, præsertim in his parietibus, qui non spectant hortum interiorem, quod domus sit tutior. Hic ad læuā, quia plus est lucis, & paries raris fenestris interruptus, ordine depicta est tota uita iesu ex narratione quatuor Euangelistarum, usq; ad missum spiritum sanctum, & primam prædicationem apostolorum ex Actis. Addite sunt et locis notæ, ut agnoscat spectator iuxta quod stagnū, aut in quo mōte res gesta sit. Additi sunt tituli, paucis uerbis subnotantes totum argumentū, uelut illud quod dicitur à iesu: Volo, mundare. Ex aduerso respondent figuræ, & uaticinia ueteris testamenti, præsertim è prophetis, & psalmis, qui nihil aliud habent, quàm Christi uitam, & Apostolorum aliter narratam. Hic nonnunquam obambulo mecum fabulans, & animo cōtemplans illud ineffabile consilium Dei, quo per filium suum restituere uoluit genus humanum. Nonnunquam adest uxor comes, ut amicus quispiam, qui rebus pijs delestetur. **T I.** In hac domo cui posset obrepere tedium? **E V.** Nulli, qui didi erit secum uiuere. In summa ora picturæ, uelut extra ordinem, addita sunt

sunt capita Pontificum Romanorum cum suis titulis. Ex aduerso capita Caesarum ob memoriā historiæ. In utroq; cornu prominet pensile cubiculum, ubi liceat interquiescere, & inde spectare licet pomarium, & auiculas nostras. Hic in extremo angulo prati uidetis aliud edificiolum, ubi cœnamus nonnunquam æstiuis mensibus, & ubi curatur, si quem è familiaribus corripuerit morbus ob contagiū formidabilis. **T I.** Quid dī negant huiusmodi morbos esse uitandos. **E V.** Cur ergo uitant foueam, aut uenenum? An hoc minus timēt quia non uident? Nec basilisci uenenum uidetur, quod afflat oculis. Vbi res poscat non dubitem pro necessarijs uenire in uitæ discrimen. Sine causā subire uitæ periculum, temeritas est: alios in uitæ periculum adducere, crudelitas. Sunt & alia quædam non iniucunda spectatu: ea mandabo uxori, ut ostendat. Manete hic uel totum triduum, & hanc domum putate esse uestram. Pascite oculos, pascite animos. Nam me negicia quædam aliò uocant. Est equitandum in pagos aliquot uicinos. **T I.** Ob rem pecuniariam? **E V.** Ego tales amicos non relinquerem pecuniæ gratia. **T I M.** Fortassis uenatio parata est alicubi. **E V.** Planè uenatio est: sed aliud uenor, quàm apros aut ceruos. **T I M.** Quid igitur? **E V.** Dicam. In uno pago decumbit amicus quidam nō sine periculo uitæ. Nā corpori metuit medicus: ego magis metuo animæ illius. Siquidē mihi uidetur parum rectè compositus ad emigrandū, sicut

in dignum

74 CONVIVIVM RELIG.

dignū est Christiano, huic adero meis hortatibus, ut
siue moriatur, siue reualeseat, bono ipsius fiat. In al-
tero disidiū acie natū est inter duos, non malos qui-
dem illos, sed tamē peruicacis ingenij uiros. Quod si
exasperetur, uereor ne plures secum trahat in confor-
tium simultatis. Adnitar totis uiribus, ut hos redigam
in gratiam. Nam utriq; sum ueteri necessitudine iun-
ctus. Hæc sunt quæ uenior. Quod si uenatio successerit
ex animi sententia, simul hic celebrabimus *ἐπιπικία*.

*Epinicia sunt
celebritates p
paria uictoria*

T. I. Pia uenatio. Precamur, ut tibi pro Delia Christus
aspiret. *E. V.* Hanc prædam ego malim, quàm obueni-
re mihi hereditate bis mille ducatos. *T. I.* Mox
rediturus? *E. V. S.* Non nisi tentatis omni-
bus. Quare certum tempus non pos-

sum præscribere. Vos interim
meis perinde ac uestris
fruamini, et ualete.

T. I. Dominus

I. E. S. V. S.

te feliciter deducat,
ac reducat.

CONVIVI

RELIGIOSI

FINIS.

POM/

APÔTHEOSIS CAPNIONIS. 175

POMPILIUS, BRASSICANVS.

De incomparabili heroë Ioanne Reu/
chliu in diuorum numerum relato.

POMPILIUS.



NDE nobis petasatus? *B. R.* E
Thubinga. *P. O.* Nihil ne isthic
rei noue? *B. R.* Equidem demi-
ror usq; adeò mortales omnes
teneri siti quadā rerum noua/
rum. At ego Louanij Camelum
quendam aulij concionatē,
fugiendum quicquid esset nouam. *P. O.* Vocem Came-
lo dignam. Dignus erat homo, si tamen homo fuit, qui
nunquam mutet ueteres calceos, aut putre subligar,
semper uestatur putribus ouis, nec aliud bibat quàm
uappam. *B. R.* At idem, ne sis inscius, non usq; adeò
delectatur rebus ueteribus, ut malit ius pridianum,
quàm recēs. *P. O.* Sed omisso Camelo, dic si quid ad-
fers noui. *B. R.* Adfero quidem, sed ut ille aiebat, ma/
lum. *P. O.* Atqui isthuc ipsum olim erat uetus. Ita fieri
necesse est, ut si omnia uetera sint bona, omnia noua
mala, quæcunq; nunc bona sunt, fuerint olim mala. Et
quæ nunc sunt mala, sint olim futura bona. *B. R.* Ita
uidetur iuxta decretū Cameli. Imò consequitur, ut qui
olim adolescens fuit malus fatuus, quia recens: idem
nunc sit bonus fatuus, quia senuit. *P. O.* Sed agē pro/
me quicquid est. *B. R.* Egregius ille trilinguis crudi-

m 2 tionis

tionis phoenix Ioannes Reuchlinus uita defunctus est.
 P O. Rem certam narras? B R. Certiorem quàm uel/
 lem. P O. Sed quid isthuc mali, relicta posteris hone/
 stissimi nominis immortalis memoria, ab huius uitæ ma/
 lis demigrare in consortium beatorum? B R A. Quis
 isthuc tibi indicauit? P O. Res ipsa. Nec enim potest
 aliter mori, qui sic uiuit. B R. At magis isthuc etiam
 diceres, si scias, quod ego. P O. Quidnam obsecro?
 B R. Non est fas referre. P O. Quam ob rem? B R A.
 Quia qui credidit, stipulatus est arcani silentiũ. P O.
 Eadem lege committe & mihi. Recipio tibi silentium
 optimæ fide. B R. Quamquam ista fides me iam sepe/
 numero fefellit, tamen agere committā, præsertim quum
 res sit eius generis, ut expediat etiā notam esse bonis
 omnibus. Est Thubingæ quidam instituti Franciscani,
 uir omnibus habitus eximie sanctimonie, præterquā
 ipsi. P O. Magnū dicis argumentū ueræ sanctimonie.
 B R. Agnosceres hominem, & fatereris uerum, si no/
 men edere. P O. Quid si diuinem? B R. Licet. P O M.
 Admoue aurem. B R. Quid opus, quū simus soli. P O.
 Ita mos est. B R. Is ipse est. P O. Est homo certissime
 fidei: Mihi Sybille foliū crit, quicquid ille dixerit. B R.
 Audi igitur totum dialogum bona fide. Aegrotabat
 noster Reuchlinus, satis quidem periculose, sed ita, ut
 bona spes esset, fore ut reualefceret, uir dignus, qui
 nunquam senesceret, ægrotaret, aut moreretur. Mane
 uisebam meum Franciscanū, ut animi mei molestiam
 ora/

oratione sua leniret. Nam ægrotabam unā cum ægro
 tante amico, quē amabam ut patrem. P O. Phy, quis
 illum usquam non amauit, nisi uir pessimus? B R. Hic
 Franciscanus meus, Brasicane, inquit, emoue penitus
 ex animo moerorem omnē. Reuchlinus noster desijt
 ægrotare. Quid, inquam, an subito reualuit? Nā ante
 biduum nō admodum leta promittebant medici. Tum
 ille, Reualuit, inquit, sed ita, ut posthac non sit illi for/
 midanda ualetudo aduersa. Noli flere (nam uidebat
 erumpentes lachrymas) prius quàm audias rem om/
 nē. Sex dies sunt quod hominem nō inuiseram, sed ta/
 men quotidianis precibus illius salutem domino com/
 mendabā. Hodierna nocte quum me à matutinis hym/
 nis in strato composuissem, blandus quidā minimeq;
 grauis somnus obrepfit. P O M. Nescio quid leti mihi
 præagit animus. B R. Non est tibi leua mens. Visus
 sum mihi, inquit consistere ad ponticulū quendā, per
 quē transitus erat in pratū quoddā lōge amoenissimū.
 Adeo blandiebatur oculis graminū & frondium plus
 quàm smaragdinus uiror, sic arridebāt incredibili co/
 lorū uarietate flosculorū stellulæ, sic spirabāt omnia,
 ut quod erat pratorū citra riuū, quo dirimebatur feli/
 cissimus ille campus, nec uiuere, nec uirere uideretur,
 sed mortua, inamœna, putidaq; omnia. Atq; interim
 dū totus sum in eo spectaculo, cōmodū præterierat
 Reuchlinus, præteriēs Hebraicè precatus est pacem.
 Iam medium pontis transferat prius, quàm sentirem,

parantem currere, respiciens uenit. Nondum fas,
inquit. Quinto abhinc anno nos sequeris. Interim cor
rū quæ aguntur, testis ac spectator assistito. Hic ego,
Nudus erat, inquā, Reuchlinus, an uestitus: solus, an
comitatus? Vesliū, inquit, nihil habebat, præter unam
candidissimā, Damascenā esse dixisses, candore mire
lucido: ponē sequebatur puer incredibili specie, alatus
suspiciabar illius esse genium bonū. P O. Sed ullus ne
comitabatur genius malus? B R. Imò aliquot, ut Frā
ciscanus arbitrabatur. Procul, inquit, à tergo seque
bantur aues aliquot pennæ cætera nigris, nisi quodd
explicatu alarū giluas uerius, quàm candidas plumas
ostenderēt. Picæ, inquit, uideri poterāt colore et uoce,
nisi quodd singulæ sedecim picas æquarēt magnitudine
corporis, nihilo minores uulturibus, cristam gestātes
uertice, rostris et unguibus aduncis, uentre prominen
te, Harpyæ uideri poterant, si tres modò fuissent. P O.
Quid moliebantur istæ furæ? B R. Procul, inquit, ob
strepebant heroi Reuchlino, et impetituræ uidebātur
si licuisset. P O. Qui minus licuit? B R. Quia uersus
Reuchlinus obiecta manu crucis imaginē exprimens:
Abiit, inquit, quod dignum est, male pestes. Satis sit
uobis negocium facessere mortalibus: in me iam imi
mortalibus ascriptū, nihil habet iuris uestra dementia.
Vix ea dixerat, inquit Franciscanus, mox abie
rant scedissime uolucres, sed relicto factore, ad quem
collatum oletum uideri posset, sanfucinum, aut folia

Oletū est ster
cus humanū.
Sanfucinū un
guentū idē ex
amaracino.

tion. Deierabat se citius uel ad inferos descensurum,
quàm sustineret iterum afflari tali thymiamate. P O.
Male sit illis pestibus. B R. Sed audi cætera quæ nar
rauit mihi Franciscanus. Dum hæc intentus contem
plor, inquit, iam pōti uicinus erat diuus Hieronymus,
qui Reuchlinum hisce uerbis compellabat: Salue colle
ga sanctissime. Datum est hoc mihi negotium, ut te ex
ceptum deducam in consortium cœlitum, quod tuis
sanctissimis laboribus destinauit diuina benignitas. Si
mulq; uestem protulit, qua Reuchlinum induit. Tum
ego: Dic, inquā, mihi, quo cultu, quā ue specie uide
batur Hieronymus? Erāt ne tam senilis, quàm illū pin
gunt: aut cucullā habebat aut galerum aut palliū car
dinalitium, aut leonem comitem? Ad hæc ille: Nihil, in
quit, eiusmodi. Species erat amœna, quæ sic ætatem te
statur, ut nihil haberet squaloris, dignitatis pluri
mum. Quorsum autem illic opus erat comite leone,
quem illi pictores adiunxerunt? Vestem gerebat ad ta
los usq; demissam, crystallum diceres pellucidū. Eius
dem erat formæ, quam Reuchlino tradidit. Tota un
dique picta erat linguis triplici colorum uarietate.
Quedam pyropon præ se ferebant, nonnullæ smara
gdum, tertiæ sapphirum. Pellucebant omnia, nec me
diocrem gratiam addebat ordo. P O. Coniicio id fuisse
insigne trium linguarum, quas calluerunt. B R. Non est
dubium. Nam et fimbriæ, ut aiebat, trium linguarū li
teris triplici colore distinctis uiscebatur inscriptæ. P O.

Foliatum un
guenti genus,
de quo Iuuen.
Mœchis folia
ta parantur.

Num incomitatus aderat Hieronymus? B R. Incomitatus, inquis? Totus ille campus obsidebatur myriadibus geniorum, nec aliter oppleuerant aërem totum, quam uidemus in solis radijs uolitare minuta corpora, quæ uocantur *ætheræ*, si tamē a re tā humili huc descendenda est comparatio. Neque cœlum uidere licuisset, neque campum, nisi pellucerent omnia. P O. Euge Reuchlinus gratulor. Quid deinde factum est? B R. Hieronymus, inquit, honoris gratia complexus dextrum Reuchlinum deduxit in medium pratū. Ibi collis erat in medio prominens. In huius uertice uterq; alterum blando osculo complexus est. Atq; interea uasto hiatu cœlum supernè diduxit sese, maiestatem quandam inenarrabilem exhibens, sicut ad eam speciem cætera penè sorderent, quæ tamen antea uidebantur esse mirifica. P O. Non possis aliquam imaginem nobis depingere? B R. Qui possum ego, qui non uidi? Is qui uidit, negauit se ullis uocibus uel somnium rei posse depingere: tantum hoc aiebat, se uel millies mori paratum, si liccat iterum eo spectaculo quamlibet exiguo momento frui. P O. Quid tandem? B R. Ex hiatu cœli demissa est ingens columna igne pellucida, sed amœno, per eā in complexu duæ sanctissime anime subiecte sunt in cœlum, choris angelicis tanta melodia delentibus omnia, ut Frāscianus neget se unquā eius uoluptatis meminisse posse, quin erumpāt lachrymæ. Sequuta est mira fragrantia. Vbi somnus reliquit horum

minem, si tamen ille somnus dicendus est, erat dementi similis, non credebat sese esse in cellula sua, requirebat pontem ac pratum suum, nec aliud loqui, nec aliud cogitare poterat. Seniores eius collegij, ubi senserunt rem non esse fabulosam (nam compertum est eadem hora terris excessisse Reuchlinum, qua uisio uiro illi sanctissimo apparuit) cōcordibus animis egerunt gratias Deo, qui benefacta piorum præmijs amplissimis remuneratur. P O. Quid igitur superest, nisi ut sanctissimi uiri nomen ascribamus calendario sancto? rum? B R. Id ego facturus eram, etiam si nihil tale uideret Frāscianus: & quidem aureis literis proxime diuum Hieronymum. P O. Emoriar nisi idem facturus sum in codice meo. B R. Quin & in meo larario stabit aureus inter diuos selectos. P O. Stabit et in meo uel gemmeus, si suppetat animo facultas. B R. Ponetur & in bibliotheca Hieronymo proximus. P O. Addetur & meæ. B R. Imò si grati uolent esse, idem facient omnes, qui colunt & amant linguas ac bonas literas, præsertim sacras. P O. Dignus est uidelicet. Sed nihil te mouet ille scrupulus, quod nondum relatus est in numerum diuorum autoritate Romani pontificis? B R. Quis canonizauit (sic enim uocant) diuum Hieronymum? quis Paulum? quis Virginem matrem? Vtrorum memoria sanctior apud pios omnes, horum quos insignis pietas, quos ingenij uitaq; monumenta commendant affectibus omnium: an Catarina Senensis, quam in di-

Lararium, locus ubi reponantur dii penates, hoc est, domestici. Et apud ueteres selecti dii dicebantur precipui, ij fuerant numero pauci.

uarum numerum retulisse fertur Pius, eius nominis secundus, in gratiam ordinis & urbis? P O. Vera prædicas. Ille demum uerus cultus est, qui sponte cælo dignis meritis defunctorum exhibetur, quorum beneficia perpetuò sentiuntur. B R. Quid igitur, putas tu huius uiri mortem deplorandam? Diu uixit, si quid ea res facit ad felicitatē hominis. Reliquit nunquam intermoritura uirtutis suæ monumenta. Benefactis consecrauit nomen suum immortalitati. Nunc exemptus malis cælo fruitur, & cum Hieronymo confabulatur. P O. At multa passus est in uita. B R. Sed plura passus est diuus Hieronymus. Felicitas est, ob bona pati à malis. P O. Fateor certè, ob optima à pessimis multa perpesus Hieronymus. B R. Quod olim fecit satanas per scribas & phariseos in dominum Iesum, hoc & nunc facit per pharisaicos quosdam in optimos quosq; uiros ac de genere mortalium suis uigilijs bene merentes. Nunc ille metit optimam messem pro semente, quem fecit. Interim nostræ partes erunt, illius memoriam habere sacrosanctam, illius nomen ferre laudibus, ac subinde illum salutare uerbis huiusmodi: O sancta anima, sis felix linguis, sis felix linguarum cultoribus, faueto linguis sanctis, perditio malas linguas, infectas ueneno gehennæ. P O. Ita faciam, ac sedulo prædicabo ceteris, ut idem faciant. At non dubito multos futuros, qui precatiunculam aliquam desiderent, quandoquidem hoc receptum, quæ sanctissimi

herois

herois memoriam celebrent. B R. Hoc dieis, quod isti collectam appellant? P O. Scilicet. B R. Hanc paraue-ram & ante mortem. P O. Recita quæso. B R. Amator humani generis Deus, qui donum linguarū, quo quondam apostolos tuos ad Euangelij prædicationem per spiritum tuum sanctum cœlitus instruxeras, per electum famulum tuum IOACNEM Reuchlinum mundo renouasti, da ut omnibus linguis omnes ubiq; prædicet gloriam filij tui Iesu, ut confundas linguas pseudapostolorum, qui coniurati substruunt impiam turrim Babel, tuam gloriam obscurare conantes, dum suam student attollere: quum uni tibi debeatur omnis gloria cum Iesu filio tuo domino nostro, & spiritu sancto in æterna secula, Amen. P O. Elegans profectò & pia precatio: dispaream nisi mihi quotidie dicatur. Et hunc occursum mihi felicem ducò, qui rem tam lætam ex te didicerim. B R. Istò gaudio diu frui, ac uale. P O. Vale tu quoq; B R. Valebo, sed non coquus.

PROCI, ET PVELLAE.

PAMPHILVS. Salue crudelis, salue ferrea, salue adamantina. M A. Salue tandem & tu Pamphile, quoties et quantum uoles, & quocunq; libet nomine. Sed interim mihi uideris oblitus nominis mei. Maria uocor. P A. At Martiam dici oportuit. M A. Quid ita quæso? Quid mihi cum Marte? P A. Quia quemadmodum illi Deo pro ludo est, homines interficere, ita & tibi, nisi quòd tu Marte crudelior occidis etiā amantem.

M A.

Valebo, sed non coquus. Quum candidatus quidā, qui coci filius habebatur, corā Cicerōe ab alio quopiam suffragium peteret Cic. cauitans: Ego quoq; inquit, tibi fauebo. locus autem est in dictione

ambigua, quoque, & coce, quod ad pronuntiationem attinet. Vnde liquet olim alium fuisse sonum harum litterarum q, & c, quā nunc est. Qui si fuisset diuersus, non erat locus ex uoce plura significante. Nunc interea c, aliud sonat precedens a, o, u, q, e, i, y quod idem fit in Graecis, quā eius uarietatis nulli uetusti grammatici memorant, quod equidem sciam. Et Fabius in primo libro putat q, & k, redundare: non redandarēt autem, si quid aliud sonarent, quam c, nisi q, c, apponitur aspiratio, quam reijciunt q, & k. Ceterū u, adiunctum q, euanescent, alioqui condidit & quotidie non lo-

M A. Bona uerba. Vbi nam strages ista mortalium, quos ego occidi? Vbi sanguis intersectorum? P A. Vnū cadauer uides exanime, si modò me uides. M A. Quid ego audio? Mortuus loqueris, & obambulas? Vtinam mihi nunquam occurrant umbræ formidatiliores. P A. Ludis tu quidem, tamen interim miserum exanimas, et crudelius occidis, quā si cōfideres tuo. Nunc longo cruciatu excarnificor miser. M A. Eo dic, quot grauidæ ad tuum occursum abortierunt. P A. Atqui pallor arguit exanguem magis, quā uila sit umbra. M A. Atqui iste pallor tinctus est uiola. & c. palles, ut cerasiū maturescens, aut uua purpurascas. P A. Satis procaciter rides miserū. M A. Atqui si mihi nō credis, aduocæ speculū. P A. Non optarim aliud speculū, nec arbitror esse clarius ullū, quā in quo nūme contemplor. M A. Quod speculū mihi narras? P H. Culos tuos. M A. Arguator, ut semper tui similis es. Sed unde doces esse exanimem te? An cibum capiunt umbræ? P A. Capiunt, sed insipidum, qualē ego. M A. Quibus igitur uestiuntur? P A. Maluis, porris, & lupini. M A. Atqui tu non abstinēs à capis & perdicibus. P A. Verum, sed interim nihilo plus sapiunt palato mo, quā si maluis uesterent, aut betis absq; pipere, uo et aceto. M A. O te miserum, & tamen interim obesus es. An et loquuntur exanimēs? P A. Sic ut ego, uocē perquā exili. M A. Atqui nuper quū audirem te cauciantem rituali tuo, uox non erat admodum exilis. ed obsecro te,

te, num etiam ambulant umbræ: num uestiuntur: num dormiunt? P A. Etiam coeunt, sed suo more. M A. Nā tu suavis nugator es. P A. Sed quid dices, si argumentis Achilleis euincam, & me esse mortuum, et te esse homicidam? M A. Absit onem Pamphile, sed aggredere sophisma. P A. Primum illud mihi donabis opinor, mortem nihil aliud esse, quā abductionem animæ à corpore. M A. Largior. P A. M. Sed ita, ut ne reposcas, quod dederis. M A. Non fiet. P A. Tum haud inficiaberis, cum qui alteri adimit animā, homicidam esse. M A. Accedo. P A. Concedes & illud, quod à grauis simis autoribus dictum, tot seculorum suffragijs comprobatum est, animam hominis non illic esse ubi animat, sed ubi amat. M A. Isthuc explana crassius, non enim satis assequor, quid uelis. P A. Et hoc sum infelicior, quod isthuc non æquē sentis atq; ego. M A. Fac ut sentiam. P A. Eadem opera fac ut sentiat adamas. M A. Equidem puella sum, non lapis. P A. Verū, sed adamante durior. M A. Sed perge colligere. P A. Qui corripuntur afflatu diuino, nec audiunt, nec uident, nec olfaciunt, nec sentiunt, etiā si occidas. M A. Audiui sanē. P A. Quid coniectas esse in causa? M A. Dic tu philosopho. P A. Nimirū quoniam animus est in caelis, ubi habet quod uehemēter amat, & abest à corpore. M A. Quid tum postea? P A. Quid tum dura? Illud consequitur, & me esse mortuum, & te esse homicidam. M A. Vbi est igitur anima tua? P A. Illic ubi amat. M A. Quis autem

solum differrent scripura uerū etiam sonus, quod fecus esse, licet ex Fabij uerbis colligere, capite de orthographia. Porro locus Ciceronis, ad quē hic alluditur, refertur apud Quintil. l. vi. cap. de risu.

autem ademit tibi animam? Quid suspiras? Dic liberè,
dices impius. P A. Crudelissima quedā puella, quam
ego tamen ne mortuus quidem odisse possum. M A. Huius
manū ingenium. Sed cur illi uicissim non adimis suam
animam, par pari, quod aiunt, referens? P A. Nihil me
felicius, si quidem liceat facere permutationem, sic ut
illius animus uicissim demigret in pectus meum, quem
admodum meus animus totius demigravit in corpus il-
lius. M A. At licet ne mihi tecum uicissim sophisticam
agere? P A. Sophistram. M A. Num fieri potest, ut idem
corpus sit animatum & exanime? P A. M. Non, eo-
dem quidem tempore. M A. Quum abest anima, tum
mortuum est corpus? P A. Est. M A. Nec animat, nisi
quum adest? P A. Esto sanè. M A. Qui fit igitur, ut cum
ibi sit, ubi amat, animet tamen corpus unde demigra-
uit? Quod si animat, etiam cum amat alibi, quomodo
uocatur exanime corpus, quod animatū est? P A. Argu-
tare tu qui lem satis sophisticè, sed me talibus pedicis
non capies. Anima quæ moderatur utcumque corpus
animantis, improprie dicitur anima, cum re uera sint
tenues quedam anime reliquie, non aliter quàm odor
rosarū manet in manu, etiā rosa submota. M A. Diffici-
le est, ut uideo, uulpè capere laqueo. Sed illud respon-
de. Nōne agit, qui occidit? P A. Maxime. M A. Et patia-
tur qui occiditur? P A. Scilicet. M A. Qui fit igitur ut
eum qui amat, agat, quæ amatur, patiatur occidere di-
catur, quæ amatur, cum amas potius occidat seipsum?

P A.

P A. Imò contrā, qui amat patitur, quæ amatur agit.
M A. Isthuc nunquā euinces apud Areopagitas gram-
maticos. P A. At euincam apud Amphictyones diale-
cticos. M A. Verum ne graueris & illud respondere,
Volens amas, an nolens? P A. Volens. M A. Quum igi-
tur liberum sit non amare, uidetur homicida sui quis-
quis amat, præterq; ius accusat puellam. P A. Atqui
puella non ideo occidit quod amatur, sed quod non
amat mutū. Occidit autem, quisquis seruare potest,
nec seruat. M A. Quid si iuuenis amet in concessa, hoc
est, uxorem alienam, aut uirginē Vestalem? num illa
amabit mutuum, ut seruet amantem? P A. Sed hic iuue-
nis amat, quod amare fas piūq; est, atq; etiam æquū
& bonū, & temen occiditur. Quod si leue est homi-
cidij crimen, et ueneficij ream peragā. M A. Isthuc pro-
hibeant superi. An Circen quampiā ex me facies? P A.
Aliquid et ista crudelius. Nam porcus aut ursus esse
malum, quàm id quod nunc sum exanimis. M A. Quo-
tandem ueneficij genere perdo homines? P A. Fascino.
M A. R. An igitur uis, ut posthac abs te defleam
noxios oculos? P A. Bona uerba. Imò magis affle-
re. M A. R. Si mihi sunt oculi fascinatores, qui fit, ut non
contabescant & ceteri, quos obuior? Itaque suspi-
cor, fascinum istud esse in tuis oculis, non in meis.
P A. Nō sat tibi erat iugulare Pamphilum, ni insultes
insuper? M A. R. O lepidum mortuum. Sed quando
parabuntur exequiæ? P A. Opinione tua celerius, ni tu
succur-

Athenis Are-
opagite iudi-
cabant de ca-
pitibus, unde
de ridicule de-
iit uocem
apud Græca-
ticos.
Amphictyon
conciliū erat,
qd apud Ther-
mopylas cogi
solebat, ad qd
duodecim po-
puli conuenie-
bant sub Am-
phictyone Deu-
calonis filio,
Iones, Diores,
Peræbi, Bæo-
næ, Magnetes,
Achei,
Phioi,
Moliæses, Do-
lopes, Aenia-
nes, Delphi-
Phocæses. Sic
& Dialectico-
rū uariæ sunt
sectæ.

Panace her-
ba, quae me-
ditur omnibus
morbis, unde
& nomen ha-
bet.

Fulmen este-
rum Iouis: tri-
des Neptuni:
hasta Palladis

succurras. MA. Egon rem tantam possum? PA. Potes
uel mortuum ad uitam reuocare, idq; minimo nego-
tio. MA. Si quis mihi porrigat panacem. PAM. Nihil
opus herbis, tantum redama. Quid autē facilius, imò
quid aequius? Non aliter absolueris ab homicidij cri-
mine. MA. Apud quod tribunal peragar rea? Areopa-
gitarum? PA. Non, sed apud tribunal Veneris. MAR.
Aiunt deā esse placabilem. PA. Imo nullius ira perin-
de formidabilis. MA. Habet fulmen? PA. Non. MA. Ha-
bet tridentem? PA. Nequaquam. MA. Habet hastā? PA.
Minime, sed est Dea maris. MA. Non nauigo. PA. Sed
habet puerum. MA. Nō est formidabilis etas. PA. Vin-
dicem ac peruiacem. MA. Quid is mihi faciet? PAM.
Quid faciet? Prohibeant omnes superi. Nolim enim
illi malum ominari, cui bene uolo. MA. Tamen effare,
nulla mihi superstitio est. PA. Dicā ergo. Si hūc spre-
ueris amantem, non omnino mutuo indignum amore,
nisi fallor, ille fortasse iussu matris immittet tibi pesti-
mo ueneno tinctum iaculum, ut in sordidū aliquem de-
pereas, qui te tamen non redamet. MA. Supplicium nar-
ras abominandum. Ego sanē uel mori praeoptarim, q̄
perditē amare deformem, nec amore mutuo respon-
dentem. PA. Atqui nuper huius mali fuit exemplū
insigniter editum in puellā quandam. MA. Vbi loco-
rum? PA. Aureliae. MA. Quot anni sunt? PA. Quot an-
ni? Vix sunt menses decem. MA. Puella quod erat no-
men? Quid haeres. PAM. Nihil, noui tanquam te. MA.

Quin

Quin igitur edis nomen? PA. Quia nō placet omen.
utinam alio quouis nomine dicta fuisset. Idem habe-
bat nomen quod tu. MA. Pater quis erat? PA. Viuit
abhuc inter iureconsultos praecipui nominis, re splen-
dida. MA. Adde nomen. PA. Mauricius. MA. Cogno-
men. PA. Aglaius. MA. Viuit ne mater? PA. Nuper
reliquit superos. MA. Quo morbo perijt? PA. Quo
morbo rogas? moerore. Et pater tametsi uir cum pri-
mis fortis, periclitabatur. MA. Licet ne scire matris
quoq; nomen? PA. Maxime. Sophronam nemo nō no-
uit. Sed quid sibi uult ista percontatio? An me putas
apologum cōminisci? MA. Egon de te suspicarer hoc?
Hae suspicio pronior est in sexum nostrum. Sed nar-
ra, quid acciderit puellae? PA. Puella erat honesto lo-
co nata, ut dixi, re lauta, forma perquam eleganti: quid
multis digna principe marito. Huius nuptias ambiebat
proci quidam illi non dissimilis. MA. Quo nomine?
PA. Hei mihi offendor nomine, Pamphilus & ille di-
ctus est. Illa nihil non tentantē pertinacissime spreuit.
Inuenis dolore contabuit. Nec ita multo post, illa de-
perire coepit in quendam simium uerius quam homi-
nem. MA. Quid ais? PA. Adeo perditē, ut satis dici
non queat. MA. Tam elegans puella tam deformem?
PA. Vertice acuminato, raro capillitio, eoq; lacero
& impexo, surfure ac lendibus oppleto, pleramque
cranij cutem nudauerat alopecia, oculis refugis, nari-
bus simis ac sursum hiantibus, ore sparso, detibus pu-
n tridis,

tridis, balbutiente lingua, mento scabioso, scapulas de-
formabat gibbus, ueter prominulus, crura uara. M A.
Thersiten quempiam mihi depingis. P A. Imò aiunt
illi non fuisse nisi unam auriculam. M A R. Altera pe-
rierat illi fortasse in bello. P A. Imò in pace. M A R.
Quis hoc ausus est? P A. Dionysius carnifex. M A R.
Fortasse formæ infelicitatem pensabat res ampla do-
mi. P A. Imò decoxerat, ac plus quàm animam debe-
bat. Cum hoc marito tam insignis puella nunc degit
etatem, ac subinde uapulat. M A. Rem miseram nar-
ras. P A. Sed ueram. Sic uisum est Nemese iuuenis
spreti contumeliam ulcisci. M A. Ego citius optarim
extingui fulmine, quàm talem ferre maritum. P A M.

Nemesis Dea
iudex in-
finitæ.

Ergo ne prouoca Nemese, et amantē redama. M A.
Siquidē istud satis est, redamo. P A. Sed optarim istū
amorem esse perpetuum ac propriū: coniugem ambio
non amicam. M A. Neque id me fugit, sed diu delibe-
randum est in eo, quod semel cœptum rescindi nō po-
test. P A. Apud me quidem nimium diu deliberatū est.
M A. Vide autem ne tibi imponat amor, non optimus
consultor. Nā cecū esse ferunt. P A. Sed oculatus est,
qui ex iudicio nascitur. Non ideo mihi talis uideris,
quòd amē te, sed ideo te amo, quòd talē te conspex-
rim. M A. At uide ne non satis me perspectā habeas.
Si calceum induisses, tum demum sentires, qua parte
te urgeret. P A M. Iacienda est alea, quanquam ego
multis augurijs colligo rē melius cessurā. M A. Etiam

augur

magis es? P A. Sum. M A R. Quibus igitur augurijs
colligis? An uolauit noctua? P A M. Illa uolat stultis.
M A. An à dextris aduolauit iugum columbarū? P A.
Nihil istiusmodi. Sed mihi iam amis aliquot perspe-
cta est probitas tuorum parentū: ea primum auis est
non pessima, è bonis prognatam esse. Neque me clam
est, quàm salubribus monitis, quàm sanctis exemplis
apud hos sis instituta. Et plus est bene institui, quàm
bene nasci. Habes alterum auguriū. Ad hæc meis me-
moribus non omnino malis, ni fallor, iam olim cum tuis
amicitia nō uulgaris intercedit: quin et nos inter nos
à teneris, quod aiunt, unguiculis noti sumus, nec male
conuenit genijs nostris. Iā etas inter nos, res, dignitas,
nobilitas, inter utriusq; parentes pene paria sunt. De-
mū, quod est in amicitia præcipuum, tui mores mihi
uidentur non pessimè quadrare ad meum ingenium. Po-
test enim per se præclarum esse, quod tamen non sit
aptum. Quàm mei uicissim tuo congruant, nescio. Hæc
uidelicet aues, mea lux, mihi promittit fore inter nos
felix, perpetuum, ac letum iucundumq; connubium,
modò netuus animus mali ominis cantionem nobis oc-
cinat. M A. Quam cantilenam optas? P A. Ego præ-
cōm, sum tuus: tu succine, sum tua. M A. Breuis quidem
cantuicula, sed longū habet epiphonema. P A. Quid
refert quàm longum, modò letum? M A. Adeo mihi es
inuisus, ut nolim te committere, cuius in posterum po-
nitur. P A M. Desine male ominari. M A R. Fortassis

Mali ominis,
uidelicet si re-
cuset.

Bpip honema
qd' in fine ac-
clamatur. Fa-
cile est dicer-
e uolo uolo: sed
hic duobus
uerbis cōtra-
hitur indiffo-
lubile uicula.

Calcei, Allu-
dit ad dictum
Pauli Aemilij
repudiata
uxore,
acere al eē fa-
ere pihulū.

alia tibi uidebor, ubi morbus aut etas hanc formā immutauerit. P A. Nec hoc corpus ô bona, semper erit æquē succulentum, sed ego nō contemplor tantū istud undiq; florens & elegans domicilium, hospitem magis adamo. M A. Quem hospitem? P A. Animū istum tuū, cuius decor semper cum atate crescit. M A. Nā tu plus quā lyncus es, si istum perspicis per tot tēstoria. P A. Animū animo perspicio. Ad hæc in communibus liberis subinde repubescemus. M A. Sed interim perit uirginitas. P A. Verum. Sed ego, dic mihi, si tibi esset elegans pomariū, optares illic nihil unquam gigni præter flores: an malles delapsis floribus uidere arbores maturis pomis grauidas? M A. Vt argutatur. P A. Saltem illud responde, utrū est elegantius spectaculum, uitis humi iacens & computrescēs: an amplexa palum aut ulnum, eamq; purpureis uuis degrauians? M A. Responde tu mihi uicissim utrū spectaculū amoenius, rosa nitens et lactea in suo frutice, an decerpta digitis, et paulatim marcescēs? P A. Ego rosam existimo feliciorē, quæ marcescit in hominis manu, delectans interim et oculos et nares, quā quæ senescit in frutice: nam & illic futurum erat, ut marcesceret: quemadmodum felicius est uinum quod bibitur antequā acescat. Quāquam non statim marcescit flos puellæ, si nupserit: imō uideo multas, quæ ante nuptias pallebant, languebant, ac uelut extabescabant, ex congressu uiri sic enituisse, ut tum demū flores

vire

ere coeperint. M A. Attamen fauorabilis ac plausibilis apud omnes est uirginitas. P A. Elegans quidem res puella uirgo, sed quid iuxta naturā prodigiosius aut uirgine? Nisi matri tuæ defluxisset flos ille, nos istam florem non haberemus. Quod si, ut spero, nō sterile fuerit nostrum coniugium, pro una uirgine multas dabimus. M A. Attamen aiunt, rem Deo gratissimā esse castitatem. P A. Et ideo castam puellam mihi cupio nubere, ut cum illa castē uiuam. Magis crit animorum quā corporum coniugium. Gignemus reipub. gignemus Christo. Quantulū aberit hoc matri-monium à uirginitate? Et fortasse olim sic cōiue-mus quemadmodum uixit cum Maria Ioseph. Non enim statim perucinitur ad summū. M A. Quid ego audio? Violanda uirginitas, ut discatur? P A. Quid nī? Quæ admodum paulatim bibendo uinum parcius, discimus esse abstemiū. Vter tibi uidetur esse temperantior, qui in medijs delicijs accumbens abstinet, an qui semotus ab his, quæ prouocant intemperantiā? M A. Arbitror cum fortius temperantem, quem parata copia nō potest corrumpere. P A. Vtri uerius debetur laus castitatis, ei ne qui semet execat, an qui membris integris tamen abstinet à uenere? M A. Equidē posteriori meo calculo tribuerim laudem castitatis, priori dementiā. P A. At qui uoto astricte abiurant matrimonium, nōne quodāmodo excēt sese? M A. Videtur. P A. Iā nō est uirtus nō coire. M A. An nō est? P A. Sic accipe. Si per

Abstemiū, qui
nō bibunt ui-
num, quasi de-
cat absq; ui-
no.

n 3 se

se uirtus esset, non coire, uitium esset coire. Nunc incidit, ut uitium sit, non coire, coire uirtus. M A. Quando hoc incidit? P A. Quoties ab uxore ius suum petit maritus, praesertim si prolis amore querit complexum. M A. Quid si lasciuat, non est fas negari? P A. Fas est monere, uel rogare potius blandius, ut temperet, pernegare instanti fas non est. Quanquam hac quidem in parte raras audio querelas maritorum de suis uxoribus. M A. At dulcis est libertas. P A. Imò grauis est sarcina uirginitas. Ego tibi rex ero, tu mihi regina: imperabimus familiae nostro arbitratu. An tibi uidetur ista esse seruitus? M A. Vulgus coniugium capistrum uocat. P A. Sed ipsi uero capistro digni sunt, qui sic uocant. Dic mihi quaeso, an non animus tuus est alligatus corpori? M A. Videtur. P A. Non aliter quam ancilla cauea. Et tamē consule illi, an cupiat esse liber. Negabit, opinor. Quā ob rem? Quia libenter est alligatus. M A. Res est utrinque modica. P A. Tanto tuius. Eam tu domi augebis parsimonia, quae non sine causa dicta est magnum uectigal, ego foris industria. M A. Innumeras curas secum adferunt liberi. P A. Sed iidē innumeras uoluptates, ac saepenumero multo cum scenore reponunt parentibus officium. M A. Misera quaedam res est orbitas. P A. An nunc orba non es? Quid autem opus in re dubia male ominari? Dic mihi, utrum malles nunquam nasci, an nasci moritura? M A. Equidem mallem nasci moritura. P A. Sic misera

rior

rior est orbitas, quae prolem nec habuit, nec habitura est: quemadmodum faciliores sunt, qui uixerunt, quam qui nec nati sunt, nec nascentur unquam. M A. Qui sunt isti, qui non sunt, nec erunt? P A. Quanquam qui recusat ferre casus humanos, quibus omnes ex aequo sumus obnoxij, siue plebei sumus, siue reges, is euita mihi gret oportet, et tamen quicquid acciderit, tu non ferres nisi dimidium, ego maiorem portionē in me transferam. Ita si quid acciderit leti, gemina fiet uoluptas: si quid mali, societas adimet dimidium aegritudinis. Mihi uerò, si fata uocet, dulce fuerit, uel immori tuis complexibus. M A. Facilius ferunt homines, quod iuxta communes naturae leges accidit, sed uideo, quanto plus molestiarum adferunt nonnullis parentibus liberorum mores, quam mortes. P A. Istius rei ne quid accadat, maxima ex parte in nobis situm est. M A. Qui sic? P A. Quoniam fere boni nascuntur ex bonis, quod ad indolem attinet. Neque enim e colubis nascuntur milui. Dabimus igitur operam, ut ipsi boni simus. Deinde curabimus liberos nostros ab ipso statim lacte sanctis preceptis, et opinionibus imbuendos. Plurimum refert, quid infundas rudi testule. Ad haec curabimus, ut domi habeant exemplum uitae, quod imitentur. M A. Difficile est quod narras. P A. Nec mirum, quia pulchrum est, atque ob hoc ipsi tu quoque difficilis es. At tanto studiis acrioribus huc enitemur. M A. Habebis sequacem materiam, tu uide, ut me formes fungasque? P A. Sed interī pronūtia

Qui sunt isti, locatur i hoc, quod ridicule dixerat inuenis quum quis non sunt, nec futuri sunt, plus felices dici non possunt.

n 4 tria

tria uerba. M A. Nihil facilius, sed uerba simul atq; semel euolarint, non reuolant. Dabo consilium utrique commodius. Ages cum tuis ac meis parentibus, ut utrorumq; uoluntate res transigatur. P A. Ambire me iubes, tu potes tribus uerbis rem certam reddere. M A. An possim nescio, mei iuris non sum. Nec sine maiorum autoritate olim coibant coniugia. Verum utcumq; est, arbitror auspicius fore nostrum coniugium, si parentum autoritate coeat. Et uestrum est ambire, nobis decorum non est. Gaudet enim rapi uirginitas, etiam si nonnunquam uehementius amemus. P A. Non pigebit ambire, modò ne me frustretur tuum unius suffragium. M A. Non frustrabitur, bono animo esto mi Pamphile. P A. Tu mihi hic religiosior es, quàm uellem. M A. Imò tu tuum ipsius suffragium apud te prius expende. Nec affectum istum tuum adhibe in consilium, sed rationem. Quod affectus decernit, temporarium est: quod autem dictat ratio, perpetuo solet placere. P A. Næ tu pulchrè philosopharis itaq; parère certum est tuis consilijs. M A. Non penituerit obsequij. Sed heus tu, incidit interim scrupulus, qui meum animum malè habet. P A. Valcant scrupuli. M A. Vin me nubere mortuo? P A. Nequaquam, sed reuixero. M A. Amouisti scrupum. Bene uale mi Pamphile. P A. M. Istuc tu cura. M A. Precor tibi letam noctem. Quid suspiras? P A. Letam noctem ais: Vtinam largiari quod precaris. M A. Ne quid præpropere, adhuc tua mensis in herba

herba est. P A. Nihil ne tui mecum auferam? M A. Hunc pastillum, qui tibi cor exhilaret. P A. Adde saltem osculum. M A. Cupio tibi uirginitatem integram & illibatam tradere. P A. An osculum aliquà decerpit uirginitati? M A. Vis igitur ut alijs quoque largiar oscula? P A. Nequaquam, mihi seruari uolo mea oscula. M A. Tibi seruo. Quanquàm est aliud, quur in presentia nec ausim dare osculum. P A. Quid isthuc? M A. Aistuum animum penè totum demigrasse in corpus meum, in tuo quàm minimum superesse: uereor itaque ne in osculo hoc ipsum quod in te superest, transfiliat in me, tuq; iam totus fias exanimis. Accipe igitur dextram, mutui amoris symbolum, ac bene uale. Tu gnauiter rem gere. Ego interim Christum comprecabor, ut quod agitur, utriq; nostrum uelit esse felix ac faustum.

VIRGO MIZOGAMOS.

EVBVLVS. CATARINA.

EV. Gaudeo tandem finitam esse coenam, ut liceat hanc frui deambulatione, qua nihil amoenius. C A. Et me ià tadebat sessionis. EV. Quàm uernat, quàm arridet undiq; mundus. Hæc nimirum est illius adolescentia. C A. Sic est. EV. At cur tuum uer non æquè arridet? C A. Quam ob rem? EV. Quia subtristis es. C A. An uideor alio uultu quàm soleo? EV. Vis ostendam te tibi. C A. Maxime. EV. Vides hanc rosam sub imminentem noctem solijs contractioribus? C A. Video. Quid tum potest? EV. Talis est uultus tuus. C A. Bella collatio. EV.

n s Si

Tua messis in herba est, ait Ouidius. Asegete ductum quæ primum herbescit, deinde fert aristas, tandem flauescit ad messem.

Nihil ne tui. Ambigue dictum. Nam si sit gentium a tu, petit osculum, si a tuum, petit aliud. At illa secus interpretatur, quæ ille senserat. Ouidius: Vltius nil habet ille mei.

Pastillus est sphaerula ex odoribus confecta, quæ manibus circumferunt. Horatius: Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.

Si mihi parum credis, in hoc fonticulo contemplare te ipsam. Quid sibi tandem uolebant & inter cœnandum ista tam crebra suspiria? C. A. Desine percontari, quod tua non refert scire. E. V. Imò mea refert maxime, qui non possum esse hilaris, nisi te quoque uideam hilarem. Ecce autem iterum suspirium, huius quàm ex imò pectore ductum. C. A. Est quod angat animum, sed effari non est tutum. E. V. Mihi non dices, qui te chariorem habeo sorore propria? Mea Catarina, ne uere, quicquid est rei tutò depones his auribus. C. A. Vitutò dicam, uereor ne frustra dicam non auxiliaturo. E. V. Qui scis? Si non re ipsa, fortassis consilio, consolandoque iuvero. C. A. Non possum eloqui. E. V. Quid isthuc est rei: odisti me? C. A. Sic odi, ut mihi minus charus sit meus germanus: & tamen animus non fert, ut eloquar. E. V. Fatebreis igitur, si diuinaro? Quid tergiuersaris? Promitte, alioqui non omitam urgere. C. A. Agè promitto. E. V. Prorsus ego non uideo quid tibi desit ad summam felicitatem. C. A. Utinam uera pradicares. E. V. Primum adest ipse flos ætatis. Nam nisi faller, agis annū iam decimumseptimum. C. A. Sic est. E. V. Nondum igitur, opinor, discriuiat te metus senectutis. C. A. Nihil minus. E. V. Adest forma nulla parte non felix, est & istud præcipuum Dei donum. C. A. De forma qualis qualis est, nec gloriator, nec queror. E. V. Tum color & habitudo corporis indicat te esse prospera ualitudine, nisi quid est morbi occultioris. C. A.

Nihil

Tuto depones. Depont magistratum, qui se abdicat magistraturæ: deponit pignus, qui certat, & deponit, qui rem suam seruandam tradidit alieni fidei. Sic Horatius: Quicquid habes age depones tuis auribus.

Nihil istiusmodi, gratia Deo. E. V. Fama est integra. C. A. Ita confido. E. V. Adest ingenium isto dignū corpore felicissimū, et quale mihi optem ad liberales disciplinas. C. A. Si quod est, Dei munus est. E. V. Nec deest morum amabilis gratia, quā in felicissimis etiā formis nō raro desideramus. C. A. Optarim equidē mores me dignos. E. V. Multorū animus deiecit generis infelicitas: tibi parentes sunt et bene nati, et probi, & re lauta, & tui amantissimi. C. A. Hinc nihil queror. E. V. Quid multis? Ego mihi ex omnibus puellis, quas habet hæc regio, nō delegerim aliā sponsam, quā te, si quod sydus mihi prosperum affulgeret. C. A. Nec ego deligerm alium sponsum, si placeret ullum coniugiū. E. V. Et tamen magnū quiddam esse debet, quod sic discriuiat animū tuum. C. A. Est omnino non leue. E. V. Non ægrè feres, si diuinem. C. A. Iam pollicita sum. E. V. Expertus noui, quanta crux sit amor. Agè fatere nunc, promissisti. C. A. Amor est in causa, sed non eius generis, cuius tu suspicari. E. V. Quod genus tu mihi narras? C. A. Diuina. E. V. Equidē cōsumpsi omnem diuinationē meam. Et tamen non omitam hanc manū, donec extorsero quid sit. C. A. Ut uiolentus es. E. V. Depone in sinū meū, quicquid isthuc est cura. C. A. Quando sic urges, dicā. Iam inde d'teneris annis me mirus quidā affectus habebat. E. V. Quis obsecro? C. A. Ut adiungerer collegio sacrarū uirginum. E. V. Ut fieres monacha? C. A. Sic habet. E. V. Hē, pro thesauro carbores. C. A. Quid ais Eubule? E. V. Nihil mea

In sinū, id est, secreto committe taciturno

Pro thesauro, quod aliud inuenitur, quod ex lux, peccabantur.

lux, tussiebam. Sed perge dicere. CA. Huic animo meo
semper pertinacissime resistere parentes. EV. Audio.
CA. Ego contra precibus, blanditijs, lachrymis oppu-
gnabam parentum pietatem. EV. Res mira. CA. Tan-
dem quum ego nullum facerem finem orandi, obse-
crandi, obtestandi, lachrymandi, polliciti sunt, ubi per-
uenissem ad annum decimum septimum, sese obtempe-
ratos uoluntati mee, si modò tum idè perstaret ani-
mus. Venit is annus, manet idem animus, parentes ta-
men contra promissum pernegat, hoc est quod discer-
tiat animum meum. Aperui morbum meum, tu nunc
medicū age, si quid potes. EV. Primum illud dabo cō-
siliū suauissima uirgo, ut modereris affectibus tuis,
et si id nō continget, quod uis, id uelis, quod possis.
CA. Emoriar, nisi quod uolo, assequar. EV. Et unde ce-
pisti istum fatalem affectum? CA. Olim admodū puel-
la ducta sum in quoddā uirginum collegium, circum-
ducebamur, ostendebantur omnia, placebāt uirgines
uultibus nitentibus, uidebantur angelæ, in templo nite-
bant omnia, atq; etiam fragrant, nitebant horti cul-
tissimi. Quid multis: nihil nō arridebat, quocūq; uer-
tebam oculos. Accedebant ad hæc blandissima uirgi-
num colloquia. Vnam atq; alterā illic reperi, qui cū
olim infantula lufitare consueui. Ex eo tempore cœpit
animus ardere eius uite desiderio. EV. Nō sum impro-
baturus sacrarum uirginum institutum: quanquā non
omnia conducunt omnibus: sed habita tui genij ra-
tione,

none, quem mihi uideor ex uultu moribusq; tuis col-
legisse, suaserim, ut nugas marito tui simili, tuæq; do-
mi nouum instituas collegiū, cuius maritus agat pa-
trem, tu matrē. CA. Emoriar citius, quā uirginitatis
propositum deferam. EV. Res est egregia uirginitas, si
pura sit, sed nihil necesse est, ut hac gratia dedas te
in collegium, unde nō possis postea eximi. Licet apud
parentes uirginitatem tueri tuam. CA. Licet, at non
perinde tuto. EV. Imò ut ego arbitror, aliquantò tu-
tius, quā apud illos crassos, semper cibo distentos
monachos. Nec enim castrati sunt, ne tu sis insciens,
Patres uocantur, ac frequenter efficiūt, ut hoc nomen
uere competat in ipsos. Olim nusquam uirgines hone-
stius uiuebant, quā apud parentes, nec alium habe-
bant patrem, quā episcopum. Sed obsecro dic mihi,
quod tibi collegium ex omnibus delegisti, cui te addi-
cas in seruitutē? CA. Chrysercium. EV. Agnosco, edi-
bus paternis uicinū. CA. Recte. EV. Atqui pulchrè no-
ui totum hoc sodalitiū, dignum uerò ob quod patrē,
ac matrem, et cognatā tibi, honestamq; familiam re-
pudies. Nam ille patriarcha iam pridem et ætate, et
uino, et natura delirus est, nec illi quicquā iam sapit
preter uinum. Habet duos sodales se dignos, Ioannem
et Iodocum: quorū Ioannes, ut fortasse uir malus nō
est, ita nihil habet uiri, præter barbam, eruditionis ne-
pilum quidē, prudentiæ nō multo plus. Iodocus adeò
stupidus est, ut nisi ueste sacra cōmendaretur, obam-
bularēt

Chryserciū,
fictitiū nomē
est, uidetur in
nuere colle-
giū, quod est
Gaudæ iuxta
Claustrū, quo
naues exclu-
duntur, aut ad
mittuntur.

bularet publicitus in cuculla fatui cum auriculis, æ
tintinnabulis. C A. Mihi uidentur uiri boni. E V. Melius
istos noui, quàm tu, mea Catarina. Iſti fortasse ſunt ti-
bi patrōni apud parentes, ut efficiāt te profelytā suā.
C A. Idocus maxime fauet. E V. O fautorē, ſed fac iſtic
nunc eſſe uiros doctos, ac bonos, cras erunt indocti,
ac mali, et quicunq; obtigerint, tibi erunt ferendi. C A.
Offendunt me in edibus paternis crebra conuiuia, nec
ſemper uirginea ſunt, quæ illic dicuntur inter coniu-
gos. Et aliquoties ſit, ut oſculum negare non poſſim.
E V. Qui uitare ſtudet, quicquid offēdit, iſ eſt uita mi-
gret oportet. Ita ſunt aures aſſueſciendæ, ut audiant
omnia, nec tamen niſi bona tranſmittant in animum.
Parentes, opinor, permittunt tibi cubiculū peculiare.
C A. Maxime. E V. Eò te ſubducas licebit, ſi quod con-
uiuium acciderit turbulentius, & dum illi potant,
ac nugantur, tu conſabulare cum ſponſo tuo Chriſto,
ora, pſalle, gratias age. Non te inquinabit domus pa-
terna, ſed tu reddes eam puriorem. C A. Attamē tutius
eſt eſſe in ſodalitio uirginum. E V. Non improbo caſtū
ſodalitium, nolim tamen te falli falſa imaginatione.
Vbi illic uerſata fueris aliquandiu, ubi propius inſpe-
xeris, fort. ſis non perinde nitebūt omnia, ut tibi quon-
dam nitere uidebantur. Nec omnes uirgines ſunt, mihi
crede, quæ uelum habent. C A. Bona uerba. E V. Imò
bona uerba ſunt, quæ uera ſunt. Niſi fortasse elogium,
quod nos haſtenus iudicauimus eſſe Virgini matri
propriū

Elogium, titu-
lus meriti, quod

propriū, ad plures tranſijt, ut dicantur & à partu
uirgines. C A. Abominor. E V. Quin inſuper, nec alio/
qui inter illas uirgines ſunt omnia uirginea. C A. Non?
Quam ob rem, obſecro? E V. Quia plures inueniuntur,
quæ mores æmulantur Sapphūs, quàm quæ reſerant
ingenium. C A. Iſthuc quid ſit, non ſatis intelligo. E V.
Atq; ideo hæc uerba facio, nequando intelligas mea
Catarina. C A. Attamen animus eò fortur, atque hinc
collo hunc ſpiritum à Deo proſiciſci, quòd tot iam
annis perſeuerat, & in dies fit acrior. E V. Imò mihi
hoc nomine ſuſpectus eſt iſte tuus ſpiritus, quòd ſic re-
pugnant optimi parentes. Afflaſſet et illorum animos
Deus, ſi pium eſſet, quod moliris. Sed iſtum ſpiritum
hauſiſti ex illis nitoribus, quos admodum puella uidi-
ſti, ex blandis uirginum alloquijs, ex aſſectū erga ue-
teres ſodales, ex cultu ſacro, ex ceremonijs ſanè quàm
ſpecioſis, ex improbis hortatibus ſtultorum monacho-
rū, et qui in hoc te uenantur: ut largius potent. Sciunt
patrem eſſe liberalem, ac benignum, aut illū habebunt
conuiuium, ſed hac lege, ut ſecum adſerat uinum, quod
decē ſtrenuis potoribus ſat ſit: aut ipſi potabunt apud
illū. Quare tibi fuerim autor, ne quid noui tentes in-
uitis parētibus, in quorum poteſtate nos Deus eſſe uo-
luit. C A. In hoc negotio pium eſt contemnere patrem,
& matrē. E V. Chriſti cauſa pium eſt alicubi negligere
patrē, et matrē: neq; enim pie faciat, qui Chriſtianus
patrē Ethnicū, cuius omne uitæ præſidium pendeat à
filio

ſolet addi ſile-
gatis, aut i mu-
nere. Ego ſcri-
bendum arbi-
tror elogium
ab imputado,
quan, uam re-
clamāribus co-
dicibus.
Sapphus, ge-
nitiuus ē Græ-
cus, ſicut

Audis.

Huius ingeni-
um mire præ-
dicatur, ſed
mores infamā-
tur, q̄ fuerit

τρίβας

Id enim teſte
ſignificatū eſt.

In paucis re-
gionibus. Ne
scit seruitutē
nobilis illa
merito dicta
Francia. In
Vuesphalia
& nonnullis
Germaniæ
partibus est
adhuc seruo-
rum genus.
Venetiæ uen-
duntur Mau-
ri, & Mauræ
non aliter: q̃
boues.

filio, deserat, sinatq; perire fame. Si nondum esses pro-
fessa Christum in baptismo, & parentes uetarent te
baptizari, pie faceres, si Christum præferres impijs
parentibus. Aut si nunc parentes adigerent ad impie-
tatē aut turpitudinem, contemnenda esset illorū auto-
ritas. Sed quid hoc ad collegium? Et domi Christū ha-
bes. Natura dictat, Deus approbat, Paulus hortatur,
leges humanæ sanciunt, ut filij obediant parentibus: et
tu te subduces ab autoritate parentum optimorum, ut
pro uero patre, te dedas factitio, & pro uerā matre,
tibi asciscas alienam: aut potius, ut pro partēibus tibi
dominos, ac dominas asciscas? Nā parēibus ita es ob-
noxia, ut tamen te liberam esse uelint. Vnde & liberi
uocantur filijfamiliæ, quod absint à conditione seruo-
rum. Nunc pro te libera tendis ultra seruam reddere.
Christiana clementia maxima ex parte submouit om-
nem illam ueterum seruitutem, nisi quod in paucis re-
gionibus adhuc resident uestigia. At inuentum est sub
prætextu religionis nouum seruitutis genus, ut nunc
sanè in plerisq; monasterijs uiuitur. Nihil ibi licebit,
nisi ex præscripto: quicquid obuenerit tibi, illis accre-
scet, si quod pedem moueris, retraheris è fuga, perinde
quasi parentem ueneno necaueris, Quodq; sit eiden-
tior seruitus, commutant uestem, quàm dedere paren-
tes, et ad exemplum priscum eorum, qui olim seruos
essent mercati: commutant nomen in baptismo inditū,
ac pro Petro, siue Ioanne, uocant Franciscum, aut Do-
minicum

minicum, aut Thomam. Petrus dedit nomen Christo,
& Dominico initiandus uocatur Thomas. Si militaris
seruus abijciat uestem à domino datam, uidetur abdi-
casse dominum: & nos applaudimus illi, qui uestem
accepit, quàm Christus omnium dominus non dedit: et
ob hanc mutatā grauius punitur, quàm si centies abij-
ciat uestem imperatoris ac domini sui, quæ est mentis
innocentia. C A. Atqui hoc ipsum aiunt eximij meriti
si quis se sponte dedit in hanc seruitutem. E V. Ista ue-
rò doctrina pharisaica est. Paulus cōtrā docet, ut qui
liber uocatus sit, ne uelit fieri seruus, sed potius operā
det, ut fiat liber. Atq; hoc infeliciores est seruitus, quod
pluribus dominis tibi seruiendum sit, quod plerumque
stultis & improbis, quod incertis, ac subinde nouis.
Illud mihi responde, Emancipāt te leges à iure paren-
tum? C A. Nequaquā. E V. Licet ne igitur tibi emere
aut uendere fundum inuitis parentibus? C A. Minime.
E V. Vnde igitur tibi ius, ut teipsam dedas nescio qui-
bus, inuitis parentibus? An nō tu illis charissima, ma-
ximèq; propria es possessio? C A. In negotio pietatis
cessant naturæ leges. E V. Negotiū pietatis potissimū
agitur in baptismo: hic tantū agitur de ueste mutada,
deq; genere uitæ, quod per se neq; bonum est, neq; ma-
lum. iam illud mihi considera, quantum commodita-
tum simul amittas cum libertate. Nunc tibi liberū est
in tuo cubiculo legere, orare, psallere, quantum et quā-
do gratum est animo tuo. Quod si tædet cubiculi, li-

et audire cantiones ecclesiasticas, adesse sacris, au-
dire sacras conciones: et si quam uideris matronam,
aut uirginem egregie probam, ex eius colloquio fieri
meliorem: si quæ uirum insigni probitate præditum, ex eo
discere, quod te reddat meliorem: licebit et conciona-
torem deligere, qui purissime Christum doceat. Has res
omneis, ex quibus præcipuus est profectus ad ueram
pietatem, amittis semel addicta collegio. C A. Sed in-
terim non ero monacha. E V. Adhuc te mouent nomi-
na? Rem ipsam expendito. Illi iactant obedientiam. Num
ea laus tibi deerit, si obedias parentibus tuis, quibus
Deus iubet obedire? si episcopo tuo, et pastori tuo? Nū
paupertatis, quum in parentum manibus sint omnia?
Quamquam olim in sacris uirginibus præcipue lauda-
batur à sanctis uiris liberalitas in pauperes, eam præ-
stare non poterant, si nihil possidebant. Porro castita-
ti tuæ nihil decedet, etiā si uiuas apud parentes. Quid
igitur superest? Velum, linea uestis ex intima uersa in
extimam, ceremoniæ quædam, quæ per se nihil faciunt
ad pietatem, neque quencumque commendant oculis Chri-
sti, qui spectat animi puritatem. C A. Noua prædicas.
E V. Sed uerissima. Quum non sis emancipata à iure pa-
rentum, quum tibi ius non sit uendendi uestem aut agrum,
quomodo tibi ius facis dedendi te in seruitutem alienam?
C A. Ius parentum, ut aiunt, non impedit ingressum reli-
gionis. E V. In baptismo nonne professus es religionem?
C A. Sum. E V. Nonne religiosi sunt, quicunque sequuntur

hæ præcepta Christi? C A. Maxime. E V B. Quæ est
igitur ista noua religio, quæ facit irritum, quod et na-
turæ lex sanxit, et uetus lex docuit, et Euangelica lex
cōprobauit, et apostolica doctrina confirmauit? Istud
decretum non est à Deo proditum, sed in monachorum
senatu repertum. Sic definiunt quidam et matrimo-
nium esse ratum, quod inscijs, aut etiam inuitis paren-
tibus inter puerum et puellam per uerba de presenti,
sic enim illi loquuntur, contractum est. Atqui istud dog-
ma nec naturæ sensus approbat, nec ueterum leges, nec
Moses ipse, nec euangelica, aut apostolica doctrina.
C A. An igitur putas mihi non esse fas nubere Christo,
nisi comprobantibus parentibus? E V. Iam, inquam,
nupsisti Christo, et illi nupsimus omnes. Quæ bis nu-
bit eidem uiro? Tantum agitur de loco, de ueste, de ce-
rimonijs. Ob has res non arbitror esse contemnendum
iūs parentum. Et uidendum est, ne dum paras nubere
Christo, nugas alijs. C A. At isti prædicant nihil esse
sanctius, quam hic contemnere parentes. E V. Ab istis
igitur doctoribus exige, ut proferant aliquem è sacris
libris locum, qui hoc doceat: quod si non poterunt, iu-
beto eos ebibere calicem uiui Belnensis, hoc poterunt.
Ab impijs parentibus ad Christum confugere pietatis
est. Sed à pijs ad monachismum, hoc est, quod non raro
usu uenit, à probis ad improbos, quæ rogo, pietas est?
Quarequā et olim ad Christum à paganismō conuer-
sus idololatri parentibus debebat obsequium, quatenus

Nugas alijs.
Hoc dicit, pp-
ter collegia
uirginū, quæ
nō inuēt tux-
ta regulam, in
qbus nonnum-
q, pro dolor,
una nubit
multis.
Belna oppidū
in ducatu Bur-
gundiae, unde
uim laudatiss-
sima.

citra pietatis iacturā fieri poterat. C A. Damnas igitur hoc totum uitae institutum? E V. Nequaquam. Verum quemadmodū nemini suadere uelim, ut quae se in hoc uitae genus coniecerit, luctetur emergere: ita non dubitem hortari puellas omnes, praesertim indolis generosae, ne se temere eo praecipitent, unde post se se non possint explicare, praesertim quum in ipsis collegijs sepe grauius periclitetur uirginitas, ac domi praestare ualeas, quicquid ibi praestatur. C A. Virges tu quidē multis ac magnis argumentis, tamē hic affectus meus eximi non potest. E V. Si non persuadeo, quod tamē optarim, saltē illud fac memineris, Eubulum monuisse. Interim pro meo in te amore precor, ut tuus iste affectus felicius sit meo consilio.

EVBULI, CATARINAE.

E V. Tales ianitrices mihi semper optarim. C A T. Et ego semper tales pulsatores. E V. Sed uale Catarina. C A. Quid ego audio? Valebo prius quā saluā? E V. Non huc ueni, ut te uiderem lachrymantē. Quid sibi uult, quod protinus me conspecto lachrymis suffusi sunt oculi? C A. Quō fugis, mane, mane inquit, sumā alium uultum, et ridebimus affatim. E V. Quas aues hic uideo? C A. Est illius collegij patriarcha. Nē subdū cito te, iam perpotarunt, accumbere paulisper, illo digresso confabulabimur nostro more. E V. Agē obtemperabo tibi, quae mihi noluiisti. Nunc soli sumus, narra totam fabulam, malim enim ex te cognoscere. C A.

Ex

Ex tot amicis, quos putabam sapere plurimum, nunc sentio nullū fuisse, qui mihi prudētius ac senilius consilium dederit, quā tu omnium natu minimus. E V. Dic, quomodo expugnasti parentum affectum? C A. Primum improbis hortatibus monachorum, ac monacharum, deinde etiam meis precibus ac blandimentis labefactus est matris animus: pater nullo pacto quibat percelli. Tandem omnibus admotis machinis et hic uictus, et oppressus est potius, quā assensit. Id factum est inter pocula: minabantur homini malum exitium, si Christo suam sponsam pernegaret. E V. O improbitatem stolidorū. Quid sit deinde? C A. Seruor triduo domi clam: interim semper aderant mulieres aliquot eius collegij, quas illi conuersas uocant, hortatibus suis addentes animum, ut persisterem in sancto proposito, ac sollicitē cauētes, ne qua cognatarū aut sodalium adiret me, quae mentem uideretur mutatura. Interim adornabantur uestes, aliaque quae ad conuiuū attingebant. E V. Tibi quid interim erat animi? Num uacillabas? C A. Non, sed passa sum quiddam tā horrendum, ut malim emori decies, quā iterum perpeti. E V. Quaeso, quid isthuc erat? C A. Non possum effari. E V. Quod mihi dixeris, animo tuo dixeris. C A. Promittis silentium? E V. Id praestaturus eram, etiam si nulla fuisset stipulata. Quasi uero me nondū noris. C A. Apparuit mihi spectrum horribili specie. E V. Is uirum erat genius tuus malus, qui te eo instigabat.

O S. C A.

C A. Prorsus opinor fuisse cacodemonem. E V B. Dic mihi, quæ species erat? Est ne talis, qualis pingitur astro adunco, longis cornibus, harpyarum unguibus, prælonga cauda? C A T. Tu ludis. At ego malim mihi terrâ dehiscere, quàm denuo tale uidere spectrum. E V. Interim aderant illæ mulieres hortatrices? C A T. Non, nec unquā illis indicaui, tametsi ualde sciscitantibus, quid esset mali, quum me totā exanimatā offenderent. E V. Vis tibi dicam, quid fuerit? C A. Si quidē potes. E V. Illæ mulieres incantauerant te, uel potius excantant tibi cerebrum. Sed interim tu persuebas in ea sententia? C A. Maxime, nam aiebant id multis accidere, qui se consecrant Christo: uerū si primo illo congressu superetur tentator, post tranquillare omnia. E V. Quæ pōpa producta es? C A. Adornant me toto mundo meo, demittunt capillos: itaq; nō aliter quàm nuptura sponso. E V. Crasso monacho, lem, male sit huic tussi. C A. Ex adibus paternis clara luce deducor ad collegium multis ad spectaculum cōcurrentibus. E V. O scitos histriones, ut norūt agere suas fabulas simplici popello. Quot dies egisti in illo sancto uirginum collegio? C A. Ferme duodecim. E V. Sed quæ res uerterat animū tuum tā pertinacem? C A. Nō dicā, quid sit, sed aliquid magni fuit. Post sex ab ingressu dies accerso matrē, obsecrans, obsecrans, si me uiuam uellet, ut me eximeret ab illo collegio. Illa reluctatur animo meo, et hortatur ad constantiam. Post

Crasso monacho, hoc dicit auersus, et finis tulum.

Post accerso patrem. Ille etiam obiurgat, addens se egre uicisse suos affectus, ut uicissim nunc uincere animum meum, nec hoc dedecus conciliare sibi, quod resiliissem ab instituto. Tandem ubi uideo me nihil proficere, respondeo parentibus, me si ita iubeant, in gratiam illorum morituram. Nam hoc mihi certum esse, nisi maturē eximerer. Hoc audito reduxerūt domum. E V. Bene habet, quod maturē resilieris, prius quā seruitutem eternam esses professā. Sed nondū audio, quæ res mutarit animum tuum tam subitō. C A. Hoc nemo mortalium ex me scit hactenus, nec tu scies. E V. Quid si diuinem? C A. Nec diuinabis, sat scio: et si diuines, non dicā. E V. Tametsi coniecto. Verū interim perijt sumptus. C A. Plus quàm quadraginta coronati. E V. O comessatores nuptiales. Gaudeo tamē perijisse pecuniā te nobis incolumi: posthac ausculta melioribus consilijs. C A. Ita faciam, et cum piscatore, icta sapiam.

CONIVGIUM.

EVLALIA, XANTIPPE.

E V. Salue multum exoptatissima mihi Xantippe. X A. Salue tantundem mihi charissima Eulalia. Vide re mihi solito formosior. E V. Itā ne statim me scōmate excipis? X A N. Non profectō, sed ita mihi uideris. E V. Fortasse noua uestis commendat formam. X A. Recte coniectas. Nihil iandiu uidi elegātius. Suspicio panum esse Britannicum. E V. Lana Britannica est, uinctura Veneta. X A N T. Mollities byssum superat.

Comos Deus est luxus. Inde

καὶ μὲν ἔστι, & Latine comedat, quod est genialiter & cum luxu uiuere. Non enim dicitur a comedendo. Icta sapiā. Vi de prouerbijs, Piscator ictus sapit, ubi quis suo malo doctus sapit.

Fungos appel-
lamus homi-
nes stultos ac
stul.

i. Pet. iij.

St. interfectio
est innuens si-
lentium, sic
enim docti le-
gendum cen-
sent illud ex
Phog.

Quam uerò blandus purpure color? Vnde tibi tam
egregium munus? E. V. Vnde decet honestas matronas
accipere, nisi à maritis suis? X. A. O te felicem, cui talis
contigit sponsus. At ego uellem me nupsisse fungo,
quum meo nuberem Nicolao. E. V. Quid ita queso tes
tam citò male conuenit inter uos? X. A. Nec unquam
conueniet cum tali. Vides quàm sim pannosa, sic par-
titur uxorem suam incedere. dispeream, nisi saepe pus-
det prodire in publicum, quum uideo quàm cultæ sint
aliæ, quæ multo pauperioribus nupsere maritis. E. V.
Matronarum ornatus non est in uestibus, aut reliquo
corporis cultu, quemadmodum docet diuus Petrus
apostolus (nam id audiui nuper in concione) sed in ca-
stis ac pudicis moribus, & in ornamentis animi. Me-
retrices coluntur oculis multorum. Nos satis cultæ su-
mus, si placeamus uni marito. X. A. Sed interim ille bo-
nus uir, tam in uxorem parcus, strenuè prodigit dor-
tem, quàm ex me non mediocrem accepit. E. V. Qui-
bus rebus? X. A. Quibus ipse uisum fuerit, uino, scortis,
alea. E. V. Bona uerba. X. A. Atqui sic res habet. Dein-
de cum mihi temulentus ad multam noctem redit dor-
tum, diu expectatus, destertit noctem totam nonnun-
quam, & lectum conuomens, ut ne quid addam. E. V.
St. teipsam dehonestas, cum dehonestas maritum. X. A.
Emoriar, nisi mallem dormire cum scrophæ, quàm
cum tali marito. E. V. Non tu tum illum excipis iur-
gio? X. A. Ita ut dignum est, sentit me non esse mutam.

B. Vi

Quid ille contra? X. A. Initio reclamabat se uisissime,
credens fore ut me seuis uerbis protelaret. E. V. Nun-
quàm ne rixa incrucluit usque ad uerbera? X. A. Semel
dumtaxat eò incaluerat utrinque; contenuo, ut minimum
res abfuerit à pugna. E. V. Quid ego audio? X. A. Libra-
bat fistem seuis interim clamoribus intonans, ac dira-
minans. E. V. Non ibi metuebas tu? X. A. Imò uicissim
ego corripiebam tripodem, si contigisset me digito,
sensisset mihi non deesse manus. E. V. Nouum elypei ge-
nus. Deerat colus lanceæ uice. X. A. Sensisset sibi cum
uiragine rem esse. E. V. Ah mea Xantippe non ita de-
cet. X. A. Quid decet? Si ille me non habet pro uxore,
nec illum habitura sum pro marito. E. V. At Paulus do-
cet, uxores oportere subditas esse uiris cum omni re-
uerentia. Et Petrus nobis exemplum proponit Saræ,
quæ maritum suum Abraham dominum appellabat.
X. A. Audiui ista. Sed idem Paulus docet, ut uiri dili-
gant uxores suas, sicut Christus dilexit sponsam suam
ecclesiã. Meminerit ille officij sui, ego memincro mei.
E. V. Sed tamen ubi res in eum statum deuenit, ut alteri
cedendum sit, æquum est uxorem marito cedere. X. A.
Si modò ille maritus est appellandus, qui me habet pro
ancilla. E. V. Sed dic mea Xantippe, post desijt mini-
tari uerbera? X. A. Desijt, & sapuit, alioqui uapulasset.
E. V. Sed tu non desijisti rixari cum illo? X. A. Nec desij-
nam. E. V. Quid ille interea? X. A. Quid? nonnunquam
dormit, somnium hominis, interdū nihil aliud quàm ri-

o s det,

Phœmione
Terentij, Nō
es obsecro
quem semper
te elie dicit
it. Chr. St.
Sophr. Quid
has metus io-
res? Quo loco
pro St. depra-
uatum est est,

Ephes. v.
Colof. iij.
i. Pet. iij.

det, aliquoties arripit testudinem, in qua uix tres habet fides: eam quantum potest pulsans, mihi uociferanti obstrepit. *EV.* Ea res male urit te? *XA.* Sic ut dici uix possit. Aliquando uix tempero à manibus. *EV.* Mea Xantippe, permittis mihi, ut liberius loquar apud te? *XA.* Permitto. *EV.* Idē ius erit tibi apud me. Hoc certē postulat nostra necessitudo, ab ipsis penē incunabulis inter nos inita. *XA.* Vera narras, nec ulla sodalium unquam charior fuit animo meo. *EV.* Qualis qualis est tuus maritus, illud cogita, non esse ius permutandi. Olim inmedicabilibus disidijs remedium extremū erat diuortii: nūc hoc in totū ademptū est, usq; ad extremum uitæ diem ille tuus sit maritus oportet, & tu illius uxor. *XA.* Superi male faxint, qui ius hoc nobis ademerunt. *EV.* Bona uerba, sic uisum est Christo. *XA.* Vix credo. *EV.* Sic habet. Nunc nihil superest, nisi ut uterq; ad alterius mores & ingenium accommodando sese, concordie studeatis. *XA.* An ego possum illum refingere? *EV.* Non minimum momenti est in uxori- bus, quales sint mariti. *XA.* Pulchrē conuenit tibi cum tuo? *EV.* Nunc tranquilla omnia. *XA.* Ergo turbare non nihil erat initio? *EV.* Nihil unquam tempestatis, sed tamen, ut sit inter homines, nonnunquam nubecula quedam oboriebatur, quæ poterant gignere tempestatem, nisi commoditate morum fuisset occursum. Habet suos quisque mores, & est sua cuique sententia: & si uerum fateri uolumus, sunt sua cuique uitia, quæ

quæ si usquam, certē in matrimonio nouisse oportet, non odisse. *EV.* Rectē mones. *XA.* Fit autem frequenter, ut disiliat beneuolentia mutua inter maritum, & uxorem, ante quā alter alteri satis notus sit. Id est in primis cauendum. Semel enim orta simulate, ægre sareitur gratia, præsertim si res ad atrocia conuicia processerit. Quæ glutino committuntur, si statim concutias, facile distrahuntur: cæterum ubi siccato glutino, semel coheserint, nihil firminus. Proinde in initio nihil non faciendum, ut inter uxorem & maritum coalescat, confirmeturq; beneuolentia. Id maxime fit obsequio, morūq; commoditate. Nā beneuolentia quæ sola formæ gratia conciliatur, sermē tēporaria est. *XA.* Sed narra nobis obsecro, quibus artibus pertraxeris maritū ad tuos mores. *EV.* Dicam in hoc, ut imiteris. *XA.* Si queam. *EV.* Facillimum erit, si uelis, nec adhuc seruum est. Nam et ille iuuenis est, et tu puella, ac nondū annus opinor expletus est à nuptijs. *XA.* Vera prædicas. *EV.* Dicā igitur, sed taciturne. *XA.* Maxime. *EV.* Illa prima mihi cura fuit, ut in omnibus esse iucunda marito, ne quid esset quod illius animū offenderet, obseruabā affectū ac sensum illius, obseruabam et tempora, et quibus rebus deliniretur, quibus irritaretur, quemadmodū facere solent ij, qui elephantos ac leones cicurāt, aut similia animantia, quæ ui cogi non possunt. *XA.* Tale animal mihi domi est. *EV.* Qui admodum elephantos, non gestant uestem candidam: nec puniceam

Voces. Ad
uocem homi-
nis equi red-
dantur misio-
res.

Popisima soni-
tus est, prope
modum timi-
dus ueris cre-
pitum, qui sit
ore aut mani-
bus apte com-
plosis nō sine
humore.

Autore Plin.
fulgeras ado-
rare popisima
te, gēum o-
lim consensus
era: un e &
illud Aristo-
phanis,

Ἦγός τὰς
Βγοῦτὰς
ἐπὶ ποτὲρ-
σέῃ.

De palpo Ho-
rat. Cui male
si palpare, re-
calcitrat. Pal-
pari autem est
uola leuiter
percutere ter-
gum equi fero-
cientis.

puniceam, qui tauros, quod his coloribus compertum sit ea animantia efferari. Quemadmodum & tigres tympanorum sonitu sic aguntur in rabiem, ut seipsas dilanient. Et qui tractant equos, habent uoces, habent popismata & palpum, aliq; quibus ferocientes mitigent. Quanto magis decet nos his artibus uti erga maritos, quibus cum nobis, uelimus, nolimus, per omnem uitam est lectum ac lectus cōmunis? xA. Perge quod cœpisti. EV. His animaduersis, attemperabā me illi, cauens ne quid offense nasceretur. xA. Qui nam id poteras? EV. Primum in cura rerum domesti- carum, quæ peculiaris est prouincia matronarū, ad- uigilabā, non solum cauens, ne quid esset prætermis- sum, uerumetiam ut omnia congruerent ad illius sen- sum, in rebus etiā minutissimis. xA. Quibus? EV. Puta, si maritus hoc aut illo cibo peculiariter delectetur, si cibis placeat hoc aut illo modo coctus, si lectus hoo aut illo modo stratus. xA. At quo pacto attempera- res te ei qui domi nō esset, aut esset ebrius? EV. Mane istuc ibam. Si quando maritus uidebatur admodū tri- stis, nec esset appellandi tempus, nequaquā ridebam ac nugabar, quemadmodum nonnullæ mulieres solēt, sed sumebam & ipsa uultum submœstum ac sollicitū. Quemadmodum enim speculum, si probum est, sem- per reddit imaginē intuentis: ita decet matrēfamilias ad effectum mariti congruere, ne sit alacris illo mœ- rente, aut hilari illo commoto. Quod si quando com- motior

motior erat, aut blando sermone leniebam, aut silen- tio concedebam iracundiæ, donec ea refrigerata tem- pus se daret uel purgandi, uel admonendi. Idem facie- bam, si quando plus æquo potus redibat domum, nec id temporis, nisi iucunda loquebar illi: tantum blandi- tijs pertrahēbā ad luctum. xA. Infelix uerō uxorū conditio, si iratis, ebrijs, & quicquid libet patranti- bus maritis, tantum obsequuntur. EV. Quasi uerō hoc non sit mutū obsequiū. Coguntur & illi multa ferre in moribus nostris. Est tamen tempus, quum in re se- ria fas est uxori monere uirū, si quid est alicuius mo- mentinam ad leuia præstat comminere. xA. Quod tan- dem? EV. Quum erit animo uacuo, nec cōmotus, nec sollicitus, nec potus, tum absq; testibus blandē moneri- dus uel rogādus potius, ut in hoc aut illo melius con- sulat rei, aut famæ, aut ualetudini suæ. Atq; hæc ipsa admonitio leporibus, ac facetijs erit condienda. Non- nunq; præfatione ab illo stipulari soleo, ne mihi succen- seret, si quid stulta mulier admonerem, quod ad illius honorem, aut ualetudinē, aut salutē facere uideretur. Vbi monuissē, quæ uolebam, amputaui sermonem illum, & ad alia iucundiora descectebam. Est enim ferē hoc nostrum uitū mea Xantippe, ut semel exor- se loqui, finem facere nequeamus. xA. Aiunt. EV. Illud in primis cauebā, ne præsentibus alijs, maritū obiu- gare, aut ne quid querelarum domo efferrem. Faci- lius sarcitur, si quid inter duos cōmissum est. Quod si quid

Refrigerata, id est, ubi re- mixti siue de- terou t. Ita Fa- bius: Refrige- ato muen- tionis amore. Sic & recan- duse dicitur ira.

Conninere, id est, quali clau- sis oculis dis- simulare te ut- d: re quod ui- des.

si quid extiterit eius generis, ut nec ferri possit, nec uxoris admonitione sanari, ciuilius est, ut uxor querelam deferat ad parentes & cognatos mariti, quam ad suos, & ita querelam temperet, ne uideatur odisse maritum, sed uitium potius mariti. Nec tamen effutiat omnia, ut hic quoque tacitus agnoscat, et amet uxoris ciuilitatem. X A. Philosopham esse oportet, quæ ista præstet. E V. Imò talibus factis maritos ad similem ciuilitatem inuitabimus. X A. Sunt quos nulla ciuilitate corrigas. E V. Equidem non arbitror, sed fac esse. Primum illud cogita, maritus ferendus est, qualis qualis est. Præstabilius igitur est ferre uel sui similem, uel paulò commodiorem factum nostra ciuilitate, quam nostra seuitia peiorem indies. Quid si proferam maritos qui simili ciuilitate correxerunt sponfas suas? Quanto magis decet nos idem præstare aduersus maritos? X A. Narrabis igitur exemplum meo marito dissimilimum. E V. Est mihi familiaritas cum homine quodam nobili, docto, singulariq; morum dexterritate. Is duxerat puellam uirginem, annos natam decem & septem, ruri in parentum ædibus perpetuò educatam, ut nobiles ferè gaudent habitare ruri, ob uenatum & aucupium. Rudem uolebat ille, quò facilius illam ad

Reddit qui soluit, reddit & discipulus, quum recitat audita: nã qui docet aut dicat, quasi credit mutuum.

suos mores fingeret: coepit eam instituere literis ac musica, paulatimq; assuefacere, ut redderet ea, quæ audisset in concione, caterisq; rebus formare, quæ post essent usui futura. Hæc quoniam erant noua puelle, quæ

le, quæ domi suæ fuerat in summo ocio, et inter famulorum colloquia lususq; educata, coeperunt esse tædio. Detrahebatur obsequium, & quum maritus urgeret, illa sine fine flebat, nonnunquam & in terram abiiciebat sese, occipitium illidens solo, quasi mortè optans. Ea ruri rerum cum nullus esset finis, maritus dissimulato stomacho, inuitabat uxorem, ut animi relaxandi gratia uia proficiscerentur rus ad ædes soceri. Ibi libens obtemperabat uxor. Eò quum uentum esset, maritus reliquit uxorem apud matrem et sorores: ipse cum socero prodibat uenatum. Ibi submotis testibus denarrat socero, se sperasse iucundam uitæ sociam, nunc habere perpetuò lachrymantem ac sese discredulantem, nec ullis motis sanabile: orat, ut sibi adsit in medendo filie morbo. Socer respondet, se semel illi tradidisse filiam: quòd si illa non obtemperaret uerbis, uteretur suo iure, & uerbis eam emendaret. Tum gener, Noui, inquit, ius meum, sed malim eam tua uel arte, uel autoritate sanari, quam ad hoc extremum remedium uenire. Socer pollicitus est se curaturum. Post unum atque alterum diem captat tempus ac locum, ut solus esset cum filia: ibi uultu ad seueritatem composito, incipit commemorare, quam illa esset infelici forma, quam non amabilibus moribus, quam sæpe metuisset, ne nullum illi posset inuenire maritum. At ego meo maximo labore, inquit, talem inueni tibi, qualem nulla non optaret si quantumuis felix. Et tamen tu non agnosces quid

Semel non refertur ad his, sed declarat: totum filia tus traditum sponso.

Nam persona
a huiusmodi a-
gebant fabu-
las. Persona
autē est facies
appollinea.

qui l pro te fecerim, nec intelligens te talem habere
maritum, qui nisi esset humanissimus, uix te digna-
retur habere in ancillarum numero, rebellas illi. Ne
longum faciam, sic incanduit patris oratio, ut uix
uideretur manibus temperare. Est enim uir ingenio mi-
re uastro, qui citra personam omnem posset quam-
uis agere concediam. Ibi puella partim metu, par-
tim ueritate commota, accedit ad patris genua, ro-
gans ut praeceptorum uellet obliuisci, se in posterum
memorem fore officij sui. Ignouit pater, pollicitus se
quoque fore patrem amantissimum, si quod pollice-
retur, praestaret. x A. Quid deinde? B V. Puella di-
gressa a colloquio parentis, redit in cubiculum, of-
fendit maritum solum, accidit illi ad genua, & ait:
Marite, haecenus non noui neque te, neque meipsam,
posthac uidebis me aliam factam, tantum obliuiscere
superiorum. Hanc uocem maritus excepit osculo, &
omnia pollicitus est, si illa persisteret eo animo. x A.
Quid persistit? E u. V s; ad mortem, neq; quicquam
erat tam humile, quod illa non alacris ac uolens obi-
ret uolente marito. Tantus amor inter eos natus est
& confirmatus. Post annos aliquot puella crebro si-
bi gratulata est, quod contigisset tali marito nubere,
qui nisi contigisset, eram, inquit, omnium mulierum
perditissima. x A N T. Talium maritorum non mi-
nus rara est copia, quam alborum coruorum. B V L.
iam si molestum non est, referam tibi quiddam de
marito

marito comoditate uxoris correcto, quod nuper ac-
cidit in hac ipsa ciuitate. x A. Nihil est quod agam, et
perquam grata mihi est tua cōfabulatio. B V. Est uir
quidam non postrema nobilitatis: is, ut solet hoc ho-
minū genus, plerumq; uenabatur, ruri incidit in puel-
lam quandam pauperrimae mulierculae filiam: in eam
excepit deperire, homo iam prouectioris etatis. Atque
huius gratia frequenter pernoctabat foris. Praetextus
erat uenatio. Vxor huius, mulier insigni probitate, ne-
scio quid suspicās, peruestigauit furta mariti sui, et co-
profecto nescio quō, adiit casam illam rusticā, expi-
scata est de toto negotio, ubi dormiret, unde biberet,
quis esset apparatus conuiuij. Nihil erat ibi supellesti-
lis, sed mera paupertas. Abijt matrona domum, ac
mox redijt, secum adducens lectum commodū & ap-
paratum, uasa aliquot argentea, addidit pecuniā, ad-
monens ut si quando rediret ille, tractaret eū ciuilius,
dissimulans interim sese uxorem esse, ac sororem esse
simulans. Post dies aliquot redit eō furtim maritus,
uidet auctam supellestilem, et apparatus lautiozem.
Rogat, unde is nitor insolitus: aiunt matronam quan-
dam honestam illi cognatam haec aduexisse, ac man-
dasse ut honestius posthac acciperetur. Ilico tetigit
animum illius suspicio, uxoris hoc esse factum. Reuer-
sus domum, rogat, num illic fuisset: illa non negat. Ro-
gavit & quo tandem consilio misisset eō supellestile.
Mi uir, inquit, assuetus es uitae commodiori. Videbam
p illic

illic te durius accipi, putabam esse officij mei, ut quando ita tibi cordi est, lautius illic habereris. x a n. O matronā nimium bonā. Ego citius pro lecto subtraxissem illi fasciculum urticarum, ac tribulorum. e v. Sed audi finem. Vir perspecta tāta probitate, tantaq; mansuetudine cōiugis suæ, nunquā deinde usus est fortuito concubitu, sed domi semet oblectauit cū sua. Scio tibi notum esse Gilbertum Bataui. x a n. Noui. e v. Is, ut scis, florenti etate duxit uxorem iam prouectiorem ac uergenti etate. x a. Dotem fortasse duxit, nō uxore. e v. Sic est. Is fastidies uxoris, adamabat mulierculam, cum qua se subinde oblectabat foris. Raro domi prandebat aut cœnabat. Quid tu hic eras facturā? x a. Quid? Ego illi adamata inuolasssem in capillos, & maritum exeuitem ad illam perfudissem lotio, ut sic unctus iret ad conuiuiū. e v. At quando hæc prouidentius. Inuitabat muliereculā domum suam, comiter accipiebat. Ita maritum quoq; sine ueneficijs domum pertraxit. Et si quando foris cœnabat cū illa, misit eō missum aliquem elegantiorē, iubens, ut suauiter uideret. x a. Ego malim mori, quā esse lena mei mariti. e v. Verum interim rem ipsam expende. Nōne hoc multo satius erat, quā si scuitia sua prorsus alienasset maritum, ac totam etatem in iurgijs exegisset? x a. Fateor minus esse mali, sed ego non possem. e v. Vnū adijciam, atq; ita discedā ab exemplis. Hic uicinus noster, uir probus & integer, sed paulō iracundior,

Vergenti etate, inclinata ad senium. Sic ea uoce absolute usus est Suet. Inuolasssem in capillos. Sic pugnant mulieres. sic Terent. Alioqui inuolare non nunquam sonat furari. Ca null. Huc rede pallum mihi meū, quod inuolasti.

Perfudissem lotio. Id accidit Socrati: & olim Ioni undique ibant ad conuiuium.

quodam die pulsauerat uxorem suam, sceminam laudatissimam. Ea se recepit in intimū conclave, atq; illic lachrymans, atque singultiens decoquebat animi agritudinē. Aliquanto post per occasionem eodem ingressus est maritus, reperit uxorem flentē. Quid, inquit, hic lachrymas ac singultis, puerorum more? Tum illa prudenter: Quid, inquit, an non hoc satius, ut hic deplorem malum meum, quā si in uia uociferer, quemadmodū solent aliæ mulieres? Hoc dicto tam uxorio fractus ac uictus hominis animus, data dextra pollicitus est se posthac nunquā in illam coniecturum manus, nec fecit. x a. Ego idem impetraui à meo diuersa ratione. e v. Sed interim est inter uos bellum perpetuum. x a. Quid igitur uelles me facere? e v. Primum mussanda est tibi omnis iniuria mariti, & animus illius officijs, comitate, māsuētudine paulatim est conciliandus: aut uinces tandem, aut certe multo comodiore uteris, quā nunc uteris. x a. Ille ferocior est, quā ut ullis officijs mansuescat. e v. Eia, ne dixeris. Nulla est fera tam immanis, quin officijs cicuretur, ne desperes in homine. Fac periculum menses aliquot, me accusa, nisi senseris consiliū hoc tibi fuisse bono. Sunt etiā uitia quædam ad quæ tibi conuincendū est. illud ante omnia tibi cauendū censeo, ne quid rixæ moucas in cubiculo, aut in lecto, sed curandū est, ut illic omnia sint festiua ac iucunda. Etenim si is locus qui diluendis offensis, sarcindēq; gratiæ cōsecratus est,

Mussanda distimulanda, uel tacite ferendas

Sacra planari dicuntur: lectus autē locus est dicantur re- cōcinnandae beneuolentiae. Hec est sententia Plutar. in praeceptis conjugali- bus.

lite aut egritudine quapiā profanetur, iam sublattum est omne remedium beneuolentiae reconciliandae. Sunt enim foeminae quaedam tam morosae, ut in ipso etiam coitu querantur ac rixentur, eamq; uoluptatem, quae diluere solet ex animis uiro- rum, si quid inerat molesti, morum fastidio reddāt insuauem, pharmacum ipsum uitiantes, quum licuisset mederi offensis. x A. Istud mihi frequenter accidit. e v l. Atqui tametsi semper est cauendū uxori, ne quare molesta sit uiro, tamen id maxime studere debet, ut in eo congressu se uiro praebeat modis omnibus commodam et iucundā. x A. Viro, mihi cum belua res est. e v. Mitte male loqui: fere nostra culpa uiri mali sunt. Sed ut ad rem redeā. Qui uersantur in priscis fabulis poetarum, narrant Venerem(eam faciunt Deam coniugij praesidem) habere cestum arti Vulcani confectum: in eo contextum esse quicquid est amatorij medicamenti, eo se cingit, quoties cōgressura est cū marito. x A. Fabulā audio. e v. Verum, sed audi, quid sibi uelit fabula. x A. Dic. e v. Illud docet, uxore omnē curā adhibere oportere, ut in congressu coniugiali iucūda sit marito, quod re- calefcat ac redintegretur amor ille maritalis, et discutiatur ex animo, si quid erat offensionis aut tēdij. x A. Sed unde nobis cestus ille? e v. Nihil opus ueneficijs aut incantamentis. Nullum incantamentum efficacius quā morum probitas cum suauitate coniuncta. x A. Ego tali marito blandiri non possum. e v. At hoc tua refert

refert, ut desinat esse talis. Si Circes artibus posses ma- riu uertere in suum aut uirum, faceres? x A. Nescio. e v. Nescis? An malles habere suum maritum, quā hominem? x A. Equidem malim hominem. e v. Age, quid si Circes artibus posses ex temulento reddere sobrium, ex prodigo frugalem, ex cessatore diligentem, nōne faceres? x A. Planē facerem: sed unde mihi istae artes? e v. Atqui istas artes habes in te, si modō uelis adhibere. Tuus, uelis, nolis, sit oportet. Quō meliorē eum reddideris, hōc magis consulueris tibi. Tu tantum oculos habes defixos in illius uitia, eaq; tibi exag- gerant odium, & hac ansa tantum arripis illum, quae teneri non potest. Illa potius contemplare quae sunt bona in illo, & hac ansa praeinde illum, quae teneri po- test. Ante quā illi nuberēs, tempus erat expendendi quid haberet malorum. Oportebat enim non oculis so- lum, uerum etiam auribus maritum deligere: nūc me- dendi tempus est, non accusandi. x A. Quae mulier unquam auribus cepit maritū? e v. Oculis capit, quae nihil aliud spectat, quā corporis formam: auribus, quae diligenter obseruat, quid fama de illo praedicet. x A. Pulchri mōnes, sed sero. e v. At non serum est studere corrigendo marito. Ad eam rem conducet, si quid pignoris ex te natum fuerit uiro. x A. Iam natum est. e v. Quando? x A. Iam pridem. e v. Quot menses sunt? x A. Ferme septem. e v. Quid ego au- dio? Tu nobis trimestris foetus iocum renouas? x A. N.

Nequaquam. *EV.* Ita necesse est, si tempus à nuptiarum die supputas. *XA.* Imò ante nuptias fuerat mihi cū eo colloquium. *EV.* L. An ex colloquio nascuntur pueri? *XA.* Fortè solam nactus, cœpit alludere, titillans axillas ac latera, quò me prouocaret ad risum. Ego nō ferens titillationem, me resupinabam in lectum, ille incumbens figebat oscula, nec satis scio quid egerit præterea: certe paucis post diebus uterus cœpit intumescere. *EV.* I nunc, & maritū contemne, qui si lusitans gignit liberos, quid faciet quum serio rem aget? *XA.* Suspicio & nunc me gravidam esse. *EV.* Euge contigit felici fundo bonus cultor. *XA.* Hac in parte plus præstat quàm uellem. *EV.* Ista querela tibi cum paucis uxoribus est communis. Sed inter uos intercesserat pactū connubiale? *XA.* Intercesserat. *EV.* Leuius igitur peccatum est. Est ne proles mascula? *XA.* Est. *EV.* Illa uos rediget in gratiam, si tu uel paululum te met accommodes. Quid alij prædicant de tuo marito sociales, & quibus cum habet commercium foris? *XA.* Prædicant eum esse moribus commodissimis, comem, liberalem, amicum amico. *EV.* L. Et ista mihi bonam spem faciunt, illum fore qualem uolumus. *XA.* N. At mihi uni talis nō est. *EV.* Sed tu te illi præbeto, qualem dixi, meq; pro Eulalia uoca Pseudolaliam, nisi tibi quoq; talis esse cœperit. Quin & illud cogita, illum adhuc iuuenem esse, nondum opinor, egressum annos uiginti quatuor, nondū nouit, quid sit esse patremfamilias.

Eulalia a bene loquendo nomē habet, pseudolalia, a mendaciorum quacitate.

remfamilias. Iam non est tibi cogitandū de diuortio. *XA.* At frequenter cogitauī. *EV.* Verū ea cogitatio si quādo tibi inciderit in mentē, primū reputa tecū, quā nihil res sit foemina diuulsa à uiro. Summū de cuius matronæ est, morigeram esse suo coniugi. Ita natura comparatum est, ita uoluit Deus, ut mulier tota pendeat à uiro. Tantum cogita id quod res est, maritus est, alius non potest obtingere. Deinde ueniat in mentem puellus ille duobus communis. Quid de illo statues? Auferes tecum? fraudabis maritū sua possessione. Relinques apud illū? spoliabis teipsam eo, quod nihil habes charius. Postremo dic mihi, habēs ne quæ tibi malè uelint? *XA.* Habeo nouercā germanam, præterea socerū huic similitimā. *EV.* Adeo tibi malè uolūt? *XA.* Cuperent extinctam. *EV.* Et ista tibi fac ut in mentem ueniant. Quid enim illis possis facere gratius, quā si uideant te diuulsam à marito, uiduam, imò plus quā uiduam uiuere? Nam uiduis licet alteri nubere. *XA.* Equidē probo tuum consilium, sed tædet diutini laboris. *EV.* At reputa quantum laborum sumpseris prius, quā hūc psittacum docueris quædā humana uerba sonare. *XA.* Plurimum profectō. *EV.* Et piget operam sumere in fingendo marito, qui cum perpetuo suauiter degas ætatem? Quantum laboris sumunt homines, ut equum sibi commodum reddant? & nos pigebit adlaborare, ut mariis utamur commodioribus? *XA.* Quid faciam? *EV.* B. Iam dixi. Cura ut domi

Nouercā germanā, non de gente aut: sorore sentit, sed germanam dicitur. No- uercarum autē est odisse priuignos.

niteant omnia, ne quid sit molestia, quod illum exigat ex adibus. Tu te illi comē praebe, semper interim me mor reuerentia cuiusdam, quam uxor debet marito. Absit tristitia, sed absit et petulantia: nec putida sis, nec lasciuia. Sit apparatus domi lautus. Nosti palatū mariti: quod illi suauissimū est, id coquito. Quin etiam ijs, quos ille amat comem et affabilem te praebeo. Hos frequenter ad conuiuium uoca. In conuiuiū factū, ut leta plenaq; hilaritatis sint omnia. Denique si quando ille uino letior pulsabit suam testudinem, tū uoce accinito. Sic assues facies maritum manere domi, et minues impensas. Sic enim ille cogitabit tandem, Ne ego insigniter insano, qui foris magna rei famēq; iactura uictitum cum scorto, quum domi habēa uxorē multo lepidiorem, meiq; amantiorē, apud quam nitidus ac lautius accipi liceat. x a. An credis necessariū, si tentem? v. Me uide. Ad me recipio. Interim et maritum tuum aggrediar, admonebo et illum sui officij. x a. Laudo consilium: at uide ne quid huius rei suboleat ipsi, misceret cœlum terrā. ev. Ne metue. Ita per ambages temperabo sermonem, ut ipse mihi narret, quid inter uos sit turbarum. Hoc factū, meo more tractabo illum blandissimē, et, ut spero, tradam eum tibi commodiorem. De te per occasionem mentiar, quā amanter de illo sis loquuta. x a. Christus bene fortunet, quod agimus. v. Aderit, modō ne des sis tibi.

Miscere cœli
terre, de uehe
menti pertur
batione dictū
est prouerbū
luue. Licet et
mare cœlo
confundas,
homo sum.

MILI

M. Salue mi frater. c a. Salue et tu germane charisime. m i. Vix te agnosco. c a. Adeone consenui intra biennium? m i. Non, sed caput rasum, noua uestis facit, ut mihi uidearis aliud quoddam animal. c a. Itāne non agnosceres uxorem tuā, si tibi occurreret induta noua ueste? m i. Non, si tali. c a. At ego te probe agnosco, cui non solum uestis mutata est, uerum etiam facies, totusq; corporis habitus. Quot coloribus pictus es? Nulla auis aequē uariat plumas suas. Tum quānam secta quānam nihil iuxta naturam aut morē communiem. Adde tonsum uerticem, barbā semirasam, filuam, quae supra labrum superius est, perplexam, nec aliter hinc et hinc prominentem, quā solent infilibus pili longiores. Nec una cicatrix scindit uultum, ut Samius quispiā literatus uideri possis, de quo iocus est prouerbij. m i. Sic decet redire ē bello. Sed dic mihi, erat hic tanta bonorum medicorum inopia? c a. Quam ob rem? m i. Quia nulli commiseris, sanandum cerebrum tuum prius, quā in hanc seruitutē te precipitē dares. c a. Itāne uideor insansisse? m i. Maxime. Quid erat necesse hic te sepeliri ante tempus quā esset inde cōmode uiueres in mūdo? c a. An nunc non uideor tibi in mundo uiuere? m i. Non per Iouem. c a. Dic quā ob rē? m i. Quia non licet ambulare, quō uelis. Huic loco uelut canes includeris. Adde rasuram,

p s uestem

Samius literatus, in cicamricos prouerbij uide Chlades, Sepeliri ante tempus. Alii fit huc, quod dicuntur mūdo mortui.

uestem prodigiosam, solitudinem, piscium perpetuum
esum, ut mirer teipsum non uerti in piscem. CA. Si uer-
terentur homines in omnia quibus uestiuntur, tu iam
pridem porcus esses. Nam suilla soles delectari. M. I.
Non dubito quin iandudum poeniteat te instituti: pau-
cos enim comperio, quos non capiat poenitudo. CA.
Hoc illis usus uenit, qui se in hoc uite genus uelut in pu-
teum precipitant: ego descendi sensim & consulto,
prius explorato meipso, perspectaq; tota huius uite
ratione, iam annos natus uiginti octo, qua etate sibi
quisque notus esse potest. Quod ad locum attinet, tu
quoq; loco angusto concluderis, si totius mundi con-
sideres amplitudinem. Nec refert quam spaciosus sit
locus, modo nihil desit ad uite commoditatem. Multi
raro, aut nunquam exeunt ciuitatem, in qua nati sunt:
qui si uetarentur exire, magnopere sibi displicerent,
& incesceret illis mira libido relinquendae ciuitatis:
hic affectus uulgaris est, quo ego careo. Imaginor hic
totum esse mundum, & haec tabula mihi totum terrarum
orbem representat, quem ego cogitatione iucundius si-
mul & tutius perambulo, quam is qui nauigauit ad
nouas insulas. M. I. Hic tu propemodum dicis uerum. CA.
Rasuram danmare non potes, qui uolens tondearis,
utiq; commoditatis gratia. Mihi rasura, si nihil aliud,
certe reddit caput purius, ac fortasse salubrius. Veni-
tie quam multi patricij totum etiam caput radunt? Quid
autem habet prodigiosum uestis? Nonne tegit corpus?

Ad

Ad duplicem usum a libetetur uestis, ut depellatur iniuri-
a celi, eaq; uelet, quae pudor iubet tegi. An non hos
usus praebet haec uestis? Sed offendit color: quis color
magis decet omnes Christianos, quam is, qui datus est
omnibus in baptismo? Dictum est tibi quoq; Accipe uestem
candidam. Haec itaq; uestis admonet me, quid pro-
miserim in baptismo, nimirum innocentiae perpetuum
studium. Porro solitudinem si uocas turbam fugam, hoc
exemplum est non nostrum, sed ueterum prophetarum, atq;
etiam philosophorum ethnicorum, & quibuscunque
bonae mentis cura fuit: imo poetae, astrologi, ac simili-
bus artibus dediti, quoties aliquid magni ac supra uul-
gius hominum moluntur, secessum querere solent.
Quor autem uoces hanc solitudinem? Vnius amicali confa-
bulatio pellit solitudinis tedium. Hic habeo sodales
omnium rerum plus quam sedecim. Ad haec interui-
sunt amici crebrius quam uellem, aut expedit, & tibi
uideor in solitudine uiuere? M. I. At non semper licet
cum his confabulari. CA. Nec semper expedit. Atq;
hoc iucundior est confabulatio, quod uoluptatis gra-
tiam augeat interrupta copia. M. I. L. Non pessime con-
iectas. Nam mihi quoque suauiores sunt carnes re-
uoluto pascha post quadragesimam. CA. Nec inte-
rim tamen, quum maxime uideor solus, desunt mihi
confabulones longe festiuiores ac suauiores istis uul-
garibus congerronibus. M. I. Vbi sunt? CA. Vides hic co-
dicem Euangelicum, in hoc mecum fabulatur ille, qui
olim

Interrupta co-
pia. Iuuat. V-
oluptates com-
mendat. Iarior
usus.

olim additus facundus comes in uia duobus discipulis proficiscentibus in Emauentem, effecit, ut non sentirent itineris laborem, sed sentiret dulcissimum cordis ardorem, inhiantes militis illius sermonibus. In hoc mihi loquitur Paulus, in hoc Esaias, ceterique prophetae. Hic mecum confabulatur dulcissimus ille Chrysostomus: hic Basilius: hic Augustinus: hic Hieronymus: hic Cyprianus: ceterique non minus eruditi, quam facundi doctores. An nosti illos tam amoenos confabulones, quos cum his cōferas? An in tali sodalitia quod mihi nunquam non adest, reputas obrepere posse solitudinis tedium? MI. Mihi frustra loquerentur non intellecturo. CA. Iam quid refert quibus rebus hoc corpusculum alatur? cui minimo satis sit, si iuxta naturam uiuamus. Vter nostrum habitior, tu qui uesceris perdicibus, phasianis, et capis, an ego qui uiuo piscibus? MI. Si tibi esset uxor, ut mihi est, minus haberes succi. CA. Et ideo sufficit quilibet cibus, et quantumuis exiguus. MI. Sed interim agitas uitam Iudaicam. CA. Bona uerba: Christianam si non assequimur, certo sequimur. MI. In ueste, cibo, preculis, ceterisque caeremoniis ponitis fiduciam, neglecto studio pietatis Euangelicae. CA. Quid alij faciant non est meum iudicare: ego his rebus nequaquam confido, minimumque tribuo, sed in animi puritate et in Christo colloco fiduciam. MI. Cur igitur obseruas? CAR. Ut mihi pax sit cum fratribus meis, et ne cui quoquo modo sim offensus. Nolim

auterno

idem offendere quenquam ob huiusmodi res leuiculas, quas nihil est negotij seruare. Ut sumus homines quascunque ueste tecti, minutissimarum etiam rerum similitudo aut dissimilitudo conciliat, aut dirimit concordiam. Rasum caput, aut uestis color, per se quidem non commendat me Deo. Sed quid diceret populus, si comam alerem, aut tuam istam uestem sumerem? Reddidi tibi rationem mei consilij, nunc quaeso ut mihi uicissim tui consilij rationem reddas, dicasque ubi cessauerint omnes boni medici, quum relictam domi uxorem iuuentula et liberis, proficisceris in militiam, uili salario conductus ad iugulandos homines, idque tui quoque capitis periculo. Neque enim tibi res erat cum fungibus aut papaueribus, sed cum armatis uiris. Vtrum uero putas infelicius, iugulare Christianum hominem ob mercedulam, à quo nunquam sis laesus, an teipsum simul et corpus, et animam in aeternum exitum mittere. MI. Fas est occidere hostem. CA. Fortassis est, si impetatur patria tua. Tum prius uideri potest, pugnare pro liberis et uxore, pro parentibus et amicis, pro aris et focis, pro tranquillitate publica. Quid isthuc ad tuam militiam mercenariam? Ego, si perissem in hoc bello, non redemissem animam tuam uitiosa nuce. MI. Nō? CA. Non, ita me Christus bene amet. Iam utrum existimas durius, obedire bono uiro, quem nos Priorem uocamus, qui uocet ad preces, ad sacram lectionem, ad doctrinam salutarē, ad psallendum Deo: an obedire barbaro

Fungi fragiles sunt, & papaueres solent de collari baculo.

Pro aris & focis, uerba sunt historicis peculiaris. Per aram significat religionem deorum: per focum rem domesticam. Nam & focus faceret latibus.

baro

baro cuiuspiam Centurioni, qui sepe magnis de nocturnis itineribus uocet quod lubet, ac reuocet, qui bombardarum ictibus obijciat, qui iubeat te stare loco, aut occisurum, aut occidendum. M. I. Minus narras, quam res habeat malorum. C. A. Si quid ego deflexero a disciplina huius instituti, poena est admonitio, aut aliud leue quiddam: tibi, si quid committas aduersus leges imperatorias, aut pendendum est, aut nudo inter intetatas in te lancearum cuspides eundum: Nam plecti capite beneficium est. M. I. Non possum refragari ueris. C. A. Iam cultus iste satis indicat te non multum nummorum referre domum. M. I. Nummorum mihi iam pridem ne pilus quidem fuit, imò multum aeris alieni confluui. Proinde huc deflexi, ut me instruas uaticio. C. A. Utinam huc deflexisses, quum properares in sceleratam istam militiam. Sed unde tanta nuditas? M. I. Rogas unde? Quicquid ex salario, quicquid ex praedationibus, sacrilegijs, rapinis, furtis parare licuit, id totum absuuebatur in uina, scorta, & aleam. C. A. O te miserum. Et interim uxorcula, cuius gratia Deus iussit relinquere patrem & matrem, domi mœrebat deserta cum paruis liberis. Et interea tibi uidebaris uiuere, in tantis miserijs, in tantis sceleribus? M. I. Hoc fallebat sensum malorum, quod innumeros haberem malorum socios. C. A. Quin illud uereor, ne uxor te non agnoscat. M. I. Qui sic? C. A. Quia sic cicatrices pinxerunt tibi nouam faciem. In fronte quam fossam habes? Vi-

detus

detur tibi exectum fuisse cornu. M. I. Imò si rem nosset, gratulaberis mihi hanc cicatricem. C. A. Quam ob rem? M. I. Minimo minus aberat, quin perierim. C. A. Quid erat mali? M. I. Cuidam tendenti rupta est ballista charibaea, eius fragmentum insilijt in frontem. C. A. Et in bucca cicatricem habes palmo longiorem. M. I. Hoc uulnus accepi in pugna. C. A. Bellica? M. I. Non: inter aleam ortum est disidium. C. A. Iam & in mento uideor nescio quid gemmarum. M. I. Nihil est. C. A. Sufficor tibi contractam scabiem, quam uocant Hispanicam. M. I. Recte diuinas mi frater. Tertium ea laboraui usque ad uitae periculum. C. A. Vnde hoc mali accidit tibi, ut sic incuruus incedas, quasi esses nonagenarius, aut quasi messor quispiam, aut quasi delumbatus esses fuste? M. I. Morbus ita contraxit nervos. C. A. Na hic magnificam passus es metamorphosin. Antehac eras eques, nunc ex Cetauro factus es animal semireptile. M. I. Haec nimirum est alea Martis. C. A. Imò haec est insania tuae mentis. Quas uerò manubias uxori tuae, liberisque tuis referes domum? lepram? Nam ista scabies nihil aliud est, quam leprae species: nisi quòd ideo non uitatur, quia multorum est communis, praecipue nobilium: at ob hoc ipsum magis debebat uitari. Nunc istud malum affricabis ijs, qui tibi debuerant esse charissimi: & ipse per omnem uitam putre cadauer circumferes. M. I. Quaeso te frater, ut desinas, satis malum est, etiam si non accedat obiurgationis molestia.

C. A.

CA. Quotam autem malorum partē commemorauit
Ista corporis duntaxat sunt. Iam animam, uerò qua-
lem reportas, quanta scabie putrem, quot uulneribus
sauciam? MI. Tam puram refero, quam est cloaca Pa-
risijs in uia, quæ dicitur uulgo Maberti, aut latrina
publica. CA. Vere ne multò peius oleat apud Deum
et angelos eius. MI. Sed iam rixæ satis est, dic ali-
quid de sarciedo uiatice. CA. Mihi nihil est quod de-
experiar quid uelit Prior. MI. Atqui si quid daretur,
essent tibi paratæ manus: nunc multæ obstant difficul-
tates, quando numerandum est aliquid. CA. Quid alij
faciant, ipsi uiderint, mihi nec ad accipiendum, nec ad-
dandum sunt manus. Verum de his à prandio: nunc
tempus monet, ut accumbamus.

PSEUDOCHEI ET PHILETYMI.

Pseudocheus
sutor menda-
ciorum.
Philetymus a-
mās ueniens.

PH. Vnde tibi scatet tanta mendaciorum uis? P S. Vnde
de suppetunt araneæ fila? PH. Non est igitur artis,
sed naturæ? P S. A natura profecta sunt semina, ars
et usus auxere facultatem. PH. Non te pudet? P S.
Non magis quam coccycem suæ cantionis. PH. At ti-
bi in manu est mutare cantionem tuam; et in hoc est
homini data lingua, ut uera prædicet. P S. Imò ut con-
ducibilia. At non semper expedit uera dicere. PH.
Ita nonnunquam conducit habere manus furaces. Et
hoc uitium esse tuo cognatum testatur etiam populare
prouerbiū. P S. Vtrumq; uitium honestis munitur auctori-
bus: illud habet Vlyssæ tantopere laudatū ab Homero,
hoc

hoc Mercurium etiam Deum, si poetis credimus. PH.
Cur igitur uulgus execratur mendaces, fures etiam
subiguntur in crucē? P S. Non ideo quod mentiantur,
aut furentur, sed quod inscite mētiuntur, aut furētur,
uel quia præter naturam, uel quia non satis callentes
artem. PH. Est ne scriptor quispiā, qui tradit artem
mentiendi? P S. Bonam artis partem monstrauere tui
rhetores. PH. Hi quidē tradūt artē bene dicendi. P S.
Verum, sed bona pars bene dicendi est scite mentiri.
PH. Quid est scite mentiri? P S. Vis defuniam? PH.
Volo. P S. Est ita mentiri, ut lucro sit, nec deprehen-
di possis. PH. L. At quotidie deprehenduntur multi.
P S. Isti non sunt artifices absoluti. PH. Es igitur tu
absolutus artifex? P S. Propemodum. PH. Experire
an me possis mentiendo fallere. P S. Et te quoque pos-
sim uir optime, si libeat. PH. Dic igitur aliquod men-
daciū. P S. At iam dixi. Num deprehendisti? PH.
Non. P S. Agē fac sis attentus. Nunc incipiam men-
tiri. PH. Sum attentus, dic aliquid. P S. At iā iterum
mentitus sum, te non deprehendente. PH. Equidem
nihil adhuc audio mendacij. P S. Audisses, si calle-
res artem. PH. Proinde commonstra tu. P S. E. Pri-
mum appellauit te uirum optimum. An non isthuc est
insigne mendacium, quum ne bonus quidem sis: et si
bonus esses, optimus dici non possis, quum sint inu-
meri te meliores? PH. Hic plane sefelleras. P S. E.
Iam fac periculum, an possis alterum mendacium ex

te deprehendere. P H. Non possum. P S. Hic desydero ingenium, quod alibi pręstas. P H. Fateor, ostende tu. P S. Quum dicerem, nunc incipiam mentiri, nōne magnifice mentiebar, quum tot annos assueuerim mentiri, & paulō ante, quā hoc dicerem essem mentitus? P H. Mirum pręstigium. P S E. Sed nunc saltem monitus arrige aures, ut deprehendas mentientē. P H. Arrexi, dic. P S E. Imō iam dictum est, & tu meum mendacium es imitatus. P H. Tu mihi persuadebis, quod nec aures habeam, nec oculos. P S. Quum homini sint aures immobiles, ut nec arrigi possint, nec demitti, mentiebar te arrecturū aures. P H. Talibus mendacijs plena est omnis hominū uita. P S. Non talibus tantum ō bone. Nam hæc ludicra sunt, sunt quę rem adferant. P H. Turpius est lucrum ex mendacio quā ex lotio. P S E. Verum est, inquam, sed ijs, qui mentiendi nesciunt artem. P H. Quam igitur tu calles artem? P S. Non æquum est, ut te gratis doceam, numerā, & audies. P H. Non emo malas artes. P S. Donas igitur gratis fundum tuum? P H. Non sic insano. P S. At ego ex hac arte mea certiores capio fructus, quā tu ex tuo fundo. P H. Manebit tibi ars tua, tantū profer specimen, ut intelligā non omnino uanū esse quod dicis. P S. Accipe igitur specimen. Multis multorum negocijs memet admisceo, emo, uendo, recipio, sumo mutuo, accipio depositū. P H. Quid tum postea? P S. Atq; hic potissimū capto eos, à quibus non facile depre/

Specimen, id
est, gustū, uel
exemplum.

deprehendar. P H. Quos? P S. Stupidos, obliuiosos, incogitantes, longe semotos, & mortuos. P H. Certū est mortuos neminē redarguere. P S. Si quid cui uendo in diem, diligenter annoto in libellis rationum. P H. Quid deinde? P S. Vbi reddēda est pecunia, plus imputo mercium emptori, quā accepit. Is si incogitans est, aut obliuiosus, mihi certum est lucrum. P H. Quid si deprehendat? P S. Profero librum rationalē. P H. Quid si is doceat, & euincat, se non accepisse quod imputas? P S. Reclamo quantum possum. Nā in hac arte prorsus inutilis est pudor. Deniq; extrema ancora est, ut aliquid cōminiscar. P H. Quid palām deprehensus? P S. Nihil est facilius, errauit famulus, aut ipse lapsus sum memoria. Scitum est multas simul miscere rationes, hic facilius est imponere. Exempli causa: Sunt quędā disjuncta quōd soluta sit pecunia: sunt alia, pro quibus nihil numeratum est. Hęc in posterioribus codicillis misceo, sic ut nihil dispungā. Vbi supputatur contendimus, & uinco plerūq; uel per iurio. Est et hoc artis: ferē rationem in eo cum accinādo ad iter, et imparato. Nā mea mihi semper parata sunt. Deponitur aliquid apud me, seruo clām apud me nec reddo. Longum est prius quā resciscat ille, ad quem res missa est. Tandem si non licebit inficiari, dico mihi perisse, aut contendo me misisse, quod nō misse, inculso aurigas. Postremo si uitare non possum, quin reddā, reddo accisum. P H. Bella uerō ars. P S. Non/

minquam eodem nomine bis accipio pecuniā, si liceat. Prīmū domi, deinde illic, quō proficiscor: et nusquam nō sum. Interim tēpus inducit obliuionē, cōfunduntur rationes, aliquis moritur, aut suscipit longinquā peregrinationē: ut omnia pessime cadant, saltē interim usus sum aliena pecunia. Nonnullos etiā capto specie benignitatis, ut faucant mentienti, sed semper de alieno: de meo nec matri darē teruncium. Quanquā autē in singulis uideatur lucrum exiguum, ex multis tamē (multis enim memet, ut dixi, misceo) nascitur aceruus haud quaquam poenitendus. Porro ne deprehendar, quū multæ sunt technæ, tū illa præcipua: omneis omnium epistolas, quas possum intercipio, resigno, ac lego. Si quid obfuturum suspicor, premo: aut si reddo, reddo meo tempore. Ad hæc inter longo semotos interuallo, mendacijs meis sero similitatem. **PHI.** Quis isthinc usus? **P.S.** Geminus: Primum, si non præstatur, quod alterius nomine promisi, & quo nomine munus etiam accepi: nam fumos huiusmodi magno uendo: fingo per illum aut illum stetisse, quō minus perfectum sit. **PH.** Quid si neget ille? **PSEV.** Is procul abest, puta Basileæ, ego polliceor dare in Anglia. Deinde fit: ut orta similitate neuter alteri credat, si quid incuser. Habes specimen artis. **PHIL.** At istam artem nos crassiores solemus uocare furtum, qui ficum uocamus ficum, & scapham scapham. **PSEV.** O hominem iuris Cæsarei rudem. An licet intendere actionem furti

furti ei qui suppressit depositum, aut qui abiurat munus, aut simili technæ imposuit? **P.H.** Oportuit. **P.S.** Proinde uide: prudentiam artificum. Ex his plus est lucri, aut certe tantundem, & minus est periculi. **P.H.** Male sit tibi cum tuis technis ac mendacijs. Non enim libet dicere, uale. **P.S.E.** Tu ringere cum tua pannoſa ueritate, ego interim suauiter agam cum meis furtis ac mendacijs, dextro Vlyſſe ac Mercurio.

NAVFRAGIVM.

ANTONIVS, ADOLPHVS.

AN. Horrēda narras. Est isthuc nauigare? Prohibeat Deus, ne mihi quicquam unquam tale ueniat in mentem. **ADO.** Imò quod hæcenus commemorauī, lusus merus est præ his quæ nunc audies. **ANT.** Plus satis malorum audiui. inhorresco te memorāre. **AD.** Imò mihi iucundi sunt acti labores. Ea nocte quiddā accidit, quod magna ex parte spem salutis ademit nauclero. **AN.** Quid obsecro? **AD.** Nox erat subluſtris, et in summo malo stabat quidam è nautis in galea, sic enim uocant opinor, circumspectans, si quam terram uideret, huic coepit asistere sphaera quædam ignea: id nautis tristissimum ostentum est, si quando solitarius ignis est: felix, quū gemini. Hos uetustas credidit Castorem & Pollucem. **AN.** Quid illis cū nautis, quorum alter fuit eques, alter pugil? **ADO.** Sic uisum est poetis. Nauclerus qui clauo asidebat, Socie, inquit, (nam eo nomine se mutuo compellant nautæ) uidēs ne

Vlyſſe ac Mercurio,
Vlyſſes ab Homero fingitur uaser, ac mēdax. Mercurius adfert lucrum, uaser et ipse ac iurax.

Horrēda narras, Ex abrupto incipit colloquiū more comœdiarū.

Subluſtris, quæ non nihil habebat lucis

Castorem & Pollucē Vide Plu. li. ij, capi. xxxvii. Claudat latus, id est, alter lateri. Sic Hor. Vt ne tegam spurco Dame latus

quod sodalitiū tibi claudat latus? Video, respondit ille, & precor, ut sit felix. Mox globus igneus delapsus per funes deuoluit sese usq; ad nauclerum. A N T. Num ille exanimatus est metu. A D. Nautæ assuevere monstris. Ibi paulisper cōmoratus, uoluit se per maringes totius nauis: inde per medios foros dilapsus cunauit. Sub meridiē cœpit magis ac magis incrudescere tempestas. Vidisti ne unquam alpes? A N. Vidi. A D. Illi montes uerrucæ sunt, si conferantur ad undas maris. Quoties tollebamur in altū, licuisset lunam digito contingere: quoties dimittēbamur, uidebamur dehiscente terra recta ire in tartara. A N T. O insanos qui se credunt mari. A D. Nautis frustra luctantibus cum tempestate, tandem nauclerus totus pallens nos adiit. A N T. Is pallor præfagit aliquod magnum malum. A D O L. Amici, inquit, desij esse dominus nauis meæ: uicere uenti, reliquum est ut spem nostram collocemus in Deo, & quisque se paret ad extrema. A N.

O uerē Scythicam concionem. A D O. In primis autem, inquit, exoneranda est nauis. Sic iubet necessitas, durum telum, præstat consulere uitæ, dispendio rerum, quā simul cum rebus interire. Persuasit ueritas: proiecta sunt in mare plurima uasa plena preciosis mercibus. A N T. Hoc erat uere iacturam facere. A D O. Aderat Italus quidam, qui legatum egerat apud regem Scotiae, huic erat scrinium plenum uasis argenteis, anulis, panno, ac uestimentis sericis.

Fori sunt tubulata nauis ac ueluti testū

Verrucæ, id est, tubercula. Sic Caro, in fallor colicæ uerrucæ appellauit.

Scythicā concionē, id est, duram. Vide prouerbum, σκυτῶν φῆμις.

Durū telū, aludic ad illud Plinij: Maximū telum necessitas rursum

is nolebat decidere cum mari? A D. Non, sed cupiebat aut perire cum amicis opibus suis, aut simul cum illis seruari. Itaq; refragabatur. A N. Quid nauclerus? A D. Per nos, inquit, liceret tibi cū tuis perire solū, sed æquū non est, ut nos omnes tui scrini causa periclitemur, alioqui te unā cū scrinio dabimus in mare præcipit. A N. Orationē uerē nauticā. A D. Sic Italus quoq; iacturā fecit multa mala precās et superis, et inferis, quod suā uitā elemento tam barbaro credidisset. A N. Agnosco uocē Italicā. A D. Paulō post uenti nihilo mitiores facti nostris muneribus, rupere funes, desicere uela. A N. O calamitatē. A D. Ibi rursus nos adit nauta. A N. Concionaturus? A D. Salutat, Amici, inquit, tēpus hortatur ut unusquisq; Deo se commendet, ac morti se præparet. Rogatus a quibusdā nauticæ rei nō imperitis, ad quot horas se crederet posse tueri nauē, negauit se posse polliceri quicquam, sed ultra tres horas nō posse. A N. Hæc concio durior etiam erat priore. A D. Hæc ubi locutus est, iubet incidi funes omnes, ac malū usque ad thecam, cui inseritur, incidi serra, ac simul cum antennis deuolui in mare. A N. Cur hoc? A D. Quoniam si sublatum aut laceratum uelo erat oneri, non usui, tota spes erat in clauo. A N. Quid interea uectores? A D. Ibi uidisses miseram rerum faciem, nautæ canentes, salue regina, implorabant matrem Virginem, appellantes eā stellā maris, reginā cœli, dominā mūdī, portum salutis, alijsq; multis titulis illi blandientes, quos

q 4 nusquam

sum ad illud τῆς αὐτῆς γὰρ δὲ θεοὶ μὲν χονταλ.

Iactura damnum est, etiam suam iacere dicitur, quis quis dāno afficitur, hic erat uera iactura a iaciendo dicta.

Decidere est pacifici portione rerū, ut reliqua maneant salua.

Amicis opibus pro admatas.

Vere nauticā Semper nauis finguntur immanes. Quale est elementū, tales sunt & illi.

Vocem Italicam. Nam Itali magno stormacho barbarum uocant, quicquid est peregrinum.

Calamitatem, quod est culmō, traxit ad instrumenta nauis.

nusquam illi tribuunt sacre literæ. A N. Quid illi cum mari, quæ nunquam opinor nauigauit? A D. Olim Venus agebat curam nautarum, quia nata credebatur ex mari: ea quoniam desijt curare, suffecta est huic matri non uirgini uirgo mater. A N. Ludis. A D. Nonnulli procumbentes in tabulas, adorabant mare, quicquid erat olei effundentes in undas, non aliter illi blandientes, quam solemus irato principi. A N. Quid aiebant? A D. O clementissimum mare, o generosissimum mare, o ditissimum mare, o formosissimum mare, mihi resce, serua. Huiusmodi multa occinebant surdo mari. A N. Ridicula superstitio, Quid alij? A D. Quidam nihil aliud quam uocabant, plerique uota nuncupabant. Aderat Anglus quidam, qui promittebat montes aureos Virgini Vualsamgamice, si uiuus attigisset terram. Alij multa promittebant ligno crucis, quod esset in tali loco, alij rursum quod esset in tali loco. Idem factum est de Maria Virgine, quæ regnat in multis locis, et putant uotum irritum, nisi locum exprimas. A N. Ridiculum, quasi diui non habitent in coelis. A D. Erant qui se promitterent fore Carthusianos. Erat unus, qui polliceretur se aditurum diuum Iacobum, qui habitat Compostelle, nudis pedibus et capite, corpore tantum lorica ferrea tecto, ad hæc cibo emendicato. A N. Nemo meminit Christophori? A D. Unum audiui non sine risu, qui clara uoce, ne non exaudiretur, polliceretur Christophoro, qui est Lueticæ in summo templo, mons uerius

Quicquid erat olei. Ea natura est olei, ut lucem adferat ac tranquillat omnia, etiam mare, quoniam aliud elementum im- placabilius,

uerius quam statua, ceræum tantum quantum quatus esset ipse. Hæc quum uociferans quantum poterat, identidem inculcasset, qui forte proximus assistebat illi notus, cubito tetigit eum ac submonuit: Vide quid pollicearis, etiam si rerum omnium tuarum auctionem facias non fueris soluendo. Tum ille uoce iam pressiore, ne uide licet exaudiret Christophorus: Tace, inquit, fatue, an credis me ex animi sententia loqui? Si semel contigero terram, non daturus sum illi candelam sebaceam. A N. O crassum ingenium, suspicor fuisse Batavum. A D. Non, sed erat Zelandus. A N. Miror nulli in mentem uenisse Paulum apostolum, qui ipse olim nauigari, et fracta naui desilierit in terram. Is enim haud ignarus mali, didicit miseris succurrere. A D. Pauli nulla erat mentio. A N. Precabantur interim? A D. Certatim. Alius canebat, Salue regina: alius, Credo in Deum. Erant qui peculiare quasdam preculas habebant non dissimiles magicis, aduersus pericula. A N. Ut afflictio facit religiosos: rebus secundis nec Deus, nec diuus quisquam nobis uenit in mentem. Quid tu interea? Nulli duorum nuncupabas uota? A D. Nequaquam. A N. Cur ita? A D. Quia non paciscor cum diuis. Quid est enim aliud, quam contractus iuxta formulam? Do, si facias: aut, faciam, si facias: dabo ceræum, si enatem: ibo Romam, si serues. A N. At implorabas alicuius diui presidium. A D. Ne id quidem. A N. Quam obrem autem? A D. Quia spatiosum est cælum. Si cui

Auctionem uenditoris genus, in quo a licitatoribus intenditur pretium.

Batavum uulgari loco Batavi dicuntur crassi.

diuo commendaro meam salutem, puta sancto Petro, qui fortasse primus audiet, quod adstet ostio, prius, quam ille conueniat Deum, prius quam exponat causam, ego iam periero. A N. Quid igitur faciebas? A D. Rectè adibam ipsum patrem, dicens: Pater noster qui es in cœlis. Nemo diuorum illo citius audit, aut libentius donat quod petitur. A N. Sed interea non reclamabat tibi conscientia? Non uerebaris appellare patrem, quæ tot sceleribus offenderas? A D. Vt ingenue dicam, deterrebat nonnihil conscientia, sed mox recipiebam animum, ita mecum cogitans. Nullus est pater tam iratus filio, quin si uideat eum periclitantem in torrente aut lacu, capillis arreptum eiciat in ripam. Inter omnes nullus se tranquillius agebat, quam mulier quædam, cui erat infantulus in sinu, quæ lactabat. A N. Quid illa? A D. Sola nec uociferabatur, nec flebat, nec pollicita batur, tantum complexa puellum precabatur tacite. Interea dum nauis subinde illideretur uado, nauclerus metuens ne tota solueretur, rudentibus eam cinxit à prora & à puppi. A N. O misera præsidia. A D. Interim exoritur quidam sacrificus senex, annos natos sexaginta, nomē erat Adamus, is abiectis uestibus usque ad indussum, abiectis etiam ocreis & calceis, iussit ut omnes pararemus nos ad natandum. Atque ita stans in medio nauis, concionatus est nobis ex Gersoni quinque ueritates de utilitate confitendi, hortatus omnes, ut se quisque prepararet & uitæ, & mortis. Aderat &

Domi/

Dominicanus quidam: his confessi sunt qui uolebant. A N. Quid tu? A D. Ego uidens omnia plena tumultus, tacite confessus sum Deo, dammans apud illum meam iniustitiā, & implorans illius misericordiam. A N. Quò migraturus, si sic perisses? A D. Hoc committebam iudici Deo. Neque enim uolebam esse mei ipsius iudex: tamen bona quedam spes interim habebat animum meum. Dum hæc aguntur, redit ad nos nauta lachrymabundus. Paret, inquit, se quisque: nam nauis non erit nobis usui ad quartā horæ partem. Iam enim locis aliquot cōuulsa hauriebat mare. Paulò post nauta renūciat nobis se uidere procul turrim sacrā, adhortās, ut diuini, quisquis esset eius templi præses, auxilium imploraremus. Procumbunt omnes, et orant ignotum diuum. A N. Si nomine compellassetis eum, fortassis audisset. A D. Erat ignotum. Interim nauclerus quantum potest eò nauim dirigit iam lacerā, iam undique combibentē undas, ac planè dilapsurā, ni rudētibus fuisset succincta. A N. Dura rerū conditio. A D. Eò prouecti sumus, ut eius loci incolæ prospicerent nos periclitantes, ac procurrentes cateruatim in extremum littus, sublati togis et galenis in lanceas impositis, inuitabāt ad sese, ac iactatis in cœlum brachijs significabant se deplorare nostram fortunam. A N. Expecto quid euenerit. A D. Iam mare totā nauim occuparat, ut nihilo tutiores essemus futuri in nauī quā in mari. A N. Hic ad sacrā ancorā confugiendū erat. A D. Imò ad miseram. Nautæ scapham

exonerant

exonerant aqua, ac demittunt in mare. In hanc omnes sese conantur conijcere, nautis magno tumultu reclusis mantibus, scapham non esse capaceam tantæ multitudinis, arriperet sibi quisque quod posset, ac nataret. Res non patiebatur lenta consilia, alius arripit remum, alius contum, alius alucum, alius situlam, alius tabulam, ac suo quisque praesidio nitentes, committunt se fluctibus. **A N.** Quid interim accidit illi muliercule, quæ sola non ciulabat? **A D.** Illa omnium prima peruenit ad littus. **A N.** Qui potuit? **A D.** Imposueramus eam repandæ tabulæ, & sic, alligaueramus, ut non facile posset decidere, dedimus illi tabellam in manum, qua uice remi uteretur: ac bene precantes exposuimus in fluctus, conto protrudentes, ut abesset à naui, unde erat periculum. Illa leua tenens infantulū, dextra remigabat. **A N.** O uiraginē. **A D.** Quum iam nihil superesset, quidam auulsit ligneam statuā uirginis matris, iam putrem atque excauatam à foricibus, eamque complexus coepit natare. **A N.** Scapha peruenit incolumis? **A D.** Nulli prius periire. Porro triginta sese in eā conieccrant. **A N.** Quo malo fato id factum est? **A D.** Prius quam posset se liberare à magna naui, illius uacillatione subuersa est. **A N.** O factum malè. Quid tum? **A D.** Ego, dum alijs consulo, penè perieram. **A N.** Quo pacto? **A D.** Quia nihil supererat apertum natationi. **A N.** Illic subera fuissent usui. **A D.** In eo rerum articulo maluisse uile suber, quam candelabrum aureum. Circumspiciunt

cienti tandem uenit in mentem de ima mali parte: eam quoniam solus eximere non poteram, asciseo socium: huic ambo imixti, committimus nos mari, sic ut ego dextrum cornu tenerem, ille leuam. Dum sic iactamur, sacrificus ille concionator nauticus, medium iniiecit se in humeros nostros. Erat autem ingenti corpore. Exclamamus, Quis ille tertius? Is perdet nos omnes. Ille contrà placidè, Sitis, inquit, bono animo, spatij est, Deus aderit nobis. **A N.** Cur ille tam serò coepit esse natator? **A D.** Imò futurus erat in scapha una cum Dominicano. Nam omnes hoc honoris illi deferrebant: sed quanquam erant inuicem confessi in nauim, tamen obliuiscuntur quid circumstantiarum, rursus ibi in ora nauis confitentur, et alter alteri manum imponit, interim scapha perit, nā hæc mihi narrauit Adamus. **A N.** Quid actum est de Dominicano? **A D.** Is, ut idem narrabat, implorata diuorū ope, abiectis uestibus nudum se commisit natationi. **A N.** Quos diuos inuocabat? **A D.** Dominicum, Thomam, Vincentium, et nescio quem Petrum, sed in primis fidebat Catarinæ Senensi. **A N.** Christus illi non ueniebat in mentem? **A D.** Ita narrabat sacrificus. **A N.** Melius enataisset, si non abiectisset sacram cucullam: ea deposita, qui potuit illū agnoscere Catarina Senensis? Sed perge narrare de te. **A D.** Dū adhuc uolueremur iuxta nauim, arbitrio fluctuum huc & illuc se uoluentem, clauus illisus fregit semur eius qui tenebat leuam cornu. Sic ille reuulsus est: sacrificus

crificus precatus illi requiem aeternam, successit in locum illius, adhortans me, ut magno animo tuerer cornu meum, ac strenue mouerem pedes. Interim potabamus multum aquae salae. Adco Neptunus nobis non balneum tantum salsum, sed potionem etiam salisam temperarat, quanquam sacrificus ei rei monstraret remedium. AN. Quod obsecro? AD. Quoties unda nobis occurrerat, ille opposuit occipitium, ore clauso. AN. Strenuum senem mihi narras. AD. Vbi iam aliquandiu sic natantes nonnihil promouissemus, sacrificus, quoniam erat mirae proceritatis, Bono, inquit, es animo, sentio uadum. Ego non ausus tantum sperare felicitatis, Longius, inquam, absumus a litore, quam ut uadum sperandum sit. Imò, inquit, sentio pedibus terram. Est, inquit, fortassis è serinijs aliquid, quod huc deuoluit mare. Imò, inquit, scalptu digitorum plane sentio terram. Quum adhuc aliquandiu natassemus, ac rursus sentiret uadum, Tu fac, inquit, quod tibi uidetur factu optimum, ego tibi cedo malum totum, et uado me credo, simulq; expectato fluctuum decessu, pedibus sequutus est quanto potuit cursu. Rursus accedentibus undis, utraque manu complexus utrumque genu, obnitebatur fluctui, occultans sese sub undis, quemadmodum solent mergi et anates: rursus abeunte fluctu promicabat et currebat. Ego uidens hoc illi succedere, sum imitatus. Stabant in arena, qui porrectis inter se praelongis hastilibus fulciebant sese
adu. rsus

aduersus impetum undarum uiri robusti, et fluctibus assueti, sic ut ultimus hastam porrigeret annatanti. Ea contacta, omnibus in litus se recipientibus, tuto pertrahabatur in sicum. Hac ope seruati sunt aliquot. AN. Quot? AD. Septem, uerum ex his duo soluti sunt tepore, admoti igni. AN. Quot eratis in nauis? AD. Quinquaginta octo. AN. O seuum mare, saltem decimis fuisset contentum, quae sufficiunt sacerdotibus. Ex tanto numero tam paucos reddidit? AD. Ibi experti sumus incredibilem gentis humanitatem, omnia nobis mira alacritate suppeditantis, hospitium, ignem, cibum, uestes, uaticum. AN. Quae gens erat? AD. Hollandica. AN. Ista nihil humanius, quum tamen feris nationibus cincta sit. Non repetes opinor post hac Neptunum. AD. Non, nisi mihi Deus ademerit sanam mentem. AN. Et ego malim audire tales fabulas, quam experiri.

DIVERSORIA.

BERTVLPHVS, GVLIELMVS.

BE. Cur ita uisum est plerisque biduum aut triduum commorari Lugduni? Ego semel iter ingressus non conquesco, donec perueniero quò constitui. GV. Imò ego admiror quenquam illinc auelli posse. BE. Quam ob rem tandem? GV. Quia illic locus est, unde non poterant auelli socij Vlyssis, illic Sirenes. Nemo domi suae tractatur melius, quàm illic in pandoecho. BE. Quid sit? GV. Ad mensam semper adstabat aliqua mulier, quae

que conuiuium exhilararet factijs ac leporibus. Et est illic mira formarum felicitas. Primum adibat materfamilias, que salutabat, iubens nos hilares esse, & quod apponeretur boni consulere. Huic succedebat filia, mulier elegans, moribus ac lingua adeo festiuis, ut possit uel ipsum Catonem exhilarare. Nec confabulantur ut cum hospitibus ignotis, sed ucluti cū olim notis ac familiaribus. **BE.** Agnosco Gallicę gentis humanitatem. **GV.** Quoniam autē ille non poterāt adesse perpetuo, quod essent obscunda munia domestica, reliquę conuiuię consulutandi, continenter adstabat puella quedā ad omneis iocos instructa, una satis erat omnium iaculis excipiendis: hæc sustinebat fabulam, donec rediret filia. Nam mater erat natu grādiōr. **BE.** Sed qualis erat tandem apparatus? Nam fabulis non expletur uenter. **GV.** Profecto lautus, ut ego mirer illos tam uili posse accipere hospites. Rursus peracto conuiuiō, lepidis fabulis alunt hominem, ne quid obrepat tediū. Mihi uidebar domi esse, non peregre. **BE.** Quid in cubiculis? **GV.** Illic nusquā nō aderant aliquot puellę, ridentes, lasciuientes, lusitantes, ultro rogabant si quid haberemus uestiu sordidarum: eas lauabāt, ac lotas reddebant. Quid multis? Nihil illic uidimus præter puellas ac mulieres, nisi in stabulo: quanquā & huc frequenter irrumpebant puellę. Abeuntes complectuntur, tantoq; affectu dimittunt, ac si fratres essent omnes, aut propinquę cognationis. **BE.** Fortassis isti

mores

mores decent Gallos, mihi magis arident Germanię mores, utpote masculi. **GV.** Mihi nunquam contigit uidere Germaniam, quare te queso, ne grauare commemorare, quibus modis accipiant hospitem. **BE.** An ubiq; sit eadem tractandi ratio, nescio: quod ego uidi, narabo. Aduenientem nemo salutat, ne uideantur ambire hospitem. Id enim sordidum & abiectum existimant, & indignum Germanica seueritate. Vbi diu melamaueris, tandem aliquis per fenestellam æstuarij (nam in his degunt fere usque ad solstitium æstiuum) profert caput, non aliter quā e testa prospicit testudo. Is rogandus est, an liceat illic diuersari. Si non renuit, intelligis dari locum. Rogantibus ubi sit stabulum, mota manu cōmonstrat. Illic licet tibi tuū equum tractare tuo more. Nullus enim famulus manum admoouet. Si celebrius est diuersorium, ibi famulus cōmonstrat stabulum, atque etiam locum cquo minime commodum. Nam commodiora seruant uenturis, præsertim nobilibus. Si quid causeris, statim audis: Si non placet, quære aliud diuersorium. Fœnum in urbibus egre ac perparcē præbent, nec multo minoris uendunt, quā ipsam auenam. Vbi consultum est equo, totus commigras in hypocaustum, cum ocreis, sarcinis, luto, id est unum omnibus commune. **GV.** Apud Gallos designant cubicula, ubi sese exuant, extergāt, calfaciant, aut quiescant etiā, si libeat. **BE.** Hic nihil tale. In hypocausto exuis ocreas, induis calceos, nu-

r tas, s

tas, si uoles, indusium, uestes pluuia madidas suspen-
dis iuxta hypocaustum, ipse te admoues, ut sicceris.
Est & aqua parata, si libeat lauare manus, sed ita
munda plerumq; ut tibi post alia querenda sit aqua,
qua lotionē eam abluas. G V. Laudo uiros nullis deli-
cijs effœminatos. B E. Quod si tu appuleris ad horā
à meridie quartam, non coenabis tamen ante nonam,
nonnunquam & decimam. G V. Quam ob rem? B E.
Nihil apparant, nisi uideant omnes, ut eadem opera
ministretur omnibus. G V. Querunt compendiu. B E.
Tenes. Itaq; frequenter in idem hypocaustum conue-
niunt octoginta aut nonaginta, pedites, equites, nego-
ciatores, nautæ, aurigæ, agricolæ, pueri, fœminæ, sa-
ni, ægroti. G V. Isthuc uere cœnobiū est. B E. Alius ibi
pestit caput, alius absterget sudorē, alius repurgat pe-
rones ac ocreas, alius cructat alliu. Quid multis? Ibi
linguarū ac personarū nō minor est cōfusio, q̄ olim in
turri Babel. Quod si quē conspexerint peregrina gen-
tis, qui cultu dignitatis nonnihil præ se ferat, in hunc
intenti sunt omnes, defixis oculis, contemplātes, quā-
si nouū aliquod animantis genus adductū sit ex Afri-
ca, adeo ut postea quā accubuerint, reflexo in ter-
gum uultu, continenter aspiciant, nec dimoueant ocu-
los, cibi immemores. G V. Romæ, Lutetiæ ac Venetiæ
nemo quicquam miratur. B E. Nefas est interim tibi
quicquam petere. Vbi iam multa est uespera, nec spe-
rantur plures aduenturi, prodit famulus senex, barba

canā

canā, tonsō capite, uultu toruo, sordido uestitu. G V L.
Tales oportebat Cardinalibus Romanis esse à pocu-
lis. B E. Is circumactis oculis tacitus dinumerat, quot
sunt in hypocausto: quod plures adesse uidet, hoc uehe-
mentius accenditur hypocaustum, etiam si alioqui sol-
astu sit molestus. Hæc apud illos præcipua pars est
bonæ tractationis, si sudore diffuant omnes. Si quis
non assuetus uapori, aperiat rimam fenestræ ne præ-
fecetur, protinus audit: Claude. Si respondeas, Nō fe-
rox audis, Quare igitur aliud diuersorū. G V. Atqui
nihil uidetur esse periculosius, quā tam multos
haerere eundem uaporem, maxime resolutō corpore,
atque hic capere cibum, & horas complures commo-
rari. Iam enim omitto ructus alliatos, & uentris fla-
num, halitus putres: multi sunt, qui morbis occultis la-
borant, nec ullus morbus nō habet suū contagium.
Certe plerique scabiem habent Hispanicam, siue, ut
quidam uocant, Gallicam: quum sit omnium nationum
communis. Ab his opinor non multo minus esse peri-
culi, quā à leprosis. Iam tu diuina, quantum discri-
minis sit in pestilentia. B E R. Sunt uiri fortes, ista ri-
dent ac negligunt. G V. Sed interim multorum pericu-
lo fortes sunt. B E. Quid facias? Sic assueuerunt, &
constantis est animi, non discedere ab instituto. G V L.
Atqui ante annos uiginti quoque nihil receptius erat
apud Brabantos, quā thermæ publicæ: eæ nunc fri-
gent ubique. Scabies enim noua docuit nos abstinere.

T 2 B E.

B. E. Sed audi cetera. Post redit ille barbatus Gany-
medes, ac linteis insternit mensas, quot putat esse satis
illi numero. Sed o Deum immortalē, quā non Mi-
lesijs, canabea diceret ex antennis detracta. Desti-
nauit enim unicuique mensæ conuiuias, ut minimum
octo. Iam quibus est notus mos patrius, accumbunt,
ubi cuiq; libitum fuerit. Nullum enim discrimen inter
pauperem ac diuitem, inter herum ac famulum. G. V.
Hæc est illa uetus equalitas, quā nunc è uita submo-
uit tyrannis. Sic opinor uixisse Christum cum suis di-
scipulis. B. E. Postquā accubuerunt omnes, rursum
prodit toruus ille: Ganymedes, ac denuo dinumerat
sua sodalitia: mox reuersus apponit singulis pinacū
lignum, & cochleare ex eodem argento factū, dein-
de cyathum uitreum, aliquanto post panem: cum sibi
quisque per ocium repurgat, dum coquantur pulles.
Ita nonnunquam sedetur ferme horæ spatium. G. V. Nul-
lus hospitum interim efflagitat cibum? B. E. Nullus cui
notum sit regionis ingenium. Tandem apponitur ui-
num, Deus bonæ q̄ non fumosum. Non aliud oportet
bat bibere Sophistas. Tāta est subtilitas et acrimonia.
Quod si quis hospes, etiam oblata priuatim pecunia
roget, ut aliunde paretur aliud uini genus, primū dis-
simulant, sed eo uultu, quasi interfecturi: si urgeas, re-
spondent: Hic diuersati sunt tot Comites et Marchio-
nes, neq; quisquam questus est de uino meo, si nō pla-
cet, quære tibi aliud diuersorium. Solos enim nobiles
sua

gentis habent pro hominibus, & horum insignia
nusquā non ostentant. Iam igitur habent offam, quā
obijciant latranti stomacho: mox magna pompa ue-
niunt disci. Primus ferme habet offas panis madefa-
ctas iure carniū, aut si dies est pisculentus, iure legu-
minum. Deinde aliud ius, post aliquid carniū reco-
ctarum, aut salsamentorum recalsactorum. Rursus
pultis aliquid, mox aliquid solidioris cibi, donec pro-
be domito stomacho apponant carnes assas, aut pisces
elixos, quos non possis omnino contemnere: sed hic
parci sunt, & subito tollunt. Hoc pacto totum conui-
uium temperant, quemadmodum solent actores fabu-
larum, qui scenis admiscunt choros, ita isti alternis
miscunt offas ac pulles. Curāt autē, ut extremus actus
sit optimus. G. V. Et hoc est boni poetæ. B. E. Porro
piaculum sit, si quis interim dicat, tolle hunc discum,
nemo uescitur. Desidendum est usque ad prescriptum
spatium, quod illi clepsydris, ut opinor, metiuntur.
Tandem prodit ille barbatus, aut pandochæus ipse ue-
stitus minimum à famulis differens, rogat, ecquid ani-
mi nobis sit. Mox adfertur uinum aliquod generosius.
Amāt autem eos qui bibunt largius, quā nihilo plus
soluat ille, qui plurimum hauserit uini, quā qui mini-
mum. G. V. Mirum gentis ingenium. B. E. Quum
nonnunquam sint qui duplo plus absument in uino,
quā soluant pro conuiuium. Sed ante quā finiam hoc
conuiuium, dictū mirū, quis sit ibi strepitus, ac uocum
tumultus

tumultus, postquam omnes coeperunt incallescere potu. Quid multis? Surda omnia. Admiserunt se frequenter ficti moriones, quo genere hominum, quum nullum sit magis detestandum, tamen uix credas, quantopere delectentur Germani. Illi cantu, garritu, clamore, saltatione, pulsu, faciunt, ut hypocaustum uideatur corruiurum, neque quisquam alterum audiat loquentem. At interea uidentur sibi suauiter uiuere, atque illic desidendum est, uolenti, nolenti, usque ad multam noctem. GVL. Nunc tandem absolue conuiuium. Nam me quoque tædet tam prolixi. BER. Faciam. Tandem sublato caseo, qui uix illis placet, nisi putris, ac uermibus scatens, prodit ille barbatus, adferens secum pinacium escarium, in quo creta pinxit aliquot circulos, ac semicirculos, id deponit in mensa, tacitus interim ac tristis, Charontem quempiam diceret. Qui agnoscunt picturam, deponunt pecuniam, deinde alius atque alius, donec expleatur pinacium. Deinde notatis qui deposuerunt, supputat tacitus: si nihil desit, annuit capite. GV. Quid si superfit? BER. Fortasse redderet, & faciunt hoc non nunquam. GV. Nemo reclamatur iniquæ rationi? BE. Nemo, qui sapit. Nam protinus audiret, Quid tu es hominis? Nihil plus solues quam alij. GV. Liberum hominum genus narras. BE. Quod si quis ex itinere lassus, cupiat mox à cœna petere lectum, iubetur expectare, donec ceteri quoque eant cubiti. GV. Videor

mibi

mibi uidere ciuitatem Platonici. BE. Tum suis cuique modis ostenditur, et uerè nihil aliud quam cubiculum tantum enim ibi lecti sunt, et præterea nihil quo utaris, aut quod fureris. GV. Illic mundicies est. BE. Eadem quæ in comitio, lintea forte lota ante menses sex. GV. Quid interim sit de equis? BE. Ad eandem disciplinam tractantur, ad quam homines. GV. Sed est eadè ubique tractatio? BE. Alicubi ciuiliior est, alicubi durior quam narravi: uerum in genere talis est. GV. Quid si ego tibi nunc narre, quibus modis hospites tractentur in ea parte Italia, quam Longobardia uocant, rursus in Hispania, deinde in Anglia, et in Vualia? Nā Angli partim Gallicos, partim Germanicos mores obtinet, ut ex his duabus gētibus mixti. Vuali se prædicat *εὐτόχους* Anglos. BE. Quæso te ut narres. Nā mihi nunquam contigit eas adire. GV. In præsentia nō est otium. Nam nauta iussit, adesset ad horam tertiam, nisi uellem relinqui, & habet sarcinulam: aliàs dabitur oportunitas ad satietatem usque garriendi.

ADOLESCENTIS ET SCORTI.

LVCRETIA, SOPHRONIVS.

LV. Euge mi lepidissime Sophroni, tandem nobis reditus es? Nam mihi uideris abfuisse seculum. Prima fronte uix te agnoscebam. SO. Quam ob rem mea Lucretia? LV. Quia pro imberbi nobis redisti barbatus. Quid rei est meum corculum? Nam uidere solito toruior. SOPH. Cupio tecum seorsim colloqui

r 4

familiarius.

Platonici ubi
æqualia sunt
omnium omnia.

Id est, indigenas. Aiunt enim Anglos ceteros ex Gallicis, et mox ex Saxonibus esse mixtos.

familiarius. LV. Au, au, non sole sumus mea mentulae.
 s o. Secedamus in locum secretiorem. LV. Age conce-
 damus in cubiculū interius, si quid libet. s o. Nondum
 hic locus mihi uidetur satis secretus. LV. Vnde iste nos
 uis pudor? Est mihi muscon, ubi repono mundū meū,
 locus adeo obscurus, ut uix ego te uisura sim, aut tu
 me. s o. Circumspice rimas omnes. LV. Rima nulla est.
 s o. Nullus est in propinquo, qui nos exaudiat? LV.
 Ne musca quidem, mea lux. Quid cunctaris. s o. Fal-
 lemus hic oculos Dei? LV. Nequaquam, ille perspicit
 omnia. s o. Et angelorum? LV. Illorum oculos non licet
 effugere. s o. Qui sit igitur, ut non pudeat homines id
 facere coram oculis Dei, ac testibus sanctis angelis,
 quod puderet facere in conspectu hominum? LV. Quid
 hoc noui rei est? uenisti hic concionaturus? Indue cu-
 cullam Franciscanam, conscende suggestum, et audia-
 mus te barbatule. s o. Nec istud grauarer facere, si te
 queam ab isto uitae genere reuocare, non solum tur-
 pissimo, uerumetiam miserrimo. LV. Quam ob rem o-
 bone? uictus alicunde parandus est. Sua quenque alit
 ars, hoc est nostrum opificium, hic fundus noster. s o.
 Optarim, mea Lucretia, ut excussa paulisper ista ani-
 mi temulentia, rem ipsam mecum consideres. LV. Ser-
 ua concionem tuam in aliud tempus: nunc uiuamus mi-
 Sophroni. s o. Tu quaestus gratia facis, quicquid facis.
 LV. Non multum aberrasti a scopo. s o. Nihil decedet
 tuo lucro, dabo quadruplum, ut auscultes tantum. LV.

Fundus, id est,
 redditus, nam
 fructus annu-
 os reddit fun-
 dus.

uiuamus, pro
 gaudeamus, si
 uic lare aga-

mus.

Dis

ne quae uoles. s o. Primum illud mihi responde, Ha-
 berne quae tibi male uolunt? LV. Non una. s o. Et quae
 tu uicissim odisti? LV. Ut merentur. s o. Proinde si pos-
 sis illis facere rem gratam, faceres ne. LV. Citius mi-
 serem illis toxicum. s o. Atqui cogita nunc, an illis
 quicquam potueris facere gratius, quam quod uident
 te uiuere hanc uitam dedecorofam, ac miserrimam.
 Quid autem poteris facere molestius ijs, qui tibi bene
 uolunt. LV. Sic erat fatum mecum. s o. Iam quod esse so-
 let omnium difficilimum ijs, qui deportantur in insu-
 las, aut relegantur ad extremos orbis barbaros, hoc
 tu tibi tuapte sponte sumpstisti. LV. Quidnam est istud?
 s o. An non sponte renunciaisti omnibus affectibus, pa-
 tri, matri, fratribus, sororibus, amica, matertera,
 ceterisque, quoscunque tibi natura coniunxit? Nam et
 illos tui pudet, nec tu sustines in illorum uenire con-
 spectum. LV. Imò feliciter commutauit affectus meos:
 pro paucis enim nunc habeo plurimos, quorum tu es
 unus, mihi fratris loco semper habitus. s o. Mitte io-
 cos, ac rem ipsam, ut habet, expende serio. Quae tam
 multos habet amicos, ea nullum habet amicum, mihi
 crede Lucretia. Nam qui ad te commeant, non ha-
 bent te pro amica, sed pro matula potius. Vide quò
 te ipsam deieceris misera. Christus te tam charam ha-
 buit, ut te suo sanguine redemerit, ut te coelestis here-
 ditatis consortem esse uoluerit, et tu te facis cloacam
 publicam, ad quam commeant quilibet sordidi, impu-
 ri.

r s ri, sc4/

ri, scabiosi, suamque spurcitiam in te repurgant. Quod si nondum eius leprae contagium, quam uocant scabiem Hispanicam, attigit te, non diu poteris effugere. Quod si fiat, quid te infelicius, etiam si cetera essent sequenda, puta res et fama, quid aliud eris, quam uiuum cadauer? Matri grauabaris esse morigera, nunc seruis lenae turpissima. Parentis audire monita tadebat, hic sepe tibi uapulandum est ab ebrijs et insanis scortatoribus. Pigeat aliquid operis facere domi, quod uictum queres: hic quos tumultus, quae peruigilia sustines? L. V. Vnde nobis hic concionator nouus? S. O. Iam mihi et illud fac cogites. Iste forma flos, qui tibi conciliat amatores, breui defluxerit. Quid tum facies misera? Quod sterquilinum te fuerit abiectius? fies ex meretrice lena. Non omnibus contingit ista dignitas: et si contingat, quid scelcratius, aut quid diabolicae maliciae uicinius? L. V. Vera sunt mihi Sophroni propemodum quae dicis omnia. Sed unde tibi ista noua sanctimonia, qui soleas esse nugator omnium nugatissimus? Nemo te uno frequentius aut intempestiuus huc commeabat. Audio te fuisse Romae. S. O. Fui. L. V. Atqui inde solent redire deteriores. Quo pacto tibi diuersum accidit? S. O. Dicam, quia non eodem animo, modoque Romam adij. Ceteri ferè ideo eunt Romam, ut redeant deteriores: et ad eam rem tibi suppetunt affatim occasiones: Ego cum probo uiro profectus sum, cuius hortatu pro lagena libellum mecum attuli

illi, Nouum testamentum ab Erasmo uersum. L. V. Ab Erasmo? Aiunt illum esse sesquihæreticum. S. O. Num et huc peruenit illius uiri nomen? L. V. Nullum celebrius apud nos. S. O. Vidistin' hominem? L. V. Nunquam, sed optarim uidisse, de quo tam multa audiui mala. S. O. Fortassis à malis. L. V. Imò à uiris reuerendis. S. O. A quibus? L. V. Non expedit dicere. S. O. Quam ob rem? L. V. Quia si tu effutires, et res permaneret ad illos, meo questui non minima portio decederet. S. O. Ne metue, lapidi dixeris. L. V. Admoue aurem. S. O. Inepta, quid opus est admota aure quum simus soli, an ne Deus exaudiat? Proh Deum immortalem, uideo te piam meretricem, quae mendicos subleues eleemosyna. L. V. At ego ex istis medicis plus capio lucri, quam ex uobis diuitibus. S. O. Spoliant matronas bonas, ut effundant in meretrices malas. L. V. Sed perge de libro. S. O. Faciam, et praestat. Ibi me docuit Paulus, qui nescit mentiri, quod nec scorta, nec scortatores regni coelestis hereditatem consequuntur. Hoc ubi legissem, sic coepi cogitare apud me: modica res est, quam exspecto ex hereditate paterna, et tamen malim remanere scortis omnibus, quam à patre exheredari: quanto magis cauendum est, ne mo exheredet, pater coelestis? Et aduersus exheredantem aut abdicantem patrem, aliquod praesidium porrigunt humanae leges: aduersus exheredantem Deum, nihil est suffragij. Itaque mihi protinus interdixi omnem scortorum usum.

Admoue aurem. Est hoc usu receptum ut res siue das, etiam si duo soli sint in agro, tamē qui loquitur, dicat uoce submissiore, quum nihil sit opus. Mendicos subleues. Videtur significasse nescio, quid de monachis me dicatam profectis.

Augiæ stabu-
lum. uide pro
uerbiū de diu
collectis fordi-
dis.

L V. Siquidem possis continere. s o. Bona continentia
pars est, ex animo continentem esse uelle. Postremò su-
pere est extremum mali remedium, uxor. Romæ in
poenitentiarij sinum totum Augiæ stabulum effudi: is
multis prudenter hortatus ad puritatem animi et cor-
poris, ad sacram lectionem, ad crebras preces, ad ui-
tæ sobrietatem, pro pœna nihil aliud indixit, quàm ut
flexis genibus ad summum altare dicerem psalmum,
Miserere mei Deus: & si mihi suppeteret pecunia, da-
rem agenti cuiquam Carolinum unum. Admiranti mi-
hi quòd pro tot scortationibus tantillum pœnæ inflige-
ret, satis facete respondit, Fili, inquit, si uerè poenitet,
si uitam commutas, nihil moror pœnam: sin perges,
ipsa libido tandem abs te plus satis pœnarum exiget,
etiam si sacerdos non indicat. Me uide lippum, tremu-
lum, incuruum: at olim talis erā, qualem te hactenus
fuisse prædicas. Sic ego resipui. L V. Ergo, ut uideo,
perdidi meum Sophronium. s o. Imò lucrifecisti. Nam
ante perierat, nec sibi amicus, nec tibi. Is nunc te uerè
amat, ac tuam sitit salutem. L V. Quid igitur suades mi
Sophroni? s o. Vt quàm primum te subducas ab ista
uita. Adhuc puella es: quod contractum est labis, po-
test elui. Aut nube marito, nos aliquid ad dotem conse-
remus: aut confer te in collegium aliquod sacri, quod
lapsas recipit: aut commutato loco dedas te in fami-
liam alicuius honeste matronæ. Ad horum quodlibet
offerro tibi operam meam. L V. Amabò te mi Sophroni,
circumspicito

circumspicito, sequar tuum consilium. s o. Sed interim
hinc te submoneto. L V. Hui tam cito? s o. Cur non po-
tius hodie quàm cras, si dilatio damnum habet, mora
periculum? L V. Quò me uertam? s o. Colliges omnem
mundum tuum, eum trades mihi uestperi: famulus
etiā deferet ad fidelem matronam: aliquātò post ego
te producā, ueluti deambulandi gratia: apud eam
matronam latitabis meo sumptu, donec tibi prospe-
xero, id fiet breui. L V. Age mi Sophroni, trado me
potam in tuam fidem. s o. Gaudebis olim factò.

CONVIVIVM POETICVM.

HILARIVS, LEONARDVS, CRATO,
CONVIVAE, MARGARETA, CARINVS,
EVBVLVS, SBRVLVS, PARTHE-
NIVS, MVS SERVVS
HILARI.

HI. Leuis apparatus, animus est lautissimus. L E. Cœ-
nam sinistro es auspiciatus omine. HI. Imò absit omen
triste. Sed cur hoc putas? L E. Cruenti iambi haud con-
gruunt conuiuio. C R. Euge, certum est adesse Musas,
effluunt carmina imprudentibus.

HI. Si rotatiles trocheos mauelis, en accipe:
vilis apparatus hic est, animus est lautissimus.

Quāquam & iambi olim ad rixas ac pugnas nati,
post didicerunt omni seruire materiæ. O pepones, ha-
betis pepones in horto nostro natos. En lactucas sesci-

lactucas sesci-
les, quod non
cri-

erigit sese, sed
hum spargat
sese.

Bliteam. Allu-
dit ad gemmā
laudanissimā,
& Græci be-
tam appellant

Βλίτου

unde blitea
appellamus
stultos ac nihi-
li, eo quod be-
ta utilis & insi-
pida herba est
Galatæa a co-
lore lacteo.
Euterpen a de-
lectando, ma-
xæ nomen est.
Calliopē a
pulchritudine
uocis. Callir-
hoe, nymphea,
quod pulchre
fluat.

Melissa, apis,
opinor fuisse
ancillā Chry-
sippi. Baucis,
anus & pau-
percula apud
Ovidium.
Splendida bi-
lis. ait ut ad il-
lud Hora. Si-
ue aliud no-
men, fuisse op-
spicua bilis:
id est infami-

les, succo tenerrimo, suo nomini respondentes. *Has de-
licias quis sanus non præferat apris, murenis, & at-
tagenis?* C. R. Si licet in conuiuio poetico uera loqui,
quas tu lactucas uocas betæ sunt. H. I. Hoc omen auer-
tant superi. C. R. Sic res habet, uide figuram. Tum ubi
succus lacteus, ubi molles aculei? H. I. Facis ut addubi-
tem. Heus accerse huc famulam. Margareta, Tisipho-
ne, quid tibi uenit in mentē, ut pro lactucis nobis ap-
poneres betas? M. A. Data opera feci. H. I. Quid ais uene-
fica? M. A. Volebam experiri, an inter tot poetas esset,
qui lactucam dignosceret à betæ: nā scio te non posse
dignoscere. Dicite mihi bona fide, quis animaduertit
esse betas? C. O. Crato. M. A. Facile diuinabam nō fuisse
poetā. H. I. Si quid tale posthac designaris, ego te pro
Margareta uocabo Bliteā. C. O. Ha ha hæ. M. A. Iste no-
menclaturæ nec obfiorē me reddant, nec macilentio-
rē, sepe uicies in die mihi cōmutat nomen: ubi quid cu-
pit eblādiri, uocat me Galatēā, Euterpē, Calliopē, Cal-
lyrhoēn, Melissā, Venerē, Minervam. Quid non vbi
quid stomachatur, repētē fio, Tisiphone, Megera, Ale-
xo, Medusa, Baucis, aut aliud, quicquid illi suggeste-
rit splendida bilis. H. I. Abi hinc cum tuis betis Blitea.
M. A. Quorsum attinebat huc euocare? H. I. Ut redires.
unde ueneras. M. A. Vetus dictū est. Procluius est, eno-
care cacodæmonem, quā abigere. C. O. Ha ha hæ, ap-
posuit. Ut tibi res habet Hilari, opus est aliquo carmi-
ne magico, quo illā hinc abigas. H. I. Habeo in propu-

φδύρετα

φδύρετα, καὶ ἄλλους ἀργίους ὕμνους διώκον-
tes. Quid ais Aesope. C. R. Caue tibi Hilari, impinget
calaphum, sic abegisti tuo Græco carmine. O magum
egregiū. H. I. Quid tu credis Crato esse hanc? Ego tali
carmine abegissem decem magnos cacodæmones. M. A.
Pili nō facio tuos uersus Græcanicos. H. I. Adhibēdus
est igitur, ut uideo, bōbus magicus, aut si nec hic suffi-
ciat, Mercurij caduceū. C. R. Mea Margareta, scis poe-
tæ genus esse afflatū, non ausim dicere furiosum: ro-
ge te, ut istā rixā in aliud tēpus proroges, nosq; hac
cerua, uel mea causa suauiter tractes. M. A. Quid mihi
cum istius uersiculis? Sæpenumero cūm est eūdum ad-
macellum, non habet quod numeret, & interim can-
tillas uersiculos. C. R. Sic sunt poætæ. Sed agē fac sodes,
quod dico. M. A. Equidem faciam in tuam gratiam, quo-
nam noui te probum, qui nunquā contriueris cere-
brum tuum in eiusmodi deliramentis, ac demiror, quo-
festo in hunc incideris chorum. C. R. Vnde id conie-
ctas? M. A. Quia nasus obfior, & oculi nitentes, &
corpus succulentum. Nunc mihi huius nasum contem-
plare, & risum Sardonium. C. R. Sed obsecro, meum
pauum, & istam iram mihi condones. M. A. Abeo,
nec postulo, ut quisquam cæterorum hoc nomine mihi
gratias agat. H. I. Abijt ne iam? M. A. Non tam pro-
cul, quin audiat te. Mūs. Iam est in culina, secum ne-
scio quid murmurans. C. R. Famulam habes minimē
mutam. H. I. Aiunt bonam famulam oportere tribus do-
tibus

φδύρετα,
Sec. hoc car-
men Plin. in-
dicat usurpari
solere in ma-
gicis remedijs
id est, Fugite
cāthartides, lu-
pus crudelis
uos persecui-
tur. Cantharis
infectu genus,
uenenum ha-
bens letale,
Mercurij ca-
duceum. Hac
uirga dat et a-
dimit somnos
hac animas e-
uocat orco: et
rursum quas
uelit in Tar-
tara mittit. Le-
ge Vergilium
in iij Aeneid.

tibus esse pręditam, ut sit fidelis, ut sit deformis, ut sit
ferox, quam uulgo malam uocant. Fidelis non dimi-
nuit rem, deformem non ambiunt proci, ferox facile
tuetur ius heri sui. Nam aliquoties opus est non solum
lingua, uerum etiam manibus. Hęc mea ē tribus didu-
as habet uirtutes, deformis iuxta ac mala, de fide dubi-
to. C. R. Linguam audiuius, sed ego metuebam tibi a
manibus. H. I. Admouete manus peponibus, de lactu-
cis actum est. Etenim si nunc iuberem apponi lactucas,
sat scio carduos apponeret. Sunt & melones, si quis
hoc genere capitur. En fici recentes, modò decerptos
a matre, testatur lac in pedunculo. A ficis solet aqua
sumi, ne quid obliuiscant stomachum, en habetis ēlimpi-
dissimo fonticulo uiuam ac frigidissimam, utilem &
uino diluendo. C. R. At ego nescio, utrum utro diluam,
uinum aqua, an aquam uino, adeo mihi hoc uinum ui-
detur haustum ex eodem fonticulo Musarum. H. I. Tale
uinum conducit acuendis ingenijs poetarū, uos crassi
crassis delectamini. C. R. Utinam Crassus essem ille bea-
tus. H. I. Ego malim esse Codrus, aut Ermius. Quam-
doquidem mihi contigit habere conuiuias tam multas,
tamq̃ insigniter eruditos, non committam, ut nichilo
doctior eos dimittam. Est locus in prologo Eunuchi,
qui multos torquet. Nam plerique codices sic habent:
Sic existimet, sciat, responsum, non dictum esse, quia
lesit prior. Qui bene uertendo, & eas describendo
male, &c. In his uerbis desidero sensum argutum, ac

Terentio

tertio dignum. Nec enim ideo lesit prior, quia ma-
luerit Gręcas fabulas, sed quia Terentianas carps-
se. v. Iuxta uulgo iactatum prouerbiū, Qui pessi-
me canit, primus incipiet. Qui essem Londini apud
Thomam Linacrum, uirum sic in omni genere philo-
sophie doctissimum, ut nihilo secius has grammatico-
ras minutias calleat, ostendit mihi codicē mira uetusta
in quo sic habebatur scriptum, Sic existimet, sciat,
Responsum, non dictum esse, quale sit, prius
Qui bene uertendo, & eas describendo male,
Ex Gręcis bonis, Latinas fecit non bonas,
Idem Menandri Phasma nunc nuper dedit.
Sic autem ordinandus est sermo, ut quale sit, indicet
subiiciendum exemplum prioris dicti. Minitabatur se
uicissim reprehensurum aliquid in fabulis eius, a quo
fuerat reprehensus. Atq; hic negat uideri debere con-
uictum, sed responsum. Qui lacepsit, iacit dictum: qui
regerit lacepsitus, respōdet. Huius rei promittit exem-
plum, quale sit, quod Gręcis dicitur, οἰοϋ, Latinis,
quod genus, aut ueluti, siue uidelicet, aut puta. Deinde
subiicit reprehensionem, in qua, prius, aduerbium re-
spondet ad alterum aduerbium ueluti diuersum, quod
sequitur, nuper: quemadmodū pronomen, qui, respon-
det ad dictionem, idem. Veteres enim Lauiui fabulas
in totum damnat, quoniam iam exciderant ex homi-
num memoria. In his quas nuper dedisset, certa notat
loca. Mihi uidetur hęc germana lectio, uerusq; Co-

s. mici

mici sensus, nisi quid dissentit senatus populusque poeti-
ticus. C O. Imò pedibus omnes in tuam descendimus
sententiam. E V. At ego uicissim à uobis quiddam leue
ac facillimum disere cupiam, quo pacto metiendus sit
hic uersiculus. Ex Græcis bonis, Latinas fecit non
bonas. Micare digitis. H I L. Opinor more ueterum
elidi, s, ut secundo loco sit anapestus. E V. Accederem
nisi casus auferendi desineret in, is, natura longā. Ita/
que submota consonāte, nihilo minus manet longa uo-
calis. H I. Vera prædicas. C R. Si quis illiteratus et
ignotus ingrederetur, planè crederet nos inter nos mi-
catione digitorum, rusticorum ludum renouare. L B.
Nos quantum uideo frustra micamus digitis, tu si po-
tes, expedi. E V. Videte quantula res nonnunquam
torquet homines etiam eruditos: præpositio ex, perti-
net ad finem carminis præcedentis:

Qui bene uertendo, et eas describendo male, ex
Græcis bonis, Latinas fecit non bonas.

Ita nihil est scrupuli. L E O. Sic est per Musas. C A R.
Quandoquidem cœpimus micare digitis, uelim ut ali-
quis mihi uersum hunc ex Andria, digerat in suos pe-
des: Sine inuidia laudem inuenias, et amicos pares.
Nam mihi sæpe tentanti non successit. L E O. Sine in,
iambus est: inuidia, anapestus: laudem in, spondeus: ue-
nias, anapestus: et anni, rursus anapestus. C A. Ha-
bes iam pedes quinque, et supersunt tres syllabæ, qua-
rum prima est longa, ut nec iambum facere possis, aut
tribrachyn.

tribrachyn. L E O. Profecto uera prædicas. Hæremus
uado, quis nos expediet? E V. Nemo melius, quam
qui induxit in hoc uadū. Agè Carine, ne cæla, si quid
habet inter cædidos amiculos. C A. Nisi me fallit me-
moriam, uideor mihi quiddam tale legisse apud Priscia-
nū, qui docet apud Latinos Comicos, u consonāte per
inde elidi ut uocalem, quemadmodū in hac dictione,
rimuero, sic ut pars enie, faciat anapestū. L E. Itaque
metire nobis. C A. Faciā. Sine inidi, proceleumaticus
est: nisi mauis elidi i, per syneresin: ut quum Vergi-
lius, aureo, ponit in fine carminis herolci, pro auro.
Quod si placet, erit primo loco tribrachys: a lau, spon-
deus est: diueni, dactylus: as et a: dactylus: micos, spon-
deus: pares, iambus. S B V. Carinus nos explicuit ex
hoc sanè uado. Sed est in eadem scena locus, quem
haud scio an quisquam animaduertit. H I. Obsecro
profer. S B. Illic hunc in modū loquitur Simo: Sin e ut
eueniat, quod uolo, in Paphilo ut nihil sit moræ, restat
Chremes. H I. Quid hic te offendit? S B. Quum, sine,
sit minitantis, nihil hic sequitur, quod faciat ad minas.
Proinde suspicor à poëta scriptum fuisse: Sin eueniat,
quod uolo, ut sin, respondeat ad si, quod præcepit:
Si propter amorem uxorem nolit ducere.

Proponit enim senex duas partes inter se diuersas. Si
Pamphilus ob amorem Glycerij recusat nuptias, erit
quod cum illo expostulem: sin ille non recusarit, tum
mihi restat exorandus Chremes. Porro hyperbaton

longius fecit interpellatio Sossie, & stomachus Simo-
nis in Dauum. H I. Mus, porrige mihi codicem. C R.
Committis tu muri codicem? H I. Tutius quàm uinū.
Dispercam, nisi uerum dixit Sbrulius. P A. Trade mi-
hi codicem, ut ostendam alium scrupulum. In prolo-
go Eunuchi uersus hic non constat, Habeo alia multa
que nunc condonabuntur. Quamquam enim Comici
Latini præcipuè sumunt sibi multam libertatē in hoc
genere carminis, tamen nusquā memini illos senarium
claudere spondeo, nisi forte legendū est, condonabitur
ἐπεὶ οὐκ ὄντως, aut cōdonabimus, mutato numero per
sonæ. M A. O mores uerè poëticos. In ipso limine con-
uiuij micant digitis, et librū adhibent. Lusus et literas
præstat seruare in mensas secundas. C R. Nō omnino
pessimū consiliū dat Margareta, obtemperabitur: pla-
cato stomacho reuocabimus lusum, interim digitis mi-
cabimus in disco. H I. Videte luxum poëticum. Habe-
tis triplex ouorum genus, elixa, assa, frixa, omnia re-
cētissima sunt, intra biduū nata. P A. Ego butyri esum
non fero: si frixa sunt oleo, perplacebunt. H I. Abi
puer, disc ex Margareta, in utro frixa sint. Mūs.
In neutro, inquit. H I. Nec in butyro, nec in oleo? In
quo igitur? Mūs. In lixiuio, ut ait. C R. Qualis per-
contatio, talis responsio. Quid negocij est dignoscere
butyrum ab oleo? C A. Præsertim his, qui tam facile
discernunt lactucam à beta. H I. Habetis ouationem,
sequetur aliquando triumphus. Heus puer, circumfer
oculos

oculos. Nihil ne uides hic deesse? Mūs. Permulta. H I.
Hæc oua desyderant condimentū, quo temperetur ca-
lor. Mūs. Quod uis? H I. Dic ut ex contusis uitis cla-
uiculis mittat nobis succum. Mūs. Dicam. H I. Quid
huc redis inanis? Mūs. Negat è clauis succum expri-
mi solere. L E. O famulam. S B. Certè fabulis condie-
mus oua nostra. In Epodis Horatianis offendi locum
quendam, non deprauatum quod ad scripturam atti-
net, sed deprauatè interpretatum, nec à Mancinello
solum, ceterisq; recentioribus, uerum etiam ab ipso
Porphyrione. Locus est in carmine quo canit palino-
dium Canidie ueneficæ:

Tuūq; uenter Pactumeius, & tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lauit,
Vicinq; fortis exilis puerpera.
Existimant enim omnes hic, exilis nomen esse, quum
sit uerbum. Adscribam uerba Porphyriionis, si tamen
illius esse credendum est. Exilem autē, inquit, sub illa
specie, quasi puerperio facta sit deformis, per exilita-
tem corporis maciem naturalem dicit. Pudendus lap-
sus, si uir tantus nō sensit metri legem reclamare huic
sensui. Neq; enim quartus locus admittit spondēū. Ve-
rum poëta iocatur illam uerè peperisse, quamquam nō
diu languisset, ac decubisset à partu, sed statim exi-
isset è lecto, quemadmodū solent quedā sortes puer-
peræ. H I. Habemus tibi gratiam Sbruli, qui tā lautè
condicis oua nostra. L E. Isti non dissimile est, quod

Vitis clauicu-
lis. Natura ad-
didit uitiū pal-
minibus laque-
os quosdā q-
bus reuoluit, et al-
ligat sese, has
Plinius uocat
clauiculas li.
xxij, in pro-
logo.

legitur in primo Odarū libro, Ode initium est: Tū ne
quæseris. Sic autem habet constans lectio: Neu Baby
lonios tentaris numeros, ut melius quicquid erit pati.
Hunc locum ita transiliunt ueteres interpretes, quasi
nihil habeat scrupuli: solus Mancinellus sentiens ora
tionem imper fectam, iubet addi, possis. s. b. Habes ali
quid de hac re compertius? l. b. Nescio, sed mihi ui
detur Horatius Græci sermonis idioma reddidisse,
quod nullus poetarum facit libentius, aut frequentius:
nam Græcis est familiare aparemphton adiungere
hinc dictioni ωs & ωse. Sic Horatius, ut pati, pro ut
patiaris. Quamquam quod diuinat Mancinellus, non
est prorsus absurdum. h. i. Mihi uehementer arridet
quod dicis. Curre Mūs, & adfer si quid est reliquū.
c. r. Quid isthuc est nouarum deliciarum? h. i. l. Hic
est cucumis sectus in laminulas: hoc est ius ex coctis
intestinis cucurbitæ, conducit lubricandis intestinis.
s. b. O coenā uerē medicam. h. i. Boni consulite. Mox
aderit gallina ex corte nostra. s. b. Cōmutabimus ti
bi nomen, & pro Hilario uocabimus Apitium. h. i.
Agē nunc ridete quantum uoletis, cras fortasse seridū
laudabitis hanc coenam. s. b. Quis sic? h. i. Quum sen
seris tibi probē conditū esse prandīū. s. b. Fame? h. i.
Scilicet. c. r. a. Scis Hilari quid prouincie te uellem
suscipere? h. i. l. Sciam, si dixeris. c. r. Chorus canit
hymnos quosdam non indoctos, sed per indoctos mul
tis locis deprauatos, eos cupere tua opera nobis re
stitui

Ami: ut autem exemplum proferam, ita canimus:
Hostis Herodes impie, Christum uenire quid times?
Ordo dictionis unius inuersus geminum uitium inue
rit carmini. Nam hostis, cum trocheum efficiat, nul
lum habet locum in carmine iambico: & Hero, spon
deus, non recipitur in sede secunda. Nec dubium est,
quum uersus ita primum scriptus sit. Herodes hostis im
pie. Itā epithetum, impie, mollius coheret cū hostis,
quam cum Herodes. Porro quoniam Herodes dictio
Græca est, & uertitur in ε, in casu uocandi, ut Σωκρά
της in Σωκράτης, quemadmodū et in Ἀγέμενον,
ε mega recti casus uertitur in ο micron. Rursum ita
canimus hymnū: I B S V corona uirginum, Quem ma
ter illa cōcepit, Quæ sola uirgo parturit: dubiū nō est
quin concepit sit pronunciantum. Nam temporis hy
pallage gratiam etiam addit sermoni. Ridiculum au
tem est nos offendi in, concipit, quum sequatur, partu
rit. n. i. Istius generis & ipse permulta offendi, nec pi
gebit olim huic rei aliquot dierum opellam dare: nam
mihi uidetur Ambrosius in hoc carmine non parum
habere gratiæ: adeo fere finit dimetrum dictione try
sillaba, & cesuram fere collocat in fine dictionis. Id
crebrius apud cum fit, quā ut casus uideri possit. Si
queritis exemplū: Deus creator, hic est penthemime
ris, accinitur omnū: poliūq; rector, accinitur uestiens
diē decoro, accinitur lumine: noctē soporis, accinitur
gratia. Sed adest gallina satis obesa, quæ mihi totis ro
s 4 annis

annis peperit oua, et exclusit pullos. CR. Indigna erat
 quæ necaretur. CA. Si licet aliquid admiscere de stu-
 dijs seuerioribus, habeo quod proponam. HI. Modò ne
 nimium sit tetricum. CA. Non est. Cœpi nuper legere
 Senecæ epistolas, & in ipso statim portu, quod attit,
 impegi: locus est in prima epistola: Et si uolueris, in-
 quit, attendere, magnæ uitæ pars elabitur malè agen-
 tibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus.
 In hac sententiâ affectat nescio quid argutiæ, quod ego
 non satis assequor. LE. Diuinabo si uoles. CA. Maxime.
LE. Nemo perpetuò peccat. Et tamen luxu, libidine,
 ambitione, cæterisque uitijis, magna uitæ pars perit, sed
 multò maior uitæ portio perit nihil agentibus. Porro
 nihil agere dicuntur, non qui uiuunt in otio, sed qui re-
 bus friuolis, & nihil ad felicitatem conducentibus oc-
 cupantur inde prouerbium, Satiùs est cessare, quàm ni-
 hil agere. Sed tota uita perit aliud agentibus. Aliud
 agere dicitur, qui non est attentus ad id, quod agit.
 Perit igitur tota uita, quoniam cum uacamus uitijis,
 aliud agimus, dum uacamus friuolis, aliud agimus:
 dum studemus philosophiæ, quoniam id facimus supi-
 nè & oscitanter, aliud agimus parum attenti, uelut
 ad rem minime seriam. Hæc interpretatio si parum
 arridet, numeretur hæc sententia Senecæ inter eas,
 quas in hoc scriptore damnat A. Gellius, ut friuolè
 argutas. HI. Mihi sanè satis arridet. Sed interim
 strenuè ad gallinam. Nolim uos falli, nihil præterea
 parati

Nihil age-
re.

Aliud age-
re.

parati est: quadrat enim ad id quod præcessit: Tur-
 pissima est iactura, quæ per negligentiam fit. Id autè
 declarat hac trimembri sententia. At paulò post ui-
 dor mihi uidere mendum: Mortem nò prospicimus.
 Magna pars eius iam præterijt. Nam legendum arbi-
 tror, Mortè prospicimus. Prospicimus enim quæ pro
 cul absunt, quæ mors magna ex parte præterierit no-
 bis. L. E. Si sibi permittunt philosophi, ut aliquando di-
 uertant in prata Musarum, fortasse non uidebitur ab-
 surdum, si nos aliquando uel animi gratia diuertamus
 in illorum regionem. HI. Quid ni? L. E. Quæ nuper
 relegerem librum Aristotelis, quem inscripsit $\tau\omicron\delta\delta\iota$
 $\pi\epsilon\lambda\epsilon\gamma\chi\omega\upsilon$, quorum argumentum est rhetoribus cum
 philosophis magna ex parte commune, comperi insi-
 gnes errores interpretum. Neq; dubitandum est, quin
 hic qui Græcè nesciunt, in multis locis egregiè deli-
 rant. Aristoteles enim proponit huiusmodi genus am-
 bigui, quod nascitur ex uoce, quæ eadem declarat di-
 uersa, $\delta\tau\iota\ \mu\alpha\upsilon\delta\alpha\iota\sigma\iota\nu\ \omicron\iota\ \acute{\alpha}\delta\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\mu\lambda\omicron\iota$, τὰ γὰρ
 $\acute{\alpha}\gamma\sigma\mu\alpha\tau\iota\ \acute{\alpha}\mu\lambda\omicron\iota\ \mu\alpha\upsilon\delta\alpha\iota\sigma\iota\nu\ \omicron\iota\ \chi\alpha\mu\mu\alpha\tau\iota$
 $\kappa\omicron\iota$. τὸ γὰρ $\mu\alpha\upsilon\delta\alpha\iota\sigma\iota\nu\ \delta\ \acute{\alpha}\mu\omicron\nu\mu\omicron\upsilon\ \tau\omicron\tau\epsilon\ \acute{\epsilon}\omega\upsilon\delta\epsilon$
 $\nu\alpha\iota\ \chi\epsilon\acute{\alpha}\mu\lambda\omicron\nu\ \tau\eta\ \acute{\alpha}\delta\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\mu\mu\iota\ \kappa\upsilon\ \tau\omicron\ \lambda\alpha\mu\acute{\epsilon}\alpha\iota\sigma\iota\nu\ \acute{\alpha}\delta\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\mu\mu\iota$.
 Id uerterunt in hunc modum, Quoniam
 discunt scientes: Nam secundum os grāmatici discūt.
 Discere enim æquiuocū ad intelligere cum, qui utitur
 disciplina, & accipere disciplinam. HI. Visus es mi-
 hi nunc Hebraicè loqui, nò latine. L. E. Est ne quisquā
 5 5 uestrum

Prospicimus
 quæ a fronte
 sunt, sed pro-
 cul respici-
 mus a tergo
 relicta.

Locus Ari-
 stotelis.

uestrum qui audiuit hic ullam uocem æquiocant? H. I.
Nullā. L. E. Quid igitur stultius, quā id uelle uertere,
quod uerti non poterat? Neq; enim quemadmodū Græ-
cis λαμβάνειν, sonat λαβείν, & λαβήσκειν: ita La-
tinis discere, doctrinam accipere, aut tradere. Quāq;
an hoc sit uerū, nescio, magis arbitror sic manthanini
esse anceps apud Græcos, quemadmodum cognoscere
apud Latinos: Cognoscit enim qui nouit, & cognoscit
iudex qui discit causā. Sic opinor Græcis λαμβάνειν
dicitur præceptor, qui exigit prælecta pueris, et pueri
quibus prælegitur. Quā uerō uenuste reddidit, τὸ
ῥῶς ἐπὶ τοσοῦτον ματὶ ὁ μὲν λαμβάνειν οἱ ἥρα μα-
τῖος: Nā secundū os grammatici discūt, quū uertere
debuerit, Nā grāmatici quæ dictāt, docēt, Hic interpre-
tis erat aliud exemplū supponere, quod non eadē uer-
ba, sed eandem rei speciem exhiberet. Quāq; hoc loco
suspicio etiā in Græca scriptura nōnihil esse mendæ,
scribendum autē, ὁ μὲν μου τὸ πρὸς συνίνααι καὶ
τὸ λαμβάνειν. Paulō post subiicit aliud exemplū
ambigui, quod nascitur nō ex uario uocis eiusdē signi-
ficatu, sed ex diuersa cōnexionē: τὸ εὐλαδὶ λαβείν
με τὸς πολέμους, uelle me accipere pugnantes. Sic
enim uertit pro eo qd̄ erat, uelle me capere hostes et si
legas εὐλαδὶ, sermo fit dilucidior. Vultis me capere
hostes. Nā pronomen potest præcedere uerbū capere,
et potest sequi. Si præcedat, hic erit sensus. Vultis ut
ego capiam hostes: Si sequatur, erit hic: Vultis ut hostes
me

capiant? Subiicit eiusdem generis aliud exemplū;
ἄρα ὅτις γινώσκει, τὸ το γινώσκει: id est, An qd̄
quis nouit, hoc nouit? Ambiguitas est in τὸ το. Id si su-
matur accusandi casu, sensus erit. Quicquid alicui co-
gnitum est, id illi cognitū esse. Sin nominandi casu, sen-
sus hic erit. Quā rē quis intelligit, ea intelligit, quasi
cognosci non possit, nisi qd̄ uicissim cognoscat: rursus
aliud subiicit, ἄρα ὅτις ὁρᾷ, τὸ το ὁρᾷ, ὁρᾷ ἢ τὸν
κίονα, ὥς ὁρᾷ ὁ κίονα: an qd̄ quis uidet, id uidet: sed
uidet columnam, columna igitur uidet: rursus in τὸ το
est ambiguitas, quam prius indicauimus. Verū hæc
utcumq; reddi poterant Latinis auribus quod sequitur
nullo modo reddi poterat, ἄρα ὁ σὺ φῆς εἶναι, τὸ το
σὺ φῆς εἶναι, φῆς ἢ λίθου εἶναι, σὺ ἄρα φῆς λίθου
εἶναι. Quod illi sic reddiderunt: Putas quod tu dicis
esse, hoc tu dicis esse: dicis autē lapidē esse, tu ergo la-
pis dicis esse. Obsecro, quis omnino sensus humanus
ex his uerbis percipi possit? Ambiguitas enim partim
pēdet ex idiomate Græci sermonis, quæ est in maiore
ac minore, quanquā in maiore est & alia ambigui-
tas, in duabus dictionibus ὁ & τὸ το, quæ si capian-
tur nominandi casu, sensus erit. Quicquid te dicis es-
se, hoc tu es. Sin accusandi sensus erit. Quamcumque
rem tu dicis esse, eam dicis esse: et ad hunc sensum sub-
iungit: λίθου φῆς εἶναι. Sed ad priorem colligit
σὺ ἄρα φῆς λίθου εἶναι. Græci sermonis proprie-
tatem semel ausus est imitari Catullus: Phaselus iste,

Catulli lo-
cus.

quem

quē uidetis hospites, Ait fuisse nauū celerrimus. Sic enim ferebatur hic uersus in antiquioribus editionibus. Hoc ignorato, necesse est multis modis delirare eos, qui in hæc loca scribunt commentarios. Ne id quidem quod inibi continenter sequitur, Latino potest esse per spicuum, Καὶ ἄρα ἐστὶ σιγῶντα λέγειν, δι-τῶν γὰρ ἐστὶ, τὸ σιγῶντα λέγειν. τότε τὸν λέγοντα σιγᾶν, καὶ τὸ τὰ λεγόμενα. Id reddiderunt hunc in modum, Et putas est tacentē dicere. Duplex enim est, tacentem dicere, & hunc dicere tacentem, et quæ dicuntur. An non hæc Sibyllæ folijs obscuriora? H. I. Mihi nec Græca satis liquent. L. E. Exponam promea diuinatione. An possibile est tacentem dicere? Hæc interrogatio duplicem habet sensum, quorum alter est falsus & absurdus, alter esse potest uerus. Nam fieri non potest, ut qui loquitur, non dicat ea quæ loquitur, hoc est, ut loquendo taceat: sed fieri potest, ut is qui loquitur, taceat cū qui loquitur. Quāquam hoc exemplum recidit in alteram formam, quam paulō post subiicit. Rursum illud admiror, quod mox in genere ambiguitatis, quæ nascitur ex pluribus dictionibus coniunctis, mutarint Græci uocem seculi in literas, ἐπὶ στεῖν τὴν γράμματα: quam Latini codices habeant scire seculum. Hic enim duplex sensus nascitur, uel ut ipsum seculum sciat aliquid, uel ut aliquis sciat seculum. Verū hoc mollius est in αἰῶνα, siue in χρόνον, quā in γράμματα. Nam literæ dicuntur absurde scire

scire quippiam. Verum nihil absurdi sit, si quis dicat, aliquid nostro seculo notū esse, aut aliquem nosse suū seculum. Iam aliquantō post, ubi proponit exemplum ambigui ex accentu, non ueritus est interpres pro uerbo Homeri supponere Vergiliana, quum eadē fuerit necessitas in illo exēplo: Quicquid dicis esse, hoc est. Ex Hom. refert Aristotel. ἡ κατὰ πύθεος ὁμῶς. Si s' aspi-retur ac circumflectatur, sonat, cuius computrescit pluuia: sin o' sit exile & acutum, sonat, non computrescit pluuia. Atq; hoc quidem sumptum est ex Illados. Alterum est, διδόμεν' οἱ εὐχόμεσθα: accentu collocato super penultimā sonat, concede illi: sin super primam, δίδομεν, sonat, damus. At poëta non sentit Iouem dicere, concedimus illi: sed Iupiter mandat ipsi somnio, ut illi, ad quē mittitur, concedat potiri uoto. Dictum est enim διδόμεν' pro δίδωμεν. Pro his duobus Homericis subiecerunt hæc ex nostris poëtis, uelut illud ex Odis Horatij: Me tuo longas percunte noctes.

Lydia dormis.

Etenim si accētus sit in, me, correpto: et, tu, sit graue, unica dictio est, metuo, id est, timeo. Quāquā hæc ambiguitas pendet non solum ex accentu, uerum etiam ex compositione. Alterum supposuerunt ex Vergilio: Hec quia nam tanti cinxerunt æthera nymbi.

Quāquam hæc quoq; ex compositione nascitur ambiguitas. H. Sunt ista quidem arguta, dignaq; cognitu

Leonardē,

Me tuo. Horatius diuinit, ut subaudias, amico.

Elenchos, i.
redargutiones:
ἐλέγχου
enim redar-
guere est.

Leonarde, sed interim uereor, ne cui conuiuium hoc
sophisticum uideatur magis, quam poeticum: aliids si
uidebitur, uel totum diem uenabimur elenchos in elen-
chis. L E. Hoc est, in luco ligna, in mari quereamus
aquam. H I. Vbi est meus Mus? M V. Adest. H I. Mone
Margaretam, ut tradat bellaria. M V. Abeo. H I. Rur-
sum ades uacuius? M V. Negat se de bellarijs cogitasse,
& ait satis diu sessum esse. H I. Vereor ne si diutius
hic philosophemur, illa nobis mensam subuertat,
quemadmodum Xanthippe Socrati: consilius est igitur
tur, ut bellaria sumamus in horto: ibi simul & ambu-
labimus, & liberè nugabimur. Interea sibi quisq; de-
cerpat ex arbore quod lubet. C O. Placet consilium. H I.
Est illic fonticulus quouis uino suauior. C A. Qui fit,
ut hortus tuus magis niteat, quam aula? H I. Quia hic
uersor frequentius. Si quid aridet hic, ne parcite no-
stris opibus hortensibus. Iam si satis uidetur decambia-
latum, quid si considamus huc sub tilia, et Musas cūe-
mus? P A. Agè fiat. H I. Thema suppeditet hortus ipse.
P A. Si præcesseris, sequemur. H I. Age faciam. Prepo-
stere facit, cui uarijs delicijs niteat hortus, quum ani-
mum habeat nullis disciplinis, nullis uirtutibus excen-
tum. L E. Credemus adesse Musas, si reddideris euan-
dem sententiam carmine. H I. Hoc mihi longè proceli-
uius, profam oratione uertere carmine, quam argeen-
tum commutare auro. L E. Dic igitur. H I.
Cui renitet hortus undiquaq; flosculis,

Animumq;

Animumq; nullis expolitum dotibus
qualere patitur, is facit præpostere.
Habetis carmen Musis & Apolline nullo. Sed ele-
gans fuerit, si singuli hanc sententiam diuerso genere
carmine reddatis. L E. Qui uicerit, quid præmij feret?
H I. Hunc calathum onustum malis aut prunis, aut ce-
ræijs, aut messilis, aut pyris, aut si quid aliud magis
adbanditur. L E. Quis erit arbiter certaminis? H I. L.
Quis nisi Crato? Et idcirco solus non certabit, quò
magis auscultet. C R. Vereor ne talem sitis habituri
iudicem, qualem olim habebant coccyx & lusciniā,
inter se de canendi gloria decertantes. H I. L. Sat est,
si places omnibus. C O. Placet arbiter, incipe Leo-
narde. L E.
Cui tot delicijs renitet hortus,
Herbis, floribus, arborumq; foetu,
Et multo, & uario, nec excolendum
Curat pectus, & artibus probatis
Et uirtutibus, is mihi uidetur
Leuo iudicio, parumq; recto. DIXI.
H I. Carinus arrodit unguem, expectamus aliquid
elaboratum. C A. Nulla adest Musa.
Cura cui est, ut niteat hortus flosculis ac foetibus,
Negligenti excolere pectus disciplinis optimis:
Hic labore, mihi ut uidetur, ringitur præpostero.
H I. Non frustra arrosus est unguis. E V. Quoniam or-
do me uocat, ne nihil adferam:

Qui

Et Apolline
nullo. Alludit
ad illud Mar-
tial. Musis &
Apolline nul-
lo Quod scri-
bis ysius, hoc
Ciceronis ha-
bes.
Adbanditur,
id est, placet,
sicut aridere
dicitur, quod
placet.
Coccyx, qui
latine dicitur
Cuculus, pe-
nultima pro-
ducta. Notus
est Apologus
de certamine
canendi inter
lusciniā & cu-
culum, alino
iudice.

Arrodit un-
guem. Gestus
est cogitatis.
Persius: Nec
pluteum cæ-
dit, nec de-
morfos sapie-
ungues. Idē.
Cherestratus
u. quē Arro-
dens ait hoc.

Qui studet, ut uarijs niteat cultissimus hortus
Delitij, patiens animum squalere, nec ullis
Artibus expoliens, huic est præpostera cura.

HIL. Nō est quā extimulemus Subriliū. Nam ille
sic scatet uersibus, ut plerūq; uel imprudens effun-
dat carmina. S. B.

Cui uernat hortus cultus & elegans,
Nec pectus ullis artibus excolit,
Prepostera is cura laborat.

Sit ratio tibi prima mentis. P. A.

Quisquis accurat uarijs ut hortus
Floribus uernet, neq; pectus idem
A riibus sanctis colit, hunc habet præ postera cura.

H. I. Nunc experiamur, cui hortus suppeditat plu-
res sententias. L. E. Quid ni faciat tam diues? Vel hoc
rosetum mihi suggeret quod dicā. Vt brevis est rose-
nitor, ita fugax est iuuentus: properas capere rosam
prius, quam marcescat, magis adiutendū est, ne sine
fructu tibi affluat iuuentus. H. I. Thema satis aptum
carmini. C. A. ut inter arbores suus cuique sortus est,
ita inter homines sue cuique dotes sunt. E. V. Vt terra
si excolatur, uarias opes gignit in usus humanos, ne-
glecta spinis ac uepribus obducitur: ita hominis inge-
nium si excolatur optimis studijs, plurimas edit ui-
uirtutes: sin negligas, uarijs occupatur uitijs. S. B. Hor-
tus quotannis colendus est, ut niteat, animus semel ex-
cultus honestis studijs, perpetuo floret ac uernat. P. A.

Vt amoc/

mententias hortorum non auocat animum ab hone/
stis studijs, sed ad hæc inuitat potius: ita quærēdi sunt
suis ac ioci, qui non absunt à literis. H. 1. Euge uideo
examen sententiarum. Nunc ad uersus, sed antequam
adagrediamur, mea sententia, fuerit exercitatio nec
inutilis, nec infrugifera, si primam sententiam tot/
ties reddamus Græcis uersiculis, quoties reddidimus
Latinis. Hic auspicabitur Leonardus iam olim fami/
liaris Masis Græcanicis. LEON. Ineptiam, si iubes.

Hi. Iubeo, atque miſero. L E.

ὅς τις ἐστὶν ἀνδρῶν γελῶν καλοῖς,
ὃς τις καλὴν ἀνθυμῶν τοῖς καλοῖς μαθήμασι
οὐκ ἐστὶ κόμῳ, ὅς τις ὁρῶς φρονεῖ,
περὶ πλείονος πιδῶν τὰ φαῦλ' ἢ κρείττενα.

Ego praesulem egi, succedet qui uolet. H. I. Carinus.

Imò Hilarius. L E. Sed uideo Margaretā inter/

certastis. Ego, quod nemo uestri potuit, uici Margare-
tam. CA. Hilari, æquum postulat, auferat calathum.

INQVISITIO DE FIDE.

AVLVVS, BARBATVS.

AV. Puerorum est cantilena: Saluta libenter. Verum
haud scio, an mihi fas sit tibi dicere salutē. BA. Equi-
dem malim qui det salutē, quā qui dicat. Sed quā-
ob rem isthuc ais Aule? AV. Quā ob rem? Quia, si
scire uis, oles aut sulphur, aut fulmen Iouis. BA. Sunt
Veioves, sunt Ioues sinistri
& noxii. Sic
uocant poete
numē Iouē Ve-
iouem.
Bruta fulmina,
Vide Pl. lib.
ij, cap. xliij.
Bruta, quasi si
ne ratione ue-
niūt, nec quic-
quā portēdūt.
Fatidica præ-
dicūt aliquid.
Mōtes & ma-
ria, refert Plu-
nij yba ex lo-
co quē modo
citauit.
Fulgur euitro
Vide, puerb.
Carbone atri-
orē. Videtur
innuere quē-
piam excom-
municatū.
Veioves, sunt
Ioues sinistri
& noxii. Sic
uocant poete
numē Iouē Ve-
iouem.
Bruta fulmina,
Vide Pl. lib.
ij, cap. xliij.
Bruta, quasi si
ne ratione ue-
niūt, nec quic-
quā portēdūt.
Fatidica præ-
dicūt aliquid.
Mōtes & ma-
ria, refert Plu-
nij yba ex lo-
co quē modo
citauit.
Fulgur euitro
Vide, puerb.
Carbone atri-
orē. Videtur
innuere quē-
piam excom-
municatū.
ne dissidentia à fatidicis. Nam, ut suspicor, tu de ana-
themate sentis. AV. Rem coniectas. BA. Audiui qui-
dem horrenda tonitrua, fulminis ictum nō sensi. AV.
Qui sic? BA. Quia nihilo peius concoquo, neq; irre-
quictius dormio. AV. Sed hoc periculosius solet esse
malum, quia non sentitur. Verum hæc bruta fulmina,
quæ tu uocas, ferunt montes & maria. BA. Feriunt,
sed irritis ictibus. Est & fulgor è uitro seu uase æreo.
AV. Certe territat & hoc. BA. Verum, sed pueros.
Solutus Deus habet fulmen, quo feriat animā. AV. Quid
si Deus est in suo uicario? BA. Utinam sit. AV. Imò
multi demirantur te iamdudum non esse quouis car-
bone atriorem. BA. Finge me talem. Atqui tanto ma-
gis erat optanda sulus perditio, si placet Euangelica
doctrina. AV. Optanda quidem, at non dicenda. BA.
Cur ita? AV. Quò pudeat ictus fulmine, ac respi-
scat. BA. Si sic nobiscum egisset Deus, perieramus
omnes

omnes. AV. Quā ob rem? BA. Quia quū essemus
inimici Dei, cultores idolorū, militantes in castris sa-
tane: hoc est modis omnibus excommunicatissimi, tum
ille maxime nobiscū confabulatus est per filiū suum,
suosq; colloquio nos restituit in uitam, quum essemus
mortui. AV. Ista quidem uerè narras. BA. Imò malè
ageretur cum omnibus ægrotis, si medicus fugeret al-
loquium, quoties ingens morbus grauat miserum: imò
tum maxime conueniebat adesse medicum. AVL. At
ego metuo, ne tu mihi citius affles aliquid tui mali,
quā fiat ut tuo morbo medear. Nonnunquam usu ue-
niūt, ut pro medico fiat palestrites, qui uisit ægrotum.
BA. Ita quidem usu uenit in corporum morbis, uerum
in animi malis est tibi parata antidotus aduersum o-
mnem contagium. AV. Quæ nam? BA. Adamantinum
propositū, non diuelli à sententiā semel defixa. Deinde
cur palestrā metuis, ubi res uerbis agitur? AV. Est ali-
quid quod dicis, si modo spes sit profectus. BA. Pro-
uero dicitur: Donec spirat homo, sperandum esse. Et
iuxta Paulū, Charitas nescit desperare, quia sperat om-
nia. AV. Non pessimè mones, atque hac spe puto mihi
fas esse tecū miscere sermonē aliquantisper, ac si pa-
teris medicum agam. BA. Licet. AV. Vulgò sunt inui-
si percontatores. Et tamen in medicis probantur, qui
percontantur de singulis. BA. R. Percontare à cælo
usque ad terram, si libet. AV. Experiar, modò fidem
des te responsurum ex animo. BA. R. Do, modò sciam

Palestrites id,
est, luctator, nā
mirū quā in-
uist phrenetū
cum.

qua de re uelis percontari. A V. De symbolo apostolorum. B A. Audio militare uerbum, nec recusio haberi pro hoste Christi, si quid hic sefellero. A V. Credis in Deum patrem omnipotentē, qui condiderit cœlum et terram? B A. Et quicquid cœlo terraq; continetur, atq; etiā mentes angelicas. A V. Quum Deum dicis, quid sentis? B A. Sentio mentem esse quandam eternam, quæ nec initium habuerit nec finem sit habitura, qua nihil esse potest nec maius, nec sapiētius, nec melius. A V. Ista quidē satis piē. B A. Quæ nutu suo omnipotenti condidit quicquid est rerum uisibilium: quæ sapientia mirabili moderatur, ac gubernat uniuersa, sua bonitate pascit ac seruat omnia, atq; hominum genus collapsum gratuito restituit. A V. Sunt quidē ista tria præcipua in Deo: Sed quid fructus capis ex istorum cognitione? B A. Quum omnipotentē cogito, me totum illi submitto, ad cuius maiestatem nihil est horum aut angelorum sublimitas. Deinde plena fiducia credo, quod ab illo factū tradunt sacræ literæ, si mulq; futurum quicquid ille promisit, quando nutu quicquid uult, potest, quantumuis homini uideatur impossibile. Ita fit ut meis uiribus diffusus, totus ab illo pendeam, qui potest omnia. Vbi sapientiam illius intueor, nihil tribuo meæ sapientiæ, uerum credo omnia rectissime iustissimeq; ab eo fieri, etiā si iuxta sensum humanū uideantur absurda aut iniqua. Quā bonitatem considero, uideo nihil esse in me quod illius gra

tuita

tiæ beneficentiæ nō debeam: & nullum arbitror esse tantum crimen, quod ille nolit ignoscere resipienti: neq; quicquam esse, quod ille non sit largiturus cum fiducia petenti. A V. Num satis esse putas, quod credis illum esse talem? B A R. Nequaquam, sed sincero affectu totam fiduciam ac spem in illum unum transfero, detestans satanam omnemq; idololatriā, & quicquid est artium magicarum. Illum solum adoro, nihil illi nec præferēs, nec æquans, nō angelū, nō parentes, non liberos, non uxorem, non principē, non opes, non honores, non uoluptates, paratus & uitā illius causa perdere, si iusserit, certus eum non posse perire, qui se totū illi tradiderit. A V. Nihil igitur colis, nihil times, nihil amas, nisi unum Deum? B A. Si quid ueneror, si quid metuo, si quid amo, præter eū: eius causa amo, metuo, colo, omnia ad illius gloriam referens, semper illi gratias agens, siue leta contingunt, siue tristia: siue mori datur, siue uiuere. A V. Sana quidē est hæc tua oratio. De secunda persona quid sentis? B A R. Sesequitare. A V. Credis Iesum fuisse Deum & hominem? B A. Maxime. A V. Qui fieri potuit, ut idem sit Deus immortalis, & homo mortalis? B A. Isti illi facile fuit efficere, qui quicquid uult, potest. Et ob diuinam naturam, quam eandem habet cum patre, quicquid magnitudinis, sapientiæ & bonitatis attribuo patri, idem attribuo et filio: quicquid debeo patri, debeo & filio: nisi quod ita uisum est patri, ut per filiū con

t 3 decret

Deus Ritus.

decret ac donaret nobis omnia. A V. Quir igitur scire literæ filium frequentius appellant dominum quam Deum? B A. Quia Deus autoritatis hoc est, principatus est nomen, quæ patri præcipue conuenit, qui simpliciter principium est omnium atq; ipsius etiam deitatis fons. Dominus redemptoris & assertoris uocabulum est. Quamquam & pater redemit per filium, & filius Deus est, sed ex Deo patre. Solus autem pater à nullo est, et in personis diuinis principis locum obtinet.

A V. Ergo & in Iesu collocas tuam fiduciam? B A. Quid mihi? A V. Sed propheta maledictum dicit qui fidit in homine. B A. Sed huic uni homini data est omnis potestas in cælo & in terra, ut in nomine eius flectatur omne genu, cælestium, terrestrium, & inferorum. Quamquam nec in hoc fiduciam spei quæ meæ sacram, ut aiunt, ancoram figerem, nisi Deus esset.

A V. Quir cum filium appellat? B A. Ne quis somniet esse creaturam.

A V. Quir unicum? B A. Ut discernat naturæ filium à filiis adoptiuis, cuius cognominis honorem nobis etiam impartit, ut neminem præter hunc alium expectemus.

A V. Quir cum qui Deus erat, hominem fieri uoluit?

B A. Ut homines homo reconciliaret Deo. A V. Credis conceptum citra uirilem operam, opificio spiritus sancti, ac natum ex incorrupta Virgine Maria, de illius substantia sumpto mortali corpore? B A. Maxime.

A V. Quir sic nasci uoluit? B A. Quia sic decebat nasci Deum, sic decebat nasci, qui nostræ cœceptionis

Ne quis somniet, &c. Arius docuit filium dei ex uita præfictissimam naturam fuisse creaturam. Atque natura filius est gignitur ex substantia patris. Dei substantia indubitabilis est, eadem igitur oportet esse patris & filii, de diuinis personis loquitur.

ac natiuitatis sordes purificaret. Hominis filius nasci uoluit deus, ut nos in illum renascentes efficere mur filij Dei. A V. Credis illum uersatum in terris, ea gessisse miracula, ea docuisse, quæ prodita sunt in literis Euangelicis? B A. Certius quam te credo esse hominem.

A V. Non sum inuersus Apuleius, ut suspiceris ipsum latere sub hominis specie. Sed credis huc eundem esse Messiam illum, quem deliniarant figura legis, quæ promiserat oracula prophetarum, quem tot seculis expectabant Iudei? B A. Nihil habeo persuasius. A V. Credis huius doctrinam ac uitam sufficere ad perfectam pietatem? B A. Admodum.

A V. Credis eundem uerè comprehensum à Iudeis, uinctum, colaphis et alapis cæsum, confectum, irrisum, flagellatum sub Pontio Pilato, ac denique suffixum in cruce, atque inibi mortuum? B A. Maxime.

A V. Credis illum ab omni legi peccati cuiuscumque fuisse immunem? B A. Quid mihi? Agnū absque macula.

A V. Credis illum sua sponte hæc omnia perpeffum? B A. Imò libenter, atque etiam sitienter, sed ex uoluntate patris.

A V. Quir pater filium suum unicum innocentem, sibi quæ charissimum, hæc tam atrocia pati uoluit? B A. Ut hæc uictima nos nocentes sibi reconciliaret, in illius nomine collocantes fiduciam ac spem nostram.

A V. L. Quir Deus passus est sic collabi totum humanum genus? Et si passus est, non patuit alia uia sanciendi ruinam nostram? B A. Hoc mihi persuasit non humana ratio, sed fides, nulla ratione potuisse fieri melius,

Apuleius. Nisi is mentem hominis tegebas sub asina specie, quum multi sint qui sub humana specie tegunt asinum.

Non est uero in Iesu latere sub hominis specie, sed eundem esse Messiam illum, quem deliniarant figura legis, quæ promiserat oracula prophetarum, quem tot seculis expectabant Iudei.

neq; ad salutem nostram utilius. **AV.** Quur hoc mortis genus illi potissimū placuit? **BA.** Quia iuxta mundum erat probrosissimum: quia diri lentiq; cruciatus: quia conueniebat illi, qui porrectis in omnē mundi plagam membris, omneis orbis nationes inuitaret ad salutem, & homines terrenis curis affixos euocaret ad celestia. Deniq; ut nobis referret serpentem ancum, quem Moses suspenderat in stipite, ut quicunq; de figerent in illum oculos, sanarentur a uulnere serpentum: fidemq; prophete liberaret, qui prädixerat: Dicite in nationibus, regnauit a ligno Deus. **AV.** Quur & sepeliri uoluit idq; tam accuratē, oblitus myrrha & unguentis, inclusus nouo monumento ē solido uiuog; saxo exciso, obsignato ostio, adhibitis etiam custodibus publicis? **BA.** Quò magis constaret esse uerē mortuum. **AV.** Quur non statim reuixit? **BA.** Hac ipsa de causa. Etenim si mors fuisset ambigua, fuisset & ambigua resurrectio, sed hanc uoluit esse certissimam. **AV.** Credis huius animam descendisse ad inferos? **BA.** Hanc particulam non fuisse quondam additam nec in symbolo Romano, nec in symbolo Orientalium ecclesiarum, testis est Cyprianus, nec recensetur apud Tertullianum uetustissimum scriptorem: ego tamen et hoc firmiter credo, uel quia congruit cum prophetia psalmi, Non dereliques animam meam in inferno. et rursum: Domine eduixisti ab inferno animam meam: uel quia Petrus apostolus in epistola prioris, de cuius au-

tore

te nunquam fuit dubitatum, capite tertio scripsit hunc in modum: Mortificatus quidem carne, uiuificatus autem spiritu, in quo & his qui in carcere erant, spiritu ueniens prädicaui. Verum ut credo descendisse ad inferos, ita nō credo illic aliquid esse passū: descendit enim, non ut illic cruciaretur, sed ut nobis frangeret regnum satanæ. **AV.** Nihil adhuc impium audis, sed mortuus est, ut nos peccato mortuos reuocaret ad uitam. Ceterum quur reuixit? **BA.** Tribus potissimum de causis. **AV.** Quibus? **BA.** Primum, ut nobis certam spem faceret resurrectionis. Deinde, ut sciremus eum immortalem esse, nec unquam moriturū, in quo presidia salutis nostræ collocauimus. Postremo, ut nos quoque per pœnitentiam mortui peccatis, per baptismum unō cum illo sepulti, per gratiam eius reuocemur ad uitæ nouitatem. **AV.** Credis ne, quod idem corpus, quod mortuum fuit in cruce, quod reuixit in sepulchro, quod uisum et contrectatum est discipulis, subuexerit in cœlum? **BA.** Maximē. **AV.** Quur uoluit relinquere terras? **BA.** Ut illum omnes spiritualiter amaremus, neq; quisquam in terris sibi Christum propriè iudicaret, sed omnes ex æquo tolloremus animos in cœlum, scientes illic esse caput nostrum. Etenim si nunc homines tantopere sibi placent ob uestis colorem ac figuram, quūq; sic quidam ostentant sanguinem aut præputium Christi, & lac matris Virginis quid credis futurū, si mansisset in terris uestitus,

t. s. comedens

Viuo saxo,
An saxa na-
scantur & au-
gescant incer-
tum. Viua ta-
men saxa di-
cunt, quæ nō
dum suo loco
sunt amota.

comedens, loquens? Quæ disidia parassent ista corporis pecuniaria? A V. Credis illic immortalitate donatum aſſidere dextrum patri? B A. Quid ni? ut rerum omnium dominum, & totius regni paterni consortem. Hoc ipse discipulis promiserat futurum, atq; hoc spectaculum exhibuit Stephano martyri suo. A V. Cur hoc exhibuit? B A. Ne nos ulla in re trepidaremus, gnari quàm potentem patronum ac dominum habeamus in cœlis. A V. Credis illum eodem corpore rediturum; ut iudicet uiuos & mortuos? B A. Quàm habeo certum, esse hætenus peracta, quæ propheta de Christo prædixerant: tam habeo certum, fore quicquid in posterum uoluit nos expectare. Prior aduentus exhibitus est iuxta uaticinia prophetarum, quo uenit humilis, ut nos institueret ac seruaret. Exhibebitur & secundus, quo ueniet sublimis in gloria patris: ante cuius tribunal filii cogentur omnes homines cuiuscunq; nationis, cuiuscunq; status, siue reges, siue plebei, siue Graeci, siue Scythæ, nec solum hi, quos aduentus ille deprehendet uiuos, uerumetiam omnes qui ab initio mundi usq; ad illud tempus mortui fuerint, subito reuiuſcēt, & suo quisque corpore conspiciet iudicem. Aderunt & angeli beati, tanquam famuli fideles: aderunt & demones iudicandi: Tum ē sublimi pronuntiabit illam inuitabilem sententiam, quæ diabolum cum his, qui illi adhaeserunt, tradet æternis supplicijs, ut postea nulli possint nocere: pios transferet in consortium re-

gni

gicelestis, tutos ab omni molestia: quanquàm huius aduentus diem nobis ignotum esse uoluit. A V. Nihil aliud audio morbi. Veniamus igitur ad tertiam personam. B A. Ut uidetur. A V. Credis in spiritum sanctum? B A. Credo hunc esse uerum Deum unā cum patre & filio. Credo hoc spiritu afflatus fuisse, qui nobis ueteris ac noui Testamenti libros tradiderunt, sine cuius ope nemo peruenit ad salutem. A V. Quir appellatur spiritus? B A. Quia quemadmodum corpora nostra uiuant halitu, ita tacito sanctiſſimus afflatu uiuſcuntur animi nostri. A V. An non licet patrem uocare spiritum? B A. Quid ni? A V. An non igitur confunduntur personæ? B A. Non. Nam pater spiritus dicitur, quod sit incorporeus, id quod omnibus personis est commune iuxta naturam diuinam. Sed tertia persona dicitur spiritus, quod alicunde ſpiret, & per animos sese transfundat inſenſibiliter, uelut à terra seu flus uis ſpirant auræ. A V. Cur personæ secundæ tribuitur nomen filij? B A. Ob perfectam naturæ & uoluntatis ſimilitudinem. A V. Est filius ſimilior patri, quàm spiritus ſanctus? B A. Non, iuxta naturam diuinam, niſi quod hoc magis reſert proprietatem patris, quod ab ipſo quoque procedat ſpiritus ſanctus. A V. Quid igitur prohibet ſpiritum ſanctum appellari filium? B A. Quia cum diuo Hilario niſquam hunc lego genitum, nec huius lego patrem: ſpiritum & procedentem lego. A V. Cur in ſymbolo ſolus pater dicitur Deus?

B A.

Deus ſpiritus ſanctus.

BA. Quod hic, ut dixi, simpliciter sit autor omnium, que sunt, ac totius deitatis fons. AV. Dic clarius. BA. Quoniam nihil nominari potest, cuius origo non nascatur à patre. Siquidem hoc ipsum quod filius ac spiritus sanctus Deus est, patri acceptum referunt. Præcipua igitur autoritas: hoc est originis ratio, est in patre solo, quod unus ille à nullo est. In symbolo tamen sic accipi potest, ut Dei nomen non sit personæ proprium, sed in genere positum, quod mox per patris, filij, & spiritus sancti uocabulū distinguatur. In unū deum, quæ naturæ uox comprehendit patrem, filium, & spiritum sanctum, hoc est, tres personas. AV. Credis in sanctam ecclesiam? BA. Non. AV. Quid ais? non credis? BA. Credo sanctam ecclesiam, quæ est corpus Christi: hoc est, congregatio quædam omnium per universum orbem, qui consentiunt in fide Evangelica, qui colunt unum Deum patrem, qui totam suam fiduciam collocant in eius filio, qui eodem huius spiritui aguntur, à cuius consortio rescatur, quisquis admittit crimen letale. AV. Quare horres dicere, Credo in sanctam ecclesiam? BA. Quia sic me docuit diuus Cyprianus, in solum Deum esse credendum; in quo simpliciter omnem fiduciam reponimus. Ecclesia uero propriè dicta, quanquam non constat nisi ex bonis, tamen ex hominibus constat, qui ex bonis possunt fieri mali, qui falli possunt & fallere. AV. Quid sentis de communionione sanctorum? BA. Hic articulus omnino non attigitur

Credere eccle-
siam.

Sanctorū cō-
munio.

apud Cyprianum, quum ille nominatim indicet quid in quibus ecclesijs plus habeatur aut minus. Sic enim ille connectit. Sequitur namque. Post hūc sermonē, sanctam ecclesiam, remissionem peccatorū, huius carnis resurrectionem. Ac nonnullis uidetur hæc pars non esse diuersa superiore, sed explicare & insingere quod modò dictū erat, sanctam ecclesiam: ut nihil aliud sit ecclesia, quam unius Dei, unius Euangelij, unius fidei, unius spei professio, eiusdem spiritus, eorundem sacramentorum participatio: breuiter, talis quædam communio bonorum omnium inter omnes pios, qui fuerunt ab initio mundi usque ad finem, qualis est membrorum corporis inter ipsa societas, sic ut aliorū benefacta subueniat alijs, donec uiua sunt membra corporis. Caterum extra societate hanc ne propria quidem benefacta conducunt cuiquam ad salutem, nisi reconcilietur sanctæ congregationi: & ideo sequitur remissionem peccatorum, quia extra ecclesiam non est ulla peccatorum remissio, quantumuis homo maceret se poenitentia, aut exerceat opera misericordiæ. In ecclesia, inquam, non hæreticorum, sed sancta, hoc est, spiritu Christi congregata, est remissio peccatorū per baptismum, & post baptismum, per poenitentiam & clauis ecclesiæ datas. AV. Ista sunt adhuc sani homines. Credis ne futuram carnis resurrectionē? BA. Frustra crederem cætera, si hoc quod est omnium caput, non crederem. AV. Quid sentis quum dicis carnem?

Remissio pec-
catorum.

Carnis re-
surrectio.

BA.

BA. Corpus humanum humana anima animatum.
 AV. Nū unaquęq; anima recipiet suum corpus, quod
 exanime reliquerat? BA. Idem hoc unde demigra/
 rat. Et ideo in symbolo Cypriani additum est, huius
 carnis. AVL. Qui fieri potest, ut corpus iam toties ex
 alijs in alia uersum, possit idem reuiuiscere? BA. Qui
 potuit, quicquid uult, ex nihilo creare, an huic diffi/
 cile sit, quod ex sua forma mutatum est, in pristinam
 naturam restituere? Non anxie disputo, quibus mo/
 dis id fiat: mihi satis est, quod qui promisit hoc futu/
 rum, sic uerax est, ut mentiri non possit: sic potens est,
 ut quicquid uelit, nutu ualeat efficere. AV. Quid opus
 erit tui corpore? BA. Ut totus homo gloriatur cum
 Christo, qui hic totus afflictus erat pro Christo. AV.
 Quid sibi uult, quod addit, Et uitam eternam? BA.
 Nequis suspicetur nos sic reuicturos, quemadmodum
 sub uernum tempus reuiuiscunt ranę, rursus moriturę.
 Nam hic duplex mors est, corporis bonis ac malis
 omnibus communis, & animi. Mors autem animi,
 peccatum est. At post resurrectionem pijs erit eter/
 na uita, tum corporis, tum animi. Nec enim corpus
 erit amplius obnoxium morbis, senio, fami, siti, do/
 lori, lassitudini, morti, aut ulli incommodo, sed spiri/
 tuale factum spiritus arbitrio mouebitur: nec animus
 deinceps ullis uitijs aut doloribus sollicitabitur, sed
 sine fine fruetur summo bono, qui est Deus. Contrā,
 impios mors eterna possidebit tum corporis, tum ani/
 mi. Nam

mi. Nam & corpus habebunt ad eternos cruciatus
 immortale, & animum peccatorum stimulis semper
 afflictum absque spe uenię. AVL. Credis hæc ex ani/
 mo, ac serio? BAR. Sic, inquam, ut mihi minus
 certum sit, te mecum colloqui. AVL. Ego quum es/
 sem Romę, non omneis reperi æquę sincere creden/
 tes. BAR. Imò si excutias, reperies & alibi multos,
 quibus hæc non æquę persuasa sunt. AVL. Quum in/
 tam multis & arduis consensias nobiscum, quid ob/
 stat quo minus totus sis noster? BAR. Istud ex te au/
 dire cupio. Nam ipse mihi uideor orthodoxus, etiam
 si uitam meam nolim præstare, tamen si sedulo conor,
 ut professioni respondeat. AVL. Vnde igitur tantum
 bellum inter uos & orthodoxos? BAR. Exquire.
 Sed heus medice, si non poenitet huius procemij, su/
 mes nobiscum prandiolum, & à prandio per ocium
 pereotaberis de singulis, præbebo brachium utrumq;
 inspicies excrementa tum crassiora, tum liquidiora.
 Denique facies, si uidebitur, totius huius pectoris,
 anatomiam, quò certius de me iudices. AVL. At re/
 ligio est tecum mensam habere communem. BAR.
 Atqui id solent medici, quò melius obseruent, quid
 afficiat aut peccent ægroti. AVL. Sed uereor ne
 uidear fauere hereticis. BAR. Imò nihil est sanctius,
 quàm fauere hereticis. AV. Qui sic? BA. Nōne Paulus
 optauit anathema fieri pro iudeis plus quàm hereti/
 cis? An nō fauet ille, qui studet ut quis ex malo fiat bo/
 nus,

Orthodoxus,
 id est, rectę o/
 pinions, cui
 contrariū est
 heretici uoca/
 bulum. Præ/
 stare dicitur,
 qui suo peri/
 culo uitriūq;
 corripit aut
 defendit.

nus, ex mortuo uiuus? AV. Maxime. BA. Sic igitur fa-
ue, nec erit quod metuas. AV. Nunquam audiui egro-
tum commodius respondentem. Agē duc me ad pran-
dium. BA. Medice accipieris, & ut decet apud egro-
tum, & sic curabimus corpuscula cibo, ut nihilo se-
cius animus idoneus sit ad disputandum. AV. Fiat bo-
nis aubus. BA. Imò malis piscibus fiet, nisi forte nunc
oblitus es esse diem Veneris. AV. Id quidem est præ-
ter symbolum nostrum.

ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΑ, siue ὀρχήστρα.

EVSEBIVS, PAMPIRVS, POLY-
GAMVS, GLYCION.

Bonis aubus
id est, felicit-
er attingit
iocum ex am-
biguo.
Præter symbo-
lum. Rursus
iocus est ex am-
biguo. Nā in
symbolo apo-
stolorū nulla
mentio est de
piscibus, & di-
citur symbo-
la cōiuniorū.
Eusebius,
pius.
Pampirus, o-
mnia exper-
tus.
Polygamus,
qui sæpe di-
xit uxorem.
Glycion, dul-
cis, siue dul-
cior.
Novas aures,
alludit ad pe-
reginas aures
Rara aures.
Vitreis oculis
significat ui-
treā, perspicil-
la: & fascina-
tio ē in oculis

EV. Quas novas aures hic ego uideo? Nisi me fallit ani-
mus, aut parum prospiciunt oculi, uideo tres ueteres
congerrones meos confidentes, Pampirum, Poly-
gamum, & Glycionem. Certē ipsi sunt. PA. Quid tibi
uis cum tuis uitreis oculis fascinator? Cōgredere pro-
pius Eusebi. PO. Salue multum exoptate Eusebi. GL.
Bene sit tibi uir optime. EV. Saluete uos omnes una sa-
lute, pariter mihi charissima capita. Quis Deus, aut
casus Deo felicior, nos coniunxit? Nam nemo nostrū
uidit alium annis, opinor, iam quadraginta. Mercu-
rius caduceo suo non potuisset melius nos in unū cōn-
trahere. Quid hic agitis? PA. Sedemus. EV. Vidro, sed
qua de causa? PO. Opprimur currum, qui nos deue-
hat Antuerpiam. EV. Ad mercatum? PO. Scilicet, sed
spectatores magis quā negotiatores: quanquā alijs
aliud

est negocij. EV. Et nobis eodem est iter. Verum
quid obstat, quo minus eatis? PO. Nondum conuenit
cum aurigis. EV. Difficile genus hominum. Sed uul-
tis ne ut illis imponamus? PO. Libēret, si liceret. EV.
Simulemus nos uelle simul abire pedites. PO. Citius
credant caneros uolatueros, quā nos tā grandes per-
dubus hoc iter confecturos. GL. Vultis rectū uerūq;
consilium? PO. Maxime. GL. Illi potant: id quod faciūt
dubius, hoc plus erit periculi, nec ubi nos deiciant in
lucum. PO. Admodum diluculo uenias oportet, si so-
brium aurigā uelis. GL. Quō maturius perueniamus
Antuerpiam, nobis quatuor solis currū stipulemur.
Contemendum sentio tantillum pecuniæ. Hoc damni
multis commoditatibus pensabitur, sedebimus commo-
dus, ac mutuis fabulis suauissime trāfigemus hoc iter.
PO. Recte suadet Glycion, ut in uehiculo quoq; iucun-
das comes pro uehiculo sit. Quin & iuxta Græcorū
proverbium, liberius loquemur, non de plauistro, sed
in plauistro. GL. Transegi, conscendamus. Vah, nunc
mihi libet uiuere, posteaquā ex tanto interuallo uidere
contigit mihi charissimos olim sodales. EV. Ac mihi
uideor repubescere. PO. L. Quot annos supputatis, ex
quo Lutetiæ conuiximus? EV. Arbitror haud paucio-
res quadraginta duobus. PA. Tum uidebamur omnes
æquales. EV. Ita ferme eramus, aut si quid erat disci-
minis, perpussillum erat. PA. At nunc quanta inequa-
litas? Nam Glycion nihil habet senij, & huius aues ui-

πρωτος

ἡγεας,

De longæta,
sed florē se-
nescite. Vide
prouerbiū.

Id est, p mea
forte. Vide p
uerb. Pittaci.
Aequalis tu-
bi ducito.

deri queat Polygamus. EVS. Profecto sic res habet.
Quid rei in causa? PA. Quid? aut hic cessauit ac res
fuit in cursu, aut ille anteuertit. EV. Ohe nō cessant
anni, quantumuis cessent homines. PO. Dic bona fide
Glycion, quot annos numeras? GL. Plures quā dūca-
tos. PO. Quot tandem? GL. Sexaginta sex. EV. O uere
πρωτος ἡγεας, quod aiunt. PO. Sed quibus tandem
artibus remoratus es senectutem? Nam neq; carities
adeft, neque rugosa cutis, uigent oculi, nihi utrinque
dentium series, color uiuidus est, corpus succulentum.
GL. Dicam artes meas, modo tu uicissim narres nobis
artes tuas, quibus senectutem accelerasti. PO. Reci-
pio me facturum. Dic igitur, quo te contulisti relictā
Lutetia? GL. Rectā in patriam. Illic commoratus sex
re annum, difficere cōpi de deligendo uite genere,
quam ego rem non leue momentum habere credo ad
felicitatem: circumspectibā quid cuiq; succederet, quid
secus. PO. Miror tibi tantum fuisse mentis, quum Lu-
tecia nihil fuerit te nugacius. GL. Tum ferebat ætas.
Et tamen ò bone, non hic meo Marte rem omnē gessi.
POL. Mirabar. GLY. Prius quā quicquam aggre-
derer, adij quendam ē ciuibz natu grandē, longo re-
rum usu prudentissimum, totiusq; ciuitatis testimonio
probatissimum, ac meo quidem iudicio etiam felicissi-
mum. EVS. Sapiebas. GLYC. Huius usus consilio,
dixi uxorem. PO. Pulchrē dotatam? GL. Dote medio-
cri, ac plane iuxta prouerbiū, τὴν κατ' ἐμὲν δέμ.

Nam

non & mihi res erat mediocris. Ea res mihi planē
esset ex animi sententia. PO. Quot annos tum eras
natus? GLY. Viginti ferme duos. PO. O te felicem.
GL. Non totū hoc fortune debeo, ne quid erres. PO.
Quis sic? GLY. Dicam. Alij prius diligunt, quā de-
ligant, ego iudicio delegi quā diligere. & tamen
hanc magis duxi ad posteritatem, quā ad uolupta-
tem. Cum ea uixi suauissimē annos non plures octo.
PO. Reliquit orbum? GL. Imò superest quadriga li-
berorum, filij duo, filie totidem. PO. Priuatus ne ui-
uis, an magistratu fungeris? GL. Est mihi munus pu-
blicū, poterant contingere maiora: uerum hoc mihi
delegi, quod tantum haberet dignitatis, ut me uindica-
ret à contemptu, ceterū minime molestis negocijs ob-
noxium. Ita nec est, quod quisquam obijciat, me mihi
uiuere, & est unde nonnunquam & amicis dem ope-
ram. Hoc contentus, nihil unquam magis ambij. Ve-
rum sic gessi magistratum, ut illi ex me dignitas ac-
creuerit. Hoc ego pulchrius duco, quā ex muneris
splendore dignitatem mutuo sumere. EVS. Nihil ue-
rius. GLY. Sic inter ciues meos consenui charus om-
nibus. EVS. Istiuc uero difficillimum est, quum non
abs re dictum sit, Qui neminem habet inimicum, eum
nec amicum habere quenquam: & felicitatis semper
inuidiam esse comitem. GLYC. Insignem felicitatem
comitari solet inuidia: mediocritas tuta est. Et hoc
mihi perpetuum studium fuit, ne quid mei commodi

¶ 2 ex

ἀπραξία,

Id est otii siue
abstinentia a
negocijs

ex aliorum incommodis compararem. illam, quā Graeci uocant ἀπραξίαν, quantum licuit amplexus sum. Nullis negocijs ingessi memet, sed precipue continui me ab his, quae sine offensa multorum suscipi non poterant. Itaque si iuuandus erit amicus, sic illi benefacio, ut hac de causa mihi nullum parem inimicum. Et si quid ortam fuerit simultatis alicunde, aut purgatione lenio, aut officijs extinguo, aut dissimulatione patior intermori: a contentione semper abstineo, quae si inciderit, malo rei, quam amicitiae iacturam facere. In ceteris Mitonem quendam ago, nulli ledo os, arrideo omnibus, saluto ac resaluto benigniter, nullius animo repugno, nullius institutum aut factum damno, nemini me praefero, patior suum cuique pulchrum esse. Quod taceri uelim, nemini credo. Aliorum arcana non scrutor: et si quid forte noui non effutio. De his qui praesentes non sunt, aut taceo, aut amice loquor, ac ciuili ter. Magna pars simultatum inter homines nascitur ex linguae intemperantia. Alienas simultates nec excito, nec alo: sed ubicunque datur oportunitas, aut extinguo, aut mitigo. His rationibus haecenus uitae inuidiam, ac beneuolentiam ciuium meorum alui. P. A. Non sensisti grauem coelibatum? G. L. Mihi quidem nihil accidit acerbius in uita unquam uxoris morte, ac uehementer optassem illam mecum consensescere, liberisque communibus frui: sed quando aliter uisum est superis, iudicavi sic magis expedire utrique, neque causam putavi, cur me inani

inani luctu diseruiarem, praesertim quum is nihil praesisset defunctae. P. O. Nunquam ne incesit libido repetendi matrimonij, praesertim quum istud tibi feliciter cessisset? G. L. Incesit, sed liberorum causa duxeram uxorem, liberorum causa rursus non duxi. P. O. At miserum est cubare solum totas noctes. G. L. Nihil est difficile uolenti. Tum cogita quantas etiam habeat commo dantes coelibatus. Quidam omni ex re decerpunt si quid est incommodi, qualis fuisse uidetur Crates ille, cuius titulo fertur epigramma uitae mala colligens. Nimirum his placet illud: Optimum non nasci. Mihi magis aridet Methrodorus, unde quaque decerpens si quid inest boni. Sic enim fit uita dulcior. Et ego sic induxi animum, ut nihil uehementer uel oderim, uel expetam. Ita fit, ut si quid obtingat boni, non efferar, aut insolescam: si quid decedat, non admodum crucier. P. A. Nae tu philosophus es uel ipso Thalete sapientior, si quidem isthuc potes. G. L. Si quid aegritudinis subortum est animo, ut multa fert huiusmodi uita mortalium, protinus eicio ex animo, siue sit ira ex offensa, siue quid aliud indigne factum. P. O. At sunt quaedam iniuriae quae uel placidissimo moueant stomachum: tales sunt frequenter et famulorum offensa. G. L. Nihil ego patior residere in animo meo. Si mederi queam medeor: sin minus, sic cogito: quid proderit me ringi re nihilo melius habitura? Quid multis? Patior, ut hoc mox a me impetret ratio, quod paulo post tempus esset im-

Vide puerb.
Optimum non
nasci.

Id est, animi
tranquillitas.

petraturum. Certe nullus est tantus animi dolor, quem
patiar mecum ire cubitum. EV. Nihil mirū, si tu non
senescis, qui tali sis animo. GLY. Atq; adeo ne quid
reticeam apud amicos, cum primis caui, ne quid fla-
gitij committere, quod uel mihi, uel liberis meis pro-
bro esse posset. Nihil enim irrequietius animo sibi ma-
le conscio. Quod si quid culpæ admissum est, non co-
cubitum prius quā me Deo reconciliaro. Veræ tran-
quillitatis, seu, ut Græce dicam, εὐδυνίας fons est,
bene conuenire cum Deo. Mam qui sic uiuunt, his nec
homines magnopere nocere possunt. EVSE. Num
quando te cruciat metus mortis? GLY. Nihil magis
quā macerat dies natiuitatis. Scio moriendum: ista
solicitude fortassis adimat mihi aliquot uitæ dies, cer-
te nihil possit adijcere. Itaq; totā hanc curam superis
committo: ipse nihil aliud curo, quā ut bene suauis
terq; uiuam. Non potest autem suauiter, nisi qui be-
ne. PAM. At ego senescerem tædio, si tot annos de-
gerem in eadem urbe, etiam si Romæ contingat uiue-
re. GLY. Habet quidem loci mutatio uoluptatis nō
nihil: longinquæ uerō peregrinationes ut prudentiam
addunt fortassis, ita plurimum habent periculorum.
Mihi uideor tutius totum orbem obire in tabula geo-
graphica, neque paulo plus uidere in historijs, quā
si uiginti totos annos ad Ulyssis exemplum, per om-
nes terras mariaq; uolitarem. Habeo prædiolū, quod
abest ab urbe non plus quā duobus milibus passuum
ibi

nonnunquam ex urbano fio rusticus: atque ibi re-
creatus, redeo nouus hospes in urbem: nec aliter sa-
luto ac saluor, quā si renauigassem ex insulis nu-
per inuentis. EV. Non adiuuas ualitudinem phar-
macis? GLY. Nihil mihi rei cum medicis. Nec inci-
di mentem unquam, nec deuorari catapodia, nec hausi-
potiones. Si quid oboritur lassitudinis, moderatione
uictus, aut rusticatione propello malum. EVS. Ni-
hil ne tibi cum studijs? GLY. Est. Nam in his est
præcipua uitæ oblectatio: uerū his oblecto me, non
macero. Siquidem uel ad uoluptatem studeo, uel ad
utilitatem uitæ, non autem ad ostentationem. A cibo
sumpto aut pascor literatis fabulis, aut lectorem ad-
hibeo: nec unquam incumbo literis ultra horam: tum
surgo, & arrepta testudine paulisper obambulans
in cubiculo, uel cantillo, uel repeto mecum quid le-
gerim: & si in promptu est congerro, refero, mox ad
librum redeo. EV. Dic mihi bona fide, nullā ne sentis
incommoda senectutis, quæ feruntur esse plurimæ? GL-
Sonnus aliquantō deterior est, nec perinde tenax me-
moria, nisi si quid infixero. Liberaui fidē meā. Expo-
si uobis magicas artes meas, quibus alo iuuentutem
meam: nunc referat nobis pari fide Polygamus, unde
tantum collegerit senij. PO. Equidem nihil celabo tam
fidos sodales. EV. Narrabis etiam taciturnis. PO. Quā
agere Lutetiae, quā nō abhorruerim ab Epicuro, no-
sis ipsi. & VS. Sanē meminimus, sed arbitrabamur te
u 4 mores

Catapodia,
Græce trochi-
sci, huc pilule
quas degluta-
mus.
Lassitudinis,
Lassitudo nul-
la de causa ob-
orta, significat
morbum in-
stare iuxta me-
dicos.

Liberaui fidē,
id est, perfolui
quod debui. Ere-
nim qui pro-
mittit, obstrin-
git fidē suam.

mores eos una cum adolescentia Lutetiae relicturum.
 PO. Ex multis quas illic adamaram, unam mecum ab/
 duxi domum, eamq; gravidam. EV. In aedes paternas?
 PO. Recte, sed mentitus eam esse coniugem cuiusdam
 amici mei, qui mox esset venturus. GL. Id credi lit pa/
 ter? Imò rem olfecit intra quatrduum. Mox saeva iur/
 gia. Nec tamen interim temperabam à conuiujs, ab/
 alea, ceterisq; malis artibus. Quid multis? Quum pa/
 ter non faceret obiurgandi finem, negans se tales gal/
 linas alere uelle domi, ac subinde minitans abdicationem,
 uerti solum, & cum gallina mea gallus alio de/
 migrare: ea mihi genuit aliquot pullos. PA. Vnde res
 suppetebat? PO. Nonnihil furtim dabat mater, ac prae/
 terea constatum est æris alieni plus satis. EV. Reperie/
 bantur tam fatui, ut tibi crederent? PO. Sunt qui nullis
 credant libentius. PA. Quid tendem? PO. Tandem ubi
 pater serio pararet abdicationem, intercesserunt ami/
 ci, ac bellum hoc his legibus composuerunt, ut nostra
 tem uxorem ducerem, cum Galla diuortium facerem.
 EV. Erat uxor? PO. Intercesserant uerba futuri tempo/
 ris, sed accesserat congressus praesentis temporis. EV.
 Qui licuit igitur ab illa diuertere? PO. Post rescitum
 est, meæ Gallæ Gallum esse maritum, unde pridem se
 subduxerat. EV. Ergo nunc habes uxorem? PO. Non
 nisi præter hanc, octauam. EV. Octaua? Non sine au/
 gurio dictus es Polygamus. Fortassis steriles omnes
 decessere. PO. Imò nulla non reliquit aliquot catulos
 domi

Verti solum de
 exilibus pro
 priè dicitur, q
 denigrant in
 alia regione.
 Futuri tempo
 ris. Alludit ad
 fementiam su
 reconsultorū,
 quam sequun
 tur & Theo
 logi. Si q; di
 cat pueli: du
 cāte, & mox
 habeat rē cū il
 la, ratum ma
 trimoniū, per
 ande quasi di
 xisset dūco te.
 Hoc rei mul
 ti adolescentes
 capiuntur: ma
 gno malo du
 centes hoc so
 phisma.

domi meæ. EV. Ego malim totidem gallinas, quæ mihi
 ponerent oua domi. Non tædet polygamia? PO. Aded
 tædet, ut si hæc octaua moreretur hodie, perēdie duce
 rem nonam. Imò hoc me male habet, quod non licet ha
 bere binas aut ternas, quum unus gallus gallinaceus
 tot gallinas possideat. EV. Equidem haud miror galli/
 nace, si parum pingui, quodq; tantum senij tibi col
 legeris. Nihil enim æquè accelerat senectutem, quam
 immodicæ atque intempestiue compotationes, impo/
 tentes amores mulierum, & salacitas immoderata.
 Sed quis alit familiam? B. O. Ex obitu parentum accēs/
 sit res mediocris, & gnauius laboratur manibus. EV.
 Desiisti igitur à literis. PO. Planè ab equis, quod
 aiunt, ad asinos, ex heptatechno factus monotecnis
 fiber. EV. Miser, toties tibi ferendus erat luctus, to/
 ties coelibatus? PO. Nunquam uixi cœlebs ultra dies
 decem, semperq; noua nupta ueterem luctum expulit.
 Habetis bona fide uitæ meæ summam. Atque utinam
 Pampirus narret nobis suæ quoque uitæ fabulam, qui
 satis belle portat ætatem. Nam, ni fallor, me duobus
 aut tribus annis est grandior. PA. Dicam equidem, si
 uobis audire uacat tale somnium. EV. Imò uolupte fue/
 rit audire. PA. Vbi domum redissem, statim pater se/
 nex urgere cœpit, ut aliquod uitæ genus amplecterer,
 unde nonnihil quæstus accederet rei familiari: ac post
 longam consultationem placuit negotiatio. PO. Miror
 hoc uitæ genus arrisisse potissimum. PA. Eram natura

Gallinas. Nā
 ponūt oua, &
 obstreunt for
 minæ.

Ab equis ad
 asinos, id est,
 a melioribus
 ad deteriora.
 Vide prouer
 bium, Hepta
 technō, id est,
 septē artū pe
 rito. Torēni
 numerātur ar
 tes liberales.

sitiens cognoscendi res novas, uarias regiones, urbes, linguas ac mores hominum. Ad id maxime uidebatur appposita negotiatio. Quibus ex rebus nascitur et prudentia. P O. Sed misera, uidelicet, quæ plerumque magnis malis sit illis emenda. P A. Sic est. Itaque pater numeras

Dextro Hercule. Remittit uerba Persij. Herculi uouebatur decima bonorum pars, ita uero facere putabatur res domestica procerari. Male periculum loquorem. De Malea, promontorio naufragij sui amicum, unde depulsa Maleam legens.

Protopiro. Vi de prouerbijs. *Προπυρο* Pampiro debebatur. P A. Verum fortasse narras, sed interim miser excidi ab uxore. Nam parentes puellæ simulatque cognouerunt hæc auspicia, renuntiauerunt affinitatem. Et amabam ut qui perditissime. G L Y. Miserebat me tui. Sed quid interim consilij tentatum est? P A M. Id quod solent in rebus desperatis.

Pater

Pater abdicabat, perierat res, perierat uxor, unde dique audiebam, gurgis, nepos, belluo. Quid plura? Serio mecum deliberabam, an suspenderem me, an aliquò coniecrem memet in monasterium. E V S. Cru dele consilium. Scio utrum elegeris, mitius mortis genus. P A M. Imò quod mihi tunc uisum est crudelius, adeò mihi displicebam totus. G L Y. Atqui complures eò se deiciunt, ut suauius uiuant. P A M. Corraso uaticulo, furtim me subduxi procul à patria. G L Y. Quò tandem? P A M. In Hiberniam, illic factus sum Canonicus ex horum genere, qui extime linei sunt, intime lanei. G L Y. Apud Hibernos igitur hibernasti? P A M. Non, sed duos menses apud hos uersatus nauigauim in Scotiam. G L Y. Quid te offendit apud illos? P A M. Nihil, nisi quòd institutum illud mihi uidebatur mitius, quàm pro meritis eius, qui non uno suspendio dignus erat. E V S. Quid in Scotia designatum est? P A M. Illic ex lineo factus sum pelliceus apud Carthusios. E V S. Homines planè mundo mortuos. P A M. Ita mihi uisum est, quum audirem illos canentes. G L Y. Quid, canunt etiam mortui? Quot menses apud illos egisti Scotus? P A M. Prope modum sex. G L Y. O constantiam. E V S. Quid illic offendit? P A M. Quia mihi uisa est uita segnis ac delicata. Deinde multos illic reperi, non admodum sani cerebri ob solitudinem, ut arbitror. Mihi paruum erat cerebri, uerebar ne totum periret. P O L.

Quò

Quò deinde deuolasti? PA. in Galliā. Illic reperi quosdam totos pullatos ex instituto diui Benedicti, qui colore uestis testantur se lugere in hoc mundo. & inter hos qui pro summa ueste cilicium ferrent reti simile. GL. O grauem corporis macerationem. PA. Hic egi menses undecim. EV. Quid obstitit, quo minus illic maneres perpetuo? PA. Quia plus illic reperi ceremoniarum, quam ueræ pietatis. Præterea audierā esse quosdam his multo sanctiores, quos Bernardus ad seueriorem disciplinam reuocasset, pulla ueste mutata in candidam: apud hos uixi menses decem. EV. Hic quid offēdebat? PA. Nihil admodum. Nam hos reperi sat commodos sodales. Sed mouebat me Græcorum prouerbiū, ὁ τὰς χελώνας ἢ φαρῆν, ἢ μὴ φαρῆν. Itaq; decretum erat aut non esse monachū, aut insigniter esse monachum. Acceperā esse quosdam Bridenses, homines planè cœlestes, ad hos me contuli. EV. Quot menses illic egisti? PA. Biduum, nec id sanè tutum. GL. Vsq; adeò placuit hoc uitæ genus? PA. Nō recipiunt, nisi qui mox obstringat se professioni. At ego nondum adeò insaniebam, ut facile me præberem capistro, quod nunquam licet excutere. Et quoties audiebam canentes uirgines, cruciabat animū uxor erepta. GL. Quid deinde? PA. Ardebat animus amore sanctimonie, nec usquam satis fiebat animo meo. Tandē obambulans incidi in quosdam præferentes crucem. Hoc signum mihi protinus arrisit, sed remorabatur electionem

Vide prouerbium, Testudines edendæ aut non.

electionem uarietas: alij gestabāt albam, alij rubram, alij uiridem, alij uersicolorem, alij simplicem, alij dupplicem, nonnulli quadruplicem, alij alia atq; alia figura uariatā. Ego ne quid intentatum relinquerem, omnes ferme formas gessi. Verū ipsa re comperi, longe aliud esse circumferre crucem in pallio seu tunica, quam in corde. Tandem fessus inquirendo, sic mecum cogitabam: ut semel omnem sanctimoniam assequar, petam terram sanctam, ac redibo domum sanctimoniam onustus. PO. Num eò profectus es? PA. Maxime. PO. Vnde suppetebat uaticum? PA. Demiror istud nunc deniq; tibi uenire in mentem ut rogares, ac non nullò antè percontatū fuisse. Sed nosti prouerbium, ὁ τεχνίου πᾶσι γὰρ τρεφῆς. GL. Quam artē circumferebas? PA. Chiromanticā. GL. Vbi. eā didiceras? PA. Quid refert? GL. Quo præceptore? PA. Eo qui nihil non docet, uentre. Prædicebam præterita, futura, præsentia. GL. Et sciebas? PA. Nihil minus: sed diuinam audacter, idq; tutò, uidelicet prius accepto precio. PO. An ars tam ridicula poterat alere te? PA. Poterat, & quidem cum duobus famulis. Tantum est ubiq; fatuorum & fatuarum. Attamen quum Hierosolymā adirem, addiderā me in comitatum cuiusdam magnatis prædiuitis, qui natus annos septuaginta, negabat se æquo animo moriturum, nisi prius adisset Hierosolymam. EV. Ac domi reliquerat uxorem? PA. Atque etiam liberos sex. & v. O senem impiū.

Id est, artificiosum quæuis terra alit. Vide Chiliad.

pium atque illinc redisti sanctus. P A. Vis uerum fa-
tear? Aliquantò deterior, quàm iueram. E V. Sic ut au-
dio, excussus est religionis amor. P A. Imò magis in-
canduit. Itaque reuersus in Italiam, addixi me militie.
E V. Ità ne religionem uenabaris in bello, quo quid es-
se potest sceleratius? P A M. Erat sancta militiā. E V S.
Fortassis in Turcas. P A M. Imò sanctius quiddam,
ut tum quidem prædicabant. E V S. Quidnam? P A M.
Iulius Secundus belligerabatur aduersus Gallos. Por-
rò militiam mihi commendabat etiam multarum re-
rum experientia. E V S. Multarum, sed malarum. P A.
Ita post comperi. Et tamen hic durius uixi, quàm in
monasterijs. E V. Quid tum postea? P A. Iam mihi ua-
cillare cœpit animus, utrum ad negotiationem inter-
missam redirem, an religionem fugientem perseque-
rer. Interim uenit in mentem utrumque alteri posse
coniungi. E V S. Quid, ut simul esses & negotiator &
monachus? P A M. Quid nē? Nihil religiosius ordi-
bus mendicantium, & tamen nihil similius negotia-
tioni. Volitant per omnes terras ac maria, multa ui-
dent, multa audiunt, penetrant omnes domos plebeio-
rum, nobilium, atque regum. E V S. At non cauponan-
tur. P A M. Sepe nobis felicius. E V S. Quod genus ex
his delegisti? P A M. Omnes formas expertus sum. E V.
Nulla placuit? P A M. Imò perplacuerant omnes, si li-
cuisset statim negociari. Verum perpendebam mihi
diu sudandum in choro, prius quàm crederetur mihi
negotiatio.

negotiatio. Iamq; cogitare cœpi de uenanda Abba-
tia, sed primum non omnibus hic fauet Delia, & sepe
longa est uenatio. Itaque consumptus hunc in modum
annis octo, quum esset nuntiata mors patris, do-
mum reuersus, ex consilio matris duxi uxorem, &
ad ueterem negotiationem redij. G L. Dic mihi quum
tum subinde nouam uestem sumeres, ac uelut in aliud
animal transformareris, quū potuisti seruare deco-
rum? P A M. Qui minus quàm tū qui in eadem fabu-
la nunquam aliam atque aliam sumunt personam?
E V. Dic nobis bona fide, qui nullum uitæ genus non ex-
pertus es, quod omnium maxime probas? P A M. Non
omnibus omnia congruunt, mihi nullum magis arri-
det, quàm hoc quod secutus sum. E V S. Multa tamen
incommoda habet negotiatio. P A M. Sic est. Sed
quando nullum uitæ genus omnibus caret incommo-
dis, hanc Spartam, quæ contigit, orno. Verum nunc
superest Eusebius, qui non grauabitur apud amicos
uitæ suæ scenam aliquam explicare. E V S. Imò totam
fabulam, si uidetur, nam habet actus non multos.
G L. Erit magnopere gratum. E V. Vbi redissem in pa-
triam, annum apud me deliberaui quodnam uitæ ge-
nus amplecti uellem, simulq; meipsum explorauī, ad
quod genus essem propensus aut idoneus. Interim obla-
ta est præbenda, quàm uocant satis optimi prouentus:
accepi. G L. Vulgo malè audit hoc uitæ genus. E V.
Mihi, ut sunt res humanæ, satis exoptandum uidetur.

Spartam quæ
con. Vid. p.
uerb. ū Spa-
tam natus es,
hanc orna.
Scena. Fabu-
ta diuiditur in
scenas, ad id
alluſi. Et sce-
næ apertæ, qui
operta patefa-
ciunt.

An mediocrem felicitatem esse putatis, subito uelut e
 cœlo dare tot commodâ, dignitatem, ædes honestas,
 beneq; instructas, annuos redditus satis amplos, sodali-
 tium honorificum, deinde templum, ubi, si libeat, ua-
 ces religioni? P. A. Illic me luxus offendeat, & concu-
 binarum infamia, tum quod pleriq; istius generis ode-
 re literas. EV. Ego non specto quid agant alij, sed quid
 mihi sit agendum: & melioribus me adiungo, si non
 possum alios meliores reddere. P. O. In isto genere ui-
 xisti perpetuò? EV. Perpetuò, nisi quod interim qua-
 tuor annos primum egi Patavij. P. O. Quam ob rem?
 EV. Hos annos ita partitus sum, ut sesquiannum darem
 studio medicinæ, reliquū tēpus Theologiæ. P. O. Quur
 id? EV. Quò melius & animum, & corpus meum mo-
 derarer, nonnunquam & amicis consulerem. Nam et
 concionor nonnunquam pro mea sapientia. Sic hacte-
 nus satis tranquille uixi, contentus unico sacerdotio,
 nec præterea quicquam ambiens, recusaturus etiam
 si offeratur. P. A. Utinam liceret discere, quid agant cæ-
 teri nostri sodales, quibus cum tum familiariter uixi-
 mus. EV. De nonnullis possum cōmemorare quædam,
 sed uideo nos non procul abesse à ciuitate, quare si ui-
 detur conueniemus in idem diuersorium: ibi per otium
 de cæteris cōferemus assatim. HVG. VITIO auriga.
 Vnde tam miseram sarcinam nactus es luscæ? HEN.
 RICVS auriga. Imò quò tu desers istud lupanar ga-
 ciunt heo? H. V. Debueras istos frigidos senes alicubi effun-
 dere

Effundere. P. A.
 ciunt heo? H. V.

dere in urticetum, ut calefcerent. HEN. Imò tu istum
 gregem cura ut præcipientes alicubi in profundam la-
 mam, ut refrigerentur, nam calent plus satis. H. V. G.
 Non soleo præcipitare sarcinam meam. H. E. N. At/
 qui nuper uidi te sex Carthusienses deieçisse in cœmū
 sic, ut pro candidis emergerent nigri: tu interim, qua-
 si bene gesta ridebas. H. V. Nec iniuria, dormiebant
 omnes, ac multū ponderis addebant currui meo. H. E.
 At mei senes egregie subleuarunt currum meum per
 totum iter perpetuo garrientes. Nunquam uidi melio-
 res. H. V. Non soles tamen talibus delectari. H. E. Sed
 hi seniculi boni sunt. H. V. G. Qui scis? H. E. Quia per
 eos ter bibi per uiam ceruiciam insigniter bonā. H. V.
 Ha ha hæ. Sic tibi boni sunt.

Π Τ Ω Χ Ο Ρ Α Ο Υ Σ Ι Ο Ι .

CONRADVS, BERNARDINVS, PA/
 STOR, PANDOCHEVS, VXOR.

P. O. Atqui pastorem decet hospitalitas. P. A. Pastor
 sum ouium, non amo lupos. CONR. At non perinde
 fortassis odisti lupas. Sed quo tandem merito sic ab-
 horres à nobis, ut ne tacto quidem digneris? Neque
 enim te grauabimus coena. P. A. Dicam, quia si conspi-
 ceretis in ædibus meis, gallinam aliquam, aut pullos
 gallinaceos, cras in concione traducerer apud popu-
 lum. Hanc soletis referre gratiam communicati hospi-
 tij. CO. Mon omnes sumus istiusmodi. P. A. Sitis cuius/
 modi uoletis, ego uix sancto Petro fiderem, si tali cul-

ciut hoc nō rē
 ro aurigæ Bra-
 bān uel grāis
 nōnunquam
 conduci.

tu ueniret ad me. C O. Si ita fiat sententia, saltē indica diuersorium aliud. P A. Est in hoc uico diuersorium publicum. C O N. Quod habet signum? P A N. In tabula pensili uidebitis canem os inferentem in ollā: hoc agitur in culina. Ad abacum rationalem sedet lupus. C O. Signum inauspicatum. P A. Fruamini. B E. Quod genus pastoris hoc est? per illum liceret perire fame. C O. Si non melius pascit oues, quā nos, oportet esse parum obesas. B E. In malis rebus opus est bono consilio. Quid fiet? C O. Perfricandus frons est. B E. Nimirum inutilis est pudor, quum urget necessitas. C O N. Admodum, sanctus Franciscus aderit nobis. B E. Pro fortuna. C O. Nō expectabimus Pandochei respōsum pro foribus, sed recta irrumpemus in ipsum uaporarium, nec facile patiemur nos eijci. B E. O facinus impudens. C O. Hoc satius, quā noctem agere sub dio, ac perire frigore. Interim depone pudorem in sacco, lo, cras resumpturus ubi uidebitur. B E R. Scilicet, si res ipsa suadet. P A. Quod animantis genus hīc uideo? C O. Seruos Dei, filios sancti Frācis, uir optime. P A. An Deus talibus seruis delectetur, nescio, ego mihi nolim multos esse domi. C O. Quā ob rem? P A. Quia ad edendum & bibendum plus quā uiri estis, ad laborandum nec manus habetis nec pedes. Ohe uos estis filij sancti Francisci? Soletis predicare cum esse uirginem, & ille habet tot filios? C O N. Spiritus filij sumus, non carnis. P A. Infelix genitor ille. Nā quod in uobis

uobis pessimum est, animus est: corpore nimium ualeis, planēq; melius habetis ista parte, quā expectat nobis, qui alimus uxorem & filias. C O N. Tu forte suspicaris nos esse ex eorum genere, qui degenerant à progenitoris instituto: nos sumus obseruantes. P A. Ego igitur obseruabo, ne quid adferatis detrimenti. Nā istud genus ego odi pessimē. C O. Quā ob rem te quæso? P A. Quia circumferitis dentes, nec circumferitis pecuniam. Hoc genus hospitum mihi est ingratisimum. C O. At laboramus uobis. P A. Vultis ostendam uobis, quomodo laboretis? C O. Ostende. P A N. Inspecte picturam uobis proximam ad leuam: illic uidetis uulpem concionantem, sed à tergo anser collū profert ē cuculla. Rursum uidetis lupum absoluentē confissum, sed prominet pars ouis occultatē sub ueste. Videtis simiam asidentem egrotō in ueste Franciscanā, altera manu præfert crucem, alteram habet in crumena egrotantis. C O N R A. Non inficiamur hac ueste nonnunquam tegi lupos, uulpes, ac simias, sed fatemur etiam sepe tegi porcos, canes, equos, leones, ac regulos: quin eadem uestis tegit multos bonos uiros. Vestis ut neminem reddit meliorem, ita nullum reddit deteriore. Proinde iniquum est, quenquam ex ueste aestimare: alioqui tua uestis, qua nonnunquam ueris esset execranda, quæ multos tegit fures, homicidas, ueneficos, & adulteros. P A. De ueste cedam, si numereis. C O N. Rogabimus Deum pro te. P A N.

Ego uicissim pro uobis, operam opera pensans. C O. Atqui non ab omnibus accipiendum. P A. Quir uobis religio est contingere pecuniam? C O. Quia pugnat cum professione nostra. P A. Itidē cum mea professione pugnat admittere gratuitum hospitem. C O N. At nos cogit regula non contingere pecuniam. P A. At mea regula diuersum præcipit. C O N. Vbi est tua regula? P A. Lege uersus istos:

Hospes in hac mensa, fuerint cum uiscera tensa,

Surgere ne properes, ni prius amumeres.

C O. Nos non erimus tibi sumptui. P A N. At qui mihi non sunt sumptui, ne quæstui quidem sunt. C O N. Deus abunde pensabit, si quid officij nobis præstiteris. P A. Istis uerbis non alo familiam. C O N. Abdemus nos in angulum uaporarij, neq; cuiquā erimus molesti. P A. Non fert tales homines hoc uaporarium. C O N. Itā ne nos eijcis, fortassis hac nocte deuorandos à lupis? P A. Lupus lupinam non est, ut nec canis caninam. C O N. Crudelis esses, si hoc faceres Turcis: quales quales sumus, homines sumus. P A. Surdo canitis. C O N. Tu molliter foues corpus tuum, nudus recubans post uaporarium, & nos extrudis frigore nocturno perituros, etiam si parcant lupi. P A. Sic uixit Adam in paradiso. C O. Vixit, sed innocens. P A. Et ego innocens. C O. Fortassis detracta syllaba prima. At uide si nos nunc excludis è paradiso tuo, ne Deus te nō recipiat in suū. P A. Bona uerba. V X. Mi uir, tot tua malefacta

saltem

Quam hoc beneficio pensa, patere hos hac nocte tecto nostro uti: sunt uiri boni, senties quæstū hinc fieri ubi nōrē posthac. P A N. Ecce deprecatricē, suspicor conuenire inter uos. nec admodū lubens audio hoc elogium à muliere, uiri boni. V X. Hau: nō ita est, sed cogita quoniam peccaris alea, temulētia, rixis, pugnis, saltē hac elemosyna redime tua peccata, ne eijcias hos, quos optaris tibi adesse morienti. Scurras & sammiones relictis tibi sepe numero, & hos extrudis? P A N. Vnde ista conclamationatrix nobis? Abi tu, & cura rem culinariam. V X. Id quidem fiet. B E. Mitescit, & sumit indusium linum, spero fore rectē. C O N. Et mensam insternunt pueris. Bene habet, quod nulli ueniunt hospites, alioqui nobis erat excludendū. B E. Feliciter cecidit, quod è proximo oppidulo retulimus nobiscum lagunculā uini, & agni coxam assam: alioqui hic, ut uideo, ne socum quidem impartisset nobis. C O N. Iam accubere pueri, adiungamus nos in mensa partem, sic tamen, ne cui incommodemus. P A. Vobis imputandum arbitror, quod hodie nullum habeo conuiuium, præter domesticos, & uos inutiles. C O. Nisi frequenter hoc accipitis, imputa nobis. P A. Frequentius, quā uellē. C O. Noli laborare, uiuit adhuc Christus, qui non deseret suos. P A. Audiui uos dici Euangelicos: & Euangelium prohibet per uiam circumferri perā aut panes: uos manicas habetis pro pera, ut uideo: nec panes modo circumfertis, uerum etiam uinum, et delicias carniū. C O.

x 3 Fruere

Fructu nobiscum, si libet. P. A. Meum uinum ad istud collatum uappa est. C. O. Gusta & de carnibus, nobis enim superest. P. A. O felices mendicos, uxor mea nihil hodie coxit, præter caules & lardum rancidum. C. O. Communicemus, si uidetur, nostros apparatus. Nam nostra nihil refert, quibus uescamur. P. A. Quis igitur non circumfertis caules & uappam? C. O. Quoniam hæc nobis obtrudere maluerunt, apud quos hodie pransi sumus. P. A. Gratis pransi? C. O. Maxime. Imò gratias etiam egerunt, & abeuntes his apophoretis onerati. P. A. Vnde uenitis? C. O. E Basilea. P. A. Huius tam longinquos? C. O. Sic est. P. A. Quod tandem genus hominum estis uos, qui sic oberratis sine iumento, sine crumena, sine famulicio, sine armis, sine commeatu? C. O. R. Vides quaecunque uestigium Euangelicæ uitæ. P. A. N. Mibi uidetur errorum uita, qui uagantur cum reticulo. C. O. R. Tales errones erant Apostoli, talis erat & dominus IESVS. P. A. Nostis artem chiro-manticam? C. O. R. Nihil minus. P. A. Vnde igitur suppetit uictus? C. O. Ab eo qui promisit. P. A. Quis ille? C. O. Qui dixit, Nolite esse solliciti, hæc omnia adiicientur uobis. P. A. N. Promisit, sed querentibus regnum Dei. C. O. Id facimus pro uirili. P. A. Apostoli clarebant miraculis, sanabant egrotos, proinde non mirum illis ubique suppetisse uictum, uos nihil tale potestis. C. O. N. Possemus, si similes essemus Apostolis, et si res posceret miraculum. At miracula

data

data sunt ad tempus incredulis, nunc nihil opus, nisi pia uita. Et sepe felicius est egrotare, quam ualere: sepe felicius mori, quam uiuere. P. A. Quid igitur uos facitis? C. O. Quod possumus, pro sua quisque dote diuinitus donata consolamur, exhortamur, admonemus, corripimus: ubi se dederit occasio, nonnunquam & concionamur, sicubi comperimus pastores mutos: si non datur prodesse, damus operam, ne quem ledamus moribus & lingua. P. A. Utinam cras uelis nobis concionari. Nam dies est apud nos festus. C. O. N. Cui diuos? P. A. N. Antonio. C. O. N. Fuit is quidem uir bonus, sed unde dies festus? P. A. Dicā. Abundat hic uicus subtilis propter uicinum nemus glandiferum. Et persuasum est, Antonio delegatā curam eius pecoris, & ideo colunt illum, ne scuiat neglectus. C. O. Utinam uerè colerent illum. P. A. Quo pacto? C. O. Sanctissime coluit diuos, quisquis imitatus est. P. A. Totus hic uicus cras perscrepet compotationibus, saltationibus, lusibus, ris & pugnis. C. O. Sic ethnici quondam colebāt Bacchum suū. Miror autem, si sic cultus Antonius non se uiu in homines ipso pecore stultiores. Qualem habetis pastorem? mutū, ac malū? P. A. Qualis sit alijs, nescio, mihi optimus est: nam hic potat totos dies: neque quisquam plures adducit, aut meliores combibones, magno meo bono. Atque adeo demiror illum nunc abesse. C. O. N. Nos experti sumus parum commodum, apud Quid audio? salutastis hominem? C. O. N. Ambiuimus

y 4 apud

apud illum hospitium, ille non aliter, quàm lupos abigit à limine, & huc inſit abire. PA. Ha ha, nunc intelligo. Hinc eſt, quòd noluit addeſſe, quòd ſciret uos hic futuros. CO. Eſt ne mutus? PA. Mutus? Nemo illo uocalior in uaporario, ac ſtrenuè boāt in templo, concionantem nunquam audiui. Sed quid pluribus opus? uos ipſi ſenſiſtis, ut intelligo, nō eſſe mutum. CO. Eſt ne peritus ſacrarum literarum? PA. Ait ſe peritiſſimum, ſed quicquid talium rerum didicit, didicit in ſecreta conſeſſione, ſic ut ſas non ſit proferre apud alios. Quid multa? Dicā in ſumma, qualis eſt populus, talis eſt ſacerdos, & planè naſta eſt ſuum patella operculum. CO. Fortaſſe non dabit locum concionaturo. PA. Dabit, ad me recipio, ſed hac lege, ne quid in illum iaciſſere, quemadmodum pleriq; ſoletis. CO. Rei male aſſueuerunt, qui hoc ſolēt: ego clām admonéo paſtorē, ſi quid offēdit: quod ſuper eſt, epiſcoporum eſt munus. PA. At tales aues huc rarò deuolant. Equidem uideo uos eſſe uiros bonos. Sed quid ſibi uult iſta ueſtium uarietas? Nam pleriq; hoc ipſo iudicāt uos eſſe malos, quòd ſic ueſtiāmini. CO. Vnde id? PA. Neſcio, niſi quòd tales multi comperantur. CO. Multi hoc ipſo iudicāt nos eſſe ſanctos, quòd ſic ueſtiāmur, peccant utriq; ſed tamen humanius peccant, qui ex ueſte bene de nobis ſuſpicantur, quàm qui male. PA. Eſto ſanè. Sed quæ tandem utilitas tot diſcriminum? CO. N. Quid tu cenſeſ? PA. Mihi quidē nulla uidetur, niſi in pompis,

Secreta conſeſſione. Vulgaris iocus eſt in ignarum.

pompis, aut in bellis: in pompis enim circumferuntur uaria perſona, ſanctorum, Iudaeorum, Ethnicorum: haec ex diuerſo cultu dignoſcimus. In bellis autē hoc præſtaret cultuum uarietas, ut ſuum quæq; uexillum copia ſequerentur, neq; fieret ordinum conſuſio. CO. Pulchrè dicis; & hæc ueſtis eſt militaris: aliud aliud ducē ſequimur, ſed omnes militamus ſub uno Cæſare Chriſto. Verum in ueſte tria ſpectāda ſunt. PA. Quæ? CO. Neceſſitas, uſus, & decorum. Quis ſumimus ciuium? PA. Ne pereamus fame. CO. Sic aliquando ſumenda ueſtis, ne pereamus frigore. PA. Fateor. CO. Hoc melius præſtat hæc ueſtis, quàm tua: tegit enim & caput, & collum, et ſcapulas, unde plurimum eſt periculi. Vſus poſtulat uaria ueſtium genera. Equitatu conuenit breuis, quieſcētī longa: in aſtate tenuis, in hyeme denſa. Sunt Romæ, qui ſingulis diebus ter commutant ueſtem, manè ſumunt duplicatā pellibus, ſub meridiem accipiūt ſimplicem, rursus ſub noctem aliquanto craſſiorem: uerum non omnibus ſuppetunt mutatoria: proinde hæc ueſtis reperta eſt, una ad plurimos uſus accommodata. PA. Quis ſic? CO. Si flat Boræas, aut ſi feruet Sol, adducimus cucullam: ſi calor offēdit, demittimus intergum: ſi quieſcendum eſt, demittimus ueſtem: ſi ambulandum, ſubducimus, aut ſuccingimus etiam. PA. Non peſſimè ſapuit, quiſquis hoc inuenit. CO. Eſt autem hoc ad bene uiuendum præcipuum, ut homo conſueſcat eſſe paucis contentus,

In pompis, Pompe ſunt ſpectacula, q̄ populo exhibentur: uulgo nunc uocant proceſſiones: a uerbo

ΠΕΤΩ.

tus, alioqui si delicijs aut affectibus indulgere coeperimus, nullus erit finis. At nulla uestis inuenire potuit, quæ una tot comoditatibus subserviret. P. A. Assentior. C. O. Nunc decorum inspiciamus. Dic mihi bona fide, si tu sumeres uxoris tuæ uestem, nonne dicerent omnes te facere præter decorum? P. A. Dicerent me insanire. C. O. Quid tu diceres, si illa sumeret uestem tuam? P. A.

Bonis fustibus, decus est in contrarijs, inanis et bonis

Fortasse nihil mali dicerem, sed contunderem eam bonis fustibus. C. O. Atqui nihil refert, quæ ueste utaris. P. A. Hic plurimum refert. C. O. Nec mirum. Nam & ethnicorum leges puniunt uirum ac foeminam, si diuersi sexus cultum sumpserint. P. A. Nec iniuria. C. O. Age, quid si senex octogenarius sumeret sibi uestitum adolescentis quindecim annos nati: aut contra, si iuuenis sumeret uestem senis, nonne dicant omnes rem esse fustuario dignam? Aut si anus coleretur ad modum adolescentule, & contra. P. A. Admodum. C. O. Itidem si laicus sumat cultum sacerdotis, contra sacerdos laici. P. A. Vterque faceret indecorum. C. O. Quid si priuatus sumeret ornamentum principis, aut sacerdos priuatus episcopi, num faceret indecorum? P. A. Scilicet. C. O. Quid si ciuis sumeret cultum militis, plumas, cæteraque stultitiæ Thrasonica insignia? P. A. Ridetur. C. O. Quid si inter milites Anglus gestaret crucem albam, Heluetius rubram, Gallus nigram? P. A. Faceret impudenter. C. O. Quid itaque miraris nostrum hunc cultum. P. A. Quid inter sit inter priuatum & principem: inter ui-

rum

rum, ac foeminam, scio: quid inter sit inter monachum ac non monachum, nescio. C. O. Quid interest inter pauperem & diuitem? P. A. Fortuna. C. O. Et tamen indecorum esset, si pauper imitaretur cultum diuitis. P. A. Verum, ut nunc sermè coluntur diuites. C. O. Quid inter fatuum et sapientem? P. A. Aliquantum plus quam inter diuitem & tenuem. C. O. Nonne moriones aliter uestiuntur, quam qui sapiunt? P. A. Nescio quid uos deceat, attamen uester cultus non multum abest ab illorum cultu, si quis addat auriculas & tintinnabula. C. O. Hoc plane deest: & sumus huius mundi moriones, si modò uere sumus, quod profiteamur. P. A. Quid uos sitis, nescio: illud scio, multos esse moriones gestantes auriculas et tintinnabula, qui plus sapiant ipsi, qui gestant pilea suffulta pellibus, epomides, reliquaque sapientum insignia. Itaque mihi stultissimum uidetur, sapientiam profiteri ueste potius quam ipsa re. Vidi quendam plus quam morionem, qui gestabat uestem usque ad talos demissam, epomidem Magistri nostri, aderat & uultus, qui uideri posset grauis Theologi: disputabat apud omnes non sine specie grauitatis, magnatibus autem non minus erat iucundus, quam quiuis alius morio, quum stultitiæ genere superaret omnes. C. O. N. Quid igitur tu postulas, ut princeps, qui ridet morionem, commutet cum illo uestem? P. A. Fortassis hoc postularet aliquando decorum, quod tu proponis, si libeat repræsentare ueste quicquid est in animo. C. O. Vrges tu qui

Suffulta pellibus. Hoc apud Germanos aliquot doctores iuris: in Hispania Theologi insigniuntur flocco albo in summo pileo uiolaceo, & epomide, quæ imponitur homeris nulli usui summa, nisi ut significet magistratum nostrum.

den,

dem, sed tamen arbitror nō sine causa uestem suam additam morionibus. P A. Ob quam? C O. Ne ledatur à quoquam, si quid imprudēter dixerint, aut fecerint. P A. Non dicam interim, quod ista res quosuis irritat potius ad ledendum, adeo ut frequenter è stultis fiant insani. Nec uideo cur, quum bos cornupeta, qui occiderit hominem, aut canis, aut sus, qui occiderit infantem, afficiantur supplicio: morio qui sceleretiora commiserit, praesidio stultitiæ sinatur uiuere: illud expeto, quur uos distinguamini cultu à cæteris. Nam si quæuis causa sufficit ad diuersum cultum, oporteret pistorē alter uestiri quā piscatorem, calcearium aliter quā uestiariū, aliter pharmacopolam quā cenopolam, aliter aurigam quā nautam. Vos si sacerdotes estis, cur secus uestimini quā reliqui sacerdotes? Si laici, cur à nobis differtis? C O. Olim monachi nihil aliud eramus, quā purior pars laicorum: & hoc intereat inter monachum & alium laicum, quod nunc interest inter frugalem & probum uirum suis manibus alentem familiam, & inter snaphanum ex prædationum reditu iactantem sese: post Romanus Pontifex addidit nobis suos honores: uestis ex nobis facta est dignitatem, quæ nunc nec laicorum est, nec sacerdotum: sed tamen huius, qualis qualis est, non puduit aliquando Cardinales & summos Pontifices s. P A. At tandem decorum istud unde sumitur? C O. Nonnunquam ex ipsa rerum natura, nonnunquam ex consuetudine mortalium

Oenopola, 9
uēdit uinum.

Snaphannum.
Sic Germani
uocant prædo-
num genus su-
bito ex arci-
bus adorienti-
um uiatorē, mi-
figato uoca-
bulo.

alium & opinione. Nōne iudicarent omnes absurdum, si quis tergoze bubulo sic uestiretur, ut cornua prominere in capite, et cauda traheretur humi? P A. Ridiculum sanè. C O. Rursum si quis uestem haberet, quæ faciem ac manus tegetet, pudēda ostenderet? P A. Multo absurdus. C O. Ob id notati sunt ab ethnicis quoque scriptoribus, qui multitia sumerent, foeminas etiam indecora. Verecundius enim est nudū esse, quā lem te offendimus in uaporario, quā uti ueste pellucēte. P A. Ego puto totum hoc de cultu pendere à consuetudine ac persuasione mortalium. C O. Qui sic? P A. Nō multi sunt dies, quod hic diuersati sunt, qui se prædicarent peragrasse uarias regiones nuper inuentas, & quas in priscorum cosmographorum picturis descriuimus. Hi se narrabant peruenisse ad insulā quādam cœli temperatissimā, ubi summi dedecoris loco habebatur tegere corpus. C O. Isti fortassis belluarum ritu uiuebant. P A. Imo, ut aiebant, humanissimum agebant uitam. Degebant sub rege, eum comitabantur ad opus manē, non amplius quā horam, etiam singulis diebus. C O. Quid operis faciebant? P A. Euellabant radicem genus, quod illis tritici loco est, et tritico tum gratius, tum salubrius: quo peracto redeunt ad suū quisque negotium, et quod cuiusque libitum est animo, faciunt. sancte educant liberos, uitant & puniunt flagitia, sed nullum acerbius, quā adulterium. C O. Quo supplicio? P A. Foeminas ignoscitur, datur hoc sexui: ceterum

Multitū, uestis pellucida, mulierū prodrie. luee.
Quum tu multa sumas.

uiris

niris adulterij conuictis hæc poena est, ut per omnem uitam in publicum prodeant membro pudendo uelo obtecto. C. O. O. graue supplicium. PA. Atqui consuetudo persuasit illis, hoc esse quouis supplicio grauius. C. O. Vbi contempler quid possit persuasio, propemodum assentior tibi. Etenim si quis uellet furem aut homicidam afficere extrema ignominia, nōne satis esset, si præcideret illi interulam supra nates, si partes pudendas turpiter prominentes lupinis pellibus conuestiret, caligas diuersis coloribus uariigaret, uestem, quæ thoracem tegit ac brachia totam conscinderet, ueluti rete faciēns ē ueste, scapulas & pectus nudaret, barbam partim demeteret nouacula, partim demitteret, partim intorqueret, capillos tonderet, adderet pileum undiq; sectum, cum ingenti fasciculo plumarum, ac sic iuberet prodire in publicum? Nōne magis traduceret hominem, quā si morionis cucullam aderet cum auriculis prælongis ac tintinnabulis? Et tamen sic ultro sese ornant milites, ac sibi placent: & reperiunt quibus hoc pulchrum uideatur, quum nihil possit esse insanius. PA. Imò non desunt honesti ciues, qui hoc pro uiribus emulentur. CON. Atqui si quis nunc conetur indorum emulari cultum, qui plumis auium uestiuntur, nōne pueris omnibus uideretur insanire? PAN. Proorsus. CON. Atqui quod nos miramur, etiam longè insanius est illo. Proinde ut uerum est, nihil esse tam absurdum, quod non commendet assuetudo: ita negari

negari non potest, in uestibus esse quoddam decorum, quod apud sanos & cordatos semper decorum est: ac rursus indecorum, quod apud omnes qui sapiunt, indecorum uideri debet. Quis enim non ridet, quoties uidet foeminas onustas longa uestis coronide, quæ nobilitatem generis caudæ longitudine metiuntur? Quanquā hoc non pudet imitari quosdam Cardinales dumtaxat in pallijs. Et tamen res est adeo uiolenta consuetudo, ut non sit huic aut illi liberum mutare, quod receptum est. PANDO. Satis de consuetudine. Sed dic tu mihi, quid sentias, utrum exisimes satius, monachos non differre à ceteris cultu, an differre? CONRA. Equidem arbitror simplicius & Christianius, non æstimari quenquam ex cultu, modò sit honestus ac decorus. PANDO. Quir igitur uos non abijcitis cucullas? CONRA. Quir apostoli non statim uesccebantur cibis quibuslibet? PAN. Nescio, dic tu. CONR. Quoniam obstat inuicta consuetudo. Quod enim penitus infixum est animis hominum, multoq; usu confirmatum inueterauit, ac uelut in naturam abiit, subitò tolli sine magna perniciē tranquillitatis humane non potest, sed ita paulatim submouendum est, quemadmodum ille reuulsit pilos caudæ equinæ. PA. Tolerarem, si monachorum omnium esset iuuus cultus: tot discrimina quis ferat? CON. Hoc malum usus inuexit, qui nihil non inuenit. Benedictus non commentus est nouum cultum, sed

Coronide. &
nunc caudam
uocant;

Caudæ equinæ, id est, paulatim uide. p. u. b. Caudæ pilos equinæ uellere.

sed is quo tum utebatur cum suis, erat cultus laici simplicis, ac probi. Nec Franciscus inuenit nouam formam, sed hæc erat uestis pauperum ac rusticorum. Posteriorēs additis quibusdam uerterunt rem in superstitionem. Nōme uidemus et hodie quasdam anus tenentes sui seculi cultum, qui magis est diuersus à cultu horum temporum, quàm meus cultus abest à tuo? P A. Videmus. C O. Itaq; quum hunc cultum uides, uides reliquias prisce seculi. P A. Ergo nihil habet aliud sanctimonie cultus noster? C O. Nihil prorsus. P A. Quidam iactāt istos cultus præmōstratos diuinitus à diua Virgine matre. C O. Ista sunt hominum somnia. P A. Sunt, qui desperent se posse à morbo reualescere, ni uestiantur cultu Dominicano: Imò, qui ne sepeliri quidem uelint, nisi in ueste Franciscana. C O. Ista qui suadent, aut captatores sunt, aut fatui: qui credunt, superstitiosi. Deus non minus dignoscit nebulonem in ueste Franciscana, quàm in militari. P A. At minor est plumarum uarietas in auib; quàm in uobis cultus. C O. At non itaq; pulchrum est imitari naturam: sed pulchrius uincere. P A. Utinam uinceritis & rostrorum uarietate. C O. Sed agè uarietati quoq; patrocinabor, si pateris. Nōme aliter uestitur Hispanus, aliter Italus, aliter Gallus, aliter Germanus, aliter Græcus, aliter Turca, aliter Saracenus? P A. Scilicet. C O. Et in eadem regione quanta uarietas uestium, etiam in eiusdem sexus, ætatis, et ordinis hominibus? Quanto alius cultus ueneto

alio, alius Florentino, alius Romano? Atq; hæc intra unā Italia. P A. Credo. C O. Hinc nata est & nostra uarietas. Dominicus sumpsit cultū à probis agricolis eius Hispanie partis, in qua uixit: Benedictus à rusticis eius Italie partis, in qua uixit: Franciscus ab agricolis diuersæ partis: atq; item de cæteris. P A. Proinde quantum uideo, uos nihilo estis sanctiores nobis, nisi sanctius uixeritis. C O. Imò peiores uobis, qui parum pie uiuentes, grauius offendamus animos simplicium. P A. Est igitur aliqua spes de nobis, qui nec patronum habemus, nec cultum, nec regulam, nec professionem? C O. Habes, ô bone, uide ut serues: quære à susceptoribus tuis, quid professus sis in baptismo, quā uestem illic acceperis. Et humanam regulam desyderas, qui regulam Euangelicam professus sis? Desyderas hominem patronū, qui patronum habeas IESUM Christum? Quum duceres uxorem, nihil professus es? Cogita, quid debeas cōiugi, quid liberis, quid familie, & senties te plus habere sarcinæ, quàm si Francisci regulam professus esses. P A. Credis ne ullum pandoctum ingredi cœli? C O. Quid ni? P A. Multa sunt ac dicuntur in hac domo, quæ parū respondent Euangelio. C O. Quæ? P A. Alius bibit plus satis, alius obsecrè loquitur, quidam rixantur, quidam obtreſtant: deniq; an cætera sint casta, nescio. C O. His occurrentium est, quantū potes: si non potes, certe ne alas quibus causa hæc mala, ne ue accersas. P A. Nominum y quam

quam parū bonæ fidei sum in uino. C O. Quī sic? P A. Vbi sensero illos plus satis incallescere, largiter aquā admisco. C O. Istud quidem leuius est, quā si quibuslibet uendas uinum periculosis medicamentis infectum. P A. Dic mihi serio, quot dies fuisti in hoc itinere? C O. Mensē ferme. P A. Quis interim uos curat? C O. Nōne bene curantur, qui habent uxorem, liberos, parentes et cognatos? P A. Sæpenumero. C O. Tu non habes nisi unā uxorem, nos centum: tu non nisi unicum patrem, nos centum: tu non nisi unicā domum, nos centum: tu non nisi paucos liberos, nos innumeros: tu non nisi paucos cognatos, nos infinitos. P A. Quī sic? C O. N. Quia latius se porrigit cognatio spiritus, quā carnis. Et ita nobis pollicitus est Christus, & experimur uerum, quod pollicitus est. P A. N. Nā tu mihi præbuiſti sat lepidum conuiuium: emoriar, nisi malim hanc confabulationem, quā pastoris mei computationem. Cras dignaberis aliquid dicere populo. Et si posthac contingeret te hāc facere iter, scito tibi hīc paratum locum. C O. Quid si alij ueniant? P A. Nō erunt ingrati, modo tui similes. C O. Meliores, uti spero. P A. Verum inter tam multos malos quomodo distinguam bonos? C O. Dicam paucis, sed in aurem. P A. Dic. C O. P A. Meminero, & faciam.

ABBATIS ET ERVDITAE.

ANTRONIVS, MAGDALIA.

A N. Quam hīc ego supellectilem uideo? M A. An non elegant/

elegantem? A N. Nescio quā elegantem, certe parum decoram & puellæ, & matronæ. M A. Quam obrem? A N. Quia librorum plena sunt omnia. M A. Tu tantus natus, tum abbas, & aulicus, nunquā uidisti libros in ædibus heroinarū? A N. Vidi, sed Gallice scriptos, hīc uideo Græcos & Latinos. M A. An soli Gallice scripti libri docent sapientiā? A N. Sed decet hoc heroinas, ut habeant, quo delectent ocium. M A. An solis heroinis licet sapere, ac suauiter uiuere? A N. Male connectis, sapere, & suauiter uiuere, non est muliere sapere, heroinarū est suauiter uiuere. M A. Nōne omniū est bene uiuere? A N. Opinor. M A. Quī potest autē suauiter uiuere, qui non uiuat bene? A N. Imō quī potest suauiter uiuere, qui uiuat bene? M A. G. Ergo tu probas eos, qui uiuunt male, modo suauiter? A N. Arbitror illos bene uiuere, qui uiuunt suauiter. M A. Sed ista suauitas unde proficiscitur, ē rebus extrarijs, an ex animo? A N. E rebus extrarijs. M A. O subtile abbate, sed crassum philosophū. Dic mihi, quibus rebus tu metiris suauitatē? A N. Somno, conuiuijs, libertate faciēdi quæ uelis, pecuniā, honoribus. M A. Verum si istis rebus Deus addiderit sapientiā, num uiues suauiter? A N. Quid appellas sapientiā? M A. Hoc est, si intelligeres hominem non esse felicem, nisi bonis animi, opes, honores, genus, neq; feliciorē reddere, neq; meliorē. A N. Valeat ista quidem sapientia. M A. Quid si mihi suauis sit legere bonum autorem, quā tibi uenari,

Heroinas appellat potētes anticas, quali femideas.

γ 2 potare,

potare, aut ludere aleam, non uidebor tibi suauiter uere?
 A N. Ego non uiuerem. M A. Non quero quid tibi sit suauissimum, sed quid deberet esse suaue. A N. Ego nolim meos monachos frequentes esse in libris. M A. G. At meus maritus hoc maxime probat. Sed quam ob rem tandem non probas hoc in monachis tuis? A N. T. Quonia ex perior illos minus morigeros: Responsant ex Decretis, ex Decretalibus, ex Petro, ex Paulo. M A. Imperas igitur quae pugnant cum Petro & Paulo? A N. Quid illi doceant, nescio: sed tamen non amo monachum responsatorem, neque uelim quenquam meorum plus sapere, quam ego sapiam. M A. Istud ita uitari possit, si tu des operam, ut quam plurimum sapias. A N. Non est otium. M A. Qui sic? A N. Quia non uacat. M A. Non uacat sapere? A N. Non. M A. Quid obstat? A N. Prolixae preces, cura rei domesticae, uenatus, equi, cultus aulae. M A. Ita ne ista tibi sunt potiora sapientiae? A N. Nobis sic usu uenit. M A. Iam illud mihi dicito, si quis Iuppiter hanc potestate tibi daret, ut possis et monachos tuos et te ipsum uertere in quodcumque animal uelles, an illos in porcos uerteres, te ipsum in equum? A N. Nequaquam. M A. At qui sic uitares, ne quis plus te uno saperet. A N. Mea non magni referret, quod genus animantis essent monachi, modo ipse essem homo. M A. An hominem esse censes, qui nec sapiat, nec uelit sapere? A N. Mihi sapio. M A. Et sibi sapiunt sues. A N. Videre mihi sophistria quaequam, ita argutaris. M A.

Non

Non dicam quid tu mihi uidearis. Sed cur haec dissili-
 ces supellex? A N. Quia fusus & colus sunt arma mu-
 liebria. M A. Nonne matrone est, administrare rem do-
 mesticam, erudire liberos? A N. Est. M A. An rem tan-
 tam exilimas administrari posse sine sapientia? A N. Non arbitror. M A. At hanc sapientiam docent me li-
 bri. A N. Ego domi habeo sexaginta duos monachos, tamen nullum librum reperiens in meo cubiculo. M A. Bene itaque prospectum est monachis illis. A N. Fera liberos, non sero Latinos. M A. Quapropter? A N. Quia non con-
 uenit ea lingua foeminis. M A. Expecto causam. A N. Quia parum facit ad tuendam illarum pudicitiam. M A. Ergo nugacissimis fabulis pleni libri Gallice scripti faciunt ad pudicitiam? A N. Aliud est. M A. Dic isthuc quicquid est, aperte. A N. Tutiores sunt a sacerdotibus, si nesciant Latine. M A. Imò isthinc minimum est periculi uestra opera. Quandoquidem hoc agitis se-
 dulo, ne sciatis Latine. A N. Vulgus ita sentit, quia rari-
 rum et insolitum est, foeminam scire Latine. M A. Quid mihi citas uulgum, pessimum bene gerendae rei auto-
 rem? Quid mihi consuetudinem, omnium malarum re-
 rum magistrum? Optimis assuescendum: ita fiet soli-
 tum, quod erat insolitum: & suaue fiet, quod erat in-
 suaue: fiet decorum, quod uidebatur indecorum. A N. Au-
 dio. M A. Nonne decorum est foeminam in Germania natam discere Gallice? A N. Maxime. M A. Quam ob rem? A N. Ut loquatur cum his, qui sciunt Gallice. M A.

y 3 Et

Et mihi putas indecorum, si discam Latine, ut quoti-
die confabuler cum tot autoribus, tam facundis, tã cru-
ditis, tam sapientibus, tam fids consultoribus? **ANT.**
Libri adimunt multum cerebri foeminis, cum alioqui
ci parum illis superfit. **MA.** Quantũ uobis superfit, ne/
ci scio, certe mihi quantulumcunque est, malim in bonis
ci studijs cõsumere, quã in precibus sine mente dictis,
ci in pernoctibus conuiuijs, in exhauriendis capacibus
ci pateris. **AN.** Librorum familiaritas parit insaniam.
ci **MA.** An colloquia combibonum, scurrarum & san-
ci nionum tibi non pariunt insaniam? **AN.** Imò depellunt
ci tedium. **MA.** Qui fiat igitur, ut tam amoeni confabu-
lones mihi pariant insaniam? **AN.** Sic aiunt. **MA.** At
aliud ipsa loquitur res. Quantò plures uidemus, qui/
bus immodica potatio, et intempestiua conuiuia, qui/
bus temulenta peruigilia, quibus impotentes affectus
pepererunt insaniam? **AN.** Ego sane nollem uxorem
doctam. **MA.** At ego mihi gratulor, cui contigerit ma-
ritus tui dissimilis. Nam & illum mihi, & me illi cha-
riorem reddit eruditio. **AN.** Immensis laboribus com-
paratur cruditio, ac post moriendum est. **MA. G.** Dic
mihi uir egregie, si eras tibi moriendũ esset, utrũ mal-
les mori stultior an sapientior? **AN.** Si citra laborem
cõtingeret sapientia. **MA.** Sed nihil homini citra labo-
rem contingit in hac uita, & tamen quicquid paratũ
est, quantisuis laboribus comparatũ est, hic relinquen-
dum est: quia piget nos in re omnium preciosissima
sumere

sumere laboris aliquid, cuius fructus nos in alteram
quoque uitam comitatur? **AN.** Frequenter audiui uul-
go dici, foeminam sapientem bis stultam esse. **MA.** Isti/
huc quidem dici solet, sed à stultis. Foemina quæ uerè
sapit, non uidetur sibi sapere: contrà, quæ quum nihil
sapiat, sibi uidetur sapere, ea demũ bis stulta est. **AN.**
Nescio quomodo fit, ut quemadmodũ clitelæ non con-
ueniunt boui, ita nec literæ mulieri. **MA.** Atqui negare
non potes, quin magis quadrent clitelæ boui, quã
mitra asino aut sui. Quid sentis de Virgine matre?
AN. Optime. **MA.** Nõne uersabatur in libris? **AN.**
Versabatur, at non in istis. **MA.** Quid igitur legebat?
AN. Horas canonicas. **MA.** Ad quem usum? **AN.** Or-
dinis Benedictini. **MA.** Sit ita sanè. Quid Paula &
Eustochium, nõne uersabantur in sacris libris? **AN.**
Verum isthuc nunc rarum est. **MA.** Sic olim rara auis
erat Abbas indoctus, nunc nihil uulgatius: olim prin-
cipes et Cæsares eruditione non minus quã imperio
preminebant. Neq; tamen usq; adeò rarum est, quã
tu putas: sunt in Hispania, sunt in Italia non pauca mu-
lieres adprimè nobiles, quæ cum quouis uiro queant
contendere: sunt in Anglia Morica, sunt in Germania
Bilbaldica & Blauretica. Quod nisi caueritis uos,
res eò tandem euadet, ut nos presideamus in scholis
Theologicis ut concionemur in templis, occupabimus
mitras uestras. **AN.** Ista Deus auertat. **MA.** Imò ue/
strum erit hoc auertere. Quod si pergetis, ut cepistis,
y 4 citius

Clitelæ. Vide
prouerb. Bos
clitelas.

Ordinis Bene-
dictini. Radicu-
le, quã Bene-
dictus nondũ
esset natus.

citius anseres concionaturi sint, quam uos mutos pastores ferant. Videtis iam inuerti mundi scenam: aut deponenda est persona, aut agenda sunt suae cuique partes. A N. Vnde incidi in hanc foeminam? Si quando uises nos, ego te suauius accipiam. M A. Quibus modis? A N. Saltabimus, bibemus assatim, uenabimur, ludemus, ridebimus. M A. Mihi quidem iam nunc ridere libet.

EPITHALAMIVM PETRI

AEGIDI.

ALYPIVS, BALBINVS,

MVSÆ.

A L. Deum immortalem, quod ego nouum spectulū hic uideo? A E. Aut tu uides quod nusquam est, aut mei partium prospiciunt oculi. A L. Atqui mirum spectaculum est et amabile. B A. Enecas, dic ubi uides? A L. Ad leuam in hoc colle nemoroso. B A. Collem uideo. A L. Non uides puellarum chorum? B A. Quid tibi uenit in mentem, ut nos ad istum modum ludos facias? Ego ne muscam quidem puellam usquam conspicio. A L Y P. Tace, prodeunt e nemore. Pape, qui nitor, quæ gratia: non humanum est hoc spectaculum. B A. Quæ hunc agitant intemperie? A L. Agnosco, nouem sunt Musæ cum tribus Gratijs, demiror quid agant, nunquam uidi cultiores aut magis alacres: omnes sunt redimite lauro, et suum quæque gerit organū. Porro Gratie quam amabiliter sibi herent, quam decet nullo astricta cingulo uestis, ac liberis diffusis lacinijs. B A. At ego nunquam

Intemperie id est, furie,

quam audiui quenquam magis delirantem, quam te. A L. Imò neminem uidisti me feliciorem. B A. Quor hic solus habes oculos? A L. Quia non bibisti ex fonte Musarum: nam his solis conspicuæ sunt Musæ. B A. Ego assatim hausi e fonte Scoti. A L. Non ille fons est Musarum, sed lacus ranarum. B A. Nō potes efficere, ut et ipse uideam hoc spectaculū? A L. Possem, si quidē adesset laurus: nā liquor e fonte limpidus, ramo lauri aspersus, oculos reddit huiusmodi spectaculorum perspicaces. B A. Ecce laurus, ecce fonticulus. A L. Commodum profectō. B A. Asperge. A L. Intende, uides ne? B A. Quantum antea. Asperge rursus. A L. Idemne uides? B A. Tantundē. Asperge copiosius. A L. Iam uides opinor. B A. Imò uix te uideo. A L. Misce, quam penitus oculos tuos obsecit το σκοτος. Hæc ars uel aurige daret oculos. Verum non est quod crucieris, præstiterit fortasse non uidere, ne tali præmio uideas Musas, quali Aëteon uidit Dianam. Periculum enim esset, ne te uertant in histricem, aut aprum syluestrem, aut porcum aut camelum, aut ranam, aut graculum. Efficiam tamen, ut audias, modò ne obstrepas. Iam huc deflectunt uiam, occurrantus. χαίετε τρισπόνητοι θεοί. M V. Καὶ σὺ μάλα χαίρετε. A L. Quid uellicas? B A. Non præstas, quod promiseras. A L. An non audis? B A. Audio, sed uelut asinus lyram. A L. Laquor igitur Latine. Quoniam est iter tam cultis, tamque alacribus? Num inuistis Louanensium Academiam? M V. Bona uerba.

το σκοτος

i. tenebre. Al-

lufū ē ad Scho-

tinomen.

Aëteon, quā

casu uidisset

Dianā nudā.

uerfus est in

ceruum.

Histrix spino

sū animal, qd

spinas eiacula

tur.

χαίετε

Sec. id est, aue

te optatissime

Dee.

καὶ σὺ

Sec. id est, &

multum sal

ue Musarum

amator,

uerba. A L. Quam ob rem? M V. Quis nunc illic nobis locus, ubi tot porci obgrumiunt, obrudunt asini, ob-

Obblatiunt,
Blatiunt, pprie
camelorum est.
Periodus, cir-
cuitus,

blatiunt cameli, obstreunt graculi, obgarriunt picæ. A L. Atqui sunt illic, quibus uestrum numen est uen-
nerandum. M V. Scimus, eoq; post annos aliquot illuc
cōmigrabimus. Nondum reuoluta seculorum perio-
dus diem illum fatalem aduexit. Erit enim qui illic
nobis amicum extruet domicilium, uel templum po-
tius, quo uix alibi magnificentius ac sanctius. A L Y P.

Non est fas scire quis nā tantū decus inuecturus sit no-
stræ ditioni? M V. Tibi fas est, nostrorum sacrorum my-
stæ. Non dubium est, quin tibi notum sit toto orbe ce-
lebre Buslidianorum nomen. A L. Heroicum genus no-

Myte, qui fa-
aris initiati sūt
a uerbo

quod ipsum a
filiis dicitur.

minasti, & ornandis sumorum principum aulis na-
tum. Quis enim non ueneratur magnum illum Fran-
ciscum Buslidium Besuntinæ ecclesiæ præsulem, qui
unus non unum Nestorem præstitit Philippo maximi
Maximiliani filio, Caroli, qui maior futurus esset, pa-
tri? M V. O felices nos, nisi fata uirum illum terris in-
uidissent. Quantus erat ille mecenas honestorum stu-
diorum, quam candidus fautor ingeniorum. Sed re-
liquit fratres duos. Aegidium, admirabili iudicio pru-
dentiq; uirum, & Hieronymum. A L. Hieronymum
nouimus omni literarum genere perpolitum, omni
uirtutum genere decoratum. M V. Nec eum fata lon-
geuū esse patientur, tametsi nemo dignior est immor-
talitate. A L. Vnde ista nostis? M V. Apollo nobis denar-

rauit

rauit. A L Y P. Quenam est ista fatum inuidia, ut op-
tima quæque protinus subducant? M V. Id quidem non
est tuus temporis philosophari, sed Hieronymus hic
summa cum laude moriens, uniuersas opes suas de-
stinavit instituendo Louanij collegio, in quo gratis
& publicitus tres linguas eruditissimi uiri profite-
buntur. Ea res magnum ornamentum adiunget, &
studij, & Caroli gloriæ. Tum non illibenter uersabi-
mur Louanij. A L Y P. Quò nunc igitur est iter? M V.
Antuerpiam. A L Y P. Musæ & Gratiæ ad mercatum?
M V. Nequaquam, imò ad nuptias. A L Y P. Quid uir/
ginitus cum nuptijs? M V. Ad tales nuptias non est inde-
corum ire uirgines. A L Y P. Quas igitur nuptias nar-
ras? M V. Sanctas, puras, castas, ad quas non puderet
ipsam adire Palladem, & arbitror adfuturam. A L.
Non est fas scire sponsi nomen & sponsæ? M V. Arbi-
tror tibi non ignotum esse candidissimum illum iuue-
nem, & omnibus politioris literæ delicijs expoliti-
ssimum, Petrum Aegidium. A L Y P. Gemmam nomi-
nasti, non hominem. M V. Ei nubet Cornelia uirguncu-
la uel ipso digna Apolline. A L Y P. Ille quidem uestri
cultor eximius a teneris annis fuit. M V. Huic igitur
cancmus epithalamium. A L Y P. Et saltabunt Gra-
tiæ? M V. Non modò saltabunt, uerum etiam duo can-
didissima pectora indissolubilibus mutue beneuolen-
tiæ nodis copulabunt, ut nihil unquam inter illos
possit incidere uel ira, uel tædij. Illa perpetuum
nihil

nihil audiet nisi mea lux: ille uicissim nihil, nisi ani-
me mi. Atq; huic iucunditati ne senectus quidem quic-
quam detrabet, imò potius adiunget aliquid. AL. De-
mirarer, si qui sic uiuunt, possint senescere. MV. Recte
mones, nam maturitas erit potius, quam senectus. AL.
Atqui noui permultos, quibus intra menses treis ista
uerborum blanditiæ longè in diuersum uersæ sunt, &
in conuiuio pro lepidis iocis uolabant disci & qua-
drule. Maritus pro anime mi, audiebat, fungus, lagœ-
na, sponsia: uxor, scrophæ, Acco, uomica. MV. Vera
prædicas, sed istiusmodi nuptiæ Gratijs iratis coie-
rant, hic perpetuò morum iucunditas alet mutuâ be-
neuolentiam. AL. Narras tu quidè raram matrimonij
felicitatē. MV. Tam raras uirtutes rara decet felici-
tas. AL. Quid coibūt nuptiæ absq; Iunone et Venere?
MV. Iuno quidè non aderit rixosa dea, & cui rarò be-
ne conuenit cum suo Ioue. Ne Venus quidem illa ter-
restris et ebriosa, uerum altera illa cœlestis, quæ con-
ciliat formas animorum. AL. Proinde sterile matrimo-
nium mihi narras. MV. Nequaquā, imò felicissimè socun-
dum. AL. Quid illa cœlestis gignit, nisi animos? MV.
Imò addit & corpora, sed ipsis animis morigera,
perinde quasi gemmeo myrothecio indas opobalsa-
mū. AL. Vbi nam est ea? MV. En tibi procul aduentat.
AL. Video: Deum immortalem, qui fulgor, quæ formæ
maiestas. Ad hanc quidè altera Venus inuenusta est.
MV. Vides quā modisti Cupidines, nequaquam cæ-
ci, quem/

Acco, mulier
ob stultitiam
nob. lis.
Vomica, hul-
cus, sic appel-
lamus nobis
molestos.

Illa terrestris,
alludit ad hoc
qđ Socrates
apud Platonē
facit duas Ve-
neres, & duos
cupidines.

Myrothecio,
uasculum un-
guentarium.

ei, quemadmodū illi, quibus altera dementat animos
mortalium: sed oculatissimi: nec habent insanas faces,
sed ignes placidissimos: nec habent plumbeas cuspi-
des, quibus immittunt odium amantis, ac miseros ani-
mos amore non mutuo diseruciant. AL. Planè matrem
referunt. O felicem illam domum & superis egregiè
charam. Caterum licetne audire epithalamium car-
men, quod illi destinastis? MV. Imò rogamus, ut li-
beat audire.

CLIO.

Candida laurigero nubit Cornelia Petro,
Auspicijs adsint numina dextra bonis.

MELPOMENE.

Contingat illis turturum concordia,
Corniculæ uiuacitas.

THALIA.

Ille charitate Gracchum Tiberium præcesserit,
Qui suæ uitam anteposuit coniugis Corneliæ.

EUTERPE.

Ille charitate superet coniugem Admeti ducis,
Quæ uolens mortem mariti morte mutauit suā.

TERPSICHORE.

Ille non flagret leuiore flamma,
Attamen fato meliore, quā olim
Plancius raptæ sociæ grauatus
Esse superstes.

BRATO.

Gracchū Ti-
ber. lege Piu-
tarchum in
Gracchis, sta-
tim in princi-
pio.
Corneliæ. De
hac extat tra-
gœdia Euripe-
dis. Meminit
& Val. Max.
lib. iij. ca. vi.
Atq; ibidi de
Plancio & Ho-
restilla. Rur-
si ibidem de
Porcia Cato-
nis filia Brutū
uxore.

ERATO.

Illam non flagret leuiore flamma,
Attamen longè meliore fato,
Casta quam sanctum deamauit olim
Porcia Brutum.

CALLIOPE.

Sponsum moribus undiquaq; sanctis,
Nec Nasica probatus antecellat.

VRANIA.

Vxor moribus undiquaq; castis,
Vincat Sulpitiam Paterculanam.

POLYHYMNIA.

Laudetur simili prole puerpera.
Accrescat domui res simul & decus,
Sed liuore uacet, si fieri potest,
Factis egregijs debita gloria.

Meminit T. A. L. Prorsus inuiderem illi Petro Aegidio, nisi tantus
Luius, esset hominis cador, ut ipse nemini possit inuidere. MY.
Sed iam tempus est, ut ceptum carpamus iter. A. L.
Nunquid est quod interim uelitis renunciari Louanien-
M. V. Vt nostro nomine salutes amicos omnes candi-
dos ac nostri studiosos, sed præ ceteris uetustissimum
nostri chori cultorem Ioannem Paludanum, Iodocum
Gauerium, Martinum Dorpium, & Ioannem Bors-
lum. A. L. Id quidem fiet diligenter. Quid ceteris? M. V.
Dicam in aurē. A. L. Res non est magni sumptus: itaq;
fiet quam primum.

Res nō est ma-
gni sumptus.
Vide hoc di-
ctū in aurē ut
suspēdat sese.

THOMAS, ANSHELMVS.

TH. Quid est bonæ rei, quod tecū rides tam suauiter,
quasi thesaurum nactus sis? AN. Non procul aberrat à
sermo tua diuinatio. TH. At non imparties sodali quic-
quid isthuc est boni. AN. Imò iamdudum optabam mi-
seri quempiam, in cuius sinum effunderem hoc
meum gaudium. TH. Agē igitur imperti. A. N. Audiui
modò fabulam lepidissimam, quam iures esse comi-
cæfigmentum, nisi mihi locus, personæ, totaq; res
esset nota, quam tu notus es mihi. TH. Audire ge-
nera. A. N. Nostine Polum Fauni generum? TH. Maxi-
mè. AN. Is est & autor, & actor huius fabulæ. TH.
Facile crediderim. Nam ille uel absque persona pos-
sit quamuis agere fabulam. AN. Sic est. Nosti, opinor,
& prædium quod habet non ita procul à Londino.
TH. Phy. Non semel illic compotauimus. AN. Agnoscis
igitur uiam utrinque arboribus pari digestis interual-
lo septam. TH. Ad leuam adiuam partem, altero serē
ballistæ iactu. A. N. Tenes. Alterum uicē latus habet al-
terum siccum, dumis ac uerbis obsitum, è ponticulo
iter est in apertam planiciem. TH. O. Memini. A. N. S.
Iam pridem uagabatur rumor ac fabula per eius lo-
ci rusticos, iuxta ponticulum hūc obuersari spectrum
quoddam, cuius subinde exaudirentur miserandi eiu-
latus: suspicabantur animam esse cuiuspiam, quæ di-
ris

EXOR/

ris cruciatibus torqueretur. T H. Quis autor erat istius rumoris? A N. Quis, nisi Polus? Hoc procemium prestruxerat sue fabulae. T H. Quid isti uenit in mentem, ut ista confingeret? A N. Nescio, nisi quia sic est hominis ingenium, gaudet huiusmodi commentis ludere stultitiam populi. Dicam quid nuper designarit huius generis. Simul aequitabamus aliquam multi Richemondam, inter quos erant quos tu diceres cordatos homines. Coelum erat mire serenum, nec ulla usquam nubes suffucatum. Ibi Polus intentis in coelum oculis, signauit totam faciem ac scapulas imagine crucis, & uultu ad stuporem composito, ita secum: Deum immortalem, quid ego uideo? Rogantibus qui proximè aequitabant, quid uideret, rursus obsignans se maiore crucce: Auertat, inquit, clementissimus Deus hoc ostentum. Quum instarent aueritate cognoscendi, ille defixis in coelum oculis, ac digito monstrans coeli locum: Nonne, inquit, uidetis illic immanem draconem, igneis armatum cornibus, cauda in circulum retorta? Quum negarent se uidere, atque ille iussisset oculos intenderent, ac locum subinde monstraret, tandem unusquispiam, ne uideretur parum oculatus, affirmauit se quoque uidere. Hunc imitatus est unus item atque alter: pudebat enim non uidere quod tam esset perspicuum. Quid multis? Intra triduum rumor hic totam Angliam peruerserat, tale portentum apparuisse. Mirum autem quantum fama popularis addidit fabulae. Nec deerant qui

quid sibi uellet ostentum interpretarentur serio. Honorum stultitia ille qui commentus fuerat argumentum magna cum uoluptate fruebatur. T H. Agnosco hominis ingenium. Sed redi ad spectrum. A N. Interea commodum diuertit ad Polum Faunus quidam sacerdos, ex eorum genere quibus non satis est appellari Latine regulares, nisi Græcè cognomen idem accinas, parochus uici illic alicunde uicini. Is sibi non uulgariter uidebatur sapere, præsertim in rebus sacris. T H. Intelligo, repertus est actor fabulae. A N. Super eam ortus est sermo de rumore spectri. Quum Polus sentiret Fauno rumorem hunc non solum auditum esse, uerum etiam creditum, coepit hominem obtestari, uir doctus ac pius succurreret animule tam dira patienti: & si quid dubitas, inquit, explora rem, obambula ad decimam iuxta ponticulum illum, & audies miserum eiulatum: adiunge tibi quem uoles comitem, ita & tutior audies, & certius. T H. Quid deinde? A N. Cena peracta Polus ex more abijt uenatum, aut aucupatum. Faunus obambulans quum iam tenebrae sustulissent certum de rebus iudicium, tandem audit miserandus gemitus. Hos Polus artifex mire effungebat, abditus illic in uepreto, adhibita ad id olla fictili, quò uox è cauo reddita lugubrius quiddam sonaret. T H. Hæc fabula, ut uideo, uincit phasma Menandri. A N. Magis isthuc dices, si totam audieris. Faunus domum se recepit, narrare cupiens quid audisset. Polus alia uia

compendiaria iā anteuerat. Ibi Faunus narrat Polo, quod erat actum, et aliquid etiam affingit, quod res esset admirabilior. T H. Poterat interim Polus tenere risum? A N. Ille ne? Vultum habet in manu: Dixisses rem serid agi. Tandem Faunus uehementer obtestante Polo, suscepit negotium exorcismi, ac totam eam noctem agit insomnem, dum dispicit quibus modis rem aggredetur tuto: nam sibi quoque misere metuebat. Primum itaq; congesi sunt exorcismi efficacissimi, et additi noui nonnulli per viscera beate Mariæ, per ossa beate Vuerēfridæ. Deinde delectus est locus in planicie uicina uepreto, unde uox exaudiebatur: circumductus est circulus satis amplus, qui crebras haberet cruces, uariasq; notulas. Hæc omnia peragebatur uerbis conceptis. Adhibuitur est uas ingens, plenum aque consecratæ. Addita est in collum sacra stola, quam uocant, unde pendebat initium Euangelij secundum Ioannem. In oculis habebat cerulam, à Romano pontifice quotannis consecrari solitam, quæ uulgo dicitur, agnus Dei. His armis olim se muniebant aduersus noxios demones, priusquam illis Frācis ci cuculla coepit esse formidabilis. Hæc omnia procurata sunt, ne si spiritus malus esset, impetum faceret in exorcistam. Nec tamen ausus est se solum huic circulo committere, sed decretū est, adhibendum esse sacerdotem alterum. Ibi Polus metuens, ne si nascitur adiunctus fuisset, proderetur fabulæ mysterium, adiungit parochum

quendam ex uicina, cui rem totam aperit: sic enim postulabat actio fabulæ. Et erat is qui à tali ludio non abhorreret. Postridie rebus omnibus rite præparatis, sub horā decimā Faunus cum paracho circum ingreditur. Polus qui præcesserat è uepreto gemit miserabiliter. Faunus auspicatur exorcismum. Interim Polus clam per tenebras subducit se in uillam proximam, illinc adducit aliam personam fabulæ: nec enim poterat nisi per multos agi. T H. Quid faciunt? A N. Conscendunt equos nigros, ignem occultum secum ferunt. Vbi non procul abessent à circulo, ignem ostendant, quo metu Faunū abigerent à circulo. T H. Quantum opera sumpsit Polus ille, ut falleret? A N. Sic est homo. Verū ea res propemodum pessimè cesserat illis. T H. Qui sic? A N. Nam equi subito prolato igne, consternati, parum absuit quin et se præcipitarent, et sessores. Habes primum actum fabulæ. Vbi redditum est in colloquium, Polus uelut ignarus omnium, rogat quid esset actum. Ibi Faunus narrat sibi conspectos duos teterrimos cacodæmones, in nigris equis, oculis igneis, ac naribus spirantes ignem, qui tentassent ingredi circulum, uerum efficacibus uerbis abactos in malam rem. His rebus quum accreuisset animus Fauno, postero die summo cum apparatu rediit in circulum, quumq; diu multis obtestationibus prouocasset spectrum, Polus rursus cum collega suo procul ostendit sese ex equis atris horrendo fremitu,

quasi cuperent irrumpere in circulum. T H O. Nihil habebant ignis? A N. Nihil, nam id male cefferat, sed audi aliud commentum. Ducebant longum funem: eo leuiter per humum tracto, dum hinc atq; hinc uterq; se proripit, uelut abacti exorcismis Fauni, sacerdotem utrunq; unà cum uase quod habebant aquæ sacræ plenum, prouoluunt in terram. T H O. Hoc præmij tulit pro sua actione parochus? A N. Tulit, & tamen maluit hoc perpeti, quàm deferere ceptam fabulam. His ita gestis, ubi reditum est ad colloquium, deprecatur apud Polum Faunus, quanto fuisset in periculo, & quàm fortiter utrunq; cacodæmonem suis uerbis profligasset, iamq; certam conceperat fiduciam, nullum esse tam noxium aut impudentem dæmonem, qui posset in circulum irrumpere. T H. Faunus ille non multum abest à fatuo. A N. Nihil adhuc audisti. Hucusque progressa fabula, commodum superuenit Poli gener: nam eius filiam duxerat natu maximam, iuuenis, ut scis, ingenio mire festiuo. T H. Scio, nec abhorrens ab huiusmodi iocis. A N. Abhorrens? Nullum ille uadimonium non defereret, si talis uel spectanda, uel agenda esset fabula. Huic socer rem omnem denarrat, atq; illi delegat partes, ut animā agat. Sumit ornatu, ac lubens conuoluit se linteo, quemadmodū apud nos solent funera, habet prunam uiuam in testa, quæ per linteum reddebat speciem incendij. Sub noctem ium est ad locum, ubi hæc agebatur fabula. Audiantur miri gemi-

Vadimonium,
id est, rē quan-
tū libet feriam.
Vide Chilia.

us. Faunus expedit exorcismos omnes. Tandem procol inter uepretum ostendit sese anima, subinde ostendit ignem, ac misere suspirans. Hanc quum Faunus obtestaretur, ut eloqueretur quisnam esset, subito profligit e uepreto Polus ornatu cacodæmonis, fictoq; fremitu: Nihil, inquit, tibi iuris est in hanc animam, mea est: ac subinde procurrit usq; ad oram circuli, uelut impetum facturus in exorcistam, moxq; uelut submotus uerbis exorcismi, et ui aquæ sacræ, quam illi multā aspersit, retrocesit. Tandem abacto pædagogo dæmone, nascitur dialogismus Fauni cum anima: percontanti & obtestanti respondit se esse animam hominis Christiani: Rogata, quo nomine uocaretur, respondit, Faunus. Faunus inquit, idem mihi nomen est. Iamq; ex communi nomine res cœpit illi magis esse cordi, ut Faunus Faunum liberaret. Quum Faunus multa percontaretur, ne diutina confabulatio proderet fucum, subducebat sese anima, negans sibi fas esse diutius colloqui, quod tempus urgeret, quo cogerebatur abire, quod liberet dæmoni: pollicita tamen est sese postridie redituram hora qua fas esset. Rursus conuenitur in adibus Poli, qui choragus erat fabulæ. Ibi denarrat exorcista quid esset gestū, nonnulla etiam admentiens, quæ sibi tamē persuadebat esse uera. Adeo fauebat negotio quod agebatur. Iam hoc compertū erat, scilicet animam esse Christianam, quæ sub inclementissimo dæmone diris cruciatibus uexaretur. Huc omnis conatus

intenditur. Verum in exorcismo proximo ridiculum quiddam accidit. T H. Obsecro quidnā? A N. Quum Faunus euocasset animam, Polus qui demonem agebat prorsus sic assiliit, quasi intra circuli irrupturus: quumq; contra Faunus pugnaret exorcismis, multaq; uim aquæ aspergeret, tandem exclamat demon, se ne pili quidē facere ista omnia, Rem, inquit, habuisti cum puella, mei iuris es. Id quū Polus ioco diceret, tamen forte fortuna uerū dixisse uisus est: nam exorcista hoc dicto tactus, ilico recepit se in centrum circuli, et nescio quid immussauit in aurem parrocho. Id Polus sentiens, recepit sese, ne quid audiret, quod audire fas non esset. T H. Sane Polus religiosum ac uerecundū agebat demonē. A N. Sic est. Reprehendi poterat actio, quod parū meminisset decori. Exaudiuit tamē parrochi uocē indicentis satisfactionē. T H. Quam? A N. Ut ter diceret precationem dominicam: ex hoc conijciebat illum ter habuisse rem eadem nocte. T H. Hoc sane regularis ille præter regulā. A N. Homines sunt, et lapsus erat humanus. T H. Perge, quid deinde factum? A N. Iam Faunus ferocior redit ad oram circuli, & ultro prouocat demonē. At ille iam timidior refugiebat, fefellisti me, inquit, si sapuissem, nō monuissem te. Persuasum est hoc multis, quæ semel sacerdoti confessus sis, prorsus abolita esse ē memoria demonis, ne possit opprobare. T H. locū plane ridiculum narras. A N. Sed ut aliquando finā fabulā, diebus aliquot hūc in modum

in modum colloquū habitum est cum anima. Summa hic euasit. Roganti exorcista, num qua uia posset à cruciati liberari, respondit illa, posse, si pecunia quam reliquisset fraude pariam, restitueretur. Ibi Faunus, Quid, inquit, si per bonos uiros dispensaretur in pios usus? Respondit, & hoc profuturum. Hic exhilaratus exorcista, summa diligentia percontatus est, quanta esset summa. Illa dixit ingentem, quod illi erat bonum atque commodum. Indicauit et locum, sed procul situm, ubi thesaurus hic defossus esset. Præscripsit in quos usus uellet impendi. T H. In quos? A N. Ut tres susceperent peregrinationem, quorum unus adiret limina Petri, alter iret salutatum Iacobum Compostellam, tertius oscularetur pectinem Iesu, qui est Treueris. Deinde per aliquot monasteria magna uis psalteriorum ac missarū perageretur. Quod superesset, ipse pro suo arbitratu dispensaret. Iam totius erat in thesaurō Fauni animus, illū toto pectore deuorarat. T H. Vulgaris morbus est, quanquā hoc nomine peculiariter malè audiunt sacerdotes. A N. Vbi nihil esset omissum, quod ad pecunie negocium pertineret, exorcista submonitus à Polo coepit animam de curiosis artibus percontari, de alchimistica, deq; magia. Et ad hæc anima quædam respondit pro tempore, ceterum pollicita se plura indicaturam, simulatq; illius opera liberata fuisset à pedagogo demone. Sit hic, si uideretur, tertius fabule actus. In quarto Faunus coepit ubiq;

serio predicare rem prodigiosam, nihil aliud crepare in colloquijs, in conuiujs, polliceri monasterijs magnifica quedam: et omnino nihil iam humile loquebatur. Adijt locū, reperit signa, non ausus tamen est effodere thesaurum, quod anima iniecisset scrupulum, ingenti periculo facturū, si prius, quā essent peracta missa, thesaurus attingeretur. Iam multis nasutioribus subolebat fucus. Quum tamen ille nusquam non deprædicaret suam stultitiā, clam admonitus est ab amicis, præsertim ab Abbate suo, ne qui hæcenus habitus esset uir prudens, nunc diuersum de se specimē daret omnibus. Ille tamen nullius oratione potuit commoueri, quo minus crederet rem esse seriam: adeoq; penitus hæc imaginatio occupauit animum hominis, ut præter spectra et malos genios nihil somniaret, nihil loqueretur. Abiecit mentis habitus in ipsam faciem, quæ sic pallebat, sic erat extenuata, sic deiecta, ut laruam esse diceret, non hominem: Quid multis? minimum aberat à uera dementia, ni celeri remedio succursum fuisset. TH. Nimirum hic erit extremus actus fabulæ. AN. Eum tibi reddam. Polus & huius gener huiusmodi technā commenti sunt. Effuxerūt epistolam raris literis descriptam, idq; nō in chartis uulgaribus, sed in his, in quibus aurifices reponūt bracteas auri, subrubetibus, ut scis, lute. Epistolæ sententia hæc erat: Faunus dudum captiuus, nunc liber. Fauno liberatori suo optimo salutem eternam. Non est mi Faune, quur te diutius in hoc negotio

gotio maceres, respexit Deus animi tui piā uoluntatē, & illius merito me liberauit à supplicijs, ego nunc feliciter ago inter angelos. Te manet locus apud dictum Augustinum, qui proximus est apostolorum chorō. Vbi ueneris ad nos, agam tibi gratias coram. Interim cura, ut uiuas suauiter. Datum è cælo empyreo, Idibus Septembribus, anno millesimo quadringentesimo nonagesimo octauo, sub sigillo anuli mei. Hæc epistola clam posita est in altari, ubi facturus erat rem diuinam Faunus. Ea peracta subornatus est, qui eū submoneret de re, quasi casu deprehensa. Nunc eam circumsert epistolam, et ostentat ceu rem sacram, nihilq; credit certius, quā eam è cælo perlatam ab angelo. TH. Istud non est liberaffe hominem insania, sed mutasse insaniæ genus. AN. Sic est profectō, nisi quod nūc insani suauius. TH. Antehac non soleo multum tribuere fabulis, quæ uulgò feruntur de spectris, sed posthac multo minus tribuam: suspicor enim ab hominibus credulis, & Fauni similibus multa pro ueris prodita literis, quæ simili artificio sunt adsimulata. AN. Ego pleraq; huius generis esse credo.

ALCVMISTICA.

PHILECOVS, LALVS.

PH. Quid est nouæ rei, quod sic Lalus apud sese ridet, ac penè in cachinnos soluitur, subinde signans se crucem? interpellabo felicitatē hominis. Salue multum amissime Lale: uidere mihi admodum felix. LA. Atqui
Lalus loquax
Philecou, a-
uidus audien-
di.

felicior ero, si te impartiri hoc gaudio. P. H. Fac igitur
quàm primum me bees. L. A. Nosti Balbinum? P. H. Sc/
nem illum eruditum, ac uite etiam laudatæ. L. A. Sic est,
ut dicis: sed nullus est mortalium, qui sapit omnibus ho/
ris, aut qui sit undiquaq; perfectus. Habet hoc uir ille
inter multas egregias dotes nœui, iam olim insanit in
artem, quam uocant alcumisticam. P. H. Haud tu qui/
pem nœuum narras, sed insignem morbū. L. A. Vt cunq;
est, ille toties delusus ab hoc hominum genere, tamen
dudum mirificè passus est sibi dari uerba. P. H. Quo
pacto? L. A. Adijt illum sacerdos quidam, salutauit ho/
norificè, mox sic exorsus est: Doctissime Balbine, mira
bere fortassis, quòd ignotus sic interpellem te, quem
scio nunquam nō sanctissimis studijs occupatissimum.
Annuit Balbinus, qui mos est illi, nam uerborum est
mirè parcus. P. H. Prudentiæ narras argumentum. L. A.
Verum alter prudentior sic pergit. Ignoscas tamen
huic meæ importunitati, si cognoris causam, quare te
adierim. Dic, inquit Balbinus, sed paucis, si potes. Di/
cam, inquit ille, quanto potero compendio. Scis uir
omnium doctissimus, esse uaria mortaliū fata: ego ne/
scio, utro in numero me ponam, feliciū, an infeli/
cium. Etenim si mecum satum altera ex parte contem/
plor, uideor mihi pulchrè felix: sin ex altera, nihil me
infelicius. Vrgente Balbino ut rem conferret in com/
pendium, Finiam, inquit, doctissime Balbine. Id erit mi/
hi facilius apud uirum, cui totum hoc negotium sic no/
tum

um est, ut nulli notius. P. H. Rhetorem mihi depingis,
non alcumistam. L. A. Mox audies alcumistam. A pue/
ro mihi, inquit, contigit hæc felicitas, ut artem omnium
maxime expetendam discere: illam inquam totius phi/
losophiæ medullā alcumisticā. Ad nomē alcumistices
nominil experrectus est Balbinus, gestu diutaxat: cæ/
terum gemitu iussit, ut pergeret. Tum ille, Sed o me mi/
serum, inquit, qui non inciderim in eam uiam, quam
oportuit. Quum Balbinus rogasset, quasnam uias dice/
ret: Scis, inquit, optimè (quid enim te fugit Balbine, ui/
rum undiquaq; doctissimum?) duplicem esse huius ar/
tis uiam: alteram, quæ dicitur longatio: alteram, quæ
dicitur ciurtatio. At mihi malo quodam fato contigit
in longationem incidere. Balbino sciscitante, quod es/
set discrimen uiarum. Impudentem me, inquit, qui hæc
apud te loquar, cui sciam hæc omnia sic esse nota, ut
nulli notiora. Itaq; supplex huc ad te accurri, ut mi/
serius nostri, digneris impartire nobis uiam illam se/
licissimam ciurtationis. Quò peritior es huius artis,
hoc potes minore negotio communicare nobis. Noli
tantum Dei donum celare fratrem dolore periturum.
Ita te Iesus Christus semper maioribus locupletet
dotibus. Quum h'c non faceret obtestandi finem,
Balbinus fateri coactus est, se prorsus ignorare, quid
esset longatio aut ciurtatio, iubet exponat ipse uim
harum uocum. Tum ille, Quamquam, inquit,
scio me loqui peritiori, tamen, quando ita iubes,
faciam.

faciam. Qui totam etatem in hac arte diuina contri-
uerunt duabus rationibus uertunt rerum species: alte-
ra quæ breuior est, sed plusculum habet periculi: alte-
ra quæ longior est, sed eadem tutior. Ego mihi uideor
infelix, qui hæcenus sudarim in ea uia, quæ meo ani-
mo nõ arridet, neq; quenquam narcisci potui, qui al-
teram, cuius amore deperco, uellet indicare. Tandem
Deus immisit in mentem, ut te adirem, uirum non mi-
nus pium quàm doctum. Doctrina tibi præstat, ut fa-
cile possis dare quod peto, pietas cõmouebit, ut uelis
opitulari fratri, cuius salus tibi in manu est. Ne lon-
gum faciam, quum huiusmodi sermonibus ueterator
ille amouisset à se suspiciõne fuci, fidemq; fecisset sibi
uiam alteram esse perspectissimam, iam pridem prurie-
bat Balbino animus. Tandem non temperans sibi, Va-
leat, inquit, illa curtatio, cuius ego ne nomen quidem
unquam audiui, tantum abest ut teneam: dic mihi bona
fide, longationem tenes exacte? Phry, inquit ille ad un-
guem, sed displicet longitudo. Quum Balbinus rogas-
set, quantum temporis requireretur. Nimiùm, inquit,
totus penè annus, sed interim tutissima est. Ne labora,
inquit Balbinus, etiam si toto biennio sit opus, modò
fidus arti tuæ. Vt rem in pauca conferā, conuenit in-
ter eos, ut negocium aggredierentur clam in ædibus
Balbini hac lege, ut ille suppeditaret operam, Balbi-
nus sumptum, lucrum ex æquo ac bono diuideretur:
quanquàm impostor modestus ultro totū lucrū, quod
prouenisset,

prouenisset, Balbino deferrebat: utrinq; iuratum est de
silentio, quo l faciant qui mysterijs initiantur. Iam ili-
co numeratur pecunia, unde artifex mercaretur ollas,
nitra, carbones, reliquaq; quæ ad instruendam officii
nam pertinent. Ibi noster alchymista suauiter in scorta,
aleam, & computationes decoquit eam pecuniā. P. H.
Hoc nimirum est uertere rerū species. LA. Vrgēte Bal-
bino ut rem aggredieretur: An non tenes, inquit, illud:
Dimidiū facti qui cœpit habet? Magnū est bene præ-
parare materiam. Tandem cœpit adornari fornax.
Hic rursus opus erat nouo auro, uelut illecebra uen-
turi auri. Siquidem ut piseis non capitur absque esca,
ita aurum alchymistis non prouenit, nisi pars auri ad-
misceatur. Interea Balbinus totus erat in suppotatio-
nibus: subducebat enim, si uncia pareret quindecim,
quantum esset lucri rediturum ex uncij bis mille: tan-
tum enim decreuerat insumere. Quum hanc quoque
pecuniam decoxisset alchymista, iamq; mensem unum
atque alterum multum operæ simulasset circa folles et
carbones, roganti Balbino, ecquid procederet nego-
tium, primum obmutuit: uergenti tandem respondit, si-
cut solent res præclaræ, quæ semper difficiles habent
aditus, causabatur erratum in emendis carbonibus,
quermos enim emerat, quum abiegnis esset opus, aut
columnis. Ibi perierant aurei centum, nec eò segnis re-
ditum est ad aleam. Data noua pecunia, mutati car-
bones. Itaq; maiore studio res cœpta est, quàm antea:
quemadmodum

Decoquit. De
coqueret ē ne
quiter profan-
dare. Inde de-
coctiores.
Vertere rerū
species. Nā id
proficiunt al-
chymistæ. Qui
profundit, id
uernt quo fru-
itur.

quemadmodum in bello milites, si quid secus accidit, quam uellent, uirtute sarcunt. Quum menses iam alii quot feruisset officina, et expectaretur foetus aureus, ac ne mica quidem auri esset in uasis, tam enim et illud omne decoxerat alcumista, inuenta est alia causa, nimirum uitra quibus usus fuerat, non fuisse temperata sicut oportuit. Etenim ut non ex quouis ligno Mercurius fingitur, ita non quibuslibet uitreis conficitur aurum. Quò plus erat impensum, hoc minus libebat desistere. PH. Sic solent aleatores, quasi non multò satius sit hoc perdere, quam totum. LA. Sic est. Deierabat alcumista, nunquam sibi sic impositum fuisse, nunc errore deprehenso cetera fore tutissima, et hoc dispendij magno cum scœnore sarturū sese. Mutatis uitreis tertia instaurata est officina. Admonebat alcumista, rem feliciter successuram, si Virgini matri, quæ, ut scis, Paralij colitur, mitteret aliquot aureos dono: artem enim esse sacram, nec absq; fauore numinum rem prosperè geri. Id consiliū uehementer placuit Balbino homini pio, ut qui nullū prætermitteret diē, quin perageret rem diuinā. Suscepit religiosam profectionem alcumista, nimirum in proximum oppidulū, atq; illic uotiuam pecuniam decoxit in ganeis. Reuersus domum, nunciat sibi summam esse spem, negotium ex animi sententia successurum: adeò diuā Virginem uotis suis uisam amuere. Vbi multò iam tempore sudatum esset, ac ne mica quidē auri nasceretur usquam, expositulanti

expositulanti Balbino, respondit, sibi nihil unquam tale accidisse in uita toties artē experto, nec satis posse coniectare quid esset in causa. Quum diu diuinatū esset, tandem illud uenit in mentem Balbino, nū quo die prætermisisset audire sacrū, aut dicere preces horarias, quas uocant: nam nihil succedere his omnis. Ibi impostor, Rem, inquit, acutigiſti. Me miserum, semel atq; iterū id admissum est per obliuionem, et nuper à prolixo conuiuiū surgens, oblitus sum dicere salutationē Virginis. Tum Balbinus, Non mirū, inquit, si res tanta non succedit. Recipit arifex se pro prætermisſis sacris duobus duodecim auditurum, et pro unica salutatione decem repositurum. Quum alcumista prodigum subinde defecisset pecunia, nec suppetent petendi cause, tandem hanc technam commentus est: redijt domum admodum exanimatus, ac uoce lamentabili, Perij, inquit, funditus Balbine, perij, actum est de capite meo. Obstupuit Balbinus, et tanti mali causam auebat cognoscere. Subodorati sunt, inquit, amici quod egimus, nec aliud expecto, quam ut mox deducar in carcerem. Ad hanc uocē expalluit etiam seriō Balbinus. Nam scis apud nos capitale esse, si quis alcumisticam exerceat absq; principis permisſu. Pergit ille, Non, inquit, metuo mortem, utinam illa contingat, metuo quiddam crudelius. Roganti quid hoc esset. Rapiar, inquit, aliquò in turrim: illic per omnem uitam cogar his laborare, quibus non libet. An

illa est.

Ap̃nos. Pilius lib. xxx. ca. j. refert Br̃tanos mire in fanſie in magiam uſq; ad ipſius etatem. Sunt adhuc q in alcumistica parum forbij sunt, quāquā lex capitalis appoſita est.

ulla mors est, quæ non potior esse debeat, quàm talis uita: ibi res uentilata est consultatione. Balbinus, quoniam callebat artē rhetoricam, pulsauit omnes status, si quæ periculum uitari posset: Non potes, inquit, inspicari crimē? Nequaquā, ait ille. Inter regias satellites res sparsa est, & habent argumenta, quæ dilui non possint. Ne defendi quidem factum poterat ob legem manifestam. Quum multis in medium adductis, nihil uideretur firmi præsidij, tandem alcumista, cui iam opus erat præsentē pecunia: Nos, inquit, Balbine lentis consilijs agimus, atqui res poscit præsens remedium. Iam arbitror adfuturos, qui me abripiant in malam rem. Deniq; quum nihil occurreret Balbino, tandem alcumista, nec mihi quicquam occurrit, inquit, nec quicquam superesse uideo, nisi ut fortiter peream: nisi forte hoc placet, quod unum superest, utile magis quàm honestum, nisi quod durum est telum necessitas. Scis, inquit, hoc hominum genus audire esse pecuniæ, eoq; facilius corrumpi posset, ut sileant. Quamuis durum sit illis fureiferis dare quod profundant, tamen ut nunc res sunt, nihil uideo melius. Idē uisum est Balbino ac numerauit aureos triginta, quibus redimeret silentium. P. H. Miram Balbini liberalitatem mihi prædicas. L. A. Imò in re honesta citius dentem extudisses ab eo, quàm nummum. Sic prospectum est alcumiste, cui nihil erat periculi, nisi quod non haberet quod daret amicæ. P. H. Demiror Balbino tantū nihil esse nasi,

L. A.

Hic duntaxat naso caret, in cæteris nasutissimus. Rursum noua pecunia instruitur fornax, sed præmissa ad uirginem matrem precatiuncula, ut coeptis faueret. Iam totus exierat annus, dum illo nunc hoc, nunc illud causante, luditur opera & perit impensa. Interim extitit casus quidam ridiculus. P. H. Quisnam est? L. A. Alcumista furtiuam consuetudinem habebat cum uxore cuiusdam aulici: maritus concepta suspitione cepit hominem obseruare. Tandem quum illi nuntiatum esset, sacrificium esse in cubiculo, præter expectationem redijt domum, pulsat hostium. P. H. Quid facturus homini? L. A. Quid? nihil suaue: aut occisurus erat, aut execturus. Vbi maritus minaretur, se ui esset fracturum ostium, ni aperiret uxor, magnopere trepidatum est, et circumspectitur præsentaneum aliquod consilium. Nec erat aliud, quàm quod ipsa dabat res. Abiecit tunicam, ac per fenestram angustam deiecit esse, non absque periculo, nec sine uulnere, ac fugit. Scis tales fabulas ilico spargi. Itaq; permanauit et ad Balbinum. Neque id fore non diuinaret artifex. P. H. Hic itaq; medius tenetur. L. A. Imò felicius elapsus est hinc, quàm è cubiculo. Audi technam hominis. Nihil exposulabat Balbinus, sed nubilo uultu satis indicabat se non ignorare quod uulgo ferebatur. Nouerat ille Balbinum esse uirum pium, in nonnullis penè dixit rim superstitiosum. Et qui tales sunt in quamuis magno peccato facile condonant supplici. Itaque data

A opera

opera inijcit mentionem de successu negocij, queritās non perinde succedere, ut solet, aut uellet, addebat se uehementer mirari, quid esset in caussa. Ibi per occasionem commotus Balbinus, qui alioqui uidebatur destinasse silentium, & erat qui facile commoueretur, Non est, inquit, obscurū quid obstet, peccata obstant, quod minus succedat, quod à puris purè tractari conuenit. Ad hanc uocē artifex procubuit in genua, subinde tundens pectus, & uultu uocēq; lachrymabili: Verissimum, inquit, dixisti Balbine, peccata inquā obstant, sed mea peccata, non tua: non enim pudebit me turpitudinem meam apud te uelut apud sacerdotem sanctissimum confiteri. Vicerat me carnis infirmitas, pertraxerat me satanas in laqueos suos. Et o me miserum, ē sacrificio factus sum adulter. Non tamē omnino perijt hoc munus, quod misimus Virgini matri. Perieram certo exitio, ni illa succurriisset. Iam maritus effringebat fores, fenestra erat archior, quā ut possem elabi: in tā presentaneo periculo uenit in mentem sanctissimae Virginis, procidi in genua, obtestatus sum, si gratū fuisset munus, ut opitularetur. Nec mora, repeto fenestram (sic enim urgebat necessitas) & satis amplam reperi ad effugium. P. H. Credidit ista Balbinus? L. A. Credidit: imò etiam ignouit, & admonuit religiose, ne se praeberet ingratum beatissimae uirgini. Numerata est rursus pecunia danti fidē se post hac rem sacram purè tractaturū. P. H. Quis tandem

finis

his? L. A. Perlonga est fabula, sed ego paucis absolui. Quum eiusmodi commentis diu lussisset hominē, neque mediocrem pecuniarum uim ab eo extorsisset, tandem uenit illò, qui nebulonem à puero nouerat. Et facile diuinans, illum idem agere apud Balbinum, quod nusquam nō egerat, clam aggreditur illum: exponit qualem artificem domi suae foueret, monet ut quam primum ableget hominem, ni mallet ipsum aliquando compilatis scrinijs fugere. P. H. Quid Balbinus uidelicet curauit hominem conijciendum in carcerem. L. A. In carcerem? Imò numerauit uaticum, obestans per omnia sacra, ne quod accidisset effugeret. Et sapuit, mea quidē sententia, qui hoc maluerit, quā esse fabula conuiuiorū & fori, deinde uenire in periculum confiscationis. Nam impostori nihil erat periculi: artis tantum tenebat, quantum asinus quiuis, & in hoc genere fauorabilis est impostura. Quod si fori crimen intentasset, à suspendio tutum reddebat uictio, neq; quisquam lubens gratis alat talem in carcere. P. H. Miserefecerit me Balbini, nisi ipse gauderet deludi. L. A. Nunc mihi properandum est in aulam, alias referā his etiā multò stultiora. P. H. Quum ualuit & audiam lubens, & fabulam fabula pensabo.

HIPPOPLANVS.

AVLVVS, PHAEDRVVS.

AVL. Deum immortalem, ὦς σε μὴ νοστήσω πᾶσι νόστοις
Phaedrus, & subinde in coelum sufficit? Adoriar.

A 2 Quid

Hippoplanus
qui imponit
uendēdis egs.

σεμνοπῆρο

σωπῆρ,

est seueritate
uultu pregerre

Quid accidit nouæ rei Phædre? P H. Quam ob rem isthuc interrogas Aule? A V L. Quoniam è Phædro mihi uideris factus Cato, tanta est in uultu seueritas. P H. Non mirum amice, modò confessus sum peccata mea. A V. Phy, iam desino mirari: sed dic agè, bona fide confessus es omnia? P H. Omnia quæ quidem in mentem ueniebant, unico duntaxat excepto. A V. Cur hoc unum reticuisisti? P H. Quia nondum potuit mihi displicere. A V L. Oportet esse peccatum suauē. P H. An peccatum sit nescio, sed tamē si uacat audies. A V. Audiam equidem lubens. P H. Scis quanta sit impostura apud nostros in his qui uendūt aut locāt equos? A V. Plus scio quàm uellem, nō semel ab illis delusus. P H. Nuper incidit mihi iter, quum satis prolixum, tum etiam accelerandū. Adco quendam ex illis, quem dixisses eius generis minimè malum, & intercedebat mihi cū homine nonnihil etiā amicitie. Narro mihi rem esse seriam, opus esse præstrenuo equo, si unquā præbuisset se mihi bonum uirum, nunc præstaret. Ille pollicetur sic mecum acturum, ut ageret cum fratre charissimo. A V. Fortassis & fratri imposturus. P H. In/ducit in stabulum, iubet ut eligam ex omnibus equis quencunque uellem. Tandem unus plus ceteris arri/debat, ille probat iudicium meum, deierans eū equum frequenter à multis expetitum esse, se cum maluisse seruare amico singulari, quàm ignotis addicere. Conuentū est de precio, numeratur pecunia præsens, con/

scendo.

scendo. Mira alacritate gesticbat equus in egressu, diuises feroculum esse: nam erat obesulus & pulchellus. Vbi iam equitasset sesquihoram, sensi plane lassum, ne calcaribus quidē impelli posse. Audierā tales ab illis ad imposturā ali, quos è specie iudicares insignes, ceterū laboris impatientissimos. Ego continuo mecum, Captus sum. Agè, par pari referam, ubi rediero domum. A V. Quid hic consilij capiebas eques absq; equos? P H. Id quod res dabat, deflexi in proximum meum, illic clām apud quendam mihi notum deposui equum, & conduxī alterum, profectus sum quò destinaram, reuersus sum reddo conductitium equum, re/perio meum sophistam, ut erat obesus et pulchrè re/quietum, eo uestus redeo ad impostorem, rogo ut in stabulo suo alat dies aliquot, donec repetiero. Percōta tur quàm commode me gesserit: Ego uerò deicero per omnia sacra, me nunquā in uita conscendisse tergum equi felicioris, uolasse potius quàm ambulare, nec tā longo itinere unquam sensisse lassitudinem, nec pilo factum ob laborem macriorem. Hæc quum illi persuasisset esse uera, tacitus secum cogitabat, equum illum alium esse, quàm hactenus suspicatus esset. Itaq; prius quàm abirem, rogabat num mihi uenalis esset equus: primo negabam, quòd si incideret iter denuo, non facile foret nancisci similem: attamen nihil esse mihi tam charum, quod non esset uenale precio largo, etiam si quis me ipsum, inquam, cuperet emptum. A V. Næ tu

A 3 pulchrè

Meum sophi/ stam, id est, in/ catū equum.

pulchrè Cretensem agebas cum Cretensi. P. H. Quid multis? Non dimittit me, nisi pronunciata equi indicatura. Indicaui non paulò pluris quàm emerā. Digressus ab homine, mox suborno, qui mihi partem agat huius fabulæ, pulchrè instructū atq; edoctum: is ingressus domum inclamat locatorem, ait sibi opus esse insigni equo, & laboris egregiè patienti. Alter ostendit multos, & pessimum quenque maxime prædicat, solus illum quem mihi uendiderat, quoniam existimabat uerè talem qualem prædicaueram, non laudat. At alter ilico rogat, num & ille uenalis esset: nam descripseram illi formam equi, & locum indicaram. Locator primum obticescere, atque alios ambitiose prædicare. Quum iste ceteris utcumq; probatis semper ageret de uno illo, tandem locator apud se, planè sefellit me iudicium de illo equo, siquidem hic peregrinus statim agnouit hunc inter omnes. Quum instaret ille, tandem hic, uenalis est, inquit: sed precio fortasse deterreberis. Non est, inquit ille, magnum precium, si rei dignitas respondeat: indica. Indicaui aliquantò pluris quàm indicaram ipsi, captans & hoc lucri. Tandem conuenit de precio, datur arra satis magna, nempe regalibus aureis: ne qua suspitio incideret simulatæ emptoris. Emptor iubet equo dari pabulum, se mox aut rediturum, & abducturum, dat etiā stabulario drachmam. Ego simulatq; cognoui pactionem esse firmam, sic ut rescindi non posset, rursus ocreis & calcaribus armatus

armatus redeo ad locatorē, anhelus clamo. Adest ille, rogat quid uelim, ilico, inquā adornetur equus meus. Nam euestigio proficiscendum est ob rem maxime sciam. Atqui modò, inquit, mandabas ut aliquot dies alerem equum tuum. Verum, inquam, sed præter expectationem obiectū est negotium, idq; regium, quod nullam patitur dilationem. Hic ille, Eliges ex omnibus quem uoles, tuum habere non potes. Rogo quamobrem. Quoniam uenditus est, inquit. Ibi ego simulata magna perturbatione. Prohibeant, inquam superi quod dicis. Hoc obiecto itinere non uenderem eum equum, etiam si quis numeret quadruplum. Incipio rixam, clamo me perditum. Tandem incaluit & ille, Quid opus, inquit, his iurgijs? Indicasti equū, ego uendidi, si numero precium, nihil habes quod mecum agas: sunt in hac urbe leges, ad exhibendum equum, me non potes compellere. Quum diu clamassem, aut equum exhiberet, aut emptorem, tandem iratus numerat pretium. Emeram quindecim aureis, æstimaram uiginti sex. Ille æstimarat triginta duobus. Cogitabat apud se, præstat hoc lucri facere, quàm equum reddere. A beo dolenti similis, ac uix placatus etiam data pecunia. Ille rogat ut boni consulam, se alijs in rebus pensaturū hoc incommodi. Sic impositum est impostori. Habet equū nullius pretij. Expectat ut qui arrā dedit, ueniat numeratam pecuniam. At nemo uenit, nec unquā uenturus est. A. V. Interim nunquā tecum exposulauit.

Statuā posce-
rem. Honoris
gratia statuā
ponebatur be-
nemeritis de
republica.

PH. Quā fronte, aut quo iure id faceret? Conuenit qui-
dem semel atq; iterum, conquestus est de fide emptor/
ris. Verū ego ultro exposulaui cū homine dicens,
illum eo malo dignum, qui præpropera uenditione ta-
li equo me spoliarit. Hoc est crimen tam bene collo-
catum mea sententiā, ut non possim inducere animum
confiteri. AV. Ego mihi statuā poscerē, si quid tale desi-
gnassem, tantum abest, ut confessurus sim. PH. An ex
animo loquaris, nescio: mihi tamen addis animū, quō
magis lubeat talibus facere fucum.

ΠΤΩΧΟΛΟΓΙΑ.

IRIDES, MISOPONVS.

Irides, uelut
Iri filius, quē
mendicum in-
ducit Vlyssēs,
Misoponus,
p̄sor laborum

IR. Quam ego huc nouā auem uideo aduolare? Agro
sco faciē, sed uestis non cōuenit. Aut ego prorsus hal-
lucinor, aut hic est Misoponus. Audendum est, com-
pellabo hominem, quamlibet pannosus. Salue Misopo-
ne. MI. Iridem uideo. IR. Salue Misopone. MI. Tace in-
quam. IR. Quid, an saluere non uis? MI. Non isto qui-
dem nomine. IR. Quid accidit? An non es idem qui
fueras? An cum ueste mutatur & nomen? MI. Non, sed
uctus receptum est. IR. Quis tum eras? MI. Apitiūs. IR.
Ne te pudeat ueteris sodalis, si quid melioris obtigit
fortune: non diu est quod eras ordinis nostri. MI. Con-
cede huc sodes, & audies rem omnem. Non pudet or-
dinis uestri, sed pudet primi ordinis. IR. Quē ordinem
narras, Franciscanorum? MI. Nequaquam ō bone, sed
decoctorum. IR. Ne tu istius ordinis sodales habes
quā

quā plurimos. MI. Eram re lauta, prodegi strenue:
nōi res defecit, nullus agnoscebat Apitiū. Profugi pu-
dore, reueri me ad uestrū collegiū, hoc malui quā
fodere. IR. Sapiuisti. Sed unde subito nouus nitor cor-
poris? Nam de ueste mutata non perinde miror. MI.
Quam ob rem? IR. Quia Dea Lauerna multos subito
ditat. MI. An suspicaris me furto parasse rem? IR. Hoc
fortassis ignauius. Rapina igitur. MI. Non per uestram
Peniam, neq; furto, neq; rapina. Sed de nitore corpo-
ris prius expeditam, quod tibi uidetur mirabilius. IR.
Nam apud nos eras totus ulcerosus. MI. Nimirum sum
usus amicissimo medico. IR. Quonam? MI. Non alio
quā meipso, nisi si quem arbitraris mihi meipso ami-
ciorem. IR. Atqui nesciebam te callere rem medicam
ante hac. MI. Totum illum ornatum ipse pigmentis affi-
xerā, ture, sulphure, resina, uisco, linteis, cruore. Vbi
uisum est, quod affixeram, detraxi. IR. Ō impostorem,
nihil te uidebatur miserabilius. Poteras in tragœdia su-
simere personā Iob. MI. Sic tum ferebat egestas, quan-
quā fortuna nonnunquā & cutem mutare solet. IR.
Dic igitur de fortuna. Repertus est thesaurus aliquis?
MI. Non, sed repertus est quæstus uestro paulō com-
modior. IR. Qui potuisti facere quæstum, quum non
suppeteret sors? MI. Artem quæ uis terra alit. IR. Intel-
ligo. Dicis artem incidendi loculos. MI. Bona uerba.
Dico artem alcumisticā. IR. Vix quindecim dies sunt,
quod nos reliquisti, et artem assequutus es, quam alij

Lauerna, Dea
furtum.

Penia, pauper-
tas, Dea apud
Anstophanē.

uix multis annis perdiscunt? MI. Nactus sum uia com-
pendiariam. IR. Quam obsecro? MI. Ars uestra con-
flauerat mihi quatuor ferme aureos: bona quadam
fortuna incidi in ueterem congerronem, qui nihilo fe-
licius rem administrarat quam ego. Compotabamus,
coepit, ut sit, narrare suas fortunas: paciscor hac le-
ge, ut ille biberet immunis, mihi communicaret artem.
Communicauit bona fide, ea nunc uestigial est mihi.
IR. Non licet discere? MI. Tibi uel gratis impertiam
ob pristinum sodalitiū. Scis nusquam non inueniri
plurimos huius artis audissimos. IR. Audiui, & cre-
do. MI. In horum familiaritatem quacumq; occasione
memet insinuo, iacto artem. Vbi se, fero larum hian-
tem, esca paro. IR. Quo pacto? MI. Vltro eos moneo,
ne temere credant eius artis professoribus. Nam ple-
rosque esse impostores, id agentes prestigijs suis, ut
exhauriant oculos incautorum. IR. Istiuc prooemij
parum accommodum tuo negotio. MI. Imò illud etiā
addo, ne quid mihi ipsi credant, ni rem certam oculis
ac manibus deprehenderint. IR. Miram artis fiduciā
mihi narras. MI. Iubeo illos adesse, dum peragitur
metamorphosis, iubeo attentos esse, quoq; minus du-
bitent, iubeo ut ipsi manibus rem omnē peragant, me
procul spectante, nec digitum admovente: liquefactā
materiam iubeo ut purgent ipsi, aut aurifici purgan-
dam deferant, prædico quantum argenti auri ue sit
eliquandum, denique quod eliquatum est, iubeo ut
pluribus

Larum hian-
tē. Vide pro-
uerb. Esca
ἀλεῖα, ὅς
quæ capiuntur
pisces & aues

pluribus aurificibus deferant ad lydium lapidem ex-
plorandum. Reperiunt pondus prædictum, reperiunt
purgatissimum aurum aut argētum: nihil enim refert,
nisi quod minore periculo mihi quidem res tentatur
in argento. IR. Proinde nihil habet ars tua fuci. MI.
Imò merus fucus est. IR. Nondum uideo præstigiū.
MI. Faxo ut uideas. Primum paciscor de mercede,
eam nolo mihi numerari, nisi prius edito artis experi-
mento. Trado illis puluisculum, quasi huius ui confi-
ciatur totum negotiū. Rationem conficiendi pul-
vis non communico, nisi magna mercede redemerint.
Exigo iusurandum, ne proferant arcanum artis intra
sex menses cuiquam mortalium aut immortalium.
IR. Nondum audio fucum. MI. S. Fucus omnis est in
uno carbone in hoc parato. Excauo carbonem, in eum
insero liquefactum argentum, quantum prædico red-
dendum: post infusum puluerem sic instruo uas, ut non
solum inferne & à lateribus cingatur prunis, uerum
etiam supernæ, persuadeo hoc esse artis. Inter carbo-
nes qui supernæ imponuntur, unum admisceo, qui te-
git argentum aut aurum. Id ui caloris liquefactum
defluit in reliquam materiam, quæ liquecit, puta stan-
num, aut æs, repurgatione facta inuenitur quod ad-
mixtum est. IR. Ars expedita, sed quomodo fallis,
si alter rem agat suis manibus? MI. Quum is me præ-
scribente perfecit omnia, prius quàm moueatur
uas alcumisticum, accedo tandem, & circumspectio,

Lydius lapis:
codicula qua
explorant au-
rum.

ne quid fortè sit omissum. Aio mihi uideri supernè de/
esse unū atq; alterum carbonem, clam appono meum,
fungo me eum tollere ex aceruo reliquorū, at illic antè
sic positum, ut nulli possit agnosci, & illum fallere.
Tollo. IR. Cæterum quum illis absque te periculum fa/
cientibus non succedit, quid adfers? M I. Mihi nihil est
periculi, iā numerata pecunia. Aliquid comminiscor,
aut ollam fuisse insynceram, aut carbones uitiosos,
aut ignem parum scitè temperatum. Denique pars est
artis, quam profiteor, non diu herere in eodem loco.
IR. An tantus est prouentus istius artis, ut te possit ale/
re? M I. Et quidem splendide, posthac tu quoque si sa/
pis, relinques istam miseriam, & nostro accedes or/
dini. I R. Imò citius illud agam, ut te reuocem in nostrū
ordinem. M I. Vt uolens repetam quod semel effugi, ac
deseram bonū quod inueni? I R. Habet hoc nostra pro/
fessio, dulcescit assuetudine. Proinde quum multi sint,
qui deficiant ab instituto diui Francisci aut Benedicti,
quem unquam uidisti, qui diutius uersatus in ordi/
ne nostro defecerit? Nam tam paucis mensibus iuxta
stare poteras, quid esset mendicitas. M I. Is gustus me
docuit, esse rem omnium miserrimam. IR. Quur igi/
tur nemo deficit? M I. Fortasse quia natura miseri sunt.
IR. Ego hanc miseriam ne cum regum quidem fortu/
na commutarim. Nihil enim regno similis, quàm
mendicitas. M I S. Quid ego audio? nihil niui similis,
quàm carbo. I R I. Dic mihi, qua re potissimum beati
sunt

sunt reges? M I. Quia faciunt quod animo collubatum
est. I R I. Ista libertas, qua nihil suauius nemini re/
gum magis adest, quàm nobis. Nec dubito quin mul/
ti reges sint, qui nobis inuideant. Siue bellum est, siue
pax, nos tutò uiuimus: non describimur ad militiam,
non uocamur ad munia publica, non censemur: quum
populus expilatur exactionibus, nullus inquit in ui/
tam nostram: si quid admissum est etiam atrocius,
quis dignetur in ius uocare mendicum? Etiam si pul/
satus hominem, pudet pugnare cum mendico. Regi/
bus nec in pace, nec in bello licet suauiter agere, &
quò maiores sunt, hoc plures metuunt. Nos ueluti Deo
sacros etiam religione quadam metuit uulgus offen/
dere. M I. Sed interim sordescitis in pannis & casulis.
I R. Quid ista faciunt ad ueram felicitatem? Extra ho/
minem sunt, quæ narras. His pannis debemus nostram
felicitatem. M I. At uereor ne uobis breui peritura sit
felicitatis istius bona pars. I R I. Quis sic? M I S. Quia
iam hoc mussant ciuitates, ne mendicis liberum sit
quò libet euagari, sed unaqueque ciuitas suos alat
mendicos, et in his qui ualent, adigantur ad laborem.
I R I. Quur hoc moluntur? M I. Quia comperiunt in/
gentia facinora sub mendicitatis prætectu perpetrari.
Deinde non minimam perniciem ex uestro ordine na/
sci. I R I D. Istiusmodi fabulas frequenter audiui. Id
fiet ad Calendas Græcas. M I S O P. Fortasse citius,
quàm uelles.

Censemur, uir
de et census dē
citur, quū nu
meratis singu
lis ac faculta
tibus aestima
tis indicitur
exactio.

CON/

CONVIVIUM FABVLOSVM.

POLYMYTHVS, GELASINVS, EVTRAPELVS, ASTE/
VS, PHILYTHLVS, PHILOGELOS, EVGLOT
TVS, LEROCHARES, ADO/
LESCHES.

Polymythus,

fabulosus.

Gelasinus, ri-

diculus.

Eutrapelus,

facetus.

Asteus, urba-

nus.

Phylithlus, a-

mas nugarū.

Philogelos, a-

mans risum.

Euglotos, be-

ne linguax.

Lerochares,

qui gaudet

nugis.

Adolesches,

nugator.

voμoθeτq,

&c. Id est, Si

tue leges o-

rex.

Quod felix.

Ab hac solent

precatione so-

lebāt olim au-

spicari, qui re-

seriam agebāt

apud populū.

τοπιθα-

voμ, id est, ne

risimile: &

πρεπoμ,

id est, decorū.

PO. Ut non decet ciuitatem bene institutam esse sine le-
gibus ac principe, ita nec conuiuū oportet *αὐαρεχομ*
esse *ἡγεαυομoμ*. G E. Isti huc uerò perplacet, ut unus
totius populi nomine respondeam. P O. Heus puer, ad-
fer huc talos, horū suffragijs decernetur regnum, cui/
cunq; fauerit Iupiter. Euge, Eutrapelo fauit Iupiter.
Non suere sortes cæcæ, non poterat magis idoneus eli-
gi, etiam si per singulas tribus uiritim collecta fuissent
puncta. Vulgò iactatur prouerbium, non tam uanum
quàm parum Latinum, Nouus rex, nouus lex. Νομo/
θετεις γδμ ὦ βασιλεῦ. E V. Quod felix faustūq; sit
huic conuiuio. Primum edico, ne quis hic proferto præ-
ter ridiculas fabulas. Cui deerit fabula, drachma mul-
tator, ea pecunia in uinum insumitor, atq; in legiti-
mis fabulis etiam ex tempore cōficta habentor, modò
seruetur *τοπιθαvoμ ἡγεαυομ*. Si nulli defue-
rit fabula, duo, quorū alter lepidissimā, alter frigidissi-
mam fabulam dixerit, uini pretium pendunto, conuiua-
tor à uini sumptu immunis esto, ciborum sumptū unus
suppeditato, huius rei si quid inciderit controuersia,
Gelasinus arbiter ac iudex esto. Hæc si uos sciueritis,
rata sunt: qui legi parere noluerit, abito, sic tamen
ut

ut postridie ad compotationē redire ius fasq; sit. G E.
Legem à rege latam nostris suffragijs ratam esse uo-
luimus. Sed unde proficietur fabularum circulus?
E V T. Vnde, nisi à conuiuatore? A S. Licet ne rex di-
cere tria uerba? E V T. An tu credis nefastum esse con-
uiuium? A S. Iureconsulti negant legem esse, quæ non
sit æqua. E V T. Assentior. A S. At tua lex æquat opti-
mam fabulam pessimæ. E V T. Vbi uoluptas queritur,
ibi non minus laudis promeretur qui pessimè dixit,
quàm qui optimè, eò quòd non minus delectet. Velut
inter cantores nemo uoluptati est, nisi qui aut insigni-
ter bene cecinerit, aut egregiè malè. Nōne plures ri-
dent audito coccycæ, quàm audita lusciniæ? Hic medio
critas laudem non habet. A S. At quur plectuntur qui
laudem auferunt? E V. Ne nimia felicitas prouocet illis
Nemesin aliquam, si simul & laudem auferrent &
immunitatem. A S. Per Bromiū, Minos ipse nunquàm
tulit legem æquigram. P H. Nullam ferēs legem de mo-
do bibendi? E V T. Dispecta re, sequar exemplum Age-
filai Lacedæmoniorum regis. P H. Quid is fecit? E V.
Is cum tempore quodam symposiarchus talorum ar-
bitrio delectus esset, rogante architriclino, quantum
cuique uini iuberet apponi: Si largior, inquit, uini co-
pia parata est, dato cuique quantum poposcerit: si ma-
lignior, omnibus ex æquo distribuito. P H L. Quid si/
bi uoluit Lacon ille, quum hæc diceret? E V T R. Hoc
agebat, ut neque temulentum, neq; rursum querulum
esset

Tria uerba di-
xit, p paucis,
Quod alter lu-
dens torquet
ad dies nefa-
stos, i quibus
iustitium erat,
nec licebat p-
tori dicere tria
uerba, do, di-
co, addico.
Sic Ouid. Ille
nefastus erit, p
quem tria uer-
ba silentur.

Symposiar-
chus, princeps
conuiuij.
Architriclino
q curat cibos
apponēdos ac
potū. Olim cō
uiuū tres spō
das habebat.

esset conuiuium. PH. Qui sic? EV. Quia sunt qui gaudent largius bibere, sunt qui gaudent parcius, repertiuntur & abstemij, qualis dicitur fuisse Romulus. Itaque si nulli datur uinum nisi poscenti, primum nemo compellitur ad bibendum, & tamen nihil desiderat, quibus grata est largior potatio. Ita fit ut nemo tristis sit in conuiuium. Rursus, si parciore copia uini distribuitur æquis portionibus in singulos, satis habent qui bibunt moderatius, neque quisquam in æqualitate potest obmurmurare, quando qui largius erat hauritus, æquo animo componit sese ad temperantiam. Hoc exemplum si placet, utar. Volumus enim hoc conuiuium fabulosum esse, non uinosum. PH. Quid igitur bibebat Romulus? EV. Idem quod bibunt canes. PH. An non istud indignum rege? EV. Nihil magis quam quod reges spirant aëre cum canibus communi: nisi quod illud interest, rex non bibit eandem aquam, quam biberet canis, sed aërem quem efflauit rex, haurit canis: & uicissim quem efflauit canis, haurit rex. Plus gloriæ tulisset Alexander ille Magnus, si cum canibus bibisset. Nihil enim peius regi, qui tot hominum milibus uigilat, quam uinolentia. Ceterum Romulum abstemium fuisse declarat apophthegma non infestiuiter ab illo dictum. Etenim quum quidam uidens illum abstinere à uino dixisset, uinum uile futurum, si omnes biberent quemadmodum ille: Imò, inquit, tum arbitror fore carissimum, si biberent omnes

Quod bibunt
canes. Canis
natura abhor-
ret uinum.

omnes uinum quemadmodum ego. Bibo enim quantum libet. GELA. Utinam hic adesset noster Ioannes Botzemus canonicus Constantiensis, qui nobis Romulum quandam referret: nam & is abstemius non minus est, quam dicitur, alioqui comis ac festiuus conuiuia. P. O. Agè, si simul potestis, non dicam sorbere & flagere, quod Plautus ait esse difficile, sed edere et audire, quod est persicile, bonis aurbus auspicabor fabulandi moris. Si parum erit lepida fabula, scitote Batauam esse. Opinor aliquot uestrum auditum Macci nomen. G. E. Non ita diu est quod periit. P. O. Is quum uenisset in ciuitatem quæ dicitur Leidis, ac uellet nouus homines immotescere ioco quopiã, nam is erat homini mos, ingressus est officinam calcearij, salutauit. Ille cupiens extrudere merces suas, rogat nunquid uellet. Macco conijiciente oculos in ocreas ibi pensiles, rogat sutor num uellet ocreas. Annuente Macco, quærit aptas tibijs illius, inuentas alacriter protulit, et, ut solent, inducit illi. Vbi iam Maccus esset eleganter ocreatus, Quam belle, inquit, congrueret his ocreis par calceorum duplicatis solijs. Rogatus an & calceos uellet, annuit. Reperti sunt, & additi pedibus. Maccus lauabat ocreas, laudabat calceos. Calcearius tacite gaudens, succinebat illi laudanti, sperans precium æquius posteaquam emptore tantopere placeret merx. Et iam erat nonnulla contracta familiaritas. Hic Maccus, Dic mihi, inquit, bona fide, nunquam ne usu uenit tibi

B ut

ut quē sic ocreis et calceis ad cursum armasses, quem
admodum nunc armaſti me, abierit nō numerato pre-
cio? Nunquā, ait ille. Atqui ſi forte, inquit, ueniat uſu,
quid tu tum facereſ? Conſequerer, inquit calcearius,
fugientem. Tum Maccus, ſerio ne iſta dicis, an ioco?
Plane ſerio, inquit alter, loquor, et ſerio faccrem. Ex-
periar, ait Maccus. En pro calceis præcurro, tu
curſu ſequere. Simulq; cum dicto coniecit ſe in per-
des. Calcearius euſtigio conſecutus eſt quantum po-
terat clamitans, tenete furem, tenete furem. Ad hanc
uocē quū ciues undiq; proſiliſſent ex ædibus, hoc com-
mento cohibuit illos Maccus, ne quis manu inijceret,
ridens ac uultu placido, Ne quis, inquit, remoretur
curſum noſtrum, certamen eſt de cupa ceruiſiæ. Itaq;
iam omnes præbere ſeſe certaminis ſpectatores. Su-
ſpicabantur autem calcearium dolo clamorem cum
fingere, ut hac occaſione antecueret. Tandem cal-
cearius curſu uictus, ſudans & anhelus domum re-
diit, Maccus tulit brabeum. G E. Maccus iſte effugit
quidem calceariū, at non effugit furem. P O. Quam
ob rem? G E. Quia furem ſerebat ſecum. P O. Forte
tum non erat ad manum pecunia, quam poſtea reſol-
uit. G E. Verū erat actio furti. P O. Ea quidē poſt
intentata eſt, ſed iam magiſtratibus aliquot innotuerat
Maccus. G E. Quid attulit Maccus? P O. Quid at-
tulit rogas, in cauſſa tam uincibili? Magis pericula-
tus eſt actor, quā reus. G E. Qui ſic? P O. L. Quia
grauabat

grauabat illum actione calumnie, & intendebat le-
ge Rhemiā, quæ dictat, ut qui crimē intenderit, quod
probare non poſſit, poenā ferat, quā laturus erat reus,
ſi conuictus fuiſſet. Negabat ſe contractaſſe rem alie-
nam uiuito domino, ſed ultro deferente, nec ullā precij
mentionem interceſſiſſe. Se prouocaſſe calcearium ad
certamen curſus, illū accepiſſe conditionē, nec habere
quod queratur, cum eſſet curſu ſuperatus. G E. Hæc
actio nō multum abeſt ab umbra aſini. Quid tandem?
P O. Vbi ſatis riſum eſt, quidam ē iudicibus uocauit
Maccum ad coenam, & numerauit calceario precij.
Simile quiddā accidit Dauentriæ me puero. Erat tem-
pus illud, quo regnant piſcatores, frigent Ianij. Qui
tūc aſtabat ad fenestrā fructuaria, ſiue Græcē mauul-
tis, oporapolidis, foemina uehemēter obefa, oculis in-
tendis in ea quæ propoſita uenū erant. Illa ex more in-
uitauit, ſi quid uellet: & quum uideret hominem in-
tentum ficis, Vis, ait, ficos? ſunt perquā elegantes.
Quum ille annuiſſet, rogat quot libras uellet. Vis, in-
quit, quinque libras? Annuenti, tantum ficorū effudit
in gremium. Dum illa reponit lances ille ſe ſubducit,
non curſu, ſed placidē. Vbi prodieſſet acceptura pecu-
niam, uidit emptorem abire, inſe quitur maiore uoce,
quā curſu. Ille diſſimulans pergit, quō coepit ire: tan-
tē multis ad foemina uocē concurrentibus reſtitit. Ibi
in populi corona agitur cauſa, riſus oboritur, emptor
negabat ſe emiſſe, ſed qd' ultro delatū fuiſſet accepiſſe,

Legē Rhemiā
Quæ ad poenā
talionis uocat
calumniatorē

Vmbra aſini.
Vide Chilian.

Frigent Ianij.
Circumſpectio
notauit qua-
dragimam
Fructuaria,
quæ uendit fru-
ctus arborū.

si uellet experiri apud iudices, se compariturum. G E. Agē narrabo fabulam tuā non admodum dissimilem, fortasse nec inferiorem, nisi quod hæc non habet autorē perinde celebrem atq; est Maccus. Pythagoras totum mercatum diuidebat in tria hominum genera: quorum alij prodissent ut uenderent, alij ut emerent: hoc utrūq; genus aiebat sollicitum esse, proinde nec felix: alios non ob aliud uenire in forum, quā ut spectent, quid illic proferatur, aut quid agatur: hos solos esse felices, quod uacui curis gratuita uoluptate fruerebantur. Atq; ad hunc modum dicebat philosophū uersari in hoc mundo, quemadmodum illi uersarentur in mercatu. Verum in nostris emporijs quantum hominum genus obambulare solet, qui nec emunt, nec uendunt, nec otiosi contemplantur, sed obseruant solliciti si quid possint inuolare. Atq; in hoc genere reperimus quidam mire dextri, dicas esse Mercurio fauente natos. Conuiuator dedit fabulam cū coronide, ego dabo cum proœmio. Nunc accipite quod nuper accidit Antuerpiæ. Sacrificus quidam receperat illic medietatem summam pecuniæ, sed argenteæ: id impostor quidam animaduertens, adiit sacrificum qui gestabat in zona crumenā nummis turgidam, salutem ciuilitatem, narrat sibi datum negociū a suis, ut uici sui parochus mereretur nouū pallium sacrum, quæ summa uestis est sacerdoti rem diuinā peragenti. Rogat hac in re commodaret sibi tantillum operæ, ut secum iret ad eos, qui uendunt

huiusmodi pallia, quod uidelicet ex modo corperis ipsius sumeret maius aut minus, nam sibi uideri statuerat ipsius cum parochi magnitudine uehementer congruere. Hoc officium quum leue uideretur facile pollicitus est sacrificus. Adeunt ædes cuiusdam, prelatum est pallium, sacrificus induit, uenditor affixit mire congruere. Impostor quum nunc a fronte, nunc a tergo contemplatus esset sacrificum, satis probauit pallium, sed causatus est a fronte breuius, quam par esset. Ibi uenditor, ne non procederet contractus, negat id esse pallij uitium, sed crumenam turgidā effecere, ut ea parte offenderet breuitas. Quid multa? Sacrificus deponit crumenam, denuo contemplantur. Ibi impostor auerso sacrificio crumenam arripit, ac semet in pedes coniecit. Sacerdos cursu insequitur ut erat palliatus, & sacrificum uenditor. Sacrificus clamat, tenete furem: uenditor clamat, tenete sacrificum: impostor clamat, cohibete sacrificum furem: & creditum est, quum uiderent illum sic ornatum in publico currere. Itaq; dum alter alteri in mora est, impostor effugit. E V. Dignus qui nō simplici suspendio percat tantus artifex. G E. Nisi iam pendet. E V. Vinā non solus, sed unā cum illo qui talibus portentis fauent in perniciem reipublicæ. G E. Non fauent gratis. Catena est, quæ demissa in terras pertingit ad Iouem. E V. Ad fabulas redeundum. A S. Ad te redit ordo, si fas est regem in ordinem cogere. E V. Nō cogar, imō uolens ue-

B 3 nam

Catena est, Al-
ludit ad cate-
nā argenteam
Homeri. Vi-
detur subindi-
care, qd ex ta-
libus imposto-
ribus aliquid
lucri redeat
ad præfectos,
& hinc ad præ-
cipes.
Ordo, id est,
uices. Cogere
in ordinē, est
facere ceteris
æqualem.

Quod principi placuit, principis genius, ad principis statuā, hæc de Cæsare intelligebantur. Imperatoris nomen militare, regis nomen erat Romanis inuictum, principis nomen erat amabilius

niam in ordinem, alioqui tyrannus essem, non rex, si leges quas alijs præscribo, recusem. A S. Veruntamen aiunt, principem esse supra leges. E V. Istud non omnino falso dictum est, si principem accipias summum illum principem, quem tunc uocabant Cæsarem: Dicunt de si sic accipias superiorem legibus, quod alijs coacti utcunque seruant, illum suapte sponte multo cumulatius præstare. Quod enim animus est corpori, hoc est bonus princeps reipublicæ. Quid opus erat addere bonus, quando malus princeps non est princeps: quem admodum spiritus impurus, qui inuasit corpus hominis, non est animus. Sed ad fabulam, & arbitror conuenire, ut rex regiam fabulā adferam. Lodouicus Gallicarum rex, cuius nominis undecimus, quum rebus domi turbatis peregrinaretur apud Burgundiones, occasione uenationis nactus est familiaritatem cum Conone quodam homine rustico, sed animi simplicitas ac sinceritas. Nam hoc genus hominibus delectantur monarchæ. Ad huius ædes frequenter diuerterat rex ex uenatu, & ut plebeis rebus nonnunquam delectantur magni principes, apud eum magna cum uoluptate uescabatur rapis. Mox ubi Lodouicus restitutus iam rerum potiretur apud Gallos, submonuit Cononem uxorem, ut regem ueteris hospitij commonefaceret, adiret illum, et rapas aliquot insignes illi dono adferret. Tergiversatus est Conon, se lufurum operā, principes enim non meminisse talium officiorum. Sed uicit uxor, delegit

Conon

Conon rapas aliquot insignes, accingitur itineri. Verum ipse per uiam captus illecebra cibi, paulatim deuorauit omnes, una duntaxat excepta insigniter magna. Vbi Conon prorupisset in aulam, quæ rex erat iturus, statim agnitus est à rege & accersitus. Ille magna cum alacritate detulit munus, rex maiore cum alacritate accepit, mandās cuidam e proximis, ut diligenter reponeretur inter ea, quæ haberet charissima. Cononem iubet secum prandere, à prandio egit Cononi gratias, & cupienti repetere rus suum, iussit pro rapa numerari mille coronatos aureos. Huius rei fama quum, ut fit, per omne regis famulitium esset peruagata, quidam ex aulicis dono dedit regi equum non inelegantem. Rex intelligens illum prouocatum benignitate quam præstiterat Cononi, captari prædam, uultu maiorem in modum alacri accepit munus, & conuocatis primoribus consultare coepit, quomunere pensaret equum tam bellum, tamque pretiosum. Interim qui donarat equum, spes optimas animo concipiebat, sic cogitans: si sic pensauit rapam donatā rusticō, quanto munificentius pensaturus est equum talem oblatum ab aulico? Quum regi ueluti de re magna consultati alius aliud responderet, diuque uana spe lactatus esset captator, tandem rex: Venit, inquit, in mentem, quod illi donec accersito ex proceribus quopiam dicit in aurem, ut adferat id quod reperiret in cubiculo (simulque locum designat) serico diligenter obuolui

B 4 tum.

Cimelio,
 κειμήλιον,
 Græcis ē pre-
 tiosum aliqd,
 quod seruādi
 causa seponi-
 tur, apud Ho-
 merum. Vul-
 go dicimus ce-
 nodia.

Canem. Nam
 hoc animal ma-
 xime infestat
 a pulicibus.
 Tolli, subli-
 me in hame-
 ros, ut uapula
 et.

tum. Adfertur rapa, eam ut erat obuoluta, rex sua ma-
 nu donat aulico, addens sibi uideri bene pensatū equū
 cimelio, quod sibi constitisset mille coronatis. Digressus
 aulicus dum tollit linteum, pro thesauro reperit,
 non carbones, quod aiunt, sed rapam iam subaridam.
 Ita captator ille captus, risui fuit omnibus. A S. Iam si
 permittis rex, ut plebeius loquar regalia, referā quod
 ex tua fabula uenit in mentem de eodē Lodouico. Nā
 ut ansa ansam, ita fabula trahit fabulam. Quidam fa-
 mulus, quum uidisset pediculus repentem in ueste re-
 gia, flexis genibus ac sublata manu significat se nescio
 quid officij prestare uelle: Lodouico prebente se, sustu-
 lit pediculum, & clam abiiecit. Rogante rege quid es-
 set, puduit fateri. Quum instaret rex, fassus est fuisse
 pediculum. Lætum, inquit, omen est, declarat enim me
 esse hominem, quod hoc genus uermicolorum peculia-
 riter infestet hominē, præsertim in adolescētia. Iussitq;
 pro officio numerari coronatos quadraginta. Post
 dies aliquā multos alter quidam, qui uiderat illi ser-
 licietr cessisse tam humile officium, nec animadu-
 tens, plurimū interesse, ex animo facias quid, an ar-
 te, simili gestu aggressus est regē, ac rursus illo se præ-
 bente, simulabat se tollere quiddā ē ueste regia, quod
 mox abijceret. Quum urgeret rex tergiversantem, ut
 diceret, quid esset, mirē simulato pudore, tandem res-
 pondit, esse pulicem. Rex intellecto fūco, Quid in-
 quit, an tu me facies canem? Iussit tolli hominē, ac pro-
 captatis

captatis quadraginta coronatis infligi quadraginta
 plagas. P. H. Non tutum est, ut audio, cum regibus face-
 tijs ludere. Quemadmodū enim leones se nonnunquā
 placidē præbent fricanti, iidem, ubi lubitum est, leones
 sunt, & iacet collusor: itidem faucit princeps. Sed ad-
 feram tuæ fabulæ fabulam non dissimilem, ne receda-
 mus interim à Lodouico, cui pro delectamento erat,
 coruos hiantes fallere. Dono acceperat alicunde de-
 cem milia coronatorum (quoties autem principibus
 obtigit noua pecunia, uenantur omnes officarij et ca-
 ptant aliquam prædæ partem: id non fugiebat Lodo-
 uicum.) Quum igitur ea pecunia exprompta esset in
 mensa, quod magis irritaret spem omnium, sic loquutus
 est circumstantibus. Quid? an nō uideor uobis rex opu-
 lentus? ubi collocabimus tantam pecuniæ uim? Dona-
 titia est, donari uicissim conuenit. Vbi nunc sunt ami-
 ci, quibus pro suis in me officijs debeo? Adsint nunc,
 prius quā effluat hic thesaurus. Ad hanc uocem ac-
 currere permulti, nemo nō sibi sperabat aliquid. Rex
 quū uidisset aliquem maxime inhiantem, & iam ocu-
 lus deuorantem pecuniam, ad eum conuersus, Amice,
 inquit, quid tu narras? Ille commemorabat se diu alu-
 isse falcones regios, summa fide, nec sine grauibz im-
 pendijs: alius aliud adferebat, suum quisque officium
 uerbis quantum poterat, exaggerabat, idq; non sine
 mendacijs. Rex omnes benigne audiebat, & singulo-
 rum orationem comprobabat. Hæc consultatio dilata

est in longum tempus, quò diutius spe metuq; torqueret omnes. Adstabat inter hos primus Cancellarius, nam & hunc iusserat acciri. Is ceteris prudentior, non predicabat officia sua, sed agebat spectatorem fabulae. Ad hunc tandem conuersus rex. Quid, inquit, narrat meus Cancellarius? Solus ille nihil petit, nec predicat officia sua. Ego, inquit Cancellarius, plus accepi à benignitate regia, quàm promeruerim: nec ulla de re magis sollicitus sum, quàm ut regiae in me munificentiæ respondeam, tantum abest ut uelim flagitare plura. Tum rex: Vnus igitur, inquit, omnium non eges pecunia? Ne egerem, inquit alter, iam tua praestitit benignitas. Ibi rex uersus ad alios. Ne ego sum, inquit, regum omnium magnificentiissimus, qui tam opulentum habeam Cancellarium. Hic magis accensa spes est omnibus, futurum ut pecunia ceteris distribuerebatur, quandoquidem ille nihil ambiebat. Ad hunc modum ubi satis diu lussisset rex, coëgit Cancellarium ut totam eam summam domum auferret. Moxq; uersus ad ceteros iam mœstos: Vobis, inquit, erit alia expectanda occasio. P. H. Fortasse frigidus uidebitur, quod narraturus sum, proinde deprecor doli mali suspicionem fuci ue, ne uidear de industria ambisse immunitatem. Adijt eundem Lodouicum quidam, petens ut munus, quod fortè uacabat in eo pago in quo habitabat, iuberet in ipsum transferri. Rex audita petitione, expeditè respondit, Nihil officies, uidelicet am-

p. ans

putans omnem spem impetrandi quod petebatur. Petitor item mox actis regi gratijs, discessit. Rex ex ipsa fronte colligens hominem esse non omnino sinistri ingenij, suspicansq; illū non intellexisse, quid respondisset, iubet eum reuocari. Redit. Tum rex, Intellexeras, inquit, quid tibi responderim? Intellexi. Quid igitur dixi? Me nihil effecturum. Quur igitur agebas gratias? Quoniam, inquit, est domi quod agam: proinde magno meo incommodo persequutus eram hic spem ancipitem: nunc beneficium interpretor, citò negasse beneficium, meq; lucratum quicquid eram perditurus, si uana spe lactatus fuisssem. Ex eo responso rex coniectans hominem minime segnem, ubi pauca percontatus esset, Habebis, inquit, quod petis, quò mihi bis agas gratias: simulq; uersus ad officarios, Expectantur, inquit, huic sine mora diplomata, ne hic diu suo damno hereat. E. V. Non deest quod referam de Lodouico, sed malo de nostro Maximiliano, qui ut nequaquam solitus est defodere pecuniā, ita clementissimus erat in eos, qui decoxerāt, modò nobilitatis titulo commendarentur. Ex hoc hominum genere quum cuidam iuueni uellet opitulari, mandauit illi legationem, ut à ciuitate quadam, titulo nescio quo, peteret centum millia florenorum. Talis autem erat titulus, ut si quid impetratum esset dexteritate legati, pro lucro duci posset. Legatus extorsit millia quinquaginta. Caesar reddidit triginta. Caesar letus insperata praeda dimisit

dimisit hominē, præterea nihil inquirens. Interea quæ stores & rationales olfecerant plus acceptum fuisse quàm exhibitum, interpellant Cæsarem, ut accereret hominem. Accitus est, uenit ilico. Tū Maximilianus: Audio, inquit, te accepisse milia quinquaginta. Fassus est. Non exhibuisti nisi triginta millia. Fassus est & hoc. Reddenda est, inquit, ratio. Promisit se facturum, ac discessit. Rursum quum nihil esset actum, interpellantibus officiarijs reuocatus est. Tum Cæsar: Nuper, inquit, iussus es reddere rationē. Memini, inquit ille, et in hoc sum. Cæsar suspicans illi rationem nondum satis esse subductam, passus est illum sic abire. Quū sic eluderet, officiarij uehementer instabant, clamitantes non esse serendum, ut ille tam palam illuderet Cæsari. Persuasērūt, ut accersitus iuberetur inibi presentibus ipsis exhibere rationē. Annuit Cæsar. Accitus uenit ilico, nihil tergiversatus. Tum Cæsar: Nōne, inquit, pollicitus es rationem? Pollicitus, respondit ille. Iam, inquit, opus est, en adsunt qui excipiet, nec est diutius tergiversandi locus. Asidebant officiarij paratis ad id codicillis. Ibi iuuenis sat dextrē: Non detrecto, inquit, rationem inuictissime Cæsar, uerū huiusmodi rationum non sum admodum peritus, ut qui nunquam reddiderim: isti qui asident, talium rationum sunt peritissimi, si uel semel uidero quemadmodum illi tractent huiusmodi rationes, ego facillē imitabor. Rogo ut beas illos uel exemplum cedere, uidebunt me docilem.

Cæsar

Cæsar sensit dictum hominis, quod non intelligebant hi, in quos dicebatur, ac subridens, Verum, inquit, narras, & equum postulas. Ita iuuenem dimisit. Subindicabat enim sic illos Cæsari solere reddere rationem, quemadmodum se ipse reddiderat, nimirum ut bona pecuniæ portio penes ipsos remaneret. L. E. Nunc tempus est, ut ab equis, quod aiunt, ad asinos descendat fabula, à regibus ad Antonium sacrificum Louaniensem, qui Philippo cognomento Bono fuit in delictis: huius uiri feruntur multa uel iucundè dicta, uel iocose facta, sed pleraque sordidiora. Nam plerosque lusus suos condire solitus est unguento quodam, quod non admodum eleganter sonat, sed peius olet: deligam unum ex mundioribus. Inuitat unum atque alterum bellum homunculum fortè obuios in uia. Quum redisset domum, reperit culinam frigidam, nec erat nummus in oculis, quod illi nequaquam erat insolens. Hic opus erat celeri consilio. Subduxit se tacitus, & ingressus culinam foeneratoris, qui cū illi erat familiaritas, quod frequenter ageret cum illo, digressa famula, subduxit unam ex ollis æneis unā cum carnibus iam coctis, ac ueste tectam deferrebat domum: dat coquæ, iubet protinus effundi carnes & ius in aliam ollam fictilem, simulq; foeneratoris ollam defricari donec niteret. Eo facto mittit puerum ad foeneratorem, qui deposito pignore drachmas duas à foeneratore sumat mutuo, sed accipiat chirographum, quod testaretur talem

talem ollam missam ad ipsum. Foenerator non agnos-
cens ollam, utpote defrictam ac nitentem, recipit pi-
gnus, dat chirographum, et numerat pecuniam, ea pe-
cunia puer emit uinum. Ita prospectum est conuiuium.
Tandem quum appareretur prandium foeneratori, de-
siderata est olla. Hic iurgium aduersus coquam. Ea
quum grauaretur, constanter affirmavit, neminem eo
die fuisse in culina præter Antonium. Improbum illud
batur hoc suspicari de sacrificio. Tandem itum est ad
illum, exploratum an apud illum esset olla: ne misca-
quidem olla reperta. Quid multis? Serio flagitata est
ab illo olla, quod solus esset ingressus culinam, quo
tẽpore desiderata est. Ille fassus est sumpsisse commo-
dato ollam quandam, sed quã remisisset illi, unde sum-
pserat. Id quum illi pernegarent, et incaluisset contem-
tio, Antonius adhibitis aliquot testibus, Videte, inquit,
quã periculosum est cum horum temporum homini-
bus agere sine chirographo, intenderetur mihi prope-
modum actio furti, ni manum haberem foeneratoris.
Et protulit syngrapham. Intellectus est dolus: fabula
magno cum risu per totam regionem dissipata est, ol-
lã oppigneratã ipsi cuius erat. Huiusmodi dolis liben-
tius fauent homines, si commissi sint in personas odio-
sas, præsertim eos, qui solent alijs imponere. AD. Ne tu
nobis mare fabularum aperuisti, nominato Antonio:
sed unam duntaxat, camq; breuẽ referam, quã audiui
nuperrime. Agitabant simul conuiuium aliquot belli,
ut di-

ut dicunt, homunculi, quibus nihil prius in uita, quã
ridere. Inter hos erat Antonius, atq; alter item et ipse
celebris hoc genere laudis, ac uelut æmulus Antonij.
Porro quemadmodum inter philosophos, si quando
conueniunt, proponi solent quæstiunculae de rebus na-
turae, ita hic statim nata est quæstio, quenam esset ho-
minis pars honestissima. Alius diuinabat oculos, alius
cor, alius cerebrũ, alius itẽ aliud: et suæ quisq; diuina-
tionis rationẽ adferebat. Antonius iussus dicere senten-
tiam, dixit os sibi uideri partem omnium honestissi-
mam, & addidit causam nescio quam. Tum alter ille,
ne quid ipse conueniret cum Antonio, respondit eam
partem qua sedemus sibi uideri honestissimam. Quum
id uideretur omnibus absurdum, attulit hanc causam,
quod is diceretur uulgò honoratissimus, qui primus
consideret: hoc honoris competere parti quam dixis-
set. Applausum est huic sententiæ, & risum est assa-
tim. Placuit homo sibi de hoc dicto, uisusq; est in eo
certamine uictus Antonius. Dissimulauit Antonius,
qui non ob aliud detulerat ori primam honestatis lau-
dem, nisi quod sciret illum uelut æmulum suæ gloriæ
diuersam partem nominaturũ. Post dies aliquot quum
rursus uterque uocatus esset ad idem conuiuium, in-
gressus Antonius offendit æmulum cum alijs aliquot
confabulantem, dum adornatur coena: & auersus emi-
sit clarum uentris crepitũ ante faciem alterius. Ille in-
dignatus, Abi, inquit, scurra, ubi nam didicisti mores
istos?

istos? Tum Antonius, etiam indignaris, inquit? Si te salu-
tasssem ore, resalutasses: nunc te saluto parte cor-
poris, uel te iudice, omnium honestissima, & scurra uo-
cor. Sic recuperauit prius amissam gloriā Antonius.
Diximus omnes, nunc superest ut pronunciet iudex.
G. E. Id faciam, sed non prius, quam suum iudicem ex-
hibeam. En auspicor, sed lupo in fabula. P. O.
Haud leuū omen adfert Leuinus Panagatus. P. O.
Quid actum est inter tam lepidos congerrones? P. O.
Quid aliud? Certatum est fabulis, donec lupo interi-
uenires. L. E. Huc igitur adsum, ut perficiam fabulam,
uolo uos omnes cras apud me prandere prandū the-

Scythicum, id
est, triste.

αὐτὸ δ' ἐί/

Id est, ip-
sa res in-
dicabit. Vide
prouerbiū.

*d'εξξ. Nisi fatebimini hoc fuisse uobis fabuloso cōi-
uio iucundius, non recuso dare poenas in coena. Nihil
iucundius, quàm quum serio tranſtantur nuge.*

PVERPERA.

EVTRAPELVS FABVLLA.

Eutrapelus, id
est, facetus.

Cornicē, cir-
culum ferreū.
aut aliquid hu-
ius loco addi-
tū ostio, quo
pulset. Græci

κονῶντην
uocāt, uel ob
figurā, uel ob
garrulitatem.

EV. *Salva sit optima Fabulla.* FA. *Salve multum Eutra
pele. Sed quid tandem nouæ rei accidit, quod nunc sa
lutatur insolens adueneris, quem hoc triennio toto ne
mo nostrum uidit?* EV. *Dicam : forte præteriens has
aedes, uidi cornicem obuinctam candido linteo, demi
rabar quid esset causa.* FA. *Adcò ne hospes es in hac
regione, ut ignores hoc esse symbolũ puerperij in adu
bus?* EV. *Eho, an nõ prodigiũ est uidere cornicẽ albã*
Sed extra locum, sciebam maxime, uerũ sufficari

non potui, te puellā uixdū ingressā decimum sextum
annū, tam mature didicisse difficillimā artē gignen-
di liberos, quam agrē discunt quēdam ante annos tri-
ginta. F A. Vt tu semper es quod dicris, Eutrapele.
E V. Vt nunquam deest Fabullæ fabula. Demiranti igitur
commodū occurrit Polygamus. F A. Is qui nu-
per extulit uxorem decimā? E V. Is ipse, sed quod
te fugit, opinor, rursum tam ambitiose procum agit,
quasi hæcenus uixerit cœlebs. Hic percontante quid
accidisset nouæ rei, Muliebri corpus, inquit, in his
ædibus per mediū sectum est in duo. Ob quod, inquā,
facinus? Si uerum est, inquit, quod rumore populari
iactatur, hæc mater familiæ sustinuit deglubere mari-
tū suū, simulq; cū risu subduxit sese. F A. Homo cras-
se facietus. E V. Ego me protinus intrō conijcio, tibi se-
licem partum gratulaturus. F A. Salutem mihi gratu-
lare si uoles Eutrapele, felicem partum tum gratula-
beris, quū quod enixa sum uideris de se præbere spe-
cimen boni uiri. E V. Piē tu quidem & uerē mea Fa-
bulla. F A. Nullius Fabulla sum nisi Petronij. E V. Vni
quidem Petronio parīs, at non uni uiuīs, opinor. Cæ-
terū hoc quoq; gratulor, quòd puerū enixa es. F A.
Sed quas ob causas felicius iudicas peperisse masculum
quā scēminā? E V. Quin tu potius Fabulla Petro-
nij (iam enim uercor mea dicere) illud mihi expedis,
quas ob causas uos magis gaudetis peperisse mascu-
los quā scēminas? F A B. Quid aliæ sentiant nescio,

ego nunc me gaudeo peperisse masculum, quia sic
sum est Deo: si maluisset ille puellam, maluisset et ipsa.
E V. An putas Deo tantum esse ocij, ut etiam partu-
rientibus obstetricetur? F A B. Quid agat ille potius
Eutrapcle, quam ut propagatione seruet quod condi-
dit? E V. Quid agat o bona? Imò ni Deus esset, nō ar-
bitror suffecturum tot negocijs. Exulat Christiennus
Danorum rex, pius Euangelij fautor: Franciscus Gal-
liarum rex hospes est Hispaniarum, nescio quam ex
ipsius animi sententia, uir certe dignus meliore fortu-
na: Carolus molitur monarchiæ proferre pomœria:
Ferdinandus rerum suarum satagit in Germania: Eu-
limia pecuniarum urget aulas omnes: periculosos mo-
tus concitant agricolæ, nec tot stragibus ab insituto
deterrentur: populus meditatur anarchiam: periculo-
sis factionibus collabitur ecclesiæ domus: hinc atque
hinc destrahitur illa Iesu tunica inconsutilis. Vinca do-
mini non ab uno iam apro uastatur, simulq; pericula-
tur sacerdotū cum decimis autoritas, Theologorū di-
gnitas, monachorum maiestas, nutat confessio, uacu-
lant uota, labascunt leges Pontificiæ, uocatur in discri-
men eucharistia, expectatur Antichristus, totus orbis
parturit nescio quid magni mali. Iterim superam &
imminent Turcæ, nihil non populaturi, si successerint,
quod agunt, et tu rogas quid agat potius? Imò tēpus
arbitror, ut suo quoq; regno prospiciat in tempore.
F A. Quod hominibus uidetur maximum, id fortasse
uidetur

Ευλιμία,
summa fames

Anarchiam:
quā nullo pri-
cipe tumultu-
atur populus

uidetur Deo nullius momenti. Sed ab hac fabula Dei
personam, si uis, secludamus. Dic quæ te caussæ mor-
ueant, ut felicius existimes peperisse catulū, quam ca-
tellam. E V. Pie mentis est, hoc iudicare optimū, quod
dedit Deus citra controuersiam optimus. Verum si
Deus tibi daret poculum crystallinum, nōne maxi-
mas ageres gratias? F A. Agerē. E V T. Quid si idem
daret uircum, num pares ageres? Sed uereor ne tibi
molestiam adferam pro solatio, hæc apud te philoso-
phans. F A. Imò Fabullæ nihil est iam à fabulis peri-
culi. Iam quartam hebdomadam decumbo, satisq; ua-
leo uel ad luctam. E V. Quin igitur è nido prouolas?
F A. Vetuit rex. E V T. Qui rex? F A. Imò tyrannus.
E V. Qui quæso? F A. Syllaba dicam, mos. E V. Heu Mos ty-
rannus, quā iste rex multa præter æquum exigit. Pergamus
igitur philosophari de cristallo & uitro. F A. Marem
uti conijcio, natura præstantiorem, ac firmiorem iudi-
cas, quā foeminā. E V. Sic arbitror. F A. Nimirum ui-
ris autoribus. Num igitur uiri uiuaciores sunt, quā
foeminæ? Num à morbis immunes? E V. Nequaquā, sed
in genere uiribus antecellunt. F A. Sed ipsi rursus supe-
rantur à camelis. E V. Imò prior creatus est masculus.
F A. Prior conditus est Adam, quā Christus. Et so-
lent artifices in posterioribus seipsos uincere. E V. At
Deus mulierem uiro subiecit. F A. Non statim melior
est, qui imperat & nuptam subiecit, non foeminam: ac
rursus nuptam ita subiecit, ut quum utriq; sit potesta-
C 2 alterius

Christus ca-
put uiri, uir
mulieris.

alterius, mulierem tamen uelit uiro morē gerere, non ut præstantiori, sed ut ferociori. Dic Eutrapele, uter infirmior, qui cedit alteri, an cui ceditur? *EV.* Tibi quidem hic cedam, si mihi declararis, quid senserit Paulus scribens Corinthijs, quā uiri caput dicit esse Christum, mulieris caput uirum: rursus quum uirum dicit imaginem, & gloriam Dei, mulierem gloriam uiri. *FA.* Istud expediam, si mihi declararis, an solis uiris datum sit esse membra Christi. *EV.* Absit, id quidem datum est omnibus hominibus per fidem. *FA.* Qui sit igitur, ut caput unum quum sit, nō habeatur omnibus membris commune? Deinde quum Deus hominem fingeret ad imaginem sui, utrum hanc imaginem expresserit in corporis figura, an in animi dotibus? *EV.* In animi dotibus. *FA.* At in his quid tandem habent uiri nobis excellētius? In utro sexu plures sunt temulētia, rixæ, pugnae, cædes, bella, rapinae, & adulteria? *EV.* At soli uiri bellum gerimus pro patria. *FA.* Sed ijdem sæpius deserto loco turpiter fugitis, nec semper pro patria, sed frequentius pro sordido salariolo deseritis uxorem, & liberos, & peiores gladiatoribus ultro corpora uestra traditis in seruilem necessitatem uel moriendi, uel occidendi. Iam ut maxime iactes mihi uirtutem bellicam, nemo uestrum si semel esset expertus, quid sit parere, non mallet decies in acie stare, quā subire semel, quod nobis toties est experiendū. In bello non semper peruenitur ad manus: & si uenit,

non in quauis exercitus parte discrimen est. Tui similes disponitur in acie media, alius est in subsidijs, alius tuto sedet post principia, deniq; plurimos seruat deditio & fuga: nobis cominus cum morte conflictandum est. *EV.* Istā non nunc primum audio, uerum sunt ne hæc uera quæ dicuntur? *FA.* Nimiū uera. *EV.* Vis ne igitur Fabulla, ut marito tuo persuadeam, ne posthac te contingat? Nam eo pacto tuta fueris ab isto discrimine? *FA.* Equidem nihil malim, si possis. *EV.* Quid præmij feret orator hic si persuaserit? *FA.* Dabo decem linguas bublas fumo duratas. *EV.* Istas malim, quā decem linguas lusciniarū. Non reiijcio conditionem, uerū contractum hunc ratum esse nolim prius, quā intercesserit stipulatio. *FA.* Addatur, si libet, & si quæ est alia cautio. *EV.* Id fiet ex animi tui sententia post mensem exactum. *FA.* Quin potius nunc sit ex animi mei sententia? *EV.* Dicam, quia uereor, ne post mensem non sit eadem animi tui sententia. Itaq; & tibi soluendum esset duplex præmiū, & mihi duplex esset sumenda opera, persuadendi, ac dissuadendi. *FA.* Agē fiat ut uoles, sed interim perge demonstrare, quare uiri sexus sit præstantior foemineo. *EV.* Video te meditatam monomachiam, quā ob rem in præsentia quidem consultius arbitror tibi concedere. Congrediar aliās, sed armatus, nec absq; subsidiario milite. Nā ubi lingua res geritur, ne septē quidē uiri pares sunt uni foeminae. *FA.* Nimirum hoc telo

armauit nos natura, quanquā ne uos quidem elingues
 estis. E V. Fortassis, sed ubi puellus? F A B. In conclau
 proximo. E V. Quid illic, coquit olus? F A. Nugator,
 Nutrix. apud nutricem est. E V. Quam mihi nutricem narras?
 an est alia nutrix, quā ea, quæ mater est? F A. Quid
 nū? uulgo fit. E V. Pessimū mihi nominas autorem rei
 bene gerendæ uulgum Fabulla. Vulgō peccant, uulgō
 luditur alea, uulgō cōmeatur ad fornices, uulgō frau
 datur, potatur, insanitur. F A. Sic amicis uisum est, cen
 suerunt enim parcendum huic ætati tam teneræ. E V.
 Atqui si natura dedit uires ad concipiendū, haud du
 bie dedit et ad lactandum. F A. Probabile quidem est.
 E V. Dic mihi, nōne sentis esse dulcissimum matris uo
 cabulum? F A. Sentio. E V. Itaq; si fieri posset, parere/
 ris aliam mulierem esse matrem tui partus? F A. Mini
 me gentium. E V. Quur igitur uolens plus quā dimi
 diatum matris nomen transfers in scēminam alicuiam?
 Mater. F A. Bona uerba Eutræpele, non diuido filium, sola, to
 taq; sum mater. E V. Imō hic tibi Fabulla reclamationem
 Terra omni-
 um parens. os ipsa natura. Quur terra dicitur omnium parens?
 an quod gignat tantū? imō multo magis quod nutriet
 ea, quæ genuit. Quod aqua gignit, in aquis educatur.
 In terra nullum animantis aut plantæ genus nascitur,
 quod eadem terra suocco suo non alat: Nec est ullum
 animantis genus, quod non alat suos foetus. Vulpes, leo
 nes, & uiperæ educant partus suos, & homines suos
 foetus abiciū t? Obsecro te quid crudelius ijs, qui pro/
 lem

Vide de hoc
 A. Gel. Noct.
 Am. libr. xij,
 sapite i.

lem educationis tædio dicuntur exponere? F A. Abo
 miranda dicis. E V. Atqui non perinde factum abor
 mirantur homines. An non expositionis genus est,
 infantulum tenerum, adhuc à matre rubentem, ma/
 trem spirantem, matris opem ea uoce implorantem,
 quæ mouere dicitur & feras, tradere mulieri, for/
 tassīs nec corpore salubri, nec moribus integris, de/
 mique cui pluri sit pecuniæ pauxillum, quā totus
 infans tuus? F A. Delecta est mulier salubri corpo/
 ris temperatura. E V. Hoc medici certius iudicent,
 quā tu. Sed finge hic illam tibi uel parem, uel ali/
 quanto, si uis, superiorem: an nihil interesse censes,
 utrum infans tenellus cognatum illum & familiarem
 hauriat succum, & calore iam assueto foueatur, an
 alienis cogatur assuescere? Triticum in aliud solum
 iactum, degenerat in auenam, aut siliginem: uitis in
 alium collem translata, mutat ingenium: plantula re/
 missa à parente terra, flaccescit, ac uelut emoritur,
 eoq; quantum fieri potest, cum terra natia transfe/
 runt. F A. Imō narrant plantas translatas, & insitas
 exuere sylvestre ingenium, & fructus edere gene/
 rosiores. E V. T R A P. At non protinus ut natæ sunt
 o bona. Veniet & olim hoc tempus, si Deus uolue/
 rit, ut adolescentem tuum ableges ab ædibus, literis
 iam ac seuerioribus disciplinis imbuendum, quæ fun/
 ctio patris est potius, quā matris. Nunc etas
 tenera fouenda est. Porro quum ad salubritatem,
 C 4 firmita

firmitatemq; corporis plurimum refert qualis sit alimonia, tum uerò præcipue quo succo tenerum illud, ac molle corpusculum imbuatur. Nam hic quoq; locum habet illud Flacci dictum, Quo semel est imbuta recens seruat odorem Testa diu. FA. De corpore non ita multum laboro, modò sit animus qualem optamus. EV. Piè tu quidem, sed parum philosophicè. FA. Quam ob rem? EV. Quir tu igitur quoties concidis holus, quereris aciem cultri retusam esse, & iubes exacui? Quir aciem reijcis obtusa cuspide, quum ea res non adimat artem? FA. Non deest ars, sed obstat instrumentum parum idoneum. EV. Quir quibus est opus oculorum acie, uitant lolium & cepas? FA. Quia utiuntur oculis. EV. Nonne animus est qui cernit? FA. Est, nam nihil uident exanimis. Sed quid agat faber uitata securi? EV. Agnoscis igitur corpus esse mètis organum? FA. Apparet. EV. Et fateris, uitato corpore non agere animum, aut incommodius agere? FA. Non dissimile ueri dicis. EV. Agè uidetor mihi nactus ingenium philosophicum. Finge igitur animum hominis demigrare in corpus galli gallinacei, num ederet uocem quam nunc edimus? FA. Nequaquam. EV. Quid obstarèt? FA. Quia desunt labra, dentes, & lingua similis: nec epiglottis, nec tres adsunt cartilaginee à tribus motæ musculis, ad quos pertinent nerui à cerebro demissi, nec fauces, nec os simile. EV. Quid si in corpus suis? FA. Gruniret sulto more. EV. Quid si in corpus cameli? FA. Ca-

Epiglottis est caruncula uolubilis, nunc gula claudens, nunc artenā asperam. Tres cartilaginee. Vide Galenum de locis affectis.

neret

neret ut canit camelus. EV. Quid si in corpus asini, quod euenit Apuleio? FA. Ruderet, opinor, ut asinus. EV. Nimirum fatetur hoc ille, quum cuperet inclamare Casarem, contractis quantum potuit labris, uix os sonit. Casarem nullo pacto potuit exprimere. Idem quum fabulam auditam, ne excideret, describere cuperet, damnauit cogitationem tam asininam, quum ungulas inuiceretur solidas. FA. Et meritò. EV. Ergo lippientibus oculis, minus uidet animus: oppletis sordibus auribus, minus audit: ubi cerebrum occupat pituita, minus olfacit: ubi stupet membrum, minus sentit: ubi malis humoribus uitata est lingua, minus gustat. FA. Negari non potest. EV. Non ob aliud, nisi quia uitiatum est organum. FA. Arbitror. EV. Nec inficiaris, plerumq; uitari cibo potius. FA. Fateor, sed quid istud ad bonam mentem? EV. Proinde quid lolium ad perspicaces oculos? FA. Quia uitiat organum animi. EV. Probè respondes. Verum illud expedi, unde fit quòd aliud alio celerius intelligit, ac tenacius meminit: aliud alio citius irascitur, aut moderatius odit. FA. Sic conditus est animus. EV. Non sic elaberis. Vnde fit, ut qui prius fuit ingenio celeri, felici memoria, postea fiat obliuiosus ac tardus, siue plaga, siue casu, siue morbo, siue senio? FA. Tu nunc mihi uidere sophistam agere. EV. Proin tu fac agas sophistram. FA. Opinor hoc te uelle dicere, quòd animus quemadmodum cernit & audit per oculos & aures, ita per organa quedam in-

tellegit

Vixit. Hoc Apuleius, Lucianus secutus

telligit, meminit, amat, odit, irascitur & placatur. **EV.**
 Recte coniectas. **FA.** Quae tandem sunt ista organa, et
 ubi sunt? **EV.** Oculos ubi sunt, uides. **FA.** Et aures, &
 nares, & palatum ubi sit, scio. Et toto corpore con/
 tactu esse uideo, nisi quum stupor occupat membrum.
EV. Amputato pede, tamen intelligit animus. **FA.** Intel/
 ligit itidem & manu. **EV.** At qui uehementem plagam
 accipit in tempus capitis, aut in occipitium, concidit
 mortuo similis, omniq; sensu suo uacat. **FA.** Istud ali/
 quoties uidi. **EV.** Ex hoc colligis intra cranium esse in/
 tellectus, uoluntatis ac memoriae organa, minus qui/
 dem crassa, quam sunt aures & oculi, sed tamen ma/
 terialia. Quandoquidem & spiritus, quos habemus
 in corpore subtilissimos, corporales sunt. **FA.** An ista
 quoq; utiuntur cibo potuq;? **EV.** Maxime. **FA.** Cere/
 brum procul abest à stomacho. **EV.** Ita summa fumarii
 pars abest à foco, tamen illi si insidias, senties uapo/
 rem. **FA.** Non experiar. **EV.** At si mihi non credas, sei/
 scitare è ciconijs. Itaq; refert qui spiritus, qui uapo/
 res à stomacho subuolent in cerebrum & in organa
 mentis. Nam hi si crudi sint ac frigidi, recidunt in sto/
 machum. **FA.** Ne tu mihi metam distillatoriam descri/
 bis, quae ex floribus herbisq; succum exhalantem ex/
 eipimus. **EV.** Haud ita male coniectas. Nam hepar,
 cui fel adheret, ignis loco est, stomachus patella, cra/
 nium summae metam colophon, atque adeò si uis, nasus
 fistulae plumbeae uice fungatur. Itaque ex hoc mutuo
 fluxu

fluxu ac reflexu humorum nascitur ferè quicquid est
 morborum, ut uariè delabatur uarius humor nunc in
 oculos, nunc in stomachum, alias in scapulas, interim
 in ceruicem aliò ue. Quoq; magis intelligas: Quir
 qui uino immodico sese ingurgitant, sunt male memo/
 res? Qui cibis aluntur subtiliorum spirituum, minus
 torpent ingenio? Quir coriandrum memoriam emen/
 dat? Elleborus mentem purgat? Quir expletio uehe/
 mens epilepsim adducit, quae stuporem adfert simul
 omnibus sensibus, quemadmodum & somnus profun/
 dus? Denique ut immodica sitis aut inedia, ingenij me/
 moriaq; uim elidit in pueris: ita cibus immodicus in
 pueris gignit ingenij stuporè, si credimus Aristoteli,
 nimirum igniculo mètis uelut obruto ingesta materia.
FA. Est ne igitur corporeus animus, ut à rebus corpo/
 ralibus afficiatur? **EV.** Animi rationalis natura non
 corrumpitur quidem ipsa, sed organis utiatis impe/
 ditur illius uis & actio: uelut artifex frustra ualet ar/
 te, si destituatur idoneis instrumentis. **FA.** Quanta
 quaeue specie est animus? **EV.** Ridiculè percontaris de
 magnitudine aut figura, quum fatearis incorporeum.
FA. Ego corpus intelligo, quod sentitur. **EV.** Imò quae
 non sentiuntur perfectissima sunt, ueluti Deus & an/
 geli. **FA.** Audio Deum & angelos spiritus appella/
 ri, at spiritum sentimus. **EV.** Hac uoce litera sacrae
 ob rudes homines balbutiunt, mentem significantes
 puram ab omni commercio rerum sensibilem. **FA.** B.
 Quid

Corpus philo-
sophis quid.

Quid igitur interest inter angelum & animum? *E. V.*
Hoc ipsum quod inter limacem et cochleam, aut si ma-
gis testudinem. *FA.* Corpus igitur domicilium est ani-
mi magis, quam instrumentum. *E. V.* Nihil uetat instru-
mentum adiunctum dici domicilium. Atq; hac quidem
de re uariant philosophorū sententiæ. Sunt qui dicant
corpus esse uestem animæ, sunt qui domicilium, sunt
qui instrumentum, sunt qui harmoniam. Horū quod-
cunque dixeris, consequitur actiones animi, corporis
affectionibus impediri. Primum si quod uestis est cor-
pori, idem corpus est animo: quantum ad corporis ua-
letudinem faciat uestis, declarauit Hercules: ne quid
de coloribus, aut pilorum pelliumq; generibus refe-
ram. Ceterum an eadem anima sufficiat pluribus cor-
poribus deterendis, quemadmodum corpus multas de-
terat uestes, uiderit Pythagoras. *FA.* Non incommo-
dum foret, si iuxta Pythagoram liceret, ut uestibus,
ita corporibus mutatorijs uti: sic ut mensibus hyber-
nis sumeretur corpus obesum, crassēq; texturæ, æsti-
uis rarius & gracilius. *E. V.* Atqui parum opinor es-
set commodum, si quemadmodum multis uestibus de-
tritis, tandem & corpus deterimus: ita multis corpo-
ribus detritis, tandem & anima senesceret, defice-
rētq;. *FA.* Non sanè. *E. V.* Iam quemadmodum ad cor-
poris salubritatē, agilitatēq; refert, qua ueste sit ami-
ctum, ita refert, quod corpus circumferat anima. *FA.*
Profecto si corpus uestis est animæ, uideo multos homi-
nes

nes admodum uariè cultos. *E. V.* Sic est. Et tamen non/
nulla pars huius rei sita est in nobis, quā commodè
uestiatur anima. *FA.* Valeat igitur uestis, dic aliquid
de domicilio. *E. V.* Atqui, ne quod dico tibi, uideatur
commentum Fabulla, ipse dominus Iesus suum corpus
templum appellat. Et Petrus apostolus suum corpus
tabernaculum appellat. Nec defuerunt, qui corpus di-
xerunt animæ sepulchrum, σῶμα dictum arbitran-
tes quasi σῆμα: alij carcerē mentis appellarunt, non/
nulli præsidium, uelut arcem munitam. Quorum ani-
mus est undiquaq; purus, in templo habitat. Qui non
tenentur amore rerum corporalium, horum animus
agit in tabernaculo, libenter exiliturus, si uocet impe-
rator. Qui prorsus excæcati sunt uitij spurcissimis,
ut nunquā aspirent ad auram libertatis Euāgelicæ,
horum animus iacet in sepulchro. Ceterum, qui mole-
stè luctatur cū uitij, nec adhuc possunt, quod uolunt,
horum animus habitat in carcere, subinde clamans
ad liberatorem omnium, Educ de carcere, animam
meam, ut confiteatur nomini tuo domine. Qui gnaui-
ter pugnant cum satana, uigilantes, & excubantes
aduersus insidias illius, qui circumit, ut leo quærens,
quem deuoret, horū animus uersatur in præsidio, un-
de iniussu imperatoris non licet discedere. *FA.* Si cor-
pus est animi domicilium, plurimos uideo, quorum
animus malè habitet. *E. V.* Sic est, uidelicet in ædibus
persillantibus, opacis, uentis omnibus obnoxij, fumo-
sis,

Corpus Chri-
sti, et Christi-
anis quid.

Psal. cxlij.

Locator. Si
gnificat esse
conductitiū.

sis, pituitosis, laceris, ac ruinosi, deniq; putribus, & infectis. Et tamen Cato primam felicitatis partem iudicat, bene habitare. F A. Tolerabilis res, si liceret in aliud immigrare domicilium. EV. Emigrare non licet, nisi quū euocat locator. Veruntamen si non licet emigrare, licet arte, curaq; nostra domiciliū animi commodius reddere, quemadmodum in edibus mutantur fenestrae, attollitur solum, incrustantur, aut conuestiuntur tabulatu parietes, situs igni, suffitūq; purgatur. Id in senile corpore iamq; ruinā minitante difficilimum est. Plurimum autem conducit, si puerile corpus ab ipso protinus ortu, sicut oportet, curetur. F A. Tu quidem matrem, ac nutricem medicam esse iubes. EV. Planē iubeo, quod attinet ad delectum ac moderationem cibi, potusq; motus, somni, balneorum, unctionum, frictionum, uestitus. Quā multos esse censes, qui grauissimis morbis, ac uitij obnoxij sunt, epilepsiae, gracilitati, imbecillitati, surditati, fractis lumbis, distortis membris, infirmo cerebro, stupori mētis, nō ob aliud, nisi quod a nutricibus indiligenter curati sunt? F A. De miror te nō pro pictore factum fuisse Franciscanum, qui tam belle concioneris. EV. Vbi te Claranam uidero, tum ego tibi Franciscanus concionabor. F A. Ego sanē libens scire cuipiam, quid sit anima, de qua tam multa audimus, dicimusq; quum nemo uiderit. EV. Imō nemo non uidet, cui sunt oculi. F A. Video pictas animas infantuli specie. Verū quur non adduntur

ale

ale, quemadmodum angelis? EV. Quoniam delabentibus ē coelo fractae sunt ale, si qua Socraticis fabulis habenda fides. F A B. Quomodo igitur subuolare dicuntur in cœlum? EV T. Quoniam fides & charitas faciunt, ut illis renascantur ale. Has alas petebat ille peritus domicilium sui corporis, dum clamat, Quis dabit mihi pennas sicut columbae, et uolabo & requiescam? Nec enim alias alas habet anima, quum sit incorporea, nec ullam habet speciem, quae corporis oculis sit conspicua, sed certius cernuntur ea, quae uidemus animo. Credis ne Deum esse? F A B. Maxime. EV. At nihil minus uideri potest, quā Deus. F A B. Videtur in rebus conditis. EV T. Idem uidetur animus ex actione. Si queris quid agat in corpore uiuo, contemplare corpus exanime. Quum uides hominem sentire, cernere, audire, moueri, intelligere, meminisse, ratio cinari: certius uides animam adesse, quā nunc uides hunc cantharum: potest enim falli sensus unus, tot argumenta sensuum non fallunt. F A B. Proinde si non potest ostendere animam, sic illam notis quibusdam pingere, quasi mihi uelis describere Caesarem, quem nondum uidi. EV T. Aristotelis definitio in promptu est. F A B. Quae? Nam aiunt istum esse probum rerum omnium depictorem. EV T. Anima est actus corporis organici, physici, uitam habentis in potentia. F A B. Quur actum uocat potius, quā iter aut uiam? EV T. Non hic cauetur aurigis aut equitibus, sed

Anima quid
Aristot.
Quur actum
Graecis est
ψυχή.

χώρα,
uocabulū phi
losophis pecu
liare.

Sed Fabulla
detorquet ad
iurecōsultos,
q̄ distinguunt
iter iter, actū,
& uiam.

sed animæ ratio defuntur. Et actum uocat formam, cuius naturæ est agere, quum materiæ ratio sit pati. Omnis autem corporis motus naturalis ab animo profiscitur. Est autem uarius corporis motus. F. A. Intellico. Sed quid addit organici? E. V. T. Quoniam anima nihil agit, nisi per organa, hoc est, instrumenta corporis. F. A. Quid addit physici? E. V. T. Quia Dædalus frustra fingeret tale corpus. Ideoque addit uitam habentis in potentia. Forma non agit in quiduis, sed in materiam capacem. F. A. Quid si angelus migraret in corpus hominis? E. V. Ageret quidem, sed non per organa naturalia, nec uitam daret corpori, si abesset anima. F. A. Habeo ne iam totam animæ rationem? E. V. Habes Aristotelicam. F. A. Equidem accepi celebrem esse philosophum, & ucreor ne sapientium centuriæ mihi scribant hæreseos dicam, si quid refrager. Alioqui quicquid adhuc dixit de anima hominis, competit in asinum & bouem. E. V. Imò in scarabæum quoque & limacem. F. A. Quid igitur interest inter animam bouis & hominis? E. V. Qui dicunt animam nihil aliud esse, quam harmoniam qualitatuum corporis, faterentur non ita multum interesse, uidelicet harmonia soluta perire animas utriusque. Ne ratione quidem distinguitur bouis ab hominis anima, sed quod bouem minus sapit, quam hominum, quemadmodum uidere est & homines, qui minus sapiunt quam bos. F. A. Næ isti bulbæ habent mentem. E. V. Attamen illud ad te pertinet, quod

quod pro testudinis qualitate modulatio est harmonia. F. A. Fateor. E. V. Nec parui refert ex quo ligno, quæ ue figura sit facta testudo. F. A. Verisimile dicis. E. V. Nec ex quorumlibet animantium intestinis sunt canoræ fides. F. A. Audiui. E. V. Atque hæc uidem ex aeris circumfusi madore aut siccitate laxantur, contrahuntur, nonnunquam & rumpuntur. F. A. B. Istud uidet non semel. E. V. Hic igitur potes opem præstare non uulgare infantulo tuo, ut animus illius testudinem habeat bene temperatam, minimeque uitiatam, ne laxa sit segnicie, ne stridula sit iracundia, ne rauca sit temulentia. Nam hos affectus inserit in nobis nonnunquam educatio uictusque ratio. F. A. Admonitionem accipio, sed expecto, quo pacto tuearis Aristotelem. E. V. Ille quidem descripsit in genere animam animantem, uegetantem, ac sentientem. Anima dat uitam, sed non protinus animal est quod uiuit. Viuunt enim & senescunt & emoriuntur arbores, at non sentiunt: quanquam his quoque nonnulli sensum tribuunt stupidum. In adhesionem deprehenditur sensus, in spongia deprehenditur ab auis, in arboribus materiæ arbores sensum comperiunt, si quid illis credimus. Aiunt enim si palma ferias truncum arboris, quam uelis cadere, quem admodum ferè solent materiarij, difficilius arbor inciditur, ut semet contraxit metu. Quod autem uiuit, ac sentit, animal est. Nihil autem prohibet esse uegetabile, quod non sentit, ueluti fungi, betæ, caules. F. A. Ista

Stupidum, Hoc
sentit Pythagoras
nec omnino dissimile
ueti est.

D si

si uiuunt utcunque, si sentiunt utcunque, si mouentur, quum adolefcunt, quid prohibet eadē dignari animas
 lis cognomine? E. V. Non ita uisum est maioribus, ne
 que nobis fas est ab illorum placitis discedere, ac ne
 refert quidem a hoc, quod nunc agimus. F. A. Atqui
 non feram eandem esse animam scarabei & hominis.
 E. V. Non est eadem o bona, sed ratio quadatenus com
 munis est. Animat, uegetat, sensibile reddit corpus
 tuum anima tua. Idem agit scarabei anima in suo cor
 pore. Nam quod quedam aliter, aut aliud agit anima
 hominis, quam scarabei, partim in causa est materia.
 Non canit, non loquitur scarabeus, quia caret orga
 nis ad hæc idoneis. F. A. B. V. Illud igitur dicis, si anima
 scarabei demigraret in corpus hominis, idem ageret,
 quod agit anima humana. E. V. Imò ne si mens quidem
 angelica, quemadmodū dixi. Nihil autē interest inter
 angelum & animam humanā, nisi quod hominis ani
 ma in hoc condita est, ut agat corpus humanum natu
 ralibus organis instructum, quemadmodū anima sca
 rabei, non mouet nisi corpus scarabei: angelus non in
 hoc conditus est, ut animet corpus, sed ut absq; cor
 poralibus organis intelligat. F. A. Num idē potest ani
 ma? E. V. Potest quidem à corpore semota. F. A. Non est
 igitur sui iuris, dum est in corpore. E. V. Nō profecto,
 nisi si quid accidat præter communē naturæ cursum.
 F. A. Verū tu mihi pro una anima plures animas effu
 disti, animantē, uegetantē, sensibile, intelligentē, memo
 rem

rem uolentem, irascuntem, concupiscentem. Mihi satis
 erat una. E. V. Eiusdē animæ diuersæ sunt actiones, ex
 his uaria sortitur cognomina. F. A. B. Non satis asse
 quor quod dicis. E. V. T. At faciam ut assequaris. Tu
 in cubiculo es uxor, in officina es textrix auleorum,
 in taberna es auleorū uenditrix, in culina es coqua,
 inter famulos & famulas es domina, inter liberos es
 mater, & tamen hæc omnia es eadem in domo. F. A.
 Satis tu quidem pingui Minerua philosopharis. Sic
 igitur est animus in corpore, quemadmodum ego in
 domo? E. V. Sic. F. A. Atqui dū ego texo in officina, non
 coquo in culina. E. V. Neq; enim tu es anima tantum,
 sed anima corpus circumferens: corpus autem non po
 test simul pluribus inesse locis: anima quoniā est for
 ma simplex, sic est in toto corpore, ut in singulis cor
 poris partibus sit tota, quamuis non idē agat per om
 nes partes, nec eodem modo per quomodolibet asse
 ctas. Nā sapit ac meminit in cerebro, irascitur in cor
 de, concupiscit in hepate, audit in auribus, cernit in
 oculis, olfacit in naribus, gustat in palato & lingua,
 sentit in omnibus partibus corporis, quæ neruaceum
 aliquid habent adiunctum. Neq; enim sentit in pilis,
 nec summis unguibus, ac ne pulmo quidem per se sen
 tit, nec hepar, foras nec lien. F. A. Proinde in quibus
 dam partibus animat tantum ac uegetat. E. V. T. Ita ui
 detur. F. A. Si in uno homine facit hæc omnia eadē ani
 ma, consequitur, ut foetus in utero materno statim ut
 D 2 augetur

augeſcit, quod eſt uitæ ſignum, ſimul & ſentiat, et in-
telligat, niſi forte unius hominis initio plures ſunt ani-
mæ, deinde cæteris cedentibus, una peragit omnia. Ita
ut primū homo fuerit planta, mox animal, poſtremo
homo. FA. Quod dicis fortaſſe non abſurdū uideatur
Ariſtoteli. Nobis probabilius eſt, ſimul cum uita inſun-
di rationalem animam, ſed quæ uelut igniculus, im-
merſa materiæ ſupra modum humidæ nondum queat
exerere uires ſuas. FAB. Animus igitur illigatus eſt
corpori, quod agit mouetq;? EVT. Non aliter quā
teſtudo domui, quam circumfert. FA. Eam mouet qui-
dem, ſed ſic ut ſimul moueatur, quemadmodum guber-
nator ſelectit nauem, quò uult, ſed ipſe interim cum na-
ui mouetur. EVT. Imò quemadmodum ſciurus uoluit
caueam rotatilem, mobilis interim et ipſe. FA. Sic et
afficit anima corpus, ac uiciſſim afficitur? EV. Sanè
quod ad operationes attinet. FA. Ergo quod ad natu-
ram pertinet, par eſt animæ morionis animæ Solomo-
nis. EV. Nihil abſurdum. FA. Itaque pares ſunt &
angeli, quandoquidem carent materia, quæ parit, ut
ais, inæqualitatem. EV. Iam ſatis philoſophiæ. Quin
potius hæc Theologos torqueant, nos hoc agamus,
quod coepimus. Si tota mater eſſe uis, cura corpusculū
infantuli tui, quò poſtea quā ſeſe explicuit ex uapori-
bus mentis igniculus, bonis & commodis organis uta-
tur. Quoties audis puerum tuum uagientem, crede il-
lum hoc abs te flagiatre. Quum uides in pectore duos
iſtos

iſtos ueluti fonticulos turgidos, ac lacteo liquore uel
ſuapte ſponte manantes, crede naturam admonere te
tui officiij. Alioqui quum infans iam ſari meditabitur,
ac blanda balbutie te mammam uocabit, qua fronte Mamma.
hoc audies ab eo, cui mammam negaris, & ad condu-
cendum mammam relegaris, perinde quaſi capræ aut
cui ſubieciffes? Vbi iā erit ſandi potens, quid ſi te pro
matre uocet ſemimatrem? Virgam expedies, opinor.
Atqui uix ſemimater eſt, quæ recuſat alere quod pe-
perit. Potior genituræ pars eſt nutritio teneri puel-
li. Alitur enim non ſolum lacte, ſed & fragrantia ma-
terni corporis: requirit eundem liquorem iam notum
& familiarem, quem hauſit in corpore, & unde coa-
luit. Atq; ego quidem ſum in hac ſententia, ut exiſti-
mem in pueris ex lactis natura et indolē uitari, non
aliter quā in frugibus & plantis terræ ſuccus mu-
tat ingenium eius quod alit. An putas temere uulgo di-
ci: Iſte malitiam cum lacte nutricis imbibit? Ne illud
quidem opinor, quod à Græcis dici ſolet, Vt nutrices
quum ſignificant aliquem male paſci: paululum enim
premanſi in os inferunt infantis, maximam partē de-
glutiant ipſæ. Proinde ne peperit quidem, quæ quod
enixa eſt, mox abiicit. Iſthuc enim abortire eſt, nō pa-
rere. Et in tales foeminas mihi competere Græcorum
uidetur etymologia, qui Μῆτηρ dici putant à Μῆτηρ
πᾶν, hoc eſt, à non ſeruando. Nam prorsus conducti-
tiā nutricem infantulo adhuc à matre tepenti adſci-
scere

scere, genus est expositionis. FA. Accederem, ni delecta esset mulier, in qua nihil desyderes. EV. Ut nihil referat, quod lac bibat mollis infantia, quam saluam cum premanso cibo deglutiat, ut talis contigerit nutrix, qualem haud scio an ulla reperiatur, an putas ullam esse, quæ nutritionis omne tedium deuorare possit, quemadmodum mater: sordes, assersiones, uagitus, morbos, seruandi nunquam satis diligentem curam? Si est quæ pariter amet ut mater, erit quæ pariter curet. Quin & illud fiet, ut segnius amet te filius, natiua illa charitate uelut in duas matres distracta: nec tu simili pietate ducaris erga filium, ut iam grandior minus libenter sit obtemperaturus iussis tuis, & tu frigidius illius curam habitura, in cuius moribus fortasse uidebis nutricem. Precipuus autem discendi gradus est, mutui inter docentem ac discitem amor. Ergo si nihil decesserit illi natiue pietatis fragrantie, facilius illi instillabis præcepta recte uiuendi. Neque enim hic parum ualet mater, uel ob hoc, quod materiam trahet molliissimam, & in omnia sequacem. FA. Ut uideo, non tam facilis est res peperisse, quam uulgus existimat. EV. Si mihi parum habes fidei, en tibi Paulus aperte de muliere loquens: Salua, inquit, fiet per liberorum generationem. FA. Salua est igitur quæ peperit? EV. Nequaquam, sed addit, si liberi permanserint in fide. Nondum absoluiſti genitricis munus, nisi primum tenerum corpusculum filij, mox animam æque mollem recta

recta educatione finxeris. FA. Atqui isthuc matribus in manu non est, ut filij perseuerent in pietate. EV. Fortassis, sed tantum habet momenti uigilans admonitio, ut Paulus existimet matribus imputandum, si liberi degenerent à pijs moribus. Denique, si præstiteris quod in te situm est, Deus opem suam coniunget cum tua diligentia. FA. Mihi quidem Eutrapele, tua persuasit oratio, si queas idem persuadere parentibus & marito. EV. Isthuc ad me recipio, modo tu me tuo iuues suffragio. FA. Pollicor. EV. Sed licet ne uidere puellum? FA. Licet maxime. Heus Syrisca, uoca nutricem tuam cum infante. EV. Scitus admodum puer. Vulgo dicunt ueniam debere primum experienti. At tu prima statim experientia summam artis expressisti. FA. Non est sculptilis imago, ut arte sit opus. EV. Verum, sed facile sigillum est. Vtunque res habet, felicissime cecidit, utinam pari felicitate cadant imagines, quas in textis auleis. FA. At tu contra felicius pingis, quam gignis. EV. Sic uisum est naturæ cum omnibus paria facere. Quam sollicita est natura, ne quid pereat. Duo os homines in uno representauit, nasus & oculi patrem referunt, frons ac mentum matrem expriment. An tu posses hoc tam charum pignus alienæ fidei credere? Mihi bis crudeles uidetur esse, quæ id facere sustinent. Quandoquidem non solum faciunt id infans quem ablegant periculo, uerum etiam suo, propterea quod in his lac auersione corruptum sepe natus

mero periculosos morbos pariat. Itaq; fit, ut dū unius
formæ corporis consulunt, parum consulant duorum
corporum uitæ; dumq; cauent, ne contingat præprope-
rum senium, coniiciūt sese in mortem præproperam.
Quod est inditū puero nomen? FA. Cornelius. EV. Hoc
erat nomen aui paterni. Vtinam uirum integerrimum
et moribus nobis referat. FA. Dabitur opera, quod qui-
dem in nobis erit. Sed heus Eutrapele, unum quiddam
obnixè te rogarim. EV. Imò puta me tuum esse manci-
pium, imperabis et impetrabis quæ uoles. FA. Proinde
non prius te manumittam, quàm hoc mihi beneficium
coeptū absoluas. EV. Quodnam? FA. Ut præscribas
mihi primum, quibus rationibus queam infantis uale-
tudini consulere, deinde quū erit firmior, quibus rudi-
mentis ad pietatem præparādus sit rudis animus. EV.
Id faciam lubens pro mea quidem sapientia, sed pro-
ximo colloquio, nunc orator adeo maritum ac paren-
tes. FA. Precor exorator ut sis.

PEREGRINATIO RELIGIO/
NIS ERGO.

MENEDEMVS, OGYGIVS.

ME. Quid hoc nouæ rei? Nōne Ogygium uicinum
meum uideo, iam totos sex menses nō uisum cuiquam?
Interisse rumor erat. Ipsus est, nisi prorsus halluci-
nor. Adibo ac saluere iubebo. Saluus sis Ogygi. OG.
Salue & tu Menedeme. ME. Quæ regio te nobis red-
didit incolumem? Nam tristis rumor hic sparserat, te
nauigasse

nauigasse Stygiam paludem. OG. Imò gratia superis,
sic interim ualui, ut uix unquam antehac melius. ME.

Ita semper uanitatis coarguas eiusmodi rumores. Sed
quid isthuc ornatus est? oblitus est conchis imbricatis,
stammeis ac plumbeis imaginibus oppletus undiq; cul-
meis ornatus torquibus, brachium habet oua serpen-
tum. OG. Visi diuum Iacobum Compostellanum, &

hinc reuersus, Virginem Parathalasiam apud An-
glos percelebrem, quin potius hanc reuisi. Nam ante
annos tres inuiseram. ME. Animi gratia, ut arbitror.

OG. Imò religionis causa. ME. Istam opinor religionem
docuerunt te Græcæ literæ. OG. Mater uxoris uoto
se se obstrinxerat, ut si filia peperisset masculum uita-
lem, ege diuo Iacobo præsens præsentī salutem dice-
rem, & gratias agerem. ME. Salutasti diuum tuo dun-

taxat & socrus nomine? OG. Imò totius familiæ uer-
bis. ME. Equidē arbitror nihilo minus salutis futurum
fuisse familiæ, etiam si Iacobum insalutatum reliquis-
ses. Sed obsecro, quid respondit agenti gratias? OG.
Nihil, sed offerenti munus uisus est arridere, & ca-
pite leuiter annuere, simulq; porrexit hoc imbricatū

putamen. ME. Quis ista potius donat, quàm alia? OG.
Quoniā his abūdāt suggerēte uicino mari. ME. O beni-
gnū diuū, qui et obstetricatur parturiētibus, et operā
dat hospitibus. Verum quodnam istuc nouum uouen-
di genus, ut otiosus alijs laborem imponat aliquis? Si
tu te uoto adstringeres, ut si quod ageres, feliciter ce-

D 5 decret

Manumittam
quia se dixe-
rat mancipiū.

Imbricatis, id
est, imbricum
specie uaria-
tis. Vide Plu-
nium lib. ix.
cap. xx xiii.
de mira uarie-
tate concharū
Culmeis e strā
mine factis.
Oua serpētū,
significat glo-
bulos, quibus
utuntur ad nu-
merandas pre-
ces. Sicut enim
oua serpētū
quū prodeunt
coherent.

Os oblinere,
p fallere. uide
Chilades.

Impia persua-
sio. Ironia est,
quā sit admo-
dum pia.

αὐτοῦ περ
φοῦ,

id est, ab ipso
scriptam, quē
admodū ora-
cula dicuntur

αὐτοῦ φωνεῖ
ab ipso deo
reddita uoce.
Vergilius: Ip-
sa canas oro.

Aeg. missi.
Nota est tabu-
la, de Carolo
magno, cui
quā despera-
ret ueniam ad-
missum, S.
Ae.

deret, ego ieiunarem bis in hebdomade, an credis me
facturum quod uouisses? OG. Non credo, etiam si tu
ipse tuo nomine uouisses. Nam tibi diuis os oblinere lu-
dus est. At socrus est, mos gerendus erat. Nosti mu-
lierum affectus, & mea quoque referebat. ME. Si non
præstiuisses uotum, quid erat periculi? OG. Non pote-
rat me diuus uocare in ius, fateor: sed poterat in poste-
rum esse surdus ad uota mea, aut tacitus aliquid cala-
mitatis immittere in meam familiam. Nosti principum
mores. ME. Dic mihi, quid ualet agitur? uir optimus
Iacobus? OG. Multo frigidius solito. ME. Quid est in
causa? senium? OG. Nugator, scis diuos non senesce-
re. Verum hæc noua persuasio, quæ latè per orbem di-
uagatur, facit ut infrequentius saluetur solito: & si
qui ueniunt, saluant tantum, nihil aut quàm minimum
donant, disclitantes eam pecuniam rectius collocari in
egenos. ME. Impia persuasio. OG. Itaque tantus apo-
stolus, qui solet totus gemmis & auro fulgere, nunc
stat ligneus uix sebaceam habens candelam. ME. Si ue-
rum est, quod audio, periculum est, ne reliquis diuis
idem ueniat usu. OG. Imò circumfertur epistola,
quam hac de re scripsit ipsa Virgo Maria. ME. Quæ
Maria? OG. Quæ cognomen habet à lapide. ME.
Apud Rauracos, ni fallor. OG. Ea est. ME. Lapi-
deam igitur diuam mihi narras. Sed cui scripsit? OG.
Nomen ipsa indicat epistola. ME. Per quem missa est?
OG. Haud dubie quin per angelum, qui posuerat scripta

in

in suggesto, unde concionatur is, ad quem scripta est.
Et ne quid fraudis suspiceris, uidebis epistolam αὐτοῦ
περ αὐτοῦ. MEN. Itane agnoscis manum angeli, qui
est Virgini ab epistolis? OG. Quid nunc? MEN. Quo-
tandem argumento? OG. Legi epitaphium Bedæ,
quod ab angelo insculptum est: elementorum figura
per omnia congruunt. Legi et syngraphā diuo Aegi-
dio missa: congruunt. An non hæc satis arguunt res? ME.
Eas ne est inspicere? OG. Fas, si deceres te taciturnum.
ME. Oh lapidi dixeris. OG. Iam sunt & lapides hoc
nomine infames, quod nihil celent. ME. Muto igitur di-
cto, si lapidi parum fidis. OG. Hac lege recitabo,
tu fac utranque arrigas aurem. ME. Arrexī. OG.
Maria mater Iesu Glauco pluto S. D. Quod Luthere/
rum sequutus strenuè suades, superuacaneum esse in-
uocare diuos, à me quidem isto nomine bonam ma-
gnamque inisti gratiam, scito. Nam antehac tantum non
enecebar improbis mortalium opplorationibus. Ab una
postulabantur omnia, quasi filius meus semper infans
esset, quia talis fingitur, pingiturque in sinu meo, ut ex
matris adhuc pendeat, neque quicquam ausit ne-
gare petenti, uidelicet metuens, ne si quid neget rogan-
ti, ego uicissim illi negem mammam sitiēti. Et non/
nunquam ea petunt à uirgine, quæ uerecundus iuuenis
uix auderet petere à lena, quæque me pudet literis com-
mittere. Interim negociator lucri causa nauigaturus
in Hispaniam, committit mihi pudicitiam suæ
concubine

Aegidius im-
petrauit syn-
grapham ab
angelo conti-
nentem hunc
uenticulū, Ae-
gidij merito
Caroli pecca-
ta remitto.

Lapides hoc
noīe infames.
Sentit de Ly-
dio lapide, q
dicitur index
is proditaurū
suberatū aut
imitratū. Le-
ge apud Oui-
dium fabulā
de Batto in la-
pidem uerso.

oquia
mi

cōcubina. Et uirgo deo sacra, abiecto uelo fugā adorans, deponit apud me samam integritatis sue, quam ipsa tendit prostituere. Occlamat mihi miles impius, & ad lanienam conductus: Beata uirgo da prædam opimam. Occlamat aleator: Faue diua, pars lucri tibi deciditur. Et si parum faueat alea, me conuitijs lacerant, maleq; precantur, quæ non adfuerim sceleri. Occlamat quæ questui turpi semet exponit: Da prouentum uberem. Si quid negem, ilico reclamant, Ergo ne sis mater misericordie. Aliorum uota non tam impia sunt, quam inepta. Clamat innupta, Maria da mihi formosum ac diuitem sponsum. Clamat nupta, da mihi bellos catulos. Clamat grauida, da mihi facilem partum. Clamat anus, da diu uiuere sine tussi sitiq;. Clamat senex delirus, da repubescere. Clamat philosophus, da nodos insolubiles necere. Clamat sacerdos, da sacerdotiū opimū. Clamat episcopus, serua meā ecclesiā, Clamat nauta, da prosperos cursus. Clamat præfectus, ostēde mihi filiū tuū antē, quā moriar. Clamat auilicus, da uerē cōfiteri in mortis articulo. Clamat rusticus, da tempestiuam pluuiam. Clamat rustica, serua gregem & armentum incolume. Si quid renuo, ilico sum crudelis. Si relego ad filium, audio, Vult ille quicquid tu uis. Itā ne ego sola & mulier & uirgo dabo operam nauigantibus, belligerantibus, negociantibus, ludentibus aleam, nubentibus, parturiētibus, satrapis, regibus & agricolis? Atqui quodd dīxi minimum est præ

pre his quæ patior. Sed his negotijs nūc multo minus grauior, quo quidem nomine tibi gratias agerem maximas nisi commodum hoc, incommodum magis secum traheret: plus est otij, sed minus est honorum, minus est opum. Antē salutabar regina cœlorum, domina mundi: nunc uix à paucis audio, Aue maria. Antē uestiebar gemmis et auro, abundabam mutatorijs, de ferebatur aurea gemmeaq; donaria: nunc uix tegor dimidiato palliolo, eoq; corroso à muribus. Prouentus autem annui uix tantum est, ut alam miserū editium, qui accendat lucernulam aut candelam sebaceam. Atque hæc tamen poterant ferri, ni maior etiam moliri dicereris. Huc tendis, ut aiunt, ut quicquid usquā est diuorum, exigas ex ædibus sacris, etiam atque etiam uide quid agas. Non deest alijs diuis quo suam ulescantur iniuriam. Eiectus ē templo Petrus, potest tibi uicissim occludere regni cœlestis ostium. Paulus habet gladium, Barptolemeus cultro armatus est, nō Guilhelmus sub pallio monachi totus armatus est, nō sine graui lancea. Quid autem agas cum Georgio & equite & cataphracto, hasta simul & gladio formidabili? Nec inermis est Antonius, habet sacrum ignem. Sunt item & ceteris sua uel arma, uel mala, quæ quibus uolunt, immittunt. Me uerò quantumuis inermem non tamē eijcies, nisi simul eieceto filio, quem ulnis teneo. Ab hoc non me patiar diuellī: aut hunc unā mecum extrudes, aut utrumque relinques, nisi mauis habere

Aeditiū, quē ueteres, ut indicat Varro, ædium uocabant, custos erat tuendæ sacre ædis.

Cataphracto id est, graui armatura munito. Habet sacrum ignem: hoc. n. nōie sanctum illum amabilem reddidere formidabile, quemadmodum

oquia
mi

Joannem Baptistam pter alios, morbo commutatus, Habentium, hydrophobum, item alios alijs malis. Et hæc uertimus in quæstionem nostrum, cuius studiosiores sumus, quam seruandatum animatum.

Virgo lapidea mea manu subscripsi.

M. E. Minax profecto ac formidabilis epistola. Cauebit opinor Glaucoplutus. O. G. Y. Si sapit. M. E. Quam ob rem non eadem de re scripsit huic optimus ille Iacobus? O. G. Nescio, nisi quod longius abest, et his temporibus interceptur omnes epistolæ. M. E. Sed quis Deus te redegit in Angliam? O. G. Ventus illic inuitabat mihi re secundus, atque id propemodum eram pollicitus diuæ Parathalasie, me post biennium ipsam reuisurum. M. E. Quid petiturus ab illa? O. G. Y. Nihil noui, nisi illa uulgaria, familiam incolumem, rem uberiores, longeuam letamque uitam in hoc seculo, et perennem felicitatem in futuro. M. E. Non poterat eadem præstare Virgo mater apud nos? Habet Antuerpiæ templum longè angustius, quam in Parathalasso. O. G. Haud nego posse, uerum alijs in locis alia largitur, siue sic uisum est animo illius, siue, ut est benigna, semet in hoc nostris affectibus accommodat. M. E. N. De Iacobo frequenter audiui: sed obsecro te, describe mihi regnum istius Parathalasie. O. G. Equidem expediam quam potero paucissimis. Celeberrimum nomen est per uersam Angliam, nec temere reperias in ea insula, qui speret res suas fore saluas, quin illam quotannis aliquo

aliquo munusculo pro facultatum modulo salutarit. M. E. Vbi habet? O. G. Ad extremum Angliæ finem inter Occidentem et Septentrionem, haud procul à mari, passuum fere tribus milibus. Vicus est uix alia re uisitatus, quam commeantium frequentia. Collegium est canonicorum, sed quibus à Latinis regule cognomen additur, medium genus inter monachos et canonicos, quos seculares appellat. M. E. Amphibios mihi narra, quod genus est fiber. O. G. Imò et crocodilus. Sed omisit caullis, tribus uerbis expedi, quod uis. In odiosis canonici sunt, in fauorabilibus monachi. M. E. Adhuc mihi quidem enigma refers. O. G. Quin addam apodixim mathematicam. Si Romanus pontifex fulmine feriat omnes monachos, tum canonici fuerint, non monachi. Sin idem permittat omnibus monachis uxorem ducere, tum fuerint monachi. M. E. O nouos fauores, utinam abducant et meam. O. G. Y. Sed ut ad rem: Collegium hoc uix alios habet prouentus, quam ex liberalitate Virginis. Nam maiora quidem donaria seruantur. Ceterum si quid est nummorum aut leuioris precij, cedit in alimoniam gregis et præfati, quem illi Priorem uocant. M. E. N. Probe uite? O. G. Y. Non illaudate, pietate ditiores, quam annuo censu. Templum est nitidum et elegans, uerum in eo non habitat Virgo, sed illud honoris gratia cecit filio. Illa suum habet templum, ut dextra sit filio. M. E. Dextra? Quod igitur spectat filius? O. G. Y. Bene mones. Quum Occidentem spectat, dextram

deprobat
demonstratio
que pprie fit
mathematicis
per litteras de
pictas.

dextram habet matrem: ubi se uertit ad solis exortū,
sinistra est. Nec hic tamen habitat, nondum enim adi-
ficium est absolutum, & locus est undiq; perflabilis
patentibus ostijs, patentibus fenestris, & in propin-
quo est Oceanus uentorum pater. ME. Durum, ubi igi-
tur habet illa? OG. In eo templo quod inabsolutū dixi,
est sacellum angustum ligneo tabulatu constructum,
ad utrunq; latus perangustum ostiolum admittens sa-
lutatores. Lumen est exiguum, nec ferē nisi ex cereis,
fragrat odor naribus gratissimus. ME. Hęc omnia
congruunt religioni. OG. Imò si introspicias Menede-
me, dicas diuorum esse sedem, adeo gemmis, auro, ar-
gentoq; nitent omnia. ME. Accēdis animum, ut eò me
conferam. OG. Haud poenituerit itineris. ME. Nihil
est illic olei sacri? OG. Inepte. Oleum istud non resu-
dat, nisi ē sepulchris diuorum, uelut Andreæ & Ca-
tarinæ. Maria sepulta non est. ME. Erraui, fateor. Sed
absolue fabulam. OG. Quò latius se spargat religio,
alia alijs locis ostenduntur. ME. Et fortassis ut ube-
rior sit largitio, iuxta illud: Fit citò per multas præ-
dā petita manus. OG. Et nusquam non præstò sunt
mystagogi. ME. Ex canonicis? OG. Nequaquam,
illi non adhibentur, ne per occasionem religionis alie-
nentur à religione, ac dum obseruant uirginem, pa-
rum ipsi consulant suæ uirginitati. Tantum in intimo
sacello, quod dixi conclauē diuæ Virginis, adstat al-
tari canonicus quidam. ME. In quem usum? OG. Vt
recipiet,

recipiat, seruetq; quod datur. MENE. An dant qui no-
lunt? OG. Y. G. Minime, sed nonnullos pius quidam pu-
dor huc adigit, ut dent astante quopiam, non daturi si
testis abesset: aut largius dant aliquantò, quàm erant
daturi. MENE. Affectum humanum dicis, et mihi nō
inexpertum. OG. Y. Imò uerò sunt quidam adeo de diti-
ssimæ Virgini, ut dum simulāt sese minus impo-
nere altari, mira dexteritate suffurentur, quod alius
posuerat. MEN. Fac nullum astare, an non in tales il-
lico fulminaret Virgo? OG. Y. Quì magis id faceret
Virgo, quàm ipse pater æthereus, quem non uerentur
indare suis ornamentis, uel per fesso templi pariete?
MENE. Non satis mihi constat, utrum magis debeam
admirari, illorū ne impiam confidentiam, an Dei le-
uitatem. OG. Y. G. Ad latus itaq; Septemtrionale por-
ta quadam est, nō templi, ne quid erres, sed septi, quo
tota clauditur arca templo adiacens. Ea ostiolum ha-
bet perpusillum, quale uidemus in ualuis nobilium, ut
qui uelit ingredi, primum tibiam periculo exponere
cogatur, deinde caput etiam submittat. MENE. Profē-
ctio tutum non fuerit ad hostem ingredi per tale ostio-
lum. OG. Y. Recte coniecitas. Narrabat mystagogus
olim uirum equestris ordinis, equo insidentē, per hoc
ostium elapsū ē manibus inimici, qui iam fugien-
ti imminebat. Ibi miser desperans sui, subita cogitatio-
ne salutem suam commendauit diuæ Virgini, quæ erat
in proximo. Nam ad huius aram fugere decreuerat,
E si

si ualua patuisset. Et ecce rem inauditam. Subito totus eques erat intra septa templi, altero frustra foris insaniens. **MENED.** Et faciebat tam admirande narrationis fidem? **OGYG.** Maxime. **MENE.** Id quidem non admodum facile apud te hominem philosophum. **OGYG.** Ostendebat in ostio laminam cupream clavis affixam, quæ habebat imaginem equitis seruati, eoq; cultu quo tum Anglica gens utebatur, quem et in uestustioribus picturis uidemus: quæ si non mentium tur, frangebant id ætatis tonsores, et qui pannos tingunt ac texunt. **MENED.** Qui sic? **OGYG.** Quia barbatus erat non aliter quam capræ, et uniuersa uestis nullam habebat rugam, adeoq; non erat maior corpore, ut strictu corpus ipsum redderet angustius. Erat et altera lamina, cellæ figuram ac magnitudinem referens. **MENED.** Iam dubitare fas non erat. **OGYGI.** Subter ostiolum erat cratis ferrea, quæ peditem tantum transmitteret. Nō conueniebat ut equus post eum calcaret locum, quem prior eques Virgini consecrasset. **MENE.** Et merito. **OGYG.** Hinc ad Orientem est cellum prodigijs plenum, eò me confero. Excipit alius mystagogus. illic orauimus paulisper. Mox exhibetur nobis articulus humani digiti, e tribus maxime: ex osseulor, deinde rogo cuius sint reliquæ. Ait sancti Petri. Num apostoli, inquam? Aiebat. Deinde contemplans magnitudinem articuli, qui gigantis uideri potuerit: Oportuit, inquam, Petrum fuisse uirum prægrandi

grandi corpore. Ad hanc uocem e comitibus quidam in achinnum solutus est, id certe molestè tuli. Nam si is siluisset, ædituus nos nihil celsisset reliquorū. Eum tamen utcunque placauimus datis aliquot drachmis. Ante adiculam erat tectum, quod aiebat hyberno tempore, quum nix obtexisset omnia, eò subito fuisse delatum e longinquo. Sub eo tecto putei duo ad summum pleni, fontis uenam aiunt esse sacram diuæ Virgini, liquor est mire frigidus, efficax medicando capitis stomachiq; doloribus. **MEN.** Si frigida medetur doloribus capitis et stomachi, posthac et oleum extinguet incendium. **OGY.** Miraculum audis o bone, alioqui quid esset miraculi, si frigida sedaret sitim? **MEN.** Et ista sanè est una pars fabulæ. **OG.** Affirmabant eum fontem derepente profusisse e terra iussu sanctissime Virgini. Ego cuncta diligenter circumspectans, rogaui ham quot essent anni, quod ea domuncula fuisset eò deportata, dixit aliquot secula. Alioqui parietes, inquam, non præ se ferunt aliquid uestustatis. Non repugnabat. Ne columnæ quidem hæ lignæ. Non negabat esse nuper positas, et res ipsa loquebatur. Deinde hæc inquam, tecti culmea arundineaq; materia uidetur esse recentior. Assentiebatur. Ac ne trabes quidem hæ inquam, transuersæ, nec ipsa tigna quæ culmos sustinent uidentur ante multos annos posita. Annuebat. Atqui quum iam nulla casæ pars superesset, unde igitur constat, inquam, hanc esse casulam illam e longinquo

ginkuo delatam? MENE. Obsecro quomodo sese ab hoc nodo explicuit aditus? OG. Scilicet incontanter ille ostendit nobis peructustam urfi pellem tignis affixam, ac propemodum irrigit nostram tarditatem, qui ad tam manifestum argumentum non haberemus oculos. Itaque persuasi, & tarditatis culpam deprecati, uertimus nos ad coeleste lac beatæ Virginis. MEN. O matrem filij similimã, ille nobis tantum sanguinis sui reliquit in terris, hæc tantum lactis, quantum uix credibile est esse posse uni mulieri unipare, etiã si nihil bibisset infans. OG. Idem caussantur de cruce domini, quæ priuatim ac publicè tot locis ostenditur, ut si fragmenta conferantur in unum, nauis onerariæ iustitiae onus uideri possint, & tamen totam crucem suam baiula uit dominus. MEN. An non tibi quoque mirum uidetur? OG. Nouum fortasse dici possit, mirum nequaquam, quoniam dominus, qui hæc auget pro suo arbitrio, sit omnipotens. ME. Pie tu quidem interpretaris, at ego uereor, ne multa talia fingantur ad questum. OG. Non arbitror Deum passurum, si quis ipsum ad ipsum irrideat modum. ME. Imò quum à sacrilegis spoliatur & mater & filius & pater & spiritus, ne tantillum quidem sese commouent interdum, ut uel nutu, uel crepitu deterrcant scelestos. Tanta est nunaninis lenitas. OG. Sic est, sed audi reliqua. Id lac seruatur in altari summo, in cuius medio Christus, ad dextram mater, honoris gratia. Lac enim matrem representat. MEN. Conspici-

cum

cui est igitur. OG. Videlicet inclusum crystallo. ME. Liquidum igitur. OG. Quid liquidum mihi narras, quum fuscum sit ante annos mille quingentos? Concretum est, dicas cretam tritam, alboque oui temperatam. ME. Quin igitur nudum ostentant? OG. Ne contaminetur uirorum osculis lac uirgineum. ME. Probè dicis. Nam sunt, opinor, qui os admoucant nec purum, nec uirgineum. OG. Vbi nos uidet mystagogus, accurrit, lineam uestem induit, sacram stolam addidit ceruici, procubuit religiose & adorauit, mox nobis lac sacrosanctum osculandum porrexit. Hic in extremo altaris gradu religiose procubimus et ipsi, Christoque primum salutato, Virginem oratiuncula tali, quam in hoc ipsum paratam, appellauimus: Virgo parens, quæ tuis uirginis uberibus lactare meruisti cœli terræque dominum filium tuum Iesum, optamus ut illius sanguine purificari proficiamus et nos ad felicem illam infantiam columbinæ simplicitatis, quæ nescia malitiæ, fraudis ac doli, lac Euangelicæ doctrinæ concupiscit assidue, donec proficiat in uirum perfectum, in mensuram plenitudinis Christi, cuius felici consortio fruere in æternum, cum patre & spiritu sancto. Amen. ME. Pia sanè deprecatio. Quid illa? OG. Visus est uterque annuere, nisi me fallerant oculi. Nam subsilire uidebatur sacrum lac, et candidior aliquanto affulgebat eucharistia. Interim mystagogus ad nos accessit, tacitus quidem, sed tabellam porrigens, qualem apud Germanos

Precatio ad
Virginem
matrem.

τέλα
id est, tributū,
sive uestigal.

nos offerunt, qui in pontibus telos exigunt. M. E. Equi-
dem se penumero male precatus sum illis petacibus ta-
bellis, quum per Germaniam iter facerem. O. G. Dedi-
mus drachmas aliquot, quas ille obtulit Virgini. Mox
per interpretem eius linguae pulchre peritum, & iu-
uenem blandae cuiusdam eloquentiae, nomē erat, ni sal-
lor, Robertus Aldrisius, percontatus sum, quā potui
ciuillissime, quibus argumentis cognitum haberet,
hoc esse lac uirginis. Id ego sanē pio studio scire cupie-
bam, quō possem impijs quibusdam haec omnia ridere
solitis os obturare. Primum mystagogus obducta fron-
te obtinuit: iussi, ut interpres instaret, sed blandius etiā.
Ille uero blandissime, adeo ut si matrem ipsam nuper
puerperam talibus uerbis appellasset, nō fuerit egre
latura. At mystagogus tanquam afflatus numine quo-
piam, nos intuens oculis stupentibus ac uelut horrore
uocem blasphemam execrantibus, Quid opus, inquit,
ista percontari, quum habeatis tabulam authenticam?
Et omnino uidebatur nos ut haereticos eieciturus, nisi
drachmae delinissent hominis ferociam. M. E. N. Quid
uos interim? O. G. Nos quid censes? Non aliter quā
fuste icti, aut fulmine tacti, nosmet illinc subducimus,
suppliciter audaciae ueniam comprecati. Sic enim con-
uenit in rebus sacris. Inde proficiscimur ad aediculam
hospitiū diuā Virginis. Huc euntibus aperit sese qui-
dam hierophanta ex illis minoribus, nosq; uelut nosci-
tans intuetur: aliquantulum progressus occurrit alius,
itidem

Mystagogus,
qui ostēdit ar-
cana, q̄ & hic
hierophanta dici-
tur.

idem contemplans nos: post etiam tertius. M. E. For-
asse cupiebant te pingere. O. G. At ego longē diuersum
suspicabar. M. E. Quid isthuc? O. G. Sacrilegum quem/
pam sup pilasse nonnihil ex mundo sacrae Virginis,
& in me suspicionem intentam esse. Itaque sacellum in-
gressus, tali precatiuncula saluto matrem Virginem:
O sola foeminarum omnium mater & Virgo, mater
feliciſſima, Virgo puriſſima, nunc te puram impuri ui-
simus, salutamus, donariolis nostris utcunq; colimus,
utinā donet nobis filius tuus, ut sanctiſſimos tuos mor-
res imitantes, mereamur et nos per spiritus sancti gra-
tiam spiritualiter dominum IESVM intimi animi ui-
sibus concipere, semelq; conceptū nunquā amiti-
tere. Amen. Simulq; exosculatus aram, deposui dra-
chmas aliquot & abij. M. E. Quid hic Virgo? Nullō ne
motu dedit signum audite precatiuncula? O. G. Lumen,
ut dixi, erat ambiguum, & illa stabat in tenebris ad de-
xtrum latus altaris. Postremō me sic deiecerat oratio
prioris mystagogi, ut non auderem oculos attollere.
M. E. N. Istius igitur profectionis non erat admodum le-
tus exitus. O. G. Y. G. Imō multo letiſſimus. M. E. N. Red-
didisti animum: nam mihi quoq; cor in genua decide-
rat, ut tuus loquitur Homerus. O. G. A prandio repeti-
mus templum. M. E. Audebas suspectus sacrilegij? O. G. θυμός.
Fortassis, sed ipse mihi suspectus non erā. Nescit pau-
rē mēs sibi bene conscia. Trahebat me tabula uisende
cupiditas, ad quā mystagogus nos relegarat. Eam diu
E 4 quesitam

Ex mūdo, ex
ornamētis. Di-
citur autē mū-
dus muliebris

Alia preca-
tio.

Cor in genua.
Est Iliados
o, τὰς Βη-
ρην, πᾶ-
σι δὲ πᾶ-
σι πρὸς
καὶ πρὸς
Id est, Expaue-
rūt: omnibus
autē in pedes
decidit ani-
mus.

quæ sitam tandem inuenimus, uerum in alto defixam, ut non à quibuslibet oculis legi posset. Mihi tales sunt oculi, ut nec lynceus dici possim, nec omnino lusciosus. Itaq; legentē Aldrisium oculis obiter affectatus sum, nec illi satis fidens in re tanta. M. E. Excussa est omnis dubitatio. O. G. Pudit me mei, qui subdubitassem, adeo res tota illic ponebatur ob oculos, nomen, locus, res ut erat ordine gesta: breuiter, nihil omissum. Dictus est Guilhelmus Lutetiæ natus, uir pius quum aliàs, tum præcipue religiosus in conquirendis toto orbe diuorum reliquijs. Is peragratis regionibus plurimis, monasterijs ac templis undique lustratis, tandem peruenit Constantinopolim. Nam huius Guilhelmi frater illic agebat episcopum. Is iam adornantem reditum, admonuit esse uirginē quandā Deo dicatā, quæ lac haberet Virginis matris, abūde felicē futurū, si uel precario, uel pretio, uel arte portionē aliquam posset nancisci. Nam cæteras reliquias omnes quas hætenus collegerat, nihil esse ad tam sacrum lac. Ibi Guilhelmus non conqueuit, donec exorat dimidium eius lactis. Eo thesauro plus quàm Cræsus sibi uidebatur. M. E. Quid nī, & quidem præter spem. O. G. Rectā domum properat, in itinere morbus occupat. M. E. Ut nihil est in rebus humanis nec diu, nec undiquaq; felix. O. G. Vbi uideret periculum, accersit clam Gallum, fidissimum eius peregrinationis comitem. Et religiose stipulatur silentium, committit illi lac ea lege, ut si incolumis domum redeat

redeat, deponat eum thesaurum in ara diuæ Virginis, quæ colitur Lutetiæ in augusto templo, utrinq; Sequa nam præterlabentem intuens: et amnis ipse uidetur honoris gratia decedere numini Virginis. Ut rē in pauca conseram, sepultus est Guilhelmus, alter prope rat, & hunc morbus corripit. Is desperans sui, tradit Anglo comiti lac, sed multis obtestationibus adstricto, ut fieret quod fuerat ipse facturus. Moritur hic, recipit ille, et in aram deponit lac canonicis eius loci præsentibus, qui tum temporis adhuc dicebantur regulares, quales adhuc sunt apud diuam Genouesam. Ab his impetrauit lactis dimidium. Id delatum in Angliā, tandem in Parathalassum detulit, huc uocante mentem illius afflatu spiritus. M. E. Pulchrē certē sibi constat hæc narratio. O. G. Imò ne qua residere posset dubitatio, ascripta erant nomina episcoporum à suffragijs, qui lac illud inuisentibus non absq; munusculo, tantum impartierunt relaxationis, quantum ex suo dimenso largiri possunt. M. E. Quantum id est? O. G. Die/rū quadraginta. M. E. Etiam apud inferos dies est? O. G. Certē tempus est. M. E. Vbi totum hoc dimensum semel fuerint elargiti, non superest quod largiantur? O. G. Minimē. Subscatet enim subinde quod dent, ac plane diuersum quiddam accidit hic atque in dolio Danaidum. Illud enim quum continenter impleatur, semper tamen inane est: hinc si semper haurias, nihilo tamen minus est in dolio. M. E. Si centum hominum milibus lar

E 5 giantur

Ex suo dimēso. i. ex modo præscripto. Romanus enim potestis ex dolio pmit, episcopis certus modus præscriptus est. Apud inferos Nam ad purgatorium nūc protogan di-
es, ubi nullus est

Et dies et tamē
dies uocant.
Danaidū do-
lium, uide pro
uerbium.

giantur quadraginta, singuli tantundem habent? O G.
Tantundem. M E. Et si qui ante prandium acceperunt
quadraginta, rursus sub cenam poscerent quadra-
ginta, pręsto ne esset, quod daretur? O G. Imo si hora
eadem decies. M E. Utinam mihi tale scriniolum esset
domi, non optarim nisi tres drachmas, modò sic sca-
teant. O G. Quin optas ut totus fias aureus, tantundem
accepturus ex uoto. Verum ad fabulam redeo. Adde-
batur et illud pij cuiusdam candoris argumentum: lac
Virginis, quod alijs compluribus in locis ostende-
batur, satis quidem esse uenerandum, hòc tamen ceteris
esse uenerabilius, quòd illa abraderentur à saxis, hoc
ex ipsis Virginis uberibus effluxisset. M E. Vnde id
còstabat? O G. Oh, narrarat hoc uirgo Constantinopoli-
tana, quę lac dederat. M E. Et illi fortasse communica-
rat diuus Bernardus. O G. Sic arbitror. M E. Cui natu
grandi contigit gustare lac ex eadem mamma, quam
suxit puer Iesus. Vnde miror, illum mellisuum dici po-
tius quàm lactisuum. Sed quomodo lac Virginis dici-
tur, quod non fluxit ex uberibus? O G. Fluxit & illud,
sed saxo, cui fortè lactans insidebat, exceptum concre-
uit, deinde uolente Deo sic multiplicatum est. M E. Re-
tē. Perge. O G. His itaque peractis, dum paramus abi-
tum obambulantes interim, & si quid offerretur spe-
ctatu dignum circumspectantes, rursus adsunt mysta-
gogi, limis intuentur, digito subnotant, accurrunt,
abeunt, recurrunt, nutant, uidebantur compellaturī,
si

Limis, id est,
oculis obliqs
ac semiclauijs
quo-

si fuisset audacia satis. M E N E. Nihil ibi metuebas? q̄modo se aspi-
ci leones indi-
guantur.
O G Y. Imò faciem illis obuerti, sic arridens & intui-
ens, quasi ad compellendum inuitarem. Tandem unus
egressus, rogat quod mihi nomen esset, edo. Num is
essem qui ante biennium affixisset uotiuam tabellam
litteris Hebraicis. Fatebar esse me. M E. Scribis Hebrai-
cè? O G. Minime, sed isti quicquid non intelligunt, He-
braicum uocant. Mox accersitus, ut conijcio, uenit il-
lius collegij πρδτ & ὕσερ. M E N. Quod isthuc
dignitatis nomen est? Non habent abbatem? O G. Non.
M E N. Quir ita? O G Y. Quia nesciunt Hebraicè. M E N.
Non episcopum? O G Y. Nequaquam. M E. Quam ob-
rem? O G. Quia Virgo pauperior etiamnum est, quàm
ut emat pedū ac mitram nimio uenalem. M E. Non sal-
tem Prępositum? O G. Ne id quidem. M E. Quid obstat?
O G. Quia Prępositus dignitatis est nomen, non san-
ctimonie. Et ideo canonicorum collegia nomen ab-
batis reijciunt, Prępositi libenter amplectuntur. M E.
Atqui πρδτ ὕσερ antehac audiui nunquàm. O G.
Nā tu magnopere rudis es grammatices. M E N E.
ὕσερ πρδτ noui in tropis. O G Y. Tenes. Hic qui
Priori proximus est, Prior est posterior. M E N. Sup-
priorē dicis. O G Y. Is me salutauit satis humani-
ter. Narrat quantopere sudatum sit à multis, ut uer-
sus eos legerent, quot frustra extersa perſpicilla.
Quoties aduenisset aliquis uetustus Theologię aut
iuris doctor, adductus est ad tabellam: alius dicebat
esse

esse literas Arabicas, alius fictitias: tandem repertus est qui legeret titulum. Is descriptus erat uerbis ac literis Romanis, sed maiusculis. Græci uersus erant descripti Græcis maiusculis, quæ prima specie uidentur referre maiusculas Latinas. Rogatus descripsi sententiam carminum Latine, uerbum uerbo reddens. Huius opellæ quum premiolum oblatum constanter recusa rem, affirmans nihil esse tam arduum, quod in Virginis sanctissimæ gratiam non essem cupidissime facturus, etiam si literas iuberet illinc perferre Hierosolymam. M. E. Quid opus te graminatophoro, quum illi tot angeli adsint à manibus atque à pedibus? O. G. Ille protulit è crumena ligni fragmentū defectum è trabe, in quo uirgo mater uisa est cōsistere. Odor mirus protinus arguebat esse rem oppidō sacrā. Ego uerò tam insigne munus pronus et nudato capite, summa cum ueneratione terq; quaterq; exosculatus, reposui in crumenam. M. E. Licet ne uidere? O. G. Per me quidem licet. Ceterum si ieiunus non es, aut si nocte proxima fuit tibi res cum uxore, non suaserim ut uideas. M. E. Ostende, nihil periculi. O. G. En tibi. M. E. O te beatum isto munere. O. G. Ego, ne sis insciens non permutarim

Auro Tagi,
Tagus inter
flumines auriferos
commemoratur.

hoc tantillum fragmentulum cū uniuerso auro Tagi: includam auro, sed sic ut per crystallum pelluceat. Tūc Hystero protus ubi me uidet tam religiose gestientem eo minusculo, iudicans nō indignū, cui maiora quoq; committerentur, rogat, num quando uidissem secreta Virginis

Virginis. Ea uox me nonnihil commouit, non tamen ausus sum percontari, quæ diceret secreta Virginis. Siquidem in rebus tam sacris etiam linguæ lapsus non uacat periculo: Nego me uidisse, sed uidendi cupidissimum esse dico. Inducor iam uelut afflatus numine. Accenditur una atque altera tæda cœrata, ostenditur imaguncula nec magnitudine, nec materia, nec opere præcellens, sed uirtute pollens. M. E. Moles nō multum habet momenti ad edēda miracula. Vide Christophorum Lutetiæ non hamaxiæ aut collosæum, sed monti iusto parem, nullis tamen illic miraculis nobilē, quod quidem audierim. O. G. Ad pedes Virginis est gemma, cui nondum apud Latinos aut Græcos nomē inditum, Galli à buffone dederunt nomen, eò quod buffonis effigiem sic exprimat, ut nulla ars idem possit efficere. Quoq; maius est miraculum, pusillus est lapillus, non prominet buffonis imago, sed in ipsa gemma uelut inclusa pellucet. M. E. Fortassis imaginantur buffonis similitudinem, quemadmodum in secta filicis stirpe imaginamur aquilam. Et quemadmodum pueri, quid non uident in nubibus? dracones ignem spirantes, montes igni candentes, armatos concurrentes. O. G. Imò ne sis nesciens, nullus buffo uiuus euidentius exprimit seipsum, quàm illic erat expressus. M. E. Hactenus per tui fabulas tuas, posthac alium quære, cui persuadeas de buffone. O. G. Nihil mirum est Menedeme, te sic affectum esse. Nec mihi quisquam persuasurus erat, etiam si

Hamaxiæ,
Græcis dicunt
tur pregradia,
quasi quæ
plautri iusti
onus sint.
Colossi dicuntur
imagines
ad miraculū
usq; grandes.

etiā si totus ordo Theologorum assuerasset, nisi his oculis, hisce inquam oculis uidissem, intuitus essem, comperissem. Sed interim mihi uideris satis incurius rerum naturalium. M. E. Quam ob rem? quia non credo uolare asinos. O G. V. An non uides, quā ludat artifex natura in omnium rerum coloribus ac formis exprimendis, quum alijs quidem in rebus, sed præcipuè in gemmis? deinde quā admirandas uires gemmis illis indiderit prorsus incredibiles, ni cominus experientia faceret nobis fidem? Dic mihi, crediturus eras chalybem intactum à magnete attrahi, & rursus ab eodem depelli sine contactu, nisi uidisses oculis? M. E. Profecto nunquam, etiam si decem Aristoteles mihi de ierassent. O G. V. Ne protinus igitur fabulosum clames, si quid audis nondū experimento compertum. In ceraunia fulminis uidemus imaginem, in pyropo uiuum ignem, in chalazia grandinis & speciem & rigorem, etiam si conicias in medium ignem: in smaragdō profundas ac pellucas maris undas, carcinias cancri marini speciem imitatur, echites uiperæ, scariæ scari piscis, hieracites accipitris, geranites gruis collum effictum exhibet: egophthalmus caprinum oculum ostendit: est qui suillum, est qui tres simul hominis oculos: lycophthalmus lupi pingit oculū quatuor coloribus, ruilo & sanguineo, in medio nigrū candido cingitur: cyameam nigram si aperias, fabam in medio reperies: dryites truncum arboris effingit, & ligni in modum

In ceraunia.
uide Plinium
de gemmis.

modum ardet quoque: cissites & narcissites hederam pingit, astrapias fulminis radios è medio candido seu cyaneo iaculatur: phlegontites incendiū intus ostēdit, quod non exeat: in anthracitide uideas scintillas quasdam discurrere: crocias croci colorem reddit, rhodites rhosæ, chalcites æris: ætites aquilam exprimit, cauda candicante: taos pauonis picturam habet, chelidonia aspidis, myrmecites innatam habet formicæ repentis imaginem: cantharias scarabeum totum exprimit: scorpites scorpion mirè depingit. Sed quid ego hæc persequor, quæ sunt innumera, quum nulla sit naturæ pars uel in elementis, uel in animantibus, uel in plantis, quam illa ueluti lasciuiens non expresserit in gemmis? Miraris in hac gemma buffonem expressum? M. E. Miror naturæ tantum esse otij, ut sic ludat omnium rerum imitatione. O G. Voluit exercere curiositatem humani ingenij, nosq; uel sic ab otio propellere. Et tamē quasi nihil sit, quo fallamus tedium temporis, insaniamus in moriones, in aleas, in præstigiæ ludibria. M. E. Verissima prædicas. O G. Addunt quidam non leues, hoc gemmarum genus si admoueas aceto, innatare motis etiam membris. M. E. Quorū buffonem addunt Virginis? O G. Quia hæc spurcitiem omnem, uirulentiam, fastum, auaritiam, & quicquid est terrenarum cupiditatum, uicit, calcauit, extinxit. M. E. Vero bis qui tantum buffonum geramus in pectore. O G. Pueri erimus, si sedulo colamus Virginem. M. E. Quomodo gaudet

444 PEREGRINATIO

Numero, id ē,
expedire &
compendio.

do gaudet colī: o G. Gratissimum illi cultum praeſtite-
ris, si fueris imitatus. M E. Numero dixisti, sed istuc
perdifficile est. o G. Est sane, sed idem pulcherrimū.
M E. Age, perge quod coeperas. o G. Deinde common-
strat aureas argenteasq; statuas, Hæc, inquit, merè au-
rea est, hæc argentea inaurata: addit singulis pondus,
precium: ac doni autore. Quum ad singula mirabun-
dus gratularer Virgini tam beatam opulentia, mysta-
gogus, Quoniam, inquit, uideo te pium spectatorem,
nō arbitror æquum, ut te quicquā celestem, uidebis quæ
Virginis sunt secretissima: simulq; depromit ex ipso
altari mundum rerum admirabilem, cuius singulas
partes si pergam recensere, dies hic nō sufficerit nar-
rationi. Sic illa sane peregrinatio mihi felicissime ces-
sit. Expletus sum assatim spectaculis, & hoc inæsti-
mabile donum mecum aufero, pignus ab ipsa Virgine
datum. M E. Nullū ne fecisti periculum quid ualeat
lignum tuum? o G. Feci: in diuersorio quodam ante tri-
duum reperi quendam mente captum, cui iam para-
bantur uincula, lignum hoc suppositum est illius ecrui-
uicali clam ipso, obdormiit somno profundo pariter
ac prolixo, mane surrexit integræ mētis. M E. Non fue-
rat phrenesis, sed parœnia fortassis. Huic malo solet
mederi somnus. o G. Quū libebit iocari Mene dēme,
fac aliam tibi quæras materiam: in diuos iocis ludere,
nec pium est, nec tutum. Imò uir ipse narrabat sibi in
somnia apparuisse mulierē admiranda specie, quæ po-
culum

Parœnia. i.
deliratio ex
uino.

RELIGIONIS ERGO. 445

culum ipsi porrexerit. M E. Elleborum opinor. o G.
Istuc incertum est, illud certissimum, hominem men-
tis esse compotem. M E. Præteristi Thomam Cantua-
riensem archiepiscopum? o G. Minime gentium. Nul-
la peregrinatio religiosior. M E. N. Audire gestio, nisi
molestum est. o G. Imò te quæso, ut audias. Cantium
dicitur ea pars Angliæ, quæ Galliam & Flandriam
spectat. Huius metropolis est Cantuaria. In ea sunt
duo monasteria penè contigua, utrunq; Benedictinos
habet. Id quod habet diui Augustini titulum, uidetur
antiquius: hoc quod nunc appellatur diui Thomæ, se-
des archiepiscopi fuisse uidetur, ubi cum paucis ele-
ctis monachis uitam ageret, quemadmodum & hodie
presules habent ædes ecclesiæ cōtiguas, sed ab ædibus
reliquorū canonicorum semotas. Olim enim sere tum
episcopi, tum canonici monachi erant. Id arguunt ma-
nifesta rerum uestigia. Templum autem diuo Thomæ
sacru tanta maiestate sese erigit in cœlum, ut procul
etiam intuentibus religionem incutiat. Itaq; nunc suo
splendore uicini luminibus officit, et locum antiquitus
religiosissimum uelut obscurat. Turres sunt ingentes
duæ, procul ueluti salutantes aduenas, miroq; nolarū
ancorarum boatu longe lateq; regionem uicinam perso-
nantes. In uestibulo templi, quod est ad Austrū, stant
saxo sculpti tres armati, qui manibus impijs uirū san-
ctissimum trucidarunt, addita sunt gentis cognomina,
Tusci, Fusci, Berri. M E. Quor tantū honoris habetur
F impijs?

Thomas can-
tuarieus.

Cantium.
Cantuaria.

impijs? o G. Videlicet idem honoris habetur ijs, quod habetur Iudæ, Pilato, Caiphe, cohorti militum sceleratorum, quos operose sculptos uides in auratis altariis. Adduntur cognomina, ne quis posthac usurpet gloriæ causa. Ingeruntur oculis, ne quis aulicus posthac iniiciat manus uel in episcopos, uel in possessiones ecclesiæ. Nā tres illi satellites à peractio facinore uersi sunt in rabiem, nec reddita mens est, nisi implorato Thomæ sanctissimi fauore. M E. O perpetuam martyrum clementiam. o G Y. Ingressis aperit sese spatiosa quedam edificij maiestas. Ea pars quoslibet recipit. M E. Nihil ne illic uisendum? o G. Nihil præter structuræ molem, & libros aliquot columnis affixos, in quibus est Euangelium Nicodemæ, & sepulchrum nescio cuius. M E. Quid deinde? o G. Cancelli ferrei sic arcet ingressum, ut conspectum admittant eius statij, quod est inter extremam ædem & chori, quem uocant, locum. Ad hunc conscenditur multis gradibus, sub quibus testudo quedam aperit ingressum ad latus Septentrionale. Illic ostenditur altare ligneum diuæ Virgini sacrum, pusillum, nec ulla re uisendum, nisi monumento uetustatis, luxum hisce temporibus exprobrante. Illic uir pius dicitur extremum uale dixisse Virgini, quum mors immineret. In ara est cuspis gladij, quo præfectus est uertex optimi præsulis, ac cerebri confusum, uidelicet quod mors esset præsentior. Huius ferri sacram rubiginem amore martyris religiose sumus exoscu-

exosculati. Hinc digressi subimus cryptoporticum: ea habet suos mystagogos: illic primū exhibetur caluaria martyris perforata, reliqua tecta sunt argēto, summa cranij pars nuda patet osculo. Simul ostenditur plumbæ lamina Thomæ Acrensis titulū habens insculptū. Pendent ibidē in tenebris indusia cilicina, cingula, subligariaq; quibus antistes ille subigebat carnem suam, ipso aspectu horrorem incutientia, nobisq; molliciem ac delicias nostras exprobrantia. M E. Fortassis et mortuachis ipsis. o G. Isthac de re nec affirmare possum, nec negare, nec refert quidem mea. M E. Vera narras. o G. Hinc redimus in chori locum. Ad latus Septentrionale reserantur arcana, dictu mirū, quantū oscium illinc prolatū sit, caluaria, menta, dentes, manus, digiti, integra brachia, quibus omnibus adoratis fiximus oscula: nec erat futurus finis, nisi qui mihi tum comes erat eius peregrinationis parū cōmodus, interpellasset ostentandi studiū. M E. Quis iste? o G. Anglus erat nomine Gratianus Pullus, uir cruditi ac pius, sed minus affectus erga partem hanc religionis, quam ego uolebam. M E. Vicēuita quispiā opinor. o G. Non arbitror, etiam si libros illius legerat, incertum unde natus. M E. N. Is offendit mystagogum? o G Y. Prolatum est brachium adhuc carnem habens sanguinolentam, huius osculum exhorruit, ac uultu quoq; tediū quoddam præ se ferebat. Mox sua recondidit mystagogus. Hinc spectauimus altaris tabulā & ornamenta, mox

que sub altari fuerant recondita, opulenta omnia: diceres Midam aut Cræsum fuisse mendicos, si spectares uim auri atque argenti. *M. E.* Hic nihil osculorum? *O. G. Y.* Non, sed aliud uotorum genus tetigit animum meum. *M. E.* Quodnam? *O. G.* Suspirabam domi meæ nihil esse talium reliquiarum. *M. E.* Sacrilegum uotum. *O. G.* Fateor, et supplex ueniam precatus sum à diuo prius quàm pedem efferrè templo. Post hæc ducimur in sacrarium, Deus bone, quæ illic pompa uestium holosericarum, quæ uis candelabrorum aureorum? ibidem uidimus pedum diui Thomæ. Videbatur arundo lamina argentea obuestita, minimum erat ponderis, nihil operis, nec altius quàm usq; ad cingulum. *M. E.* Nulla crux? *O. G.* Nullam uidi. Ostensum est pallium, holosericum quidem, sed crasso filo, nullo auro, gemmis uel insigne. Aderat et sudarium, sudoris ex collo contra cili manifestasq; sanguinis notas retinens. Hæc uetustæ frugalitatis monumenta libenter sumus exosculati. *M. E.* Ista non ostenduntur quibuslibet? *O. G.* Nequaquàm bone. *M. E.* Vnde tibi tantum est habitum fidei, ut nihil arcani celaretur? *O. G.* Erat mihi nomihil notitis cum R. P. Guiberto Vuaramo archiepiscopo, is me tribus uerbis cõmendauit. *M. E.* Ex multis audio uirum singularem præditum humanitate. *O. G.* Quin potius dicas ipsam esse humanitatem, si noris. Itã ea doctrina, ea morum sinceritas, ea uitæ pietas, ut nullam absoluti præsulis doctem in eo desyderes. Ab his igitur deducimur ad superiora

periora. Nam post altare summum rursus uelut in nouum templum ascenditur. Illic in sacello quodam ostenditur tota facies optimi uiri inaurata, multisq; gemis insignita. Hic casus quidam inopinatus pene totam illam felicitatem interturbauit. *M. E.* Expecto quid mali dicas. *O. G.* Hic minimum inijt gratiæ comes meus Gratianus. Is à præcatiuncula rogauit mystagogum assessorem: Heus, inquit, bone pater, uerum ne est quod audio, Thomam, dum uiueret, fuisse benignissimum erga pauperes? Verissimum, inquit ille. Cœpitq; multa de illius erga tenues beneficentia cõmemorare. Tū Gratianus, Non arbitror cum affectum in illo mutatum esse, nisi forte in melius. Assensus est mystagogus. Rursum ille, Quis igitur uir sanctissimus tam liberalis fuerit in egenos, quum adhuc pauper esset, et ipse præsidij pecuniarum egeret ob corpusculi necessitatem, an non putas æquo animo laturum nunc, quum tam opulentus sit, nec ullius egeat, si qua mulier paupercula, domi habens liberos famelicos, aut filias ob dotis inopiam de pudicitia periclitantes, aut maritum morbo decumbentem, omnibusq; præsidij destitutum, precata ueniam, detrahat ex his tantis opibus aliquam particulam subleuandæ familie, uelut à uolente sumens uel dono uel mutuo? Ad hæc quum nihil responderet assessor capitis auri, Gratianus, ut est uehemens, Ego, inquit, plane confido sanctissimum uirum etiam gauisurum, quod mortuus quoq; suis opibus subleuaret inopiam

piam pauperum. Ibi mystagogus corrugare frontem, porrigere labra, Gorgoneis oculis nos obtueri, nec dubito, quin spūto conuulsusq; nos eiekturus fuerit ē tēplo, nisi cognouisset nos ab archiepiscopo commendatos. Equidem utcunque placui blandis uerbis irā hominis, negans Gratianum quicquam horum ex animo loqui, sed suo more ludere, simulq; drachmas aliquot deposui. **M. E.** Ego sane tuam pietatem uehementer approbo. Verum mihi nonnunquā serio uenit in mentem quo colore possint excusari à crimine, qui tantū opum insumunt templis extruendis, ornandis, locupletandis, ut nullus omnino sit modus. Fateor in sacris uestibus, in uasis templi, deberi cultui solenni suam dignitatem, uolo et structuram habere maiestatem suam. Sed quorsum attinent tot baptisteria, tot candelabra, tot statuę aureę, quorsum organorū, quę uocant, immodici sumptus? nec unicis interim contenti sumus: quorsum ille musicius himnitus, magno censu conducendus, quum interim fratres et sorores nostrę, uiuāq; Christi templa situ fameq; contabescant? **O. G.** In his quidem nemo uir pius ac prudens modum non desyderat: uerum quoniam hoc uitium ex immodica quadam pietate nascitur, fauorem promeretur, pręsertim quoties in mentem uenit diuersus morbus istorum, qui templa suis opibus spoliānt. Ista ferē donantur à potentibus ac monarchis, deterius peritura in aleam ac bellum. Et si quid hinc alienes, primum habetur pro sacrilegio,

gio, deinde contrahunt manus suas qui dare solent, in super et inuitatur ad rapinam. Igitur harum rerum magis illi custodes sunt, quā domini. Denique malim uidere templum sacra suppellectile luxurians, quā, ut sunt quędam, nuda, sordida, stabulis equorum similiora quā templis. **M. E. N.** At legimus olim laudatos episcopos, quod uasa sacra diuendiderunt, eaq; pecunia subuenerūt egenis. **O. G.** Laudatur et hodie, sed laudatur tantum, imitari nec licet nec libet opinor. **M. E.** Remoror tuā narrationē. Nunc expecto fabule catastrophen. **O. G. G.** Accipe, paucis expediam. Inter hęc prodijt summus ille mystagogus. **M. E. N.** Quisnam: abbas loci? **O. G.** Mitram habet, ceusus habet abbatikos, solo nomine caret, et Prior dicitur ob id, quod Archiepiscopus abbatis loco est. Nā antiquitus quisquis erat eius ditionis Archiepiscopus, idem erat et monachus. **M. E. N.** Equidem uel camelus appellari iustitiam, si census esset abbate dignus. **O. G.** Mihi quidem uisus est uir pius iuxta et prudens, neque Scotice Theologie rudis. Is nobis aperuit thecam, in qua reliquum sancti uiri corpus requiescere dicitur. **M. E. N.** Vidisti ossa? **O. G. V.** Id quidem fas non est, nec liceret, nisi admotis scalis: sed auream thecam theca contegit lignea, ea funibus sublata opes nudat inestimabiles. **M. E. N. E.** Quid audio? **O. G. G.** Viliissima pars erat aurum, gemmis raris ac pręgrandibus collucebant, nitebant ac fulgurabant omnia: quadam superabant omnia

anserini magnitudinem. Ibi multa cum ueneratione circunstabant aliquot monachi, sublato tegumento adorauimus omnes. Prior candida uirga demonstrabat contactu singulas gemmas, addens nomen Gallicum, precium & autorem doni. Nam precipuas monarchæ dono miserant. ME. Oportuit illum esse prædium insigni memoria. OG. Recte coniectas, quanquam iuuat & exercitatio, frequenter enim hoc agit. Hinc reducit in cryptoporticum. Illic domicilium habet Virgo mater, sed subobscurum, semel atq; iterum ferreis cancellis circumsepta. ME. Quid metuit? OG. Nihil opinor, nisi fures. Nec enim unquã uidi quicquam diuitijs onustius. ME. Cæcas mihi diuitias narras. OG. Admotis lucernis uidimus plus quàm regale spectaculũ. ME. Vincit opibus Parathalasiam? OG. Specie longè superat, abstrusa nouit ipsa. Hæc non ostenditur, nisi magnatibus aut præcipuis amicis. Postremò reducimur in sacrarium, illic detractum est scrinium nigro contextum corio, depositum est in mensam, apertum est, mox omnes flexis genibus adorarunt. ME. Quid inerant? OG. Fragmẽta quedam linteorum lacera, pleraque mucci uestigium seruantia. His, ut aiebant, uir pius extergebat sudorem à facie siue collo, pituitam à naribus, aut si quid esset similitum sordium, quibus non uacant humana corpuscula. Ibi meus Gratianus rursus non optimam iniit gratiam. Huic & Anglo, & noto, nec medioeris autoritatis uiro Prior benignas

unum

unum è linteolis obtulit dono, credens sese munus longè gratissimum offerre. Sed Gratianus hic parũ gratus, non sine fastidij significatione digitis contrectauit unum, & contemptim reposuit, porrectis labijs, ueluti popysmum imitans. Nam hic illi mos erat, si quid offenderet, quod tamen contemnendum esse iudicaret. Meum animum simul & pudor, & timor discutiabant. Prior tamen, ut est homo non stupidus, dissimulabat hoc factum, nosq; post oblatum uini poculum humaniter dimisit. Quum rediremus Londinum. ME. Quid oportuit, quum iam non proci abesses à littore tuo? Sic est. Sed ego littus illud perquam lubens fugi, magis infame fraudibus ac rapinis quàm ille sunt Maleæ naufragijs. Dicam quod proxima uidi traiectione. Complures à littore Caletensi scalmo deuehebamur ad nauem maiorem. In his erat Gallus quidam iuuenis, pauper ac pamosus. Ab hoc exigunt dimidium drachmæ. Tantum enim extorquent è singulis ob breuissimam uestationem. Ille excusabat paupertatem, isti per iocum explorant scilicet, ac detrahitis calceis inter suppastas soleas reperiunt decem aut duodecim drachmas, eas eripiunt palàm ridentes, & conuicijs ludetes in sceleratam Gallũ. ME. Quid iuuenis? OG. Quid aliud? Flebat. ME. Nũ ex autoritate faciebant ista? OG. Prorsus eadem, qua furantur sarcinas hospitum, qua tollunt crumenas, si quando datur oportunitas. ME. Mirum est istos tantum audere faci-

Littus Angliæ
rapinis ini-
me.

nus, tot testibus conscijs. OG. Sic assueverunt, ut recte fieri putent. Spectabant è maiore naui complures, in cymba aderant aliquot Angli negociatores, qui frustra obmurmurabant. Illi uelut in re faceta gloriabantur deprehensum scelcratum Gallū. ME. Ego istos maritimos fures ludens ac iocans subigerem in crucem. OG. Atqui talibus scatet utrunq; litus. Hic mihi coniecta, Quid domini faciant, ausint cū talia fures? Proinde posthac quaslibet ambages malim, quā illud compendium. Ad hæc quemadmodū ad inferos facilis descensus, sed reditus difficilimus, ita per hoc litus ingressus non admodū facilis, exitus difficilissimus est. Hærebāt Londini nauta aliquot Antuuerpienses, cum illis decreueram me mari committere. ME. Habet ea regio nautas adeo sanctos? OG. Vt simia semper est simia, fateor, ita nauta semper est nauta: uerū si ad hos cōferas qui raptō uiuere didicerunt, angeli sunt. ME. Meminero, si quādo me quoq; libido ceperit eam insulam inuisendi. Sed in uiam redi, unde te deduxi. OG. Ergo Londinum petentibus haud procul à relicta Cantuaria, occurrit uia uehementer caua simul et angusta, præterea decliuus sic utrinque abrupto aggerē, ut nō possis effugere: nec uitari potest, quin hæc facias iter. Ad eius uie leuū latus est mendicabulum aliquot seniculorū: ab ijs procurrat aliquis, simul atq; sentiūt aduenientē equitē, conspergit aqua sacra, mox offert calcei summam partem obuinctā æreo circulo,

in

in quo uirum est gemmæ speciei. Exosculati dant nummulum. ME. In eiusmodi uia malim mendicabulum seniculorum, quā gregem ualentium latronum. OG. Gratianus æquitabat mihi sinister, propior mendicabulo: conspersus est aqua, tulit utrunq;. Vbi porrigetur calceus, rogabat quid sibi uellet. Ait calceum esse S. Thomæ. Incādūt homo, et ad me uersus, Quid, inquit, sibi uolunt hæ pecudes, ut osculemur calceos omnium bonorum uirorum? Quin eadem opera porrigunt osculandum sputum, aliq; corporis excrementa? Miserebat me seniculi, datoq; nummulo consolatus sum tristē. ME. Mea sententia, non omnino præter causam incādūt Gratianus. Si calcei soleaq; seruarentur, ut argumentum frugalis uitæ, non improbarem: ceterum impudens mihi uidetur, solcas, calceos, et sabligaria cuiquam osculanda obtrudere. Nam si quis id sua sponte faciat ex ingenti quodam pietatis affectu, uenia dignum arbitrer. OG. Præstabat ista non fieri, ne quid dissimulem: uerū ex his rebus quæ subitō corrigi non possunt, soleo si quid inest boni decerpere. Delectabat interim animum meum illa contemplatio, uirum bonum esse similem oui: malum, noxiæ bestiæ. Vipera posteaquā perijt, mordere quidem non potest, odore tamen sanieq; inficit: ouis quum uiuit, lacte nutrit, lana uestit, secura ditat: mortua porrigit utile coriū totaq; esculenta est. Itidem uiri feroces, et huic mundo dediti, dū uiuunt, omnibus incommodi sunt,

Calceus D.
Thomæ.Viri boni ac
mali compa-
ratio.

sunt, mortui strepitu nolarū, ambitiosa sepultura mortu-
lesti sunt uiuis, nonnunquam & successorum inaugu-
rationibus, hoc est, nouis exactionibus: probi uerū
nulla non ex parte magnā omnibus de se præbent uti-
litatem. Velut hic diuus, dum in uiuis esset, exemplo,
doctrina, monitis ad pietatem inuitabat, consolabatur
destitutos, subleuabat egenos: ac mortui penē maior
utilitas. Extruxit hoc locupletissimum templum, sacer-
dotum ordini per uniuersam Angliam plurimum auto-
ritatis conciliauit. Hoc deniq; calcei fragmentum alit
egenorum conuenticulum. ME. Est quidem ista pia con-
templatio: sed demiror te, quum isto sis animo, nun-
quam inuississe antrum S. Patricij, de quo prodigiosa
quædam uulgo iactant, nec mihi satis uerisimilia. OG.
Imò nulla hic tā prodigiosa potest esse narratio, quin
res ipsa superet. ME. Ergo illuc quoque penetraſti? OG.
Enaui paludem uerē Stygiā, descendi in fauces
Auerni, uidi quicquid apud inferos geritur. ME. Bea-
ris me, si non grauaberis referre. OG. Sit hoc colloqui-
nostri proœmum, satis, ut arbitror, prolixum. Eo do-
mum, ut iubeam adornari cœnam: nam adhuc impran-
sus sum. ME. Quur impransus? num religionis gratiæ?
OG. Minime, sed inuidiæ causa. ME. Num inuides uen-
tri tuo? OG. Imò rapacibus cauponibus, qui quum no-
lint quod equum est apponere, tamen nō uerentur ab
hospitibus quod iniquū est exigere. Eos sic ulcisci so-
leo. Si spes datur cœnæ lautioris uel apud notum, uel
apud

Sancti patricij
antrum,

apud pandocheum paulò minus sordidum, in prandio
laborat mihi stomachus. Sin prandium obtulit fortuna
quale uolo, sub cœnam incipit dolere stomachus. ME.
Non pudet uideri parcum ac sordidum? OG. Menede-
me, qui talibus in rebus pudoris impendium faciunt,
crede mihi, male collocant sumptum. Ego meum pu-
dorem alijs usibus seruare didici. ME. Iam sitio reli-
quum fabulæ: quare me in cœna expecta conuiuiam,
ibi narrabis commodius. OG. Equidē habeo gratiam,
quòd ultro temet offers conuiuiam, quum multi uehe-
menter rogati pernegent: sed hæc tibi conduplicabitur
gratia, si hodie domi cœnes. Nam mihi tempus hoc su-
metur salutandæ familiæ. Ceterum habeo consilium
utrique nostrum commodius: Cras mihi uxoriq; meæ
domi tuæ adornato prandium, tum uel usq; ad cœnam
proferretur fabulæ, donec te fatearis iam esse saturum,
& si uoles, ne in cœna quidem te destituemus. Quid
scabis caput? Tu para, nos bona fide ueniemus. ME.
Malim inemptas fabulas. Verum agè prandiolum da-
bitur, sed insipidum, nisi tu bonis fabulis condias. OG.
Sed heus tu, nōne titillat te animus, ut has peregrina-
tiones obcas? ME. Fortasse titillabit, ubi tu perorau-
ris, nunc ut affectus sum, sat habeo stationes obire Ro-
manas. OG. Romanas, qui Romam nunquā uideris?
ME. Dicam. Sic domi obambulo, ingredior conclauē,
ciuroq; ut salua sit filiarum pudicitia. Rursus hinc in
officinam, contemplor quid agant famuli famulæq;
indē

Stationes
Romanas.

inde in culinam, circumspectans, si quid opus sit adiuvum: hinc aliò atq; aliò, observans quid agant liberi, quid uxor, sollicitus ut omnia sint in officio. Hæc mihi sunt stationes Romanæ. O G. At ista pro te curaret diuus Iacobus. ME. Vt ipse curem ista, præcipiunt sacra litera: ut diuis committam, nusquam legi præceptum.

IXΘΥΟΦΑΓΙΑ.

LANIO, ET SALSAMENTARIUS.

L A. Dic mihi insulsiſſime ſalsamentarie, nondum emiſti reſtim? S A L. Reſtim Lanio? L A. Ita reſtim. S A L. Cui tandem rei? L A N. Cui, niſi ſuſſpendio? S A. Emant alij, me nondum uſque adeò tædet huius uitæ. L A. At breui tædebit. S A L. In uatem ipſum iſta ueriat Deus aliquis potius. Sed quid eſt mali? L A N. Si neſcis, dicam. Inſtat tibi tuiſq; planè Saguntina, quod aiunt, ſumes, ut res prorsus ſit uobis ad laqueum reditura. S A L. Bona uerba Lanio. Iſta ſint hoſtibus noſtris. Vnde nobis ex Lanio repente prodiſti Pythius quiſpiam, ut diuines tantam calamitatem? L A N. Non eſt diuinitio, ne tibi blandiaris, res ipſa adest in foribus. S A L. Enecas, ede rem ſi quid habes. L A N. Edam tuo magno malo. A Romano ſenatu uenit edictum, ut poſt hac liberum ſit cuique ueſci quibus uelit. Quid igitur tibi tuoq; ordini reſtat, niſi bulimia cum putribus ſalsamentis? S A. Per me quidem uel limacibus, uel urticis ueſcatur, qui uolet. At num interdictum eſt cuiſquam, ne ueſcatur piſcibus? L A N. Non ſed data potestas

teſtas ueſcendi carnis quibus fuerit collibitum. S A. Siue uana prædicas, tu potius dignus es ſuſſpendio: ſi ue uera, tibi potius parandus funis. Nam mihi poſt hac ſpero quaſtum uberiorem. L A N. Imò prouentum uberrimum, ſed eſuritionis uſque ad ſaturitatem: aut ſi malis audire letiora, poſthac longè mundius uiues, neq; quod ſoles, cubito naſum emigres pituitoſum & ſcabie fruticantem. S A. Ohe uenimus ad ſummum, cæcus conuicia iacit in luſcum, quaſi uerò quicquam apud Laniones purius ſit ea parte corporis, quæ dicitur ſemper lotione ſuperior. Vtinam uerum eſſet quod annuntias, at uereor ne me conicias in falſum gaudium. L A. Tibi quidem nimium uera nuntio. Sed unde tibi quaſtum promittis uberiorem? S A L. Quoniam eò uideo recidiſſe mores hominum, ut quod uetitum ſit, impotentius appetant. L A N. Quid tum poſtea? S A L. Quia plures abſtinebunt ab eſu carnis, ubi permiſſa eſt ueſcendi poteſtas, nec ullum erit lau tum conuiuium abſq; piſcibus, quemadmodum apud præſcos fieri conſueuit. Itaq; carnis eſum permiſſum gaudeo, utinam & piſcium eſus eſſet interdictus, auidius his ueſcerentur homines. L A. Pium mehercule uotum. S A. Hoc optarem, ſi, quod tu facis, nihil aliud ſpectarem quam pecunie lucrum, cuius amore tu craſſam iſtam & carniuoram animam dijs manibus deuotiſti. L A. Salſus es totus, quum inſulſa ſit oratio. S A. Quæ ratio commouit Romanos, ut tot ſeculis obſeruata legem carnariam

Cubito naſſi.
extrat iocus
Ciceronis, in
ſalsamentarij
ſilium.

Venimus ad
ſummum. De re
extremæ im-
pudentiæ. Sic
Horatius.

Lotione ſupe-
rior, quia ſub-
inde inquinat
de quo dictum
eſt alias,

Dijs manibus
id eſt, inferis,
ſic Decius &
Qu. Curtius
ſe dijs mani-
bus deuotus
runt

carnariam relaxarint? *LA.* Nimirum hoc ipsa res iam dudum illis persuasit. Reputant id quod est, per salsamentarios inquinari ciuitatem, infici terram, flumina, aërem & ignem, & si quod aliud est elementum, corrumpi corpora mortalium: ex piscium enim esu corpus impleri putribus humoribus: hinc febres, tabes, podagræ, epilepses, lepræ, & quid non malorum? *SA.*

Tabes, quam
ῥῆσις
Greci. Epilep-
sis, morbus
comitialis.

Dic igitur mihi Hippocrates, quur in ciuitatibus bene institutis uctitum est intra mœnia mactare tauros ac sues? Resilius etiam consuleretur saluti ciuium, si nec pecudes iugularentur. Quur lanys describitur certus locus, ne si passim uiuant, totam urbem reddant pestilentem? An est ullum scætoris genus corrupto animantium cruore sanicq; pestilentius? *LA.* Aromata mera sunt, si ad piscium putorem cõferas. *S. A.* Tibi quidem, opinor, aromata mera sunt, at non idem uisum magistratibus, qui uos ab urbe submouent. Porro quàm suauiter oleant uestre iste lanicnæ, declarant ij, qui nariibus obturatis prætercunt: declarant uulgò, qui malunt habere uicinos decem lenones, quàm unum lanionem. *LA.* At uobis ad abluenda putria salsamenta, nec lacus nec amnes toti sufficiunt: uereq; quod dici solet, inaniter aqua consumitis. Semper enim piscis piscem olet, etiam si unguentis oblinas. Quid autem mirum, mortuos sic olere, quum plerique uiui mox ut capiti sunt oleat? Carnes muria condite seruantur multis in

Muria, siue
muries est
aqua salsamē-
torum.

annos, adeò non putentes, ut aromaticum quiddam re-
doleant.

doleant. Rursus uulgarì sale cõdita durat absq; scæto-
re. Duratæ fumo uentò ue, nihil molesti odoris contra-
hunt. Hæc omnia si pariter adhibeas pisci, nihil aliud
quàm piscem olebit. Vel hinc conijce, nullum esse pu-
torem cum piscium scæto- conferendum, quòd ab his
putrefit etiam ipse sal, in hoc à natura datus, ut à re-
bus arceat putrefactionē, dum genuina ui claudit con-
stringitq; simul & excludens quod extrinsecus noxā
afferre possit, & humores intus unde putrefactio po-
terat oriri desiccans, in solis piscibus sal non est sal.
Nostras ædes fortassis aliquis delicatior præteriens
obturat nares, at nemo sustinet in cymba sedere, in
qua uestra sunt salsamenta. Viatori si quando occu-
runt plaustra onusta salsamētis, quæ ibi fuga? quæ na-
rium obturatio? quæ sputa? quæ excreatio? Et si quā
fieri possit, ut salsamenta pura in urbē adueherentur,
quemadmodum nos mactatorū bouum carnes appor-
tamus, lex non dormiret: nunc quid facias ijs, quæ pu-
tria sunt, etiā quū comeduntur? Et tamē quoties uide-
mus ab agoranomis dānatas merces uestras conijci in
flumen, uobis indicta multa? Id uero sæpius etiam fie-
ret, nisi illi corrupti per uos magis spectarent priua-
tum commodum, quàm publicā salutem. Nec hac tan-
tum parte nocetis Reipub. sed impia consp̄ratione ue-
tatis, ne aliunde pisces recentiores aduehantur in ciui-
tatem. *S. A.* Quasi uero nullus unquam uiderit multa
percutsum lanionem, quòd porcum insincerum, et lin-

Agoranomis
præfēti iori-
in gbus uēda-
tur eisculenū.

guæ maculis lepræ uitium proflentem uiderit, aut quod ouem aquis cœnô ue suffocata, aut alioqui uerminantes armos, lotione & circumlito recenti cruore uitium disimularit. L. A. Atqui nulli ex nobis tale extat exemplum, quale nuper ex uobis ex unica anguilla crusto panis incocta, perire noue conuine. Talibus obsonijs uos instruitis mēsas ciuū. s. A. Casum narras, qui nemini uitari possit, si fortuna uelit. At uobis pene quotidianū est, pro cuniculis altilis feles uendere, pro leporibus canes, si per auriculas et pedes hirsutos liceret. Quid autē commemorē artocrea ex humanis carnibus cōfecta? L. A. Tu quod in me dānabas, casus & hominū uitia mihi opprobras, tueantur ista qui cōmittunt: ego quæstū cum quæstu confero. Alios qui dammentur & olitores, quod interdum imprudentes pro caule uendant cicutam aut aconitū: dammentur & pharmacopolæ, quod interdum pro remedijs porrigunt uenena. Nulla est ars tam inculcata, quin istæ incidant mala. Vos quū omnes officij numeros impleueritis, uenenū est quod uenditis. Si torpedinē, si hydrium, si leporem marinum retibus admixtum cum cæteris uenderetis, casus esset non crimen: nec magis imputari poterat uobis quā medico, qui nonnunquā occidit ægrum quem curat. Ferri poterat hoc malum si mēsisbus duntaxat hybernīs extruderetis uestra purulenta: rigor temporis mitigaret pestilentiam. Nunc æstatis incendio putrē additis materiā, autumū per se

Torpedo, piscis letalis contactu.
Hydrus, ferpes aquaticus.
Lepus: piscis, homini pestilentissimū & imedicabile uenenū, et homo pisci adeo ut hominis contactu solo moriatur.

se nocentē redditis nocentiorē. Quumq; iā se renouat annus, & humores conditi sese rursus proferunt, non absq; corporū periculo, ibi uos totos menses duos tyrānidē occupatis, et anni renascētis infantia accersito senio uitatis. Quūq; hoc meditetur natura, ut corpora succis insalubribus repurgata, nouis succis repubescat, uos ingeritis meros putores merasq; senes, et si quid est in corporibus uitij, augetis malū malo adijcientes, & bonos insuper corporis succos corrumpentes. Tolerari poterat hoc quoq; si tantum corpora uitaretis, nunc quoniam ex ciborum differentijs uitantur animorū organa, fit ut ipsi uitentur animi. Tales ferē uideas homines istos pisculentos, quales sunt ipsi pisces, pallēt, olent, stupent, muti sunt. s. A. O nouū Thaletē. Quid igitur sapiunt qui betis uicitante nimirum quantū ipsæ betæ. Quid sapiunt qui boues, et oues, et capras deuorant: nimirum quod boues, oues, & capræ. Vos hœdos pro delicijs uenditis, & tamen hoc animal ut est morbo comitali obnoxium, ita gignit eundem morbum in his qui gaudent esu carniū. An non præstabat salsamentis placare latrantem stomachum? L. A. Quasi solum hoc mentiti sint rerum naturalium scriptores. Et si maximē uerum sit, quod narrant corporibus morbo obnoxijis sæpe quæ per se optima sunt, pessima sunt. Hecticis ac phthificis uendimus hœdos, non uertiginosis. s. A. L. Si piscium esus tantam perniciem adfert rebus mortalium, quid nobis præsulum

Hectici, q̄ p̄pe tua labofāt febri, iam in habitum acta. Phthifici, qui contabescunt & exarescūt.

ac principum sententia licet toto anno nostras merces
diuendere, uobis bonam anni partem indicta sum
ria? L. A. Istud quid mea refert? Fortassis hoc procu-
tum est à malis medicis, quò quæstus ipsis esset ubo-
rior. S. A. L. Quos malos medicos mihi commemoras,
quum nulli sint hostes æquè piscibus capitales? L. A.
Ne quid erres ò bone, nò faciunt hoc studio uestri, nec
amore pisciù, qui ab his nulli religiosius abstineant,
suum agunt negocium. Quò plures tussunt, languent,
ægrotant, hoc illis amona benignior est. S. A. Medicis
hic non patrocinator, ipsi suam uicem ulciscuntur, si
quando in casses illorù incideris. Mihi pro mea cau-
sa sufficit ueterù sanctimonia, uitæ probatissimorum
autoritas, episcoporum maiestas, publica Christiano-
rum gentium consuetudo, quos omnes si damnabis in-
sanæ, malo cum illis insanire, quàm cum lanijs esse so-
brius. L. A. Tu recusas patronus esse medicis, ego no-
lim esse criminator aut censor ueterù publicæ ue con-
suetudinis. Ista uenerari soleo, non incessere. S. A. Isto
quidem nomine cautus es uerius, quàm pius Lanio, ni-
si te prorsus non noui. L. A. Meo iudicio sapient, qui
cauent, ne quid habeant rei cum his qui fulmè habent
in manibus. Attamen quid ex meis biblijs, quæ popu-
lari lingua uersa nonnunquam lego, sentiam, nò tace-
bo. S. A. Ut nunc fies ex Lanione Theologus. L. A. Ar-
bitror primos illos homines simulatq; ex uida argilla
prodierunt, fuisse corpore salubri ac succulento. Id de
clar

clarat illorum uiuacitas. Deinde paradisum fuisse lo-
cum multo commodissimum situ coeloq; saluberrimo.
Tali loco talia corpora, uel aëris haustu, herbarum,
arborum ac florù undiq; spirantium fragrantia, citra
cibum ullum potuisse uiuere, præsertim quum ultro ci-
tra sudorem hominis affatim tellus effunderet omnia,
nec morbus esset ullus, nec senium. Cultus enim talis
horti uoluptas erat uerius, quàm labor. S. A. Adhuc ue-
risimilia prædicas. L. A. Ex tam uario horti feracissimi
prouentu, nihil interdictum est præter unicam arbo-
rem. S. A. Verissimum est. L. A. Idq; non ob aliud, nisi
ut per obedientiam agnoscerent dominum & condi-
torem suum. S. A. Recte. L. A. Quin & illud arbitror re-
centem terrâ omnia progenuisse feliciora, meliorisq;
succu, quàm nunc gignit senescens ac propemodù ef-
fecta. S. A. Esto. L. A. Idq; præcipue in paradiso. S. A. L.
Haud dissimile ueri. L. A. Illic igitur uesci, uoluptatis
erat, non necessitatis. S. A. Audiui. L. A. Et abstinere à
laniandis animantibus, humanitas erat, non sanctitas.
S. A. Nescio. Animantium esum à diluuiio permissum
lego, prius interdictum non lego. Quorsum autem at-
tinebat permittere, si iam permissus erat? L. A. Quare
non uescimur ranis? Non quia uetita, sed quoniam ab-
horremus. Qui scis, an Deus illic admonuerit, quem
cibum requireret humana fragilitas, nò quem permit-
teret? S. A. Non sum ariolus. L. A. Atqui in ipso statim
conditi hominis initio legimus: Dominamini piscibus
G 3 maris

maris, & uolatilibus cœli, & uniuersis animalibus
quæ mouentur super terram. Quis usus domini, si ue
sci non licet? s. A. L. O crudelem herum. Itā ne deuora
seruos & ancillas, tuos liberos et uxorem? Quin eu
dē opera uesteris matula tua, cuius dominus es? L. A.
Sed audi uicissim insulse salsamentarie, E cæteris usus
est, nec est inane domini nomen. Equus uelut me ter
go, camelus gestat sarcinas: ē piscibus uero quis usus,
nisi uesteris? s. A. Quasi uerō nō sint innumera ex pi
scibus remedia. Deinde multa sunt in hoc tantum con
dita, ut delectent hominem contemplantem, & in con
ditoris admirationem rapiant. Fortē non credes del
phinos hominem tergo uehere. Deniq; sunt pisces, qui
nobis prædicant imminere tempestatē, uelut echinus.
An non talem seruū optares domi tuæ? L. A. Verum
ut hoc largiamur, ante diluuium non fuisse fas uesti
cibus, præter quā terræ frugibus, nihil magni erat
abstinere ab ijs quæ non requirebat corporis neces
sitas, & habebant laniandi crudelitatem: illud fateris,
animantium esum initio permissum ob humanorū cor
porum imbecillitatem. Frigus induxerat diluuium: &
hodie uidemus in regionibus frigidis nasci homines
cæteris edaciores: ac terræ prouentū uel extinxerat,
uel corruperat inundatio. s. A. Esto. L. A. Et tamen à di
luuiō præteribant annum ducentissimum. s. A. Credo.
L. A. Quur igitur Deus quod illis robustis citra excep
tionem permisit, post imbecillioribus antiq; contru

stioris

Velut echin.
piscis est, spi
nas habens. p
pedibus, hic i
minente tēpe
state affigit se
se, aut sabur
rat arena.

stioris astrinxit ad certa animantium genera, quem
amodū præcepit Moyses? s. A. Quasi meum sit eorum
quæ Deus gerit, rationem reddere. Arbitror tamē hoc
tum fecisse Deum, quod solent heri qui contrahunt in
dulgentiam in seruos, ubi uident illos abuti lenitate
dominorum. Sic equo plus satis ferocienti subducimus
fabas & auenā, parcoq; foeno pascimus, frenoq; &
calcaribus asperioribus subigimus. Excussit homi
nū genus omnem reuerentiā, in tantāq; licentiā sese
effuderat, quasi nullus omnino Deus esset. Hic inuenti
sunt legis cancelli, ceremoniarum repagula, minariū
ac præceptorū frena, quod uel sic resipiscerent. L. A.
Quin igitur manent hodie legis illius repagula? s. A.
Quia sublata est carnalis scruitutis asperitas, postea
quā per Euangelū adoptati sumus in filios Dei. De
tractū est præceptis, ubi contigit uberior gratia. L. A.
Quum Deus appellet suum testamentū sempiternum,
quūq; Christus negarit se soluere legē, sed cōsumma
re, quæ fiducia posteriores ausi sunt bonam legis par
tē abrogare? s. A. Gentibus ea lex data nō erat, et ideo
uisum est apostolis, eas non onerare circumcisionis mo
lestia, ne quod Iudei faciunt & hodie, in corporali
bus obseruationibus constituerent salutis spem potius
quā in fiducia et charitate erga Deum. L. A. Omitto
gentes. Quæ scriptura manifeste docet, Iudeos si pro
fessionem Euangelicam fuerint amplexi, manumissos
esse à Moisaica legis scruitute? s. A. Quoniam id fore
G 4 prædictum

prædictum erat à prophetis, qui promittunt testamentum nouum & cor nouum, inducuntq; Deum abominantem festos Iudeorum dies, auersantem illorum ieiunias, detestantem ieiunia, reiicientem donaria, desiderantem populum circumciso corde. Confirmauit illorum promissa dominus ipse, qui perrigens discipulis corpus & sanguinem suum, appellat testamentum nouum. Si nihil aboletur de ueteri, quare hoc dicitur nouum? Ciborum Iudaicum delectu non exemplo quidem, sed sententia sua abrogauit dominus, quum negat hominem inquinari cibis qui mittuntur in stomachum, & per secessum repurgantur. Docet idem Petrum conspecta uisione, imò Petrus ipse cum Paulo ceterisque uescens cibis communibus, à quibus lex præceperat temperari. Agit hoc ubiq; Paulus in suis epistolis, nec dubitatur, quin quod hodie sequitur populus Christianus, ab apostolis uelut per manus traditum ad nos deniq; peruenit. Itaq; non tam munusculum sunt Iudei, quam à legis superstitione uelut à lacte consuetudo quidem & familiari, sed iam intempestiuo depulsi. Neq; lex abrogata est, sed ea pars iussa est cedere, quæ iam erat otiosa. Frondes et flores pollicentur fructum exoriturum, is ubi grauat arborem, nemo flores desiderat. Neque quisquam deplorat perisse filij suæ pueritiam, ubi iam ad ætatem maturam peruenit. Neque quisquam requirit lucernas et funalia, ubi se terris depromsit sol. Nec habet quod queritur pædagogus, si

filius

filius iam puber suam libertatem sibi uindicat, ac pædagogum in sua uicissim habet potestate. Pignus desinit esse pignus, ubi promissa sunt exhibita. Sponsa prius, quam deducatur ad sponsum, epistolis ab illo missis sese consolatur, exosculatur munuscula ab illo uenientia, picturas illi referentes amplectitur: ceterum ubi iam ipsius sponsi data est copia, præ huius amore negligit illa prius adamata. At Iudei primum ægrè diuellantur à consuetis, uelut si puer assuetus lacti iam grandis mammam inclamet, cibum solidum fastidians. Itaque propemodum ui depulsi sunt ab illis uel figuris, uel umbris, uel temporarijs solatijs, quod se iam totos conuertant in eum, quem lex illa promiserat & adumbrarat. L. A. Quis expectaret tantum Theologiarum à salsamentario? L. A. Soleo pisculentum comitatum suppeditare nostræ ciuitatis Dominicano collegio: itaq; fit, ut illi frequenter prandeant apud me, ego non nunquam apud illos. Ex eorum conflictationibus hæc decerpfi. L. A. Næ tu dignus es, qui ex salsamentario fias piscium recentium uenditor. Verum illud expediat si Iudeus esses, neque mihi satis liquet an sis, & immineret ex fame certum uitæ periculum, uesceris carne suilla, an mortem præoptares? A. Quid facturus essem, scio: quid mihi faciendum esset, nondum intelligo. L. A. Deus utriusq; uetuit, non occides, & non uesceris carne suilla. In tali casu utrum præceptum utri par est cedere? A. Primum non constat, an hoc ani-

G 5 mo Deus

mo Deus uetuerit uesci suilla, ut mortem uellet oppeti
potius, quam esu uitæ consuli. Nam ipse dominus ex/
cusat Dauid, qui contra legis præceptum comederat
sacros panes. Et in exilio Babylonico multa non obser/
uata sunt à Iudæis quæ lex præscripserat. Proinde cen/
serem eam legem, quam ipse quoque natura tulit, eoque
perpetua est & inuiolabilis, debere potiozem haberi
ea, quæ neque semper fuit, et post erat abroganda. L. A.
Quir igitur laudati sunt fratres Macchabæi, qui ma/
luerunt duris cruciatibus exanimari, quam carnem
gustare suis? S. A. Opinor, quoniam hic esus à rege præ/
scriptus complectebatur totius patriæ legis abnegat/
tionem, quemadmodum circumcisio, quam Iudæi genti/
bus obtrudere conabantur, cõtinebat totius legis pro/
fessionem, non aliter quam arra data ad uniuersum
contractum præstandum obligat. L. A. Itaque si crassior
illa legis pars post exortam Euangelij lucè rectè sub/
lata est, quo consilio nunc uidemus uel eadem, uel his
grauiora reuocari, præsertim quum dominus iugum
suum appellet suauem, & Petrus in actis apostolorum,
Iudeorum legem appellet duram, quam nec ipsi ferre
potuerint, nec patres ipsorum? Sublata est circumcisio,
sed successit baptismus, durior prope dixerim condi/
tione. illa differebatur in octauum diem, & si quis in/
terim casus intercepisset puerum, uotum circumcisio/
nis pro circumcissione imputabatur: nos pueros iux/
tum à latebris uteri materni egressos, in frigidam
aquam

aquam, quæque diu in alueo saxeo constitit, non enim
dicam computruit, totos immergimus: et si uel prima
die, atque adeo in ipso partus ostio perierit, nulla pa/
rentum aut amicorum culpa, deditur miser eternæ dam/
nationi. S. A. L. Sic aiunt. L. A. N. Sublatum est sabbatum,
imò non sublatum est, sed translatum in diem domini/
cum. Quid refert? Paucorum dierum ieiunia indixit
lex Mosaica, nos illis quantum addidimus numerum?
In delectu ciborum quanto liberiores Iudæi nobis, qui/
bus licebat uel totum annum uesci, ouibus, capris, per/
dicibus & hœdis? Illis nullum uestis genus erat inter/
dictum, præter eam quæ esset lana linoque cõtexta. Nunc
præter tot uestium præscriptas & interdictas formas
& colores, accessit capitis rasura, eaque uaria: ne com/
memorem interim confessionis onus, & constitutio/
num humanarum sarcinas, decimationes non simpli/
ces, astrictum arctioribus uinculis matrimonium, no/
uas affinitatis leges, aliæque permulta, quæ faciunt, ut
hac parte non paulò commodior uideatur fuisse Iu/
dæorum, quam nostra conditio. S. A. Erras tota uia La/
nio: Christi iugum non æstimatur ad istam regulam,
quam imaginariis. Pluribus astringitur Christianus,
& astringitur ad difficiliora, denique ad poenam
grauiorem: sed his adiuncta copiosior uis fidei &
charitatis facit ea suauia, quæ natura sunt grauissima.
L. A. N. Atqui quum olim spiritus specie linguarum
ignearum e cœlo delapsus, copiosissimo dono fidei et
charitatis

charitatis locupletarēt credentium pectora, quorū detractum est legis onus, uelut imbecillibus ac sub ini-
qua sarcina periclitantibus? Quorū Petrus iam afflu-
tus spiritu uocat onus intolerabile? SA. Detractum est
ex parte, ne iudaismus, ut cōperat, obrueret Euan-
gelij gloriam, & ne legis odio gentes alienarentur à
Christo, inter quas erant infirmi plurimi, quibus in-
stabat duplex periculum: alterum ne crederent, sine
legis obseruatione neminem posse salutē consequi; al-
terū, ne potius haberent in paganismo manere, quā
Mosaicę legis iugum accipere. Horū imbecilles ani-
mos oportebat uelut esca quadam libertatis allicere.
Rursus quō mederentur illis, qui negabant ex Euan-
gelij professione salutis esse spem citra legis obserua-
tionem, circumcisionem, sabbatismos, delectus ciborū,
aliq; id genus aut prorsus sustulerunt, aut in aliud
uerterunt. Porro quōd Petrus negat se legis onus
portare potuisse, nō est referendum ad eam personā,
quam tum gerebat, quā illi iā nihil esset intolerabile,
sed ad crassos & infirmos iudeos, qui non sine tadio
arodebant hordei tunicam, nondum gustata spiritus
medulla. LA. Satis tu quidē crasse differis. Atqui mihi
uidetur & hodie non minus esse caussarum, quorū ob-
seruationes istę carnales hactenus tolli debeant, ut ar-
bitrarie sint, nō obligatorie. SA. Qui sic? LA. Nuper
in linteo quodam amplissimo uidi totum orbem depi-
ctum. Illic didici quanta esset mundi portio Christi
religi-

Hordei tuni-
cā. Alludit ad
allegoriam pa-
rabolę de igne
que panibus
hordeaceis.

religionem purē sincereq; proficiens: nimirū Europę
particula uergens ad Occidentem, rursus altera uer-
gens ad Septentrionem, tertia tendens, sed procul, ad
Meridiem: ad Orientem uergentis quartę postrema
uidebatur Polonia. Reliquus orbis aut Barbaros ha-
bet, non ita multum à brutis animantibus differentes,
aut schismaticos, aut hereticos, aut utruq; s. A. At
non uidisti totum illud litus Austrinum, & sparsas
insulas Christianis insignibus notatas? L. A. Vidi, didi-
ciq; illinc auctas prędas; Christianismū inductum
non audiui. Quum igitur tam ampla sit messis, uide-
tur hoc esse consultissimum ad religionem Christia-
nam propagandam, quemadmodum apostoli sustule-
runt onus legis Mosaicę, ne gentes resilerent: ita nūc
ad illiciendos etiam imbecilles, tolli quarundam rerū
obligationes, sine quibus initio seruatus est orbis, &
nūc seruari posset, modō adsit fides et charitas Euan-
gelica. Rursus audio uideoq; plurimos esse, qui in lo-
cis, uestibus, cibis, ieiunijs, gestulationibus, cantibus,
summam pietatis constituunt, et ex his proximū
iudicant, contra pręceptum Euangelicum. Vnde fit
ut quum omnia referantur ad fidem & charitatē, ha-
rum rerum superstitione extingatur utrūq;. Procul
enim abest à fide Euangelica, qui fidei huiusmodi fa-
ctis: et procul abest à charitate Christiana, qui ob po-
tum aut cibum, quo rectē quis uti potest, exasperat
fratrem, pro cuius libertate mortuus est Christus.

Quam

Quam amarulentas contentiones uidemus inter Chri-
stianos, quam inimicas calumnias ex ueste aliter ciui-
eta tincta ue, ex cibo quem porrigunt aquae, & quem
porrigunt pascae: Hoc malum si ad paucos serpsisset,
contemni poterat. Nunc uidemus uniuersum orbem ob
hac disidijs exitiis concuti. Hæc & huiusmodi
si tollerentur, & nos maiori concordia uiueremus, ne-
glectis ceremonijs, ad ea tantum contendentes quæ do-
cuit Christus, & reliquæ nationes citius amplecteren-
tur religionem cum libertate coniunctam. S. A. L. Extra
ecclesiæ domum non est salus. L. A. Fateor. S. A. Extra ec-
clesiam est, quisquis non agnoscit pontificem Roma-
num. L. A. Non reclamo. S. A. Sed hunc non agnoscit, qui
illijs præscripta negligit. L. A. Atq; ideo spero futurum,
ut hic pontifex nomine Clemens, animo pietateq; cle-
mentissimus, quod magis omnes nationes ad Ecclesiæ
sodalitatem alliciat, omnia mitiget, quæ hæcenus uisa
sunt aliquot populos à Romanæ sedis sedere aliena-
re, potiusq; habeat Euangelij lucrum, quam suum in
omnibus ius persequi. Audio quotidie ueteres queri-
monias de annatis, de condonationibus, de dispensatio-
nibus, deq; reliquis exactionibus, de grauatis eccle-
sijs: sed arbitror hunc ita moderaturum omnia, ut post
hac impudens sit, qui pergat queri. S. A. Utinam idem
facerent omnes monarchæ. Nihil addubito, quin res
Christiana nunc in arctum collecta felicissime sit pro-
ferenda, si gentes barbaræ senserint se uocari non ad ser-
uitutem

uitutem humanam, sed ad libertatem Euangelicam:
nec ad rapinam expeti, sed ad felicitatis & sanctimo-
niæ consortium. Vbi coaluerint, & in nobis mores ue-
rè Christianos cōpererint, ultro plus offerent, quam
ab eis ulla uis queat extorquere. L. A. Id breui futurum
auguror, si pestilens Ate, quæ duos potentissimos or-
bis monarchas funesto bello cōmisit, abierit & nōgæ-
nēs. S. A. L. Atque ego demiror iandudum non esse fa-
ctum, quum Francisco nihil fingi possit humanius, &
Carolo Cesari arbitror à præceptoribus instillatum,
ut quo per fortunam plus accesserit imperij finibus,
hoc ipse plus addat clementiæ benignitatiq;. Ad hæc,
habere solet & atas ea peculiarem facilitatis ac man-
suetudinis dotem. L. A. Nihil est quod in utroq; deside-
res. S. A. Quid igitur remoratur publicum orbis uo-
tum? L. A. Adhuc iureconsulti de finibus ambigunt, &
seis comædiarū tumultus semper desinere in nuptias:
itidem principes suas finiunt tragœdias. Sed in co-
mædijs subito cōeunt nuptiæ, hic inter magnos ma-
gnis moliminibus res agitur. Et præstat aliquanto se-
rius obduci cicatricem, quam mox iterū ulcus erūpe-
re. S. A. An credis istas nuptias esse firma concordiæ
uincula? L. A. Vellem quidē, sed ex his uideo ferè nasci
maximam bellorum partem, & si quod bellū ortū fue-
rit, dum affinis adest affini, latius se spergit incendiū,
& difficilius componitur. S. A. Fateor, & agnosco ue-
risimū esse quod dicis. L. A. Sed æquū ne tibi uideatur,

Ate, dea Ho-
merica, q̄ dis-
sidia ferit iue-
Deos et homi-
nes. Litæ tar-
de, Ate uelox
& nōgæ-
nēs,
ip est, in malā
rem.

ut ob iureconsultorum rixas & contractuum moras
totus orbis tantum perpetiatur mali? Nunc enim ni-
hil usquam tutum est, & pessimis licet plurimū, dum
neq; bellum est, neq; pax. SA. De principum consilijs
non est meum dicere. Verū si quis me faciat Cæsar-
rem, scio quid sim facturus. LA. Eia, facimus te Cæ-
sarem, simulq; Romanum pontificem si libet. Quid
facis? SA. Fac me potius Cæsarem, & regem Gallie.
LA. Age, esto utrumq;. SA. Protinus concepto pacis
uoto edicerem per uniuersam ditionem meam indu-
cias, dimissis copijs, denunciāns poenā capitis, si quis
uel gallinam alterius attigerit. Ita pacatis rebus meo
commodo: uel, ut melius dicam, publico, transigerem
de ditionis finibus, aut de coniugij conditionibus. LA.
Habes ne firmiora foederis uincula, quā matrimo-
nium? BA. Arbitror. LA. Imperti. SA. Si Cæsar esse, sic
absq; mora transgessim cum rege Gallorū: Frater,
malus quispiam genius bellum hoc inter nos excita-
uit, neq; tamen inter nos certamen fuit de capite, sed
de ditione. Tu quod in te fuit fortem ac strenuū bella-
torē præsististi. Fortuna mihi fauit, teq; ex rege fecit
captiuū. Quod accidit tibi, mihi potuit accidere, &
tua calamitas omnes nos admonet humane conditio-
nis. Experti sumus q̄ hoc certaminis genus utriq; sit
incommodū. Age diuerso genere inter nos consuetu-
mur. Dono tibi uitā, dono libertatē, pro hoste recipio
te in amicu. Sit omnū præteritorū malorum obliuio,
redi

redi ad tuos gratis ac liber, habe tibi tua, esto bonus
uicinus, & posthac geratur unum hoc certamē inter
nos, uter alterum fide, officijs, ac beneuolentia uincat:
neq; certemus uer altero latius regnet, sed uter san-
ctius administret suam ditionē. In priori consuetu for-
tunati laudem tuli, hic qui uicerit, longe splendidius
auferet decus. Mihi quidem hæc clementiæ fama plus
adferet ueræ laudis, quā si uniuersam Galliam meæ
ditioni adiunxissem. Et tibi gratitudinis opinio plus
decoris conciliabit, quā si me tota Italia depulisses.
Noli inuidere mihi laudem quam affecto, ego uicissim
tuæ sic fauebo, ut huic amico libenter sis debiturus.
LA. Profecto sic possit astringi Gallia, imò totus or-
bis. Etenim si conditionibus iniquis huiusmodi hoc obdu-
catur uerius quā sanetur, uereor ne mox per occa-
sionē rupta cicatrice pus uetus erumpat maiore cum
malo. SA. Quā magnificā, quāq; plausibilem glo-
riam hæc humanitas per uniuersum orbē pararet. Ca-
rolo? Quæ natio se non lubens tam humano, tamq; cle-
menti principi submitteret? LA. Egisti Cæsarem sat fe-
liciter, nunc age Pontificem. SA. Perlongum sit singu-
la persequi, dicam compendio. Sic agerem, ut uniuersus
orbis intelligeret esse principem ecclesiæ, qui nihil
aliud sitiret quā Christi gloriam, & salutem om-
nium mortalium. Ea res uerē mederetur inuidiæ pon-
tificij nominis, & solidam ac perennem pararet glo-
riam. Sed interim ab asino, quod aiunt, delapsi, mul-
tum

Ab asino. f. a
proposito di-
gressi. Vide
Chiliades.

tum aberrauimus ab instituto. L. A. Ego te mox redue-
cam in uia. Ais igitur obligare pontificum leges om-
nes qui sunt in ecclesia? s. A. Aio. L. A. Ad poenam ge-
hennae? s. A. Aium. L. A. Etiam episcoporum? s. A. Sic at-
bitror in sua cuiusq; ditione. L. A. Etiam abbatum? s. A.
Hæco: nam hi certis conditionibus accipiunt admini-
strationem, nec possunt suos grauare constitutionibus
nisi ex autoritate totius ordinis. L. A. Quid si episco-
pus iisdem conditionibus accipiat suam functionem?
s. A. Addubito. L. A. Quod episcopus constituit, ponti-
fex potest rescindere? s. A. Opinor. L. A. Quod pontifex
decreuit, nemo potest abrogare? s. A. Nemo. L. A. Unde
igitur audimus rescissas pontificum sententias, hoc ti-
tulo, quod parum recte fuerint edocti, & priorum con-
stitutiones à posterioribus antiquatas, quod à pietate
delirarent? s. A. Ista subreptitia sunt ac temporaria. Nā
& in pontificem, ut hominem, cadit ignorantia perso-
næ facti ue. Ceterum quod ex auctoritate concilij uni-
uersalis proficiscitur, cœlestē oraculum est, & pon-
tus habet par Euangelij, aut certe proximum. L. A.
Licet ne de Euangelij dubitare? s. A. Bona uerba, ne
de concilij quidem rite in spiritu sancto congregatis,
peractis, editis & receptis. L. A. N. Quid si quis dubi-
tet, an hæc competant in concilium quod obijcitur,
quæadmodū audio Basiliense conciliū à nonnullis reij-
ci, nec omnibus probari Constantiense: loquor de his
qui nunc habentur orthodoxi, ne quid dicam de pro-
ximo

Antiquatas, i.
abrogatas.

ximo cōcilio Lateranensi. s. A. Dubitent qui uelint suo
periculo, ego nolo dubitare. L. A. Petrus igitur habuit
autoritatem condendi nouas leges? s. A. Habuit. L. A. N.
Habuit & Paulus cum ceteris apostolis? s. A. Habue-
runt in suis quisq; ecclesijs, à Petro seu Christo com-
missis. L. A. Et Petri successoribus par est potestas cum
ipso Petro? s. A. Quid nē? L. A. Tantundem igitur hono-
ris debetur rescripto Romani pontificis, quantum epi-
stolis Petri: & tantundem constitutionibus episcopo-
rum, quantum epistolis Pauli? s. A. Equidem arbitror
etiam amplius deberi, si præcipiant, & legem ferant
cum autoritate. L. A. Sed sās ne est dubitare, an Petrus
& Paulus scripserint afflatu diuini spiritus? s. A. Imò
hæreticus sit qui dubitet. L. A. Idem censes de rescriptis
& constitutionibus pontificum & episcoporum? s. A.
De pontifice censeo, de episcopis ambigo, nisi quod
pium est de nullo perperam suspicari, ni res ipsa pa-
lām clamitet. L. A. Quir spiritus citius patitur errare
episcopum, quàm pontificem? s. A. Quia grauius est à
capite periculum. L. A. Si tantum ualent præsulum con-
stitutiones, quid sibi uult quod dominus in Deutro-
nio tam rigide comminatur, ne quis quid addat, aut
adimat legi? s. A. L. Non addit legi qui latius explicat,
quod latebat, qui ea suggerit quæ spectant ad legis
obseruationem: neq; detrahit qui pro uiribus audien-
tium legem dispensat, alia promens, alia celans pro-
ratione temporis. L. A. Num obligabant Phariseorum

ac scribarum constitutiones? s. A. Non arbitror. L. A. N. Quir ita? s. A. Quia docendi habebant auctoritatem, non condendi leges. L. A. Vtra potestas uidetur amplior, condendi leges humanas, an interpretandi diuinas? s. A. Condendi humanas. L. A. Mihi secus uidetur. Etenim cui ius est interpretandi, huius sententia potius habet legis diuinæ. s. A. Non satis assequor quod dicis. L. A. Dicam explanatius. Lex diuina iubet subuenire parenti, Phariseus interpretatur hoc esse datum patri, quod missum est in carbonem, eò quòd Deus pater sit omnium. Nōne huic interpretationi cedit lex diuina? s. A. Ista quidem falsa interpretatio est. L. A. Sed posteaquam illis semel tradita est interpretandi auctoritas, unde mihi constabit, cuius sit uera interpretatio maxime si ipsi inter se dissentiant? s. A. Si minus satis fecit tibi sensus communis, sequere presulum auctoritatem, id tutissimum est. L. A. Ergo Phariseorum et Scribarum auctoritas deuoluta est ad Theologos & conuentionatores? s. A. Est. L. A. Sed nullos audio frequentius inculcantes, Audite, ego dico uobis, quàm eos qui nūquam uersati sunt in palestris Theologicis. s. A. Audies omnes candide, sed cum iudicio, modo ne simpliciter insaniant. Tum enim oportet populum cum sibi lo surgere, quò suam agnoscant dementiam. Ceterum quibus cōtingit titulus doctoris, his oportet fidere. L. A. Verū in his quoq; comperio nonnullos multo rudiores ac stultiore illis, qui prorsus sunt illiterati, & inter

ter doctissimos mirā uideo controuersiam. s. A. Elige quæ sunt optima, inexplicata alijs relinquito, ea semper amplectens, quæ procerū et multitudinis consensus approbauit. L. A. Scio isthuc esse tutius. Sunt igitur & constitutiones iniquæ, quemadmodū sunt interpretationes falsæ? s. A. An sint, alij uiderint, arbitror esse posse. L. A. Annas & Caiphas habebant potestatem condendi leges? s. A. Habebant. L. A. Num horum quauis de re constitutiones obligabant ad poenam gehennæ? s. A. Nescio. L. A. Puta Annam constituisse, ne quis reuersus à foro sumeret cibum, nisi loto corpore: qui illotus caperet cibum, num crimen gehennæ dignū admitteret? s. A. Non arbitror, nisi contemptus publicæ potestatis crimen exacerbaret. L. A. An omnia præcepta Dei obligant ad poenam gehennæ? s. A. Nō opinor. Nam Deus prohibuit omne peccatum quamlibet ueniale, si Theologis habenda fides. L. A. Fortassis & ueniale pertraheret in gehennam, nisi Deus sua misericordia subleuaret imbecillitatem nostram. s. A. Nō est absurdū dictū, affirmare non ausim. L. A. Quā Israhelites exularet in Babylone, præter alia plurima quæ lex præscripsit, in multis fuit omissa circūcisio. An omnes hi perierunt? s. A. Deus nouit. L. A. Si Iudeus clam fame periclitās uesceretur carne suilla, cōmitteret ne crimen? s. A. Mea quidē sententia, necessitas excusaret factum, quandoquidem ore domini defensus est Dauid quòd contra legis præceptū comederit panes sacros, H 3 quos

quos appellat propositionis: nec solum comedit ipse, sed et fuge comites prophanos ipsae pauit. LA. Si quae ea necessitas constringeret, ut aut pereundum sit fame, aut furtum committendum, utrum eligeret, mortem an furtum? SA. Forsitan in eo casu furtum, furtum non esset. LA. Hem, quid audio, ouum non est ouum? SA. Praesertim si caperet animo reddendi, placandi; do minum, quum primum liceret. LA. Quid si pereundum esset homini, nisi falsum testimonium ferat aduersus proximum, utrum eligendum? SA. Mors. LA. Quid si commissio adulterio possit seruare uitam? SA. Potior erit mors. LA. Quid si simplici stupro possis effugere mortem? SA. Moriendum potius, ut aiunt. LA. Quare hic ouum non desinit esse ouum, praesertim si nulla fiat uis aut iniuria? SA. Fit iniuria corpori puelle. LA. Quid si periurio? SA. Moriendum. LA. Quid si simplici nulli; noxio mendacio? SA. Docent praepotandam mortem. At ego crediderim graui necessitate, aut ingenti proposita utilitate mendacium huiusmodi aut nullum esse crimen, aut leuissimum, nisi quod aperta fenestra, periculum est ne discamus & perniciosus mendacis assuescere. Finge incidisse casum, ut innoxio mendacio possit seruare & corpora, & animas totius patriae suae, utrum eligeret uir pius, fugiet mendacium? LA. Quid alij sint facturi nescio, ego uel quindecim Homerica mendacia non uerear dicere, moxque labeculam illam abstergerem aqua sacra. SA. L. Idem ego facerem.

cerem. LA. Igitur non quicquid Deus praecipit aut interdicit, obligat ad poenam gehennae. SA. L. Non uidetur. LA. Modus igitur obligationis non est ab auctore legis tantum, sed ex materia. Quaedam enim cedunt necessitati, quaedam non cedunt. SA. Sic uidetur. LA. Quid si sacerdos periclitetur de uita, seruandus si ducat uxorem, utrum eligeret? SA. Mortem. LA. Quum diuina lex cedat necessitati, quare haec lex humana Terminum agit, nulli dignans concedere? SA. Non lex obstat, sed uotum. LA. Quid si quis uouisset uisere Hierosolimam, nec id posset nisi certo uiae dispendio, non ibit, an morietur? SA. Morietur, ni uoti relaxationem impetrarit a pontifice Romano. LA. Quare alterum uotum relaxatur, alterum minime? SA. Quia alterum solenne, alterum priuatum. LA. Quid est solenne? SA. Quod solet fieri. LA. An non igitur solenne & alterum quod quotidianum sit? SA. Fit, sed priuatim. LA. Proinde monachus si priuatim apud abbatem profiteretur, non esset uotum solenne? SA. Nugaris. Ideo facilius relaxatur uotum priuatum, quia minore offendiculo soluitur, & is qui facit, hoc animo facit, ut si commodum sit, mutet sententiam. LA. Hoc igitur animo uouent, qui priuatim profitentur perpetuam castimoniam? SA. Deberent. LA. Perpetuum igitur & non perpetuum? Quid si Carthusianum monachum hic constringat casus, ut aut uescendum sit carnibus aut moriendum, utrum eligeret? LA. Docent

Terminum agit. Fabula de Termino Deo, qui nec Ioui uoluit concedere, notissima est.

medici nullas esse carnes tam efficaces, quin idem efficiat aurum potabile & gemmæ. L A. Vtrum igitur conducibilius, gemmis et auro succurrere periclitanti, an earum rerum pretio multos de uita periclitantes seruare, & ægroto dare pullum gallinaceum? SA. Hæreo. L A. Atqui piscium aut carniū esus non est ex eorū numero, quæ uocant substantialia. SA. Carthusia nos suo iudici relinquamus. L A. Dicamus in genere. Diligenter, frequenter, multisq; uerbis inculcatur in lege Mosi sabbatismus. SA. Verum. L A. Vtrum igitur succurram urbi periclitanti uiolato sabbato, an non? SA. At interim me uis esse iudeum? L A. Volo, & quidem recutitum. SA. Istum nodum secuit ipse dominus. Sabbatum enim hominis causa est institutum, non contrā. L A. Ista lex igitur ualebit in omnibus humanis constitutionibus? SA. Valebit, nisi quid obstet. L A. Quid si conditor legis non hoc animo ferat legē, ut quenquam obliget ad pœnam gehennæ, imò ne ad reatum quidem ullum, sed constitutionem nihilo plus uelit habere ponderis, quàm exhortationem? SA. O bone, non est in manu conditoris, quantum obliget lex. Vtus est sua potestate ferendo legem, ceterum ad quid obliget, aut non obliget, id Deo in manu est. L A. Quur igitur audimus quotidie parochos nostros è suggesto clamantes, cras ieiunandum sub pœna damnationis æternæ, si nobis non constat, quomodo lex obliget humana? SA. Id faciunt, quo magis terreat contumaces: nam ad hos arbitror

bitror ea uerba pertinere. L A. Sed interim an contumaces talibus dictis territè, nescio: certe infirmos uel in scrupum, uel in periculum conijciunt. SA. Difficile est utrisque consulere. L A. Eadem autem est uis consuetudinis & legis? SA. Aliquando maior est consuetudinis. L A. Proinde tametsi non adest animus consuetudinem inducentibus iniijciendi laqueum cuiquam, tamen obligat uolentes nolentes? SA. Arbitror. L A. Onus imponere potest, tollere non potest? SA. Admodum. L A. Iam itaq; uides, opinor, quantum sit periculi, nouas leges ab hominibus ferri, si nulla necessitas urgeat, aut nulla magna inuitet utilitas. SA. Fateor. L A. Dominus quum ait, Nolite omnino iurare, num quemuis iurantem obnoxium facit gehennæ? SA. Non arbitror, consilium est enim, non præceptum. L A. Ad istud unde mihi liquet, quum uix aliud accuratius aut seuerius inter dixerit, quàm ne iuremus? SA. Disces à doctoribus. L A. Et Paulus quum dat consilium, non obligat ad gehennam? SA. Nequaquā. L A. Quur ita? SA. Quia non uult iniijcere laqueum infirmis. L A. Est igitur in manu conditis legem obstringere ad gehennam, aut non obstringere. Et sanctum est cauere, ne quibuslibet constitutionibus illaquemus imbecilles. SA. Est. L A. Et si Paulus hic cautionem adhibuit, multo magis sacerdotibus adhibenda, de quibus incertum, quo spiritu agantur. SA. Fateor. L A. Atqui paulò antè negabas, esse in manu conditoris quatenus abstringeret lex. SA. iam

consilium est, nō lex. L A. Nihil est facilius, quā com-
mutare uocabulum. Noli furari, praeceptum est? s A.
Est. L A. Noli omnino resistere malo? s A. Cōsilium est.
L A. At hoc posterius magis habet speciem praecepti,
quā illud prius. Saltem hoc est episcopis in manu,
utrum uelint esse praeceptum, quod instituunt, an con-
silium? s A. Est. L A. At istud paulō antē fortiter nega-
bas. Etenim qui non uult suam constitutionem quen-
quam ad ullum crimen astringere, nimirum uult eam
esse consilium, non praeceptum. s A. Verum, sed non
expedit hoc scire uulgi, ne protinus clamitent esse
consilium, quod seruare non libet. L A. At quid inte-
rim facies tot infirmis conscientijs tam misere confu-
sis tuo silentio? Verum agē, dic mihi nullis ne notis do-
cti deprehendere possunt, utrum consilij uim habeat
constitutio an praecepti? s A. Possunt, sicut audiui. L A.
Non licet scire mysterium? s A. Licet, nisi uelis effuti-
re. L A. Ah pisces dixeris. s A. Quum nihil audis, nisi
hortamur, ordinamus, mādamus, concilium est: quum
audis, iubemus, destrictē praecepimus, praesertim si ac-
cedant minae excommunicationis, praeceptum est. L A.
Quid si debeam pistori meo, quumq; soluendo non
sim, fugere malim quā conijci in carcerem, num pee-
co criminaliter? s A. L. Non arbitror, nisi desit soluendi
uoluntas. L A. Quis igitur excommunicor? s A. Istud
fulmen terreat improbos, non adurit innocentes. Scis
enim apud priscos Romanos fuisse leges diras ac mi-
naces

Pisces dixeris.
Pisces mutos
esse declarat
proverbium.

naces, sed in hoc ipsum tantummodo latas, qualis illa
fertur ē duodecim tabulis, de dissecando corpore de/
bitoris, cuius ideo nullum extat exemplum, quod non
in usum, sed ad terrorem esset prodita. Iam ut fulmen
non agit in ceram aut linum, sed in aë: ita tales excom-
municationes non agunt in miseros, sed in contuma-
ces. Et tamen ut ingenuē dicam, in huiusmodi friuolis
adhibere fulmen à Christo traditum, propemodū esse
uidetur, quod ueteres dicebant, in lente unguentum.
L A. Num idē ius patrifamilias in sua domo, quod epi-
scopo in sua diocesi? s A. Arbitror proportionē. L A.
Et huius praescripta similiter obligant? s A. L. Quid nō?
L A. Edico, ne quis uescatur capis. Quomodo pericli-
tatur apud Deum qui non paruērit? s A. L. Ipse uidērit.
L A. Posthac non dicam meis, praecipio, sed admono.
s A. L. Sapiēs. L A. N. Verum perspicio uicinum meum
proximum esse periculo, et arreptum clam admono,
ut sese subducatur ab ebriosorum & aleatorum commer-
cio: ille monitorem aspernatus, perditius incipit uiuere
quā antea, num hic illum obstringit admonitio? s A.
Videtur. L A. N. Igitur neque consulendo, neque exhor-
tando fugimus laqueum. s A. L. Imō non adfert laque-
um admonitio, sed admonitionis argumentum. Etenim
si frater admonitus, ut crepidis uteretur, negligeret,
nullo crimine teneretur. L A. N. Non hic percontabor,
quantum obligent praescripta medicorum. Votum
obstringit ad poenam gehennae? s A. L. Maxime. L A. N.
Omne?

De dissecando
corpore. Vi-
de Aul. Gell.
de poena talio-
nis.

Omne? SA. Omnisimum, modo sit licitum, legitimum, ac liberum. LA. Quid appellas liberum? SA. Quod nulla extorsit necessitas. LAN. Quid est necessitas? A. Est metus cadens in constantem uirum. LAN. Etiam dum ferient ruina? SA. Istum Stoicum mihi ostende, & respondebo. LAN. Sed extra iocum, num famis aut infamiae metus cadit in constantem uirum? SA. Quid nē? LA. Si filia nondum emancipata clam nubat in seipsi parentibus nec passurus si sciant, legitimum erit uotum? SA. Erit. LAN. An sit nescio, certe si qua sunt, hoc est unum ex illorum numero, quae licet uera sint, tamen ob scandalum imbecillius silenda sunt. Quid si uirgo quae ex autoritate parentum contraxit matrimonium cum sponso, clam et inuitis parentibus, uoto semet addicat collegio sanctae Clarae, erit ne licitum & legitimum? SA. Si fuerit solenne. LA. Num solenne est, quod in agro sit, in obscuro monasterio? SA. Sic habetur. LAN. Si eadem domi paucis testibus uoto profiteatur perpetuam corporis integritatem, non erit legitimum? SA. Non. LA. Quam ob rem? SA. Quia sanctius uotum obstat. LA. Eadem puella si uendat agellum, ualebit contractus? SA. Non opinor. LA. Et ualebit, si seipsam dederit in potestatem alienam? SA. Si se Deo dicauerit. LA. An non & uotum prius tum dicat hominem Deo? Et qui suscipit sanctum coniugij sacramentum nonne se dicat Deo? Et quos Deus iungit.

iungit, dicant se diabolo? De solis coniugibus dixit dominus, Quos Deus iunxit, homo ne separet. Ad haec quum adolescens uix dum pubescens, aut puella simplex, minis parentum, seuitia tutorum, improbis instinctibus monachorum, blanditijs & odijs protrudatur in monasterium, num liberum est uotum? SA. Si sint doli capaces. LA. Ea etas maxime capax est doli, ut cui facillime possis imponere. Quid si proponā in animo, diebus Veneris abstinere à uino, perinde obstringit propositum ut uotum? SA. Non arbitror. LA. Quid igitur interest inter certum propositum, & uotum tanta cogitatione conceptum? SA. Animus obligandi. LA. Negabas antè, hic ualere animum. Propono si queam, & uoueo siue queam, siue non queam? SA. Habes. LA. Habeo nebulas in pariete depictas, hoc est, nihil. Est igitur & in proposito dispicienda materia ratio? SA. Opinor. LA. Et ut illic à legis, ita hic à uoti nomine cauendum? SA. Recte. LA. Si Romanus pontifex statueret, ne quis iugat matrimonium intra septimum propinquitatis gradum, admitteret crimen, qui duceret cognatam gradu sexto? SA. Opinor, certè periclitaretur. LA. Quid si episcopus suis ediceret, ne quis haberet rem cum uxore, nisi die lune, iouis et sabbati, committeret crimen, qui clam alijs diebus uteretur uxore? SA. Arbitror. LA. Quid si ediceret, ne quis bulbis uesceretur? SA. Quid isthuc ad pietatem? LA. Quia bulbi prouocant libidinem. Quod de bulbis dico, idem dictum

Doli capaces
ita loquuntur
reconuult. Al
ter ex ambi
guo locatur,
quasi doli ca
pax qui dolo
est idoneus.

Bulbis Ge
nus est capis.
Et bulbus &
eruca prouo
cat ueneremur
unde Ouidius
falaces uocat
crucas.

dictum puta de crucis. S A L. Hærc. L A N. Quid hæres unde est humanis legibus obligandi uis? S A L. Ex dictis Pauli, Obedite præpositis uestris. L A N. Hinc igitur obligat omneis episcoporum ac magistratum constitutio? S A L. Modo sit æqua, iusta, & legitime lata. L A N. Sed istius rei quis erit iudex? S A L. Ipse qui condidit. Nam eius est interpretari, cuius est condere legem. L A N. Ergo citra delectum est obediendum, quibuslibet constitutionibus? S A L. Opinor. L A N. Quid si præpositus stultus & impius ferat legem impiam & iniquam, ipsius iudicio standum erit, & populus, cui nullum est iudicandi ius, obtemperabit? S A. Quorum attinet ea somnare, quæ non fiunt? L A N. Qui subuenit parenti, non subuenturus nisi lex cogeret, num implcuit legem? S A L. Non arbitror? L A N. Qui sic? S A. Primum non satisfacit animo eius, qui condidit legem, deinde uoluntati impiæ addit hipocrisin. L A. Qui ieiunat, non ieiunaturus nisi præciperet ecclesia, num satisfacit legi? S A. Mutas et autorem legis, et materiam. L A. Confer igitur Iudeum sic ieiunantem diebus præscriptis, ut ni lex huc adigat, non sit ieiunaturus, cum Christiano seruante ieiunium ab hominibus indictum, haudquaquam seruaturus si legem tollas: aut si maior Iudeum abstinenter a carne suilla, & Christianum abstinenter a carnibus & lactarijs die Veneris. S A. Infirmi non nihil reluctanti legi puto paratam esse ueniam, certo proposito legem auersanti & obmur-

muranti

muranti non item. L A. Atqui fateris leges diuinas non semper obligare ad poenam gehennæ. S A. Quid ni faterar? L A. Nec audes fateri esse legem humanam, quæ non obligat ad eandem poenam, sed hominē relinquit in ancipiti? Videris igitur aliquando plus tribuere legibus hominum quàm Dei. Mendacium & obrectatio suapte natura sunt mala, & à Deo prohibita, & tamen fateris esse aliquod mendacij & obrectationis genus, quod non obliget ad poenam gehennæ, nec audes eum qui quomodocunque uestitur carnibus in die Veneris, liberare à poena gehennæ. S A. Non est meum quenquam absolvere aut damnare. L A N. Si diuine leges & humane pariter obstringunt, quid igitur inter est inter has & illas? S A. Nimirum quòd qui uiolat legem humanam, immediatè peccat aduersus hominem (si mihi concedis scholasticorum flosculis uti) mediatè aduersus Deum: qui uiolat legem diuinam, contrà. L A. Quid refert, utrum prius miscueris acetum, an absinthium, quum mihi utrumque sit ebibendum? Aut quid refert, utrum lapis à me uulnerato percussus feriat amicum, an ordine uerso? S A. Hoc didici. L A. Et si ex materia circumstantijsq; sumitur obligandi modus in utrisque legibus, quid interest inter auctoritatem Dei & hominum? S A L. Impia percontatio. L A N. Attamen multi credunt plurimum interesse. Deus tulit legem per Moysen, nec licet uiolare. Idem fert leges, per pontifices, aut certè concilium, quid interest inter

has

has & illas? Lex Mosi per hominē, leges nostræ per homines. Et uidetur minus ponderis habere quæ Deus tulit per unū Mosē, quā quæ spiritus sanctus edidit per frequens episcoporum et eruditorum consiliū. SA. De spiritu Mosi dubitare non licet. LA. Paulus in episcoporum uicem uenit. Quid igitur interest inter Pauli præcepta & cuiuslibet episcopi? SA. Quia sine controuersia Paulus scripsit afflatus spiritu. LA. Hæc scriptorum autoritas quousq; se porrigit? SA. Arbitror non ultra Apostolos, nisi quo i conciliorum est inuiolata autoritas. LA. Quare de Pauli spiritu dubitare non licet? SA. Quia obstat ecclesiæ consensus. LA. De episcopis dubitare licet? SA. De his nihil temere sufficiendum, nisi res ipsa palam clāmet quæsum, aut impietatem. LA. Quid de concilijs? SA. Non licet si fuerint ritē & per spiritum sanctum congregata peractaq;. LA. Est igitur aliquod conciliū in quod ista non competūt? SA. Esse potest. Quod nī esset, Theologi nequaquā adderent hanc exceptionem. LA. Videtur igitur & de concilijs dubitari posse. SA. Non arbitror, posteaquam fuerint Christianarū gentiū iudicio consensuq; recepta comprobataq;. LA. Posteaq; excessimus pomœria, quibus Deus uoluit circūscribi sacrosanctā illam et inuiolabilem scripturæ auctoritatem, uidetur mihi & aliud esse discrimen legū diuinarum & humanarū. SA. Quod? LA. Leges diuinæ sunt immutabiles, nisi si quæ sunt eius generis, ut signi-

Pomœria, id
est, limites
prescriptos.

ut significandi coërcendi uel gratia uideantur ad tempus datæ, quas et propheta desituras iuxta carnalem sensum prædixerunt, & apostoli iam omittendas docuerunt. Deinde, inter leges humanas existunt nonnūquam iniquæ, stultæq; & pestilentes, unde & abrogantur uel autoritate superiorum, uel consentiente neglectu populi. Tale nihil est in legibus diuinis. Rursus humana lex suapte sponte cessat, ubi cessarit causa propter quam lata est: ueluti si constitutio iuberet singulos quotannis aliquid conferre in structurā templi, templo absoluto cessat rigor legis. Ad hæc lex ab hominibus lata non est lex, nisi fuerit utentium consensu comprobata. Lex diuina nec expendi debet, nec potest abrogari. Quancūq; & Mosēs legem laturus, suffragia populi collegit, non quod hoc esset necesse, sed ut illos magis haberet obnoxios. Impudēs enim est legem contemnere, quā tuo suffragio comprobaris. Postremo quum leges hominum, quæ serē corporalia præscribunt pædagogi sint ad pietatem, cessare uidentur, ubi quis profecit ad spiritus robur, ut iam talibus cancellis non egeat, modo pro uirili uitetur scandalū infirmorum, non malitiose superstitiosorum. Velut si pater præscribat filiæ impuberi, ne bibat uinum, quod tutior sit illius uirginitas usque ad nuptias: quum adoleuerit, iamq; uiro tradita fuerit, non tenetur præcepto patris. Multæ leges habent instar pharmacorum, ea uero mutantur & cedunt pro re nata, ipsis etiam medicis

medicis approbantibus, qui si semper iisdem uterentur remedijs à ueteribus proditis, plures occiderent, quàm sanarent. s. a. Multa tu quidem congeris, quorum nonnulla placent, aliqua displicent, quaedam nō intelligo. l. a. Si lex episcopi quæstum cuidoer oleat, hoc est, statuatur ut singuli parochi bis in anno emant aureo ducato ius absoluendi à casibus, quos uocant, episcopales, quò plus extorqueat à suis, obtemperandum censes? s. a. Censeo, sed interim clamandum aduersus legem iniquam, exclusa semper seditione. Sed unde hic mihi percontator lano? Tractent fabrilis fabri. l. a. Huiusmodi quæstionibus sæpe torquemur in conuiujs, interdum diatriba feruescit ad pugnam & sanguinē. s. a. Pugnet qui uolent: ego censeo leges maiorum esse reucrenter suscipiendas, et obseruandas religiose, uelut à Deo profectas: nec esse tutum, nec esse pium, de potestate publica sinistram concipere, aut serere suspicionem. Et si quid est tyrannidis, quod tamen non cogat ad impietatem, satius est ferre, quàm seditiose reluctari. l. a. Ista quidem ratione fateor bene consultum rebus eorum, qui dignitate pollent, & tecum sentio, nec illis inuideo. Cæterum lubens audiam rationem, qua consulatur & populi uel libertati, uel commodis. s. a. Deus non destituet populum suū. l. a. Verū ubi interim illa libertas spiritus, quam apostoli promittunt ex Euangelio, quam Paulus toties inculcat clamans, Regnum Dei non est esca & potus: & quod

quod filij non simus sub pedagogo, nec amplius seruamus elemētis huius mundi, aliq; innumera: si tanto pluribus cōstitutionibus oneratur Christiani quam iudei, & si arctius obligant hominū leges, quàm plebs; à Deo tradita præcepta? s. a. Dicam lano. Nō in hoc est Christianorū libertas, ut liceat illis facere quæ uelint, liberis à constitutionibus humanis, sed quod ex feruore spiritus ad omnia præpti, lubentes & alacres ea faciunt quæ præscribuntur, nimirū filij potius quàm serui. l. a. Expedite: sed erant & sub lege Mosæ filij, & sunt sub Euangelio serui, atque adeo uereor ne maxima pars hominum, si quidem serui sunt, qui lege coacti suum officium faciunt. Quid igitur discriminis inter nouam & ueterem? s. a. Meo iudicio multū interest. Quod uetus sub inuolucris docuit, noua sub oculis posuit: quod illa sub ænigmatibus prædixit, hæc dilucidius ostendit: quod illa subobscurè promisit, hæc exhibuit maxima quidē ex parte. illa tradita erat uni genti, hæc ex æquo docet omnes salutem: illa paucis prophetis & eximjs uiris impartijt insignem illā & spiritualem gratiam, hæc omne donorum genus largiter effudit in omnium ætatum, sexuum & nationū homines, linguas, sanationes, prophetias, miracula. l. a. Vbi nunc igitur ista? s. a. Cessarunt, nō interierunt: uel quia non est opus, iam euulgata Christi doctrina: uel quia pleriq; titulo tantum Christiani, fide quæ est miraculorum architectrix caremus. l. a. n. Si propter

incredulos ac diffidentes opus est miraculis, talium nunc plena sunt omnia. S A. Est incredulitas simpliciter errans, qualis erat Iudeorum obmurmurantiū Petro, quod Cornelij familiā recepisset ad Euangelij gratiam: qualis erat gentium, quæ religionē quam à maioribus acceperant, putabant esse saluiferam, & apostolorum doctrinam esse superstitionem peregrinam: hi conspectis miraculis conuersi sunt. Nunc qui diffidunt Euangelio, tanta luce per uniuersum orbem coruscante, non simpliciter errant, sed excacati malis affectibus nolunt intelligere, ut bene agant: hos nulla miracula reducerent ad mentem meliorem. Et sanandi tempus nunc est, puniendi post futurum est. L A. Quamquam multa dixisti satis probabiliter, tamen mihi propositum est, non fidere salsamentario, sed adibo Theologum quendam eximie doctum, quicquid is de singulis pronunciauerit, cœlestis oraculi uice fuerit. S A. L. Quis iste? Pharetrius? L A. Ille simpliciter delirat & ante annos, dignus, qui concionetur deliris aniculis. S A. Bliteus? L A. An ego tam loquaci sophista credam? S A. Amphicolus? L A. Nunquam ei credam in soluentibus questionibus, cui meo malo credidi carnes meas: An ille bona fide soluat problemata, qui pessima fide nondum soluit pecuniam? S A. Lemantius? L A. N. Non utor cæcis ad indicandam uiam. S A. L. Quis igitur? L A. Si scire uis, Cephalus est, uir trium linguarum & omnis politioris literaturæ perpulchrè gnarus, tum in sacris

sacris uoluminibus et uetustis Theologis diu studio seque uersatus. S A. Dabo rectius consilium. Eas ad inferos, illic inuenies rabinum Druinum, qui tenebris bipenni dissecabit omnes tuas questionunculas. L A. N. Tu præ, quò mihi uiam appares. S A. Sed extra iocum: Est ne uerum, quod narras, datam potestatem uescendi carnibus? L A. Ludebam, ut te uererem. Et si Romani pontifex id uellet maxime, ordo salsamentariorum moueret seditionem: deinde mundus est plenus pharisaicis hominibus, qui non alia re sibi possunt iudicare sanctimoniam, nisi talibus obseruationunculis: hi nec paterentur sibi detrahi iam partem gloriæ, nec sine rent minoribus plus esse libertatis, quam ipsis fuit. Ne in lanionum quidem rem esset, permitti liberum quarumlibet rerum esum. Tum enim uariius esset euentus nostræ negotiationis, nunc certius est lucrum, & minus alexandrinæ laborum. S A. Verissima prædicas, sed eadem incommoditas ad nos rediret. L A. Gau deo tandem inuentum aliquid, in quo salsamentario cum lanione conueniat. Iam ut incipiam & ipse serio loqui, quemadmodum fortassis expediret populum Christianum paucioribus constitutiunculis obstringi, præsertim si quæ non multum, aut nihil conducunt ad pietatem, ne dicam officiant: ita non libet ab istis stare, qui omnes omnium hominum constitutiones reuocant, neque flocci faciunt. Imò ob hoc ipsum faciunt, quia præceptum est, ne faciant. Attamen demirari

Minus alex,
id est, minus
petuli.

non possum in plerisque rebus præpostera mortali
 luum iudicia. s. A. Idem nec ego satis admirari possum.
 L. A. Cælum terræ miscemus, si quid periculi suspicatur,
 mur, ne quid decedat ponderis sacerdotum constitut
 tionibus autoritatibus; & dormitamus quum imminet
 euidens periculum, ne tantum tribuamus hominibus au
 toritati, ut autoritati diuinæ minus tribuatur, quam
 oportet. Sic à Scylla declinamus, ut non metuamus
 Charybdim, malū exitiabilius. Debetur episcopis suis
 honos, quis negat? præsertim si agunt quod dicuntur.
 Sed impium est, honores soli Deo debitos transferre
 in homines, & dum impense reueremur hominē, par
 rum reuereri Deum. Honorandus Deus in proximo.
 uenerandus in proximo, sed interim adhibenda cautio,
 ne Deus per hanc occasionem suo fraudetur honore.
 s. A. Itidem uidemus multos intantum fidere corpora
 libus ceremonijs, ut his freti negligant ea, quæ sunt ue
 ræ pietatis, suis meritis arrogantes quod est diuinæ
 largitatis, & ibi consistentes unde gradus erat ad
 perfectiora, & ex his rebus proximū calumniantes,
 quæ per se nec bonæ sunt, nec malæ. L. A. Quin in ca
 dem re quum duo sint, quorum alterum altero præ
 stantius, semper deterioris est nobis potior ratio. Cor
 pus & quæ corporis sunt ubiq; plaris sunt, quam ea
 quæ sunt animi. Et hominem occidisse, pro graui cri
 mine ducitur, ut est: at pestifera doctrina, uiperis in
 sinatibus corrupisse mentem hominis, ludus est. Si sa
 cerdos

cerdos alat capillitium, aut uestē sumat hominis pro
 phani, rapitur in carcerem, acriter punitur: si bibat
 in lupanari, si scortetur, si ludat aleam, si uitiet alie
 nas uxores, si nihil attingat sacræ lectionis, tamen co
 lumna est ecclesiæ. Non excuso mutatam uestem, sed
 accuso præposterum iudicium. s. A. Imò si non per
 soluat pensum precum horariorum, paratum est ana
 thema: si foeneretur, si simoniam admittat, impune
 est. L. A. N. Si quis uideat Carthusianum aliter uesti
 tum, aut uescentem carnibus, quam execratur, quam
 horret, quam timet, ne terra dehiscens, & spectato
 rem, & spectatum absorbeat: idem si uideat eum te
 mulentum, mendacibus uerbis in famam aliorum de
 bacchantem, manifestis dolis imponentem tenui uici
 no, nemo perinde abominatur. s. A. L. Veluti si quis ui
 deat Franciscanū enodi cingulo cinctū, aut Augusti
 nensem non corio, sed lana cinctū, aut discinctū Car
 melitā, aut cinctū Rhodiensem: rursus si percalceatū
 Franciscanū, aut semicalceatū Cruciferū, nōme concii
 taret Tyria, quod dici solet, maria? L. A. N. Imò nuper
 apud nos ex duabus foeminis, quarū utramque dixis
 ses prudentem, altera abortiuit, altera concidit syn
 copi, quod conspicerent Canonicum quendam sa
 cris uirginibus præfectum in propinqua uicina,
 sed tamen in publico obambulare, qui uestem lineam
 non haberet testam nigro pallio. At eadem ere
 brò uiderant aues eiusmodi comessantes, cantillantes,
 I 4 salti

Tyria maria,
 id ē, summos
 tumultus. Vi
 de prouerb.

salitantes, nō addam cetera, nec ullam sentiebant nau-
seam. SA. Sexui fortasse debetur uenia. Opinor tibi no-
tum Polythrescum. Is egrotabat periculose, phthisis
erat. Medici diu suaserant, ut uesceretur ouis & la-
ctarijs, sed frustra: eodem cohortabatur episcopus. Ille
quum esset uir non indoctus, & Theologiæ baccalan-
reus, uidebatur citius emoriturus, quā utrisque me-
dici consilio morem gesturus. Ita uisum est medicis et
amicis ut falleretur, parata est sorbitio ex ouis & la-
cte caprino, dictum est lac amygdalinum. Ille libens
comedit, & idem aliquot diebus faciens, coepit habere
meliuscule, donec puella quædam fucum prodix-
it. Ibi coepit quod comederat reuomere. At idem sur-
perstitiosus in lacte, nulla religione commotus est, quo-
minus abiuraret pecuniam mihi debitam. Nam chiro-
graphum simpliciter exhibitum clām ungui sciderat.
Delatum est iusiurandum, ego illi cessi. Is uerō tam
non grauatim recipit, ut optare uideretur quotidianas
eiusmodi delationes. Quid hoc iudicio peruersus? Pec-
cabat aduersus mentem ecclesiæ, qui hic non obtempe-
rari sacerdoti & medicis: & in periurio manifesto
firmā habebat conscientia tam infirmus in lacte. LA.
Hic mihi succurrit fabula, quam nuper Dominicus
quidam narrauit in concione frequentissima, quō ser-
monis amaritudinem (nam die parasceues exponebat
mortem domini) iucundiore narratione dilueret. Vir-
ginem sacram oppresserat adolescens, uteri tumor

arguit

arguit factum, conuocatus est uirginum chorus, præse-
dit abbatissa. Accusata est. Inficiali statui non erat lo-
cus. Argumentum erat necessarium. Confugit ad sta-
tum qualitatis, nisi mauis translationis. Oppressa sum
a ualentiore. At saltem exclamasses. Fecissem, inquit,
sed in dormitorio nefas est soluere silentium. Sit hæc
fabula, modō fateamur hoc stultiora geri permulta.
Nunc dicam quod his oculis uidi. Nomen hominis lo-
ciq; filebitur. Habebam affinem Priorem abbati pro-
ximum, ordinis Benedictini, sed ex eorum numero, qui
non uescuntur carnibus, nisi extra locum, quem ap-
pellant magnū refectoryum. Habebatur doctus, et ipse
uolebat haberi, annos natus serē quinquaginta. Cer-
tare poculis et hilarescere uino, erat illi quotidianum.
Duodecimo quoque die adibat thermas publicas, il-
lic dabatur opera purgandis renibus. SAL. Erat un-
de id fieret? LAN. Possidebat annuē sexcentos flore-
nos. SAL. O paupertatem optabilem. LA. Ex uino &
uenere incidit in phthisin. Desperantibus medicis ab-
bas imperabat esum carniū, addens illud terribile
uerbum, sub poena inobedientiæ. Ille uix adigi potuit,
ut moriens gustaret carnes, a quibus tot annis non ab-
horruerat. SA. Prior tali abbate Dignus. Diuino ta-
men, quos dicas: nam eandem fabulam & ab alijs au-
dire memini. LAN. Diuina. SA. Nonne abbas est pre-
grandi obesoq; corpore, lingua sublesæ: Prior humi-
liore statura, sed erecta, gracili uultu. LA. Diuina sti.

Inficialis sta-
tus quū factū
negatur. Qua-
litas, quū de-
fenditur, ut iu-
re factū. Trās-
lationis, quū
culpa facti
transfertur in
aliū.

SA. Accipe par pari relatum. Audies quod nuper ipse uidi, cuiq; non interfui solum, uerum etiam propemodum praesui. Erant duae monachae, quae uisebant cognatos suos. Vbi uenissent, quod uolebant, famulus per obliuionem reliquerat codicem precum iuxta consuetudinem ordinis et loci in quo uiuebant. Deum immortalem, quanta illic perturbatio. Non audebant coenare, nisi dictis precibus uespertinis, nec sustinebant ex alio codice dicere quam ex suo. Interim tota domus coenaturiebat. Quid multis? Cantherio recurrit famulus, sub multam noctem adfert relictum codicem. Dicuntur preces, uixq; ad decimam coenauimus. SA. Haecenus nihil audio, quod sit magnopere reprehendendum. SA. Nimirum, dimidium duntaxat audisti fabulae. Inter coenandum coeperunt illae uirgines hilarescere uino, tandem risu soluto, iocis parum pudicis perstrepuit conuiuium, sed nemo licentius egit, quam ille, quae nisi dictis ex ordinis forma precibus coenare noluerunt. A conuiuium lusus, chorce, cantilene, reliqua non audeo commemorare, sed plane uereor, ne quid ea nocte patratum sit parum uirgineum, nisi me fallabant procemia, lasciui lusus, nutus et suauia. LA. Istam peruersitatem non tam imputo uirginibus, quam sacerdotibus earum curam gerentibus. Sed age fabulam fabula pensabo, quin potius audies occultatum historiam. Hisce diebus aliquot coniecti sunt in carcerem, quod ausi sint die dominico panem coquere, quum forte

forte deesset. Equidem non damno factum, sed executio iudicium. Aliquantum post die dominico, qui uulgo palmarum dicitur, forte erat quir uicus propinquus mihi esset adeundus. Ibi tum ad horam dici serue quaram a prandio, obuium habeo, ridiculum ne dicam, an miserandum spectaculum, arbitror nulla Bacchanalia plus habuisse turpitudinis. Alij uacillabant huc illuc uino, non aliter quam naus destituta rectore iactatur uentis et fluctibus. Erant qui complexi brachium alterius sustinebant lapsantem, sed ipsi parum firmi: alij subinde cadebant, egregq; surgebant: nonnulli quernis frondibus erant coronati. SAL. Magis conueniebat pampineis, tum addendi thyrsi. LAN. Senior quidam Silenum agens, sarcinae in morem sublimis gestabatur humeris, eo gestu quo solent olim efferri cadauera, pedibus eodem porrectis quod ibant, nisi quod pronus baiulabatur, ne uomitu praefocaretur supinus. Is miserum conuomebat suras et calcaneos extremorum baiulorum. Nec inter baiulos quisquam erat sobrius, plerique ridebant, sed sic ut facile diceret mentem abesse. Bacchi furor habebat omnes. Atque hac pompa ciuitatem ingressi sunt, idq; clara luce. SALSAMEN. Unde collegerant eam insaniam? LANIO. In uico propinquo uinum paulo uilius uenditur, quam in urbe, eo se contulerant aliquot combibones, quod uilius insanirent, sed largius. Non enim minus impensum est pecuniae, sed plus contractum est demeritis.

Pampineis,
q; Baccho o-
perabantur.
Thyrsi, haste
uicæ, quas ge-
stabant agætes
Bacchanalia.
Silenus apud
Vergiliū indu-
cit senex Bri-
cureus, est &
Deus comes
Bacchi.

tia. Hi si gustassent ouū, uelut admissio parricidio pertracti fuissent in carcerem: quum præter omisſam ſacram concionē, præter neglectas preces ueſpertinas, in die tā ſacrato tantum intemperantiæ publicitus eſſet admiſſum, nemo puniſt, nemo deſteſtatus eſt. s. a. Atqui ne iſtuc tantopere mireris, in medijs urbibus, in popini templo proximis, diebus quamlibet feſtis, potatur, cantatur, ſaltatur, pugnatur tanto ſtrepitu, tantoq; tumultu, ut nec ſacrum peragi, nec ſacra concio poſſit exaudiri. Iidē ſi eodem tempore coſuiſſent calceum, aut ſi in die Veneris guſtaſſent ſuillam, capitis accerferentur. Et tamen dies Dominicus ob hoc potiſſimum eſt inſtitutus, quò uacaret audire doctrinam Euangelicam: & ideo uetitum conſuere calceos, ut ſit ocium concinnandis animis. An non hæc mira iudiciorum peruerſitas? L. A. Prodigioſa. Iā in ipſo ieiunij præſcripto quum duo ſint, alterum abſtinentia cibi, alterum delectus cibi: nemo neſcit, prius illud præcepti diuini, aut certe iuxta præceptum diuinum eſſe: alterum uerò non ſolum humanum, uerum etiam propemodum pugnans cum apoſtolica doctrina, utcuq; hoc excuſamus: tamen hic quoq; præpoſtero iudicio, cœnare uulgo impune eſt, guſtaſſet cibum ab homine uetitu, à Deo permiſſum et itē ab apoſtoliſ, capitale eſt. Ieiunium tametſi non conſtat eſſe certò præceptum ab apoſtoli�, tamen illorum exemplis ac literis commendatum eſt: at interdictum ciborum eſum, quos

Deus

Ieiunium, Abſtinentia & Delectus cibi.

Deus creauit ad uſcendum cum gratiarum actione, ut tucamur apud iudicem Paulum, quot lemmatis eſt opus: Et tamen toto paſſim orbe cœnatur aſſatim, nullus offēditur: ſi ualetudinarius guſtet pullū gallinæ, periclitatur Chriſtiana religio. In Anglia uulgus quadrageſimæ tempore iuſtam cœnam apparat alternis diebus, nemo miratur: ſi febris periclitans tentet attingere ius pulli, plus quàm ſacrilegium admiſſum uidetur. Apud eoſdem in quadrageſima, quò ieiunio ut nihil antiquius, ita nihil ſanctius habitum eſt apud Chriſtianos, impune cœnatur, ut dixi: ſi tentes idem extra quadrageſimam die Veneris, nemo ferret. Si queras quam ob rem, allegant patriæ conſuetudinem. Execrantur eum, qui regionis negligit conſuetudinem: & ipſi ſibi ignoſcunt, qui negligant uetiſſimam totius eccleſiæ conſuetudinem. s. a. Nec probandus eſt, qui ſine cauſa negligit conſuetudinem patriæ, in qua uiuit. L. A. Nec ego criminor eos, qui quadrageſimam cum Deo uentreq; patiuntur, ſed indico præpoſterum de rebus iudicium. s. a. Quum dies dominicus præcipue legatur inſtitutus, quò populus ſimul conueniret ad audiendum ſermonem Euangelicum, qui nō audit miſſam, abominabilis eſt: qui negligit concionem, malens pila ludere, purus eſt. s. a. Quantum ſlagitium admiſſum exiſtiment, ſi quis ſumat Eucharistiā illotiſ faucibus: quàm nihil trepidant, quum idem faciunt illoto animo, peruerſiſq; cupiditatibus ſordidato

Lemmatis, id eſt, argumētis ſed proprie argumentum ſuile lemma dicitur.

sordidato. *S A L.* Quam multi sunt sacerdotes, qui citius mortem oppetant, quam sacrificent calice & patina nondum ab episcopo consecrata, aut quam sacrificet ueste quotidiana. At inter hos qui sic affecti sunt, quam multos uidemus, qui non uerentur ad sacramensam accedere noctis proximæ crapula adhuc temulenti. Quanta trepidatio, si forte contigerint corpus domini ea manus parte, quæ sacro oleo contacta non fuit? Quin eadem religione difficimus, ne prophanus animus offendant dominum? *L A.* Vasa sacra non attingimus, & piaculum amissum arbitramur, si id forte acciderit, & interim uiua templa sancti spiritus quam securi uiolamus? *S A.* Humana constitutio uetat, ne nothus, claudus, aut luscus recipiatur ad sacra ministeria. Hic quam sumus difficiles, & tamen interim passim recipimus indoctos, aleatores, temulentos, milites & homicidas. Dicunt, Latent nos animorum morbi. De occultis non loquor, de his loquor quæ magis in propatulo sunt, quam uitia corporis. *L A N.* Sunt & episcopi, qui ex functionibus nihil sibi uindicant, præter rationes, aliæque sordida, concionandi munus, quæ prima dignitas est episcopi, cedunt quamlibet sordidis, haudquaquam facturi, nisi præpostero iudicio tenerentur. *S A.* Qui festum diem uiolat ab episcopo quopiam institutum, rapitur ad poenam. Et satrapæ quidam, qui tot constitutionibus pontificum & concilio rum, tot fulminibus fortiter contemptis, impediunt ca-

nonicas

nonicas electiones, opprimunt immunitates ecclesiasticorum, ne his quidem parcentes domibus, quæ foruendis senibus, ægrotis & egenis ex piorum hominum elemosynis institutæ sunt, abunde Christiani sibi uidentur, si sciant in leuissimarum rerum præuicatores. *L A.* Præstat satrapas missos facere, loquique de salsamentis & carnibus. *S A.* Assentior. Redeamus igitur ad ieiunium et pisces. Audiui pontificum leges nominatim excipere pueros, senes, ægrotos, inualidos, grauem laborem sustinentes, grauidas, lactantes, ac uehementer tenues. *L A N.* Idem & ipse frequenter audiui. *S A L S.* Rursus audiui præcellentem quendam Theologum, opinor Gersoni nomen esse, hoc addere, si quid extiterit causæ paris momenti, cum his quæ pontificum leges nominatim excipiunt, similiter cessare uigorem præcepti. Sunt enim corporum peculiares habitus, qui reddunt capitaliorem inediam, quam morbus euident: & sunt uitia morbi ue, qui non apparent, quum re uera plus habeant discriminis. Proinde qui sibi notus est, nihil opus habet consulere sacerdotem, quemadmodum infantes non consulunt sacerdotem, quia causa eximit illos à lege. Et qui pueros, aut uehementer senes, aut alioquin inualidos adigunt ad ieiunium aut esum piscium, his peccant, primum aduersus fraternam charitatem, deinde aduersus mentem pontificum, qui nolunt eos inuolui lege, quibus obseruata perniciem adferret. Christus quicquid

quid instituit, ad sanitatem animi & corporis instituit. Nec ullus pontifex sibi vindicat tantam potestatem, ut sua constitutione quenquam adigat ad uitæ discrimen: Veluti, si quis ex inedia uespertina contrahat insomnium, & ob insomnium periclitetur paraphronesi, simul & aduersus ecclesiæ mentē, & aduersus Dei uoluntatē, homicida est sui. Principes quoties commodū est, edita lege minantur supplicii capitale. Quid illis liceat, non desinio: illud dicā, tutius facerēt, si non infligerent mortē corporis, nisi ob causas in diuinis literis expressas. In odiosis dominus longius auocat ab extrema linea, uelut à periurio, uetās omnino iurare, in homicidio prohibens irasci: nos ob humanam constitutionem ad extremam homicidij lineam impellimus, quam uocamus necessitatem. Imò quoties apparet causa probabilis, charitatis est ultro hortari proximū ad ea, quæ postulat corpusculi imbecillitas. Etsi nulla apparet causa, tamen Christiāne charitatis est, benigne interpretari, quod recto animo fieri potest, nisi qui comedit, præ se ferat manifestum ecclesiæ contemptum. Contumaciter ac seditiose uescentes recte punit magistratus prophanus: at quid quisq; domi suæ pro corpusculi sanitate comedat, medicorum est curare, non magistratū. Quod si quorum improbitas hinc quoque concitet tumultum, ipsi seditionis accersantur, non is qui seruit ualetudini, nec diuina nec humana lege uiolata.

Hic

Hic certe non in loco præteximus auctoritatem pontificum, quorum tanta est humanitas, ut ubi cognorint causam haud absurdam, ultro inuitent ad ea, quæ postulat ualetudo, diplomatis armēt aduersus malorum obrektionē. Denique per uniuersam Italiā patitur in certis macellis uendi carnes, nimirum illorum saluti consulentes, quos illa lex non astringit. Quin et in concionibus sacris audiui Theologos paulo minus Pharisæicos dicere: Nihil est quod uereamini cœnæ tempore sumere panem unum & heminam uini ceruissie ne propter imbecillitatem humani corporis. Si tantum sibi sumunt auctoritatis, ut pro cœna cœnulam indulgeant ualidis, idque contra præceptum ecclesiæ, quæ ieiunium indixit, non cœnulam: quor non audent iustam cœnam permittere ijs quorum imbecillitas hoc requirit, & pontifices expressis causis declararunt sibi placere? Dicatur zelus si quis durius tractet corpus suum, nam sibi quisq; notus est: at ubi pietas, ubi charitas istorum, qui contra legem naturæ, contra legem Dei, contra sensum legis pontificiæ fratrem imbecillum, spiritu promptum, corpusculo infirmo ad mortem adigunt, aut morbum morte duriorē? L. A. Suggestit mihi tua commemoratio quiddā, quod ante biennium uidi. Erotem nostrū, uirum iam natu grandem, uidelicet sexagenarium, ualetudine plus quā uitrea, tum quotidianus morbis, ijsq; atrocissimis grauissimisque sudiorum laboribus sic afflicta, ut uel Milonem pos-

K. sine

Hemina, mensura
furæ genus
sextarij dimidium.

Eleutheropo-
lis, id est, libe-
ra ciuitas.

sint diiicere: ad hæc occulta quadam naturæ proprie-
tate uel à puero sic et abhorrens à pisciū esu, et impa-
tiens inediæ, ut nunquam id tentarit absq; capitis dis-
scrimine, postremo diplomatis pontificū abūde cōmis-
nitus aduersus pharisaicas linguas. Is nuper eò uocan-
tibus amicis, inuiserat ciuitatem Eleutheropolim, non
omnino suo nomini respondentem. Erat autē quadra-
gesimæ tempus, datus est unus atque alter dies ami-
corū affectibus. Interim uescebatur piscibus, ne quem
offenderet, quum haberet præter necessitatem à ponti-
fice diploma, per quod licebat uesci quibuscumlibet. Iam
presentiebat morbum imminuentem, quem habebat fa-
miliarem, sed morte crudeliorem: parat abitum, et res
urgebat, nisi maluisset ibi decumbere. Ibi quidam su-
spicantes illum hoc maturius abire, quod non ferret
esum piscium, effecerunt ut Glaucoplutus uir adprimè
doctus, & primè in ea repub. autoritatis, Erotem in-
uitaret domum suam ad tentaculum. Eros iam turbæ
satur, quam in publico diuersorio uiuere non poterat,
assensus est, sed hac lege, ne quid esset apparatus præ-
ter oua duo, quæ stans ubi comedisset, equum conscen-
deret. Promissum est ita fore. Vbi eò uenit, paratus
erat pullus gallinaceus, Eros indigne ferens, præter
oua nihil attigit, & abruptens conuiuium conscendit
equos, deducenribus eruditis aliquot. Eius pulli nidor
nescio quomodo peruenit ad sycophantas. Ab his ru-
mor sparsus est tam atrox, ac si decē homines fuissent
ueneno

ueneno necati. Nec ea ciuitas modo perstrepsit hac
fabula, sed eodem ferme die rumor ad alias ciuitates
transuolarat, quæ aberant itinere tridui. Atq; ut sit, ru-
mor aliquid ueris addiderat, Erotem ni propere su-
gisset, accersendum fuisse ad magistratū. Hoc ut erat
falsissimum, ita uerum erat, Glaucoplutum magistra-
tui expostulanti satisfecisse. Iam Eros sic affectus, ut
dixi, si uel in publico carnibus uesceretur, quis debe-
ret offendi? Et tamē in eadem ciuitate totam quadra-
gesimā, sed præcipue diebus festis bibitur usq; ad insa-
niā, clamatur, saltatur, pugnatur, luditur alea proxi-
me templū, ut sacra concio nō possit audiri, & nullū
est offendiculū. S. A. Mira iudiciorū peruersitas. L. A.
Accipe fabulā huic non dissimilē. Iam ferme biennium
est, quod idem Eros ualetudinis ergo uisceret Feruen-
tiam, ego officij gratia comitatus sum. Diuerit in
ades ueteris amici, cuius crebris literis fuerat euoca-
tus. Is est uir præpotēs et illius ecclesiæ procerū unus.
Ventū est ad pisces, rursus Eros coepit periclitari, ag-
mē morborū erat febris, cephalargia, uomitus, calcu-
lus. Hospes tametsi uideret grauitè periclitantē ami-
cum, nō ausus est tamē carniū micā dare amico. Quā
ob rem? Videbat tot causas cur liceret, uiderat diplo-
ma, sed metuebat linguas hominū. Et iam cō profecce-
rat morbus, ut frustra daturus fuerit. S. A. Quid Eros?
Noui hominis ingenium, emoriatur citius, quā am-
icum ulla grauet inuidia. L. A. Inclusit se cubiculo, tri-
diu

duum uicitauit suo more. Prandium erat ouum unū,
potus aqua saccaro decocta. Simulatq; se remiserat
febris, conscendit equum secum deferens commeatum.
s A. Quem? L A. Lac amygdalinum in laguncula, &
uiuas passas in crumena. Vbi domum redijt, tum ape/
ruit sese calculus, totumq; mensē decubuit. Et tamen
hunc quoq; abitum sauius, sed uanius carniū rumor
sequutus est, & Lutetiam usq; perlatus non sine fre/
quenti splendorum mendaciorum comitatu. Quod
tu remedium arbitraris idoneum talibus offendiculis?
s A. Vt in illorum capita cuncti suas matulas effun/
dant, & si forte occurrant, obturatis naribus prae/
reantur, quò uel sic agnoscant suam uesaniā. L A N.
Certe hanc pharisaicā impietatem oportebat acrius
Theologorū conuicijs flagellari. De hospite uero illo
quid censēs? s A. Mihi uir prudens uidetur, qui norit
quā friuolis de causis quantas tragœdias interdum
excitet populus. L A. Sit hoc sane prudenter factum, et
boni uiri metū ciuilitē interpretemur: at quā mul/
ti sunt, qui quum in simili casu fratrem mori patian/
tur, ecclesiae consuetudinē & populi scandalū prae/
texunt: ceterum in uita palam dedecorosa, quā agunt
in comessationibus, in amoribus, in luxu, in ocio, in
summo cōtemptu sacrorū studiorum, in rapinis, sy/
monijs & fraudibus, nihil formidant populi scanda/
lum. s A. Omnino tales sunt quidam. Quod isti pietas/
tem appellant, immanis & impia crudelitas est. Sed
illi

illi mihi uidentur crudeliōres, qui non ex occasione
relinquunt hominem in periculo, sed inuentis pericu/
lis ueluti laqueis, impellunt multos in corporis ani/
miq; manifestum discrimen, praesertim nulla publica
auctoritate pollentes. L A. Expecto quid dicas. s A. An/
te annos triginta uixi Lutetiae in collegio cui cognō/
men ab aceto. L A. Sapientiae uocabulum audio. Quid
uero narras? Vixit salsamentarius in eo collegio tam
acido? Non mirum igitur, si tantum tenet quaestionum
Theologicarum. Nā illic, ut audio, parietes ipsi men/
tem habent Theologicā. s A. Sic est ut dicis, ego ta/
men praeter corpus pessimis infectum humoribus, &
pediculorum largissimā copiam nihil inde extuli. Ve
rum ut pergam, quod coepi. In eo collegio tum regna/
bat Ioannes Standoncus, uir in quo non dānasses affe/
ctum, sed iudicium omnino desyderasses. Etenim quod
ipse memor adolescentiae, quā cum extrema pauper/
tate transegerat, rationem habebat pauperum, uehe/
menter probari debet. Et si iuuenum inopiam hacte/
mus subleuasset, ut honestis studijs suppetere rerum
usus, non ad lasciuia exuberaret copia, laudem me/
rebatur. Ceterum quod rem aggressus est cubitu tam
duro, uictu tam aspero parcoq; uigilijs ac laboribus
tam grauib; ut intra annum prima experientia mul/
tos iuuenes, felici indole praeditos, ac spem ampliissi/
mam praeseferentes alios neci dederit, alios cecita/
ti, alios dementiae, nonnullos & leprae, quorum ali/
K 3 quot

Sapientie. Al
ludic ad locū
Plau habet ne
acetū in pecto
re? Eade acri
ingnio dici
mus.

quot ipse noui, certe nullus omnium non periclitatus est, quis non intelligat esse crudelitatem in proximū? Nec his contentis, addidit pallium & cucullam, ademit in totum esum carniū. Et huius generis plantaria transtulit in longinquas regiones. Quod si quisq; tantum permittat suis affectibus, quantum ille permittit, futurum est, ut istorum similes totū occupent mundum. Siquidem à talibus initijs primum orta sunt monasteria, quæ nunc minitantur pontificibus & monarchis. In proximi ad pietatem resipiscents lucro gloriari pium est: in ueste aut cibo gloriam querere pharisaicum est, proximorum inopiam subleuare pietas est, prospicere ne liberalitate bonorum abutantur ad luxum, disciplina est. Ceterum in morbos, in delirationem, in mortem his rebus impellere fratrem, crudelitas est, parricidium est. Abest fortasse uoluntas occidendi, at non abest homicidium. Quæ igitur istis debetur uenia? Nimirum quæ medico, qui per insignem imperitiam occidit ægrotum. Dicit aliquis: Nullus illos cogit ad hoc uitæ genus, sponte ueniunt, rogant admitti, & liberum est abire pertæsis. O Scythicam responcionem. Itā ne postulant, ut adolescentes rectius perspiciant quid ipsis conueniat, quā uir doctus, uenū usu tritus, & etate prouectus? Sic sese excuset lupo, qui famelicum ostenta esca pellexit in retia. An qui uehementer esurienti apponat cibum insalubrem aut letiferum etiam, ita semet excusabit pereunt? Nemo te

coëgit

coëgit edere, uolens ac lubens deuorasti, quod erat appositum. Nōne is iure respondeat? Tu non cibum dedisti, sed uenenum. Telum ingens necessitas, graue tormentum fames. Auferant igitur illa magnifica uerba, libera erat electio. Imò magnam uim admouet, quisquis talibus utitur tormentis. Nec ea seuitia tantum perdidit tenues, sustulit non paucos diuitum filios, & generosam indolem deprauauit. Aetatem laeuientem moderatis rationibus cohibere, paternum est. Ceterum in medio hyemis rigore datur postulantibus paululum panis, potus iubetur è puteo peti, qui aquam habet pestilentem, pestiferam alioqui etiam si nihil haberet præter rigorem matutinum. Noui multos, qui ualetudinem ibi contractam nec hodie possunt excutere. Erant aliquot cubacula humili solo, putri gypso, uicinia latrinarum pestifera. In his nullus unquam habitauit, nisi aut mors aut morbus capitulis fuerit consequutus. Omitto nunc miram flagrorum carnificinam, etiam in innoxios. Sic aiunt de disci ferociam: ferociam appellant indolem generosorem, quam studio frangunt, ut eos reddant habiles monasterijs. Quantum ibi deuorabatur ouorum putrium? quantum uini putris hauriebatur? Sunt fortassis hæc iam correcta, sed serò uidelicet ijs qui perierunt, aut corpus circumferunt infectum. Neque uerò hæc commemoro, quod male uelim illi collegio, sed opere præcium esse iudicauim monere, ne sub

umbra religionis humana scuitia corrumpat ætatem
imperitam ac teneram. Iam quantum ibi discatur ciui-
litatis aut ueræ pietatis, in præsentia non excurio.
Quod si uiderem malitiam exuere quicūq; cucullam
induunt, hortarer omnes ad cucullam. Nunc alia res
est, proinde non sunt ad hoc uitæ genus frangendi spi-
ritus suppullulantis ætatis, sed animus magis ad pie-
tatem educandus. Mihi uix contigit ullum ingredi mo-
nasterium Carthusianorū, quin illic offenderim unum
atque alterum aut simpliciter mente captum, aut deli-
rantem. Verū iam dudum tempus est, ut à tam longa
digressione redeamus ad institutum. L. A. Imò nullum
est digressionis dispendium, rem ipsam egimus, nisi
si quid tibi fortè succurrit, quod adiciendum putes ijs,
quæ differta sunt de constitutionibus humanis. S. A. Mi-
hi quidem nec humanum præceptum implere uidetur,
qui negligit hoc præstare quod spectauit is qui præce-
pit. Etenim qui festis diebus tantum abstinet ab operi-
bus manuarijs, nec interim uacat sacris, aut audiēdis
concionibus uiolat festum diem, negligēs id cuius gra-
tia festus dies institutus est. Ideo enim interdictum est
opus bonum, ut fieret melius. Iam uerò qui pro solitis
operis uacant popinis, scortis, temulentie, pugnis &
aleæ, bis uiolant diem festum. L. A. Opinor & precum
sacrarū pensum in hoc præscriptum sacerdotibus ac
monachis, ut hac exercitatione consuescerent sustol-
lere mentem in Deum: & tamen qui pensum hoc non
absoluit

absoluit, periclitatur. Qui tantum ore demurmurat
uoces, nec curat animum ad ea quæ sonat, colligere,
imò ne literas quidem studet discere, sine quibus quæ
sonat, intelligi non possunt, uir bonus habetur, ac sibi
quoque uidetur. S. A. Ego multos noui sacerdotes, qui
piaculum inexpiabile putāt, aliquam partem precum
omississe, aut per errorem dixisset de diua Virgine,
quum dicendum esset de sancto Paulo. At ijdem pro
nihilò ducebant aleam, scortum ac temulentiam, quæ
diuinis pariter et humanis legibus uetita sunt. L. A. Nec
paucos ego comperi, qui citius mortem oppetissent,
quàm uel casu gustato cibo, aut dum os proluunt de-
lapsis in stomachum aliquot aquæ guttis sacrificas-
sent: at ijdem fatebantur esse sibi cum quibusdam si-
multatem, quos, si daretur opportunitas, occiderent,
nec uerebatur cū hoc animo ad sacrā Christi mensam
accedere. S. A. Atqui ut ieiuni sacrificent, hominis præ-
ceptum est: ut deponant iras prius, quàm accedant ad
sacram mensam, Dei præceptum. L. A. Iā uero de per-
iurio quàm præpostere iudicamus? Infamis habetur,
qui iureiurando confirmauit se dissoluisse æs alienum,
si conuincatur non dissoluisse: nec periurium obijciatur
sacerdoti, qui palam impudicè uiuit, quum iureiuran-
do publicè professus sit castitatem. S. A. Quin istā can-
tionem canis episcoporum uicarijs, qui coram altari
deierant, se comperisse omnes, quos offerant initian-
dos, idoneos ætate, scientia et moribus, quum aliquo-

Ad stium, id
est, ad aratri.
Nō stium pars
aratri est.
Eodē colore.
Color in Rhe-
toricis, ē ratio
defensio: s: lu-
ue. Dic Quin-
tiliane colorē
Et Seneca in
controuersijs,
sæpe in mint
coloris.

ties inter hos uix duo trēs ue sint tolerabiles, plurimū
uix ad stium idoneis: L. A. Vocatur ad poenam, qui com-
motus aliqua causa peierat: & non puniuntur, qui ter-
tio cuique uerbo admiscet periurium. S. A. L. Isti non
iurant ex animo. L. A. Eodem calore patrocineris lice-
bit ei, qui hominem occidit non ex animo. Peierare nec
ioco nec serio fas est. Et atrocius discrimen foret, si
quis ioco necaret hominem, quā si commotus ira.
S. A. Quid si quis ad eandem trutinam expendat iusiu-
randum principum, quo inaugurantur? L. A. N. Et ista
quum sint maxime seria, tamen quoniam uelut ex mo-
re sunt, non habentur pro periurijs. Eadem est queri-
monia de uotis. Matrimonij uotum est iuris sine con-
trouersia diuini, & tamen dirimitur per monasticæ
uitæ professionem ab hominibus repertam. S. A. Quum
nullum uotum religiosius sit, quā baptismi, tamen
qui uestem mutat aut locum, perinde quasi patrem ue-
neno necarit, perquiritur, rapitur, stringitur, nonnun-
quam & occiditur propter honorem ordinis. At quo-
rum tota uita pugnat ex diametro cum professione
baptismi, quippe qui toti seruiunt mammonæ, uentri,
et huius mundi pompis, habetur in precio, nec his ob-
ijcitur uoti uiolati crimē, nec exprobratur, nec uocan-
tur apostatæ, sed habentur pro Christianis. L. A. Simile
uulgi iudicij est de benefactis ac malefactis, deq; præ-
sidijs beatitudinis. Quanta infamia sequitur puellam
lapsam: at longē grauius crimen est lingua mendax
& ob-

& obrectatrix, & animus odio liuoreq; corruptus.
Vbi non grauius punitur quamuis leue furtum, quā
adulterium? Nemo lubens cum eo consuetudinem ha-
bet, qui semel furti aspersus est infamia, cum eo qui
coopertus est adulterijs, pulchrum est habere famili-
ritatem. Spiculatori publico, qui stipendio conductus
seruit legibus, quemadmodum & iudex ipse, nemo di-
gnetur locare filiam: & non detestamur affinitatem
multis, qui toties inuitis parentibus, & uetante non-
nunquam magistratu, subduxit sese ad bellum merce-
narium, tot stupris, tot raptibus, tot sacrilegijs, tot
homicidijs, alijsq; facinoribus impurati, quæ uel in ip-
sa militia, uel in profectione ad bellum, & reditu à
bello committi solent: hunc generum asciscimus, hunc
quouis carnifice peiorem adamat uirgo, & inter-
pretamur etiam nobilitatem quesitam scelere. Qui
mammon tollit, pendet: qui fraudata moneta publi-
ca, qui monopolijs, qui usuris, qui mille technis ac
fraudibus tam multos spoliāt, inter præcipuos ha-
bentur. S. A. L. S. A. M. Qui uni cuiquam uenenum por-
rigunt, ut uenefici dant poenas legibus: qui uinis in-
fectas, aut oleo uitiato populum inficiunt, impune
ficiunt. L. A. N. O. Noui quosdam monachos adeo
superstitiosos, ut existiment sese esse in manu diabo-
li, si uel casu sacra uestis absit, nec metuant ab un-
gibus diaboli, si metiantur, si calummientur, si ine-
brientur, si inuideant. S. A. L. Istiusmodi licet & inter
nos

nos idiotas complures uidere: non credunt domum tuam à uolentia cacademonis, nisi paratam habeant æquam consecratam, frondes sacras ac cereum: et non metuiunt suis ædibus, in quibus quotidie tot modis prouocatur Deus, & colitur diabolus. L. A. Quam multi sunt qui magis fidunt præsidio Virginis matris, aut Christophori, quam ipsius Christi? Matrem colunt imaginibus, candelis & cantiunculis, Christum impia uita fortiter offendunt. Nauta quum periclitatur, Christi matrem, aut Christophorum, aut quemuis diuorum citius inuocat, quam ipsum Christum. Et Virginem se credunt habere propitiam, quod illi sub noctem cantiunculam non intellectam canunt, Salue regina: ac non potius metuiunt, ne illa se putet irrideri talibus cantiunculis, quæ totus dies magnæque noctis pars illis transigatur obscænis sermonibus, temulentijs, & factis non referendis. S. A. Ita militi periclitanti citius in mentem uenit Georgius aut Barbara, quam Christus. Porro quum nullus sit cultus diuis gratior: quam imitatio factorum, quibus ipsi Christo placuerunt, hanc partem fortiter contemnimus. Et Antonium nobis egregie fauentem fore credimus, si illi porcos aliquot sacros alamus, sique ipsum cum suo porco, igni & tintinnabulo pictum habeamus in foribus ac lateribus ædium: nec metuiamus, quod magis erat metuendum, ne ille male uelit ædibus, in quibus regnant ea uicia, quæ uir sanctus semper fuit detestatus. Virgini annumeramus

rosariola,

rosariola, & salutatiunculas, quin potius annumeramus in illius gratiam coercitum animi tumorem, repressam libidinem, condonatum iniuriam? Huiusmodi cantiunculis delectatur Christi mater, his officijs demerueris utrunque. L. A. Idem morbo periclitanti citius in mentem uenit sanctus Rochus aut Dionysius, quam Christus unica salus hominum. Quin et hi qui sacras literas interpretantur è suggesto, quas nemo sine spiritus afflatu uel intelligere recte, uel docere potest uti liter, malunt inuocare Virginis matris auxilium, quam ipsum Christum, aut Christi spiritum. Et in hæreseos suspicionem uocatur, qui mutire audet aduersus hanc consuetudinem, quam uocant laudabilem. Atqui laudabilior erat ueterum consuetudo, quam obtinuerunt Origenes, Basilii, Chrysostomus, Cyprianus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, qui spiritum Christi identidem inuocant, Virginis auxilium nusquam implorant. Nec in eos stomachantur, qui tam sanctam consuetudinem, & ex Christi & apostolorum doctrina, ex sanctorum patrum exemplis desumptam, ausi sunt immutare. S. A. L. Similis error habet complures monachos, qui sibi persuadent Benedictum esse propitium, donec gestent illius cucullam & palli, quamquam non arbitror eum uirum unquam gestasse tam lacinosam, magnoque emptam ueste: nec ueretur illius iram, quod in uita nihil habeant cum illo commune. L. A. Francisci germanus est, qui uestem cinericiam, & canalicum

Lacinosam,
i. sinuosam,
multique panni,
quæ tamen primum uidetur
inuentum, quominus appareant
uestigia
corporis.

beum cingulum non abiicit: uitam confer, nihil per-
gnantius. De plerisque loquor, non de omnibus. Atque
hic sermo per omnes ordinum, et professionum for-
mas circumferri potest. Ex corruptis iudicijs nascitur
præpostera fiducia, et ex iisdem nascuntur præpo-
stera scandala. Prodeat Franciscanus coriacea zona
cinctus, qui casu funem suum perdidit: aut Augusti-
nensis lanceum gestans cingulum, aut discinctus, qui
cingi soleat, quæ futura est abominatio, quantum pe-
riculum ne mulieres ad hoc spectaculum abortiant.
Et ex huiusmodi nugis quanta fraternæ charitatis ru-
ptura: quam acerba odia? quam uirulentæ obrepta-
tiones? Aduersus hæc clamat dominus in Euangelio,
nec minus gnauiter Paulus apostolus, aduersus eadem
clamandum esset Theologis et concionatoribus. S. A.
Esset sanè, sed in his multi sunt, quibus expedit talem
esse populum, imò tales esse principes, tales episco-
pos. Et sunt rursus, qui nihilo plus sapiunt in his, quam
populus, aut si quid sapiunt, dissimulant, suo uentri
consulentes potius, quam Iesu Christo. Itaque fit, ut po-
pulus undique corruptus præposteris iudicijs, ibi si-
dat, ubi præsens est periculum: ibi trepidet, ubi nihil
est periculi: ibi conquiescat, unde progrediendū erat:
eo proficiat, unde erat recedendum. Ab his malè stru-
ctis si quid tentes conuellere, clamant, excitari seditio-
nem, quasi seditio sit, si quis uitiosum corporis habi-
tum, quem imperitus medicus diu fouerit, ac prope-
modum

modum uerterit in naturam, conetur eximere phar-
macis melioribus. Verum abrumpenda est querimo-
nia, quæ finem non habet. Et periculum sit, si senserit
populus hoc nostrum colloquium, ne nouum suscitent
prouerbium, quod hæc curæ sint salsamentario, et la-
moni. L. A. Istis ego regeram uetus prouerbium, Sæpe
etiam est holitor ualde opportuna loquutus. Nuper
quum ista differerem super cœnā, malis auspicijs ade-
rat quidam pamosus, pediculosus, luridus, uietus, ex-
accus, facie cadaucrosa, cranium uix habebat tres pi-
los, quoties loquebatur claudebat oculos, aiebāt Theo-
logum esse. Is me uocabat discipulum Antichristi,
aliq; permulta balbutiebat. S. A. Quid ibi tu, mutus?
L. A. Ego illi precabar micā sobriæ mentis in tā putido
cerebro, si tamen ullum habebat cerebrum. S. A. Iuuat
ret et istam audire fabulam ordine. L. A. Audies, si die
Iouis ueneris ad prandium. Habebis uitulinam crusto
incoctam, contusam, adeoq; teneram ut possis uel exu-
gere. S. A. Pollicor, hac lege, si die Veneris apud nos
prandeas, efficiam, ut intelligas salsamentarios non
semper uestri putribus salsamentis.

FVNVS.

MARCOLPHVS, PHÆDRVS.

MAR. Vnde nobis Phædrus, num ex antro Thropho
nij? P. H. Cur isthuc rogas? M. A. Quia præter morem
istis, horridus, squalidus, toruus, in summa, nihil
minus,

Ex antro. uir-
de prouerbijs
de Tropho-
nij antro.

Nihil minus,
Quia Phae-
drus Graecis
sonat iulans.

minus, quàm quod diceris. P H. Si qui diutius uersan-
tur in officinis fabrorum arariorum, aliquid nigro-
ris sibi contrahunt, quid miraris, si ego tot dies uer-
satus apud duos aegrotantes, morientes, & sepultos,
solito sum moestior, praesertim quum uterq; mihi fue-
rit egregie charus? M A. Quos mihi narras sepul-
tos? P H. Nosti Georgium Balearicum? M A. Nomine
duntaxat, de facie non noui. P H. Alterū scio tibi pro-
sus ignotum esse. Is erat Cornelius Montius, qui cum
mihi plurimis iam annis intercessit arctissima neces-
sitas. M A. Mihi nunquam contigit adesse morienti.
P H A E. Mihi saepius quàm uellem. M A R. Sed est ne
mors res tam horrenda, quàm uulgo praedicant? P H.
Iter ad mortē durius, quàm ipsa mors. Quod si quis
horrorem illum & imaginationem mortis excutiat
animo, magnam mali partem sibi detraxerit. Breui-
ter quicquid est cruciabile, uel in aegrotatione, uel in
morte, longè tolerabilius redditur, si quis se totū tra-
dat uoluntati diuinæ. Nā quod attinet ad sensum mor-
tis, quum iam animus distrahitur à corpore, arbitror
aut nullum esse, aut perquàm stupidum esse sensum,
quod natura prius quàm huc ueniat, consopiat, ac
stupefaciat omnes partes sensibiles. M A. Nascimur
absq; sensu nostri. P H. Sed non absq; sensu matris.
M A. Quur non itidem emorimur? Quur Deus mori-
tem uoluit esse tā cruciabilem? P H. Natiuitatē uoluit
esse grauem, ac periculosam matri, quò charius ha-
beret

beret, quod peperisset: mortem autem unicuique uo-
luit esse formidabile, ne passim homines sibi mortem
consciscerent. Benim quum uideamus & hodie tam
multos sibi manus adferre, quid censes futurū, si mors
nihil haberet horribile? Quoties uapulasset seruus aut
etiam filius adolescens, quoties uxor indignaretur ma-
rito, quoties perisset res, aut aliud accidisset, quod
egre esset animo, protinus ad laqueū, ad gladium, ad
flumen, ad praecipitiū, ad uenenum currebant homi-
nes. Nunc mortis acerbitas uitam nobis reddit chario-
rem, praesertim quā medici nō queant mederi semel ui-
ta de functo. Quanquā ut nō omnibus eadē est nasce-
di fors, ita nō est eadem omnibus mortis ratio. Quos-
dam cita mors protinus liberat, alij lenta morte con-
tabescunt. Lethargici, quemadmodum & ab aspidē
percuſi, somno consopiti citra sensum sui moriuntur.
Illud obseruauī nullum esse mortis genus tam acerbū,
quā perferatur, si quis obfirmato animo decreuit exi-
re. M A. Vtrius mors uisa est Christianior? P H. Mihi
quidē Georgij uisa est honorificentior. M A. Etiam ne
mors habet ambitionem suam? P H. Ego nunquam ui-
di duos tam dispari morte morientes. Si uacat audire
depingam excessum utriusq; tuum erit iudicare, utra
mors sit optabilior homini Christiano. M A. Imò te ro-
go, ne graueris narrare. Nam ipse nihil audiero cupi-
dius. P H. Ergo de Georgio prius audi. Vbi mors iam
certa sui signa dederat, medicorum chorus qui diu cur-

rarant egrotum dissimulata uite desperatione ceperunt mercedem poscere. M A R. Quot erant medicis? P H. Aliquando decem, interim duodecim, quum paucissimi sex. M A. Satis erat ad occidendum uel ualentem. P H A E. Numerata pecunia clam submonuerunt proximos, non procul abesse mortem, curarent ea, quae pertinerent ad animae salutem: nam de corporis incolumitate nihil esse spei. Per amicos intimos blande submonitus est et egrotus, ut corporis curam Deo committeret, ea tantum curaret, quae pertinerent ad feliciter hinc emigrandum. His auditis mira toruitate Georgius oculos intēdit in medicos, uelut indigne ferēs quod ab illis destitueretur. Illi responderunt, se medicos esse nō Deos, quod artis erat praestitisse: ceterū aduersus fatalem necessitatem nullam ualere medicinam. His actis abeunt in proximum cubiculum. M A. Quid, morantur etiam accepta mercede? P H. Inter illos nihil cōuenerat de morbi genere, alius aiebat hydropem, alius tympaniten, alius apostema in intestinis, alius aliud atque aliud malum, totoq; hoc tempore quo tractabant egrotum acerrime disceptarunt de morbi genere. M A R C. O felicem interim egrotum. P H A E. Eam litem ut tandem finirent, per uxorem postularunt, ut sinerent exanimati corporis anatomiam fieri: id esse honorificum, & solere uel honoris gratia fieri in magnatibus: deinde rem eam fore saluti multis, idq; ad meritum ipsius cumulum accessurum

cessurū: postremo pollicentur suo sumptu se commerciaturos triginta missas, cessuras in commodum mortui. Id egre quidē, sed tandē blanditijs uxoris ac propinquorum impetratum est. His actis subduxit sese statio medicorum. Negant enim fas esse, ut qui uitae solent opitulari, mortis sint spectatores, aut exequijs inter sint. Mox accitus est Bernardinus, uir, ut scis reuerendus, Franciscanorū custos, qui confessionē exciperet. Vix peracta est confessio, iam aderat in aedibus turba quatuor ordinū, quos uulgus appellat mendicantiū. M A R. Tot uultures ad unum cadauer? P H. Deinde uocatus est parochus qui hominē inungeret, sacrumq; symbolum corporis Domini porrigeret. M A R C. Religiose. P H A E. Verum ibi minimum absuit, quin inter parochum & monachos cruenta pugna fuerit orta. M A. Apud lectum egroti? P H. Et quidem spectante Christo. M A R. Quid excitauit tantos tumultus subito? P H. Parochus ubi cognouit egrotum fuisse confessum Franciscano, negauit se uel unctionis sacramentum, uel eucharistiam, uel sepulturam impartiturum, ni suis auribus audisset egroti confessionem: se parochum esse, sibi pro sua ouicula reddendam domino rationem: id nō posse, si solus ignoraret arcana cōscientiae. M A. Nōne uisus est equum dicere? P H. Non illis quidem. Nam strenue reclamabant omnes, praesertim Bernardinus & Vincentius Dominicanus. M A. Quid adferebant? P H. Magnis conuicijs incessebant

Statio medicorum. i. conuentus statim.

Tot uultures. Vultures praesentit cadauera, unde captatores testamtorum multures dicuntur.

L 2 parochum

Manzares. In
recōsulti Mā-
zares uocant
ex incesto na-
tos.
Cicadum ala-
Vide prouer.
E stipulis faba-
rum. B culmis
stipuli necun-
tur gal. ri. non
nunquam &
pallia aduer-
sus pluuiā: fa-
ba caules ha-
bet grādes: in
tortos & fragi-
les, ad nihil
minus utiles,
quā ad texen-
dum. Est uul-
go lactatū pro
uerbium apud
Batauos:

parochum, subinde uocantes cum asinum, dignumque
qui pastorem ageret porcorum. Ego, inquit Vincen-
tius, sum sacræ Theologiæ baccalaureus formatus,
mox licentiandus, atque etiam doctoris titulo insignien-
dus: tu uix legis Euangelium, tantum abest, ut possis
excutere secreta conscientie. Quod si libet esse curio-
sum, exquire, quid agat uxor & manzares tui domi,
aliāque permulta quæ me pudet referre. M. A. Quid ille,
mutus ad hæc? P. H. Mutus? Imò diceret cicadum ala
corruptam. Ego, inquit, baccalaureos multo te melio-
res nec tam è stipulis fabarum. Autores & principes
ordinum uestrorum Dominicus & Franciscus ubi di-
dicerunt philosophiam Aristotelicam, aut argumenta
Thomæ, aut speculationes Scoti? aut ubi donati sunt ti-
tulo baccalaureorum? Irrepsistis in mundum ad uere cre-
dulum, sed pauci, humiles, qui tam etiam docti ac pijs,
nidulabimini in agris ac uicis, mox in opulentissimis
quasque ciuitates, & in florentissimam ciuitatis partem
demigrastis. Tot sunt agri qui pastorem alere non possunt,
ibi locus erat uestræ operæ: nunc nusquam ade-
stis, nisi in ædibus diuitum. lactatis nomen pontificis,
at uestra priuilegia nihil ualent, nisi quum cessat epi-
scopus, pastor, aut huius uicarius. In meo templo nul-
lus uestrum concionabitur me pastorem incolumi. Non
sum baccalaureus: nec sanctus Martinus erat, & ta-
men agebat episcopum. Si quid mihi deest doctrinæ, à
uobis non petam. An creditis etiamnum mundum esse
tam

tam stupidum, ut ubicumque uiderit uestem Dominici,
aut Francisci, putet adesse illorum sanctimoniam? Num
uestra refert, quid agam domi meæ? Quid uos agatis
in latebris uestris, quomodo tractetis sacras uirgines,
etiam populus nouit. Iam quàm nihilo sint uel felicio-
res uel puriores diuitum domus, quas frequentatis, om-
nibus, & lippis, & tonsoribus notissimum est. Cete-
ra Marcolphe non audeo referre, omnino patres illos
reuerendos minime reuerenter tractauit. Nec erat sus-
turus finis, ni Georgius manu mota signum dedisset
se uelle quippiam dicere. Aegre impetratum est, ut ri-
xa tantisper consilisceret. Tum egrotus, Sit pax, in-
quit, inter uos, tibi paracho denuo confitebor. Deinde
pro strepitu nolarum, pro cantionibus funer alibus,
pro cenotaphio, pro sepultura numerabitur tibi pecu-
nia prius quàm exeat hanc domum, neque committam
ut ulla in parte de me queri possis. M. A. Num paro-
chus recusauit tam æquam conditionem? P. H. A. E. Non.
Tantum obmurmurauit nonnihil de confessione, quam
egrotus remisit. Quid opus est, inquit, iisdem repeten-
dis fatigare tum egrotum, tum sacerdotem? Si in tem-
pore mihi confessus fuisset, fortassis sanctius condidis-
set suum testamentum, nunc uos uideritis. Hæc equi-
tas egroti pessime habebat monachos, indigne feren-
tes eam prædæ partem decidi paracho. Ego tamè in-
tercessi, fecique ut lis sopiretur. Parochus unxit egro-
tum, dedit corpus domini, et numerata summa disces-
sit.

fit. M A. Sequuta est igitur eā tempestate trāquillitas.
 P H. Imò tempestate hāc senior tēpestas protinus exce-
 pit. M A. Obsecro quid cause? P H. Audies. Confluxer-
 rat in ades quatuor ordines mendicantiū, his adiunxit
 sese quintus cruciferorum. Aduersus hunc seu nothum
 quatuor illi magno tumultu coorti sunt: rogabant ubi
 uidissent unquam plastrum quinque rotarum: aut qua
 fronte uellent esse plures mendicantiū ordines, quā
 sint Euangelistae. Eadē, inquit, opera adducite huc
 mendicos omnes ē pontibus ac triuijs. M A. Quid ad
 haec cruciferi? P H. Vicissim rogabant quomodo tum
 incepsisset plastrum ecclesiae, quum nullus esset ordo
 mendicantium, deinde quum unus esset, postea tres.
 Nam Euangelistarum, inquit, numerus nihilo plus
 habet affinitatis cum nostris ordinibus, quā cū alea
 quae undique quatuor ostendit angulos. Augustinenses
 quis allegit in ordinem mendicantium? aut quis Car-
 melitas? Quando mendicauit Augustinus, aut quando
 Helias? Nam hos faciunt suorū ordinū autores. Haec
 aliaque multa fortiter quidem illi detonabant, sed soli
 quatuor exercitiū impressionē nō ferentes cesserunt,
 dira tantū minitantes. M A. Hic saltē effulsit tranquillitas.
 P H. Imò syncretismus ille in quantum ordinē, uer-
 sus est in pugnam gladiatoriam. Franciscanus ac Do-
 minicanus contendebant, nec Augustinenses, nec Car-
 melitas esse germane mendicos, sed nothos ac suppositi-
 os. Haec rixa sic increuit, ut plane uereretur, ne uer-
 niretur

Impressio, id
 est, uhemēs
 hostium irru-
 ptio.

uirtetur ad manus. M A. Haecine ferebat agrotus? P H.
 Non haec acta sunt apud lectum, sed in atrio, quod cu-
 biculo adhaerebat uoces tamen omnes ad agrotū per-
 manabant, neque enim mussabant, sed plenis tibijs res
 agebatur, & scis alioqui in agrotis aurium sensum
 esse acutiorem. M A. Quis tandem exitus belli? P H. Ae-
 grotus per uxorem denunciavit, ut silerent paulisper,
 se compositurum hoc disidium. Itaque rogauit, ut tum
 quidem temporis Augustinenses, & Carmelita disces-
 derent, hoc illos nullo suo damno facturos. Nam tan-
 tundem, inquit, cibi mittetur eius domum, quantum
 hic daretur remanentibus. In funere uerò iussit omnes
 ordines adesse, etiam quantum, atque ut equa pecunia
 portio diuideretur singulis, ad commune tamen con-
 uuiuium non adhiberentur, ne quid turba posset oriri.
 M A R C. Virum oeconomicum mihi narra, qui uel
 moriens norit tot rerum undas componere. P H. Phy-
 Multis annis gesserat militiae ducem. Ibi quotidianum
 est huiusmodi tumultus suboriri inter cohortes. M A.
 Erat igitur re splendida? P H. Admodum. M A. Sed ma-
 le parta, ut sit, rapinis, sacrilegijs, extorsionibus. P H.
 Ita quidem uulgo faciunt duces, nec ausim deicere,
 hunc fuisse ab illorum moribus alienum. Si tamen sa-
 tis hominem noui, magis auxit rem ingenij dexteri-
 tate, quā uolentia. M A R. Qui sic? P H A B. Callebat
 arithmetica. M A. Quid tum postea? P H. Quid tumē
 apud principem supputabat militum triginta milia,
 L 4 quum

Mussare tace-
 re loqui,
 Plenis tibijs,
 id est, clare, ut
 de proverbijs

Peritum rei
 domesticæ uo-
 cat oeconomicum.

Arte ducebat.
Ducunt bellā.
q de industria
proferunt: sed
gerunt, qui ue
tebellant.

Commeatus
id est, cibus,
militate uer
bum.
Erideo præfi
diū uocat do
mū unde alios
depulerant,

Vulpes anus.
Vide quærb.

quum uix essent septem milia. Deinde multis militibus
nihil numerabat. M. A. Næ tu mihi magnificam narra
arithmeticā. P. H. Deinde bellum arte ducebat, solitus
simul & ab hostium, & amicorum uicis & oppidis
pecuniam stipulari menstrua: ab hostibus, ne paterent
tur hostilia: ab amicis, ut illis liceret cū hoste pacisci.
M. A. Agnosco morem uulgatum militum. Sed absolue
narrationē. P. H. Bernardinus igitur, et Vincētius cum
aliquot sui ordinis sodalibus remanserunt apud agro
tum, ad reliquos missus est commeatus. M. A. Statim in
ter eos conueniebat, qui remanserunt in præsidio. P. H.
Non usq; quaq; Grunniebant nescio quid, de præroga
tiuis diplomatum: sed ne non perageretur fabula, dissi
mulati est. Hic iam proferuntur cautiones testementa
ria, suntq; stipulationes accitis testibus, de ijs, quæ in
ter ipsos ante transegerāt. M. A. Ist hæc audire gestio. P. H.
Dicā summam, nā perlōga est fabula. Superest uxor
annos nata duodequadraginta, mulier sanè proba,
cordataq; filij duo, alter annū natus undeuigesimum,
alter decimumquintū: filia totidē, sed impubes utraq;
Testamento sic cautum erat, ut uxor quoniam per
pelli non poterat ut fieret monacha, sumeret palliū be
ghinæ, id est, medium genus inter monachas, et laicas:
filius natu maior, quoniam nec is induci potuit, ut fie
ret monachus. M. A. Vulpes anus non capitur laqueo.
P. H. Mox ab exequijs patris properaret Romā, ibiq;
ex relaxatione pontificis factus ante legitimam æta
tem

tem sacerdos, totum annum singulis diebus sacrificia
ret in templo Vaticano pro anima patris, & sacros
gradus in Laterano, singulo quoque Veneris die geni
bus perreptaret. M. A. Suscepit hæc libenter. P. H. Ne di
cam dolo, ut asini solent sarcinas impositas. Filius mi
nor dicaretur S. Frāscisco, filia maior S. Clara, minor
Catarina Senensi. Hoc tantum potuit obtineri: nā Ge
orgij mens erat, quò magis sibi Deum haberet obno
xium, quinq; superstites partiri in quinq; mendican
tium ordines: & acriter quidem adlaboratum est, sed
ætatis uxoris, filijq; maioris nec minis, nec blanditijs
cessit. M. A. Exheredādi genus. P. H. Vniuersa hereditas
sic erat diuisa, ut detractis de solido impendijs funera
libus, uncia cederet uxori, cuius dimidia uictitaret
ipsa, dimidium cederet loco, cui se foret additura, un
de si mutato cōsilio recederet, tota pecunia resideret
penes eum gregem: altera uncia decideretur filio, cui
tamen statim numeraretur uaticū, & quod satis esset
emēdo diplomati, parandoq; uictui annuo Romæ. Qui
si mutata sentētia recusaret initiari sacris ordinibus,
illius uncia diuideretur inter Frāscanos, et Domini
canos. Et id ne fiat, uereor, adeo uidebatur adolescens
à sacris abhorre. Duæ uncia cederent monasterio,
quod excepiisset filium natu minorem: binæ item mo
nasterijs, quæ excepiissent puellas, sed hac lege, ut si illi
detrectarent eam uitam profiteri, omnis tamē pecunia
penes illos maneret incolumis. Iā una rursus uncia de
L 5 cideretur

Ut asini solent.
Allusit ad ite
lud Flacci, De
mitto auricu
las, ut iniquæ
mentis asellus
Quum graui
us dorso subijs
onus.

De solido, id
est: de integra
hereditate quæ
asīs dicitur
nondum diui
sa. Uncia duo
decima pars
asīs.

Diplomati, q
liceret conse
crari sacerdo
tem ante tem
pus legitimū.

cideretur Bernardino tantundem. Vincentio: dimidia uncia Carthusianis, pro communiōe bonorū operum omnium, quæ toto fieret ordine. Vncia & semis quæ superaret, distribueretur occultis pauperibus, quos benesicio dignos iudicassent Bernardinus et Vincentius. M. A. Debebas iureconsultorum more dicere, quos uel quas. P. H. His igitur uerbis stipulati sunt recitato testamento: Georgi Balearice, iuius & sanæ mentis approbas hoc testamentū, quod dudum ex animi tui sententia condidisti? Approbo. Et hæc est tua suprema, & immutabilis uoluntas? Est. Meq; & hunc Vincentiū hac clauere instituis ultimæ tuæ uoluntatis executores? Instituo. Iussus est denuo subscribere. M. A. Qui potuit moriens? P. H. Bernardinus rexit egroti manū. M. A. Quid subscripsit? P. H. Sanctum Franciscū, & sanctū Dominicum iratos habeat, qui tentarit hinc aliquid immutare. M. A. At non metuebant actionem testamenti inoficiosi? P. H. Ista actio non habet locum in his quæ Deo dicantur, neque quisquam libenter cum Deo litem suscipit. His peractis, uxor & liberi datis dextris egroto, iurant se seruatuuros, quod recepissent. Post hæc coeptū est agi de pompa funerali, non sine contentione. Tandem hæc uincit sententia, ut ex quinque ordinibus singulis adessent nouem, in honore quinque uoluminum Mosi, & angelorum in nouum choros digestorū. Suū quisq; ordo crucē præferret, canerentq; fune-

Neniz appie bres nenas. Ad hæc præter cognatos conducere-
cap.

triginta,

triginta, tot nummis erat uenditus dominus, daduchi pullati, & honoris gratia ploratores duodecim (hic est numerus ordini apostolico sacer) comitarentur: à seretro sequeretur equus Georgij pullatus, sic ad geometria alligata ceruice, ut herum humi requirere uideretur. Stragula hinc atque hinc ostenderent insignia. Similiter & unaquæque tæda & pulla uestis haberet insignia. Reponeretur autem corpus quidem ipsum ad dextrum altaris summi in tymbo marmoreo, qui promineret à solo pedes quatuor, ipse in summo recumberet, Pario sculptus marmore, totus armatus à uertice usque ad calcancum, nec deesset galea sua crista: crista erat onocrotali collum: nec clypeus lauo brachio, in quo insignia hæc erant, tria capita apri syluestris aurea in planicie argentea: nec lateri gladius inaurato capulo, nec balthæus inauratus ac gemmeis distinctus bullis, nec pedibus aurea calcaria: erat enim equus auratus: sub pedibus haberet leopardum. Ore sepulchri titulum haberent tali uiro dignum. Cor autem separatim recondi uolebat in sacello diui Francisci. In testina mandauit parocho honorificè sepelienda in sacello, quod est Virgini matri sacrum. M. A. Funus nimium honorificū, sed nimio constās. Venetia uel cerdo nī cuiuspiā plus haberetur honoris minimo impedio. Fe retrū elegans dat sodalitas, et unū comitantur aliquando sexceti monachorum tunicis pallijs ue uestiti. P. H. Vidimus & nos, risimusq; istas pauperū ineptas glorias.

cantilengune bres, nonnum quā timē nugas quaslibet appellamus nenas. Daduchi, tæda dileri.

In planicie. Data opa fingit insignia utiosa. Nā cadau ceatorū leges habet, adulterina esse insignia, quæ habent metallū super metallum.

rias. Incedunt fullones & coriarij superne, inferneq;
cerdones, in medio monachi, chimæras esse diceres,
nec hic alia res erat, si uidiſſes. Cautum & illud Ge
orgio, ut Franciscanus, & Dominicanus inter ſeſe
ſorte decernerent, utris primus cederet locus in pom
pa, poſt hoc ceteri quoque ſortirentur, ne quid tunc
oriretur tumultus. Parochus & huius clerici locum
tenerent inſunum, hoc eſt, primum. Nec enim aliud
erant paſſuri monachi. M. A. Non acies tantum, ſed &
pompaſ ille callebat ordinare. P. H. Cautum eſt & il
lud, ut ſunbre ſacrum, quod apud parochum fieret,
molulato muſicorum concentu perageretur honoris
gratia. Dum hæc aliaq; tractatur, inhorruit ægrotus,
deditq; ſigna certiſſima, ſupremum tempus adſeſſe.
Adornatur igitur extremus fabula actus. M. A. Nondum
finis? P. H. Recitatur diploma pontificis, in quo promit
tebatur criminum omnium abolitio, totuſq; purgatorijs me
tus adimebatur. Ad hæc iuſtificabantur omnia illius
bona. M. A. Rapto parta? P. H. Certè iure belli ac more
militari. Sed fortè aderat Philippus iureconſultus uxori
ſuæ frater: is in diplomate notaui locum ſecus poſitum,
quam oportuit, & iniecit ſuſpitionem falſi. M. A. Haud
quaquam in tempore. Diſſimulandum erat, etiamſi
quid ineſſet erroris, et nihilo peius habuiſſet ægrotus.
P. H. Aſſentior. Et ægrotus ſic hac re perturbatus eſt,
ut minimum abeſſet à deſperatione. ibi Vincentius ſor
tem uirum præbuit, iuſſit Georgium quieto eſſe animo,
ſibi

ſibi eſſe poteſtatem corrigendi ſupplendiq; ſi quid in
diplomatiſ uel erratum eſſet, uel omiſſum. Quod ſi
te, inquit, ſeſellerit diploma, ego iam nunc hanc animam
pro tua ſuppono anima, ut tua petat cœlos, mea deda
tur Orco. M. A. Accipit ne Deus tales animarum permu
tationes? Et ſi accipit, num ſatis cautum uidebatur Geo
rgio tali pignore? Quid ſi Vincentij anima uel abſque
permutatione debebatur inferis? P. H. Quod geſtum eſt
narro. Hoc certe perfecit Vincetius: ægrotus uisus eſt
animum recipere. Mox recitantur cautiones, quibus
Georgio promittebatur ſocietas omnium operum, quæ
fierent per quatuor ordines, & quintum Carthuſien
ſium. M. A. Ego metuere, ne deprimerer ad inferos, ſi
tantum ſarcinæ baiulandum eſſet. P. H. De bonis ope
ribus loquor, ea non aliter grauam animam ſubuo
laturam, quam plumæ auem. M. A. Mala igitur opera ſua
quibus legant? P. H. Militibus Germaniæ conductitijs.
M. A. Quo iure? P. H. Iure Euangelico, habenti dabitur.
Simulq; recitatus eſt numerus miſſarum & pſalterio
rum, quæ deſuncti animam eſſent comitatura. Erat autem
immensus. Poſt hæc iterata eſt confeſſio, dataq; bene
dictio. M. A. Ita efflauit animam? P. H. Nondum. Strata eſt
humili ſtorea iuncis contexta, ſic ut ab initio cōuoluta
cervicalis ſpeciē ex ſeſe faceret. M. A. Quid nunc futu
rum eſt? P. H. Eā conſperſerunt cinere, ſed raro, ibi de
poſuere corpus ægroti. Inſtrata eſt tunica Franciſca
na, ſed prius conſecrata præculis & aqua luſtrali. Cu
culla

culla supposita est capiti, nam tum indui non poterat, una cum illa suppositum est diploma cum cautionibus. MA. Nova mortis species. PH. Atqui confirmat demoni nullum esse ius in eos qui sic moriuntur. Sic aiunt præter alios mortuum S. Martinum & Franciscum. MA. Sed huic morti illorum uita responderat. Obsecro quid tum postea? PH. Porrecta est ægroto crucis imago, et candela cerea. Ad crucem porrectam dixit ægrotus, Soleo in bellis tutus esse meo clypeo, nunc hunc clypeum opponam hosti meo, & exosculatus admouit humero Leuo. Ad ceream uerò sacram, Olim, inquit, hastam ualui in bellis, nunc hanc hastam uibrabo aduersus hostem animarum. MA. R. Satis militariter. PH. Has postremas uoces edidit. Nam mox linguam mors occupauit, simulq; cepit animam agere. Bernardinus à dextris imminēbat morienti, Vincentius à sinistris, uterque pulchrè uocalis. Alter ostendebat imaginem sancti Francisci, alter Domini. Cateri sparsi per cubiculum demurmurabant psalmos aliquot uoce lugubri. Bernardinus magnis uociferationibus percellēbat aurem dextrā, Vincentius sinistram. MA. Quid occubabat? PH. Huiusmodi fērmē Bernardinus: Georgi Balearice, si nunc quoque probas ea quæ sunt acta inter nos, flecte caput in dextrum. Flexit. Vincentius cōtrā, Ne quid trepides Georgi, habes Franciscum et Domini cum propugnatores Esio securus. Cogita quantū habas meritorum, quod diploma, denique memineris

meam

meam animam pro tua oppignoratam, si quid esset periculi: hæc si sentis & probas, flecte caput in leuū. Flexit. Rursus simili clamore, Si hæc sentis, inquit, preme manum meam: tum manum pressit. Ita huc et illuc flectendo capite, et premendis manibus transactæ sunt horæ fērmē tres, Quū iā inciperet osecitare Georgius, tū Bernardinus erectus pronuntiavit absolutionē: quā perficere non potuit, quin Georgius efflisset animam. Hæc sub noctis medium: manē peracta anatomia. MA. Quid mali repertum est in corpore? PH. Recte mones, nam exciderat. Fragmentum plumbi inherebat diaphragmati. MA. Vnde id? PH. Vxor narrabat illū quondam ictum sphaerula bombardica. Hinc coniectabant medici plumbi liquefacti particulam resedisse in corpore. Mox corpus lacerū utriusq; conuestitū est amictu Franciscano. A prandio sepultura peracta est ea pompa, quæ decretum erat. MA. Nunquā audiui mortem operosiorē, nec funus ambitiosius. Verū istam, opinor, fabulam nolis euulgari. PH. Quam ob rē? MA. Ne quid irriterentur crabrones. PH. Nihil est periculi. Etenim si pia sunt quæ narro, etiam ipsorum interest hæc scire populum: sin minus, quotquot inter illos boni sunt, mihi gratias agent, qui hæc prodiderim, quo pudore correcti quidam desinant similia facere, deinde simplices caueant, ne in similem pertrahantur errorem. Sunt enim & apud istos cordati, uerēq; pii, qui frequenter apud me quesiti sunt, paucorum

Diaphragma est sepiū transversum, quod separat præcordia, in quibus cor et pulmo ab inferiore corporis parte, in qua splen, hepar, & renes.

uel superstitione, uel improbitate totum ordinem red-
di apud bonos inuidiosum. M A. Recte tu quidem &
fortiter. Sed nunc auco scire, quomodo discesserit Cor-
nelius. P H. Ut uixit nulli molestus, ita mortuus est.

Anniuersariā,
id est, in singu-
lis annis recur-
rentem,

Habebat febrem anniuersariā, quæ statis temporibus
singulis annis recurrebat. Ea tum, siue quia grauabat
ætas: nam annum excefferat sexagesimum: siue alijs
de causis solito magis urgebat hominem, & uisus
est ipse præsentire diem fatalem imminere. Itaq; qua-
triduo prius quàm moreretur, erat Dominicus dies,
templum adiit, confessus est suo parrocho, audiuit pu-
blicam concionem & sacrum, à sacro reuerenter ac-
cepto pignore corporis Domini, domum se recepit.

M A. Non usus est medicis? P H. Vnicum duntaxat
consuluit, sed non minus bonum uirum, quàm bonum
medicum, ei Iacobo Castrutio nomen est. M A. Noui.
Nihil illo sincerius. P H. Is respondit suam quidem
operam amico non defuturam, sed sibi uideri plus esse
præsidij in Deo, quàm in medicis. Cornelius hanc uo-
cem nō minus alacriter accepit, quàm si certissimam
uitæ spem ostendisset. Itaq; tametsi semper pro suis fa-
cultatibus fuisset perbenignus in pauperes, tum quic-
quid decidi poterat uxoris & liberorum necessitati,
impartiebatur in egenos, non istos ambitiose mendi-
cos, & nusquam non obuios, sed in probos, qui pro
uiribus industria laborandi cum paupertate pugna-
bant. Rogabam hominem, ut decumberet, & sacerdos

tena

tem ad se accerseret potius, quàm tenuē corpuscu-
lum defatigaret. Respondit hoc sibi semper studio fuis-
se, ut amicos suos subleuaret potius, si posset, quàm
grauaret officijs, nec se sui dissimile esse uelle in mor-
te. Ne decubuit quidem nisi postremum diem & no-
ctis partem, qua reliquit terras. Interim ob corpusculi
lætitudinē baculo nitebatur, aut sedebat in cathedra,
raro componebat se lectulo, sed uestitus & erecto ca-
pite. Hoc tempore aut mandabat aliquid de curandis
egenis, maxime notis ac uicinis, aut legebat è libris
sacris, quæ prouocant hominis erga Deum fiduciam,
quæq; illius in nos charitatem declarant. Si per lassi-
tudinem ipse minus poterat, audiebat amicum prælegen-
tem. Frequenter miro affectu hortabatur familiam ad
mutuum amorem & concordiam, adq; studium ueræ
pietatis, sollicitosq; de morte ipsius amantissime conso-
labatur. Idem ad monebat suos, ne quid æris alie-
ni præteriretur indissolubile. M A. Non condiderat tes-
tamentum? P H. Iam pridem sanus ac ualens id cura-
rat. Negabat enim esse testamenta, quæ fierent ab
agentibus animam, sed deliramenta potius. M A. Nihil
legarat monasterijs aut egenis? P H. Ne teruncium
quidem. Ego, inquit, pro mea portione dispensaui fa-
cultatulas meas, nunc ut earum possessionem alijs tra-
do, ita trado dispensationē. Et confido meos sanctius
dispensaturos, quàm ipse feci. M A R. Non accerserat
ad se pios homines, quemadmodum fecit Georgius?

M P H.

P. H. Ne unum quidem: præter familiam & duos intime amicos nullus aderat. M. A. Demiror quid senserit. P. H. Negabat se morientem pluribus molestū esse uelle, quā fuisset nascens. M. A. Expecto finem istius fabule. P. H. Mox audies. Venit dies Iouis. Ille stratum non reliquit, sentiens extremam corpusculi lassitudinem. Accitus parochus impartijt extremā unctionem, ac rursus porrexit corpus domini, sed citra confessionem. Negabat enim quicquam scrupuli resedisse in animo. Ibi parochus agere cœpit de sepultura, quæ pompa, quō uel loco sepeliri uellet. Sepeli, inquit, me quomodo sepeliros infumæ sortis Christianū, nec mea refert, ubi seponas hoc corpusculum, æquē inueniendum in extremo die, ubicunque condideris. Pompani funcris nihil moror. Mox iniecta mentio de sonitu cāpanarum, de tricenarijs & anniuersarijs, de diplomate, de communionē meritorum emenda. Tum ille, Mi pastor, nihilo peius habeo, etiam si nulla sonet campana. Si me uel uno funebri sacro dignaberis, plus satis erit. Aut si quid aliud est, quod ob publicam ecclesiæ consuetudinem citra scandalum infirmorum omitti uix potest, id tuo permitto arbitratui. Nec est animus cuiusquam uel preces commercari, uel meritis quenquam suis spoliare. Satis meritorum exuberat Christo, & confido totius ecclesiæ preces ac merita mihi, si modo uiuum sum membrum profutura. In duobus diplomatibus mihi tota spes est. Alterum est pec-

catorum

catorum meorum, quod princeps pastorum dominus Iesus aboleuit, affigens illud cruci: alterum quod ipse suo sacrosancto sanguine scripsit & obsignauit, quod nos certos reddidit de salute æterna, si totā fiduciam nostram in ipsum transferamus. Absit enim ut instruitus meritis ac diplomatibus prouocem dominū meū, ut in iudicium ueniat cum seruo, certus quod in conspectu eius non iustificabitur omnis uiuens. Ego ab illius iustitia appello ad eiusdem misericordiam, quoniam immensa est & ineffabilis. His dictis abiit parochus. Cornelius ueluti magna spe salutis cōceptus gaudens & alacer, iubet sibi quedam recitari ē sacris uoluminibus, quæ confirmant spem resurrectionis & præmia immortalitatis, uelut illud ex Esaia de morte Ezechia dilata, unā cum cantico: Deinde caput decimum quintum epistolæ Pauli ad Corinthios prioris: De morte Lazari ex Ioanne, sed præcipuē historiam Christi passi ex Euangelijs. Quā hic animo deuorabat singula, ad quedam suspirans, ad alia compositis manibus gratias agens, ad quedam hilarescens ac gestiens, ad nonnulla preculas quasdā breues eiacularans. A prandio quum paululum temporis obdormisset, iubet recitari caput ex Euangelio Ioannis duodecimum, usque ad historie finem. Hic dixisses hominem plane transfigurari afflariq; nouo spiritu. Iam dies uergebat ad uesperam, accersit uxorem ac liberos: ibi erecto quantum licuit corpusculo, sic affatus est suos: Charissimi

M. A. M. A.

ma coniux, quos Deus ante coniunxerat, idem nunc separat, sed corporibus duntaxat, idq; ad breue tempus: curam, charitatem, pietatem quam antehac pariter soles in me & dulcissima pignora, totam in istos trāsfer. Ne putaris te ullis modis posse magis demereri uel Deum, uel me, quā si istos quos Deus dedit nobis coniugij fructum, sic educes, foueas & instituas, ut Christo digni habeantur. In hos igitur conduplica pietatem tuam, et meā portionem in te translata existima. Id si feceris, ut facturam confido, non erit quorū uideantur orphani. Quod si repetas matrimonium. Ad hanc uocem uxor erupit in fletum, coepitq; deierare, se nunquā de repetendis nuptijs cogitaturā. Hic Cornelius: Soror in Christo mihi charissima, si dominus Iesus largiri dignabitur tibi propositum istud ac robur spiritus, ne desis dono coelesti. Erit enim hoc tibi pariter ac liberis commodius. Sin aliō uocabit carnis infirmitas, scito quod mors mea te liberat à iure coniugij, sed nō liberat à fide quā meo tuoq; nomine debes curādis cōiunibus liberis. Quod ad matrimonium attinet, utere libertate quā tibi permisit dominus. Tantū hoc te rogo moneoq;, ut uirū tibi deligas ijs moribus, tuq; te illi talem praebeas, ut possit uel suapte bonitate ductus, uel tua commoditate prouocatus amare priuignos. Proinde caue ne cui uoto te astringas. Serua te liberā Deo et liberis nostris, quos sic institues ad omnē pietatē, ut caueas, ne se cuiuspiā addicant instituto, donec

donec per etatem et rerum usum constiterit ad quod uite genus sint idonei. Deinde uersus ad liberos exhortatus est ad studium pietatis, ad obediendum matri, ad mutuam inter ipsos charitatem & concordiam. His peroratis, dedit osculum uxori: liberis, facto signo crucis, precatus est bonam mentem, & Christi misericordiam. Post hæc intuens omnes qui aderant: Sub crastinam, inquit, auroram dominus, qui diluculo reuixit pro sua misericordia dignabitur hanc animulam ex huius corpusculi sepulchro, eq; huius mortalitatis tenebris euocare in lucem suam coelestem. Nolo teneram etatem excubijs inanibus fatigari. Ceteri quoq; uicissim dormiant. Mihi satis est unum adesse uigile, qui recitet sacrā lectionē. Transacta nocte sub horam quartā, cunctis presentibus iussit recitari psalmum totum, quem dominus orans recitauit in cruce. Eo finito, iussit exhiberi cereum & crucem: & ceptum accipiens dixit, Dominus illuminatio mea & salus mea quem timebo? Crucē exosculatus dixit, Dominus protector uite mee, à quo trepidabo? Mox manus super pectus in supplicantis gestum composuit, et oculis in coelum erectis dixit, Domine Iesu, accipe spiritum meum. Et protinus clausit oculos ueluti dormiturus, simulq; leui flatu emisit spiritum, dixisses illum obdormisse, non expirasse. M. A. Nunquā audiui mortem minus operosam. P. H. Talis fuerat in omni uita. Viensq; fuit amicus. Fortasse non æquē diiudico, uter

decefferit Christianus: tu qui integer es, rectius dissipes. M A. Ita faciam, sed per ocium.

IVVENIS, ECHO.

IV. Cupio paucis te cōsulare, si uacat. E C. Vacat. IV.

Et si uenio tibi gratus iuuenis. E C. Venis. IV. Sed possum. ^{ἐχω} _{possum.} ^{ἐχω} _{possum.} tēs ne mihi & de futuris dicere uerū Echo. E C. ^{ἐχω} _{possum.}

IV. Et Græcē nosti? Quid isthuc noui? E C. Noui. IV.

^{Ἰτα} _{diuina.} Qualia tibi uidentur Musarum studia? E C. ^{Ἰτα} _{diuina.} IV.

Censes igitur terendos autores, qui conducunt ad bonas literas? E C. Teras. IV V.

Quam igitur mentem habent isti, qui hæc studia linguis traducunt suis? E C.

Suis. IV. Sed utinā harum cultores similiter essent et pietatis studiosi. E C. O si. IV.

Nunc quorundam improbitas omnes reddit inuisos. E C. ^{ἰσως} _{fortasse.} ^{ἰσως} _{fortasse.} IV. Et multis, hominum peccatum confertur in nomen eruditio-

^{ἰσως} _{fortasse.} ^{ἰσως} _{fortasse.} nis. E C. ^{ἰσως} _{fortasse.} IV. Atqui uulgo uidentur non infimi. ^{ἰσως} _{fortasse.} ^{ἰσως} _{fortasse.} E C. Fimi. IV. Quid facere censes eos, qui terunt at-

tem in sophistico doctrinæ genere? E C. Nere. IV. For-

taſsis telas aranearum. E C. Harum. IV. Ac Penelopes

telas texunt ac retexunt. E C. Texunt. IV. Cui suades

ut me dem uite instituto? E C. H. Tuto. IV V. Erit au-

spicatum, si uxorem duxero? E C. H. Serò. IV V.

Quid si mihi ueniat usu, quod his qui incidunt in uxo-

res parum pudicas, parumq; frugiferas? E C. Feras.

IV V. Atqui cum talibus morte durior est uita. E C. H.

Vita. IV V. Siccine in rebus humanis dominari fortuna-

nam? E C. Vnam. IV. Magis fortasse expedit, ut ali-

quis

quis præ coniugio monachi institutum eligat. E C. Li-

gat. IV. Quid superest remedij, ubi quem astrinxerit

iam nodus insolubilis? E C. Bilis. IV. Attamen miserū

est homines uiuere solos. E C. ^{ὁλως} _{omnino.} IV. Cuiusmodi

censes horum temporum plerosque monachos? E C.

^{ἐχ} _{omnino.} IV. Quid igitur istos mouet, qui suspiciunt

illos ut semideos? E C. ^{ἐχ} _{omnino.} IV V. Quid captant

plerique qui ambiunt sacerdotium? E C. Ocium. IV. timor.

Præterea nihil habet sacerdos? E C. ^{κέρδ} _{lucrum.} IV. ^{κέρδ} _{lucrum.}

Quid bonæ rei contingit illis qui sunt episcopi? E C.

^{νότοι} _{labores.} IV. At nulli magis uiuunt in ocio. E C. Scio. ^{νότοι} _{labores.}

IV. Quæ res illos admonere poterit, ut intelligant,

quantum sustineant onus? E C. ^{ὁ νότος} _{mens.} IV. Ergo res ^{ὁ νότος} _{mens.}

præclara est sacerdotiū, si quis se in eo gerendo qua-

lem oportet præbeat? E C. Beat. IV. Quid fructus erit,

si me conferam in aulam eorum, qui præcellunt mo-

narchica dignitate? E C. Ate. IV. At non paucos ui-

deo qui solent illinc sibi præclaram felicitatem ari-

lari. E C. ^{ἀέροι} _{Atque, dea} IV. At interim dum incedunt holo-

sericati, uulgo uidentur homines magnifici. E C. Fici.

IV. Foris igitur aurcos, intus ficulnos homines dicis,

si quis inspicat cominus? E C. Minus. IV. Nihil igi-

tur præclari sunt, quos pro dijs ueneramur bysinos.

E C. ^{οὐδ} _{nocumentū.} IV V. Nec militare genus magno esti-

mabis fortasse. E C. H. O. Affe. IV V. Magnum quid,

dam pollicentur qui è sideribus & futura prædicunt

λόγοι Astrologi. E C. λόγοι. I V. At strenue laborant Gram-
 uerba matici. E C. εἰκῆ. IV. Non placent, opinor, leguli ho-
 εἰκῆ mines semper famelici. E C. λυκοί. I V. Qualis ero, si
 temere frustra fiam opifex? E C. Fex. IV. Itā ne nihil præterea adferunt
 λυκοί artes boni aut mali? E C. Ali. I V. Fuero ne beatus si per
 Iupi. seuerauero in bonis literis? E C. Eris. I V. Sed quæ res
 dabit, ut adsit pietas? E C. Aetas. I V. Decem iam annos
 ὄντ atatem triui in Cicerone. E C. ὄντ. I V. Vnde tibi subit
 ὄντ me asinum dicere? E C. E re. I V. Fortassis hoc dicis non
 asine. sic huic incumbendum, ut alios relinquā. E C. Inquam.
 I V. Non placet igitur is qui se per omnem uitam tan-
 ἄνους tūm in hoc torqueat, ut fiat Ciceronianus? E C. ἄνους.
 I V. Quid superest natu grandibus, quorū atas ad hæc
 ἀμεινens. discenda non est tempestiua? E C. Stiua. I V. Facundior
 esses opinor, si longius abessem. E C. Essem. IV. Non me
 delectat sermones dissyllabi. E C. Abi. I V. Cæpi prior,
 uideo non posse uitari, quin posterior desinas. E C. Si-
 nas. IV. Iā igitur tibi uideor satis instructus ad ea pro-
 be gerenda quæ sunt in uita? E C. Ita. I V. Proinde si me
 uoles abire, dicito. E C. Ito.

ΠΟΛΥΔΑΙΤΙΑ.

SPVDVS, APITIVS.

Dispar conui- S P. Heus heus Apiti. A P. Non audio. S P. Heus in-
 uium, quam Apiti. A P. Quis hic est tam molestus interpellat-
 tor? S P. Est serie rei quiddam, quod te uolo. A P. At ego
 ad rem seriā propero. S P. Quō nam? A P. Ad cœnam.
 S P. Hac ipsa de re tecum uolebam agere. A P. Non ua-

cat

gat nunc aëloribus operam dare, ne actum agam. S P.
 Nihil feceris dispendij, comitabor te quo properas.
 A P. I T. Agē dic, modō tribus uerbis. S P. Magno stu-
 dio molior conuiuuium, in quo nulli displiceam conui-
 uarum, placeam omnibus. Eius artis quoniam tu prin-
 cipatum tenes, ad te uelut ad oraculum confugio. A P.
 Responsum accipe, & quidem iuxta ueterum morem
 ἔμμετρον, Nulli ut displiceas, nullum inuitare me-
 Id est, metri-
 cūm.
 mento. S P. Atqui solenne est epulum, multos excipiam
 oportet. A P. Quō plures inuitaris, hōc pluribus dis-
 pliceas oportet. Quæ fuit unquam tam bene uel con-
 scripta, uel acta fabula, ut toti placuerit theatro? S P.
 Sed agē Comi delictum Apiti, subleua me tuo cōsilio,
 habeo te posthac numinis loco. A P. Sit igitur hoc pri-
 mum consilium, ne conare quod fieri non potest. S P.
 Quidnam? A P. Ut conuiuator omnibus placeas. Tanta
 est palatorum uarietas. S P. At saltem ut paucioribus
 displiceam. A P. Voca paucos. S P. Non licet. A P. Voca
 pares, & ingenijs congruentes. S P. Ne id quidem
 mihi liberum est. Vitari non potest, quin & multos
 nationis homines. A P. Næ tu mihi uerē conuiciū
 narras, non conuiuuium, in quo faciliē possit talis ex-
 oriri lusus, qualem Hebræi narrant accidisse in stru-
 ctura Babel, ut petenti frigidum aliquis porrigat ca-
 lidum. S P. Opitulare te queso, gratum experieris ac
 memorem. A P. I T. Agē quando electio non est tui ar-

M s bitrij

bitrij, in re mala dabo bonum consiliū. Haud parui re-
fert ad hilaritatē conuiuij, quo quisq; loco sedeat. s p.
Verissimū. a p. Ea res ut tibi cedat prosperē, fac ut for-
tibus distribuantur accubitus. s p v. Pulchrē mōes.
a p l. Deinde ne sic paulatim a summo ad inum pro-
cedant patinae, ut sigma literæ uel serpētis potius ima-
ginem pingant, aut ultro citroq; reciprocent, quemad-
modum olim in conuiuijs myrtus tradi solet. s p. Quid
igitur? a p. Sed ad singulas conuiuiarum tetradas ap-
pone patinas ternas, sic ut quarta media promineat,
quemadmodum pueri tribus nucibus imponunt quar-
tam: in singulis sit aliud atque aliud cibi genus, quo
quisque quod libet eligat. s p. Placet. Sed quoties mu-
tabo patinas? a p. Quod partibus constat oratio rheto-
rica? s p. Quinque, ni fallor. a p. Quot actibus constat
fabula? s p v. Apud Horatium legi, Ne sit quinto pro-
ductior actu. a p l. Toties mutabis patinas, ut proce-
mum sit iussulentum, conclusio uel epilogus ex uarijs
bellariorum generibus conflatus. s p v. Quem pro-
bas in patinis ordinem? a p l. Eundem quem Pyrrhus
in acie. s p v. Quid ais? a p. Quemadmodum in ora-
tione, ita nec in conuiuiō decet proceum esse elabor-
ratum. Rursus epilogus uarietate commendetur po-
tius quā apparatu. in tribus itaque medijs seruauit
da Pyrrhi disciplina, ut in utroq; cornu sit aliquid exi-
mum, in media acie uulgarior apparatus. Hoc pa-
cto fiet, ut nec sordidus uideare, nec fastidiosa copia
fiss

sis molestus. s p v. Satis expeditē de cibis, superest ut
quomodo bibendum doceas. a p l. Nulli omnium cya-
thum appones, sed pueris dato negotium, ut ubi per-
contari didicerint, quo quisque uini genere delectetur,
alacriter ad nutum cuique quod uolet, porrigant. Ea
ex re duplex erit commodum. Nam & parcius bibe-
tur et iucundius, non solum ob id, quia subinde recens
dabitur potus, uerum etiam quod nemo bibet, nisi si-
tiens. s p. Optimum profectō consilium. Sed qui fieri
poterit, ut hilarescant omnes? a p. Id ut fiat, partim in-
te situm est. s p v. Qui nam? a p l. Tene illud, An-
te omnia uultus accedere boni. s p v. Quorsum istud?
a p l. Ut conuiuias comiter excipias, fronteq; hilari
compelles, sermonem ad cuiusq; etatem, affectum, ac
mores attemperans. s p v. Accedam, ut dicas melius.
a p l. Nosti linguas? s p v. Propemodum omnium. a p.
Ut sua quēque lingua subinde appelles, utq; conui-
uium fabulis amœnioribus hilarescat, uarias misce ma-
terias de rebus, quarum quisque libenter meminit, &
nullius dolore audiuntur. s p v. Quas dicis huiusmodi
materias? a p. Sunt peculiare ingeniorum differentiæ,
quas ipse melius perspicies, ego generatim attingam
aliquot. Senes gaudent ea memorare, quæ multorum
fugunt memoriam, admiratores temporum, in quibus
ipsi floruerunt. Matronis dulce est refricari memo-
riam eius temporis, quum à procis ambirentur. Nau-
te, quicq; diuersas ac longinquas mundi regiones in-
uiserunt,

uiferunt, libenter ea narrant, quæ quia nemo uidit, mi-
rantur omnes. Est & anteactorum malorum, iuxta
proverbum, iucunda recordatio, si modò eius sint ge-
neris, ut cum probro coniuncta nō sint, ueluti militiæ,
projectionum, naufragiorumq; discrimina. Postremò
de sua cuiq; arte grata est confabulatio, deq; hisce re-
bus, quarum usu callet. Hæc sunt ferme generalia, per-
culiares affectus singulatim describi non queant: sed
exempli causa, Est aliquis laudis appetitior, alius uult
haberi doctus, alius gaudet uideri diues: est hic loqua-
cior, ille pauciloquus, nōnullos reperies tetricos, alios
contrà blandiores. Sunt qui nolint uideri senes, quum
sint: sunt rursus qui uolunt haberi grandiores quàm
sint, affectantes hoc esse mirandi, quòd bellè portant
ætatem: sunt femine quæ sibi de forma placent, sunt
aliæ putidule. His cognitiis affectibus, haud difficile
est miscere sermones unicuiq; gratos, uitatis his quæ
mercerem asserunt. s. p. Næ tu per pulchrè tenes artē
conuiuatoriā. a. p. Phy. Si tantundē temporis & opera
mihi consumptū esset in utroq; iure, Medicina ac The-
ologia, quantum impensum est huic arti, iandudū &
inter iureconsultos, medicos ac Theologos doctoris
& titulum, & lauream tulissem. s. p. Credo. a. p. Sed
heus tu, ne quid erres, hic cauendum est, ne fabula sint
nimium proluxæ, aut ne exeat in temulentia. Quem
ad nodum enim uino nihil iucundius, si modicè sum-
pseris: contrà nihil molestius, si suprâ quàm sat est hau-
seris

seris, ita usu uenit in fabulis. s. p. Vera prædicas. Sed
huic incommodo quodnam ostendis remedium? a. p.
Vbi senseris suboriri τὸ δόσω μὲν, per occasi-
onem interseca sermonem, & argumentum diuer-
sum interfere. Frustra opinor te monerem, ne cui suus
dolor in conuiuio reficietur, utcumq; Plato iudicat in
conuiujs quibusdam uitijs esse medendum, uino discu-
tiente tristitiam, & offensa memoriā abolente. Ver-
rū illud te monitum oportuit, ne nimium crebro salu-
tes conuiuias, tametsi probo, ut interdum obambulas,
nunc hos, nūc illos comiter appelles: oportet enim con-
uiuatore bonum motoriam agere fabulam. Nihil au-
tem inuoluius, quàm ibi commemorare, quod cibi ge-
nus sit, quæ coctum arte, quanti emptum. idem de ui-
no dictum puta. Quin extenuandū etiam modicè quod
apponitur. Alioqui nimis diligens extenuatio appa-
ratus, idem agit quod ostentatio. Satis est bis aut ad
summum ter dixisse, Boni consulite. Si parum lautus
est apparatus, animus certe lautissimus est. Interdum
sales aspergendi sunt, sed qui nihil habeant dentis. Pro-
fuerit et illud, subinde sua quenq; compellare lingua,
sed paucis. Dicendum erat initio, quod mihi nunc tan-
dem uenit in mentem. s. p. Quidnam? a. p. Si non placeat
sortito dare locos, cura ut tres ex omnibus eligas na-
tura festiuos, minimeq; mutos, quorum unum colloca-
bis in capite mensæ, alterum è regione, tertium in me-
dio, qui silentium ac tristitiam cæterorum discutiant.

Quòd

Quod si perspexeris conuiuium uel silentio tristius esse,
uel clamoribus tumultuosum, aut etiā ad rixas tēdere.
SP. Hoc crebrō sit apud nos: quid tum faciendum? A P.
Accipe rem mihi multo usu compertam. SP. Expecto.
AP. Inducito duos Mimos, siue γελωτοποις, qui si/
ne uoce ridiculū aliquod argumentum gesticulatione
representent. SP. Quis sine uoce? A P. Ut par sit om/
niū uoluptas, aut nihil loquatur, aut lingua loquatur
omnibus aequē ignota. Gestibus loquentes omnes pari/
ter intelligent. SP. Quod argumentū mihi narras, non
satis intelligo. AP. Sunt innumera, puta uxorē decer/
tatem cum marito de principatu, aut simile quippiā ē
media uita. Quō magis erit ridicula saltatio, hōc plus
erit omnibus uoluptatis. Hos oportet esse semisatiatos,
alioqui qui planē satui sunt, quēdam interdū effutiunt
imprudentes, quē ledunt. S P. Ita tibi precor semper
propitium Comum, ut mihi dedisti fidele consiliū. AP.
Addam coronidē, quin potius repetā, quod initio dixē/
rā, ne nimium sis anxius, ut placeas omnibus, nō hīc
tantum, sed in omni uita, atq; ita fiet, ut citius placeas
omnibus optimum enim in uita, ne quid nimis.

DE REBUS AC VOCABVLIS.

BEATVS, BONIFACIVS.

BE. Saluus sit Bonifacius. BO. Etiam atq; etiam saluus
sit Beatus. Sed utinam essemus uterq; quod dicimur,
tu diues, ego formosus. BE. Itā ne parum tibi uidetur
habere nomen magnificum? BO. Mihi quidem mirum
momenti,

momenti, nisi res adsit. BEA. At plerique mortales
aliter affecti sunt. BON. Fieri potest ut mortales sint
isti, homines esse non credo. BEA. Et homines sunt ō/
bone, nisi putas etiam nunc sub humana specie cane/
los & asinos obambulare. BON. Hoc citius credide/
rim, quā homines esse, qui pluris nomē faciāt, quā
rem. BE. In certis rerum generibus, fateor, plerique
malunt rem quā nomen, in multis contrā. BO. Hoc
quid sit, non satis assequor. BEA. Atqui penes nos ip/
sos exemplum est. Tu Bonifacius diccris, & habes
quod diceris: sed si esses alterutro spoliandus, utrum
malles habere malam faciem, an pro Bonifacio dici
Cornelius? BO. Equidē malim uel Thersites dici, quā
habere prodigiosam faciem, an bonā habeam, nescio.
BE. Item ego si diues essem, & aut res aut nomen es/
set deponendum, malim Irus dici, quā re spoliari.
BON. Assentior uera loquenti. BEA. Idem usu ueniet,
opinor, in his qui sunt prospera ualetudine, aut alijs
corporis præditi commodis. BON. Probabile est. BE.
At quā multos uidemus, qui mallent nomen erudi/
ti pūq; uiri, quā esse docti boniq;. BON. Plurimos
istiusmodi noui. BEATVS. An non apud hos plus
habet momenti nomen, quā res? BONIFA. Vide/
tur. BEATVS. Iam si quis nobis adesset Dialecti/
cus, qui scitē definiret, quid sit Rex, quid Episcopus,
quid Magistratus, quid Philosophus, fortassis &
hic inueneremus, qui mallent nomen, quā rem.

Alterutro no/
mine scilicet
aut re.

BO. Ita profecto, si rex est, qui legibus & equitate populi commodum spectat, non suum: si episcopus, qui totus inuigilat gregi dominico: & si magistratus est, qui ex animo consulit Reipub. & si philosophus est, qui neglectis fortune commodis, tantum studet bonæ menti parandæ. BE. Hic uides quantum huius generis exemplorum possim aggerere. BO. Sanè plurimum. BE. An hos omnes negabis esse homines? BO. Vereor ne nos ipsi citius nomen hominis amittamus. BE. At si homo est animal rationale, quantum abest hoc à ratione, ut in corporis commodis uerius quam bonis, & in externis, quæ fortuna dat simul & eripit quum liber, rem malimus, quam nomen: in ueris animi bonis, non me plius faciamus, quam rem. BO. Præposterum me hercule iudicium, si quis attendat. BE. Eadem autem est ratio in contrariis. BO. Expecto quid dicas. BE. Idem iudicandum de nominibus rerum fugiendarum, quod dictum est de uocabulis expetendarum. BO. Apparet. CE. Magis enim horrendum est esse tyrannum, quam tyranni nomen: & si malus episcopus iuxta sententiam Euangelicam, fur est & latro, non tam hæc nomina sunt nobis detestanda, quam ipsa res. BO. Conuenit sanè. BE. Tu de cæteris similiter colligito. BO. Proxius intelligo. BE. Nōne fatui nomen auersantur omnes? BO. Et quidem maxime. BE. Nōne fatuus esset qui aureo piscaretur hamo, qui uitrum anteponeret gemmis, qui chariores haberet equos quam uxorem

Aureo hamo
pisc. uide Chi
iades.

AC

de liberos? BO. Is esset quouis Corcebo stultior. BE. An non tales sunt qui procurrunt in militiam, spe lucri non admodum magni, corpus & animam exponentes periculo: qui studet congerendis opibus, quum animam habeant omnium bonarum rerum egenam: qui uestes & ades exornant, quum animus neglectus ac squalidus iaceat: qui corporis ualitudinem anxie tuentur, animam tot capitalibus morbis laborantem negligunt: denique qui sugacissimis huius uite uoluptatibus cruciatus merentur æternos? BO. Ipsa ratio fati cogit, plus quam fatuos esse. BE. Atque his fatuis quam plena sint omnia, uix inuenias qui ferre possit fatui uocabulum, quum adeo non abhorreant à re. BO. Sic est profecto. BE. Age, scis quam sint apud omnes iniusta uocabula, mendacis ac furis. BO. Sunt iniustissima, nec sine causa. BE. Fateor. Sed quum stupra re coniuges alienas sit furto sceleratius, tamen adulterio cognomine quidam etiam gloriantur, ad furti conuictum ilico stricturi gladium. BO. Ita res habet apud complures. BE. Ita quum multi scortis uinoque perditissimi sint, & sint libenter ac palam, tamē ad ganeo nis nomen offenduntur. BO. Hi nimirum rem sibi glorie ducunt, quum uocem rei debitam horreant. BE. Sed uix aliud nomē auribus nostris uidetur intolerabilius quam mendacis. BO. Noui qui hoc conuictum cade sint ultii. BE. Sed utinā pariter abominentur rem. Nunc quæ accidit tibi, ut qui promiserat se nuuiū ad certum

N diem

diem redditurum, falleret? B O. Frequenter, etiam cum id deierasset, neque id semel, sed iterum atque iterum. B E. Fortasse non erant soluendo. B O. Imo erant, sed commodius esse ducebant non reddere creditum. B E. An hoc non est mentiri? B O. Planissime. B E. Auderes huiusmodi creditorem sic compellare, Quir mihi toties mentiris? B O. Non, nisi paratus essem ad pugnam. B E. An non simili modo quotidie uerba dant latoni, fabri, aurifices et uestiarii, pollicentes ad certum diem, nec tamen praestantes, etiam si magni referat tua? B O. Mira impudentia, sed adde his aduocatos pollicentes operam. B E. Potes addere sexcenta nomina, nemo tamen horum laturus sit mendacis uocabulum. B O N. Hoc genere mendaciorum plena sunt omnia. B E. Itidem furis nomen nemo tolerat, quum à re non perinde omnes abhorreant. B O. Expecto ut dicas clarius. B E. Quid interest inter eum qui rem tuam tollit è scrinio, et inter eum qui depositum abiurat? B O. Nihil, nisi quod sceleratior est, qui spoliat etiam fidentem. B E. At quam pauci sunt, qui depositum reddunt, aut si reddunt, non dant integrum. B O. Opinor esse per paucos. B E. Nemo tamen istorum ferat furis uocabulum, quum rem non horreant. B O. Admodum. B E. Iam mihi reputa, quid uulgo fiat in tractandis pupillorum bonis in testamentis ac legatis, quantum habeat digitis tractantium? B O. Frequenter tollit. B E. Furtum amant, uocabulum detestantur. B O. Maxime. B E A.

Quid

Quid agant qui res fisci tractant, qui monetam publicam euidunt deteriore, qui nunc aucta, nunc diminuta mammorum aestimatione, priuatorum rem accidunt, fortasse nobis non admodum liquet, de his quae quotidie experimur, loqui fas est. Qui sumit mutuum, aut qui constat es alienum hoc animo, ut reddat, si liceat, nunquam, quantulum abest à fure? B O. Cautior fortasse dici potest: melior, nequaquam. B E. At horum quum ingens ubique sit numerus, nemo tamen tolerat furis nomen. B O N. Animum solus Deus nouit, proinde apud homines oberati uocantur, non fures. B E A. Quantuli refert quo nomine dicantur apud homines, modo sint fures apud Deum? Certe suus cuique notus est animus. Ad haec, qui quum debeat multum, quod obtigit pecuniae nequiter prodigit, qui posteaquam decoxit in una ciuitate delusis creditoribus fugit in aliam, hostiles quarens quibus imponat, idque facit crebrius, nonne satis declarat, quo sit animo? B O N. Satis superque. Sed tamen isti solent fucare colore, quod faciunt. B E A T. Quonam? B O N. Multum multisque debere praedicant sibi cum magnatibus atque adeo reprobis esse commune, eoque qui sunt hoc ingenio praediti, fere nobilitatis opinionem afficiunt. B E. In quem usum? B O. Dictu mirum, quantum equitilicere uelint. B E. Quo iure, quibus legibus? B O. Haud alijs, quam quibus praefecti maris uindicant sibi quicquid eicctum est naufragio, etiam si extet dominus: quibus alijs suum

N 2 esse

esse uolunt, quicquid apud furem aut prædonē deprehenderint. B E. Istiusmodi leges possent ipsi fures condere. B O. Et facerent, si quæcant tueri, & haberent, quod excusarent, si bellum indicant prius quàm furentur. B E. Quis hoc iuris dedit equiti potius, quàm pediti? B O. Militiæ fauor. Sic enim exercentur ad bellū, quò promptiores sint ad spoliandum hostem. B E. Sic opinor Pyrrhus exercebat suos ad bellum. B O. Non, sed Lacedæmonij. B E. Abeant in malam crucem cum suo exercitio. Sed unde nomen hoc tantæ prærogatiue? B O. Quibusdam obuenit à maioribus, alij mercantur are, quidam asciscunt. B E. An licet asciscere cui libet? B O. Licet, si mores respondeant. B E. Qui? B O. Si nihil bonæ rei gerat, si splendide uestiatur, si incedat anulatus, si gnauiter scortetur, si aleam ludat asfiduè, si certet chartis, si computationibus ac uoluptatibus etatem absumat, si nihil loquatur plebeium, sed arces, pugnas ac bella mera crepet, Thraonica omnia. Isti sibi permittunt bellum cui uelint indicere, etiam si pedem ubi ponant, non habeant. B E. T. Equites mihi narra, equuleo dignos. Atqui tales habet non paucos Sicambria.

Pedem, Vide chil. j, cent. v, prouerb. vij.

CHARON.

CHARON, GENIUS, ALASTOR.

C H. Quid ita properas gestiens Alastor? A L. Opportune tu quidem ô Charon. Ad te properabam. C H. A. Quid nouæ rei? A L. Nuntium fero tibi Proserpinæq; latissimū

latissimum futurum. C H. Effert igitur quod fers, teq; exonerat. A L. A. Furia non minus gnauiter quàm felicititer gesserunt suum negotium, nullam orbis partem non infecerunt malis Tartareis, disidijs, bellis, latrocinijs, pestilentijs, adeo ut planè iam caluæ emissis colubris sint, & exhaustæ uenenis obambulent, quærentes quicquid usquam est uiperarum & aspidū, quando tam glabræ sunt, quàm ouum, & pilum non habet in capite, neque quicquam in pectore succi efficacis. Proinde tu fac cymbā ac remos appares. Mox enim uentura est tanta umbrarum multitudo, ut uerear ne non sufficias omnibus transmittendis. C H. Ista nos nō fugerant. A L. Vnde rescieras? C H. Ossa pertulerat ante biduum. A L. Vt illa Dea nihil est uelocius. Sed quid tu igitur hic cessas relicta cymba? C H. A. Ita nimirum res ferebat. Huc profectus sum, ut mihi compararem ualidam aliquam triremem. Nam mea cymba iam uetustate putris ac inutilis, non suffecerit huic oneri, si uera sunt quæ narrauit Ossa. Quamquam quid opus erat Ossa? Res ipsa compellit. Nam naufragium feci. A L. A. Nimirum totus distillas, suspicabar te redire è balneo. C H. Imò enataui è stygia palude. A L. Vmbras ubi reliquisti? C H. Natant cum ranis. A L. A. Sed quid narrauit Ossa? C H. Tres orbis monarchas capitalibus odijs in mutuum exitium ruerè, nec ullam orbis Christiani partem immunem esse à belli furijs. Nam tres illi reliquos omnes pertrahunt in belli consortiū.

N 3 omnes

omnes esse talibus animis, ut nemo uelit alteri cedere: nec Danum, nec Polonum, nec Scotum, nec uero Turcam interim esse in otio, moliri dira: pestilentia ubiq; sauire, apud Hispanos, apud Britannos, apud Italos, apud Gallos. Ad hæc nouam esse lucem ex opinionum uarietate natam, quæ sic uitiauit omnium animos, ut nulla usquam sit sincera amicitia, sed frater fratri diffidat, nec uxor cum marito cõueniat. Spes est hinc quoque nascituram olim magnificam hominum perniciem, si res à linguis & calamis ad manus peruenierit. A L. Hæc omnia uerisimè narrauit Ossa. Nam ipse plura uidi his oculis, assiduus comes & adiutor fueriarum, quæ nullo tempore magis declararunt se suo dignas nomine. C H. Atqui periculum est, ne quis dæmon exoriatur, qui subito adhortetur ad pacem, et sunt mortalium animi mutabiles. Nam audio apud superiores esse polygraphum quendam, qui calamo suo non desinit insectari bellum, & ad pacem cohortari. A L. Ille iam pridem surdis canit. Olim scripsit pacis profligate querimoniam, nunc eidem extinctæ scripsit epitaphium. Sunt alij contrà, qui nõ minus iuuent rem nostram, quàm ipse furia. C H. Quinã isti? A L. Sunt animalia quadam pullis et candidis pallijs, cinericijs tunicis, uarijs ornata plumis, hæc nunquã recedunt ab aulis principum, instillant in aurem amorẽ belli, hortantur eodem procres ac plebem, in Euangelicis illis concionibus clamitant bellum esse iustum, sanctum

Polygraphus,
Erasmus, qui
multa scripsit,
& pacis querelam.

ac

ac pium. Quoq; magis mireris hominum fortem animum, clamitant idem apud utranque partem. Apud Gallos concionatur Deum stare pro Gallis, nec uinci posse qui Deum habeat protectorem. Apud Anglos & Hispanos, hoc bellum non à Cæsare geri, sed à Deo, tantum præbeant se uiros fortes, uictoriã esse certã. Quod si quis interciderit, eum non perire, sed rectã subuolare in coelũ, sicut erat, armatũ. C H. Et habetur istis tanta fides? A L. Quid nõ potest simulata religio? Accedit huc iuuentus, rerum imperita, gloriæ sitis, ira, animus ad id quod uocatur natura propensus. His facile imponitur, nec difficile perpellitur plastrũ suapte sponte propendens ad ruinam. C H. Ego istis animalibus lubes aliquid boni fecero. A L. Appara lautiũ conuiuũ. Nihil potes gratius. C H. Ex maluis, lupinis & porris. Nam apud nos nõ alia est, ut scis amonã. A L. Imò ex perdicibus, capis, et phasianis, si uis esse gratus conuiuator. C H. Sed quæ res istos mouet, ut tantopere promoucant bellum? Aut quid hinc metunt commodi? A L. Quia plus emolumenti capiunt è morientibus, quàm ex uiuis. Sunt testamenta, parentalia, bullæ, multaq; alia non aspernanda lucra. Deniq; malunt in castris uersari, quàm in suis aluearibus. Bellum multos gignit episcopos, qui in pace ne teruncij quidem fiebant. C H. Sapient. A L. Sed quid opus est triremi? C H. Nihil, si uelim in media palude rursus naufragium facere. A L. A. Ob multitudinem? C H. A.

N 4 Scili/

Scilicet. AL. Atqui umbras uehis, non corpora. *Quantulum autem ponderis habent umbræ?* CH. Sint tipulæ, tamen tipularum tanta uis esse potest, ut onerent cymbam. Tum scis & cymbam umbratilem esse. AL. At ego memini uidere me, cum esset ingēs turba, nec cymba caperet omnes, à clauo tuo tria millia umbrarum pendere nonnunquā, nec tu pondus ullū sentiebas. CH. Fateor tales esse animas quæ paulatim demigrarunt è corpore phthijī aut hectica tenuato. Caterum quæ subitō reuelluntur è crasso corpore, multum corporeæ molis secum ferunt. Tales autē mittit apoplexia, cy/nanche, pestilentia, sed præcipue bellum. AL. Non opinor Gallos aut Hispanos adferre multū ponderis. CH. Multo minus quā ceteri, quanquā & horum animæ non omnino ueniūt plumæ. Caterum è Britannis, è Germanis bellē pastis ueniunt aliquoties tales, ut nūper periclitatus sim decem duntaxat uehens: & nisi iacturam fecissem, perieram unā cum cymba, uelto/ribus & naulo. AL. Ingens discrimen. CH. Quid interea censēs fieri, cum accedunt crassi satrapæ, Thra/sones & Polymacheroplacidae? AL. Ex his qui pere/unt in iusto bello, nullos arbitror ad te uenire. Narraiunt eos rectā subuolare in cælum. CH. Quò subuolent, nescio; unum illud scio, quoties bellum est, tot ad me ueniunt saucij laceriq; ut demirer ullum superesse apud superos. Nec solum ueniunt onustæ crapula & abdomine, urrium etiā bullis, & sacerdotijs alijsq; rebus

rebus plurimis. AL. At ista non deserunt secum, sed nūdè ueniunt ad te. CH. Verū, se l quæ recentes ueniunt, somnia talium rerum secum adferunt. AL. Itā ne grauant somnia? CH. Grauant cymbam meam, quid dixi grauantiam demerserunt. Postremò tot obolos putas nihil habere sarcinæ? AL. Equidem arbitror, si ferant æreos. CH. Proinde certum est mihi prospicere de naui quæ sufficiat oneri. AL. O te felicem. CH. Quid ita? AL. Quia propediem ditesces. CH. Ob multitudinum umbrarum? AL. Næ. CH. Siquidem suas opes secum adferant. Nunc qui in cymba deplorant se apud superos reliquisse regna, præsulatus, abbatias, auri ta lenta innumera, ad me nihil adferunt præter obolum. Itaq; quod iam annis ter mille mihi corrasum est, id totum est effundendum in unam triremem. AS. Sumptum faciat oportet, qui querit lucrū. CH. Atqui mortales, ut audio, felicius negotiantur, qui fauente Mercurio ditescunt intra triennium. AL. Sed ijdem decoquunt nonnunquam. Tuum lucrum minus, sed certius. CH. Nescio quā certum: si quis Deus nunc exoritur, qui res principum componat, fors hæc tota mihi perierit. AL. Ista quidem de re iubeo ut me sponse in utraq; aurem dormias. Intra decennium totum nihil est quod pacem metuas. Vnus Romanus pontifex sedulo quidem hortatur ad concordiam, sed laterem lauat. Murmurant & ciuitates tadio malorum, conferunt susurros populi nescio qui, dictitantes iniquum,

Laterē lauat,
uide Chiliad.

ut ob priuatas iras aut ambitionem duorum trium ue-
res humane sursum deorsum misceantur, sed uincunt,
mibi crede, quamlibet recta consilia furie. Caterum
quid opus erat hac gratia petere superos? An apud
nos non sunt fabri? Certè Vulcanū habemus. CH. Pul-
chre, si querā nauim ereā. AL. Minimo accersetur ali-
quis. CH. Ita est, sed deficit nos materia. A L. Quid au-
dio, nihil illic syluarum? CH. Etiam nemora quæ fue-
rant in campis Elysij assumpta sunt. A L. In quem tan-
dem usum? CH. Exurendis hereticorum umbris, adeo
ut nuper coacti simus è terre uisceribus carbones ex-
fodere. A L. Quid, an iste umbra non possunt minore
sumptu puniri? CH. Sic uisum est Rhadamantho. A L.
Vbi tiremem mercatus eris, unde remiges parabitur?
CH. Meæ partes sunt tenere clauum, remigent um-
bra, si uelint trajcere. AL. At sunt quæ non didicerunt
remum agere. CH. Apud me nullus est eximius, remi-
gant & Monarchæ, remigant & Cardinales suam
quisque uicem, non minus quàm plebeiij tenues, siue
didicerint, siue nō didicerint. AL. Tu fac dextro Mer-
curio feliciter mercere tiremem. Ego non te remora-
bor amplius. Orco letum adferam nuncium. Sed heus
heus Charon. CH. Quid est? AL. Fac matures reditum,
ne te mox obruat turba. CH. Imò iam plus quàm du-
centa millia offendes in ripa præter illas quæ natant
in pallude. Properabo tamen quantum licebit. Dic illis
me mox adfuturum.

SYNO-

SYNODVS GRAMMATICORAM.

ALBINVS, BERTVLPHVS, CANTHELVS, DIPHY-

LVS, EVMENIVS, FABVLLVS, GA-

DITANVS.

AL. Est ne quisquam in hoc numero, qui didicit Arith-
meticen? B E. Cui tandem rei? A L. Qui certum doceat
quot conuenerimus grammatici. B E. Istiuc quidem ci-
tra calculos, uel digiti nostri nobis dicere poterūt. Te
pono in pollice, me indice, Canthelum in medio, Di-
phylum in anulari. Eumenium in minimo. Nunc ad le-
uam transeo, illic in pollice pono Fabullum, in indice
Gaditanum. Itaque, ni fallor, septem sumus. Sed quor-
um attinet istiuc scire? A L. Quoniam audio septena-
rium reddere legitimum concilium. B E. Quod conci-
lium mibi narras? A L. Est res seria quæ me diu mul-
tumq; tor sit, neq; me tantum, uerum multos etiam ui-
ros neutiquam indoctos. Eam proponam in medium,
ut huius synodi autoritate semel finiatur quæstio. C A.
Eximium quiddam sit oportet, quod tu uel ignores
Albine, uel animum tuum perspicacissimum diu mul-
tumq; torserit. Quare cupimus & ipsi nosse, quid isti-
uc sit rei. Nam unus omnium nomine respondeo. AL.
Ergo hic estote omnes, aures simul adhibentes & ani-
mos, Plus uident oculi quàm oculus. Est ne quisquam
uestrum, qui nobis explanare possit, quid significet
hec uox Anticomarita? B E. Nihil facilius. Sonat enim
hec genus, quā prisca natatilis appellabāt, caule con-
torto

Anticomar-
ita.

torto nodosoq; mirè fatua, tetri odoris si contingas, posset cum Anagyri contedere. CA. Natatilem narras betam, imò cacatilem bestiam. Quis unquam audiuit aut legit antehac nomen natatilis betæ? B. Imò hoc dilucidè docet Mammetrectus vulgò corruptè dictus, quum uerò nomine dicatur Mammothreptos, quasi dicas auis alumnus. AL. Quid isthuc est tituli? B. Vt intelligas in libro nihil inueniri præter meras delicias, quòd mamma, hoc est, auis soleant indulgentius habere nepotes, quàm matres liberos suos. AL. Planè delitiosum opus mihi narras. Nuper enim quum in hunc codicem incidissem, minimum absuit, quin risu dissilicrim. CA. Vbi tu nactus es eum codicem, qui rarissimus inuentu est? B. Abbas diui Bauonis, nomine Liuinus, à prandio Brugis duxit me in bibliothecam suam peculiarem, quam homo senex cupiens aliquod sui monumentum posteris relinquere, non mediocri sumptu parabat. Nullus erat liber, qui non esset manu scriptus, dèq; in membranis, nullus qui non uarijs picturis ornatus, ac foris bysso auroq; tectus. Quin et ipsa codicum spatiosa moles nescio quid maiestatis præ se ferebat. AL. Quinam erant? B. Oh præclari omnes, Catholicò, Brachylogus, Ouidius per allegorias expositus, alijsq; innumeri, inter quos et lepidissimè Mammothreptum reperi. Inter eas delicias inueni natatilem Betam. AL. Quir uocant natatile? B. Referà quod legi, penes autorem fidei periculum esto. Quoniam, inquit

quit, prouenit in locis humidis putribusq; nec usq; felicius prouenit, quàm in cæno aut sterquilinio, honos sit auribus. AL. Ità ne grauiter olet? B. Sic ut nec oletum ullum peius oleat. AL. Est ne istius holeris ullus usus? B. Imò in delitijs est. AL. Fortasse porcis, aut asinis, aut bubus Cyprijs. B. Imò hominibus, et quidem delicatis. Pelinorum gens est, apud quàm conuiuia uicissim in longam ducuntur periodum, extremam comotationem uocant sua lingua resumptam, quasi nos dicamus bellaria aut tragemata. AL. Quàm bella bellaria. B. Eius comotationis hæc lex est, ut liberum sit conuiuatori quicquid uolet apponere: nefas autem sit conuiuijs, quicquam reiicere, sed omnia boni consulere. AL. Quid si apponeret cicutam aut cramben recoctam? B. Quicquid apponitur deuorandum ibi est tacite. Domi tamen licet quod ederint reuomere. Nam hic serè ponunt natatilem Betam, siue Anticomaritam: nihil enim refert utro nomine dixeris, res eadem est. Admiserunt aliquid querni corticis, et alij plurimum. Ita moretum absoluunt. AL. Quis persuasit legem tam barbaram? B. Consuetudo, quouis tyranno potentior. AL. Tragicam Periodum mihi narras, quæ tam inamcenum habeat exitum. B. Dixi meà uicem, nulli præiudicans, si quis quid habet rectius. CA. At ego comperi priscis fuisse piscem, quem uocarunt Anticomaritam. B. Dic autorem. CA. Codicem exhibere possum, nomen autoris non possum dicere. Scriptus est

Bubus Cyprijs uide Ch.

est Gallicè, sed formulis Hebraicis. B. E. Quam speciem habet piscis Anticomarita? CA. Cetera nigris squamis est, solus uenter albet. B. E. Palliatum quempiam Cynicum opinor nobis ex pisce facies. Qui sapor? CA. Nihil insuauius. Quin pestilens est. Nasctur in putribus lacunis, interdum & in cloacis, iners, limosus: solo gustu pituitam gignit grauem, quam uix uomitu leues. Frequens est in regione quam Celtithracen appellant. Nam illic in delicijs est, quod gustasse carnes detestabilius sit homicidio. A. L. Infelix regio cum suo Anticomarita. C. A. Tantum habeo quod dicam, nemi nisi preiudicatum uelim mea sententia. D. I. Quid opus est huius uocis enarrationem ex Mammothreptis aut Hebraeis schedis petere, quum ipsa dictionis etymologia prae se ferat Anticomaritas dici puellas parum feliciter coniugatas, utpote maritis uetulis. Nec enim nouum est, quod scribae, quo uerterunt in co, quum sint literae cognatae, c, q, & h. B. V. Brat aliquid quod dixit Diphylus, si constaret dictionem esse Latinam. Mihi uidetur esse Graeca è tribus conflata: ex anti, quod est contra, & edome quod sonat pagum, & dōxipēs, quod est muliebriter garrire, hinc per synalœphē elisa o, dictus est Anticomarita, qui rusticana garrulitate cunctis obstre pit. B. A. Sedulo quidē meus dixit Eumenius. At mihi uidetur ex tot dictionibus conflata uox, quod habet syllabas. Nā ēv sonat āvōs τῆ, τῆλωπῆ, κω, κώδω, μα, μάλα, γυ, γυτῆρα: perperā enim scribitur.

scribitur per τῆ, τῆλωπῆ. Ex his conficitur, amens ac miser uellens pilos putrium tergorum. AL. Tali opificio cibus congruit beta natatilis, de qua modo dixit Bertulphus. B. E. Nimirum anticomarita anticomari te. CA. Sedulo quidem dixistis omnes, at mihi uidetur uxor uiro male morigera, dici Anticomarita per synopen antidicomarita, quod semper aduersetur mari to. AL. Si recipimus tales tropos, facile ex foria fiet fora, & cuniculus fiet cuculus. B. E. Atqui Albinus qui consul est in hoc senatu, nondum dixit, quid ipse censet. AL. Ex me quidē quod adferam non habeo, haud tamen grauabor in medium adferre, quod ab hospite meo nuper didici homine linguacissimo. Sapius uariabat in loquendo sermonem, quam luscinia cantionem. Is asseuerabat uocem esse Chaldaicam, è tribus compositam. Apud illos enim, ut aiebat, anti sonat peruersum ac cerebrosum: comar, petram: ita, sutoriam. B. E. Quis unquam petrae tribuit cerebrum? AL. Nihil absurdi, si modò mutes genus. C. A. Prorsus in hac synodo euenit, quod uulgò dici solet, Quot homines tot sententiae. Quid igitur actum est: sententiae numerari possunt, diuidi nō possunt, ut pars maior uincat minorem. AL. Vincat igitur melior deteriora. GA. Atqui ad hoc ipsum opus esset alia synodo. Nam sua cuique sponsa uidetur pulcherrima. AL. Isti hic si uerum esset, minus haberemus adulteriorum. Sed habeo consilium expeditum. Fabis sortiamur ex hoc numero qui ius sit, ut ex omnibus

Suum cuique
pulchrum, ut
de prouerbo.

In te cudetur
faba, id est, in
te malum hoc
recidet.

omnibus suffragijs probet, quod uolet. G A. At isthuc
in te cudetur faba. Num uera dixi? A L. Mihi prima
& postrema magis arridet. C A. Assentimur omnes,
ut unus pro omnibus respondeam. A L. Age sit igitur
hoc inter ea, de quibus dubitare fas non est. C A. Ma/
ximè. A L. Si quis dissentiat, quid erit poenae? C A. Ma/
iusculis scribetur haereticus in grammatica. A L. A dijs/
ciam bonis auius, quod mihi non negligendum uide/
tur. Id ex medico quodam Syro acceptu amicis com/
municabo. B E. Quid isthuc? A L. Si natatitem betam,
gallam e quercu, & sutorium atramentum in morta/
rio contuderis, deinde aspersis copri sex uncij mi/
scueris in malagma, praesentaneum esse remedium ad
uersus caninam scabiem, & porcorum pruriginem.
B E. Sed heus Albine, qui nobis omnibus de Antico/
marita negotium facessis, in quo tandem autore legi/
tur isthuc uocabulum? A L. Dicam, sed in aurem, &
uni. B E. Accipiam, sed hac lege, ut ego uicissim unus
uni in aurem dicam. A L. At repetita benas, tandem
fit chiliās. B E. Verum dicis, ubi semel ex henade red/
dideris dyadem, iam non est tibi in manu sistere flu/
xum dyadis. A L. Quod pauci norunt, celari potest:
quod multi, nequaquam: trias autem ad multitudinē
pertinet. B E. Probe, qui tres simul haberet uxores,
multas habere diceretur. Sed qui tres haberet pilos
in capite, aut dentes in ore, multos ne, an paucos ha/
bere diceretur? A L. Sophista, admoue aurē. B E. Quid
ego

ego audio? Isthuc non minus absurdum est, quam si
Graeci ciuitatē, cui expugnandae tot classes ducebant,
suo nomine non possent nominare, pro Troia dicentes
Sutrium. A L. Atqui hic Rabinus est nuper e caelo de/
lapsus, qui nisi praesens numen succurrisset rebus hu/
manis, iam dudum quaereremus, ubinā essent homines,
ubi pietas, ubi philosophia, ubi literae. B E. Na iste in/
ter Moriae procures primas meretur, dignus qui post/
hac uocetur, Archimorita, cum suis Anticomaritis.

ATAMOS PAMOS,

sive CONIVGIUM IMPAR.

PETRONIVS, GABRIEL.

P E. Vnde nobis Gabriel tam tetrica fronte? Num ex
antro Trophonij? G A. Imò à nuptijs. P E. Nunquam
uidi uultum minus nuptiale. Nam qui nuptijs inter/
fuerunt, totos postea sex dies solent hilariiores amo/
mioresq; uideri, senes etiam reiuulescere ad annos
decem. Quas igitur tu mihi nuptias narras? Mortis
opinor cum Marte. G A B. Imò iuuenis generosi cum
puella sedecim annos nata, in qua nihil desyderes siue
formam spectes, siue mores, siue genus, siue fortunā.
Quid multis? Ioue marito digna uideri poterat. P E.
Hui tam teneram puellam tam uetulo? G A. Reges non
senescunt. P E T. Vnde igitur isthuc tristitia? Fortasse
sponso inuides, qui tibi captatam praedam uictor prae/
ripuit. G A. Phy, nihil minus. P E. Num tale quid acci/
dit, quale memorant de conuiuio Lapitharum? G A.

O Nequa!

Nequaquam. P. E. Quid, an defuit Bacchi liquor? G. A. Imò supererat. P. E. Non aderant tibicines? G. A. Et si dicines, & lyricines, & tubicines, & utricines. P. E. Quid igitur? Non aderat Hymeneus? G. A. Frustra tot uocibus ciebatur. P. E. Nec charites? G. A. B. Ne musca quidem Charis. Nec pronuba Iuno, nec aurea Venus, nec Iuppiter Gamelius. P. E. Næ tu mihi nuptias loqueris prorsus inauspicatas et ^{ἀδελφός} ^{ἀδελφός}, seu potius ^{ἀδελφός} ^{ἀδελφός}. G. A. Magis dicas, si uidisses. P. E. Non igitur saltatum est? G. A. Imò miserè claudicatum. P. E. Nullum ergo numen prosperius istas hilarabat nuptias? G. A. Nullum omnino illic aderat præter unam Deam, quæ Græcis dicitur Psora. P. E. T. Pruriginosas opinor nuptias dicis. G. A. Imò rubiginosas & purulentas. P. E. Sed quid est mihi Gabriel, quod hæc commemoratio tibi lachrymas etiam excutit? G. A. Hæc res Petroni uel filici possit extundere lachrymas. P. E. Credo, si filex uidisset. Sed obsecro te, quidnam est hoc tantum malis? Ne cela, nec meū animū diutius suspendito. G. A. Nosti Lampridium Eubulum? P. E. Quo non alius in hac urbe uir melior aut beator. G. A. Quid eius filiam Iphigeniam? P. E. Florem huius ætatis nominasti. G. A. Sic est. At scis cui nupsit? P. E. Sciam, si dixeris. G. A. B. Nupsit Pompilio Bleno. P. E. Ei ne Thrasoni, qui ne minem non solet occidere suis gloriosis fabulis? G. A. B. Huic ipsi. P. E. At is iam olim celebris est in hac urbe duabus potissimum rebus, mendacijs ac scabies, quæ nondum

^{ἀδελφός}
ἐλ, sine Dijs.
^{ἀγαμέμνων}
id est, nuptiæ
non nuptiæ.

^{ψώρα}
Scabies, hic
Deam fingit
scabiei.

nondum suum habet nomen, quum ipsa tam multorum habeat nomina. G. A. B. Superbissima scabies est, quæ nec lepræ, nec elephantiaii, nec lichenibus, nec podagraræ, nec mentagræ cedat, si res ueniat in certam. P. E. Ita prædicant medicorum filij. G. A. B. Quid ego nunc Petroni depingam puellam tibi non incognitam, quam quam plurimum gratiæ addidit ornatus natiuo decori. Mi Petroni, dixisses Deam quampiam esse. Nihil illa non decebat. Interim produxi nobis beatus ille sponsus, trunco naso, alteram trahens tibiam, sed minus feliciter, quam solent Susseri: manibus scabris, halitus graui, oculis languidis, capite obuincto, sanies ex naribus, & ex auribus fluebat. Alij digitos habent annulatos, ille etiam in femore gestat annulos. P. E. Quid parentibus accidit, ut talem filiam tali portento committerent? G. A. Nescio, nisi quod hodie plerisque uidetur adempta mens. P. E. T. Fortasse prædiues est. G. A. Est affatim, sed ære alieno. P. E. T. R. Si puella ueneno sustulisset ambos auos & auias, quod grauius supplicium de illa sumi poterat? G. A. Si minxisset in patrios cineres, satis pœnarum datura fuerat, tali monstro uel osculum dare coacta. P. E. Accedo. G. A. Mihi sane fatum hoc crudelius esse uidetur, quam si illa nudam obicissent ursis, aut leonibus, aut crocodilis. Nā aut fera pepercissent tā insigni formæ, aut subita mors finisset cruciatum. P. E. Vera prædicas. Mihi plane uidetur hoc factum Mezentio dignum, qui mortua, ut inquit

^{pulex} ^{sera} ^{de}
^{scripsit} ^{soni}
^{scripsit} ^{soni}
^{scripsit} ^{soni}

Minxisset in
Vide Chilia.

Maro, iungebat corpora uiuis, Cōponens manibusq;
manus atq; oribus ora. Quāquā nec Mezentius, nē
fallor, tā inmanis erat, ut tam amabilem puellam ca-
daueri iungeret: nec ullum cadauer est, cui non iungi
malis, quā tam putido cadaueri. Siquidē hoc ipsum
quod spirat, merum est uenenum: quod loquitur, pe-
stis est: quod contingit mors est. G A. Iā tu mihi cogi-
ta Petroni, quid uoluptatis habitura sint illa suauia,
illi complexus, illi nocturni lusus, ac blanditiæ? P E. R.
Theologos nonnunquam audiui loquentes de impari
coniugio. Istuc demum optimo iure dici potest im-
par coniugium, quasi gemmam inferas plumbo. Sed
interim demiror teneræ uirginis audaciā. Solent enim
tales puellæ ad lemuris aut laruæ conspectum tantum
non exanimari. An hæc audebit tale cadauer ample-
cti noctu? G A. Habet puella quod excuset, autorita-
tem parentum, importunitatē amicorū, etatis simpli-
citatem: ego parentum uesaniā satis mirari nō pos-
sum. Quis enim filiam habet tam infelici forma, quam
collocare uelit homini leproso? P E. Nullus opinor, si
modo uel uinculam habeat sanæ mentis. Mihi si luscæ
esset eademq; clauda, nec minus deformis, quā fuit
Thersites Homericus, postremo indotata, recusare nō
istiusmodi generū. G A. At hæc lues est omni leprosiore
tetrior, tum nocentior. Nam citius serpit, et subinde
recurrat, ac frequenter occidit, quum nonnunquam lepro-
sinat hominem ad extremam usq; senectutem uiuere.

P E. T.

P E. T. Fortasse latebat parentes sponsi morbus. G A. B.
Imo pulchre nouerat. P E. Si tam male uolebant filie,
quid potius insutam culco proicecerunt in Scallum.
G A. Profecto leuior fuisset insania. P E. Quæ dos com-
mendabat illis sponsum? Præcellit arte quæpiam? G A.
Per multis. Strenuus est aleator, potator inuictus,
scortator improbus, nugandi mentiendiq; artifex ma-
ximus, prædator nō segnis, decoctor eximius, comes-
sator perditus. Quid multis? quum scholæ non profi-
teantur nisi septē artes liberales, hic habet plus quā
decem illiberales. P E. Aliquid tamen fuerit oportet,
quod illum commendarit parentibus. G A. Nihil aliud
quā gloriosum equitis nomen. P E. Qualis eques,
cui per scabiem uix in sella sedere licet? Sed fortassis
habet luculentas possessiones. G A. Habuit mediocres,
sed ex proteruita, quam fecit, nihil superest, præter
unam turriculam, unde excurrere solet ad prædā,
eamq; tam bellè instructam, ut nolis illic porcos tuos
ali. Sed interim nunquam non habet arces in ore et
seuda, aliq; magnifica nomina, nusquam non affigit
sua insignia. P E. Clypeus quod habet symbolum? G A.
Tres elephantos aureos, in spacio phœniceo. P E. Sei-
licet, elephas elephanti congruit. Oportet autem ho-
minem esse sanguinarium. G A. B. Imo uinarium. Nam
rubro uino mirum in modum delectatur, sic tibi san-
guinolentus est. P E. Ad hauriendū igitur utilis est illi
proboscis. G A. Maxime. P E. Itaq; insignia declarant

O 3 magnum

magnum ac stolidum nebulonem, uini gurgitem. Neq;
enim ille color sanguinis est, sed meri: & aureus ele/
phas indicat, quicquid auri nactus est uino absumi.
G A. Sic est. P B. Quid igitur dotis hic Thraso confe/
ret ad sponsam? G A. Quid maximam. P B. Qui ma/
ximam decoctor? G A. Sine me loqui, maximam, inquā,
pessimamq; scabiem. P B. T. Emoriar nī malim filiam
meam equo nuptam, quā tali equiti. G A. At ego uel
monacho nuptam malim. Imō hoc non est homini nu/
bere, sed hominis cadaueri. Hoc spectaculum si ui/
disses, dic mihi tenuisses ne lachrymas? P B. Qui po/
tuissem, qui uix ista sine lachrymis audio? Adeo pa/
rentes ad omnem naturalis pietatis affectum obsur/
duisse, ut filiam unicam, puellam, tali forma, tali indo/
le, tam amabilibus moribus, tali monstro in seruitu/
tem traderent, propter mendacem clypeum? G A. At/
qui facinus hoc quo nihil inuentas nec immanius, nec
crudelius, nec magis impium, hodie magnatum etiam
ludus est, quum expediat eos qui reip. tractandae na/
scuntur, esse quā prosperrima ualetudine. Corporis
enim habitus animi uim afficit. Certe hic morbus quic/
quid est homini cerebri solet exhaurire. Ita sit ut rei/
pub. praesideant, qui nec animo bene ualeant, nec cor/
pore. P B. Non solum integræ mentis ac prospera ua/
letudine conuenit esse qui reip. gubernaculis assident,
uerū etiam forma dignitateq; corporis precellentes.
Quancū enim prima principū commendatio sint sa/
pientia

pietia & integritas, tamen nonnihil refert, qua spe/
cie corporis sit, qui cæteris imperat. Nam si seuius est,
multum inuidiæ addit corporis deformitas. Sin probus
& pius, Grator est pulchro ueniens ē corpore uir/
tus. G A. Recte. P B. Nōne deplorant earum infelicitat/
tem, quarum cōiuges post peractas nuptias in lepram
aut morbum incidunt comitiales? G A. B. Merito sanē.
P B. Quæ igitur dementia est, ultro filiam plus quā
leproso tradere? G A. Plus quā dementia est. Si satra/
pas paret tollere catulos, quæso non ad generosam soc/
minam admittet scabiosum & ignauum canem? P B. T.
Imō magna cura dispiceret, ut undiquaque generos/
sum adiungeret, ne nascantur hybride. G A. Et si dux
augere uelit equitatum, num ad eximiam equam ad/
mitteret morbidum aut degenerem? P B. T. Ne in com/
mune quidem stabulum reciperet morbidum, ne quā
serpat malum ad alios. G A. B. Nec interim referre pu/
tant, quem admittant ad filiam, & unde nascantur li/
beri, non tantū in hereditatem om. nium facultatum
successuri, uerū etiam reipublicam moderaturi?
P B. T. Ne rusticus quidem quemuis taurum admittit
ad iuuenca, nec quemuis equum iungit equæ, nec
quemuis porcum scrophæ, quum taurus gignatur ara/
tro, equus rbedæ, porcus culinæ. G A. Vide quā per/
uersa sint hominum iudicia. Si quis plebeius patriciæ
puellæ osculum obtrudat, iniuriam putant bello uindi/
candam. P B. Accerrimo. G A. Et ipsi uolentes, scientes,
O 4 prudentes,

prudentes, id quo nihil habent charius, ledunt abominando portento, & priuatim impij in suam gentem, & publice in ciuitatem. P E. Si sponsus sublaudicat alioqui sanus, quam abhorretur a coniugio? Hoc tantum malum non imputatur in sponsalibus. G A. Si quis filiam elocauit Franciscano, quanto abominatio, quanta deploratio malè collocatæ uirginis? At illa ueste de tracta uirum habet membris ualidis. Ista totâ etatem transigit cum semiuuiuo cadauere. Si qua nubit sacerdoti, ludunt in unctum, at hæc peius uncto nupsit. P E. Vix hoc faciunt hostes puellis bello captis, uix piratæ faciunt scelere abductis: & hoc faciunt parentes unica filie, nec illis datur à magistratu curator. G A B. Quomodo medicus succurret phrenetico, si ipsum habeat phrenesis? P E. At qui mirum est à principibus, quorum munus est prospicere reipub. duntaxat in his, quæ ad corpus pertinent, quum in hoc genere nihil prius ac potius sit bona ualitudine, hic nullum excogitari remedium. Tanta pestis bonam orbis partem occupauit, & illi interim stertunt, quasi nihil ad rem pertineat. G A. De principibus Petroni, religiose loquendum est. Sed ad moue aurem, insusurrabo tria uerba. P E. O miseriam, utinam falsa predicares. G A. Quot morborum genera nasci putas ex uinis corruptis ac mille modis infectis? P E. Innumera, si qua medicis fides. G A. Num hic uigilant adiles? P E. Planè uigilant in exigendis uelut flagitibus. G A. Quæ sciens nubuit morbo, fortasse di-

gna est suo malo, quod asciuit ipsa sibi, quanquam si principatum gererem, utrumque semouerem ab urbano commercio. Caterum si qua nupsisset huic obnoxio lui, qui se sanum mentitus esset, si quis mihi summum pontificium deleget, dirimerem hoc coniugium, etiâ si sexcentis tabulis sponsalibus contractum esset. P E T. Quo colore? Nam coniugium ritè contractum ab homine non potest dirimi. G A. Quid tibi uidetur ritè contractum, quod dolo malo contractum est? Non ualet contractus, si puella decepta seruo nupsit, quem putabat liberum. Hic cui nupsit, seruus est miserrime domine Psoræ, atque hoc infeliciores est seruitus, quod illa neminem manumittit, ut seruitutis miseriam aliqua libertatis spes cõsolari possit. P E. Sanè colorem reperisti. G A. Ad hæc, non est coniugium, nisi inter uiuos. Hic mortuo nubitur. P E. Repertus est alter color. Sed sineres, opinor scabiosas scabiosis nubere, iuxta uetus illud adagium, ὁμοίον πρὸς ὁμοίον. G A. Si hoc mihi liceret, quod expediret Reipub. sinceram quidem iungi, sed iunctos exurere. P E. Tum tu quidem Phalaridem ageres, non principem. G A. An tibi Phalaris uidetur medicus, qui secatur digitos aliquot, aut inurit corporis partem, ne totum pereat? Mihi non uidetur ista crudelitas, sed misericordia. Quod utinam initio nascentis mali fuisset factum. Tum enim paucorum exitio, totius orbis saluti consuli poterat. Et huius facti reperimus exemplum in Gallorum annalibus. P E T.

Id est simile,
apud simile.

At mitius erat illos castrari, ac summoueri. G A. Foe/
minis porro quid faceres? P E. Adderem fibulas. G A.
Ita quidem prospectum esset ne ex malis coruis na/
scantur mala oua, sed fatebor hoc esse mitius, si tu fa/
tearis illud esse tutius. Nā pruriunt et execti, nec uno
modo transilit malum, sed osculo, sed colloquio, sed
contactu, sed compotatiuncula serpit ad alios. Et uide
mus huic malo fatalem quādam malitiam adiunctam,
ut quisquis eo tenetur, uel nullo suo cōmodo, gaudeat
quā plurimis suam affricare scabiem. Iam submoti
possunt fugere, possunt uel noctu, uel ignotis impone/
re: a mortuis uerò nihil est periculi. P E. Tutius fateor,
sed haud scio, an conueniat Christiane mansuetudini.
G A. Dic agē mihi, unde plus periculi, à simplicibus fu/
ribus, an ab istis? P E. Fateor pecuniam multo uiliorem
bona ualetudine. G A. Et tamen hos Christiani suffigi/
mus in crucem, nec appellatur crudelitas, sed iusti/
tia, & si rempublicam spectes, pietas est. P E. Verū
ibi plectitur qui damnum dedit. G A. Hi scilicet lucrum
adferunt. Sed demus hoc malum multis nulla sua cul/
pa contractum, quum tamen paucos reperias, quibus
eam luem non conciliari nequitia. Iureconsulti docent
interdū innoxios rectē occidi, si id magnopere inter/
sit reipublice. Quemadmodum Greci post euersam
Troiam occiderunt Astyanactem Hectoris filium, ne
per illum bellum instauraretur. Nec putant impium,
post extinctum tyrannum, & liberos innoxios tru/
cidari.

cidari. Quid quod nunquā non bellamus Christiani,
neque tamen nescimus in bellis maximam malorum
partem ad eos redire, qui nihil commeruerunt? Idem
usu uenit in represalibus, quae uocāt. Qui laesit in tuto
est, & spoliatur negotiator, qui ne factum quidem au/
diuit, tantum abest ut in culpa fuerit. Quod si talibus
remedijs utimur in rebus non ita magni momenti,
quid censes faciendum in re omnium atrocissima?
P E T. Vincor ueris. G A B. Tum illud mihi perpen/
de, Apud Italos ut primum scintillare coepit pestilen/
tia, occluduntur aedes, qui laboranti inserviunt, sub/
mouentur à publico. Hoc quidam appellant inhumā/
nitatem, quum summa sit humanitas. Siquidem hac
uigilantia fit, ut paucis funeribus sopiatur malum.
At quanta est humanitas tot milium uitae consuli?
Sunt qui parū hospitale putant, quod Itali in rumore
pestilentiae tempore uespertino hospitem portis sub/
mouent, coguntq; sub dio noctem agere: at pietas est,
paucorum incommodo, maximo Reipublice bono
prospicere. Quidam sibi ualde fortes uidentur & of/
ficiosi, quod ausint ad quemuis pestilentia laboran/
tem accedere, etiam si nihil illic habeant negotij. At
dum reuersi domum inficiunt uxores, liberos ac to/
tam familiam, quid ea fortitudine stultius, quid officio
inofficiosus, ut salutes alienum, tibi charissimos in prae/
sens uitae discrimen adducere? Hic tamē quanto minus
est

est periculi à pestilentia, quàm ab hac scabie? Rarius afflat propinquus, nec ferè senes attingit, & quos attingit, aut citò liberat, aut restituit sanitati, puriores etiam quàm antea fuerant. Hæc quid aliud quàm perpetua mors est, uel ut uerius dicam, sepultura. Obuoluntur linteis & unguentis more cadauerum. P. E. Verissima narras. Saltem idem curæ dandum erat huic tam exitiali malo, quod datur leprosis. Aut si hoc quoque nimium est, nemo barba syluam patiat sibi demeti, aut sibi quisq; tonsorem præstet. G. A. Quid si uterq; claudat os? P. E. Afflant naribus malum. G. A. Est & isti malo remedium. P. E. Quod nam? G. A. Ut quod solent Alcumici, addant personam quæ per uitreas fenestellas præbeat lumen oculis, ori, naribusq; respirationem cornu à persona per axillas in tergum porrecto. P. E. Belle, si nihil metuendum est à contactu digitorum, linteorū, pectinis, et forpiceis. G. A. Optimū igitur barbam usque ad genua demittere. P. E. Ita uidetur. Deinde fiat edictū ne quis idem sit tonsor & chirurgus. G. A. Ad famem relegis tonsores. P. E. Minuant sumptus & aliquantò pluri radant. G. A. Esto. P. E. Tū feratur lex, ne quis cum alio poculum habeat commune. G. A. Istam uix recipiat Anglia. P. E. Ne ue duo misceantur eodem lecto, præter uxorem & maritū. G. A. Placet. P. E. Ad hæc in diuersorij ne quis hospes indormiat linteis, in quibus alius indormiit. G. A. Quid facies Germanis, qui uix lauant bis in anno? P. E. Exti-

mulent

mulent lotrices. Præterea tollatur mos quamuis uetustus salutandi osculo. G. A. Etiam ne in templis? P. E. Tabellæ suam quisq; opponat manum. G. A. Quid de colloquio? P. E. Vitetur illud Homericum, Ἀγγιχῶν κεφελῶν, & uicissim qui auscultat, comprimat labra. G. A. Vix istis legibus suffecerint duodecim tabulæ. P. E. Sed quid consulas interim infelici puellæ? G. A. Qui nisi ut libenter sit misera, quò sit minus misera: & suauio coniugis opponat manum, tum armata cum illo dormiat. P. E. T. Quò nam hinc properas? G. A. Rectà in musæum. P. E. Quid facturus? G. A. Pro Epithalamio, quod postulant, scripturus Epitaphium.

id est, prope
tenens caput,
Odiss. 2.

I M P O S T V R A.

L I V I N V S, P H I L I P P V S.

P. H. L. Salue Liuine. L. I. Saluebo, si uis ita: sed à me tibi caue. Nam est animus imponere tibi, nisi caues. P. H. Non est admodum metuendus hostis, qui periculum denunciat. Sed agè, fàlle si potes. L. I. Ecce, iam fefelli, nec sentis adhuc. Iterum caue. P. H. Cum præstigiariū opinor artifice mihi res est. Nihil enim sentio imposturæ. L. I. Rursus aduerte mentem tuam ni uelis decipi, sicuti falsus es non semel. P. H. Hic sum, incipe. L. I. Iamdudum mihi quod iubes, peractum est. P. H. Quid actum, aut quid peractum? Nihil sentio doli. L. I. Iam toties admonitus saltem adhibe attentum animum. P. H. Nouum præstigiarium genus.

genus. Ludor, ut ais, neque quicquam artis sentio, quum obseruem & oculos, & manus, & linguam tuam. Sed age rursus incipe. L I. Iterum atq; iterum incipio atque adeo toties facio, neque tu assequeris laqueos. P H. Qua re mihi laqueos tendis? L I. Hæc tibi inquam lingua dolos parat, nec auribus sentis, nec oculis uides. Nunc saltem habe attentos oculos & aures. P H. Non possum magis, etiam si de capite age retur. Sed fâlle rursus. L I V. Iterum ecce sefelli, neq; deprehendis artem. P H. Enecas. Quæso dic quodnam est hoc prestigiæ genus? L I V. Hactenus sum tibi loquutus carmine, atque adhuc loquor. P H. Nihil minus sensi quàm isthuc. L I. Primum tibi respondi duobus trimetris iambicis. Deinde trochaico tetrametro catalectico. Mox meris creticeis sum loquutus. Post hæc Phalecio hendecasyllabo. Deinde meris choriambis. Ad hæc meris anapestis. Rursus tribus Sapphicis. Mox Sotadico: postremo trochaico tetrametro. P H. Deum immortalem, quiduis suspicabar potius quàm istud. Si uiuero, aliquando uicem reponam. L I. Huc si quid potes. P H. Ecce bis par pari retuli, nec dolum percipis. L I. Hui tam citò? P H. Minatus sum tibi iambico tetrametro catalectico, mox addidi creticos quinque. L I. Prorsus accidit ut uideo, quod dici solet, Cretensis incidit in Cretensem. P H. Sic est, sed illud precor utrique nostrum, ne nobis unquam occurrat impostura nocentior.

CY

CYCLOPS, siue EVANGE/
LIOPHORVS.

POLYPHEMVS, CANNIVS.

CA. Quid hic uenatur Polyphemus? POL. Quid uenerogas sine canibus & uenabulo? CA. Fortè nympham aliquam hamadryadem. PO. Pulchrè diuinasti. En tibi rete uenatorium. CA. Quid ego uideo? Bacchū in exuuiis leonis, Polyphemum cum codice? ^{id est, feli uesumentum.} γὰρ ἔστιν PO. Non croco tantum pinxi libellū, sed etiam minio lasurioq;. CA. Non loquor de croco, sed Græcè dixi quiddam. Militaris uidetur libellus, nam nodis, laminis & circulis arcis armatus est. PO. Introspectice. CA. Video. Sanè perquam bellus est, sed nondū ornasti satis. PO. Quid deest? CA. Addere debebas tua insignia. PO. Quæ? CA. Sileni caput è dolio prospiiciens. Sed quid tractat? artem potaticam? PO. Vide ne quam imprudens effutias blasphemiam. CAN. Quid igitur, est ne sacri quippiam? PO. Est, quo nihil sacratius, Euangelium. CA. ἄγος ἔστιν. Quid Polyphemo cum Euangelio? PO. Quin ita rogas, quid Christiano cum Christo? CA. Nescio, nisi quòd te talem magis decet halbardacha. Nā si quis mihi ista specie ignotus occurreret in mari, piratā esse credere: si in nemore, ficiariū. PO. Atqui hoc ipsum nos docet Euangelium, ne quem iudicemus iuxta faciem. Quemadmodum enim sæpenumero sub tunica cinericea latet animus tyrannicus, ita nonnunquam attonsum caput, circumtorta barba,

<sup>id est, Hercu-
cules, admi-
rantis inter-
iectio.</sup>

barba, torua supercilia, truces oculi, uertex plumant
uentilans, sagum militare, calige intersecta, tegunt
Euangelicum animum. C A. Quid nē nonnunquam
et sub pelle lupina lateret ouis, et si qua fides apolo/
gis, sub exuuiō leonis latet asinus. P O. Imō ego noui
qui ouem gestat in uertice, uulpem in pectore, cui li/
bens optarim, ut quā habet nigros oculos, tam ha/
beat candidos amicos, tamq̃ probē inauratur, quā
colorem habet inauraturae congruum. C A. Si ouem
gestat in uertice, qui pileum gestat ouillum, quā tu
incedis onustus, quum ouem simul et struthiocame/
lum gestes in capite? Tum an non absurdius facit, qui
ouem portat in capite, asinum in pectore? P O. Mor/
des. C A. Sed bellē res habuerit, si quā tu decorasti
uarijs ornamentis Euangelium, tam te uicissim exor/
net. Ornasti coloribus, utinam exornet te bonis mori/
bus. P O. Curabitur. C A. Ut soles. P O. Sed omīssis con/
uitijs. Itā ne damnas eos qui circumferunt codicem
Euangelicam? C A. Minime gentium. P O. Quid? an ti/
bi uideor minimus gentium, uel asinino capite te pro/
cerior? C A. Non arbitror tanto, si asinus arrigat au/
riculas. P O. Certē bubalino. C A. Placet collatio, sed
ego minime dixi, non minime. P O. Quid interest inter
ouum et ouum? C A. Quid interest inter medium di/
gitum et infimum? P O. Medius est longior. C A. Scitē.
quid interest inter asininas auriculas, et lupinas? P O.
Lupinae sunt breuiores. C A. Rem tenes. P O. At ego
longa

longa breuiq̃ palmo et ulna metiri soleo, non auri/
bus. C A. Agē, qui Christum gestauit, dictus est Chri/
stophorus: tu qui Euangelium portas, pro Polyphemo
dicendus es Euangelio-phorus. P O. An sanctum non
putas portare Euangelium? C A. Non, nisi tu fatearis
esse sanctissimos asinos. P O. Quī sic? C A. Quia unus
sufficit gestandis tribus istiusmodi codicum milibus,
nec te crediderim futurum imparē oneri, si probē
sis clitellatus. P O L. Nihil absurdi sic asino tribuere
sanctimoniam, quia gestauit Christum. C A. Istam san/
ctimoniam tibi non inuideo. Et si uis, donabo tibi reli/
quias illius asini, cui Christus insedit, ut exosculeris.
P O. Dabis munus gratissimum. Nam asinus ille con/
tactu corporis Christi consecratus est. C A. Sanē Chri/
stum contigerunt et qui illi impeerunt alapas. P O.
Sed agē dic serio, nōne pium est circumferre codi/
cem Euangelicum? C A N. Pium, si absit hypocrisis, si
uere id fiat. P O. Abeat hypocrisis ad monachos, quid
mihi cum hypocrisis? C A N. At primum expedi mihi
quid sit hypocrisis. P O L Y. Quum aliud prae te fers,
quā lateat in animo. C A. Sed quid praefert circunla/
tus Euangelij codex? Nōne uitam Euangelicam? P O.
Opinor. C A. Ergo ubi uita non respondet codici, nō/
ne hypocrisis est? P O. Videtur. Sed quid est uerē co/
dicem Euangelicum circumferre? C A. Quidam circun/
ferunt manibus, quemadmodum Franciscani Francisci
regulam, idem possunt et baiuli Lutetiani, et asini,

Christo-
phorus.
Euangelio-
phorus.

Hypocrisis.

Circumferre
Euangelia.

P O

Cantherij. Sunt qui circumferant ore, nihil crepan-
tes nisi Christum & Euangelium, hoc est pharisa-
cum. Quidam circumferunt animo. Proinde uerè cir-
cumsert, qui & manibus, et ore, et corde portat Euan-
gelium. P O. Vbi sunt isti? C A. In templis diaconi, qui
portant codicem, pronuntiant populo, & tenent cor-
de. P O. Tametsi non omnes sancti sunt, qui animo ge-
stant Euangelium. C A. Ne mihi sophistam agas. Non
gestat animo, nisi qui medullitus amat. Nemo penitus
amat, nisi qui moribus exprimit Euangelium. P O. Istas
subtilitates non assequor. C A. At dicam crassiore Mi-
nerua. Si lagœnâ uini Belnensis gestes humeris, quid
aliud est quàm onus? P O. Nihil aliud. C A. Si teneas
faucibus, ac mox expuas? P O. Haud profuerit, quan-
quam id quidem non soleo. C A. N. Sin ut soles, assatim
haurias? P O. Nihil diuinius. C A. Concalescit omne cor-
pus, rubescit facies, hilarescit frons. P O. Prorsus. C A.
Tale quiddam est Euangelium in animi uenas demis-
sum, innouat totum hominis habitum. P O. Videor igitur
tibi parum Euangelicè uiuere? C A. Istam questio-
nem nemo te dissoluerit rectius. P O. Si bipèni res aga-
tur. C A. Si quis in os te uocet mendacè aut ganconè,
quid facias? P O. Quid faciam? sentiret pugnos meos.
C A. Quid si quis tibi impingat colaphum? P O. Am-
putarem illi collum pro colapho. C A. N. Atqui codex
tuus docet, ut pro conuicio referas benignum sermo-
nem, & ferienti maxillam dextram porrigas & sini-
stram.

stram. P O. Legi, sed exciderat. C A. Oras opinor fre-
quenter. P O. Istud est pharisaicum. C A. Pharisaicum
est prolixè precari, sed fucate. At tuus codex docet
semper orandū, sed ex animo. P O. Attamen oro non
nunquam. C A. Quando? P O. Quū uenit in mentē, se-
mel aut bis in hebdomade. C A. Quid tum oras? P O.
Precationem Dominicam. C A. Quoties? P O. Semel.
Nam uetat Euangelium Battologiā eadem iterantem.
C A. Potes attentius absoluerè precationē Dominicā?
P O. L. Nunquam id tentatum est. An non satis, quod
uoce pronuncio? C A. N. Nescio, nisi quòd Deus non
audit nisi cordis uocem. Crebrò ieiunas? P O. Nun-
quam. C A. N. At tuus codex probat precationem &
ieiunium. P O. L. Probarem & ego, nisi aliud flagita-
ret uenter. C A. N. At Paulus negat eos seruire IESU
Christo, qui uentri seruiunt. Vesceris carnibus quo-
uis die? P O. L. Quum dantur. C A. N. Atqui ista gla-
diatoria laterum firmitas uel sceno arborumq; corti-
cibus poterat ali. P O. L. Sed Christus dixit non coim-
quinari hominem his quæ intrant in os. C A. N. Ita, si
modicè, si præter offendiculum. At Paulus Christi di-
scipulus mauult fame mori, quàm fratrem infirmum
offendere suo cibo, nosq; ad suum hortatur exemplū,
ut omnibus per omnia placeamus. P O. L. Paulus est
Paulus, ego sum ego. C A. At ægonis est capras pasce-
re. P O. Malim esse. C A. Pulchrè tibi precaris, caper-
citius fies, quàm capra. P O. Esse dixi pro edere. C A.

Eleganter. Libenter succurris pauperibus? P O. Non est quod dem. C A. At esset, si sobrie uiueres, si gnaui-
ter laborares. P O. Dulce est otium, C A. Seruas prece-
pta Dei? P O. Graue est. C A. Agis admissorum poeni-
tentiam? P O. Christus pro nobis dependit. C A. Vnde
igitur declaras te amare Euangelium? P O L. Dicam.
Franciscanus quidam apud nos non desinebat è sug-
gesto deblaterare in nouum testamentum Erasmi, con-
ueni hominem priuatim, leuam inieci capillis, dextra
pugilem egi, sugillaui illū magnificè, totamq; faciem
tuber reddidi. Quid ais? Non est hoc fauere Euan-
gelio? Deinde absolui illum à commissis, hoc ipso co-
dice ter in uerticem impacto, feciq; tria tubera, in no-
mine patris, & filij, & spiritus sancti. C A. Satis qui-
dem Euangelicè. Istūc nimirū est Euangelium Euan-
gelio defendere. P O L. Occurrit alter eiusdem sodali-
tij, qui nullum neq; modum, neque finem faciebat de-
bacchandi in Erasmus. Accensus Euangelico zelo,
minis hominem adegi, ut utroque genu flexo rogaret
ueniam, fatereturq; se, quæ dixerat, instigante diabo-
lo dixisse: ni fecisset, iam halbardacha erat in cerui-
cem uibrata. Vultus erat qualis esse solet Martis ira-
ti. Hoc gestum est coram aliquot testibus. C A. Miror
hominem non fuisse protinus exanimatum. Sed ut per-
gamus, Viuis castè? P O. Id fortasse fiet, ubi senuero.
Sed uis tibi uerum fatear Canni? C A. Non sum sacer-
dos, si confiteri libet, alium quære. P O. Deo soleo con-
fiteri,

fiteri, sed tibi fateor me nondum esse perfectum Euan-
gelicum, sed unum è populo. Habemus quatuor Euan-
gelia. Nos Euangelici quatuor res potissimum uena-
mur, ut uentri bene sit, ne quid desit ijs, quæ sub uentre
sunt, tum ut sit unde uiuamus, postremo ut liceat quod
libet agere. Hæc si suppetât, inter pocula clamamus,
io triumphe, io pæan, uiuit Euangelium, regnat Chri-
stus C A. Ista quidem Epicurea uita est, non Euange-
lica. P O. Haud inficior. Sed scis Christum omnipoten-
tem esse, potest repente uertere nos in alios homines.
C A. Potest & in suos, quod quidem procliuius arbi-
tror, quàm in bonos uiros. P O. Utinam non essent pe-
iores in mundo subus, bubus, asinis, & camelis. Mul-
tos uideas leonibus truculentiores, lupis rapaciores,
passeribus salaciores, canibus mordaciores, uiperis
nocentiores. C A. At iam tempus est, ut ex animante
bruto in hominem incipias uerti. P O L. Rectè mones.
Nam horum temporum propheta dicunt instare su-
preum mundi diem. C A N. Tanto magis properan-
dum. P O. Expecto Christi manum. C A N. Vide ut tu
manui ceream præbeas materiam. Sed unde colligunt
in propinquo esse mundi finem? P O. Quoniā, inquit,
idem nunc faciunt homines, quod faciebant imminen-
te diluuiο, epulantur, potant, comessantur, ducunt, nu-
bunt, scortantur, emunt, uendunt, foenerant, & foene-
rantur, ædificant: reges belligerantur, sacerdotes stu-
dēt augendis censibus, Theologi nectunt syllogismos,

monachi per orbem cursitant, populus tumultuatur, Erasmi scribit colloquia: deniq; nihil malorū abest, fames, sitis, latrocinia, bellū, pestilentia, seditio, rerū bonarū inopia. An nō hæc arguunt adesse sinē rerum humanarum? C A. Ex hoc malorum aceruo quod tibi est molestissimum? P O. Diuina. C A. Quod crumnam tuam obsident araneæ. P O. L. Disseream nisi rem acutetigisti. Nunc uenio recens à compotatione: aliās sobrius tecum disputabo, si uoles, de Euangelio. C A. N. Quando te uidebo sobrium? P O. Quum fuerō. C A. N. Quando eris? P O. Quum uideris. Interim mi Cami sis felix. C A. Tibi uicissim opto, ut sis, quod diceris. P O. Ne me uincas officio, precor ne Camiū unquam destituat, unde cognomen sortitus est.

ΑΠΡΟΣΔΙΟΝΥΣΑ, siue ABSVRDA.

ANNIVS, ET LEVCIVS.

A N. Audio te interfuisse nuptijs Pancratij, & Albinæ. L E. Nunquam antehac infelicius nauigavi, quā hoc tempore. A N. Quid ais? tantam fuisse hominum frequentiam? L E. Nec unquam mihi uilior fuit uita, quā id temporis. A N. N. Vide quid faciant opes. Ad me as nuptias pauci conuenirent, idq; tenues. L E. Vix fueramus ingressi pelagus, ortus est ingēs turbo. A N. Narras Deorum coetum. Tōt ne aderant uiri principes, tot matronæ nobiles? L E. Boreas dissecuit uelum, dissectumq; dissipauit. A N. Desponsam noui. Nihil fangi potest uenustius. L E. V. Mox fluctus reuulsit clauum

uum. A N. Idem uidetur omnibus. Nec sponsus admodum illi cedit, ut aiunt, formæ gratia. L E. Quid animi censes nobis illic fuisse? A N. Sanè rarum nunc est uirgines nubere. L E. Remigandum nobis erat. A N. Dotem uix credibilem narras. L E. Ecce mox aliud malum. A N. Quir puellam impuberem commiserunt tam feroci? L E. Apparuit piratarum nauis. A N. Profecto sic est, in multis nequitia supplet etatem. L E. Ibi nobis geminum fuit bellum, alterum cum mari, alterum cum prædonibus. A N. Hui tantum donariorum? Interim pauperibus nemo dat festucam. L E. Quid? cederemus? Imò desperatio uitæ addebat animos. A N. Vercor ne sint steriles nuptiæ, si uera prædicas. L E. Imò iniicimus harpagones. A N. O rem nouam, ante nuptias grauida? L E. Si spectasses eum confectum, fatereris me non esse foeminam. A N. Ut audio, coniugium hoc non solum ratum est, sed etiam consummatum. L E. Infiluimus in nauim piraticam. A N. At demorror te uocatum alienum, me præterito, qui tertio propinquitatis gradu sponsæ patrem contingo. L E. Ipsos in mare præcipientes dedimus. A N. Vera prædicas, infeliciū nulli sunt affines. L E. Quicquid erat prædæ inter nos partiti sumus. A N. Expostulabo cum puella primo quoq; tempore. L E. Mox exorta est subita tranquillitas, dixisses esse Alcedonia. A N. Si illi res est, mihi est animus. Nihil moror illius beneuolentiæ. L E. Ita pro una duas naues in portū deduximus. A N. Indigne tur qui alit. L E. Quò eam rogas? in templū ueli partē

dicaturus diuo Nicolao. AN. Hodie nō est librū mihi.
Nam ipse domi cōuiuas expecto, aliās non excusabo.

ΙΠΠΕΥΣ ΑΝΙΠΡΟΣ, siue ΕΜΕΝ
ΤΙΤΑ ΝΟΒΙΛΙΤΑΣ.

HARPALVS, NESTORIVS.

HA. Potes me tuo leuare consilio. Senties me hominem
non immemorem, nec ingratum. NE. Dabo expeditum,
ut sis, quod esse uelis. HA. At nobis in manu non est,
ut nascamur nobiles. NE. Si non es, enitere bene factis,
ut a te initium capiat nobilitas. HA. Per longum est. NE.
Exigua summa tibi uendet Caesar. HA. Vulgō videtur
Emptitia nobilitas. NE. Quum nihil sit magis ridicu-
lum, quā e mentita nobilitas, quid est, ut tantopere
affectes nomen equitis? HA. Sunt causæ, nec leues, quas
tibi non grauabor indicare, si mihi commonstraris ra-
tiones, quibus nobilitatis opinionē mihi parē apud uul-
gus. NE. Nomen absq; re? HA. Atqui quum res abest,
proximum est opinio. Sed agē, consule Nestori, ubi
causas audieris, fateberis operæ precium. NE. Quando
ita uis, dicam. Primum fac procul te abducas a pa-
tria. HA. Mcmini. NE. Ingere te in conuictum iuuenum
uerē nobilium. HA. Intelligo. NE. Hinc primum oritur
suspitio, te talem esse, cum qualibus uictitas. HA. Sic
est. NE. Vide ne quid habeas plebeium. HA. Quidnam?
NE. De cultu loquor. Ne uestis sit lanea, sed aut seri-
ca, aut si deest qui emas, sustania, deniq; uel canabea
potius, quā pamma. HA. Rectē. NE. Vide ne quid sit
integrum

integrum, sed dissecā pileum, thoracem, caligas, cal-
ceos, ungues si potes, ne ne quicquam humile loqua-
ris. Si quis ex Hispania ueniat hospes, roga quomodo
conueniat Cesari cum pontifice, quid agat affinis tuus
comes à Nassauen, quid ceteri congerrones tui. HA.
Fict. NE. Sit anulus in digito cum gemma signatoria.
HA. Si quidem oculi ferant. NE. At paruo constat anu-
lus ærcus inauratus cum gemma factitia. Sed adde
clypeum cum insignibus. HA. R. Quenam mihi suades
deligam? NE. Duo mulctra si uelis, & cantharum cer-
uisarium. HA. Ludis, agē dic seriō. NE. Nunquā fui-
sti in bello? HA. Ne uidi quidem. NE. Et interim opi-
nor decollasti anseres & capos rusticorum. HA. Per-
sæpe, & quidem fortiter. NE. Pone macheram argen-
team, tria anserum capita aurea. HA. In quo solo? NE.
Quo? nisi sanguinolento, monumentum fortiter effusi
cruoris. HA. Quid nē rubet sanguis anserinus equē
atque humanus. Sed perge obsecro. NE. Hunc igitur
clypeum pro foribus omnium diuersiorum, in qui-
bus fortē uersatus es, affigendum curato. HA. Quid
addetur galeæ? NE. Rectē submones. Eam facies ore
dissecto. HA. Quam ob rem? NE. Ut spires, deinde ut
congruat uestitui. In uertice quid eminebit? HA. Expe-
cto. NE. Caput canis demissis auribus. HA. Vulgatum
est. NE. Adde duo cornua: rarum hoc est. HA. Placet.
Sed quæ bestia sustinebunt clypeum? NE. Ceuos, ca-
nes, dracones, gryphes occuparunt principes, tu po-

nito duas harpyias. H A. Optime consulis. N E. Restat cognomen. Hic illud in primis cauendum, ne plebeio more te patiaris uocari Harpalū Comensem: sed Harpalum à Como: hoc enim nobilium est, illud sordidorum Theologorum. H A R. Sic memini. N E. Habes ne quicquam, cuius te posses appellare dominum? H A R. Ne haram quidem. N E. In urbe celebri natus es? H A. In obscuro pago. Non enim fas est ei mentiri unde petis medicinam. N E. Recte est. Sed ei pago nullus est uicinus mons? H A. Est. N E. Et habet alicunde rupem? H A. Habet præruptam. N E. Ergo sis Harpalus eques ab aurea rupe. H A. Atqui mos est magnatum, ut suum quisque symbolum habeat uocale, quemadmodum Maximilianus habebat, Tene mensuram: Philippus, Qui uolet: Carolus, Vltorius. Item alius aliud. N E. Tu ascribito, Omnis iacta sit alea. H A. Næ tu percommodè dicis. N E. Iam quò firmior sit hominum opinio, fingito literas à magnatibus ad te missas, in quibus identidem appelleris eques clarissimus, magnarumq; rerum fiat mentio, de feudis, de arcibus, de multis florenorum milibus, de præfecturis, de matrimonio opulento. Cura/bis ut huiusmodi literæ tibi uelut clapsæ, aut per obliuionem relictæ ueniant ad aliorum manus. H A. Istud quidem erit mihi commodum: Nam & literas noui, et hanc facultatem multo usu parauī, ut cuiusuis manu facile effugam. N E. Interdum insue uesti, aut relinque in crumena, ut quibus sarcindi negotium dederis, illi reperiānt.

reperiānt. Illi non filebunt, & tu simul ac rescueris, compones uultum ad iracundiam ac moestitiam, quasi doleat casus. H A. Et isthuc iam pridem meditatus sum, ut faciem tam facile mutem, quàm personam. N E. Ita fiet, ut nec fucus suboleat, & res cum fide spargatur. H A. Curabitur sedulo. N E. Deinde sodales aliquot asciscendi sunt, aut etiam famuli, qui tibi cedant loco, & apud omnes mi Ioncherū appellent. Nec est, quod hic sumptum metuas. Sunt plurimi iuuenes, qui uel gratis cupiant hanc agere fabulam. Adde huc, quòd hæc regio scatet iuuenibus eruditulis, qui mira tenentur scribendi libidine, ne dicam scabie. Nec desunt famelici quidam typographi, nihil non audentes, si spes quæstus affulsit. Ex his aliquot suborna, qui in libellis suis te prædicent patriæ procerem, idq; subinde repetatur literis maiusculis. Hac uia uel in Bohemia celebrabunt procerem patriæ. Et citius enim & latius discurrunt libelli, quàm uoces, aut quamlibet loquaces famuli. H A. Nec ista displicet ratio. At famuli sunt alendi. N E. Sunt, at non ales famulos ἀχέρος, & ob id ἀχέρος. Mittantur huc, & illuc, inuenient aliquid. Scis uarias esse talium rerum occasiones. H A. Desine. Teneo rem. N E. Supersunt artes. H A. Aueo scire. N E. Ni sis bonus aleator, probus chartarius, scortator improbus, potator strenuus, profusor audax, decoctor et cōflator æris alieni, deinde scabie ornatus Gallica, uix quisquā te credet equitem. H A. In istis quidem iam

ἀχέρος,
sine manibus
ἀχέρος,
inutiles.

iam pridem exercitatus sum. Sed unde sumptus? N. E. Mane, isthuc ibam. Est tibi patrimonium? H. A. Perpu-
fillum. N. E. S. Postquam apud multos confirmata fue-
rit nobilitatis opinio, facile reperiēs fatuos qui tibi
credant, quosdam etiam pudebit negare, quidam me-
tuent. Iam ut ludas creditores, mille sunt artes. H. A. R.
Earum quidem rudis non sum. Sed tandem urgebunt,
ubi perspexerint nihil esse nisi uerba. N. E. Imò nulla
est commodior ad regni uia, quam debere quam plu-
rimis. H. A. Quid sic? N. E. Primum creditor obseruat te
non aliter quam obligatus magno beneficio, uereturque
ne quam præbeat ansam amittendæ pecuniæ. Seruos
nemo magis habet obnoxios, quam debitor suos cre-
ditores, quibus si quid aliquando reddas, gratius est,
quam si dono dones. H. A. Animaduerti. N. E. Illud tamen
caueto, ne cum tenuibus habeas commercium. Nam
hi ob paruulam summulam ingentes excitant trago-
dias. Placabiliores sunt, quibus lautior est fortuna, co-
hibet illos pudor, læstat spes, deterret metus, norunt,
quid possint equites. Postremo quum inundauerit æris
alieni magnitudo, fictis causis aliò demigra, atque inde
rursus aliò. Nec est, quod huius rei te pudeat. Nulli
magis obæratī sunt, quam magni principes. Si quis ru-
sticus urgeat, finge offensum improbitate animum. In-
terdum tamen aliquid reddito, uerum nec totum, nec
omnibus. Illud ubique curandum, ne cui suboleat tibi
prorsus exhaustos loculos. Semper ostenta. H. A. Quid
ostendet

ostendet, qui non habet? N. E. Si quid amicus apud te de-
posuit, ostenta pro tuo, sed arte dissimula: cura, ut ca-
sus uideatur. In hunc usum interdum sumito pecuniam
commodato, quam mox reddas. Ex loculo nummis
æreis distento, profer aureos duos ibi sepositos. Ca-
tera ex teipso conijcito. H. A. Intelligo. At tandem ob-
ruar oportet ære alieno. N. E. Scis quantum apud nos
liceat equitibus. H. A. R. Nihil non, et quidem impune.
N. E. Ergo famulos ale non segnes, aut etiam sanguine
propinquos, qui alioqui forent alendi. Occurreret ne-
gociator, quem obuium spoliēt. Reperient aliquid in
diuersorijs, aut in ædibus, aut in nauibus incustodiū.
Tenēs? Meminerint non frustra datos homini digitos.
H. A. R. Siquidem tuto. N. E. Cura ut habeas pulchrè ue-
stitos cum insignibus. Committe literas fictitias ad
summates. Si quid clam sustulerint, nullus audebit il-
los insimulare, etiam si quid suspicietur, timebunt equi-
tem dominum: sin ui prædam extorserint, bellum uo-
cabitur. His progymnasmatibus ad bellū præluditur.
H. A. O felix consilium. N. E. Iam illud equestre dogma
semper erit tuendum, ius, fasque esse equiti, plebeium
uiatorem exonerare pecuniā. Quid enim indignius,
quam ignobilē negociatorē abundare nummis, quum
interim eques nō habeat, quod impèdat scortis et aleæ.
Fac semper te adiungas magnatibus, uel ingeras po-
tius ne quid pudeat, perficanda frons est, sed præser-
tim hospitibus, eoque præstat in celebri quopiam loco

uitam agere, puta in thermis, frequentibus diuersorij.
 H A R. Istuc ipsum erat in animo. N E S. Hic sepe-
 mero fortuna prædam obijcit. H A R. Quî rogo? N E.
 Puta, hic aut ille reliquit crumenam, aut oblitus re-
 liquit clauim in sera promptuarij. Cætera tenes. H A.
 At. N E. Quid metuis? de sic culto, de tam magnificè
 loquente, de equite ab aurea rupe, quis audebit suspi-
 cari? Et si quis forte tam improbus extiterit, quis erit
 tam audax, ut te appellet? Interim suspicio diriuabi-
 tur in aliquem hospitum, qui pridie discesserint. Tur-
 babuntur famulicia cum pandocheo. Tu tranquillus
 tuam personam agito. Hoc si acciderit homini mode-
 sto, cordatoq; silebit, ne simul cum damno lucrisa-
 ciat pudorem, qui rem suam indiligenter seruauit.
 H A R. Non absurdè dicis. Nam nosti, opinor, co-
 mitem à uulture albo. N E S. Quid nî? H A R P. Apud
 hunc diuersatus est, ut accepi, Hispanus quidam, spe-
 cie cultuq; sanè quàm liberali. Is abstulit florenos sex-
 centos, nec unquam comes ausus est queri. Tanta erat
 hominis maiestas. N E. Habes exemplū. E famulis tuis
 interdum aliquem emādes, in bellum scilicet. Is spolia
 tis templis aut monasterijs quibuslibet, redibit onustus
 præda bello parta. H A. Hoc quidem est tuisimum.
 N E S. Est & alia ratio conflandæ pecuniæ. H A. Nar-
 ra, obsecro. N E S. In bene nummatis finge causas
 irarum, præsertim in monachos aut sacerdotes, qui
 nunc apud omnes ferè summa laborant inuidia. Alius

irriserit

irriserit, aut conspuerit clypeum tuum, alius parum
 honorificè de te sit loquutus, alius scripserit aliquid,
 quod in calumniam detorqueri ualeat. His per fecia/
 les tuos ἀπονοσίου πόλεμου denuncia. Sparge mi-
 nas atroces, excidia, exitia, πανωλεθρίας mcras: ter-
 riti uenient ad componendam litē. Ibi fac magno æsti-
 mes tuam dignitatem, hoc est, iniqui petas, ut æquum
 feras. Si postules tria millia, pudebit minus offerre,
 quàm ducentos aureos. H A R. Alijs minitabor leges.
 N E S. Istud propius quidem accedit ad sycophanti-
 cam, sed tamen iuuat & hoc in partem. Sed heus Har-
 pale, penè exciderat, quod dictum in primis oportuit,
 puella quæpiam bene dotata in matrimonij nassam il-
 laqueanda est. Habes apud te philtum, iuuenis es, can-
 didulus es, lepidus nugator es, rides blandum. Sparge
 te magnis promissis ascitum in aulam Cesaris. Amat
 puellæ Satrapis nubere. H A R. Noui quibus hoc bene-
 cesserit. Ceterum quid si fucus tandem erumpat, &
 insiliant undique creditores? Irridebor personatus e-
 ques. Nam id apud istos turpius est, quàm si templum
 sacrilegio spolies. N E. Hic oportet meminisse perfrictæ
 frontis. Illud in primis, quod nullis unquā temporibus
 magis licuit audacia pro sapientia uti, q̃ hodie. Com-
 muniendum est aliquid quod excuses. Deinde nun-
 quàm deerunt candidi, qui faueant tuæ fabulæ, non/
 nulli ciuiliores dissimulabunt intellectum fucum. Po-
 stremo si nihil aliud, profugiendū est aliquò in bellum,

id est, in obscuro
 derabile bellū
 πανωλ.
 strages.

id est, proluit
mare omnia
hominum
mala.

in tumultum. Quemadmodum κλέει δ' αλάσας
πάντα τ' αὐθρόπων κακὰ, ita bellum operit om-
nium scelerum sententiam. Nec enim habetur hodie bonus bel-
li dux, nisi tali tyrocinio preparatus accesserit. Hoc
erit extremum asylum, si cuncta sefellerint. Verum om-
nis mouendus erit tibi lapis, ne huc ueniat. Vide
ne te securitas opprimat, oppidula minuta fuge, in
quibus ne pedere quidem licet, ni populus sciat: in ma-
gnis ac frequentibus ciuitatibus plus est licentie, nisi
si qua sit Masilia similis. Dissimulanter expiscare,
quid quisque de te loquatur. Vbi senseris huiusmodi vo-
ces increbrescere, Quid agit? quur hic tot annos mo-
ratur? quur non reuisit patriam? quur negligit arces
suas? unde ducit imagines? unde tanta profusioni sa-
cultates? Hoc genus inquam uoces, ubi coeperint ma-
gis ac magis gliscere, tum mature tibi de migrando
cogitandum est, sed sit fuga leonina, non leporina. Adsi-
mula te uocari in aula Caesaris ad res magnas, breui
te adfuturum cum exercitu. Non audebunt in absentem
hiscere, quibus est quod nolint amittere. Sed in pri-
mis tibi censeo cauendum genus istud hominum poe-
ticum irritabile, nigrumque. Illinunt chartis, si quid il-
los habet male, subitoque per orbem spargitur quicquid
illeuerint. H. A. Dispercam, ni mihi uehementer placet
tuum consilium. Efficiam, ut intelligas te nactum do-
cile ingenium, et iuuenem minime ingratum. Equum
quem primum te dignum nactus in pascuis fucro, tibi
dono

dono mittam. N. E. Nunc superest, ut quod pollicitus
es, uicissim praestes. Quid est, quur tantopere affectes
falsam opinionem nobilitatis? H. A. R. Nullam aliam ob-
causam, nisi quod his omnia licent impune. An hoc ti-
bi uidetur leue momentum? N. E. S. T. Ut pessime cedat,
mors una debetur naturae, etiam si uixisses in Carthu-
sia. Et leuius moriuntur in rota, quam qui moriuntur
calculo, podagra, aut paralyti. Nam militare est, cre-
dere nihil hominis superesse post mortem, praeter cada-
uer. H. A. Sic opinor.

ΑΣΤΡΑΤΑΛΙΣΜΟΣ,
sive TALORVM LVSVS.

CAROLVS, QVIRINVS.

Q. V. Disce, inquit Cato, sed a doctis. Cupio itaque mi-
hi uenire, te magistro discere, quam ob rem prisci
illi religionis antistites edixerint, ut clerici talaribus
tunicis uterentur: hoc est, usque ad talos demissis. C. A.
Duabus opinor de causis. Primum uerecundiae gra-
tia, ne quid nudi pateret oculis. Nam olim nec hoc ca-
ligarum genus fuit repertum, quod nunc ab ilibus us-
que ad imos pedes corpus tegit, neque subligaribus,
aut femoralibus uulgo utebantur. Eadem de causa,
turpe est foeminis breuioribus uti uestimentis, quod ma-
gis consultum sit sexus pudori. Deinde ut non solum
moribus, uerum etiam habitu differrent a populo, in
quo ut quisque est prophanissimus, ita breuissimis tuni-

Q. cis

cis uti gaudet. QVI. Non dissimile ueri est quod nar/
ras. Caterum ex Aristotele, Plinioq; didici, nulli ho/
minum esse talos, sed tantum quadrupedibus, non
tamen omnibus, sed bisulcis plerisque, nec rursus his
nisi in tibijs posterioribus. Vnde igitur uestis dici ta/
laris potest, quam gestat homo, nisi fuerunt homines
olim quadrupedes, iuxta fabulam Aristophanis? C A.
Imò si credimus Oedipo, & quadrupedes, & tripe/
des, & bipedes inueniuntur homines, nec raro nobis
è bello redeunt unipedes, interdum apodes: sed quod
ad tali uocabulum attinet, rectius mireris, si legas Ho/
ratiū, qui fabulis quoq; talos attribuit. Sic enim opi/
nor scribit in arte poetica:

Securus, cadat, an recto stet fabula talo.

QVI. Poëtis licet, ut libet, loqui: apud quos Tmolus
habet aures, & naues loquuntur, & saltant quercus.

CAROL. Quin & Aristoteles tuus hoc te docere
poterat, fesse talos dimidiatos, quos ille uocat ἡμίτα/
λας, quales tradit esse lyncum generi. Addit
leonibus inesse quiddam uice tali, sed anfractuosum,
quod ille uocat λαβυρινθώδες, Plinius uertit tor/
tuosum. Denique ubicunque committuntur ossa ossi/
bus ad flexus commoditatem, caua prominentibus in/
ter se respondent, utrinque lubrica cartilagine com/
munitis, ac uelut incrustatis partibus, ne mutuo attri/
tu sese lédant, ut idem docet Aristoteles. In his ferè est
aliquid quod à tali similitudine pariter & usu non di/
scerepat.

scerepat, uelut in ima tibia iuxta calcaneum, ubi totius
pedis flexus est, prominet quiddam talo simile, quod
Græci σφυρον appellant. Rursus in flexura genu,
quod, ni fallor, ἰχίον appellant, quidam uertebrum.
Simile quiddam uidemus in coxendicibus, in hume/
ris: postremo in commissuris digitorum pedis, ac ma/
nus. Quod ne tibi mirum uideatur, Græci tradunt
ἀσπράγλας uocabulum apud probatos auctores tribu/
tum etiā ossibus, quibus spina connectitur, præsertim
in ceruice. Citant enim hoc carmen:

Ἐκ δ' ἐμοὶ αὖ χῆρ' ἀσπράγλας ἔα γη.

Quoniam autem Aristoteles tradit priores tibias ani/
manti datas ad celeritatem, & ob id carere talis, pos/
teriores ad stabilitatem, quod in eam partem uergat
pondus corporis, quemadmodum ad robur ijs, quæ
calcibus feriunt, Flaccus dum significare uult fabu/
lam non ciectam, sed ad finem usq; peractam, dicit, il/
lam stetisse fixo talo, nec aliter tribuit fabule talum,
quàm nos libro tribuimus calcem, & uolumini umbi/
licum. QV. Næ tu probè grammaticum agis. C A. At
quò magis id credas, Græci literatores ἀσπράγλας
dici uolunt à σπέρμα, & α particula priuatiua, quod
minimè flectatur, sed immobilis sit. Quanguā alij ma/
lunt ἀσπράγλας interiecta litera γ, dictū pro ἀσπé/
γλας, quod lubrica uolubilitate stare nesciat. QV.
Ad istū modū licet plura diuinare. Smplicius erat di/
cere, nescio. C A. Non usq; adeo uidebitur absurda di/
uinationo

uinatio, si cogites, quantā habeat caliginē uocum primiua origo, tum in re nullam esse contrarietatem, quod apparebit, si propius inspicias. Volubilis est talus, sed ita uolubilis, ut eā partem cui innectitur, redat ad standum firmiorem, deinde os osi connectit, ne facile luxari queat. QVI. Tu uel sophistam agere possis, quantum uideo, si libeat. C A. Sed nihil est Tale si, quod nos torqueat etymologia uocis. Nam quod hodie Græci uocant ἀσπράγχαλον, prisci, quorum est Callimachus, dixerunt, ἀσπρίον, cuius hoc refertur he mistichium, Δέχε δ' ἀσπρία αἰνυτο λυττοῦ. Vnde quemadmodum ἀσπράγχαλόν, ita ἀσπρίον dicebant talis ludere. QV. Quale est igitur illud, quod proprie talum uocant? C A. Est id, quo nunc ludunt puellæ, olim puerorum erat lusus, quemadmodum nunc ces, De quo est illud Græcorū, Αμφ' ἀσπράγχαλοι σολωβέες, quum iram leui de causa susceptam indicant. Rursus Horatius in Odis: Nec regna uini sortire talis. Item in sermonibus: Te talos Aule, nucesq; &c. Postremo dictum illud Lacedæmonij, ni fallor, Pueros esse fallendos talis, uiros iureiurando. Hūc talū negāt in ullo animāte inueniri, quod sit μώνυχον, hoc est, ungula solida, excepto asino Indico unicorno: aut quod sit πολυχυδής, hoc est, pede in multis digitos ungulas ue fisso, quod genus sunt leo, panthera, canis, simius, homo, & auis, aliq; permulta. Quæ uero διχάλαι sunt, hoc est, ungula bifidula, pleraque talum

talum habent, idq; ut recte dicebas, in posterioribus cruribus. Vni homini duplici de causa tali non sunt, primum quia bipes, deinde quia quinque digitis fissos habet pedes. QVI. Ista frequenter audiui. Ceterum peruelim mihi situm ac formam tali describi. Nam istud lusus genus etiam puellis hodie fastiditum est, sed alea, chartas, aliosq; masculos lusus affectat. C A. Non mirum, quum affectent & Theologiam. Verum etiam si Mathematicus sim aut pictor, aut etiam plastes, non possum tibi melius tali formam exhibere, quam ipso talo, nisi mauis, ut tibi describam per literas, ut illi solent. QV. Habes ne talum? C A. R. En tibi ouillum ex dextro crure. Vides quatuor dumtaxat latera, quum in cubo, & alea, seu tessera sint sex, in ambitu quatuor, in summo, & imo duo. QV. Sic est. C A. In talo, quoniam summa pars & ima curuantur, non sunt nisi quatuor latera, quorum unum uides uelut in dorsum intumescere. QV. Video. C A. Quod est è regione, cauū habere. Illud Aristoteles uocat πρᾶνές, id est, pronum, hoc ὑπέρτοιον, id est, supinum. Velut in congressu uxoris & mariti, quum dant operam liberis, mulier supina est, uir pronus: et manus si uola spectet terram, prona est: si inuertas supina. Quamquam oratores, & poëtæ nonnunquam his uerbis abutuntur, quod ad hanc rem nihil attinet. QV. Istud quidē eleganter oculis subiecisti. Inter reliqua duo latera quid discriminis? C A. Alterum modice cauātū est, ut osi

cui innectitur congruat: alterum propemodum nihil habet concui, minusq; armatum est cartilaginea tunica, sed tantum nervo & pelle tegitur. QV. Video. CAR. Pronum latus nihil habet nervorum, sed supinae partis concavo adheret nervus, quemadmodum dextri lateris summo: leui imo. QV. Pulchrè narras, sed unde dignoscam dextrum à sinistro? CA. Rectè admones. Nam perperam docui, nisi dextri cruris talum intelligas. Dicam igitur melius, simulq; quod uolebas, situm indicabo. Talus est in ipsa suffragine cruris infra coxam. QV. Complures arbitrantur iuxta pedem esse. CA. Errant. Is qui propriè dicitur talus, est in suffraginibus, quas Græci ἄστροντες uocāt, sed crurum, ut dixi, posteriorum. Inter pedem tuum & genu, tibia est. QV. Sic opinor. CA. Post genu ἄστρον. QV. Assentior. CA. Nam qui flexus est homini in brachijs, idem est quadrupedibus in cruribus posterioribus, simiam excipio semihominem. Itaq; quod genu est in cruribus, id cubitus est in brachijs. QVI. Anismaduorto. CAR. Itaque flexus flexui respondet. QV. Illud dicis crurum posteriorum & priorum. CAR. Tenes. In ea igitur suffragine, quæ respondet suffragini, quæ est post genu, stat talus erectus, quum stat quadrupes, cuius summa & ima pars leniter incurvantur, quanquam non prorsus eodem modo. Nam superior replicatur in cornua quedam, quas Aristoteles appellat κεραίαις, Theodorus uertit an-

tennas

tennas, iuxta quas se submittit pronum latus: ima tale nihil habet. QV. Planè uideo. CA. Illud ergo latus quod spectat tibias priores, Aristoteles uocat supinum: quod illi aduersum est, pronum. Rursus sunt duo latera, quorum alterum intus spectat tibiam posteriorem, puta leuam aut dextram, alterum spectat foras. Quod introrsum spectat, Aristot. appellat κῶλον, quod foras, ἰχίον. QV. Prorsus oculis rem uideo. Iam superest ut nobis indices, quæ fuerit olim talis ludendi ratio. Nam qui lusus nostra memoria dicitur in usu fuisse, nihil conuenit cum ijs, quæ comperimus apud priscos autores de hoc ludendi genere. CA. Ac sanè fieri potest, ut quemadmodum hodie chartis ac tesserijs ad uarias ludendi formas abutimur, ita non fuerit eadem apud ueteres talis lusitandi ratio. QV. Probabile est quod dicis. CA. Theodorus Gaza, siue, ut alij malunt appellare, Thessalonicensis, uertēs Aristotelis librum de Historia animalium secundum, ait tali latus quod foras transuersum spectat, Canem uocari: quod introrsum ad alterum crus, Venerem. Ceterū hoc quidem de suo addidit. Nam Aristoteles hæc tantū ponit: Τὸ μὲν πρᾶν ἐξῶ, τὸ δὲ ὑπὸν ἐξῶ, & τὰ μὲν κῶλα ὑπὸς ἐστραμμένα πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ ἰχία κεκλόμενα ἐξῶ, καὶ τὰς κεραίας αὐτῶ. Ceterum quando constat ab alijs, Veneris iactū appellari, quoties ex quatuor talis nullus est qui summā faciē habet cum alio congruentē, demi-

id est, Pronū quidē foras, intro supinū: & cola dicta esse latera quæ intus uernunt: quæ uero foras, ischia. De nūq; superiores partes a cornibus ceteras ap-

Q 4 ror pellari.

ror, quid sequutus Theodorus, unum latus appellet
Venerē. Erasmus noster, quem communem habemus
amicum, huiusmodi obseruationum non admodum cu-
riosus, in prouerbijs aliquot ex autoritate ueterum in-
dicat quedam de ludo talorum: uelut in prouerbio,
Non Chius, sed Cou, refert Coum & Senionem eun-
dem esse quem Græci ἐφίτλω dicunt. Idem tradit in
prouerbio, Chius ad Coum, addens Chium eundem
esse cum Cane: Coi iactum fuisse felicem, Canis infe-
licem, teste Persio:

Quid dexter senio ferret,
Scire erat in uotis, dammosa canicula quantum
Raderet. Itidem Propertius:
Semper dammosi subfiluere canes.

Et Ouidius libro de Trist. 11 dammosos Canes appel-
lat. Addit ex Martiale, Senionē uideri per se felicē: cæ-
terū infelicē fieri, si accedat Canis. Sic enim loquitur:
Senio nec nostrum cum Cane quassat ebur.

Iam Veneris iactum esse ut rarū, ita felicissimum indi-
cat Martialis in Apophoretis:

Quum steterit uultu nullus tibi talus eodem,
Munera me dices magna dedisse tibi.

Tot autem talis ludebatur, quot quisque habet latera.
Nam tesseri non plus tribus ludi solet. Sed propius
ad ludendi rationem facit, quod scribit Suetonius in
Octauio Augusto, recitans ex illius quadam ad Ti-
berium epistola hæc: Inter cœnā lusimus γηγρονίζωμεν
& heri

Id est, senili-
ter.

& heri et hodie. Talis enim iactatis ut quisq; Canem
aut senionem miserat, in singulos talos singulos dena-
rios in mediū conferebat, quos tollebat uniuersos qui
Venerem iecerat. QV. Docuisti felicissimū esse iactum,
quem omnes tali quatuor ostenderint diuersum latus,
quemadmodum in tesserarū ludo fortunatissimus est,
qui dicitur Xidas: at nondū declarasti hunc iactum di-
ci Venerē. CA. Illud expediet tibi Lucianus, ita loquēs
in Cupidinibus καὶ βάλων μὲν ὑπὸ σιωπῆς, μέ-
λιστα δὲ ἔποτε-λὼ δέον αὐτῷ ὑποβλήσσει,
μικρὸν δὲ ἀσπράγξ πρὸς ὄντο ἴσω χήματα
προσέκυνει, & ἡ ὑπὸ αὐτοῦ πέντε δὲ νομίζων.
Loquitur autem illic de Venerē. V. Si falsus est Theo-
dorus, duo tantum latera suis uocibus designantur.
CA. Fortassis alicuius autoritatem ille secutus est, quæ
nos fugit: quod apud autores compertū est, adferi-
mus in medium. Nam sunt qui meminere de nume-
ro Stefichorio in talis, quem putant ogdoan esse:
item de Euripideo, qui continebat quadraginta. V.
Restat ut lusus leges præscribas. CA. Non arbitror p-
ros iisdem usos legibus, quibus se usum fuisse scribit
Octauius. Nec probabile est, hoc ludendi genus quoa
commemorat, fuisse publicum. Id si fuisset, satis erat
dixisse, Inter cœnā lusimus talis. Sed mihi subindi-
care uidetur nouam ludēdi conditionem inter illos re-
pertam, uelut aptam semibus, minimeq; torquentem
animos sollicita cogitatione, quemadmodū faciunt ho-
die

Q5 die

die complures lusus, ut leuius sit intendere studijs. QV. Profer, obsecro te, reliquos talos, ut experiamur. CA. Sed deest nobis turricula uoluendis talis, deinde tabula. QV. Suffecerit hac mensa ad quaecunque speciem exhibendum. Pro turricula suffecerit cyathus aut pileum. CA. Imò complexus cauarum manuum. Iactus sepius ostendit supinam partem, quam pronam: & pronam sepius quam senionem, aut canem. QV. Videtur. CA. Si inter quatuor talos extiterit unus canis, expones nummum: si duo, duos: si tres, tres: si quatuor, quatuor. Item quoties ieceris senionem, toties recipies unum è nummis. QV. Quid si senionem cum canem? CA. Si uis, uterque nummum addet: neuter tollet: cui primum obtigerit Venus, is auferet acervum. QV. Quid si talus ostendat partem supinam aut pronam? CA. Is iactus erit irritus, & aut tu iactum repetes, aut iactum di ius ad me deuoluetur. QV. Placet deuolutio? CA. Nunc appone sortem. QV. Experiamur, & que periculo. CA. Vis tu tantam artem disceris? QV. Verum impar certamen est inter artificem & rudem. CA. Atqui spes lucri, & damni metus reddet te attentiore. QV. Quati certabimus? CA. Si uis cito ditescere centum ducatis. QV. Utinam sint, quos deponam. Tutius est paulatim ditescere. En tibi solidum assem. CA. Age, addemus pusillum pusillo, quemadmodum monet Hesiodus, sic quoque fiet ingens acervus. Conuolue ac mitte. Felix auspiciu,

canem

canem habes, appone nummum, & posthac agnosce damnosum latus. Da talos. QV. Felicius auspiciu, treis habes canes, appone. CA. Insidiatur tibi fortuna. Mitte, sed circumuolutos o bone. Labor irritus, pro num habes & supinum. Succedo, trade talos. QV. O factum bene, rursum treis uideo canes. CA. Μη πρόβῃς. QV. Ἐν ἑκὼς. Illestat inquam te fortuna. Sed heus tu, ad hunc quidem modum edoctus sum. At mea sententia secus lussit Octavius. QV. Quo modo? CA. Qui canem iecerat, apponebat denarium, ut diximus: qui senionem nihil quidem auferebat, sed alter ponebat. QV. Quid si plures seniones exissent? CA. Totidem nummos alter addebat. Bene cumulatam acervum semel tollebat Venus. Et illud addas licebit. Cui nec senio obtigerit, nec canis, nihil aliud quam mittendi uicem perdet. QV. Non recusabo. CA. Mihi uidetur & hoc elegantius, si tertio quisque iactu defungatur qui talos tenet, & mox alteri tradat uices. QV. Placet, sed quota Venus finiet ludum? CAT. Tertia, si uidetur. Deinceps liberum erit de integro pacisci. Siquidem tum raro, tum paucis fauet Venus. Nunc agrediamur bonis auiibus. QV. Fiat, sed praestat occludere fores, ne nostrae culinae regina uideat nos perorum more ineptientes. CATA. Imò seniliter potius. Adeo ne loquacem habes famulam? QVI. Tam futilem, ut si defint homines, quibus narret quicquid domi geritur, longo sermone gallinis narret,

de

Id est, ne ante uictoriam comem.

ac felibus. CA Heus puer, claude ostium & obde pes-
sulum, ne quis subitus interueniat spectator, quò liceat
ad satietatem usq; ludere.

SENATVLVS, siue FINAI/
KOZYNEAPION.

CORNELIA, MARGARETA, PEROTTA,
IVLIA, CATARINA.

CO. Quod felix faustumq; sit huic ordini, toti q; rei/
pub. foemineæ, & frequentes hodie conuenistis &
alacres, unde spem optimam concipio futurū, ut Deus
propitius cuiq; ea suggerat in animum, quæ ad com/
munem omnium & dignitatem, & utilitatem perti/
nent. Scitis, opinor, omnes, quantum hinc commodis
nostris decesserit, quod quum uiri quotidianis conuen/
tibus suum agant negotium, nos colo teleq; assidentes
causam nostram deserimus. Itaque res huc deuenit, ut
nec inter nos sit ulla reipublicæ disciplina, et uiri nos
penè pro delectamenti habeant, uixq; hominis uoca/
bulo dignentur. Quod si quæ cœpimus, pergamus, di/
uinate uos ipsæ, quò tandem res sit euasura: uereor
enim uerba sinistri omnis eloqui. Vt dignitatem no/
stram negligamus, certè incolumitas debet esse curæ.
Prouer. xj. At sapientissimus ille rex scriptū reliquit, Ibi demū esse
salutē, ubi multa consilia. Habent episcopi suas syno/
dos, habent monachorum greges sua conciliabula, ha/
bent milites suas stationes, habent fures sua conuen/
ticula: denique habet & fornicarum genus suos con/
gressus

gressus. Solæ omnium animantium mulieres nunquam
coimus. MA. Sæpius quàm decet. CO. Nondum interlo/
quendi tempus est. Sinite me perorare, dabitur sin/
gulis dicendi locus. Neque nouum est quod facimus,
uctus exemplum reuocamus. Siquidē ante annos mil/
le trecentos, nisi fallor, Heliogabalus Cæsar laudatiss/
simus. PE. Qui laudatissimus, quem unco tractum in
cloacam proiectum esse constat. CO. Rursus interpel/
lor. Si quem hac ratione probamus aut improbamus,
malum dicemus Christum, quod in crucē suffixus sit:
pium Domitium, quod domi sit mortuus. Atqui nihil
obijcitur Heliogabalo atrocius, quàm quod sacrum
ignem, qui à uestalibus seruabatur, in terram abieci/
rit, quodq; domi in larario Mosē habuerit & Chri/
stum, quem illi contumeliæ causa Chrestum uocabant.
Is igitur Heliogabalus instituit, ut quemadmodum Im/
perator cum suis habebat senatū, in quo de rebus com/
munibus consultaret: ita haberet & mater illius Au/
gusta senatum suum, in quo de foemineæ gentis nego/
tiji tractaretur, quem uiri uel iocandi, uel discernen/
di gratia Senatulum uocabant. Hoc exemplum tot
iam seculis intermissum, res ipsa iandudum monet nos
instaurare. Nec ulla moueat, quod Paulus aposto/
lus uetat mulierum loqui in cœtu, quam ille uocat ec/
clesiam: de cœtu uirorum loquitur, hic cœtus est mu/
liebris. Alioqui semper tacendum erat foeminis, in
quem usum natura dedit nobis & linguas non minus
expeditas,

expeditas, quàm sunt uirorum, & uocem non minus sonoram: quanquàm illi sonant raucius, ac propius referunt asinos, quàm nos. Verùm illud oportet nobis omnibus esse curæ, ut ea grauitate tractemus hoc negotium, ne rursus uiri Senatulum appellent: aut fortasse probrosius aliquod nomen excogitent, ut solent in nos libenter esse dicaces. Quanquàm si liceat illorum comitia ueris aestimare, plus quàm muliebria uideri possint. Videmus monarchas tot iam annis nihil aliud quàm belligerari: inter Theologos, sacerdotes, episcopos, & populum nihil conuenire: quot homines, tot sententiæ, & in his ipsis plus quàm muliebris est inconstantia. Nec ciuitati cum ciuitate, nec uicino cum uicino concordia est. Si nobis essent traditæ rerum habent, aliquantò, mi fallor, tolerabilius haberent res humane. Non est fortasse foeminei pudoris, tantis proceribus tribuere stultitiam: at fas est, opinor, recitare quod scripsit Solomon prouerbiorum capite decimo tertio: Inter superbos semper iurgia sunt: qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia. Sed ne uos longiore morer procerio, uti singula gerantur ordine, decenter & sine tumultu, primo loco tractandum erit, quæ debeant interesse concilio, quæ submo- uende sint. Nam immodica turba, tumultus est uerius, quàm concilium: & paucorum confessus habet quidam tyrannicum. Huc ego censeo nullam recipiendam uirginem, eò quòd incident permulta, quæ non decet illas

illas audire. **IV.** At quo signo dignoscas uirgines? An pro uirginibus habeantur, quacunque coronam gestant? **CO.** Non. At nuptas tantum recipiendas censeo. **IVL.** Et inter nuptas uirgines sunt, quæ maritos habent eunuchos. **CO.** Sed tribuatur hoc honoris cōiugio, ut nuptæ pro mulieribus habeantur. **IV.** Alioqui si non excludimus nisi uirgines, erit immensa turba, nec multum decrescet numero. **CO.** Excludentur et plus quàm ter nuptæ. **IVL.** Quam ob rem? **CO.** Quoniam illis uelut emeritis debetur missio. Idem censeo de septuagesimum annum egressis. Statuendum ne qua nominatim de uiro suo loquatur petulantius, in genere fas sit, sed ea moderatione, ne quid nimis. **CATA.** Qui minus hic liberè de uiris liceat dicere, quum ipsi de nobis nusquam non loquantur? Meus Titius si quando studet esse conuiua festiuor, narrat quid mecum noctu egerit, quid dixerim, neque rarò multa solcet affingere. **CORN.** Si uelimus fateri uerum, nostra dignitas pendet à uiris: eos si traducimus, quid aliud quàm nos ipsas dehonestamus? Quanquàm autem habemus, non paucas iustæ querimoniæ causas, tamen expensæ rerum omnium summa, nostra potior est, quàm illorum conditio. Illi dum querunt rem, per omnes terras ac maria uolitant, non sine capitis discrimine: Illi si bellum incidat, excitantur buccina, ferrei stant in acie, dum nos domi sedemus tutæ. Si quid committunt aduersus leges, grauius in illos animad-

animaduertitur, nostro sexui parcutitur. Deniq; magna ex parte in nobis situm est, ut commodos habeamus maritos. Restat ut de confessus ordine statuatur, ne nobis eueniat, quod frequenter usu uenit regum, principum ac pontificum oratoribus, qui in concilijs totos tres menses litigant ante, quam possint considerare. Itaq; censeo primum esse debere nobilium ordinē, & in his præcedent quæ quatuor habent nobilitatis partes: proximæ quæ tres: deinde quæ duas: postremæ quæ unam: postremò, quæ dimidiatam. Et in singulis ordinibus locus ex antiquitate designabitur. Nothæ in suo quoq; ordine extremum tenebunt locum. Alter confessus erit plebeiarū. In hoc primas tenebunt quæ copiosiores sobolem enixæ sunt. Inter pares, litem dirimet ætas. Tertius erit earum quæ nondum pepererunt. CA. Quò mittis uiduas? CO. Commodè moneas. Istis locus dabitur in medio matrum, si modò liberos habet, habuerint ue. Steriles extremum obtinebunt locum. IV. Quem locum designas sacerdotum ac monachorum uxoribus? CO. De his proximo confessu deliberabimus. IV. Quid de his, quæ corpore faciunt quæstum? CO. Non patiemur hunc senatum admixtum talium inquinari. IV. Quid de concubinis? CO. Istarū non simplex est genus, de quibus per ocium tractabitur. Adijciendum est, quomodo fieri debeat senatus consultum, punctis ne, an calculis, an suffragijs uocibus, an porrectis digitis, an discessione. CA. in calculis

culis dolus est, quemadmodum & in punctis: si pedibus catur in sententiam, quoniam uestes longas gerimus, nimium mouebimus pulueris: optimum igitur, uti uoce pronunciet unaqueq; quod sentit. COR. At difficile est numerare uoces. Deinde cauendum ne fiat pro concilio conuicium. CAT. Nihil fiet absq; notarijs, ne quid possit excidere. COR. Ita quidem consultum est numero. Sed quibus modis excludes conuicium? CA. Ne qua loquatur nisi rogata, & suo ordine. Quæ secus fecerit è senatu mouebitur. Tum si quid effutierit eorum, quæ hic aguntur, silentio plectetur triduano. Hactenus de ratione tractandi. Nunc accipite quibus de rebus consultandū sit. Primā oportet esse curam dignitatis: ea potissimum sita est in cultu, cuius rei tantus est neglectus, ut hodie uix agnoscas discrimen inter nobilem & plebeiam, inter nuptam et uirginem aut uiduam, inter matronam & meretricē. Adeo sublatus est pudor, ut quiduis usurpent quelibet. Videre est plus quàm plebeias ac loci plane fordidis, uestiri holosericeis, undulatis, florulentis, uirgatis, byssinis, aureis, argenteis, pellibus zebellinis, madauricis, quū interim maritus domi consuat calceos. Dignos habent smaragdis & adamantibus onustos. Nam uniones nunc uulgo fastidiuntur, ne quid querar de succinis, & corallijs, & crepidis inauratis. Satis erat tenuibus in honorem sexus cingulis uti sericis, ac fimbrias uestium serico limbo decorare: nunc gemi-

num est malum, & res familiaris extenuatur, & ordo, qui dignitatis est custos, confunditur. Si pilentis et lecticis eboratis ac bysso tectis uehuntur plebeiæ, quid reliquū est nobilibus ac potētibus? Et si uix equitū nupta caudam trahit ulnarum quindecim, quid faciet ducis aut comitis uxor? Atque hæc res hoc est intolerabilior, quod mira temeritate subinde mutamus cultum. Pridem è porrectis à uertice cornibus pendebant lintamina. Hoc ornatu scæminæ principes discernebantur à plebeis. Illæ ne quid conueniret, sumpserunt pilea, foris ostentantia pelles albas nigris maculis uariegatas. Statim uulgus arripuit. Rursus mutato cultu sumpserūt flāmæa nigra bysso. Id scæminarū uulgus nō solū ausum est imitari, uerū etiā addiderūt fimbrias aureas, deniq; et gemmeas. Olim nobiliū erat à fronte atq; à temporibus reuulsis pilis in uerticē capillos cogere. Non diu licuit, mox quælibet æmulatæ sunt. Tandem demiserunt crines in frontem, protinus & hoc imitatæ sunt plebeiæ. Solæ nobiles olim habebant laterones & anteambulones, et ex his unum delicatum, qui surrecturæ manum porrigeret, qui leuam incedentis brachio dextro fulciret. Nec hoc honoris concedebatur nisi bene nato. Nunc ut passim id faciunt matronæ, ita quoslibet ad hoc officij recipiūt, quemadmodum ad gestandam à tergo caudam. Item olim solæ nobiles salutabant osculo, nec quemuis ad osculum recipiebant, imò ne dextram quidem porrigebant

gebant quibuslibet. Nunc qui corium olent, irruunt ad osculum scæminæ, quæ scutum habet plenæ nobilitatis. Ne in coniugijs quidem habetur ulla dignitatis ratio. Patriciæ nubunt plebeijs, plebeiæ patricijs, ita nascuntur nobis hybride. Nec ulla tam obscuro loco nata est, quæ metuit adhibere fucos omnes nobilium, quum plebeijs sufficere deberet, aut flos recentis ceruisiæ, aut succus recens ab arbore detracti corticis, aut si quid aliud paruo parabile: purpurissam, cerussam, stibium, reliquosq; colores elegantiores oportebat claris scæminis relinquere. Iam in cōuiuijs, in publico incesu, quā nullus ordo? Sæpe fit ut negociatoris uxor dedignetur utroque parente nobili cedere. Res igitur ipsa iandudum hortatur, ut hisce de rebus aliquid certi statuamus, atque hæc inter nos facile poterunt transigi, quoniam non nisi ad scæminum pertinent genus. Est autem & quod cum uiris agamus, qui nos summonent ab omni dignitate, ac tantum non pro lotricibus & cocis habent, ipsi res omnes pro suo gerunt arbitratu. Concedemus igitur illis magistratus publicos, ad bellicæ rei curā. Quis hoc feret, quod in clypeo semper uxoris insignia læuū habet latus, etiamsi tribus partibus superet uiri nobilitatem? Deinde par est, ut in elocādīs liberis etiā mater habeat ius suffragij. Et fortassis hoc quoque euincemus, ut uicissim geramus officia publica, dūtaxat quæ intra moenia, & sine armis geri possunt. Hæc est summa rerum

de quibus mihi uidetur operæ precium consultare. Super his apud se quæque deliberet, ut de singulis fiant senatusconsulta, & si cui uestrum aliud quippiam in mentem uenerit, cras in medium conferat. Conuenimus enim diebus singulis, donec synodum absoluerimus. Adhibeantur notariæ quatuor, quæ notis excipiant quicquid dicatur. Præterea quæstorie duæ, quæ loquendi potestatem uel faciant, uel adimant. Sit hic concessus diuinationis loco.

DILVCVLVM.

NEPHALIVS, PHILYPNVS.

NE. Hodie te conuentum uolebam Philypne, sed nega baris esse domi. PHIL. Non omnino mentiti sunt: tibi quidem non eram, sed mihi tum eram maxime. NE. Quid isthuc enigmatis est? PH. Nosti illud uetus pro uerbium, Non omnibus dormio. Nec te fugit ille Nasica iocus, cui quum Ennium familiarem inuisere uolenti, ancilla iussu heri negasset esse domi, sensit Nasica & discessit. Caterum ubi uicissim Ennius Nasica domum ingressus, rogaret puerum, num esset intus, Nasica de conclau clamauit, Non, inquit, sum domi. Quumq; Ennius agnita uoce dixisset, Impudens, non te loquentem agnosco? Imò tu, inquit Nasica, impudentior, qui mihi ipsi fidem non habeas, quum ego crediderim ancillæ tuæ. NE. PH. Eras fortassis occupatior. PH. Imò suauiter ociosus. NE. Rursum enigmatate torques. PHIL. Dicam igitur explanatè, nec aliud

aliud dicam ficum quàm ficum. NE. PH. Alitum dormiebam. NE. Quid ais? Atqui iam præterierat octaua, quum sol hoc mense surgat ante quartam. PH. Per me quidem soli liberum est uel media nocte surgere, modo mihi liceat ad satietatem usque dormire. NE. Verum isthuc utrum casu accidit, an consuetudo est? PH. Consuetudo prorsus. NE. Atqui rei non bonæ consuetudo pessima est. PH. Imò nullus est somnus suauior, quàm post exortum solem. NE. Qua tandem hora soles lectum relinquere? PH. Inter quartam & nonam. NE. Satis amplum spatium, uix tot horis comitatur reginæ. Sed unde uenisti in ista consuetudinè? PH. Quia solemus conuiuia, lusus & iocos in multam proferre nocte, id dispendij matutino somno penamus. NE. Vix unquam uidi hominem te perditius prodigiū. PH. Mihi parsimonia uidetur magis, quàm profusio. Interim nec candelas absumo, nec uestes detero. NE. Præpostera sanè parsimonia, seruare uitru ut perdas gemmas. Aliter sapiuit ille philosophus, qui rogatus quid esset preciosissimum, respondit tempus. Porro quum constet diluculum esse totius diei partem optimam, tu quod in re preciosissima preciosissimum est, gaudes perdere. PH. An hoc perit quod datur corpusculo? NE. PH. Imò detrahatur corpusculo, quod tum suauissimè afficitur, maximeq; uegetatur, quum tempestiuo moderatoq; somno reficitur, & matutina uigilia corroboratur. PH. Sed dulce est dormi.

re. N E. Quid esse potest dulce nihil sentienti? P H. Hoc ipsum dulce est, nihil sentire molestiae. N E. Atqui isto nomine feliciores sunt qui dormiunt in sepulchris. Nā dormienti nonnunquam insomina molesta sunt. P H. I. Aiunt eo somno maxime saginari corpus. N E. Ista glirium sagina est, non hominum. Recte saginatur animalia quae parantur epulis, homini quorsum attinet accersere obesitatem, nisi ut grauiore sarcina onustus incedat? Dic mihi si famulum haberes, utrum obesum malles, an uegetum & ad omnia muniaabilem? P H. Atqui non sum famulus. N E. Mihi sat est, quod ministrum officijs aptum malles, quam bene saginatum. P H. Planē mallem. N E. P H. A. At Plato dixit animum hominis hominem esse, corpus nihil aliud esse, quam domicilium aut instrumentum. Tu certē fateberis, opior, animum esse principalem hominis portionē, corpus animi ministrum. P H. Esto, si uis. N E. Quum tibi nolles ministrum abdomine tardum, sed agilem malles & alacrem, quum animo paras ministrum ignauium, & obesum? P H. Vincor ueris. N E. Iam aliud dispendium accipe, ut animus longē praestat corpori, ita faueris opes animi longē praecellere bona corporis. P H. probabile dicis. N E. Sed inter animi bona, primas tenet sapientia. P H. I. L. Fateor. N E. P H. Ad hanc parandam nulla diei pars utilior, quam diluculum, quum sol nouus exoriens uigorem & alacritatem adfert rebus omnibus, discutitque nebulas ē uentriculo exhalari

lari consuetas, quae mentis domicilium solent obnubilare. P H. Non repugno. N E. Nunc mihi supputa quantum eruditionis tibi parare possis quatuor illis horis quas somno intēpestiuo perdis. P H. Profectō multum. N E. Expertus sum, in studijs plus effici una hora matutina, quam tribus pomeridianis, idque nullo corporis detrimento. P H. Audiui. N E. Deinde illud reputa, si singulorum dierum iacturam in summam conseras, quantus sit futurus cumulus. P H. Ingens profectō. N E. Qui gemmas & aurum temere profundit, prodigius habetur, & tutorem accipit: haec bona tantō preciosiora qui perdit, nōne multō turpius prodigius est? P H. I. Sic apparet, si rem recta ratione perpendamus. N E. Iam illud expende quod scripsit Plato, nihil esse pulchrius, nihil amabilius sapientia, quae si corporis oculis cerni posset, incredibiles sui amores excigaret. P H. Atqui illa cerni non potest. N E. Fateor corporis oculis. Verum cernitur oculis animi, quae pars est hominis potior. Et ubi amor est incredibilis, ibi summa uoluptas adsit oportet, quoties animus cum tali amica cōgreditur. P H. Verisimile narras. N E. I nunc & somnum mortis imaginem cum hac uoluptate commuta, si uidetur. P H. Verum interim pereunt nocturni lusus. N E. Bene pereunt quae peiora melioribus, in honesta praclaris, uilissima preciosissimis permutantur. Bene perdit plumbum, qui illud uertit in aurum. Noctem natura somno tribuit. Sol exorietur quum

omne animantium genus, tum præcipue hominem ad
 i. Theſſ. uitæ munia reuocat. Qui dormiunt, inquit Paulus, no-
 ã dormiunt: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt. Pro/
 inde quid turpius, quàm quum omnia animantia cum
 Sole expergiscantur, quedam etiam illum nondum
 apparentem, sed aduentantem cantu saluent, quum
 Elephante Solem orientem adoret, hominem diu post
 Solis exortum stertere? Quoties aureus ille splendor
 illustrat cubiculum tuum, nōne uidetur exprobrare
 dormienti, Stulte quid optimam uitæ tuæ partem gau-
 des perdere? Non in hoc luco, ut abditi dormiatis,
 sed ut rebus honestissimis inuigiletis. Nemo lucernam
 accendit, ut dormiat, sed ut aliquid operis agat: & ad
 hanc lucernam omnium pulcherrimam, nihil aliud
 quàm stertis? P. H. Belle declamas. N. E. Non bellè, sed
 uerè. A gè non dubito, quin frequenter audiueris illud
 Hesiodium, Sera in fundo parsimonia. P. H. Frequentis-
 sime. Nam in dolij medio uinum est optimum. N. E. At/
 qui in uita prima pars, nimirum adolescentia, est op-
 tima. P. H. Profecto sic est. N. E. At diluculi hoc est diei,
 quod adolescentia uitæ. An non igitur stultè faciunt,
 qui adolescentiam nugis, matutinas horas somno per-
 dunt? P. H. Sic apparet. N. E. An est ulla possessio, quæ
 cum hominis uita sit conferenda? P. H. Ne uniuersa qui-
 dem Persarum GAZA. N. E. An non uehementer odisses
 hominem qui tibi uitam posset ac uellet malis artibus
 ad annos aliquot decurtare? P. H. Illi mallet ipse uitam
 eripere

eripere. N. E. Verum peiores ac nocentiores arbitror,
 qui sibi uolentes reddunt uitam breuiorem. P. H. Fate-
 or, si qui tales reperiantur. N. E. Reperiantur? Imò id
 faciunt omnes tui similes. P. H. Bona uerba. N. E. Opti-
 ma. Sic tuo cum animo reputa, nōne uidetur rectissi-
 mè dixisse Plinius, Vitam esse uigiliam, & hoc plu-
 ribus horis hominem uiuere, quò maiorem temporis
 partem impenderit studijs? Somnus enim mors quæ/
 dam est. Vnde & ab inferis uenire fingitur, & ab Ho-
 micro mortis germanus dictus est. Itaque quos somnus
 occupat, nec inter uiuos, nec inter mortuos censentur,
 sed tamen potius inter mortuos. P. H. Ita uidetur om-
 nino. N. E. Nunc mihi rationem subducito, quantam ui-
 tæ portionem sibi rescant, qui singulis diebus tres aut
 quatuor horas perdunt somno. P. H. Video summam
 immensam. N. E. Nōne pro Deo haberes Alcumistam,
 qui posset decem annos uitæ summæ adicere, & pro-
 uectiorem ætatem ad adolescentiæ uigorem reuocare?
 P. H. Quid ni habeam? N. E. Sed hoc tam diuinum bene-
 ficiū ipse tibi prestare potes. P. H. Qui sic? N. E. Quia
 manè diei est adolescentia, usque ad meridiem feruet
 iuuentus, mox uirilis ætas, cui succedit pro senectæ ue-
 spera, uesperam excipit occasus, uelut diei mors. Ma-
 gnum autem uetigal parsimonia est, sed nusquam ma-
 ius quàm hic. An non igitur ingens lucrum sibi adiun-
 xit, qui magnam uitæ partem, eamq; optimam perde-
 re desijt? P. H. Vera prædicas. N. E. Proinde uidetur ad/
 R 5 modum

Plinius in præ-
 fatione ad Ve-
 spalianum.

XB.

modum impudens eorum querimonia, qui naturam ac cufant, quod hominis uita tā angustis spatijs finierit, quum ipsi ex eo quod datum est, sibi sponte tantum amputent. Satis longa est cuique uita, si parce dispensetur. Nec mediocris profectus est, si quis suo quaeque tempore gerat. A prandio uix semihomines sumus, quum corpus cibis onustum aggrauat mentē, nec tutum est spiritus ab officina stomachi concoctionis officij peragentes ad superiora euocare. A coena multo minus. At matutinis horis homo totus est homo, dum habile est ad omne ministerium corpus, dum alacer uiget animus, dum omnia mentis organa tranquilla sunt ac serena, dum aure diuine, ut ait ille, particula spirat, ac sapit originem suam, & rapitur ad honesta.

PH. Eleganter tu quidem concionaris. NE. Apud Homerum audit Agamemnon opinor, ὅν γε πᾶν νόον οὐδ' εἴη βαλὼν φόρον αὐδ' ὄσα. Quāto turpius est tantū dici partem somno perdere? PH. Verūm, sed βαλὼν φόρον. Ego non sum dux exercitus. NE. Siquid aliud tibi charius est quā ipse tibi, ne quid te moueat Homeri sententia. Faber ararius ob uile lucellum surgit ante lucem: & nos amor sapientiae non potest experger facere, ut saltem solem ad lucrum in aestimabile euocantē audiamus? Medici non ferē dant phar macum nisi diluculo. Illi norunt horas aureas, ut subue niant corpori, nos eas non nouimus, ut locupletemus ac sanemus animum? Quod si haec leue pondus habent

apud

Id est, Non de cet pertotam noctē dormi te principē ui rum seu impetorem.

apud te, audi quid apud Solomonem loquatur illa coelestis sapientia: Qui manē, inquit, uigilauerint ad me, inuenient me. Iam in mysticis psalmis, quanta ma tutini temporis commendatio? Manē propheta extollit domini misericordiam, manē exauditur uox eius, manē illius deprecatio praeuenit dominum. Et apud Lucam euangelistam, populus sanitatem ac doctrinam expetens a domino, manē ad illum confluit. Quid spiras Philypne? PH. Vix lachrymas taneo, quum subit quantam uitae iacturam fecerim. NE. Superuacaneum est ob ea disruciari, quae non reuocari, sed tamen posterioribus curis sarciri possunt. Huc igitur incumbe potius, quā ut praeteritorum inani deploratio ne, futuri quoque temporis iacturam facias. PH. Bene mones, sed me iam sui iuris fecit diutina consuetudo. NE. Phy. Clauus clauo pellitur, consuetudo consuetudine uincitur. PH. At durum est ea relinquere, quibus diu assueueris. NE. P. Initio quidem, sed eam molestiam diuersa consuetudo primum lenit, mox uertit in summam uoluptatem, ut te breuis molestia non oporteat poenitere. PH. Vereor ut succedat. NE. P. Si septuagenarius esses, non retraherem te a solitis, nunc uix decimumseptimum, opinor, annum egres sus es. Quid autem est, quod ista aetas non possit uincere, si modō adsit promptus animus? PH. Equidem aggrediar, conaborq; ut ex Philypno si am Phylogolus. NE. PH. Id si feceris mi Philypne, sat

Prouer. viiij.

Psal. lviij. v. & lxxxvij.

Luc. xvi.

Philypnus, so
mini amicus:
Philologus,
sermonis ama
tor.

sat scio, post paucos dies & tibi seriò gratulaberis,
& mihi gratias ages, qui monuerim.

Sobrium con-
uiuium.

NHΦAΛION ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

ALBERTVS, BARTHOLINVS, CAROLVS, DIONYSIVS,
AEMYLIVS, FRANCISCVS, GYRARDVS,
HIERONYMVVS, IACOBVS,
LAVRENTIVS.

AL. Vidisti ne unquam hoc horto quicquam amoenius?
B A. Vix opinor in insulis fortunatis esse quicquam iucundius. CA. Planè mihi uideor uidere paradysum, cui custodem cultoremq; Deus praefecerat Adam. DI. Hic uel Nestor, uel Priamus posset repubescere. FR. Imò uel mortuus reuiuiscere. G Y. Adderem lubens si quid possem tuae hyperbolae. HI. Profectò miris modis arripet omnia. IAC. Oportet hunc hortum aliqua compotatiuncula dedicare. LA V. Rectè monet noster Iacobus. AL. Talibus mysterijs iam olim initiatus est hic locus. Verùm scito nihil hic esse unde uobis merendam exhibeam, nisi placet αἶνον & compotatio, laetucas apponam absque sale, aceto & oleo, uini guttula non est, nisi quod gignit hic puteus. Ne panis qui dem adest, aut poculum, & ea est anni pars, quae magis pascit oculos, quàm uentrem. B A. Sed habes tabulas lusorias, habes sphaeras, lusu dicabimus hortu, si minus licet cōuiuio. AL. Quoniā tam belli hominuculi conuenimus, habeo quiddā quod uel lusu, uel conuiuio possis dicere, mea sententia multò dignius ad hunc hortum

ad est, absque
uino.

hortum initiandum. CA. Quodnam? AL. Suum quisq; symbolum conferat, non decrit lautum, nec minus suaue conuiuium. AE. Quid adferemus, qui uacui huc uenerimus? AL. Vacui, qui tantum opum circumferatis in pectore? FR. Expectamus quid uelis. AL. Proferat in medium quod quisque per hanc hebdomadā legit elegantissimum. G Y. Rectè mones, nihil uel huiusmodi conuiujs, uel te conuiuatore, uel hoc loco dignius: Te huius consilij ducem sequemur omnes. AL. Nihil recuso, si uobis ita uidetur. Hodie uehementer delectauit animu meū in homine nō Christiano tā Christiana sententia. Phocion enim, quo uix alius apud Athenienses fuit uir sanctior, publicaq; utilitatis studiosior, quum per inuidiam damnatus, esset bibiturus cicutam, rogatus ab amicis, quid uellet etiamnū mandari filijs suis, Ne huius, inquit, iniuriae uelint unquam meminisse. BA. Tam insignis patientiae exemplum uix hodie reperiās inter Dominicanos & Franciscanos. Itaq; simile referam, quando par non possum. Aristides Phocioni similimus erat, moribus incorruptissimis, adeò ut uulgus illi iusti tribueret cognomen. Ob huius cognominis inuidiam, uir optime de republica meritis, ostracismo populi iussus est uertere solum. Posteaquàm intellexerat populum non alia re offensum, quàm iusti cognomento, quum aliqui re semper expertus esset sibi salutarem, paruit aequo animo. In exilio rogatus ab amicis, quid precaretur ingratiſſimae ciuitati, Nihil aliud, inquit,

Patientia.
Phocionis.

Aristidis.

inquit, nisi tantā rerum prosperitatē, ut illis nunquā in mentem ueniat Aristides. CA. Mirum si Christianos non pudet sui, ad quamuis leuem iniuriam excandescentes, ac uindictam per fas nefasq; molientes. Tota Socratis. Socratis uita nihil aliud mihi uidetur, quā temperantiae ac tolerantiae exemplum. Sed ne planē sim asymbolos, unum referam, quod mihi prae ceteris arrisit. Eunti publica uia, improbus quispiam colaphum impexit. Quum id tacitus ferret Socrates, amici quidam horitati sunt ad ultionem. At ille, Quid percussori faciam, inquit? Voca, inquit, in ius. Ridiculum, inquit: si me asinus calcibus percussisset, num uobis autoribus, asinum in ius traham? significans improbum scurrā nihilo potiore asino: et infimi animi esse, non posse ferre contumeliam ab homine ueraciori, quā ferret ab animali bruto. DI. Pauciora sunt in Romanis Annalibus exempla moderationis, nec ea perinde insignia. Neque enim opinor magnam habere laudem tolerantiae, si quis parcat deuictis, & debellet superbos. Non Catonis. arbitror tamen indignū memoratu, quod Cato senior, quum Lentulus quidam in os illi sputum & oris purulentiam inieciisset, nihil aliud responderit, quā, Posthac habeo quod illis respondeam, qui negant tibi esse os. Os autē Latinis habere negantur, quos nihil pudet. Itaq; iocus est ex ambiguo. AE. Alijs arident alia, mihi inter Diogenis dicta praeclara quidem omnia, nihil magis adblanditur, quā quod roganti cuidam quopasto

Inimicus quomodo ulciscendus.

pasto maxime posset ulcisci inimicum, Si te ipsum, inquit, quā maxime probum & honestum uirum praestiteris. Demiror quis Deus illis tales cogitationes miserit in mentem. Videtur autem & Aristotelis dictum ualde consentaneum Paulino dogmati, qui rogatus à quodam, Quid fructus sua illi philosophia attulisset, Vt mea, inquit, sponte ea faciam, quae plerique legum metu coacti faciunt. Docet enim Paulus, eos quos afflauit Christiana charitas, nō esse legi obnoxios, eò quod plus praestant suapte sponte, quā lex metu poenae possit extorquere. FR. Christus Iudeis obmurmurantibus quod cum publicanis et peccatoribus haberet etiā mensae familiaritatem, respondit, non esse opus medico ijs, qui recte ualerent, sed qui minus prospera essent ualitudine. Non abhorret hinc quod apud Plutarchum dixit Phocion, qui quum reprehenderetur, quod homini illaudato, improboq; patrocinatus esset in iudicio, non minus festiuiter quā clemēter, Quid nī, inquit, quando nemo probus indiget tali patrocinio? G. V. Et isthuc Christianae bonitatis exemplum est, ad exemplū aeterni patris & probis, & improbis quantum licet bene facere, qui solem suum oriri iubet, non solum pijs, sed etiam impijs. Verum admirabilius forsitan erit in rege moderationis exemplum: Cum Demochares Demosthenis nepos, Atheniensium nomine legatione fungeretur apud Philippum Macedonum regem, & impetratis quae uolebat, rege dimitteretur, humaniter interrogante

Aristoteli quod profuerit philosophia.

Matth. ix.
Marci ij, &
Lucae iij.

Matth. v.

Philippus rex.

interrogante, si quid præterea uellet, ut teipsum su-
spendas, inquit Demochares. Vox impotens odiū ar-
guebat, & rex erat, & benemeritus in quem iacieba-
tur conuicium, nec tamen incanduit, tantum ad colle-
gas conuersus, Vos, inquit, hæc renunciate populo
Atheniensi, quò re cognita iudicet, utrum nostrū exi-
stimet præstantiorem, me qui hæc patiēter audierim,
an istū qui hæc dixit. Vbi nunc sunt orbis monarchæ,
qui se dijs pares putant, & ob uerbum inter pocula
dictum atrocita bella concitant? H. I. Magnos impetus
habet gloriæ sitis, multosq; transuersos agit hic affe-
ctus. Ex eorum numero quidam Socratem interroga-
bat, qua uia posset sibi compendio honestissimā com-
parare famam: Si talem, inquit, præstiteris teipsum,
qualis haberi uis. I. A. C. Profecto non uideo quid dici
possit uel breuius, uel absolutius. Fama nō est affectan-
da, sed ea uirtutem ultro comitatur, quemadmodū im-
probitatē infamia. Vos admiramini uiros, mihi puell-
la Lacana placuit, quæ quum in auctione uēderetur,
licitator quidam adiit illam, Quid, inquit, nū pro-
ba futura es, si te mercatus fuero? Etiam, inquit illa, si
tu non fueris mercatus: indicans sese nō in cuiusquam
gratiam probitatem seruare, sed suoapte ingenio uirtu-
tem ipsius gratia sectari, quòd uirtus ipsa sui precium
est. L. A. Masculā sane uocem edidit puella. Ceterum
insigne mihi uidetur exemplū aduersus fortunā quam
libet blandientem constantiæ, quòd quū Philippo Ma-
cedonum

cedonum regi treis eximie felicitates eodem die nun-
tiarentur, quòd in Olympijs uicisset, quòd dux exerci-
tus Parmeniō prælio superasset Dardanos, quòd uxor
Olympias ipsi filium esset enixa, sublatis in coelū ma-
nibus precatus est, ut Deus tantam prosperitatem pa-
teretur leui quopiā infortunio expiari. A. L. Hodie nul-
la est tanta prosperitas, cuius inuidiam metuat quis-
quam, sed perinde iactant, si quid successerit, quasi uel
mortua, uel surda esset Nemesis. Hæc merenda si uo-
bis placet, hic hortulus eā uobis quoties uolueritis ex-
hibebit, quem hoc colloquio non minus iucundo quàm
fugifero dicastis. B. A. Profecto nec Apitius potuisset
discum suauiorem apponere. Quare nos expectabis
frequenter, modò boni consulas, quod nunc attulimus,
non quæ digna erant tuis auribus, sed quæ non præme-
ditatis uenerunt in mentem. Meditati lautiora profe-
remus. A. L. Hoc eritis gratiores.

ARS NOTORIA.

DESIDERIVS, ERASMIVS.

DE. Quomodo succedunt tua studia Erasmi? E. R. Mus-
sis, ut apparet, parum fauentibus, sed feliciter succede-
rent, si quiddam abs te quæ impetrare. DE. Nihil non
impetrabis, modò sit in rem tuā. Dic tantum quid rei
sit. E. R. Non dubito, quin nihil sit artium reconditarum
quod te fugiat. DE. Vtinam uera prædices. E. R. Audio
artem esse quandam notoriam, quæ hoc præstet, ut ho-
mo minimo negotio perdiscat omnes disciplinas libe-
rales.

rales. D E. Quid audio? Vidisti codicem? E R. Vidi, sed uidi tantum, quod non esset doctoris copia. D E. Quid continebat liber? E R. Varias animantium formas, draconum, leonum, leopardorum, uariosq; circulos, et in his descriptas uoces partim Græcas, partim Latinas, partim Hebraicas, aliasq; barbaricarum linguarum. D E S. Intra quot dies pollicebatur titulus disciplinarum cognitionem? E R A. Intra quatuordecim. D E S. Magnifica sanè pollicitatio, sed nosti ne quēquam per istam artem notoriam euasisse doctum? E R A. Nequaquam. D E S. Neque quisquam alius uidit unquam aut uisurus est, nisi postea quā uiderimus aliquem per alchymisticam euasisse diuitem. E R. Equidem optarim artem esse ueram. D E S. Fortasse quod pigeat literas tantis sudoribus emergere. E R A. Scilicet. D E S. Atqui sic uisum est superis. Opes istas uulgares, aurū, gemmas, argentum, palatia, regnum nonnunquam, largiuntur ignauis & immerentibus: sed quæ ueræ sunt opes, ac propriæ nostræ sunt, uoluerunt parari laboribus. Nec oportet nobis uideri molestum laborem, quo res tanta paratur, quum cernamus plurimos homines, per horrenda discrimina, per non estimādos sudores eluctari ad res et temporarias, et planè uiles, si ad cruditionem conferantur, nec tamen semper assequuntur, quod ambiunt. Et habent studiorum labores multum admixtum mellis, si paululum in ea processeris. Iam in te bona ex parte situm est, ut magnā tædiorum partē amputes.

E R.

E R. Quò nam pacto? D E. Primum, ut animum inducas amare studia. Deinde, ut ea mireris. E R. Quibus rationibus hoc fiet? D E. Contēplare quā multos ditari, quā multos ad summam dignitatem auctoritatemq; prouexerint literæ. Simulq; tecum considera quantum intersit inter hominem & pecudem. E R. Probè moris. D E. Deinde cicures ingenium tuū oportet, ut possit secum consistere, atq; his delectari, quæ utilitatem adferunt potius, quā uoluptatem. Nam quæ per se sunt honesta, etiā si initio nonnihil habent molestiæ, tamen assuetudine dulcescunt: ita fiet, ut & minus fastiges præceptorem, & ipse facilius percipias, iuxta dictum Isocraticū, auris literis in frontispicio codicis tui pingendum, Εἰς ἡμῶν φιλομαθῆς, ἵσ' ἡ πολυμαθῆς. E R. Satis adest celeritatis in percipiendo, sed mox effluit, quod perceptum est. D E S. Itaq; pertusum mihi narras dolium. E R A. Haud multum aberras à scopo. Sed quid remedij? D E S. Obturanda est rima, ne perfluat. E R. Quibus rebus? D E. Non musco, neque gypso, sed diligētia. Qui uoces ediscit nō intellecta sententia, mox obliuiscitur: nam uerba, ut inquit Homerus, ἡρεπεῖται sunt, facileq; auolant, nisi sententiā ponere librentur. Prima igitur cura sit, ut rem penitus intelligas, dein subinde tecū uerses ac repetas: et in hoc cicurandus est, ut dictum est, animus, ut quoties opus est, cogitationi possit insistere. Nā si cui mens est ad cōpluesciris, ut in hoc cicurari non possit, haudquaquam

Id est, Si fueris
cupidus discē
di, eris discēs,
siue discēs
multa.

Id est, ala-
ta.

S 2 est

est idonea literis. ER. Istud quam sit difficile, plus satis intelligo. DE. Quisquis enim habet animū adeo uolubilem, ut nulli cogitationi possit immorari, nec diu potest audire loquentem, nec insigere memoria quod didicit. Plumbo potest aliquid imprimi, quod maneat in loco: aqua aut argento uiuo, quoniam assidue fluitat nihil potest imprimi. Quod si possis in hoc ingenū tuum mansuēfacere, quū assidue uerferis inter cruditos, quorū cōfabulationes quotidie tā multa proferunt digna cognitu, minimo labore discēs q̄ plurima. ERA. Profecto sic est. DE. Nā prater sermones conuiuiorū, prater quotidiana colloquia, statim a prandio audis octo lepidissima dicta, ex probatissimis autoribus selecta totidem a coena. Iam mihi supputa quantam hæc summam conficiant in singulos menses & annos. ER. Magnificam, si possim meminisse. DE. Ad hæc quum nihil audias nisi bene Latine loquentes, quid obstat, quo minus intra paucos menses ediscas Latine, quum illiterati pueri Gallicam aut Hispanicam linguam discant exiguo temporis spatio? ER. Sequar tuum consilium, experiarq; num possit hoc ingenium Musarum iugo mansuescere. DE. Ego aliam artem notoriā non noui, quam curam, amorem, & assiduitatem.

CONCIO, siue MEDARDVS.

HILARIVS, ET LEVINVS.

HI. Deum immortale, cuiusmodi portenta gignit alitq; terra? Vsq; adeo nihil pudere uiros Seraphicos? Existimant

stimant, opinor, sese apud fungos, non apud homines loqui. LE. Quid secum murmurat Hilarius? Componit opinor uersiculos. HI. Quam libens illi blateroni os impurū obturassē oleto. LE. Compellabo hominem. Quid agis Hilari, parum hilaris? HI. Optime temet offers Leuine, in quē hanc pectoris ægritudinem euomam. LE. In peluim euomas malim, quā in me. Sed quid est malie? unde nobis prodis? HI. E concione sacra. LE. V. Quid homini poēta cum sacris concionibus? HI. A sacris non abhorreo, sed in hanc incidi ita sacram, ut Vergilius auri famem appellauit sacram. Ac tales rabulæ sunt in causa, ut rarius audiam ecclesiastas. LE. Vbi habita est concio? HI. In summo templo. LE. A prandio? Id temporis ferē dormitant homines. HI. Vtinam illi locutulecio dormissent omnes, uix digno qui concionetur apud anseres. LE. Obstreperum est animal anser: Ferunt tamen patriarcham Franciscum aliquando concionatum apud sorores auiculas, a quibus magno silentio sit auditus. Sed agē, etiā ne sabbato fit concio? HI. Fit in honorem diuæ Virginis matris. Nam die dominico Christus prædicatur. De cet autem ut priores teneat mater. LE. Quod erat thema? HI. Enarrabat canticum Virginis. LE. Argumentum uulgatissimū. HI. Nimirum aptissimū ecclesiastæ. Nā suspicor illum hoc unū thema didicisse: quēadmodum aunt inueniri sacerdotes, qui nullam liturgiam callent, nisi pro defunctis unīcam. LE. Dicatur igitur

Liturgia mini
steriū, siue mu
nus publicū.

ille concinuator de Magnificat, aut si maior, Magnificatitius. Sed cuiusmodi tandem avis erat, aut quibus ornata plumis? *HI.* Vulturi non dissimilis. *LE.* Quae tandem ex corte? *HI.* Franciscana. *LE.* Quid audio? ex tam sancto sodalicio? Fortassis ex illorum degere genere genere, qui dicuntur Gaudentes, colore fusco, calceis integris, cingulo candente, nec horrent, contremisco referens, nudis digitis contrectare pecuniam. *HI.* Imò è grege selectissimo istorum, qui gaudent Obseruantes nominari, colore cinericio, cingulis canabeis, calceis fenestratis, quique citius occideret hominem, quam nudate pecuniam attingerent. *LE.* Nihil mirum est, in rosariis nasci cynorodum. Sed quis tale histrionem induxit in hoc proscenium? *HI.* Isthuc magis etià diceret, si uidisses personam Tragicam. Corpore erat uasto, buccis rubentibus, uentre prominente, lateribus gladiatoris, dixisses athletam esse, & quantum ego diuinare queo, biberat in prandio plus, quam unum uini sextarium. *LE.* Vnde tanta uini copia non tractanti pecuniam? *HI.* Ex aula regis Ferdinandi singulo quoque die dabantur illi sextarii quatuor. *LE.* O male collocatè benignitatè. Fortassis erat doctus. *HI.* Præter effrontem improbitatem et linguam effrenè nihil habebat. *LE.* Quæ res igitur sic imposuit Ferdinando, ut bouem adduceret ad æromat? *HI.* Ut numero dicam, pietas & regia bonitas. Commendatus erat, ille demittebat caput in dextrum humerum. *LE.* Sic Christus pendet in cruce.

Sed

Sed erat concio frequens? *HIL.* Qui potuit esse infrequens Augusta, in templo celeberrimo, & in tot monacharum conuentu, quos Carolus Caesar ex uniuersa Germania, ex Italia, ex Hispanijs, ex Anglia cò contraxerat? Quin & eruditi complures aderant in ipsa concione, præsertim ex aula regum. *LE.* Demiror si porcus ille quicquid adferre potuit dignum tali auditorio. *HI.* At multa se digna protulit. *LE.* Quæ tandè obsecro? Sed prius te quaeso ut mihi nomē hominis edas. *HI.* Nō expedit. *LE.* Quamobrem Hilari? *HI.* Non libet talibus gratum facere. *LE.* Au, gratificatur qui traducit? *HIL.* Illis pro summo beneficio est, quocunque modo innotescere. *LE.* Saltem mihi nomen edito tacituro. *HI.* Merdardum uocant. *LE.* Merdardum illum probe noui. Nimirum is ipse est, qui nuper in conuiuio Erasnum nostrum appellauit diabolum. *HIL.* Rem tenes. Sed quod in conuiuio dixit, tametsi non omnino dixit impune, qui ciuiliores erant imputabant temulentia, & uino censebant inscribendum. *LE.* Sed quid excusationis attulit obiurgatus? *HIL.* Negauit se dixisse ex animo. *LE.* Qui potuit ex animo, cui nihil erat mentis aut animi? *HIL.* Sed mihi ac doctis omnibus uisum est intolerabile, quod publicitus, quod eo in loco, quod apud tales auditores, denique quod in tam celebri monacharum conuentu Merdardus suas merdosas purulentias effuderit. *LEVIN.* Aueo scire quid dixerit. *HILAR.* Multa stolidissime debacchatus est in

S 4 Erasnum

Erasmum nostrum, quorum hæc erat summa: His, inquit, temporibus extitit quidam nouus doctor Erasmus, lapsa est lingua, asinus uolebam dicere: simulq; populo interpretatus est, quid Germanicè sonaret asinus. L. E. Rem mirè facietam narras. H. I. Ità ne facietam? Imò fatuam potius. L. E. An non tibi facietum uidetur, talem asinum quenquam omnino uocare asinum, nedum Erasmum? Vnum illud scio, si Erasmus ipse præsens fuisset, non potuisset à risu temperare. H. I. Profecto non minus refert asinum animi stupore, quàm colorem uestis. L. E. Neque arbitror in tota Arcadia esse ullum asinum usque adeò asinum, quin hic dignior sit, qui sceno pascatur, quàm ille. H. I. Prorsus inuersus est Apuleius: ille sub asinina specie tegebat hominem, hic sub hominis specie tegit asinum. L. E. At tales asinos hodie mulso & placentis saginamus, ut mirum non sit si mordeant quemlibet, et calcibus feriant. H. I. Is, inquit, doctor asinus audet corrigere Magnificat, quum id canticum sit à spiritu sancto proditum per os sacratissimæ Virginis. L. E. Agnosco *παραμύχην ἀδελφικὴν*. H. I. Atque his uerbis exaggerabat, quasi summa esset admissa blasphemia. L. E. Mihi nunc cor metu palpitat. Quid erat criminis? H. I. Aiebat Erasmum pro eo quod ecclesia canit, Quia respexit dominus humilitatem ancille sue, uertisse, quia respexit uilitatem ancille sue, eaq; uox odiosius sonat Germanicè, quàm Latine. L. E. Quis autem non fateatur esse blasphemiam execrabilem

Id est, Prouerbum non delphicum, siue uulgatum.

bilem, si quis sacratissimam Christi matrem etiam angelica dignitate celsiorem appellet uilem ancillam? H. I. Agè, quid si quis appellet apostolos seruos inuitiles? L. E. Pararem blasphemio fasciculos. H. I. L. Quid si quis eximium illum Paulum appellet indignum apostoli nomine? L. E. Clamarem, ad ignem. H. I. Atqui sic apostolos suos loqui docuit ille doctor unus irrefutabilis Christus: Cum omnia feceritis, quæ præcepta sunt uobis, dicite, serui inuitiles sumus. Et huius præcepti non immemor Paulus de se prædicat: Minimus sum omnium apostolorum, atq; adeò indignus apostoli titulo. L. E. Verum ubi de se talia prædicant homines pij, modestia uirtus est, qua nulla Deo gratior: si quis alius id prædicet de illis, præsertim in diuorum consortium relatis, grauis sit blasphemia. H. I. Pulchrè nodum secuisti. Proinde si Erasmus adorandam illam Virginem dixisset uilem ancillam domini, nemo non fateretur, esse dictum impiè. Cæterum quonià ipsa ad istum modum de se loquitur, & in illius cædit gloriam, & nobis salutare modestiæ exemplum exhibetur, ut quonià quicquid sumus, munificentia Dei sumus, quò quisque maior est, hoc se gerat submissius. L. E. Hactenus quidem inter nos cõuenit. Verum isti quum corrigere dicunt, sentiunt corrumpere, siue falsare. Illud itaq; uidendum, an uilitatis uerbum Græcè uoci, quam Lucas posuit, respondeat. H. I. Istà ipsam ob causam à concione mox ad codicem cucurrimus. L. E. Expecto uenatum. H. I. L. S S Verba

Lucæ xvij.

ij. Cor. xv.

Verba quæ Lucas afflatu spiritus sanctissimi digitis suis exarauit, sic habent: *ὅτι ἐπέβλεψεν ἂν τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτῆς*. Ea sic reddidit noster Erasmus: Quia respexit ad humilitatem ancillæ suæ. Tantum addidit præpositionem, quæ Lucas non omnia sit, nec eam respuit Romani sermonis elegantia, nec ad sensum est otiosa. Sic enim loquitur Terentius in Phormione: Respice ad me. In Annotationibus tamen admonet, Lucam potius dixisse, aspice ad me, quam respice ad me. ^{LEV.} Interest igitur aliquid inter respicere & aspicere? ^{HI.} Non ita multum, sed tamen non nihil. Respicit, qui flexo collo aspicit quæ à tergo sunt: Aspicit, qui simpliciter intuetur: uelut apud Terentium Phædria aspicit Thaidem domo prodeuntem, Totus, inquit, Parmeno tremo horreoq; postquam aspxi hæc. At huius frater Cherea sic loquitur, Cum huc respicio ad uirginem, Nam ad senem sese flexerat, eo absoluto reflexit corpus ad uirginem. Interdum tamen usurpant respicere pro eo quod est rationem seu curam habere, siue rei cuiuspiam imminens, siue præsentis. Ita Satyricus, Respicere extremæ iussit spatia ultima uitæ. Mors enim uelut à tergo imminens sequitur, ad quam reflectimus oculos, quoties eam animo reputamus. Et Terentius, Respice senectutem tuam. Proinde qui alibi intentus non habet curam liberorum, dicitur illos non respicere. Rursus qui discussis alijs curis, cogitationem huc uertit, eleganter respicere dicitur.

At

At Deus unico intuitu contuetur uniuersa, præsentia, præterita, et futura, et tamē in scriptura nobiscum humano more loquitur. Auersari dicitur eos, quos reprobant: respicere, quos aliquādiu ueluti neglectos dignatur suo fauore. Verū hoc magis expressisset Lucas, si dixisset, *ἐπέβλεψεν*, nunc legimus *ἐπέβλεψεν*. Sed utrum legas, minimum refert ad sensum. ^{LEV.} At uidetur otiosa præpositio repetita. ^{HI.} Certè sic & Latini loquuntur, accessit ad me, appulit animum ad scribendum. Hic mihi præpositio non uidetur otiosa. Nam respicere potest, qui in tergum flectit oculos casu quorpiam, in nullam rem certam intendens intuitum: at quum audis, respexit ad me, exprimitur peculiaris fauor uolentis huic aut illi succurrere. Item aspicimus interdum casu obuia, quorum nobis nulla cura est, imò quæ uidere nolumus. At quisquis ad aliquem aspicit, peculiariter attentus est ad id quod intuetur. Ad hæc, multa simul aspicimus, sed non ad multa. Spiritus itaque sanctus uolens nobis exprimere singularem erga sanctissimam uirgunculam fauorem, sic per illius os loquitus est: Quia respexit ad humilitatem ancillæ suæ. Avertit oculos ab elatis suisq; iudicio magnis, & oblitum suum flexit ad eam, quæ in oculis suis erat infima. Nec enim dubium est, quin multi fuerint docti, potentes, diuites, nobiles, qui sperabant Messiam ex ipsorum stirpe proditutum, sed illos aspernatus Deus, clementissimi fauoris oculos flexit ad uirginem.

nem, fama obscurā, opibus tenuem, fabro nuptam, ne sobole quidem ulla diuitem. L E. Nondum audio quicquam de uilitate. H I. Ea uox sycophantæ fuit nō Erasmi. L E. At in annotatione forsitan meminit uilitatis. H I. Nequaquam. In uocem *ταπεινωσιν* tantum hoc modestissime notat. Vt intelligas, inquit, paruitatem, non animi uirtutem, sitq; sensus. Etsi sim infima ancilla, tamen non est auersatus me dominus. L E. Hec si uera sunt ac pietatis plena, quid est quod obrudant onagriæ. H I. Latine uocis ignorantia parit hos tumultus. Humilitas apud ueteres emendatius loquentes non declarat uirtutem animi, quæ pugnat cum arrogantia, diciturq; modestia, sed conditionis abiectiorem sortem: quo sensu ignobiles, tenues, idiotas & contemptos humiles dicimus, quasi humi repentes. Quemadmodum igitur magnatibus loquentes dicimus, Rogo ut tua celsitudo nobis hac in re faueat: ita qui de se loquentes sua uolunt eleuare, dicere solent, Quæso ut humilitatem nostrā tua humanitate subleues. Nam pronominiū primogeniorum emphasis interdum habet nescio quid arrogans. Quod genus est illud, Ego dico, ego persiciam. Bisariam itaque puella modestissima simul & suam sortem extenuauit, & numinis in se munificentiam extulit, non contenta seipsam ancillam dicere, sed addidit, humilem ancillam, et infimæ sortis. Quem admodum iuxta prouerbiū, seruus præ seruo est, ita et inter ancillas alia est alia præstantior, nimirum pro

pro dignitate functionis. Honestior enim comprix, quàm lotrix. L E. At miror Merdardū non agnouisse sermonis formam, quū ipse frequenter audierim Franciscanos ita loquentes, Mea paruitas agit tibi gratias pro lauta refectione. H I. Quidam non multum aberrarent, si dicerent, mea prauitas. Ceterum quoniam Græca uox *ταπεινοφροσύνη* quiddam amplius exprimere uidetur, quàm Latina, modestia, Christiani maluerunt humilitatem dicere, quàm modestiam: hoc est, maluerunt significantius loqui, quàm elegantius. Modestus enim is dicitur, qui modicè de se sentit, nihil sibi præter meritum arrogans. At *ταπεινοφροσύνης* laus non competit nisi in eum, qui minus sibi arrogat, quàm habet. L E. At periculum est ne dum modestiam amplectimur, incidamus in uanitatem. H I. Quis sic? L E. Nam si uerum dixit Paulus, non sum dignus uocari Apostolus, & si uerè se dixit Maria ancillā humilē: hoc est, infimæ sortis, periclitantur de mendacio, qui utrunq; tam magnificis efferunt laudibus. H I. L. Nihil hic ô bone periculi: quum nos laudibus uehimus pios aut pias, prædicamus in illis Dei beneficentiam: quum ipsi semet abijciunt, respiciunt uires ac merita sua, si desit fauor numinis. Nec statim mendacium est, si quis sibi non uindicat quæ habet: si loquitur ex animo, fortassis error dici potest, mendacium dici non potest. At hunc errorem in nobis amat Deus. L E. At Paulus qui se negat esse dignum Apostoli titulo, alibi magni-

i. Corin. xxv.
Galat. ij.

ficc

fice de se prædicat; commemorans sua facinora: Plus inquit, omnibus laboravi, & qui uidebantur esse alii quid, nihil mihi contulerunt, quum sanctissima Virgo tale nihil dixisse legatur. H. 1. Sed ista facinora Paulus appellat suas infirmitates, quibus illustrata est Dei potentia, eamq; commemorationem uocat insipientiam, ad quam sit adactus pseudapostolorum improbitate, ob quos fuit illi necesse sibi uindicare autoritatē apostolicam, non quod ipse delectaretur humana gloria, sed quod expediret Euangelio, cuius dispensatio fuerat illi credita. In Virgine matre nō fuit eadem ratio: non enim illi commissum erat munus prædicandi Euangelij. Tum & sexum, & uirginem denique Iesu matrem decebat summus pudor, summaq; modestia. Nūc uenio ad huius erroris fontem. Qui Latine nesciunt, putant humilitatem nihil aliud declarare, quā insignem modestiam, quum interdum referatur ad locum, aut conditionem, non ad animi uirtutem: interdum sic referatur ad animum, ut uirtutem sonet. L. E. Etiam ne in sacris literis? H. 1. Maxime. En tibi locum apud Paulum ad Coloss. cap. 2. Nemo uos seducat uolens in humilitate & religione Angelorum. Nec hic est: *ἐν ταπεινώσει*, quæ uox est in cāico Virginis, sed *ἐν ταπεινοφροσύνῃ*. Locus habet nōnihil obscuritatis factor, sed mihi uidetur germanus sensus, quē accuratius docti adferunt, Ne sitis tam humili, tamq; abiectio animo, ut quum semel dedicaueritis uos ipsos Christo salutis

salutis unico autori, patiamini uobis persuaderi, ab Angelis sperandam esse salutem, quos quidā sibi fingunt apparuisse. Sitis excelsio animo, ut etiam si uerē Angelus quispiam ē coelo ueniens, prædicet uobis aliud Euangelium, quā quod Christus tradidit, sit uobis execrabilis, uelut Angelus impius & Christi aduersarius. Multo minus conuenit uos esse demissis animis, ut istorū fictis apparitionibus, patiamini uos abduci à Christo. Ab uno Christo sperare salutem, religio est: ab Angelis aut diuis idem expectare, superstitio est. Paulus igitur uult, humilis abiectiq; animā esse, ab illo sublimi Christo ad commentitias Angelorum apparitiones desciscere: demissi ingenij est, quomolibet suasu circumagi. Vides hic *ταπεινοφροσύνην* in uitium usurpatā esse. L. E. Quid ni uideam? H. 1. Rursus in eodem cap. Secundum præcepta & doctrinas hominū, quæ sunt rationē quidē habētia sapientiæ in superstitione et humilitate. Hic iterū *ταπεινοφροσύνῃ* uirtutem sonat. L. E. Palam est. H. 1. Atqui 1. Pet. 5. usurpatur pro uirtute quæ cōtraria est supbia, *τὴν ταπεινοφροσύνῃν ὑποτασσάμενοι*, pro quo nos legimus, humilitatē insinuata. Rursum ad Phi. 2. *τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντες ἑαυτῶν*. i. per animi modestiā unusq;q; alitū se præstantiorē existimet. L. E. Docuisti *ταπεινοφροσύνην* usurpari in utraq; partē, quū apud Latinos modestia non usurpetur nisi in laudē. Verū potēs ne docere

docere ταπεινωσιν accipi pro modestia: H. I. Nihil absurdi, si quis ad istum modum usurpet. Nam et animo tribuere submissionem aut demissionem pro modestia nihil uetat. Ceterum an in diuinis literis ita positum reperiatur nescio. LE. Vide num apud diuum Iacobum ita sit usurpatum, Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua, diues autem in humilitate sua. H. I. I. Ito quidem loco est, ἐν ταπεινώσει, non ταπεινοφροσύνῃ. Quod si contendas hic humilitatem accipi pro modestia, consequens est, ut exaltationem accipiamus pro superbia, ac protinus gemina existet absurditas. Nam ut modestus non est, qui de sua modestia gloriatur ac iactitat sese: ita bis arrogans est, qui de sua superbia gloriatur. LE. V. Quid igitur sibi uult Apostolus? H. I. Commendat equalitatem inter Christianos. Pauper dicitur humilis ob fortunam abiectiorem: diues dicitur sublimis, utiq; iuxta mundum, ob fortunæ splendorem. Hic diues se demittit ad sortem pauperum, & pauper erigitur ad equalitatem diuitum. Vterque habet quod gloriatur: alter gaudet suis opibus subleuari pauperum inopiam: alter glorificat Christum, qui eam mentem inspirarit diuitibus. LE. Sed interim diues ille modestie laudem habet. H. I. L. Fortasse, sed non ideo protinus ταπεινωσις significat modestiam. Sunt enim qui uenantes laudem ab hominibus multa pauperibus erogant. Quin potius uterq; modestus est, si modò adsit sincera pietas, diues

diues dum non grauatur ob Christum æquari pauperi: pauper, dum ob honorem sibi habitum non insolecit, sed Christo gratias agens in illo gloriatur. Illud extra controuersiam est, ταπεινωσιν in diuinis libris frequentissime usurpari pro demissione siue deiectione, quæ fit per afflictionem, aut conditionis infirmitatem. Ita Paulus Philip. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ, ταπεινώσει. Item psal. 9. Vide humilitatem de inimicis meis, ταπεινωσιν. Rursum 118. Hæc me consolata est in humilitate mea, ἐν ταπεινώσει nimirum in afflictione. Huius generis loca sunt complura, quæ longum sit hic referre. Quemadmodum igitur μεταφορικῶς ταπεινὸς dici posset ὁ ταπεινοφροῦν, qui modesto sit animo minimeq; elato: ita nihil prodigij fuerit, si quis ταπεινωσιν dicat ταπεινοφροσύνην: nos de scripturæ usu loquimur. Ceterum qui contendunt in cantico Mariæ ταπεινωσιν sonare modestiam animi, quin eadem opera sic interpretantur quod legimus Genes. 29. Vidit dominus humilitatem meam, ταπεινωσιν. Lia non iactat suam modestiam, sed quod ob deformitatem minus esset cordi marito, humilitatem appellat. Eundem ad modum Deuteronomij 26. Et respexit humilitatem & laborem atque angustiam. An non hic ταπεινωσιν appellat afflictionem? LE. Vnde igitur istis in mentem incidit, ut humilitatē in canticō interpretetur animi modestiā?

hi. Nihil aliud uideo cause, nisi quod multi Theologi
neglexerint & linguarum peritiam, & Latini ser/
monis studium una cum priscis ecclesie doctoribus,
qui sine hisce præsidijs ad plenum intelligi non que/
ant: præterea quod difficilimum sit reuellere, si quid
penitus infederit animo. Porro uideas quosdam tan/
tum scholasticis placitis tribuere, ut malint ad ea de/
torquere scripturam, quam ad scripturæ regulā opi/
niones humanas corrigere. L. E. V. At isthuc absurdius
est, quam quod narrat de regula Lesbia. H. I. Beda mo/
nachus non admodum grauis autor, quoties ab alie/
nis recedit uestigijs, ex occasione dictæ humilitatis
meminit de superbia. At Theophylactus scriptor Græ/
cus, qui sua serē ex probatissimis Græciæ scriptori/
bus hausit, negat hic τῆς ταπεινότητος accipi posse pro
uirtute. L. E. Ad istud probandum quid opus est auto/
ritate, quum ipse sensus communis respuat eam in/
terpretationem? H. Recte dixisti. Nam quum modestia
sit quodammodo colophon, ac tutatrix omnium uir/
tutum, immodestia est, si quis eam de se prædicet. Fa/
temur quidem in sanctissima Virgine uirtutem hanc
fuisse summam et incomparabilem, Christum semper
excipio, sed hoc ipso ob modestiam laudabilior est,
quod eam ipsa non laudat, sed agnoscens suæ condi/
tionis humilitatem, mysterij magnitudinem adscribit
misericordie diuinæ. Maria, inquit, per modestiam
meruit fieri mater Dei. Donemus hoc aliqua ex parte
uerum

uerum esse, uerum quæ tandem modestiæ species est,
puellam hoc de se prædicare? L. E. Quin et ipse cantici
tenor declarat illam de sua indignitate loqui, eoq; sic
orditur: Magnificat anima mea dominum. At qui di/
cit, merui fieri mater Dei per modestiam, se magni/
ficat, non dominū. Mox subiicitur. Ecce enim ex hoc
beatam me dicent omnes generationes. Ecce signifi/
cat rem subitam & inexpectatam. Non expectat au/
tem summum honorem, qui se nullo honore dignum iu/
dicat. Nec felicitas dicitur, si contingat quod meritis
debeatur. Flaccus enim negat se hoc nomine felicem
appellandum, quod à Meccenate in amicorum nume/
rum adoptatus esset. H. Quamobrem? L. E. Quia iudi/
cio fuit ascitus, non gratuito fauore. Meccenas hoc illi
tribuit, quod eius uirtutibus deberi iudicarat. Eodē
pertinet, quod sequitur: Quia fecit mihi magna qui
potens est, & sanctum nomen est. Non dixit, fecit mi/
hi magna, quia me dignam iudicauit, sed quia potens
est, & facit quæcumq; uult, & ex indignis facit suo
fauore dignos, & ideo sanctum nomen eius: sanctum
dixit gloriosum. Quantum autem nostris meritis ar/
rogamus, tantum detrahimus diuini nominis gloriæ.
Nā iuxta Paulū, illius potētia per nostrā imbecillitatē
perficitur. Mox in eo uersu, Deposuit potētes de sede,
et exaltauit humiles, nō est τῶν ἐν ὑψοῦς, sed τῶν
ἐν ὑψοῦς, hoc est, contēptos, iuxta mundi ut apponatur
potētibus. Hūc uersiculū iuxta prophetica elocutiōis

mōrem declarat sequens: Esurientes impleuit bonis, et diuites dimisit inanes. Quos modò dixerat humiles, hic appellat esurientes, hoc est, tenues: quos modò potentes, hic diuites uocat. Proximo uersu fit mentio misericordiae sese per omnes orbis nationes profundētis. In extremo uersu prädicat fidem dei in promissis, Sicut loquutus est, &c. Toto cātico prädicatur gloria, hoc est, potentia, bonitas, & ueritas dei: nulla est meritorum mentio. L. E. Sed ut potentiam ac diuitias comitatur superbia, ita paupertas docet modestiam. H. I. L. Non equidem inficior isthuc interdum accidere, sed uideas plerunque pauperes arrogantissimos: si negas, obijciam Merdardos multos. Verum demus esse quod non est perpetuum, non iam agitur qualis fuerit sacratissima Iesu mater, sed qualia de se prädicauit in hoc cantico. L. E. Demiror istorum peruiaciam, qui toties moniti, frequenter etiam irrisi, non resipiscant. H. I. L. Quoties moniti sunt, declamationem esse ficti thematis tractationem, ad exercendam dictionis facultatem adhiberi solitam: & tamen istis declamatio nihil aliud est, quàm sacra concio. Quoties inclamatum est illis, coelibem esse, quisquis uxorem non habeat, etiam si sexcentas alat concubinas: et tamen coelibatus istis nihil aliud est quàm continentia & castitas. Idem usu uenit de humilitate, alijsq; similibus quàm plurimis. L. E. Vnde stupor tā pertinax? H. I. De Merdardis respōdeo. Non dederunt à puero operam literis, nec est illis praeceptorum

praeceptorum aut librorum copia, & si quid istiusmodi facultatis obtigit, malunt abdomini impendere. Sacrosanc̃tam illam uestem existimant abunde sufficere, & ad pietatis, & ad eruditionis opinionem. Postremo putant nonnullam esse religionis partē, si cum suo Francisco ne Latine quidem loqui sciant. L. E. Profectò plurimos noui qui ista ex parte bellè referāt instituti sui principem, qui caperone dixit pro galero, opinor & uestimentibus pro uestibus. At Franciscus constanter recusauit presbiteri honorem, quod idem opinor fecit Benedictus & Dominicus. Nunc isti cum suis uestimentibus non abhorrent à galero Cardinalitio. H. I. Quid ais? Imò ne à corona quidem triplici. At humiles illi pauperis Francisci filij porrigunt calceos suos summis orbis monarchis osculandos. L. E. Iam si fuisset facta uilitatis mentio, quid erat piaculi? H. I. Nihil si uilem intelligas, qui paruo aestimatur apud homines, aut qui sibi uidetur contemptibilis. Sed quid opus excusare, quod dictum non est? L. E. Non puduit Merdardum ad istum mentiri modum? idq; in phario tam celebri, in frequentissima monarcharum synodo, coram tot eruditis uiris, quorum plerique Erasmas lucubrationes euoluerant? H. I. L. Puduit aise? Imò sibi uisus est scurrā rem palmariam ac triumpho dignā facere. Hoc est quartum Merdardorum uotum, longè tribus illis religiosius, nihil omnino pudere. L. E. Istius profectò pleriq; sunt obseruantissimi. H. I. Nec erat sim

plex mendacium. Primum Mariæ canticum, ut est à Luca scriptum, manet intactum. Qui uero corrigit re dicitur, qui nihil mutat: Deinde uox humilitatis immutata non est, nec ulla usquam uilitatis mentio. Postremo non corrigit canticum, qui bona fide reddit, quod scripsit Lucas, sed explicat. L. B. Video triplex mendacium effronte scurra dignum. H. I. Mane. Non dum audisti, quod est omnium impudentissimum. L. B. Etiam ne amplius? H. I. Vociferabatur doctor illum asinum fuisse principem, autorem, et antesignanum universi tumultus, quo nunc concutitur orbis Christianus. L. B. Quid ais? H. I. Huic imputandum quod tot sectis discinditur ecclesia, quod sacerdotes spoliatur decimis, quod contemuntur episcopi, quod sacrosanctæ pontificis maiestati passim oppeditur, quod agricola uertus gigantum exemplum instaurarunt. L. B. Ista publicitus? H. I. Magnis clamoribus. L. B. Atqui longe secus existimant, qui Erasmi libros attentius introspiciunt. Horum plurimi fatentur se ex illius lucubrationibus hausisse ueræ pietatis semina. Totum hoc incendium per monachos ortum, per eosdem hucusque incanduit, quod non aliter nunc quoque conatur extinguere, quam si oleum, quod aiunt, addant camino. H. I. Vides? *ὅς καὶ τοῦ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἡ γὰρ ἐστὶν.* L. B. Rem acutertigisti. Illi nimirum expedit in populo Christiano superstitionis esse quam plurimum, pietatis quam minimum. Sed quid concio, ferebat ne Cumanum asinum, tam

Id est, quam
pestifera bestia
est uenter,

tam insolenter rudentem è suggesto? H. I. Quidam murabantur quid accidisset homini. Qui stomachi erant impatientioris surgebant, atque è templo abibant, submurmurantes, uenimus huc audituri laudes diuæ Virginis, et hic temulentus nobis euomit meras sycophantias. In his erant etiam non paucae mulieres. L. B. Atqui solet hoc genus mirè deditum esse isti sodalitati. H. I. Vera prædicas, sed coeperunt et femina sapere. Eruditi quotquot aderant, plerique ringi, nonnulli etiam subsibilare. L. B. Non curat asinus sibila, oportuit talem rabulam putribus ouis aut ruderibus è suggesto deturbare. H. I. Non deerant qui hoc illo dignum existimarent: sed cohibebat illos loci reuerentia. L. B. Sed loci religio non debet his opitulari, qui locum scelere prophanarunt: ueluti qui in templi septis occidunt hominem, non æquum est ut illic habeant asylum: itidem qui in sacris concionibus et loci religione, et populi patientia stolidè abutitur, huic non oportet esse præsidio, quod ipse sua temeritate prophanauit. Laudatus est à prisceis ille, qui cum non habuit pro consule, cui ipse non esset senator: nec par est, ut populus eum habeat pro ecclesiasta, cui ipse non est concio. H. I. Metuunt fulmen episcoporum. Si quis instigare diabolo, et c. nostri legem. L. B. V. Sed prius in tales rabulas Episcopi debebāt uibrare fulmen. H. I. Metuunt et illi. L. B. Quos? H. I. Illos ipsos rabulas. L. B. V. Quam ob rem? H. I. Ob hoc ipsum, quod rabule sunt. L. B. V. Apostoli non

Si quis suadet. Causa est in Decretis, quod excommunicantur qui in monachos & sacerdotes manus intectant.

metuebant regum et presidum minas, et isti metiunt
unum mendicum? *H. I.* Sed ob isthuc ipsum magis for/
midandi, quod mendici sunt: quod eripiat non ha/
bent, quo ledat habent. Abi tu sodes ad uestparum aut
crabronum nidum aliquem, et unam quamlibet ex il/
lis digito continge, ea res si tibi bene successerit, re/
dito ad me, & episcopos ignavos appellato, qui re/
fugiant unum mendicum irritare. Romanum pontifi/
cem nonne potentissimi Christiane ditionis monarcha
reuerentur, fortassis & metiunt? *L. E.* Nec mirum, est
enim Christi uicarius. *H. I.* At Alexander sextus, uir
nec stultus, nec indoctus, fertur ita loqui solitus, se mal/
le e summis monarchis aliquot offendere, quam unum
quemlibet fraterculum ex ordine mendicantium. *LEV.*
Omite pontifices. Quum istius sceleris rumor ad au/
res principum, qui tum Augustae erant, dimanasset,
non est sumptum de homine supplicium? *H. I.* Indigne
tulerunt omnes, sed praecipue rex Ferdinandus, &
huius soror Maria, foeminarum huius seculi decus, Ber/
nardus cardinalis Tridentinus, Balthasar episcopus
Constantiensis: obiurgatus est grauiter ecclesiastes,
sed a nullo acrius, quam a Ioanne Fabro episcopo Vi/
ennensi. *L. E.* Quid obiurgatio? asinus non sentit nisi su/
stem. *H. I.* Praesertim si in uentre ingeras. Sed quid illi
stolido fecissent principes, longe grauioribus curis oc/
cupati? *L. E.* Certè submouissent a concionandi munere,
et suam illi benignitatem subtraxissent. *H. I.* At artifex
ille

ille pus suum in ipsam consilij dissolutionem distule/
rat, quum iam alioqui foret abeundum. *L. E.* Isto qui/
dem pacto dicuntur abire cacodæmones ingenti soc/
tore relicto. *H. I.* Itaq; dimissus est a rege Ferdinando,
sed bene pastus. Nam obiurgatio ne tantillum quidem
detraxit hominis obesitati. *L. E.* Franciscus dicitur con/
cionatus sororibus auibz, iste dignus uidetur qui con/
cionetur fratribus asinis ac suibus. Sed quò se contur/
lit? *H. I.* Quò, nisi ad suos gregales, a quibus exceptus
est ouatione ob rem strenue feliciterq; gestam, & in/
ter pocula pro, Io triumphe, cantatum est, Te Deum
laudamus. *L. E.* Dignissimus est iste Merdardus, qui sur/
nem in collo gestet potius, quam in lumbis. Sed quid
imprececur isti stolido gregi, qui tales fouet pecudes?
H. I. Vix inuenias quod illis impreceris malū grauius,
quam ipsi accersunt sibi. Siquidem his rationibus mar/
ximè trahunt sese, & in bonorum omnium conijr/
ciunt odium, efficacius quam quisquam possit ho/
stis. Sed non est Christiane mentis cuiquam impre/
cari malè, illud potius optandum, ut clementissimus re/
rum formator & reformatore, qui ex Nabugodonosor *Dan. iiii.*
homine fecit bouem, et rursus ex boue fecit hominem,
quiq; asinae Balami dedit hominis linguā, omnes Me/
dardi similes uertat in melius, detq; illis & mentem,
& linguam uiris Euangelicis dignam.

T S PHILODO/

Numeri xxij.

PHILODOXVS.

PHILODOXVS, SYMBVLVS.

Philodoxus, PH. Felix auspiciū interpretor occursum tuum Sym-
bule. SYM. Vtinam sit aliquid Philodoxe, in quo tibi
gloriz cupidus. quæam esse felix. PH. Quid auspicius, quā si quis

συμβολος
consiliarius.

Deus occurrat hominis. SY. Equidem nihil isthoc exi-
stimare auspicius, etiam si sexcentæ uolent noctuæ.
Sed quem mihi narras Deum? PH. Te inquam Symbu-

Homo homi-
ni Deus, uide
Chilades,

le. SY. Me ne? PH. Te plane. SYM. Ego Deos cacantes
nunquam feci pili. PH. Si non fallit prouerbium, Deum
esse quisquis iuuat mortalem, tu mihi Deus esse potes.

SYN. De fide prouerbij uiderint alij, ego certe per-
quā lubens amico profuero, si queam. PH. Non est
quod metuas, Symbule, haud peto mutuum, sacra res

est consilium, eo tantum me iuuat. SY. Atqui isthuc ip-
sum est petere mutuum, quandoquidem hoc officij ge-
nus inter amicos ultro citroq; commutare debet, quæ-

admodum et cetera omnia. Sed quid est rei in quo-
meum desideras consilium? PH. Piget obscuritatis, cu-
perē esse celebris, commonstra uiam. SY. En tibi com-

pendiariam. Imitare Erostratū, qui incendit templum
Diane, aut huic similitum Zoilū, qui lacerauit Ho-
merū, aut aliud aliquod facinus memorabile designa,

et αἰδούμεο eris cum Cercopibus ac Neronibus.
PH. Famam ex scelere parent alij, ego nomen ambio-
rumoris honesti. SYN. Talem igitur te presta, qualis

optas predicari. PH. At multis egregia uirtute præ-
ditis

Id est, celebra-
tus perpetuo.

ditis non contingit nominis celebritas. SY. Istud an ue-
rum sit nescio, attamē si id eueniat, quod ais, ipsa uir-
tus abūde magnū sui præmiū est. PH. Vera prædicas,
planeq; philosophicē. Veruntamen, ut sunt res huma-
næ, mihi uidetur gloria præcipuum quoddam orna-
mentum esse uirtutis, quæ non aliter gaudet agnosci,
quā sol amat lucere, uel ob hoc ipsum, ut et profit
quā plurimis, et quā plurimos ad sui pelliciat
emulationem. Postremò non uideo quā possessionem
speciosiore parentis liberis suis relinquere possint,
quā honesti nominis immortalē memoriā. SYM.
Vt uideo, gloriā expetis uirtute partā. PH. Scilicet.
SY. Proinde tibi propone literis omnium celebra-
tos, Aristidem, Phocionem, Socratem, Epaminun-
dam, Scipionem Africānum, Catones, Seniores et
Vticenses, M. Brutum, et horum similes, qui belli
domiq; de rep. quā optimē mereri studuerunt. Hic
est enim feracissimus gloriæ cāpus. PH. Verū inter
istos celebres, Aristides ostracismo iussus est solum
uertere, Phocion et Socrates biberunt cicutam, Epa-
minundas capitis est postulatus, quemadmodū et Sci-
pio: Cato senior quadragies reus causam dixit. Vti-
censis sibi mortē consciuit, itidē Brutus. Ego gloriā
optarem nulla inuidia contaminatā. SY. At isthuc ne
Herculi quidē filio concessit Iupiter. Nā post tot mon-
stra uirtute domita, cū excetra fuit extremū certamē,
idq; multo omnium pertinacissimū. PH. Ego Herculi
suos

suos gloriosos labores nunquam inuidebo. Eos demum
 felices duco, quibus obtigit honestum nomen nulla in-
 uidia contaminatū. s. v. Vis, ut uideo, suauiter uiuere,
 πᾶσις οὐ, eò metuis inuidiam, nec id iniuria, κακίστη γὰρ ἐστὶ
 pessimū enim
 est animal.
 κακὴ βιω-
 Cēs
 latenter uiuo.
 θνητόν. PH. Sic est. s. v. Ergo λάτρε βιωσέ. P. H. I. At
 isthuc est mortuum esse, non uiuere. s. v. Intellego quid
 affectes. In sole clarissimo uersari gaudes absque um-
 bra. PH. Isthuc quidem fieri non potest. s. v. At nihilo
 magis fieri potest, ut gloriam consequaris nulla con-
 taminatam inuidia. Recte facta ultro sequitur gloria,
 gloriam comitatur inuidia. P. H. I. Atqui posse gloriam
 absque inuidia contingere docet nos senex ille comi-
 cus, Ita ut facillime sine inuidia laudem inuenias, &
 amicos pares. s. v. M. Si ista laude contentus es, quam
 tulit Pamphilus adolescens obsequijs, & morum com-
 moditate, poteris eodem loco petere rationes asse-
 quendi quod expetis, unde descerpsisti sententiam. In
 omni re memento, ne quid nimis, sed tamen mediocri-
 ter omnia, esto facilis in perferendis aliorum moribus,
 ad leuiora uitia conuiues, ne sis præfractus, tuæq; sen-
 tentiæ nimium tenax, sed aliorum studijs temet accom-
 moda. nulli ledas os, sed comem te præbeas omnibus.
 PH. Adolescentiæ fauent pleriq; nec magni negotij sit
 tum istam parare laudem: ego magnificum quoddam
 nominis decus optarim, quod per uniuersum orbem re-
 sonet, quodq; cum ætate semper fiat illustrius, atq; à
 ceteris tandem clarius elucescat. s. v. Equidem laudo
 generosam

generosam istam indolem tuam Philodoxe. Caterum
 si cupis gloriam uirtute partam, præcipua uirtus est,
 negligere gloriam: et summa laus est, non ambire lau-
 dem, quæ magis sequitur fugientem. Videndum est igitur,
 ne quò impensius ista ambis, hoc frustrare magis.
 PH. Non sum Stoicus ἀπειθεῖς, tangor humanis affecti-
 bus. s. v. Si te profiteris hominem, nec ea recusas quæ
 sunt humane sortis, quæ ea uenaris, quæ nec Deo con-
 tingunt? Nosti enim Theocriticum illud non minus ue-
 re quam scite dictum, Iouem nec pluuiū, nec serenum
 placere omnibus. PH. Non est fortassis ignis absq; fu-
 mo, sunt tamen ἀνεπηχὲς. Si non potest obtineri, quin
 aliqua liuoris nubecula obscuretur hominis gloria, ar-
 bitror tamen esse rationes, quibus fiat, ut quàm mini-
 mum inuidiæ sit admixtū. s. v. Eas igitur tibi uis com-
 monstrari? PH. Percupio. s. v. Modicè uirtutem exere,
 & minus grauaberis inuidia. PH. At gloria nisi sit in-
 signis, non est gloria. s. v. Ecce tibi certissimam uiam.
 Designa præclarum aliquod facinus, & morere, &
 citra inuidiam celebraberis cum Codris, Menœceis,
 Iphigenijs, Curtijs ac Decijs.
 Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit.
 PH. Equidem, ut ingenuè quod res est fatear, cupio li-
 beris ac nepotibus meis honesti nominis hereditatem
 relinquere, uerum huius rei fructū uiuis apud uiuos
 aliquandiu decerpere cuipiam. s. v. Agè, non te suspen-
 dam amplius. Certissima ad illustre nomen est uia be-
 ne

ne mereri, quum priuatim de singulis, tum publicitū
de uniuersis. Id partim sit officijs, partim benignitate.
benignitas sic temperanda est, ne cogaris ab alijs ra-
pere, quod alijs suppedites. Nā ex huiusmodi largitio-
nibus plus odij nascitur apud probos, quā fauoris
apud improbos. Porro ab improbis laudari, infamia
nerius est, quā gloria. Ad hęc, benignitatis fons lar-
giendo exhauritur, porro beneficētia, quę cōstat offi-
cijs, fundū non habet, imō quō largius hinc hauritur,
hoc scatet uberius. At hęc multę res sunt quę et inui-
diā mitigāt, et famę celebritatē illustrāt, quas nemo si-
bi pręstare ualet, sed contingūt gratuito fauore numi.
Gratior est pulchro ueniens ē corpore uirtus. (nis.
At formā corporis sibi nemo largitur. Adfert secum
dignitatis plurimū generis claritudo. Ad hęc quoq;
fortunę munus est. Idem sentiendum de diuitijs, quę
rectē factis partē ab auis atq; atauis ad nos deueni-
runt. Ne hoc quidem quisquam sibi pręstat. Huius ge-
neris sunt & ingenij dexteritas, ac dicendi gratia, le-
pos & comitas nō ascita, sed ingenta. Postremō de-
corum quoddam arcānum atq; etiā felicitas, cuius
effectum in multis uidemus quotidie, causam reddere
nemo potest. At non frequenter conspiciamus eadem
geri dici uē à diuersis, & magnam inire gratiam qui
peius gessit, dixit uē, quum is qui melius rem egerit,
pro gratia referat odiū. Hoc prisci quidam ad genios
referbant. Dicebāt enim in ea re quęq; fortunatum
esse,

esse, ad quam natus esset: contrā parum succedere,
quod quis inuita Minerva iratoq; genio tentaret. PH.
Hic igitur nullus est consilio locus? SY. Vix ullus. At/
tamen qui sagaces sunt, deprehendunt in pueris aut
adolescentibus notas quasdam, quibus coniecturam
facere liceat, ad quę studia, quōd uē uitę genus, quās
uē actiones sint idonei. Idem indicat in nobis arcānus
quidam animi sensus, quo à quibusdam abhorremus
nulla euidente causa, ad quędā item miro impetu ra-
pimur. Hinc est quōd alius feliciter tractat rem mili-
tarem, alius dexter est in negotijs politicis, alium di-
cas ad studia natū. Quāquā et in his mira uarietas,
nimiriū tanta, quanta est functionum diuersitas.
Alium natura genuit imperio, alium uoluit esse for-
tem militem: cui plurimum indulsit, ei concessit, ut ius-
ta Homerum, pariter & bonus sit lancearius, &
egregius dux. Itidem in rebus ciuilibus, alius ualet in
consilio, alius in agendis causis excellit, alius obeun-
dis legationibus & gaudet, et feliciter rem gerit. De
studiorum uarietate quid attinet dicere? Sunt qui sic
rapiātur ad institutum monasticum, nec ad quoduis,
sed uel ad hoc uel illud, ut uitā sibi putēt acerbā, nisi,
quod optant, assequantur. Sunt ē diuerso qui mirū in
modū abhorrent, ut mori ducāt potius, quā fieri mo-
nachū, nec id odio faciūt aut certa ratione, sed arcāno
quodā naturę sensu. PH. Ista quidē in cōpluribus ita ut
narras, et cōperi nonnunquā, et frequēter admiratus
sum

sum. s. v. In his igitur bonis quæ nobis gratuito largi-
tur naturæ benignitas multò minus oritur inuidiæ, s.
fastus absit & ostentatio. Amabilior enim est forma,
aut nobilitas, aut opulentia, aut facundia in his qui se
his bonis præcellere quasi nesciunt. Comitas autem et
modestia nihil imminuunt hæc commoda, sed ut gra-
tiam addunt, ita depellunt inuidiam. Hæc autem comi-
tas & morum suauitas oportet in omnibus uitæ actio-
nibus sit perpetua, nisi prorsus repugnat Minerua.
Nā frustra, ut opinor, tētare Xenocrates, quod sue-
cessit Socrati ac Diogeni: frustra moliretur Cato Cen-
sorius, quod Læliū fecit gratiosum. Attamen Demea-
ille Terentianus subito mutatus, satis declarauit quan-
tum ad conciliandum beneuolentiam habeat momen-
ti, studijs & affectibus omnium obsequiundum. Verum
quoties à recto receditur, iā & à uera gloria ad tem-
porarium hominum fauorem degeneratur. Ceterum
ea demum gloria perpetua est, quæ honesti radicibus
nititur à iudicio rationis profecta. Nam affectus tem-
porarios habet impetus, qui simulatq; relanguerint,
odisse cœpimus, quod antè uehementer arrisit, ac pro-
inde plausus uertitur in sibilum, laus in uituperium.
Ceterum ut ingenium prorsus inuerti non potest, ita
potest aliqua ex parte corrigi. p. n. Expecto quid di-
cas. s. v. Qui natura blandior est, is cauere potest, ne
dum apud omnes gratiosus esse studet, defleat ab
honesto, ne ue dum sese quibuslibet accommodat Po-
lypium

lypium imitatus, sibi parū constet. p. n. Tales noui per-
multos lubricæ fidei & erubescendæ uanitatis. s. v.
Rursus qui seuiore sunt ingenio, dare operam oporteret,
ut sic affectent comitatem, ne quod agunt, uideatur
simulatum, aut subinde ad naturam suam recurrant,
pro laude geminū de decus sibi comparaturi, & quod
interdum rigidius agant, & quod sint inconstantes.
Tantam enim uim habet constantia, ut qui uitiosam
nati sunt naturam, tamen ob hoc ipsum leuius serantur,
quod nusquam sunt sui dissimiles. Fucus autem si
mulatq; suboluit, etiam in beneficiis gignit odium:
porro quod simulatum est, perpetuo latere non potest,
aliquando erumpat oportet: quod ubi factum fuerit,
semel euanesceit omnis ille magnificus gloriæ fumus,
atq; etiam in fabulam uertitur. p. n. Illud igitur, ut ui-
deo, mones, à natura minimum, ab honesto minime re-
cedendum esse. s. v. Tenes. Ad hæc scis, quicquid subi-
to inclaresceit, obnoxium esse inuidiæ. Inde uox odiosa
ῥεον λουτρε apud Græcos, apud Romanos nouorum
hominum cognomen, apud utrosq; terræ filiorum, &
è cælo delapsorum. Ceterum fama quæ paulatim na-
scitur, et augebit, quemadmodum minimum habet in-
uidiæ, ita maxime durabilis est, ut indicat hoc ille poë-
tarum acutissimus Horatius, Crescit occulto uelut ar-
bor æuo, Fama Marcelli. Proinde si ueram, si perpe-
tuam, si liuori quàm minimum expositam gloriam ex-
petis, ausculta Socrati, qui dixit, quibusdā usu uenire,

Id est, repente
locupletari.

ut dum nimium properant initio, serius perueniant ad finem. P. H. Sed hominum uita brevis est. S. Y. Ergo ad benefacta properandum, non ad gloriam, quæ sua sponte consequitur. Nō enim id consulis, opinor, quibus rationibus longæui fieri possis. Nam isthuc Parcarum munus est, quæ fila ducunt et amputant, quum ipsis est uisum. P. H. Utinam isthuc quoque possis. S. Y. Nunquam o Philodexe diui tam fuerunt benigni, ut uni darent omnia. Quod annis detrahunt, nominis splendore pensant. Quibusdam, sed paucissimis, tam indulgenter fauent, ut uiui, sibi quodam modo superstities, posteritate sua fruantur. Sed rari sunt, Quos æquus amauit Iupiter. Hoc fortassis aliqui dijs geniti potuere, uerum ista felicitas non cadit in hanc consultationem. P. H. Sæpe mecum admirari soleo, seu fortunæ seu naturæ inuidentiam, quæ nihil omnino commodi largitur mortalibus, quod non aliquo temperet incommodo. S. Y. Quid igitur superest amice, nisi ut homines nati, sortem humanam æquo seramus animo? Iam et illud haud mediocriter conducit ad leniendam inuidiā, si penitus cures habere perspecta nationum, ordinum & singulorum hominum ingenia, nimirum ad eorum exemplum, qui bestiis cicurandis alendisquæ dant operā. Siquidem horum præcipuum est studium, animaduertere quibus rebus quodque animal uel effretur, uel deliniatur. Non iam loquor tantum de discrimine quod est inter auem & quadrupedem, inter serpentem

serpentem & piscem, aut quod est inter aquilam & uulturum, inter elephantum & equum, inter delphinum & phocam, inter uiperam & aspidem, sed de innumera uarietate, quæ est in singulis animantium generibus. P. H. Expecto quo sis euasurus. S. Y. Omnes canes sub una specie continetur, sed hæc species quam in innumeras formas distrabitur, ut dicas illos genere distingui, non specie. Id prorsus in eadem specie quam uarij sunt canum mores & ingenia. P. H. Immensa uarietas. S. Y. Quod de canibus dictum est, de singulis animantium generibus dictum puta, sed in nullo magis elucet discrimen quam in equis. P. H. Vera prædicas, sed quorsum hæc? S. Y. Quicquid in animantium generibus uel in formis, uel in singulis animantibus uarietatis est, hoc omne puta esse in homine. Illic reperies lupos uarios, canes inenarrabili uarietate, elephantos, camelos, asinos, leones, oues, uiperas, simios, dracones, aquilas, uultures, hirūdines, hirudines, et quid non? P. H. Quid tum? S. Y. Nullum autem est animal tam offerum, quin arte tractatum aliquam de se præbeat utilitatem, aut certe non ledat. P. H. Nondum perspicio quid agas. S. Y. Est nonnihil discriminis inter Hispanum, Italum, Germanum, Gallum & Anglum. P. H. Est plane. S. Y. Ad hæc, est singulis in unoquoque genere peculiare quoddam ingenium. P. H. Fateor. S. Y. Hanc uarietatem si sagaciter habueris animaduersam, & singulorum moribus te accommodes, perfacile

consequeris, ut aut omnes habeas amicos, aut certe
 nullos inimicos. PH. Si Polypum me fieri iubes, ubi re
 et etum & honestum? S. Est in rebus communibus alii
 et quod obsequium, quod nullo pacto uitiat honestum
 et quod genus, apud Italos osculo saluant uiri uiros. In
 et Germania si facias idem, absurdum uideatur, sed pro
 et osculo dextram porrigunt. Rursus in Anglia uiri sa
 et lutant mulieres etiam in templo obuias: idem si fiat in
 et Italia, flagitium habeatur. Item in Anglia porrigere
 et poculum tuum interuenienti in conuiuio ciuitatis est,
 et in Gallia contumelia est. In his & alijs huiusmodi, cir
 et tra recti iacturam licet omnibus obsequundare. P. H.

At perdifficile sit omnium gentium mores, ac singu
 lorum hominum ingenia nosse. S. Verum o Philodo
 xe, si gloriam insignem quæris, eamque uirtute partam,
 necesse est ut uirtutem quoque prestes non uulgarem.
 Scis autem uirtutem circa difficilia uersari, quemada
 modum ante Peripateticum illum docuit Hesiodus:
 proinde si mel cupis, apes seras oportet. P. H. Scio &
 nemini, sed mitigande inuidie rationem querimus.
 S. Proinde operam, ut in bello dux esse malis quam
 miles, & in bello quod gerendum cum inuis hosti
 bus potius, quam cum ciuibus, aut socijs. In re publica
 ea potissimum munia capeisse, quæ popularia sunt &
 gratiosa. Velut defendere popularius est, quam accu
 sare: honorare, quam punire. Quod si qua incidunt,
 sicut incidere necesse est, naturæ molesta, tamen ea
 quocq;

quocq; si uitari non possunt, commoditate sunt lenien
 da. PH. Quo pacto? S. Sedes iudex aut arbiter, altera
 pars nonnihil offendenda est, sed ea rem æquitate ge
 ras, ut si fieri possit, etiā uictus gratias agat. P. H. Qu
 sic? S. Pata: Intenditur actio furti aut sacrilegij, mu
 ta, si potes, actionis formulam, & fac ut sit actio rei
 uindicandæ. Hic protinus ita reum subleuas, ut nihil
 tamen decedat actori. Porro actionem omnem sic mo
 derare, ut citra actoris dispendium reo uidearis æquus.
 Postremo damnati poenam nonnihil mitiga. Absit in
 terim aut uultus toruitas, aut uerborum acerbitas, aut
 morositas, quæ res faciunt, ut quidam peiorem ferant
 gratiā pro dato beneficio, quam alij pro negato. In
 terdum monendus est amicus, sed si nulla spes emen
 dationis, silere præstat. Si res grauior est, & spes est
 profectus, magni refert qualis sit admonitio. Nā se
 penumero fit, ut qui sinistrè aut intempestiue admo
 net, & morbum exasperet, & ex amico reddat ini
 micum. Hæc dexteritas magis etiam habet locum, si
 agas cum principe. Nam horum affectibus nonnun
 quam incidit, ut sit resistendum. Quod si sit comiter
 ac dextrè, paulo post qui obstiteret, plus feruit gratiæ,
 quam qui obsecundarunt. Quod enim cupiditati pla
 cet, temporarium est: quod recta ratione geritur, per
 petuo probatur. Longè uerò maxima pars inuidie na
 scitur ex intemperantia lingue. Quantum odij nonnun
 quam unica uox temere excidens concitat nonnullis.

Quam multis dictū ait iocus intempestiuus fuit exi-
tio. Laudabis igitur, sed dignos, idq; parcē: sed uitu-
perabis parcius, si tamen omnino quispiā uituperan-
dus est, proinde uitanda loquacitas. Difficilimū eni-
sit, simul et multa et opportunē dicere. PH. Assentior
istis omnibus. Sed mihi uidetur præcipua ad parandam
nominis celebritatem uia, scribere libros. S. Y. M.
Vera prædicas, nisi quod obstat scribentium turba.
At si ista placet ratio, cura ut exactē scribas potius,
quā multa. Cum primis autem argumentum delige
neq; protritum, neq; cum multis commune, ad hæc
minimē inuidiosum: in id quicquid insigne complurū
annorum lectione contractum est, conseras: tractatione
uero tale reddes, ut uoluptatem habeat cum utili-
tate coniunctam. PH. Prudenter tu quidem Symbule,
meoq; animo feceris satis, si unū illud adieceris, quib-
us rebus effici possit, ut maturius etiam contingat
gloria. Multos enim uideo, qui uix sub obitum incla-
rescunt, nonnullos à rogo, quod aiunt, demum innotu-
scere. S. Y. Hic quod consulā nihil habeo melius, quā
quod tibi cē suasisit tibi cini. Fac ut his te ipsum probes,
qui gloria iam uicerūt inuidiam, in horum amicitiam
temet insinuas, quorū honorifica de te prædicatio faci-
le popolare studium tibi conciliabit. PH. At si quando
exoriatur inuidia, quid ostēdis remediū? S. Y. Fac quod
solent hi qui picem coquunt: si flamma effulserit, in-
fundunt aquam, ac tum magis offeratur ac stridet in-
cendium

incendium, ni id facias constanter ac sæpius. PH. Quid
istud enigmatis est? S. Y. Inuidiam oborientem benefi-
cys obrue potius, quā uindicta. Nihil egit Hercules,
resectis Hydræ Lerneæ capitibus, igni Græco deuicit
exitiabile monstrum. PH. Sed quem uocas ignem Græ-
cum? S. Y. Qui ardet etiam in medijs aquis. Eum ad-
hibet, qui laceßitus iniuria malorum, nō cessat tamen
de omnibus bene mereri. PH. Quid ego audio: benefi-
centia igitur nunc aqua est, nūc ignis? S. Y. Quid uetat?
quando Christus in allegorijs nunc sol est, nunc ignis,
nunc lapis. Dixi sedulo. Siquid melius eris nactus, se-
quitur, meumq; repudiato consilium.

OPVLENTIA SORDIDA.

IACOBVS, GILBERTVS.

IA. Vnde nobis tam exuccus, quasi cum cicadis inte-
rea rore sis pastus: mihi nihil aliud, quā syphar ho-
minis esse uideris. GI. Apud inferos umbræ malua
porro saturantur: at ego decem uixi menses, ubi ne id
quidem contigit. IA. Vbi nam, te queso, num abreptus
in nauē galeatam? GI. Nequaquam, sed Synodij. IA. In
urbe tam opulenta, bulimia periclitatus es? GI. Maxi-
mē. IA. Quid in causa? An deerat pecunia? GI. Nec pe-
cunia, nec amici. IA. Quid igitur erat mali? GIL. Mihi
res erat cum hospite Antronio. IA. Cum illo opulento?
GIL. Sed sordidissimo. IA. Monstri simile narras. GIL.
Minimē, sed sic fiunt diuites, qui ē summa emery-
gunt inopia. S. A. C. O. Quid ita libuit tot menses apud

σύφας,
pellis sicca, si-
ue tenue illud
serpens exu-
uium, de quo
prouerb. Le-
beride nudior
Chilia, i. cent.
i. puer. xxvj.

talem hospitem commorari? G I. Erat quod alligaret,
 & sic tunc erat animus. I A. Sed dic obsecro, quo tan-
 dem uiuit ille apparatus? G I. Dicam, quandoquidem
 actorum laborum solet esse iucunda commemoratio.

de est, co-
 tus.

I A. Mihi certe futura est. G I. Illud ou' p'aw'osey' acces-
 sit incommedi, quum illic agerem, totos tres menses
 spirabat Boreas, nisi quod illic nescio quo pacto nun-
 quam perseuerat ultra diem octauum. I A. Quomodo
 igitur spirabat totos tres menses? G I. Sub eum diem ue-
 lut ex cōstituto mutabat stationē, sed post horas octo
 migrabat in locum priorem. I A. Ibi tenui corpusculo
 opus erat foco luculento. G I. Satis erat ignis, si sup-
 tisset lignorum copia. Verum ne quid hic faceret im-
 pendij noster Antronius, ex rusculis insularibus euels-
 lebat arborum radices ab alijs neglectas, idq; fere no-
 ctu. Ex his nondum bene siccis struebatur ignis non
 absq; fumo, sed sine flamma, non qui calefaceret, sed
 qui pręstaret, ne uerē dici posset ibi nullū esse ignem.
 Vnicus autem ignis durabat totum diem, adeo tempe-
 ratum erat incendium. I A. Illic hybernare durum erat.
 G I. Imò multò durius aestiuare. I A. Quis sic? G I. Quo-
 niam ea domus tantum habebat pulicū ac cimicum,
 ut nec interdiu quietū esse, nec noctu somnum capere
 liceret. I A. diuitias miseras. G I. Pręsertim in hoc peco-
 ris genere. I A. Oportet illic ignauas esse foeminas. G I.
 Latitant, nec inter uiros uersantur. Ita fit ut illic &
 foeminae nihil aliud sint quam foeminae, & uiris desint

ea ministeria, quę solent ab eo sexu suppeditari. I A.
 Sed Antronium interim non pigebat tractationis? G I.
 Illi in huiusmodi sordibus educato pręter lucrum ni-
 hil erat dulce. Vbiuis potius habitabat, quàm domi,
 nulla in re non negotiabatur. Scis autem eam urbem
 esse prę ceteris Mercurialem. Pictor ille nobilis de
 plorandum existimauit, si dies abiisset sine linea: An-
 tronius longē magis deplorabat, si dies pręterisset
 absq; lucro. Quod si quando euenisset, domi quere-
 bat Mercurium. I A. Quid faciebat? G I. Habebat in edi-
 bus cisternam ex eius ciuitatis more, illic hauriebat
 aliquot aquę situlas, & infundebat in uasa uinari.
 Hic erat certum lucrum. I A. Fortasse uinum erat a quo
 uehementius. G I. Imò plus erat, quàm uappa. Nunquā
 enim emebat uinum nisi corruptum, quò minoris eme-
 ret: ex eo ne quid periret, subinde feces amorum de-
 cem miscebat, uoluens ac reuoluens omnia, quò mu-
 stum uideretur: neque enim ille passus fuisset ullam se-
 cis micam perire. I A. At si qua fides medicis, tale ui-
 nū gignit uescicę calculos. G I. Non errant medici: nam
 in ea domo nullus erat annus tā felix, quum unus atq;
 alter calculo periret, nec horrebat ille funestam do-
 mum. I A. Non? G I. Etiam à mortuis colligebat uesci-
 gal. Nec aspernabatur quamuis exiguum lucellum.
 I A. Dicis furtum. G I. Lucrum uocant negotiatores.
 I A. Quidinterea bibebat Antronius? G I. Idem ferme
 neccar. I A. Non sensisti malum? G I. Durus erat, qui uel

Apelles.

foenum esse posset, & talibus, ut dixi, delicijs fuerat à teneris educatus. Hoc lucro nihil exstimabat ceterius. **IA.** Quid ita? **GL.** Si supputes uxorem, filios, filiam, generum, operas, & famulas, alebat domi fere corpora trigintatria. Iam quo uinum erat dilutius, hoc & parcius bibebatur, & serius exhaurebatur. Hic mihi subducito in singulos dies addita aquae situla, quam non poenitendam summam conficiat in annum. **IA.** O sordes. **GL.** Atqui non minus compendij redibat ex pane. **IA.** Quo pacto? **GL.** Emebat triticum uitiatum, quod alius noluisset emere. Hic praesens statim lucrum, quia minoris emebat. Ceterum uitio medicabatur arte. **IA.** Qua tandem? **GL.** Est argille genus frumento non dissimile, quo uidemus et equos delectari, dum et parietes arrodiunt, et ex lacunis ea argilla turbidis bibunt libentius. Bius terrae tertiam partem admiscebat. **IA.** Est isthuc medicari? **GL.** Certe tritici uitiatum minus sentiebatur. An hoc quoque lucrum putas aspernandum. Adde iam aliud stratagemam: domi panem subigebat, nec id crebrius, etiam aestate, quam bis in mense. **IA.** Isthuc est lapides apponere, non panes. **GL.** Aut si quid lapide durius. Sed huic quoque malo erat paratum remedium. **IA.** Cui? **GL.** Quodnam? **GL.** Fragmenta panis immersa cyathis uino macerabant. **IA.** Similes habebant labra lactucas. Sed ferebant tantam tractationem operae? **GL.** Primum narrabo primum cuius familiae apparatus, quod facilius diuines, quomodo

quomodo tractentur operae. **IA.** Audire cupio. **GL.** De ieiunando nulla erat illic mentio, prandium fere differebatur in horam à meridie primam. **IA.** Quomobrem? **GL.** Expectabatur Antronius paterfamilias. Coenabatur interdum ad horam decimam. **IA.** Cui? **GL.** At tu solebas esse inedia impatientior. **GL.** Eo? **GL.** Subinde clamabam ad Antronij generum Orthrogonum, agebamus enim in eodem conclau: Heus Orthrogone, non coenatur hodie apud Synodos? Commodè respondit, breui adfuturum Antronium. Quum nihil uiderem apparati, & latraret stomachus, Heus, inquam, Orthrogone, erit hodie pereundum fame? Excusabat horam, aut aliud simile. Quum non ferrem stomachi latratum, rursus interpellabam occupatum. Quid futurum est, inquam, erit ne moriendum fame? Vbi iam Orthrogonus consumpsisset omnem tergiversationem, abiit ad famulos iussitque adornari mensam. Tandem quum nec rediret Antronius, nec quicquam apparetur, Orthrogonus uictus conuiuijs meis, descendebat ad uxorem et socrum ac liberos, clamitans ut appararent coenam. **IA.** Nunc saltem expecto coenam. **GL.** Ne propera. Prodibat tandem famulus claudius, ei praefectus negotio, non admodum dissimilis Vulcano, infernit mensam linteam. Ea prima coenae spes. Tandem post longam uociferationem, afferuntur phiale uitreae, cum aqua sane limpida. **IA.** Cui? **GL.** Altera coenae spes. **GL.** Ne propera inquam. Rursum post atroces clames

mores adfertur phiala illius nectaris feculenti plena.
 1A. O factum bene. G. Sed sine pane. Nihil adhuc per
 riculi, nemo famelicus bibat lubens tale uinum. Clama
 tu est iterum usque ad rauim. Tu demum apponitur panis
 ille, quem uix ursus dentibus frangeret. 1A. Certe iam
 uite consultum est. G. Sub multam noctem tandem ue
 nit Antronius, hoc fere prooemio inauspicatissimo,
 ut diceret, sibi dolere stomachum. 1A. Quid hic mali
 auspicij? G. 1. Quia tunc nihil erat quod ederetur. Quid
 enim expectes hospite male affecto? 1A. Dolebat reuer
 ra? G. Ad eo ut solus deuoraturus fuerit tres capos, si
 quis dedisset gratis. 1A. Expecto conuiuium. G. Pri
 mu ipse apponebatur patina cum farina fabacea, quod
 obsonij genus illic uulgò uenditur tenuibus. Aiebat se
 hoc uti remedio aduersus omne morbi genus. 1A. G.
 Quot eratis conuiues? G. 1. Interdum octo aut nouem,
 inter quos erat Verpius ille doctus, quem arbitror ti
 bi non ignotum, et filius familiars natus maior. 1A. Quid
 illis apponebatur? G. An non satis est frugi hominibus,
 quod Melchisedec obtulit Abraham quinq; regum ui
 ctori? 1A. Nihil igitur obsonij? G. 1. Erat nonnihil. 1A. G.
 Quodnam? G. 1. Memini nos fuisse in mensa conuiuas
 numero nouem, quum in patina non numerarem nisi
 septem foliola lactuce aceto innatata, sed absque oleo.
 1A. Solus igitur ille deuorabat suas fabas? G. 1. Vix semi
 obolo emerat, nec tamen utebatur, si quis proxime assi
 dens uellet gustare, sed inciuile uidebatur, languido
 suum

Genes. xiiij.

suum eripere cibum. 1A. Secabantur folia, quemadmo
 dum de cumino meminit prouerbium? G. 1. Non, sed la
 tucis a primoribus absumptis, reliqui panem immer
 gebant aceto. 1A. Quid autem post septem folia? G. 1.
 Quid nisi caseus conuiuiorum clausula. 1A. Hic cine
 rat apparatus perpetuus? G. 1. Propemodum, nisi quod
 interdum, si eo die Mercurium fuisset expertus pro
 pitium, erat paulo profusior. 1A. Quid tum? G. 1. Iube
 bat emi tres uuas recetes uno arce nunc mulo. Ea res
 exhilarabat totam familiam. 1A. Quid nunc? G. 1. Id eo dum
 taxat tempore, quo summa est uuarum ibi uilitas. 1A.
 Proin extra autumnum nihil profundeabat. G. 1. Profun
 deabat. Sunt illic nauiculatores, qui concharum mi
 nutum genus hauriunt, potissimum e latrinis: hi clas
 more certo significant quid habeant uenale. Ab his in
 terdum iubebat emi dimidio nummulli, quem illi бага
 tkinum appellat. Tum uero dixisses, in ea familia esse
 nuptias. Nam igni erat opus, licet celerrime perco
 quantur. Atque hac quidem post caseum loco bellario
 rum. 1A. Bella mehercle bellaria. Sed nihil unquam ap
 ponebatur carniuum aut piscium? G. 1. Tandem uictis
 meis clamoribus coepit esse splendor. Quoties au
 tem uideri uolebat Lucullus, hi ferme erant missus.
 1A. Istuc uero lubes audiero. G. 1. Primo loco dabatur
 iusculum, quod illi nescio quam ob causam appellant
 ministrum. 1A. I autum opinor. G. 1. His conditum aro
 matibus. Admonetur igni cacabus aqua plenus, in
 cam

eam conijciuntur aliquot fragmenta casei bubalini, qui iam olim in saxum induruit. Nam ad defringendum aliquid, bona securi opus est. Cum ea fragmenta tepore aquæ solui cœperint, inficiunt eam, ne possit mera dici aqua. Hoc iusculo præparant stomachum. I A C. Suibus dignum. G I L. Dein apponitur paululum carniū de uentre ueteris uaccæ, sed elixū ante dies quindecim. I A F. Fortet igitur. G I L. Maxime, sed adhibetur remedium. I A C. Quodnam? G I L. Dicam, sed uereor ne imitatio. I A. Scilicet. G I. Miscet ouum aquæ calefactæ, eo iure perfundunt carnem, ita magis falluntur oculi, quam nares. Nam foetor erumpit per omnia. Si dies requirit esum piscium, interdum apponuntur aurata tres, nec hæ magna, quum conuiuiæ sint septem aut octo. I A. Præterea nihil? G I. Nihil nisi caseus ille saxeus. I A. Nouum mihi narras Lucullum. Sed qui potuit tam exilis apparatus tot sufficere conuiuii, præsertim nullo refectis ientaculo? G I. Imò ne sis insciens, ex eius conuiuii reliquijs alebantur, socrus, nurus, filius natu minor, simul et aliquot paruuli. I A. Tu quidē admirationem meā auxisti, nō ademisti. G I. Isthuc tibi uix possum describere, nisi prius ordinem conuiuii depinxero. I A. Inge igitur. G I. Antronius obtinebat primum locum, nisi quod ego illi sedebam dexter, uelut extraordinarius: è regione Antronij Orthogomis, Orthogono a sidebat Verpius, Verpio Strategus natione Græcus, Antronio sinister a sidebat

debat filius natu maior. Si quis accessisset conuiuiæ, ei locus dabatur pro dignitate. Primum de iure minimum erat uel periculi uel discriminis, nisi quod in procerum discis natabant fragmenta bubalini casei. Cæterum ex phialis uini aquæq; serme quatuor ualium quoddā fiebat, ut nemo posset attingere quod erat appositum, præter tres, ante quos stabat patina, nisi quis sustinisset esse impudentissimus, et transilire septa. Nec tamē ea patina diu manebat, sed mox tollebat, ut aliquid superesset familie. I A. Quid igitur edebant reliqui? G I. Suo more deliciabantur. I A. Qui. G I. Panem illū argillaceū macerabant uino secis uestissimæ. I A. Tale conuiuium oportuit esse perbreue. G I. Frequenter hora prolixius. I A. Qui potuit? G I. Sublatis ut dixi mox, quæ non carebāt periculo, ponebatur caseus, unde nullū erat periculū, ne quisquam ullo cultello escario quicq; abraderet. Manebat illa præclara fex, et suus cuiusq; panis. Atq; inter hæc bellaria tutō miscebatur fabulæ. Interim prandebat foeminarū senatus. I A. Quid interim operæ? G I. Nihil habebant nobiscū commune, suis horis sibi prandebāt ac cœnabant. Sed hi cibo capiendō uix semihorā impendebant toto die. I A. Verum apparatus cuiusmodi? G I. Isthuc tuum est diuinare. I A C O. At Germanis uix sufficit hora in ientaculum, tantundē in merendā, sesqui hora in prandium, duæ horæ in cœnam, ac nisi assatim explicantur eleganti uino, bonis carnibus ac piscibus, deserunt patronus

patronum, & fugiant in bellum. G. I. Suus cuiq; genti
mos est. Itali minimum impendunt. gula; pecuniam
maluit, quàm uoluptatem, et sobrii sunt natura quoq;
non solum Instituto. I. A. Nunc profectò non miror te no
bis redisse tam exilem, sed omnino uiuum redisse de/
miror, praesertim cum antea capis, perdicibus, turtu/
ribus & phasianis assueuisses. G. I. Planè pericrā, nisi
reperitum fuisset remedium. I. A. Malè res agitur, ubi
tot remedijs est opus. G. I. Effeceram ut mihi iam lan
guescenti in singula cōuiuia daretur quarta pars pul
li elixi. I. A. Nunc incipies uiuere. G. I. Non admodum.
Emebatur pullus exiguus, ne multum impenderetur,
cuiusmodi sex non sufficerent uni boni stomachi Po/
lono in ientaculum. Nec empto dabant cibum, ne quid
esset impendij, itaque macie cneeti ac semiuui coque/
batur ala aut poples, iecur dabatur Orthrogoni filio
infanti. Ius autem semel atq; iterū ebibebant mulieres
subinde noua infusa aqua. Itaque poples ad me uenie
bat pumice siccior, & quouis putri ligno inspidior.
Ius nihil erat nisi mera aqua. I. A. Et tamen audio illie
auium genus & copiosissimum esse, & elegans, &
uile. G. I. Est prorsus, sed illis charior est pecunia. I. A.
Satis dedisti poenarū, etiam si Romanum pontificem
occidisses, aut si mīxisses ad sepulchrum diui Petri.
G. I. Sed audi reliquum fabulae. Scis esse in quaq; heb/
domada quinque dies, quibus uescimur carnibus. I. A.
Nimium. G. I. Duos itaq; pullos duntaxat emebāt. Die

Iouis

Iouis se fingeant obliuiscere, ne uel totum pul/
lum eo die apponerent, uel aliquid superesset. I. A. Na
is!le Antronijs superat etiam Euclionem Plautinum.
Sed piscarijs diebus quo remedio consulebas uitae? G.
Amico cuidam de decram negotium, ut mihi meo are
in singulos dies emeret oua tria, duo in prandium,
unum in coenam. Sed hic quoq; foeminae pro recentis
bus carè emptis supponebant seniputria, ut mecum
praecclare credere actum, si ex tribus unum esset quod
edi posset. Tandem & utrem uini purioris mea per/
cunia emeram, ceterum mulieres effracta sera intra
paucos dies exorbuerunt, non admodum irato Antro/
nio. I. A. Itā ne nullus erat illic, quem tui miserescret?
G. I. Miserescret? Imò uidebar illis gluto quassiam, &
helluo, qui tantum ciborum unus deuorarem. Itaque
subinde me admonebat Orthrogonus, haberem eius re/
gionis rationem, meaq; consulerem incolumitati, &
aliquot nostrates commemorabat, quibus illic edaci/
tas conciliaffet aut mortem, aut morbum grauissimum.
Quum is me uideret delitijs quibusdam, quas illic ex
nucleis pineis, aut peponum, melonumq; uenditant
pharmacopola, fulcire corpusculum, & assiduis la/
boribus, & inedia, & iam etiam morbo fractum, sub/
ornat medicum mihi amicum & familiarem, ut per/
suadeat uictus moderationem. Egit hoc mecum dili/
genter. Moxq; sensi subornatum, nec respondi tamen.
Quum idem accuratius mecum ageret, nec admonendi

X faceret

faceret finem, Dic, inquam, mihi uir egregie, serio ista
hæc loqueris, an ioco? Serio, inquit. Quid igitur sua/
des ut faciam? A cœnis in totum abstine, et uino adde,
ut minimum, aquæ dimidium. Risi præclarum consi/
lium. Si me cupis extinctum, huic corpusculo, & ra/
ro, et exili, et spiritibus subtilissimis, uel semel à cœna
abstinere mors esset: id toties ipsa re compertum hæ/
beo, ut non libeat iterum experiri. Quid autem futu/
rum censes, si sic pransus à cœna temperem? Et tali
uino iubes addi aquam? Quasi non præstaret puram
aquam bibere quàm seculentam. Nec dubito, quin hæc
te loqui iusserit Orthrogonus. Subrisit medicus, ac mi/
tigauit consilium. Non hæc loquor, inquit, Gilberte do/
ctissime, quòd in totum arceam te à cœnis, licebit gu/
stare ouum, & semel bibere: sic enim ipse uiuo. In cœ/
nam coquitur ouum, inde capio uitelli dimidium, re/
liquum do filio, mox hausto semicyatho uini, studeo
in multam noctem. i. a. Num isthæc uera prædicabat
medicus? G. Verissima. Nam ipse fortè per uiam ami/
bulans, redibam à sacro, & comes admonuerat illic
habitare medicum, libuit uidere regnum illius. Erat
autè dies dominicus. Pulsauit fores, apertæ sunt, ascen/
di, offendo medicum cum filio, & eodè famulo pran/
dentem. Apparatus erat duo oua, præterea nihil. i. a.
Oportuit esse exangues homines. G. Imò ambo erant
pulchrè habito corpore, colore uiuido ac rubido, ocu/
lis letis. i. a. Vix credibile est. G. At ego compertis/
sima

sima narro. Nec ille solus ad istum uiuit modum, sed
complures alij, & imaginibus clari, & re lauta. Po/
lyphagia & polyposia, crede mihi, consuetudinis res
est, non naturæ. Si quis paulatim assuescat, tandem eò
proficiet, ut idem faciat quod Milo, qui bouem eodem
die totum absumpsit. i. a. c. Deum immortalem, si tam
paruo uictu licet tueri ualetudinem, quantum impen/
diorum perit Germanis, Anglis, Danis, & Polonis?
G. Plurimum haud dubie, & quidem non sine graui/
tum ualetudinis, tum ingenij detrimento. i. a. Sed quid
obstabat, quo minus tibi sufficeret ille uictus? G. Quia
diuersis assueram, & serum iam erat mutare consue/
tudinem: quanquàm me non tam offendeat ciborum
exiguitas, quàm corruptio. Duo oua poterant suffice/
re, si fuissent recens nata: uini cyathus erat satis, nisi
pro uino daretur sex uapida: dimidium panis aluis/
set, nisi pro pane daretur argilla. i. a. Adeò ne sordi/
dum esse Antronū in tantis opibus? G. Arbitror cen/
sum illius nō fuisse infra octoginta ducatorum millia.
Nec ullus erat annus, quo non accederet lucrum mil/
le ducatorum, ut dicam parcissime. i. a. Sed iuuenes illi
quibus hæc parabantur, num eadem utebantur parsi/
monia? G. Utebantur, sed domi duntaxat, foris ligu/
riebant, scortabantur, ludebant aleam: quumq; pater
in gratiam honestissimorū conuiuiarum grauaretur te/
runtium impendere, iuuenes interdum una nocte sexa/
ginta ducatos perdebat alea. i. a. Sic perire solent, quæ

sordibus corraduntur. Verum ē tantis periculis inco-
lumis quò nunc te confers? GILB. Ad uicissimum
Gallorum contubernium, sarturus quod illic dispendij
factum est.

EXEQVIAE SERAPHICAE.

THEOTIMVS, ET PHILECOVS.

PH. Vnde nobis Theotimus noua religionis facie? TH.
Qui sic? PH. Quia seuera frons, oculi in terram de-
fixi, caput in leuum humerum nonnihil inflexū, spha-
rulae precatoriae in manibus. THE. Si nosse cupis ami-
ce, quae ad te nihil attinet, ē spectaculo uenio. PH. An
spectasti funambulum, aut praestigiarum artificem,
aut aliud huic simile? TH. Fortasse non ita huic dissi-
mille. PH. Equidem nunquam antehac uidi quenquam
istiusmodi uultu redeuntē ē spectaculo. TH. Sed eius-
modi fuit spectaculi genus, ut si tu interfuisses, for-
tassis me incederes aliquātō tristior. PH. Quin tu er-
gò memoras, quid te tam fecerit religiosum? TH. Re-
deo ab exequijs Seraphicis. PH. Quid ego audio? Itā
ne moriuntur & angeli? TH. Non, sed horum sodales.
Ceterum ne te diutius suspensum habeam, nosti opi-
nor hic apud Pelusios Eusebium hominem clarum et
eruditum. PH. Illum ne ex principe priuatum, ē pri-
uato exulem, ē exule tantum nō mendicum, penē ad-
diderā sycophantā? TH. Rectē diuinasti quem dicam.
PH. Sed quid illi accidit? TH. E. Hodie sepultus est, à
pompa funebri redeo. PH. Admodum tristem fuisse
oportet

oportet, quae te nobis tam tristem remisit. TH. Verorū
ut sine lachrymis quae tibi quod uidi describere. PH.
At ego uereor ut sine risu possim audire. Sed narra
obsecro. TH. Scis Eusebium iampridē fuisse misera ua-
letudine. PH. Scio ante annos aliquot eurato corporis
sculo. TH. In huiusmodi morbis qui lentē conficiūt ho-
minem, medici certis praesagijs solent mortis diē prae-
dicere. PH. Maxime. TH. Hi monuerunt hominē, quae
quid medicorum ars praestare posset, id omne summa
cura praestitum esse. Deum quidem potentiorē omni
medicorum ope, sed quod humana coniectura depre-
hendi quiret, non superesse tridui uitae. PH. Quid tum
postea? TH. E. Ibi continuo praclarus Eusebius defecto
corpusculo totū sanctissimi Francisci amictum induit,
raditur, accipit cucullam cinericiam, uestem eiusdem
coloris, funem nodosum, fenestratos calceos. PH. Mo-
riturus? TH. Sic est. Quin & proficitur uoce iam mo-
ribunda, se Christo militaturum iuxta Francisci regu-
lam, si, quod medici desperabāt, daret Deus. Ad hanc
professionem adhibiti sunt testes, uiri sanctimonia ce-
lebres. In ea ueste moritur uir egregius ad tempus à
medicis praedictū. Veniunt ex eo sodalities complures,
qui funebrem pompam celebrent. PH. Utinā adfuis-
sem isti spectaculo. TH. E. Illachrymasses, si spectasses
qua charitate Seraphici sodales cadauer abluerint,
amictum illum sacrosanctū adaptarint, manus in cru-
cis imaginem composuerint, pedes nudarint, & nuda

tos exosculati sint, faciem unguento etiam exhilara-
rint, iuxta praeceptum Evangelicum. P. H. Prodigiousa
humilitas, Seraphicos uiros agere pollinctores ac ue-
spillones. T. H. V. Post hæc pheretio composuerunt, &
iuxta Pauli doctrinam, Alter alterius onera portate,
proprijs humeris fratres fratrè baiularunt per uiam
publicam ad monasterium. Ibi solennibus nenijs sepe-
lierunt. Quum uenerabilis illa pompa per uiam ince-
deret, uidi complures inuitis oculis effundere lachry-
mas, quum talem uirum, quem prius uiderant pur-
pura byssosq; uestitum, nunc conspicerent in amictu
Frâscano, sive canabeo cinctum, tam religiosa spe-
cie toto corpore compositum. Nam & mortui caput
erat deflexum in humerum, et manus, ut dixi, decus-
satim compositæ. Cetera item omnia mirificam quan-
dam religionem præ se ferebant. Quin ipsa turba Se-
raphica ceruicibus inflexis, oculis in terram defixis,
& nenijs adeo lugubribus, ut arbitrer ipsos manes
non canere lugubrius, multis excutiebat lachrymas
& singultus. P. H. Sed habebat ne quinq; Francisci uul-
nera? T. H. Id non ausim affirmare certò. Apparebant
in manibus ac pedibus uestigia quedam subliuida, ac
uestis in sinistro latere fenestellam habebat. Verum
nò ausus sum oculos acrius intendere, quòd affirmet
in huiusmodi rebus curiositatem multis fuisse exitio.
P. H. Sed nullo ne illic sensisti ridentes. T. H. Sensi, ue-
rum eos suspicor hereticos esse, quorum hodie plenus
est

est mundus. P. H. Vt simpliciter tecum fabuler mi Theo-
time, uix ipse ualuissem à risu temperare, si isti spe-
ctaculo adfuissem. T. H. Exit Deus, ne tu sis istius ser-
menti contagio corruptus. P. H. Nihil hinc periculi est
optime Theotime, ego à puero religiose beatum Fran-
ciscum, iuxta mundum nec doctum, nec sapientè, sed
profunda muldanorum affectu mortificatione Deo
charissimè, semper animo sum ueneratus, cumq; hoc
omnes, qui illius ingressi uestigijs ex animo student
mundo mortui, Christo uiuere. Nam uestem nihil mor-
ror: sed lubens ex te didicero, quid uestis conferat mor-
tuo. T. H. Margaritas non esse porcis obijciendas, nec
sanctum dandum canibus, scis ab ipso domino præ-
ceptum esse. Proinde si ridendi causa percontaris, ni-
hil ex me audies: sin simplici discendi studio, libens
impartiam, quod ab illis didici. P. H. Profiteor discipu-
lum & attentum, & docilem, & beniuolum. T. H.
Principiò scis quosdam usque adeo ambitiosos, ut non
sat habeant superbè, & insolenter uixisse, nisi & am-
bitiose sepeliuntur mortui. Non sentiunt exanimis,
sed tamen uiuentes imaginatione quadam futura pom-
pæ uoluptatè aliquà ac fructum præcipiunt. Hoc quic-
quid est, affectus abdicare, non negabis opinor ali-
quā pietatis partè. P. H. Fateor, si factus exequiarum non
ualeat alia ratione deuitari. Sed mihi uidetur modesti-
us, si princeps exanimis inuoluatur linteo uili, ac per
plebeios uestillones in uulgari coemeterio inter plebeia

Math. vij.

cadavera sepeliatur. Nam qui sic effertur, quemadmodum elatus est Eusebius, mutasse fastum uidentur uerius, quam uitasse. TH. Deo gratū est quicquid bono fit animo. Illius autē est iudicare cor hominis. Verū quod dixi leue est, sunt alia grauiora. PH. Quē TH. Profitentur ante mortem Francisci regulam. PH. Videlicet ut eam seruent in campis Elisijs. TH. Non, sed hic, si reualescant. Et fit aliquoties, ut medicorum sententijs dammati, simul ut sacrosanctam uestem induerint, ope Dei reuiuiscant. PH. Idem sepe numero usu uenit in his, qui uestem eam nō induunt. TH. Oportet simpliciter ambulare in uia fidei, si nihil esset eximij fructus in hac re, non ambirent, praesertim apud Italos genere & literis nobiles plurimi, ut in amictu sacrosancto sepeliantur. Ac ne repudies ignotorū hominum exempla, sic sepultus est ille, cui tu merito plurimum tribuis, Rodolphus Agricola, sic nuper Christophorus Longolius. PH. Mea nihil refert quid delirerent homines, quum agunt animam, ex te doceri cupio, quid magni boni conferat, hominem metu mortis attonitum, ac certae uitae desperatione perturbatum, profiteri aut uestiri. Quid quod uota sunt irrita, nisi fiant animo sano sobrioq; matura deliberatione, sublato metu, dolo, aut ui: ut horum nihil sit, professio talis non obligat, nisi post annum probationis, quo gestare iubentur tunica cum caprone: sic enim loquitur uir ille Seraphicus. Itaq; si reuiuiscat, duplici nomine

nō tenentur, neq; enim uotum est, quod ab attonito fit metu mortis ac spe uitae, neque professio obligat ante caperem gestatum. TH. Vtūq; habet obligatio, illi certē putant se obligari, & illa totius uoluntatis addictio non potest Deo non esse gratissima. Siquidem hoc est in causa, ut bona opera monachorum, etiam si demus cetera paria, gratiora sunt Deo quam aliorum, quod ex optima radice proficiantur. PH. Non excutiam hic quanti momenti sit, hominem totum se Deo addicere, quum iam sui iuris nō est: ego arbitror unumquemque Christianum se totum addicere Deo in baptismo, quum renuntiat omnibus pompis & uoluntatibus satanae, datq; nomen imperatori Christo, post hac illi per omnem uitā militaturus. Et Paulus agens de his qui Christo commoriantur, ut iam sibi non uiuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, non loquitur proprie de monachis, sed de uniuersis Christianis. TH. Opportunē meministi baptismi, sed olim tingebantur, aut aspergebantur agētes animam, quibus tamen dabatur spes aeternae uitae. PH. Quid episcopi promiserint, non ita magni refert: quid Deus prestare dignetur, nobis incertum est. Si certū fuisset tales aspergine aquulae repente fieri ciues coeli, quae maior poterat aperiri fenestra, ut homines mundo dediti studio per omnem uitam seruirent impijs cupiditatibus, ac dum demum adhiberent aspersuriculam, quum iam amplius peccandi facultas nō esset. Quod si tali bap-

tismo similis est ista professio, praeclare consultum est
impie uiuentibus, ne pereant, hoc est, satanae uiuant,
Christo moriantur. TH. Imò si fas est aliquid ex Sera-
phicis mysterijs prodere, efficacior est illorū profes-
sio, quàm baptismi. PH. Quid audio? TH. In baptismo
tantum proluuntur crimina, restat anima pura, sed nu-
da: hic qui proficitur, statim ditatur totius ordinis
egregijs meritis, nimirum insitus corpori sanctissima
soliditatis. PH. Ità ne qui per baptismū inferitur cor-
pori Christi, nihil accipit nec à capite, nec à corpore?
TH. Nihil à Seraphica massa, nisi beneficentia aut fa-
uore promereatur. PH. Quis angelus hoc istis reue-
lauit? TH. Non angelus o bone, sed ipse Christus ore
proprio hoc aliq; permulta beato Francisco prae-
sens presenti patefecit. PH. Obsecro te per amicitiam
nostrā atq; obtestor, ne me graueris istis impartiri ser-
monibus. TH. Sunt recōditissima mysteria, nec fas est
ea prophanis communicare. PH. Qui profanis ami-
ce, qui nulli unquam ordini melius uoluerim, quàm
Seraphico? TH. Sed interdū uellicas eos odiosius. PH.
Hoc ipsum Theotime amoris argumentum est: quum
eum ordinem nulli grauius ledant, quàm qui sub illius
umbra turpiter uiuunt: quisquis optimè uult ordini, ne-
cesse est, ut illius corruptoribus maxime succenseat.
TH. At uereor ne Franciscū iratum habeā, si quid ar-
ciorum effutiero. PH. Quid mali metuis ab innocen-
tissimo uiro? TH. Quid? Ne me exoculet, aut ne mihi
mentem

mentē adimat, quomodo multos tractasse dicitur, qui
reclamant illius quinq; uulnerum uestigijs. PH. Itā
ne diui peiores sunt in cœlo, quàm fuerint in terris?
Audio Franciscum adeò fuisse miti ingenio, ut quum
pueri per uiam incedenti caseum, lac, rudera & lapi-
des immitterent in rusticanam cucullam à tergo pen-
dentem, nihil offenderetur, sed hilaris incederet, &
gaudens. Et nunc factus est iracundus ac uindex. Alio
die quum à socio audisset fur, sacrilegus, homicida,
incestus, ebriosus, & quicquid criminum in scelero-
sissimum quemuis congeri potest, confractus egit gra-
tias, confessus illum nihil esse mentitū. Miranti socio
quid ita loqueretur: Hec, inquit, omnia, & his scele-
ratiōra patrarā, nisi me numinis fauor seruasset. Un-
de igitur nunc factus est uindex? TH. Sic est, diui in cœ-
lo regnantes ledi nolūt. Quid Cornelio mitius? Quid
Antonio mansuetius? Quid Ioanne Baptista pateticus
dum uiuerent? At nunc quàm horrendos morbos im-
mittunt, nisi legitime colantur? PH. Citius crediderim
illos adimere morbos, quàm immittere. Sed quod mihi
dixeris, nec prophano commiseris, & tacituro credi-
deris. TH. Agē tua fretus fide dicam, quod quidē ad
hanc rē attinet. Obsecro te Francisce, ut te tuisq; sode-
libus propitijs sit mihi fas audita loqui. Scis Paulo
fuisse sapientiā reconditam, quā non palam, sed occulte
loquebatur inter perfectos. Sic habet et illi quēdā
arcana, quae non euulgant apud quoslibet, sed beatis
uiduis,

i. Corinth. ii.

Id est, ter san-
ctus reuelatus
est.

Exod. xxxi

uiduis, alijsq; pijs, & selectis bene uolentibus gregi
Seraphico priuatim impertunt. P. H. Expecto tpi Ger-
yixs & p. u. l. s. t. H. Principio dominus predi-
xit patriarchæ Seraphico futurum, ut quò grex Sera-
phicus magis increbresceret, hòc illi pabulū abundan-
tius suppediaret. P. H. Hic protinus adempta est om-
nis querela his qui dictitant hoc hominum genere in
dies increbrescete grauari populum. T. H. Deinde ape-
ruit & hoc, quòl quotannis in die illi festo, omnes
animæ non modò fratrum, qui sacrosanctum illum ge-
stant habitum, uerum etiam ordini bene cupientium,
ac de ipsius sodalibus bene merentium ab igni purga-
torio liberarentur. P. H. Tam familiariter Christus cum
illo fabulabatur? T. H. Quid nìt cum amico & sodal-
li, quem admodum Deus pater fabulabatur cū Mose.
Moses à Deo traditam legem ad populum, Christus
legem Euangelicam promulgauit, Franciscus legem
suam angeli manibus his descriptam, tradidit Sera-
phicis fratribus. P. H. Expecto tertiam apocalypsim.
T. H. Verebatur egregius ille patriarcha, ne bonū se-
men quod seminatum erat, noctu uitiaret ille malus,
& ita cum zizania reuelleretur & triticum. Hunc
scrupulū exemit illi dominus, promittens illi, sibi cu-
ra futurum, ne deficeret semicalceatorum ac cincto-
rum sine populus usque ad extremum iudicij diem.
P. H. O domini clementiam. Alioqui fuerat actum de
ecclesia Dei. Sed perge. T. H. Quarto loco reserauit
illud

Quid, quòd nullus impiè uiuens, diu perseuerare poss-
set in eo ordine. P. H. An non defecit ab ordine quisquis
impiè uiuit? T. H. Non, neq; enim Christum statim ab-
negauit, qui sceleratè uiuit, quanquàm aliquo modo
negant Deum, qui ore pròfidentes, factis negant. Sed
quisquis abijcit sacrosanctum habitum, is irreparabi-
lucr. defecit ab ordine. P. H. I. Quid igitur dicimus de
tot monasterijs conuentualium, qui pecunias habent,
qui potant, ludunt aleam, scortantur, et palàm alunt,
domi concubinas, ne plura commemorem? P. H. Fran-
ciscus nunquàm gestauit uestem tali colore, nimium
fusco, nec usus est cingulo è lino candido confecto.
Proinde illis ubi pulsarint ostium, dicitur, nescio uos:
cò quòd non habent uestem nuptialem. P. H. Est ne am-
plius? T. H. Nihil adhuc audisti. Quinto loco patefecit
illi, quòd qui male uellent ordinem Seraphico, quales
heu nimium multi sunt, nunquàm peruenirent ad di-
midium etatis à Deo præsinitæ, nisi mortem anticip-
passent, sed omnes pessima morte, quàm ocyssimè pe-
rituros. P. H. Vidimus isthuc cū in alijs multis aliàs,
tum nuper in Mattheo cardinale Sedunensi: de semi-
calceatis pessime & loquebatur, & sentiebat, perijs-
prius quàm, opinor, attingeret quinquagesimum an-
num. T. H. Rectè quidem dicis, sed ille laeserat etiam
Cherubicum ordinem. Nam huius opera potissimum
effectum prædicant, ut Bernæ quatuor illi Dominicae
in traderentur flammis, quum alioqui pontificis ani-

Vestis nuptia-
lis. A. H. u. ad
parabolā Eu-
gelij Matthæi
xxi de munda-
tis ad nuptias.

Apud Helue-
tios quatuor
Dominicani
exulsi.

miuim

mum pecunia fuerint expugnaturi. P H I. Sed aiunt illos prodigiose impietatis orfos fabulam. Fictis uisio nibus ac miraculis agebant, ut persuaderent, Virgi nem matrem fuisse contaminatam labe originali, di tum Franciscum non habuisse uera Christi uulnere uestigia, ea uerius habuisse Catarinam Senensem: sed perfectissima pollicebantur laico conuerso, quem ad hanc fabulam agenda subornauerant, & ad hanc im posturā abutebantur corpore domini, postremo etiam sustibus, & uenenis. Denique praedicant hanc telam non fuisse unius monasterij, sed totius ordinis proce rum. T H E. Vtunque ista habent, non temere dictum est à Deo, Nolite tangere Christos meos. P H. Expe cto, si quid superest. T H. Superest apocalypsis sexta, qua dominus iurauit illi futurum, ut fautores ordinis Seraphici quantumuis impie uiuerent, tamen aliquan do domini misericordiam consequerentur, & scelera tam uitam beato sine clauderent. P H I. Etiam ne si in adulterio deprehensi occiderentur? T H. Quod domi nus promissit, non potest non esse ratum. P H. Sed qui bus tandem rebus illi metiuntur fauorem ac beneuo lentiam? T H. Oh dubitas, qui dat, qui uestit, qui culi nam instruit, iandudum amat. P H. Non amat qui mo net, qui docet? T H. Haec ipsis domi abundant, et huius generis beneficia solent alijs largiri, non ab alijs ac cipere. P H. Plus ergo dominus promissit Francisci di scipulis, quam suis. Sibi quidem patitur imputari, si quid

Nolite tãgere
quasi hoc de
solis mona
stij dicitur
esset.

quid ipsius respectu benefiat cuilibet Christiano, sed non promittit malè uiuentibus uitam eternam. T H E. Nec mirum amice. Nam extremus Euangelij uigor seruatus est huic ordini. Sed audi iam septimam apo calypsim, eamq; postremam. P H. Hic sum. T H. Iura uit illi dominus, neminem malè moriturum, qui in ha bitu Seraphico moreretur. P H. At quid appellas ma lè mori? T H. Is malè moritur, cuius anima relicto cor pore rectā desertur ad Tartara, unde nulla est redem ptio. P H. Vestis igitur non liberat ab igni purgatorio. T H. Non, nisi quis moriatur in ipso festo beati Fran cisci. Verum an tibi parum uidetur tutum esse à Tar taro? P H I L. Maximū ego quidem arbitror. Sed quid de his sentiendum, quibus iam mortuis induitur sacra uestis? Non enim in ea moriuntur. T H. Si uiui hoc petierunt, uoluntas habetur pro facto. P H I L. At ego quum agerem Antuerpiæ, adfui cum ceteris cognatis, matronæ cuidam agentī animam, aderat Franciscanus, uir admodum uenerabilis. Is ubi uidet mulierem iam oscitantem, alterū brachium illius in seruit suæ uesti, sic, ut etiam aliquam humeri partem tegeret. Ibi quidam dubitabant, utrum tota mulier es set tuta ab inferorū portis, an pars contestā. T H. Tota erat tuta, non aliter, quā in baptismo pars hominis tingitur aqua, totus tamen Christianus redditur. P H. Mirū cacademones tantopere horrere uestē illā. T H. Magis horrēt, quā crucem domini. Quū efferretur Eusebius.

Eusebius, nudi, non solus tamen, agnina nigrorū dæmonum, muscarum instar assultantium ad corpus, nullus tamē audebat attingere. P. H. At interim facies, manus, pedes erant in periculo, quippe nudi. T. H. Ut serpentes nec umbram fraxini, licet porrectam longius, ferre possunt, ita dæmones uirus illud sacrae uestis etiam procul sentiunt. P. H. Proinde non arbitror talia corpora putrescere, alioqui plus animi esset uermibus, quā cacademonibus. T. H. Verisimile narras. P. H. Quā fortunati pediculi qui in tam diuina ueste perpetuū uiuunt. Ceterū quum uestis deferatur ad sepulchrum, quid est quod tuetur animam? T. H. Vestis umbram secum defert, ea tutam reddit, adeo ut ne gent quenquam illius ordinis uenire in purgatorium ignem. P. H. Nā ego istā apocalypsim, si uera narras, pluris facio, quā illam Ioannis. Hæc enim expeditam ac facilem ostendit uiam, qua cuius liceat citra sudorem, citra molestiam, citra poenitentiam mortem æternam effugere, tota uita suauiter peracta in delicijs. T. H. Assentior. P. H. Iam igitur mirari desino, si plerique Seraphicis sodalibus plurimum tribuant, uerū nō queo satis admirari, non deesse qui non uereātur illis oppedere. T. H. Nimirū istos scias quotquot uideris, traditos in reprobū sensum, suaq; malitia excæcatos. P. H. I. Posthac ero cautior, daboq; operam ut in sacrosancta ueste moriar. Verū extiterunt hoc seculo quidam qui docent, hominem sola fide

fide iustificari, nullo operum præsidio: maximum igitur priuilegium sit, si uestis beet absq; fide. T. H. Non simpliciter absq; fide, ne quid erres Philetie. Satis autē est credere, hæc quæ diximus esse promissa à Christo, patriarchæ Francisco. P. H. Vel Turcam igitur seruabit uestis? T. H. Vel ipsum Satanam, si se patiat in/dui, et fidem habeat apocalypsi. P. H. Iandudū me tuum fecisti, sed unum atq; alterum scrupulū mihi cupiam per te eximi. T. H. Dic. P. H. Audiui Franciscum suum appellare institutum Euangelicum. T. H. Verum. P. H. Sed Euangelij regulam profitentur omnes Christiani mea quidem sententia: Quod si istorum institutum est Euangelicum, oportet quotquot Christiani sunt, eosdem esse Franciscanos. Et in his primas tenebit Christus cum Apostolis et sanctissima matre. T. H. Comūceres tu quidem, nisi Franciscus quædam addidisset Euangelio Christi. P. H. Quæ? T. H. Vestem cinericeam, funem canabum, et pedes nudos. P. H. Istis igitur notis dignoscimus Euangelicū à Franciscano? T. H. Differūt et cōtactu pecuniæ. P. H. Verū, ut audio, Franciscus recipi uetat, nō attingi. Recipit autem uel dominus, uel procurator, uel creditor uel hæres, uel mandatarius. Et si numeret chirotheca munitus, nihilominus recepiſſe dicitur. Vnde igitur hoc nouū interpretamentū ne recipiant, id est, ne cōtingant? T. H. Sic interpretatus est Benedictus pōtifex. P. H. At non ut pontifex, uerū ut Franciscanus. Alioqui nōne qui sunt obseruantis

simi, quum peregrinantur, excipiunt linteolo nummos?
 TH. Faciunt quum urget necessitas. PH. At mori satius
 est, quam uiolare regulam plusquam Euangelicam.
 Deinde nonne passim recipiunt per suos procuratores?
 TH. Quid nisi? Etiam si dētur aliquot millia, id quod non
 raro accidit. PH. At regula dicit, neq; per se, neq; per
 alios. TH. At non contingunt. PH. Ridiculum, Si conta-
 ctus impius est, etiam per alios contingūt. TH. Verum
 non est illis cum procuratoribus actio. PH. Non est?
 Experiatur hoc qui uelit. TH. V. Christus non legitur
 usquam contigisse pecuniam. PH. Esto, sed probabile
 est Christum adolescentulum crebre parentibus suis
 emisse oleum, acetum, & olera. Sed extra controuer-
 siam Petrus et Paulus contrectarunt. Non est in con-
 tactus fuga laus pietatis, sed in contemptu. Vini con-
 tactus multo periculosior est, quam pecuniae, cur non
 horrent ibi periculum? TH. Quia Frāsciscus non pro-
 hibuit. PH. Nonne porrigunt manus suas otio mollicu-
 las, & pulchrē lotas foeminae salutantibus, & nummo
 forte inspiciendi causa oblato, resiliunt, ac se muniant
 signo crucis, papae quam Euangelicē? Equidem puto
 Franciscū licet omnis literaturae rudō non adeo desipu-
 isse, ut uetuerit qualemcunque pecuniae contactum. Et
 tamen si id sensit, quanto periculo suos exposuit, quos
 iussit nudis pedibus incedere. Vix enim uitari potest,
 quin aliquando imprudentes calcant nummum humi
 iacentem. TH. Verum non tangunt manibus. PH. An
 tactus

tactus non est sensus toto corpori communis? TH. Est,
 atq; etiam si quid tale usu ueniat, non sacrificant nisi
 confessi. PH. Religiose. TH. Verum omnis caullatio/
 nibus, dicam id quod res est. Pecunia multis est eritq;
 maximorum malorum occasio. PH. Fateor, sed eadem
 alijs est multorum bonorum materia: diuitiarum amo-
 rem lego damnatum, pecuniam damnatam nusquam
 lego. TH. Recte dicis. Sed quod longius absint ab aua-
 ritiae morbo, sic prohibitus est contactus, quemadmo-
 dum in Euangelio uetamur iurare, ne incidamus in
 periurium. PH. Quin igitur uetitus est aspectus? TH.
 Quia facilius est continere manus, quam oculos. PH.
 Et tamen per illas fenestras ingressa est mors. TH. Et
 ideo qui germane Franciscani sunt, ultra supercilia de-
 ducunt cucullam, tectisq; & in terram defixis ocu-
 lis incedunt, ne quid uideant praeter uiam: quod idem
 uidemus in equis currus onustos trahentibus, utrinq;
 corium capistro additum non sinit eos quicquam ui-
 dere, nisi quod ante pedes est. PH. Verum age dic mi-
 hi, est ne hoc uerum quod audio, in regula uetitum,
 ne quod indultum impetrent a pontifice? TH. V. Est.
 PH. Atqui audio nullum hominum genus pluribus in-
 structum indultis, adeo ut liceat illis homines ipso-
 rum sententia damnatos, uel ueneno necare, uel ui-
 uos defodere, citra ullum irregularitatis periculum.
 TH. V. Non est uana fabula quam audisti, nam mihi
 narrauit uir minime Polonus, se obdormisse mendax

potum in templo Franciscanorum, in his angulis, in quibus sedent foeminae per laminas foraminosas confidentes. Experrectus cantu nocturno, non ausus est se prodere. De cantatis ex more nocturnalibus, totus fratrum chorus descendit in eadem inferiorem, ibi erat parata fossa bene lata, beneque profunda. Stabant duo iuvenes reuinctis à tergo manibus. Habita est concio de laude obediētiae, promissa est apud Deum omnium commissorum uenia. Nonnulla etiam spes iniecta, fore ut deus fratrum animos flecteret ad misericordiam, si sponte descenderent in foueam, seque supinos reponerent. Factum est, subductisque scalis, omnes simul iniecere terram. **P. H.** Sed siluit ne interim ille spectator? **T. H. E.** Maxime, tum quidem nimirum metuens, ne si se prodidisset, tertius adderetur fossae. **P. H.** Etiamne hoc illis licet? **T. H. E.** Licet quoties periclitatur decus ordinis. Nam ille simulatque euasisset, passim in omnibus conuiuijs narrabat quae uiderat, magna Seraphicae gentis inuidia. Nōne praesliterat uiuū sepeliri? **P. H.** Fortasse. Verum his subtilitatibus omisis, qui sit, ut quum patriarcha iusserit incedi nudis pedibus, nunc maxime incedant calceis fenestris? **T. H.** Duabus de causis preceptum hoc mitigatum est: altera est, ne per imprudentiam tangant pecuniam; altera, ne frigus ledat, aut spina, aut serpentes, aut silices, aut aliud simile, quum illis sit per uniuersum terrarum orbem obambulantium. Ceterum ut id fiat inuiolata regulae maiestate, fenestra

fenestra calcei pedem nudum ostendit per synecdochen. **P. H.** Prædicat se profiteri perfectionem Euangelicam. quam aiunt constare consilijs Euangelicis, de quibus inter eruditos magna digladiatio est. Et in unoquoque uitae statu, locus est perfectione Euangelicae. Sed quid omnium maxime perfectum tibi uidetur inter Euangelij præcepta? **T. H.** Arbitror totum illud quod prodidit Mattheus cap. 5. cuius haec est clausula: Diligite inimicos uestros, benefacite his qui uos oderunt, et orate pro persequentibus et calumniantibus uos, ut sitis filij patris uestri, qui est in coelis, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super iustos et iniustos. Estote ergo uos perfecti, sicut et pater uester coelestis perfectus est. **P. H.** Commodè respondisti. Sed pater ille diues est ac munificus in omnes, nec mendicat à quoquam. **T. H.** Munifici sunt et illi, sed opum spiritualium, hoc est, precum et bonorum operum, quibus opulenti sunt. **P. H.** Utinam sint inter illos exempla charitatis Euangelicae, quae male dicta benedictis, iniuriam beneficio pensat. Quid sibi uult illa tam celebris Alexandri pontificis uox, tutius esse regem quamlibet potentem ledere, quam quemlibet ex ordine Franciscanorum aut Dominicorum? **T. H.** Ordinis lesam dignitatem ulcisci fas est, et quod uni ex minimis male fit, fit toti ordini. **P. H.** At quid non potius quod uni beneficit, fit toti ordini? Et quid non unus Christus uianus lesus totum Christianismum ad uindictam pro-

uocat? Quir toties casus ac lapidatus Paulus nō in-
clamaui suppetias aduersus apostolicæ dignitatis ui-
latores? Iam si iuxta domini sententiam, Beatius est
dare quā accipere, utiq; perfectior est, qui bene ui-
uens ac docens de suo dat egentibus, quā qui tan-
tum accipit. Alioqui frustra Paulus gloriatur, quod
f. Cor. ix. gratis prædicauerat Euangelium. Atq; hic uidetur esse
præcipuum illius laudatæ additionis experimentum,
si conuictis impetiti non incandescant, si in malè meren-
tes charitatis affectum obtineant. Quid magni est, si
quis aliquid facultatum relinquat de alieno uicturus
aliquando lautius, quum sibi seruet ulciscendi cupidit-
tatem? Cinctorum sune, semicalceatorum, ubiq; est ma-
gna copia: hæc qui præstet, quæ perfectæ dominus uo-
cat, quæ apostoli constanter exhibuerunt, inter istos
nimium rara est auis. TH. Non ignoro quas fabulas im-
pij quidam de illis spargant, sed ego sic affectus sum;
ut ubicunque uidero illam sacrosanctissimam uestem,
putem adesse angelos Dei, eamq; domū esse felicem,
cuius limen crebro teritur illorum pedibus. PH. Et ego
arbitror pauciores esse steriles scæminas, ubi illi agit
familiariter. Sed mihi propitius sit Franciscus Theo-
time, qui hactenus tanto in errore sim uersatus. Existi-
mabam istorum uestem nihil aliud esse quā uestem,
nec per se meliorē ueste nautæ aut calcearij, nisi uten-
tis sanctimonia commendaretur, quemadmodum Chri-
sti uestis contacta sanauit hemorrhoidiam. Alioqui du-
bitabam

Matth. ix. &
Marci v.

bitabam, utrum textor, an uestiarius eam uim de-
disset uesti. TH. Haud dubie, qui formam dat, dat uim.
PH. Posthac ergo uiuā suauius, nec me macerabo metu
inferorū, aut cōfessionis tadio, aut cruciatu poenitentiæ.

AMICITIA.

EPHORINVS, IOANNES.

EP. Sæpenumero mecum admirari soleo, quem Deum
in consilium adhibuerit natura, quum in omni rerum
genere misceret amicitias & inimicitias quasdam ar-
canas, nec ullis causis euidentibus probabiles, nisi quod
hoc spectaculo uidetur fuisse delectata, quemadmo-
dum nos ex commissis inter se gallis gallinaceis, et co-
turnicibus uoluptatem capimus. IO. Nondū satis per-
cipio quid uelis dicere. EP. Dicam igitur si uis cras-
sioe Minerua. Scis serpentium genus esse inimicum
homini. IO. Scio uetus inter illos et nos esse disidiū et
irreconciliabile, futurumq; donec meminerimus illius
inauspicati pomi. EP. Nosti lacertam? IO. Quid nis-
EP. Italia magnas habet & uirides. Hoc animal na-
tura & homini amicum est, & serpentibus inimicum.
IO. Vnde hoc deprehenditur? EP. Vbicunq; prospi-
cit homo, ibi congregantur lacertæ, obliquo capite
diu contemplantes hominis faciem, si expuas, elam-
bunt saluam ore redditam: uidi & puerorum mictum
exorbentes. Quin & puerorū manibus tractantur im-
pune, atq; etiam leduntur, & admotæ ori gaudent sa-
luam lambere. Ceterum si comprehense inter se com-

Pomo Euam
seduxit serpēs
Gene. iij.

mittantur, dictu mirum quam in sese seuiant, nec appetunt committentem. Si quis in agris ambulet per uiam cauam nunc hinc, nunc illinc strepitu dimoti rubi admonet hominem, insuetus crederet serpentem esse, ubi dispexeris lacertæ sunt, aliquanto capite contemplantur, donec consistas, si pergas, sequentes. Rursus aliud agentem admonent. Diceret eas ludere, uel menterq; delectari hominis aspectu. **IO.** Mira narras. **EP.** Quodam die uidi prægrandem et mirè uiridem in ostio caui decertantem cum serpente. Primum mirabamur quid esset rei: nam serpens nobis non erat conspicuus. Italus admonerat in antro esse hostem. Paulo post uenit ad nos lacerta uelut ostendens sua uulnera ac remedium flagitans, seq; tantum non tangi patiebatur, quoties autem restabamus, restabat et illa nos contemplans. Serpens alterum latus penè totum exserat, et ex uiridi rubrum secerat. **IO.** Mihi, si adfuisset, libuisset ulcisci lacertæ uicem. **EP.** At hostis iam se in profundum antrum abdiderat: post aliquot tamen dies pauidimus oculos nostros uindicta. **IO.** Gaudeo profecto. Sed quo pacto? **EP.** Fortè inambulabamus per eundem locum: Serpens è fonte uicino biberat, erat enim æstus prodigiosus, adeo ut nos quoq; aquæ inopia periclitaremur. Commodum occurrit ex agris puer natus annos tredecim, eius domus filius, in qua tum metu pestilentie Bononia profugi rusticabamur, gestans rastro, quo scenum demissum conuerturnt

conuerturnt agricolæ, simul ut serpentem uidit, exclamauit. **IO.** Metu fortasse. **EP.** Nequaquam, imò gaudio, uelut insultans deprehenso hosti. Ferit rastro, serpens se contrahit, ille non facit ferendi finem, donec contrito capite serpens in longum porrigitur. Nam hoc non faciunt nisi morientes. Inde est, quem frequenter audisti, apologus de cancro, qui serpentem hospitem occidit, ubi porrectum uidet, sic, inquit, uiuam incedere oportuit. **IO.** O factum bene. Quid tum? **EP.** Puer arreptum rastro suspendit è frutice supra antrum. Ibi diebus aliquot uidimus frondes sanie tinctas. Eius ruris agricolæ pro comperto nobis aliud quiddam mirabile referbāt. Agricole nunquam fessi obdormiunt in agro, atq; illic interdum habent urceum lactis, in cibi simul et potus usum. Serpentes summopere lacte capiuntur. Itaq; non raro fit, ut in uas illabantur. Ei malo paratum habent remedium. **IO.** Quod obsecro? **EP.** Summum testæ os allio circumlinunt. Is odor deterret serpentes. **IO.** Quid igitur sensit Horatius, quum scriberet allium uenenum cicutis nocētius, quum sit, ut ais, Aduersus uenena remedium? **EP.** Sed audi quod est diuini, interdum elanculum adrepentes in os patens dormientis conijciunt sese, et in stomachum sese conuoluunt. **IO.** An non protinus exanimatur homo talem natum hospitem? **EP.** Non, sed afflictissimè uiuit, nec est ullum mali leuamen, nisi ut lacte alijsq; gratissimis serpenti sibi alant hospitem. **IO.** Nihil remedij aduersus tan-

tum malum? EP. Comsum affatim allium. 10. Non mirum igitur si messores gaudent allio. EP. Et aliās meretur de lassatis labore & aestu. Verum in hoc discrimine non raro lacerta quamuis pusilla seruat hominem. 10. Qui potest? EP. Vbi sensit serpentem insidiari, circumcursat per collum & faciem hominis, nec finem facit, donec pruritu scalpituq; unguium exciteatur. Porro qui expergiscitur, conspecta in propinquo lacerta, mox intelligit hostem alicubi esse in insidijs, ac circumspectus deprehendit. 10A. Mira naturæ vis. EP. Iā nullū est animal inimicus homini, quā crocodilus, qui sepe numero totos homines deuorat, et arte malitiā adiuvat, hausta aqua lubricās semitas quibus descendunt ad Nilum aquam hausturi, quod collapso deuolet. Neque te fugit delphinum etiam si in diuerso elemēto natum *Μελαινεργον* esse. 10. Audiui fabulam de adamato puero celebrem, celebriorem autem de Arione. EP. Quin & in uenatu mugilum piscatores delphinorum ministerio uice canunt utuntur, qui accepta praeda portiuncula recedunt. Quin & castigari sese patiuntur, si quid in uenatu deliquerint. In mari uero frequenter nauigantibus apparent, gaudio gestientes, et in summis undis lufitantes. Interdum adnantes ad nauim, nonnunquam & tensa uela transilientes. Ad eodē delectatur hominum consuetudine. Verum ut hominum est studiosus delphinus, ita crocodilo capitalis est hostis. Egre ditur mare, & in Nilum, in quo

Id est, hominū
amorem.

Delphini cū
crocodilo pugnam uide apud Plin. lib. viij. cap. xxxv.

quo regnat crocodilus, audet uenire, congressurus cum denibus, unguibus et squamis ferro etiam imetrabilibus armata belua, ipse nec ad morsum satis instructus, quippe os habens ad pectus uergens. Sed impetu fertur in hostem, ac iam illi proximus repente submittit sese, erectisq; in tergo pinnis mollia uentris perscindit, aliās inuulnerabili. 10. Mirum est quodque animal statim agnoscere hostem suum, etiam nunquam ante a uisum, scireq; & quid impetatur, & qua ladi, aut sese tueri possit, quum hoc homini sit negatum, qui ne regulum quidem horreret, nisi admonitus, malō uedoctus. EP. Scis equum animal obsequijs hominum natum. Huic capitale dissidium est cum urso homini notia bestia. Agnoscit hostem nunquam uisum, ac protinus se parat ad pugnam. 10A. Quibus armis pugnat? EP. H. Arte potius quā uiribus. Transilit ursum, & in ipso saltu posteriores calces impingit in caput. Atque ursus interim unguibus scalpit equi uentris mollia. Aspis homini uenenum est immedicabile, cum hac belligeratur ichneumon. Idem exitialis hostis crocodilo. Similis affectus est elephantis erga hominem: nam & uiatorem simpliciter errantem eleuenter reducant in uiam, & agnoscunt amantq; doctorem suum. Feruntur & exempla deuoti amoris erga certos homines. Siquidem unus adamauit in Aegyptio mulierculam corallas uendentem, Aristophani grammatico charam. Alius Menandrum Syracusanum

vacus animum adolescentem sic amavit, ut desiderium illius quoties non uideret, inedia testatus sit. Sed ne hæc quæ plurima commemorantur, referre pergamus, cum Boebus rex in triginta quosdā seuire decreuisset, eos totidē elephantis obiecit, stipitibus alligatos. Quumq; immisi essent, qui inter elephantos procursantes eos lacefferent, nunquā efficere potuerunt, ut se regis crudelitatis ministros præberent. Atq; huic animanti *ὁ δὲ λαιὸς βόων* bellū exitiale est cum draconibus indicis, qui feruntur esse maximi, ut frequēter in pugna pereat uterq;. Porro draco inimicus est homini, etiā non lacepsitus. Simile disidium est aquilæ cum draconibus minoribus, quum homini sit innoxia, imō quum feratur etiā amatorios ignes sentire erga certas puellas. Eidem aui bellū internecinum est cum cyminde, id est, nocturno accipitre. Elephas odit etiā murrem animal homini quoq; molestum, eoq; abhorret à pabulo in quo murem conspexerit. Nec causa liquet, quorū oderit. Nam hirundinem meritò horrent, quod ea in potu hausta grauissime discrutientur. Iam uix ullum animal amicus homini quā canis, nec inimicus quā lupus, ut quod aspectu quoq; uocem adimat: & inter hæc summa discordia est, quemadmodum ouium generi lupus infestissimus, quod totum pendet à prouidentia hominum, quorū præcipua cura est tueri animal innoxium, & alendo homini natum: in lupū uerò acut in publicum humani generis hostem armantur omnes

Vide Plinū
lib. x. cap. iij.
& v.

Plin. lib. viij.
cap. x.

omnes, præcipuē canum commilitio, quæ res etiā pro uerbio fecit locum, Non magis parcemus quā lupis. Lepus marinus immedicabile est homini uenenum, si quis imprudēs gustauerit: at rursus hominis contactus mors est lepori. Panthera seu est in hominem, & tamen adeo terretur ab hyena, ut ne congredi quidem sustineat. Hinc narrant, si quis quid secum gesserit de corio hyenæ, à panthera non appeti, tā sagax est naturæ sensus. Addunt et illud, si pelles utriusq; belluæ suspensas inuicē ex aduerso, panthericæ pilos defluere. Araneus homini domesticum est animal, exitiale uerò serpenti, adeo ut fortē conspiciatus sub arbore serpentem apricantem, filo se libret, & aculeum mediæ insigat fronti tam acri uulnere, ut serpens dolore rotans sese in gyrum tandem emoriatur. Accepi ab ijs qui spectarunt, simile disidium esse araneo cum buffonibus, sed buffonem ictum, sibi plantagine admorsa mederi. Audies fabulam Britannicam. Scis illic conclauium solum consterni scirpis uiuentibus. Monachus quidam fasciculos aliquot scirporum in cubiculū congesserat sparsurus quum esset commodum. Is quum à prandio supinus dormiret, buffo ingens erepsit, & os dormientis obsedit, infixis superno atq; inferno labro quatuor pedibus. Detrahente buffonem certa mors erat, non amoueri quiddā erat morte crudelius. Quidam susserunt ut monachus ad fenestram deferretur supinus, in qua ingens araneus habebat telam. Factum est. Mox araneus

Luporum interfectis præmiū olim constituit. Vide Chil. ij. c. 1. prouerb. xxvij.

neus hoste conspecto filo se librat, & buffoni spiculum infigit, ac filo se recepit in telam. intumuit buffo, sed non est auulsus. Repetitur ab araneo, magis intumuit, sed uixit. Tertiò ictus adduxit pedes, ac mortuus decedit. Hæc gratiam araneus retulit hospiti suo. 10. Mira narras. EP. Addā quod non legi, sed his oculis conspexi. Simius supra modum horret testudinem. Huius rei quidam dedit nobis specimen Romæ. Puer suo in uerticem imposuit testudinem, & pileo contexit: Dein producit ad simium. ilico simius gaudens insiliit in humeros pueri uenaturus pediculos, sublato pileo reperit testudinem. Mirum erat spectaculum quanto cum horrore resilierit bestia, quam expauerit, quam timide respexerit an sequeretur testudo. Additum est aliquid specimen: alligauimus testudinem catenæ à qua reuinctus erat simius, ut effugere non posset, quin saltem aspiceret: incredibile dictu, quantopere fuerit scrutatius: tantū non metu exanimabatur, interdum auersus posterioribus pedibus depellere tentauit hærentem bestiam. Tandem quicquid erat in aluo aut uestica oneris reiecit. Sequita est ex pauore ferbris, ut nobis fuerit soluendus à catena, & aqua uinò temperata refocillandus. 10. Atqui nihil est, quod sibi à testudine metuat simius. BPH. Fortassis aliquid est quod nos fugit, naturæ cognitum. Nam cur acanthis oderit asinum, causa in promptu est, quod ille se affrat spinis, in quibus nidulatur auicula, & flores eius depascitur.

depascitur. Tantus autem error habet acanthidem, ut si quando procul asinum rudentē audiat, oua deiiciat, pulli è nido decident metu. Nec patitur hostem impunem. 10. Sed qua tandem in re acanthis lædit asinum? EP. Rostro fudit illius hulcera fustibus et oneribus facta, pungit & mollia narium. Poteest enim aliquid cauere diuinari, quur inter uulpes et miluios mutua sit simultas, quod auis rapax alterius catulis insidietur. Fortasse uulpes uicissim illius pullis: quæ causa discij est inter sorices & ardeolas. Eadem serè ratio est, inter asalon paruam auiculam et uulpem. Nam asalon oua coruorum frangit. Eadem infestatur à uulpibus, & uicissim illas infestat, catulos earum uellicans. Quod ubi uiderint corui, uulpibus uelut aduersus communem hostem suppetias ferunt. At uix diuinare liceat, quam ob causam inter se oderint olores et aquile, coruus & chlorio, cornix & noctua, aquila & trochilus, nisi hoc malè habet aquilam, quod ille rex auium uocetur. Quur malè conuenit cum noctua ceteris minoribus auibus, mustela cum cornice, turturè cū pyrali, ichneumonibus uestpis cum phalangijs araneis, anatibus cū ganijs, harpæ cū triochye accipitre, thoibus cum leonibus. Præterea quur sorices formicosam horreant arborès? Vnde tam irrecociabile bellum inter scarabeū & aquilā? Nam apologus ex ipsa auimantiū natura cōfictus est. Vnde quod iuxta Olynthū in certo terræ spatio nō uiuant scarabei, si inferantur.

Et

De scarabeo
et aquila uide
Chil. iij. cent.
vij. puerb. j.

Et inter aquatilia, quam ob causam mugil & lupus mutuo odio flagrant, sicut conger et murena, caudas inter se prærodentes. Polypū intantum horret locusta piscis, ut si eū iuxta uiderit, metu emoriatur. Sic quædam animantia mirè iunxit arcaneus quidā beneuolentie affectus, ueluti pauones columbis, turtures cum psittacis, merulas cum turdis, cōrnices cum ardeolis, qui sibi uicissim auxiliantur aduersus uulpium genus. Harpam et miluium aduersus triorchyn accipitris genus, communem hostem. Balenis musculus piscis exiguus prænatans mōstrat uiam, nec apparet quamobrem illi uelit inseruire. Nam quod crocodilus fauces porrigit trochilo auicula, amicitia dici non potest, quum utrunq; animal suo ducatur commodo, crocodilus gaudet sibi purgari dentes, & scabendi uoluptatem amplectitur: auicula cibum querit, uescens piscium reliquijs inter dentes hærentibus. Consimili ratione coruus inequitat dorso suis. Inter anthum et agithum tam pertinax est odium, ut negent sanguinem illorum posse misceri. Quemadmodum narrant aliarum auium pennas absumi, si aquilinis misceantur. Accipiter est infestus columbino generi, sed has defendit timunculus auicula, cuius conspectum & uocem mirum in modum horret accipiter. Nec hoc latet columbas. Vbiq; timunculus reconditus est, ab ea sede non migrant, fiducia protectoris. Quis causam conijciat, quur aut bene uelit generi columbino timunculus,

lus, aut quur timunculum horreat accipiter? Atque ut interdum animalculum minum præsidio est ingenti beluæ, ita contrā à minutissimis exitium est maximis. Est pisciculus scorpij effigie, magnitudine aranei piscis: is sub pima affigit sese aculeo tymis interdum magnitudinē delphini superantibus, tanto dolore, ut nonnunquam in naues insiliant: idē facit mugilibus. Quid est quur leo animal cunctis tremendum, expauescat galli gallinacei cantu? Ne sim in hoc cōuiuio prorsus asymbolus, referam quod olim his oculis uidi in ædibus Thomæ Mori, clarissimi apud Anglos uiri. Alebat domi simum prægrandem: tum forte, quò reualesceret à uulnere solutus obambulare sinebatur. In extremo horti erant inclusi cuniculi, quibus insidiabatur mustella. Id simius procul quietus & otiosus spectabat, donec uideret cuniculis nihil esse periculi. Cæterum postea quā mustella labefactisset caueā à muro reuulsam, iamq; periculū esset, ne cuniculi à tergo nudati prædæ essent hosti, accurrit simius, & conscissa trabe quadam, caueā retrāxit in locum pristinum, tanta arte, ut homo non posset dexterius. Ex quo perficuum hoc animantium genus simijs esse charum. Ipsi cuniculi non intelligebant suum periculum, sed hostem suum per cancellos osculabantur. Simius optulatus est periclitanti simplicitati. E. P. H. Omnibus catulis minoribus delectantur simijs gaudentq; fieri simi & complecti. Sed pius ille simius dignus erat aliquo pietatis

tatis premio. I O. Habuit. E P. Quod? I O. Reperi: illic
frustum panis à pueris, ut opinor, proiecum: id ar-
ptu comedit. E P. Verum mihi uidetur mirabilius hoc
genus sympathias & antipathias, sic enim Græci uo-
cant amicitia & inimicitia naturales affectus, etiam
in rebus anima aut certe sensu carentibus deprehendi.
Omitto iā dicere de fraxino, cuius nec umbrā quam-
uis in longum porrectam ferunt serpentes, adeo ut si
locum in gyrum circundes igni, serpens citius in flam-
mam eat, quā ad arborem fugiat. Nam huius gene-
ris exempla sunt innumera. Eruca cū membranis in-
clusa, occulto naturæ opificio transfigurantur in pa-
piliones, mortuis simulimā uidentur, ne ad contactum
quidem sese mouent, nisi transeunte aranco. Hominis
prementis digitum non sentiunt, & sentiunt leuissimi
animantis leuiter incedentis pedes. Ibi demum uiuat.
I O. Sentit hostem capitalem nondum natum insectum.
Isti non omnino dissimile est, quod narrat de ferro ca-
sis, ad quos si ceteri accedant, nihil accidere noui: sin-
is qui necauit, continuo profluere sanguinē, uelut ex
recenti uulnere: atq; hoc indicio ferunt frequēter pro-
ditum cædis autorem. E P. Nec est uanū quod audisti.
Sed ne persequamur fabulas Democriticas, nōne cō-
perimus experimentis tantum esse dissensionis inter
quercum & oleam, ut utraq; in alterius scrobe, posita
emoriatur. Quercui autem tam malè conuenire cum
iuglande, ut in propinquo posita extingatur, tametsi
iuglans

iuglans cunctis ferè satis et arboribus noxia est. Rur-
sus quum uitis clauiculis suis omnia complecti soleat,
solum brassicam refugit, & perinde quasi sentiat, in
diuersam partem sese uertit. Quis admonet uitem, ho-
stem esse in propinquo? Est enim brassica succus uino
cōtrarius, eoq; solet edi aduersus ebrietatem. Nec de-
est brassica suus hostis. Siquidem opposita cyclamino
et origano exarescit. Similis affectus est inter cicutam
& uinum, cicuta homini uenenum est, cicuta uinum.
Quod est illud arcanum commercium inter lilium &
allium? ut in propinquo nascentia mutuo sibi gratifi-
centur. Nam allio plus est uigoris, & lilij flores sua-
uius olent. Quid hic memorem de coniugijs arborum,
quarum semine sterileseunt, nisi in propinquo sit ma-
scula? Oleum soli calci miscetur, quum utraque res pa-
riter oderit aquam. Pix attrahit oleum quum utruq;
sit pingue. Argento uino inuicem omnia excepto au-
ro. id solum ad se trahit & complectitur. Quis ille
naturæ sensus, ut adamas, quamlibet duris resistens,
sanguine hircino mollescat? Quin & inter ipsa ue-
nena dissidia uideas. Scorpius si forte repat per aco-
nitum, pallesest ac torpescit. Eidem adeo noxia est
herba cui nomen cerasis, ut qui semen modò eius tra-
harit digitis, impune contrectet scorpium. Sed harum
rerum, quæ sunt innumera, consideratio ad rei medi-
cæ professores pertinet. Quenam est illa uis uel a-
micitia, uel dissidij inter chalybem & magnietem,
Z 2 ut

ut materia natura grauis ad lapidem cierrat & inire
 reat, uelut osculo, & ab eodem citra contactum refu-
 giat: tam quum aqua se facile misceat rebus omnibus,
 maxime sibi, tamen sunt quæ tanquam odio mutuo mi-
 xturam refugiunt, uelut amnis qui in Fucinum lacum
 infectus supermeat, in Larium Addua, in Verbanum
 Ticinus, in Benacum Mincius, in Seuinum Ollius, in
 Lemanium Rhodanus, è quibus nonnulli multorum mi-
 lium transitu, hostiles suas aquas tantum, nec largio-
 res, quam intulere, euehunt. Tigris influit in lacum Are-
 thusam, ac per eum uelut hospes fertur sic, ut nec co-
 lor, nec pisces, nec aquarum natura misceatur. Ad hæc
 quum cetera ferè flumina properent in mare procur-
 rere, quedam tamen uelut exosa mare prius, quam eò
 perueniant, abdunt sese in terram. Simile quiddam ui-
 demus & in uentis. Auster homini pestilens est, huic
 contrarius Boreas salubris. Alter nubes contrahit, al-
 ter dissipat. Tam si qua fides astrologis, sunt & syde-
 ribus quidam amicitie & inimicitie affectus. Quæ-
 dam amica homini, quedam infesta. Rursus sunt quæ
 homini aduersus nocentium uim opitulantur. Ad eò ni-
 hil est in ulla nature parte, quod non per hæc dissidia,
 concordiasq; & noxam, & remedium homini suppe-
 dit. 10. Fortasse & ultra cælos quiddam deprehen-
 dere liceat. Etenim si magis credimus, unumquenque
 mortalium duo comitantur genij, alter amicus alter ma-
 leuolus. B. P. Nobis amice satis est ad cælum usq; per-
 uenisse

uenisse, etiam si non hoc quoque septum transiliamus.
 Redemus ad boues & equos. 10. Ne tu præclarum
 facis saltum. B. P. Illud nobis magis admirandum est,
 quod in eadem prorsus animantium specie deprehen-
 damus amoris & odij uestigia, nulla euidente causa.
 Sic enim nobis persuadere conantur equisones & bu-
 bulci: in iisdem pascuis aut eodem in stabulo, bos bouem,
 equus equum gaudet habere uicinum, qui alium non
 ferat. Equidem arbitror similes affectus esse in omni
 animantium genere, præter sexus fauorem. Sed in nul-
 lo genere euidentius, quam in homine. Siquidem in plu-
 rimis manifestum est, quod de suo in uolusum affectu
 proficitur Catullus: Nō amo te Volusi, nec possum di-
 cere quare: Hoc tantum possum dicere, non amo te. Ve-
 rium in adultis fortasse diuinet alius aliam causam, in
 pueris, qui solo nature sensu ducuntur, quid est illud,
 quod sic hunc illi tanto amore conciliat, rursus alium
 ab hoc tanto dissidio separet? Ipse quum puer esse natus
 annos plus minus octo, incidi in quendam meæ ætatis,
 aut fortassis anno maiorem, prodigiose uanitatis, adeo
 ut ad omnem occasionem ex tempore monstrosa quedam
 cōfunderet. Occurrebat mulier, Vides, inquit, hanc? Vi-
 deo. Cum hac decies concubui. Transibamus ponticu-
 lum angustum iuxta molam. Vbi uidit me horrescen-
 tem ad conspectum aquæ ob profunditatem nigrantis, In
 hanc, inquit, aquam aliquando prolapsus sum. Quid ais?
 Illic reperi cadauer hominis, accinctum crumena, in ea

erant anuli tres. Quum nullus esset mentiedi finis, sic puer horruui puerum, ut uiperam minus, nulla certa ratione, cum talibus mendacijs alij delectaretur, sed tantum arcano naturæ sensu. Neq; uerò id fuit temporarium, imò & hodie sic horreo natura uanos, ut conspectis illis sentiã totum corporis habitũ commoueri. Tale quiddam in Achille notat Homerus, quum profectus medaces sibi æque odiosos, atq; ipsas inferorum portas. Hoc ingenio quum natus sim, tamẽ hoc contrã fato natus uideor, ut per omnem uitã mihi cum mendacibus, & impostoribus fuerit res. I O. At nondũ uideo scopum, quò totus hic sermo confertur. EP. Expediam paucis. Sunt qui felicitatem pctant à magicis artibus, sunt qui ab astris, ego nullã certiorẽ ad felicitatẽ uiam arbitror inueniri posse, quã si quisq; abstineat ab eo uitæ genere, à quo naturæ sensu tacito abhorret, ad id se conferat, quò propẽsus est, semper excludo turpia. Item ab eorũ consuetudine se subducatur, cum quorũ genij sentit suo genio nõ conuenire, et his se copulet, ad quos arcano naturæ fertur affectu. I O. Id si fiat inter paucos erit amicitia. EP. Christiana charitas se dilatat ad uniuersos, familiaritas autẽ cũ paucis habenda est. Et qui nullũ quamuis malum lædit, gauisurus etiam si resipiscat, satis opinor Christiane diligit omnes.

PROBLEMA.

CVRIO, ALPHIVS.

C V. Lubens ex te rerum plurimarum perito discretem quiddam

quiddam, si tibi non sit molestum. AL. Agẽ Curio percontare, quod uoles, ne non respondeas tuo nomini. CV. Equidem nõ grauabor dici Curio, modò ne addas animal illud monosyllabum, Veneri iuxta ac Mineræ inuisum. AL. Dic igitur, quid uelis. CV. Scire cupio, quid sit, quod appellamus graue, & leue. AL. Eadem opera roga, quid sit frigidum, & calidũ. Quin tu istuc problema baulis proponis potius, quã mihi, aut si quis a finis, qui grauitatem oneris demissis auriculis indicant. CV. At ego non asininam, sed philosophicam responsionem expecto, præsertim ab Alphio. AL. Graue est, quod suapte natura fertur deorsum: leue, quod sursum. CV. Quir igitur Antipodes, qui infra nos sunt, non decidunt in subiectum cœlum? AL. Pari-ter illi mirantur quamobrem tu nõ decidas in cœlum, non subiectum, sed imminens. Cœlum enim est supra omnia, quæ intus complectitur, nec Antipodes sunt infra te nihilo magis, quã tu supra illos: contra nos esse possunt, infra nos non possunt. Alioqui iustius admirareris: quir rupes quas sustinet Antipodum terra, non decident, cœlumq; perrumpant. CVR. Quæ est igitur natiua sedes grauium, quæ contrã leuium? AL. Ad terram natiuo motu deferuntur omnia grauiã, ad cœlum leuiã, de motu uiolento aut animalis iam non loquimur. CVR. Est igitur motus aliquis, qui dicitur animalis? AL. Est. CVR. Quinam? AL. Is fertur iuxta quatuor corporis situs, prorsum, retrorsum,

ad dexteram, ad leuam, & in circulum, et in principio, ac fine celerior est, in medio letior. Nam in initio vigor addit alacritatem, in fine propinquo spes perueniendi, quò tendit animal. c v. Nescio, quid alijs accidat animalibus, sed habeo famulā, quæ lassā est prius, quàm incipiat, delassata prius, quàm opus absoluat. Verùm redi ad id, quod agere cœpisti. al. Natiuo inquam motu, quæ grauiā sunt feruntur deorsum. Et quò quidq; grauius est, hoc celeriore motu fertur ad terrā: quò leuius: hòc maiore impetu rapitur in coelū. Cōtrā fit in motu uiolēto, qui celerior in initio, paulatim segnescit, quum contrā fiat in motu naturali, ueluti sagitta in altum missa, & saxum ex alto decidens. c v. Atqui ego putabam homines sic per orbem terræ discurrere, quemadmodum minutissimæ formicæ cursitant in prægrandi sphaera, hærent undiq; nec ulla decidunt. al. In causa sunt, sphaera superficies nonnihil habens asperū, tum scabrics quædam in formicarum pedibus, quam habent insecta ferè omnia, postremò corpusculorum leuitas, id si non credis, fac sphaeram uitream bene leuem, & glabram, uidebis solas formicās nō decidere, quæ in summo uersantur orbe. c v. Si quis Deus orbem terræ mediū perterebret, hinc usq; ad Antipodes perpendiculo per centrū demisso, quemadmodum solent Cosmographi, terræ totius sitū in globis ligneis representantes, tum si saxum conijcias in foramen, quò perferetur? al. Usque ad terræ centrum, ibi quies

quies est omnū grauiū. c v. Quid si Antipodes quoq; ex aduerso mittant lapidem? al. Tunc lapis occurreret lapidi circa centrum, ibi conquiescet uterq;. c v. Agē, si uerum est, quod dixisti, motum natiuum progressu magis ac magis incitari, si nihil obstet, lapis aut plumbum coniectum in foramen, ob motus uehementiā prætercurreret centrum, iamq; prætermisso centro rursum motus erit uiolentus. al. Plumbum nunquam perueniret ad centrum, nisi liquefactum, sed lapis si prætereat centrū motu iam uiolēto, primum segnius fertur, nec aliter redibit ad centrū, quàm lapis ui in altum proiectus redit in terram. c v. Sed recurrens natiuo motu, rursus conciato impetu præteruehetur centrū, itaq; fiet, ut nuuquā quiescat lapis. al. Conquiescet tandem prætercurrens, ac recurrens, donec peruentum fuerit ad æquilibrium. c v. At si nihil est in rerum natura uacuum, oportet foramen illud aëre plenū esse. al. Esto. c v. Pendebit igitur in aëre corpus natura graue. al. Quid nī, quemadmodū chalybs in aëre pendet, undiq; librantibus magnetibus. Quid autem prodigij si unicum saxum pendeat in meditullio aëris, quum tota terra tot rupibus onusta ad istum pendeat modum? c v. Sed ubi est terræ centrum? al. Vbi est circuli centrum? c v. Id quidem est punctum indiuisibile. Si tantillum est terræ centrum, quisquis perforauerit mediam terram, auferet centrum, nec habebunt grauiā quò ferantur. al. Ne tu satis otiose nugaris. c v. Ne queso succenseas

censcas, discendi studio loquor, quicquid loquor. Si quis terræ sphaeram perterebret non per ipsum centrum, sed à latere, puta ut absit à centro centum stadiis, quò tum feretur coniectus lapis? A L. Non feretur rectà per foramen, imò potius rectà, sed ad centrum: itaq; prius, quàm perueniet ad mediũ, ià conquiescet in terra quæ ad leuam est, si centrum est ad leuã. C V. Sed quid est hoc, quod reddit corpus graue aut leue? A L. Ad isthuc respondeat tibi Deus, quur igne fecerit omnium leuissimũ, aërem proxima leuitate, terrã grauiissimã, proxima grauitate aquã. C V. Quur igitur nubes aqueæ, pendent in sublimi aëre? A L. Quoniã à sole attrahente concipiunt naturam igneã, quemadmodum fumus è lignis humetibus uiolento calore excussus. C V. Quur igitur tanto pondere decidunt, ut interdũ montes in planiciem redigant? A L. Concretio densitasq; addit pondus. Alioqui possunt sic uideri sustineri ab aëre subiecto, quemadmodum tenuis ferri lamina sustinetur summa aqua. C V. Sic igitur putas, quod plurimum habet igneæ naturæ esse leuissimũ, quod terrene grauiissimũ. A L. Haud procul abes à scopo. C V. Atqui nec quicuis aër pariter leuis est, nec quæuis terra pariter grauis, idẽ de aqua fortasse sentiendũ. A L. Nec mirũ, quia ista quæ nominasti, non sint elementa pura, sed ex uarijs elementis temperata: itaq; probabile est eam terram esse leuissimã, quæ plurimum habet ignis aut aëris admixtum, eam aquam esse grauiissimã, quæ grauiorem

grauiores terram habet admixtam, qualem arbitror esse marinã, et eam unde conficitur sal: itidem aëris aquæ terræ uic proximus, grauior est, aut certe minus leuis est eo, qui procul abest à terra. C V R. Vtrum habet plus terrene naturæ, lapis, an plumbum? A L P. Lapis. C V R. Et tamen plumbum lapide grauius est pro ratione portionis. A L P. In causa est densitas: lapis enim rarior est, eoq; plus habet aëris, quàm plumbum. Hinc est quòd uidemus quoddam terræ genus desiccatum, si cõiiciatur in aquam non subsidere: sed natat; eadem de causa uidemus totos agros natantes: sustinentur enim cauis radicibus arundinum, aliarumq; palustrum herbarum inter se connexis. C V R. Hinc fortassis et pumicum leuitas. A L P. Quia pleni cauernis sunt, præterea multo igni decocti: submituntur enim è locis ardentibus. C V R. Vnde tanta surberis leuitas? A L P. Iam dictum est. Raritas enim in causa est. C V R. Vtrum est grauius plumbum, an aurum? A L P. Aurum opinor. C V R. Aurum tamen uidetur habere plus igneæ naturæ. A L P. Quia noctu uelut ignis lucet, ut ait Pindarus? C V R. Scilicet. A L P. Sed densitas in auro maior. C V R. Vnde id deprehenditur? A L P. Respondebunt aurifices, nec argentum, nec plumbum, nec æs Cyprium, nec ullum simile genus latius diducitur malleo, quàm aurũ. Eadem ratio, ne philosophi deprehenderint nihil esse liquidius melle, et oleo, quòd si quis hæc inunctione dilatat, et latissime diffunditur

diffunditur humor, & siccescit serius. c. v. Sed utrum grauius est oleū an aqua? A. L. Si de oleo lini loqueris, arbitror oleum esse grauius. c. v. Quir igitur aque su pernatat oleum? A. L. Leuitas nō est in causa, sed ignea olei natura, tum peculiaris omnium pinguium uis ab aqua abhorres, quæ est in herba quæ dicitur *ἀσπλην*. c. v. Quir igitur non natat ferrum igni candens? A. L. Quia non est calor natiuus. Et ideo citius penetrat aquam, quod caloris magnitudo dispellat obstantem liquorem. Sic cuneus ferreus citius petit ima, quàm la mina. c. v. Vtrum intolerabilius est ferrum candens, an frigidum? A. L. Candens. c. v. Grauius igitur. A. L. Est, si commodius est gestare manu paleam incensam, quàm silicem frigidum. c. v. Quid est in causa quod lignum ligno leuius aut grauius est? A. L. Densitas ac raritas. c. v. At ipse noui quendam è familia regis Britannie, qui in conuiuio ostendit nobis lignum, eius, ut aiebat, arboris, quæ fert aloē: adeo solidum erat, ut lapis uideri posset: adeo manibus libranti leue, ut arundo uideri posset, & si quid sicca arundine leuius: imposi tū uino (putabat enim ita depelli uenena) mox prope raba ad fundum, ut uix plumbum celerius. A. L. Nec densitas, nec raritas semper in causa est, sed peculiaris et occulta in rebus cognatio, quæ facit ut quedam sese amplectantur, aut refugiant, ueluti magnes attrahit chalybem, uitis refugit brassicam, & flamma etiam è longinquo ad naphtham transuolat, aliquantō infe riore

riore loco positam, quum naphtha sit natura grauis, flamma leuis. c. v. Omne genus æris innatat argēto uiuo, solum aurum subsidit et circumuoluitur, quum argē tum uiuū sit materia liquidissima. A. L. Non habeo quod respondeam, nisi peculiarem naturæ cognatio nem: ad hoc enim natum est argentum uiuum, ut pur get aurū. c. v. Cur Arethusa fluuius subter mare Sica num transit, ac non potius innatat, quū antea dixeris marinam aquam fluuiatili esse grauiorem? A. L. Natu rale disidium est in causa, sed arcanum. c. v. Quir na tant cygni, quum homines eandem aquā ingresi pes sum eant? A. L. In causa non est tantum pennarum concauitas leuitasq; uerū etiam siccitas, quam aqua re fugit: hinc est quod in panno linō ue uehementer sicco, si ponas aquā aut uinum, in globum se contrahit, sin in humidum, mox spargitur. Itidem si infundas li quorē in cyathū sicco, aut marginibus pingui oblitis, & infundas aliquantō plus, quàm cyathus capit, li quor circa mediū citius colligit sese in rotundū, quàm transeat margines. c. v. Quir in fluminibus naues mi nus sustinet onēris, quàm in mari? A. L. Quia subtilior est fluuiatilis aqua. Eadem de causa uolucres facilius sese librant in aëre crassiore, quàm uehementer subti li. c. v. Cur non subsidunt Flote? A. L. Quoniam cu tis sole desiccata & leuior facta est, & humorem respuens. c. v. Quir ferrum diductum in amplam lami nam natat, quum idem contractum sidat? A. L. Parsim siccitas

ficcitas est in causa, partim aer inter aquam et laminam mixtus. C V. Vtra res grauior, aqua an uinum? AL. Arbitror uinum non cedere aquae. C V. Quamobrem ergo qui ab oenopolis emunt uinum, aquam pro uino reperiunt in imo dolio? AL. Quia uinum habet pingue quiddam, quod aquae refugit liquorē, non aliter quam oleum. Argumentum in promptu est: Quod uinum est generosius, hoc et difficilius admiscetur aquae, et incensum ardet uehementius. C E. Quur in Asphaltite lacu nullum corpus animalis uinum mergitur? AL. Non est meum ad omnia naturae miracula respondere. Habet illa quaedam arcanā, quae nos mirari uoluit, scire noluit. C V. Quur homo macilentus obeso grauior est, si caetera sint paria? AL. Quoniam ossa densiora sunt carne, et ideo grauiora. C V. Quur idem homo ieiunus grauior est seipso pranso, quam corpori onus accesserit? AL. Cibo, potuque spiritus augentur, et ij addunt corpori leuitatem. Unde et hilaris leuior est merente, et mortuus uiro longe grauior. C V. Sed qui sit, ut idem homo quum uult, faciat se grauiorem, aut leuiorem? AL. Contento spiritu reddit se leuiorem, emissio grauiorem. Sic natat uesica inflata, et clausa, pertusa sedit. Sed quando Curio desinet nobis occinere curae? C V. Desinam, si mihi pauca etiam dixeris, coelum utrum graue sit, an leue. AL. An leue sit, nescio, certe graue non potest esse, quam sit natura igneae. C V. Quid igitur sibi uult uetus prouerbiū, Quid si coelum ruat? AL. Quia rudis antiquitas Home-

rum

rum secuta, credidit coelum esse ferreum. Sed Homerus a coloris similitudine ferreū dixit, non a pondere, quemadmodum nos cinericeum dicimus, quod cineris colorem praese fert. C V. Est igitur coelum coloratum? AL. Non uerē, sed tale nobis uidetur propter aerem, et liquorem medium: quemadmodum sol nobis nunc rubet, nunc fuluet, nunc candicat, quum is nihil talium mutationem recipiat. Itidem et iridis pictura, non in coelo est, sed in aere humido. C V R. Verum ut finiam, fateris coelo nihil esse sublimius, quacumque tegit orbem terrae? AL. Fateor. C V. Et centro terrae nihil esse profundius? AL. Scilicet. C V. Inter omnes rerum species quid est grauiissimum? AL. Aurū opinor. C V. Hic abs te uehementer dissentio. AL. An scis aliquid auro grauius? C V. Scio, et quidem multis partibus. AL. Proinde me uicissim doce, quando scis, quod me nescire profiteor. C V. Quod igneos illos spiritus est summo coeli uertice depressit in ima Tartarinā ea collocat in centro terrae, nonne oportuit omnium esse grauiissimum? AL. Fateor, sed quid nam fuit illud? C V. Peccatum, quod et hominum animas, quas Maro uocat aurai simplicis ignes, eodem demergit. AL. Si libet ad istud Philosophiae genus demigrare, fateor et aurū, et plumbū esse plumeae leuitatis, si cum peccato cōferatur. C V. Qui fiet igitur, ut qui hac sarcina sunt onusti, subuolent in coelum? AL. Profecto non uideo. C V. At qui sese parat ad cursum, saltū uel, non solū quicquid est oneris abiiciūt, uerū etiam cōtento

spiritu

spiritu sese reddunt leuiusculos: et ad hūc cursum, sal-
tūq; quo ferimur in cœlum, non studemus illud abij-
cere, quod omni saxo, omni plumbo grauius est: A. L.
Faceremus, si uel micam sanæ mentis haberemus.

EPICVREVS.

HEDONVS, SPVDAEVS.

H. E. Quid uenatur meus Spudæus, quod sic totus in-
cumbit libro, nescio quid secum murmurās? S. P. Planè
uenor Hedoni, sed nihil aliud quàm uenor. H. E. Quid
uoluminis est, quod habes in sinu? S. P. Dialogi Cicero-
nis de Finibus bonorum. H. E. At quantò satius effet
querere bonorum initia, quàm fines? S. P. Sed M. Tul-
lius finem boni apellat bonum omnibus numeris abso-
lutum, quod qui sit assequutus, præterea nihil deside-
ret. H. E. Opus cum primis eruditum & eloquens, sed
non tibi uideris aliquod operæ precium fecisse, quod
ad ueri cognitionē attinet? S. P. Hoc mihi uidetur fecis-
se lucri, quod nūc magis etiā ambigā de finibus, quàm
antea. H. E. Agricolarū est ambigere de finibus. S. P. Nec
satis queo mirari, de re tanta inter tātōs uiros tantam
fuisse sententiarū pugnam. H. E. Nimirum quia secun-
dus est error, quam simplex sit ueritas. Quoniam to-
tius negotij caput ac fontem ignorant, diuinant, ac des-
lirant omnes: sed quæ sententia tibi uidetur esse scopo
uiuicior? S. P. Quum audio impugnantem M. Tullium,
despicit singulæ: rursus quū audio defendentem, sio-
prosus & peritiosos. Mihi tamen Stoici uidentur mi-
nus

nus aberrare à uero, quibus proximum locum tribuo
Peripateticis. H. E. At mihi nulla secta magis arridet,
quàm Epicureorū. S. P. Atqui inter omnes nulla dam-
nator omnium suffragijs. H. E. Missam faciamus no-
minum inuidiam, fuerit Epicurus qualem quisque ue-
lit, rem per se consideremus. Ille felicitatem hominis
collocat in uoluptate, eamq; uitā iudicat beatissimam,
quæ plurimum habeat uoluptatis, tristitiæ quàm mi-
nimum. S. P. Sic est. H. E. Quid dici potuit hac senten-
tia sanctius? S. P. Imò clamitant omnes hanc esse uocē
pecudis, non hominis. H. E. Scio, sed isti errant in re/
rum uocabulis. Quod si de ueris loquamur, nulli ma-
gis sunt Epicurei, quàm Christiani piè uiuentes. S. P.
Cynicis propiores: nā isti se macerant ieiunijs, deplo-
rant sua commissa, & aut sunt tenues, aut benignitas
in egenos conciliat illis inopiam: opprimuntur à po-
tentioribus, deridentur à plerisq;. Si uoluptas adfert
felicitatem, hoc uitæ genus à uoluptatibus, quàm lon-
gissimè uidetur abesse. H. E. Admittis ne autoritatem
Platutinam? S. P. Si quid rectè dicat. H. E. Accipe igitur
nequissimi serui dictum, omnibus Stoicorum para-
doxis sapientius. S. P. Expecto. H. E. Nihil est miserius
quàm animus sibi malè conscius. S. P. Non reijcio di-
ctum, sed quid hinc colligis? H. E. Si nihil miserius ani-
mo sibi malè conscio, cōsequitur nihil esse felicius ani-
mo sibi bene conscio. S. P. Rectè quidem colligis, sed in
qua tandem regione inuenies istum animū nullius ma-

li sibi consciū? h. e. Malū appello, quod dirimit amicitiam inter Deum & hominē. s. p. Et ab hoc mali genere puto per paucos esse puros. h. e. d. Ego uerō & purgatos habeo pro puris. Qui lixiuio lachrymarum ac poenitentiae nitro, aut charitatis igni maculas absterferunt, eis non solum nihil nocent peccata, uerum etiam frequenter in maioris boni materiā cedunt. s. p. Equidē nitrum & lixiuū noui, igni purgari maculas nonquā audiui. h. e. Atqui si adeas argentarias officinas, uidebis aurum igni purgari. Quanquam & lini genus est, quod coniectū in ignem nō exurit, sed nitidius splendet, quā ulla possit aqua, eoq; uiuum appellant. s. p. Ne tu nobis adfers paradoxum omnibus Stoicorū paradoxus ἄγεσθ' ἑτοίμω. Viuunt illi uitā uoluptuariā, quos Christus appellauit ob id beatos, quod luceant. h. e. Mundo uidentur lugere, sed re uerā deliciantur, ac quod dici solet, toti melle perunt. Hi suauiter uiuunt, adeo ut cum his collocati, Sardapapalus, Philoxenus, Apitius, aut si quis alius est uoluptatum studio nobilitatus, tristē ac miserā peregerint uitam. s. p. Noua narras, sed uix credenda. h. e. d. Experire, & omnia terq; quaterq; dices uera fuisse mea. Efficiam tamen, ut arbitror, ne uideatur usque adeo ueri dissimile. s. p. Accingere. h. e. Faciā si mihi prius quedā cōcesseris. s. p. Modo tu aqua postules. h. e. Lucrū annumerabo, si sortē dederis. s. p. Age. h. e. Primum illud opinor dabis nonnihil interesse inter animā

et cor/

et corpus. s. p. Quantū inter cœlum & terrā, inter im mortale et mortale. h. e. Deinde falsa bona nō esse ponenda in bonis. s. p. Nihil magis quā umbrā habendū sunt pro corporibus, aut præsigiē magorū, somniorū uel ludibria ducenda sunt pro ueris. h. e. Hactenus cōmodē respondes. Dabis opinor & illud, ueram uoluptatē nō cadere nisi in animū sanū. s. p. Quid nīs? Nullus enim sole delectatur, si lippiant oculi, aut uino si febris palatū infecerit. h. e. Nec ipse nī fallor Epicurus amplecteretur uoluptatē, quā longē maiore cruciatū multoq; diuturniore secū adduceret. s. p. Nō arbitror, si quis modo sapiat. h. e. d. Nec illud negabis, Deum esse summum bonum, quo nihil pulchrius, nihil amabilius, nihil dulcius. s. p. v. Istud nullus iuerit inficias, nisi Cyclopibus immanior: quid tum postea? h. e. Iam mihi donasti, nullos suauius uiuere, quā qui pie uiuunt, nullos miserior & afflictius, quā qui uiuunt impie. s. p. Plus igitur largitus sum quā putabā. h. e. Sed quod rectē datum est, ut ait Plato, nō oportet reuocare. s. p. Age. h. e. Catella quā habetur in delicijs pascitur lautissimē, cubat molliter, ludit ac lasciuat iugiter, an non uiuit suauiter? s. p. Viuit. h. e. Optares tibi talem uitam? s. p. Bona uerba, nisi pro homine uelim esse canis. h. e. Fateris igitur præcipuas uoluptates ab animo proficisci uelut a fonte? s. p. Apparet. h. e. Tanta enim animi uis est, ut sepe doloris externi sensum adimat: nonnunquā quod per se est amarū, reddat

A a 2 incindum.

iucundum. S P V. Isthuc quotidie uidemus in amanti/
bus, quibus dulce est peruigilium, & hybernis nocti/
bus excubare ad amica fores. H E. Iam illud reputa, si
tantam uim habet amor humanus, qui nobis cum tan/
ris & canibus est cōmunis, quanto plus ualeat amor
ille coelestis à Christi spiritu profectus: cuius tanta uis
est, ut mortem quoque, qua nihil terribilius, reddat
amabilem. S P V. Quid alij sentiant intus, nescio, certe
carent multis uoluptatibus, qui adherent ueræ piete/
ti. H E. Quibus? S P. Non ditescunt, non assequuntur
honores, non conuiuantur, non saltant, non olent un/
guenta, non rident, non ludunt. H E. De diuitijs & ho/
noribus nulla erat hic facienda mentio, quæ non adse/
runt uitam iucundam, sed sollicitā potius & anxiam:
de ceteris agamus, quæ cum primis uenantur quibus
studio est suauiter uiuere. Nōne quotidie uides ebriz/
os, fatuos, & insanos, ridentes ac saltantes? S P. Vi/
deo. H E. Num putas illos suauiter uiuere? S P. Hosti/
bus contingat illa suauitas. H E. Quam ob rem? S P V.
Quia non adest sana mens. H E. Tu igitur malles ie/
iunus incumbere libro, quàm ad eum modum delecta/
ri? S P V. Planè mallem uel agrum fodere. H E. Nam
inter diuitē ac temulentū nihil interest, nisi quòd huic
insaniæ medetur somnus, illi uix medicorum cura suc/
currit. Natura fatuus nihil differt ab animante brui/
to, præter formā corporis, sed leuius miseri sunt quos
natura genuit brutos, quàm qui beluinis cupiditatibus
obbru/
unt.

obbrutuerunt. S P. Fateor. H E. Iam num tibi sobrii uide/
tur aut sani, qui propter prestigias umbrasq; uolup/
tatū, & ueras animi uoluptates negligunt, & ueros
sibi cruciatus accersunt? S P V. Nō uidentur. H E. Non
sunt illi quidem temulenti uino, sed amore, sed ira, sed
auaritia, sed ambitione, alijsq; prauis cupiditatibus,
quæ longe perniciosior est ebrietas, quàm quæ uino
contrahitur. Syrus ille in comœdia posteaquam edor/
miuerat uillū quod biberat, sobria loquitur: at animus
uitiōsa cupiditate ebrius, quàm grauata redit ad sese,
quot annis urget mentem amor, ira, odium, libido, lu/
xus, & ambitio? quàm multos uidemus ab adolescen/
tia ad decrepitam usq; ætatem, ab ambitionis, auari/
tiæ, libidinis, luxusq; temulentia nunquam expergi/
sci ac resipiscere? S P. Istiusmodi noui nimū multos.
H E. Largitus es, falsa bona nō esse in bonis ducenda.
S P. Nec reposco. H E. Nec est uera uoluptas, nisi quæ
ex ueris nascitur. S P. Fateor. H E. Non sunt igitur ue/
ræ bona, quæ uulgus hominum per fas nefasq; uena/
tur. S P V. Non arbitror. H E. Si uera essent bona, non
contingerent nisi bonis, & beatos redderent quibus
obueniunt. Quid autem uoluptas? num uera uidetur,
quæ non ex ueris bonis, sed ex falsis honorum umbris
nascitur? S P. Nequaquam. H E. At uoluptas efficit, ut
suauiter uiuamus. S P. Maxime. H E. Nullus igitur ue/
re uiuit suauiter, nisi qui pie uiuit, hoc est, qui ueris
fruitur bonis: sola autem pietas reddit hominē beatū,
A 4 3 quæ

quæ Deum summi boni fontem homini sola conciliat.
 s p. Propemodum assentior. h e d. Nunc mihi uide
 quot paras angis absint à uoluptate, qui uulgo uiden/
 tur præter uoluptates nihil se qui. Primum animus il/
 lorum impurus est, et cupiditatum fermento uitatus,
 ut etiam si quid incidat dulce, protinus amarescat,
 quemadmodum fonte uitato non potest nō esse liquor
 insipidus. Deinde non est uera uoluptas, nisi quæ sano
 percipitur animo. Nā irato nihil uindicta iucundius:
 sed ea uoluptas uertitur in dolorem, simul atq; mor/
 bus animum reliquerit. s p. Non refragor. h e. Postre/
 mo uoluptates illæ sumuntur ex falsis bonis, unde con/
 sequitur & illas esse præstigijs. Quid porro diceret
 si uideres hominem magicis artibus delusum, uesci, bi/
 bere, saltare, ridere, plaudere, quum nihil earū rerum
 uerè adesset, quas se uidere creditis p. Equidē & in/
 sanū dicere et miserū. h e. Simili spectaculo ipse non/
 nunquā interfui. Sacerdos erat qui callebat arte præ/
 stigatoriam. s p v. Eam non didicerat è literis sacris.
 h e d. Imò è sacerrimis, hoc est, execratissimis. Hunc
 aliquot aulicæ sœminæ frequenter appellabant, ut ac/
 ciperentur ab eo conuiuio, sordes, & parsimoniam
 opprobrantes. Annuit, inuitauit. Venerūt ieiuna, quò
 lubentius epularentur. Accubuerunt: nihil aberat, ut
 uidebatur, lautitiarum, explerunt sese affatim. Per/
 acto conuiuio egerunt conuiuatori gratias, ac disces/
 scrunt suam quæque domum. At mox corripit oblatras

re

re stomachus: demirantur quid esset hoc monstri, sta/
 tim à prandio tam splendido esurire ac sitire. Res tan/
 dem erupit, & in risum abiit. s p. Et merito: præstite/
 rat domi lenticula placare stomachū, quàm inanibus
 spectris deliciari. h e. At mihi uidetur multo magis
 esse ridiculum, uulgus hominum pro ueris bonis ina/
 nes bonorum umbras amplecti, & his præstigijs dele/
 ctari, quæ non exeunt in risum, sed in luctus sempiter/
 nos. s p. Quò propius intueor, hoc mihi uidere mi/
 nus absurda loqui. h e. Agè largiamur, ut interim in/
 nomen uoluptatis ueniant, quæ re uera non sunt: ap/
 pellarēs ne mulsum dulce, cui longè plus esset admi/
 xtum aloës, quàm mellis? s p. Non dicere, si uel triēs
 aloës esset admixtus. h e. At optares tibi malam sca/
 biem, quòd scalpenti esset aliqua uoluptas? s p. Non,
 si compos sim mentis. h e. Fac igitur tecum subducas
 rationem, quantū amaritudinis admixtū sit istis falso
 nomine uoluptatibus, quas gignit amor impudicus, li/
 bido illicita, comessatio ac temulentia: Omitto nunc
 quod est omnium caput, conscientie cruciatus, inimi/
 citiā cum Deo, expectationē æterni supplicij. Quod
 obsecro in his uoluptatibus genus est, quod non ingēs
 externorum etiam malorum agmen secum adducat?
 s p v. Quæ nam? h e. Rursus omittamus auaritiā,
 ambitionem, iram, superbiā, inuidiam, quæ per se tri/
 stia sunt mala, conferamus illa, quæ præcipue delecta/
 tionis nomine cōmendantur. Quā largiori potationi

A 4 4 succedit

succedit febris, capitis dolor, alui tormina, ingenij stupor, fame macula, memoria detrimentum, uomitus, et ruina stomachi, tremor corporis, num uel Epicurus existimaret eam uoluptatē expetendam? s. p. Fugientem diceret. h. e. d. Quum adolescentes ē scortatione nouam leprā, quam nunc *ἰσχυροί* quidam Neapolitana scabiē appellant, sibi ut fere sit, contrahūt, per quā toties sit illis in uita moriendū, semperq; uiuum cadauer circumferendum, nōne bellē uidentur *ἰσχυροί*? s. p. Imō *ἂν κερτα δέμ*. h. e. Iam si ne delectationis ac doloris æquilibrium, optares ne tam diu cruciari dolore dentiū, quā diu durauit portationis aut scortationis uoluptas? s. p. Equidem mallem utroq; carere: nam uoluptatem emere dolore, nō est lucrū, sed pēsatio: hic sanē potior est *ἀναλυσία*, quam Cicero ausus est indolentiam appellare. h. e. d. At nūc uoluptatis illicitæ titillatio praterquā quod longē minor est cruciatu quē adducit, temporis etiam exigui est: Lepra uerō contracta per omnem uitam miserē discruciat, totiesq; mori cogit, priusquā mori liceat. s. p. Tales discipulos non agnosceret Epicurus. h. e. Luxuriæ comes plerunq; est egestas, onus et miserum, et graue: libidinis immodicæ paralyssis, tremor neruorum, lippitudo ac cæcutientia, lepra, at nō hæc tantum. An non egregia negociatio, nec ueram, nec sinceram, ad hæc breuem delectationem, tot tanto grauioribus ac diuturnioribus commutare malis?

s. p. Vt non accedat cruciatus, mihi stultissimus negociator esse uideatur, qui gemmas uitro permutet. h. e. Illud dicis, qui uera animi bona, ob fucatas corporis uoluptates amittat. s. p. v. Ita sentio. h. e. Nunc redeamus ad exactiorem supputationē: nec febris aut egestas semper comitatur luxum, nec noua lepra aut paralyssis semper comitatur Veneris immodicum usum: sed conscientia cruciatus, quo nihil esse miserius iam inter nos conuenit, semper comes est illicitæ uoluptatis. s. p. Imō præcurrit interdum, et in ipsa uoluptate fodiat animum: Sunt tamen quos dicas hoc sensu carere. h. e. d. Iam hoc ipso infeliciores. Quis enim non malit sentire dolorem, quā corpus habere stupidum et sensus expers? Verū ut nonnullis uel cupiditatum intemperantia, uelut ebrietas quædam, uel uitiorū assuetudo ceu callus quidam, mali sensum adimat in iuuenta, quum ad senectutem peruentū fuerit, ac præter innumera incommoda, quorum thesaurū superioris uitæ commissa reposuerunt, de propinquo terret mors nulli mortalium cuitabilis, tanto grauius discruciat conscientia, quanto magis per omnem uitam stupuit. Tum enim, uelit nolit, expergiscitur animus. Scelus autem quum per se sit tristis, quippe multis naturæ incommotis obnoxia, quanto miserius est, atque etiā turpior, si urgeat animus sibi malē conscius: Conuiuia, comessationes, amores, choreæ, cantilene, ceteraq; quæ iuueni uidebantur suauia, seni sunt amara.

nec aliud habet ætas illa quo se fulciat, nisi si adsit uirtus innocenter actæ recordatio, ac spes uitæ melioris. Hi sunt duo scipiones, quibus nititur senectus, quod si pro his subductis, imponas geminam sarcinam, uita perperam actæ memoriâ, & futuræ felicitatis despirationem, obsecro, quod animal fingi potest afflictius aut miserior? s. p. Equidem non uideo, etiam si quis *ἄλλο τινος* obijciat. h. e. Tum deniq; serò sapiunt Phryges: & illud uerissimè dictum, Extrema gaudij luctus occupat: & Non est oblectamentum super cordis gaudij: & Animus gaudens floridam ætatem facit, spiritus tristis exiecat ossa: item illud, Omnes dies pauperis mali, hoc est, afflictus ac miser: secuta mens quasi iuge conuiuuii. s. p. Sapiunt igitur qui maturè rem faciunt, et colligunt uaticinij uenturæ senectuti. h. e. Scriptura mystica non tam humi repit, ut fortunæ bonis metiatur hominis felicitatem: is demum eximie pauper est, qui nudus est omni uirtute, et animam simul cum corpore debet Orco. s. p. Is quidè exactor est implacabilis. h. e. Is uerè diues est, qui Deum habet propitiū. Quid autem metuat, qui talē habeat protectorē. nū homines? minus potest uniuersorū hominū potestas aduersus Deū, quā culex aduersus Elephantē indicum. nū mortem? ea pijs transitus est ad eternā beatitudinem. num inferos? sed cōfidenter Deo loquitur uir pius: Et si ambulaero in medio umbræ mortis, nō timebo mala, quoniam tu mecum es. Quare metuat demones, in pectore gerens

gerens cum, quem tremunt demones: nam hominis pijs mentem templum esse Dei, non uno in loco predicat scriptura, uerè *ἀνθρώποις* & s. p. Equidem non uideo, quibus rationibus ista queant refelli, quanquam uidentur plurimum abesse à sensu communi. h. e. Quis sic? s. p. Nam ad tuam ratiocinationem quicquid Franciscanus uitam ageret magis uoluptuariam, quā alius, opibus, honoribus, breuiter omni genere deliciarum affluens. h. e. Adde monarchæ sceptrum, si libet, addæ pontificiam coronam, eamq; e triplici fac centuplicem, modò detrahas animum sibi bene consciū, audacter dicam hunc Franciscanum, nudipedem, nudoso fune cinctum, tenuiter ac uiliter amictum, ieiunius, uigilijs, ac laboribus attenuatum, qui teruncium nō habet in orbe, modò adsit bona mens, deliciosius uiuere, quā si in unum hominem sexcentos confles Saradanapalos. s. p. Vnde igitur est, quod pauperes serè cōspicimus tristiores diuitibus? h. e. Quia bis pauperes sunt plerique. Alioqui, morbus, inedia, uigilia, labores, nuditas, extenuant quidem corporis habitum, sed tamen non in his tantum, sed etiam in ipsa morte sese exerit mentis alacritas. Animus enim quanquam illigatus est mortali corpori, tamen quoniam naturæ potentioris est, corpus ipsum quodammodo transformat in sese, præsertim si ad uehementem naturæ impetum accedat *ὑπέροχος* spiritus. Hinc est quod sæpenumero uidemus homines uerè pios maiore cum

Id est, autētica
cui nequis cō
tradici.

Id est effica
cia.

alacritate

alacritate morientes, quàm alios conuiuantes. s p v.
 Isti hoc profecto non raro sum admiratus. h e. Atqui
 non est admirandum, illic esse inuincibile gaudiū, ubi
 adest omnis lætitiæ fons Deus. Quid autem noui est,
 animum uerè pij hominis gaudere iugiter in mortali
 corpore, quum idem si ad intima Tartara demerga/
 tur, nullum felicitatis detrimentum facturus sit? Vbi/
 cunque pura mens est, ibi Deus est: ubicunque Deus
 est, ibi paradysus est, ibi cœlum est, ibi felicitas est: ubi
 felicitas est, ibi gaudium est uerum, & alacritas syn/
 cera. s p. Attamen suauius uiuerent, si absint incom/
 moda quedam, & adessent oblectamenta, quæ uel ne/
 gligunt, uel non assequuntur. h e. Quæ uerò mihi nar/
 ras incommoda? Quæ lege communi comitantur con/
 ditionem humanam? Famem, sitim, morbum, lassitudi/
 nem, senectutem, mortem, fulmina, terræ motus, inun/
 dationes, bella? s p. Et ista quoque. h e. At nos de mor/
 talibus interim agimus, non de immortalibus. Et ta/
 men in his quoque malis, longè tolerabilior est priorū
 cōditio, quàm uoluptates corporis per fas nefasq; ue/
 nantium. s p. Qui sic? h e. In primis, quoniam animos
 habent ad temperantiam ac tolerantiam exercitatos,
 cæteris moderatius ferunt ea, quæ uitari non possunt.
 Dein, quoniā intelligunt illa omnia à Deo immitti uel
 ad purgationem criminum, uel ad exercitationē uir/
 tutis, non modo patienter, uerū etiam gaudenter, tan/
 quam obediētes filij illa de manu propitij patris ac/
 cipiant,

cipiunt, atque etiam gratias agunt, uel pro clementi
 correctione, uel pro inestimabili lucro. s p. Sed mul/
 ti sibi accersunt corporis molestias. h e d. Sed plures
 adhibent medicorū remedia, quo corporis sanitatem
 uel tueantur, uel recuperent. Cæterum accersere mo/
 lestias, hoc est, inopiam, aduersam ualetudinem, per/
 sequutionem, infamiam, nisi quum huc impellit Chri/
 stiana charitas, non est pietatis, sed stultitiæ. Cæterum
 quoties infliguntur ob Christum & ob iustitiam, quis
 ausit eos uocare miseros, quum ipse dominus appel/
 let eos beatos, & horum gratia gaudere iubeat? s p.
 Habent tamen interim & ista sensum cruciabile. h e.
 Habent, sed quæ facile absorbet, hinc metus gehennæ,
 illinc spes æternæ beatitudinis. Agè, si tibi persuasum
 esset te nunquā ægrotaturū aut ullā corporis molestiā
 sensurum in omni uita, si semel patiaris cuspidē acicu/
 læ tibi summā pungi cutem, nōne lubens & gaudens
 acciperes tantillū dolorem? s p. Maxime. Imò si cer/
 to sciam mihi nunquam in uita dolituros dentes, æquo
 animo patiar uel altius infigi acum, atque etiam am/
 bas aures subula perforari. h e d. Atqui quicquid in
 hac uita accidit afflictionis, leuius ac breuius est ad
 æternos cruciatus, quàm momentaneum acus uulnū/
 sculum ad hominis uitā, quamuis longam: nulla enim
 analogia, rei finitæ ad infinitam. s p. Verissima præ/
 dicas. h e. Iam si quis tibi persuadeat, te per omnem
 uitam omni molestia cariturū, si semel manu flam/
 mam

nam diuidas, quod fieri uetuit Pythagoras, nōne lūbens id faceres? s. p. Ego sanē uel centies, modo ne me fallat promissor. h. e. Deus ne potest quidem fallere: sed ille flammæ sensus diuturnior est, ad totam hominis uitam collatus, quā tota uita collata ad cœlestē beatitudinem, etiam si quis trium Nestorum excedat annos. Siquidem illa quantumlibet breuis manus iniectio, nonnulla huius uitæ portio est: sed tota hominis uita, nulla portio est eternitatis. s. p. Non habeo quod contradicam. h. e. d. Ad hanc igitur qui toto pectore, certaq; se properant, quum tam breuis sit transcursum, an credis eos huius uitæ molestiis discrucari? s. p. Nō arbitror, modo adsit certa persuasio firmaq; spes assequendi. h. e. d. Venio nunc ad oblectamenta, quæ obijciebas. Abstinent à choreis, à comessionibus, à spectaculis, hæc nimirum ita contemunt, ut fruantur multo iucundioribus, nec minus oblectentur, sed aliter. Oculus non uidit, auris non audiuit, nec in cor hominis ascenderūt, quæ solatia Deus parauerit diligentibus ipsum. Beatus Paulus agnouit, quæ sint cantica, quæ choreæ, quæ tripudia, quæ comessiones piarū mentium, etiam in hac uita. s. p. v. d. At sunt quadam uoluptates licitæ, quas isti sibiipsis interdiciunt. h. e. Etiam licitarum uoluptatum immodicus usus est illicitus, hunc si excipias, in cæteris omnibus superant, qui uidentur asperam uitam degere. Quod potest esse magnificentius spectaculum, quā huius mundi contemplatio?

templatio? Ex eo longē plus capiunt uoluptatis homines Deo chari, quā cæteri. Siquidem hi dum curiosis oculis contemplantur admirandum hoc opus, anguntur animo, quod multarum rerum causas non assequantur. In quibusdam etiam cœu Momus quidam otinur murant opifici, neque raro naturam pro matre nouercam appellant: quod conuiuium, uerbo tenus quidem naturam ferit, sed re uera in eum redundat, qui naturā condidit, si qua est omnino natura. At homo pius religiosus ac simplicibus oculis magna cum animi uoluptate spectat opera domini, patrisq; sui, admirans singula, nihil reprehendens, sed pro cunctis gratias agens, quum reputat hæc omnia propter hominem esse condita, atque adeo in singulis rebus adorat omnipotentiam, sapientiam ac bonitatem conditoris, quarum uestigia perspicit in rebus conditis. Iam finge mihi esse aliquod palatium re uera tale, quale Psychæ fingit Apuleius, aut si quod potes magnificētus, elegantiusq;: huc adhibe duos spectatores, alterum peregrinum, qui tantum uisendi causa uenerit, alterum seruū aut filium eius, qui construxit hoc ædificiū: uter impensius delectabitur, hospes ille, ad quem ea domus nihil attinet, an filius, qui charissimi patris ingenium, opes ac magnificentiam in ædificio magna cum uoluptate speculatur, præsertim quum cogitat totum hoc opus ipsius gratia factum esse? s. p. Percontatio tua non eget responso, sed pleriq; non pijs moribus

ribus, sciunt coelum et quæ coelo clauduntur hominis
caussa esse condita. H. E. Sciunt plerique omnes, sed non
omnibus hoc uenit in mentem: et si uenit in mentem plus
tamē capit uoluptatis qui magis amat opificem: quem
admodum alacrius intuetur coelum, qui ad uitam coe-
lestem aspirat. S. P. Veri similia dicis. H. E. Iam conui-
uiorum suauitas, non est sita in lautitijs palati aut co-
quorum condituri, sed in prospera corporis ualetu-
dine, et stomachi appetentia. Caue igitur putes ullum
Lucullum coenare iucundius appositis perdicibus, pha-
sianis, turturibus, leporinis, scaris, siluris, aut mure-
nis, quam uir pius cibario pane, holeribus aut legu-
minibus, potu uel aquæ, uel ceruisie tenuis, uel uini
probe diluti, propterea quod hæc accipit tanquam mis-
sus à benigno patre datos, omnia cōdit oratio, omnia
sanctificat precatio præcedens, sacra lectio comes,
magis animum reficiens, quam esca corpus, et gra-
tiarum actio succedens: postremo surgit à mensa non
distentus, sed recreatus, non onustus, sed refectus, et
refectus mente pariter et corpore. An tu putas ullum
istarum uulgarium cupediarum architectum conui-
uari iucundius? S. P. Sed in Venere summa est delecta-
tio, si quid Aristoteli credimus. H. E. Et hac in parte
uincit homo pius, non minus quam in conuiuio: rem sic
accipe. Quod uehementior est erga uxorem charitas,
hoc congressus ille conubialis est iucundior. Nulli
porro uehementius amant uxores suas, quam qui eas
sic

sic diligunt, sicut Christus dilexit ecclesiam: nam qui
eas uoluptatis gratia diligunt, ne diligunt quidem.
Adde, quod quod rarior est cum uxore congressus, hoc
est suauior, quæ res nec impius poetam lauit, qui scri-
psit, Voluptates commendat rarior usus. Quanquam
minima uoluptatis pars in coitu sita est. Longè maior
est in perpetuo conuietui, qui inter nullos potest esse
iucundior, quam inter eos, qui se Christiana charitate
sinceriter amant, et amant pariter mutuo. In alijs fre-
quenter cum senescente uoluptate senescit amor: Chri-
stiana charitas hoc magis uirescit, quod magis delecta-
tio carnis decrescit. An nondum tibi persuasi nullos ui-
uere iucundius, quam qui cum pietate degunt? S. P. Vti-
nam itidem sit persuasum omnibus. H. E. Quod si Epi-
curei sunt qui suauiter uiuunt, nulli uerius sunt Epicu-
rei, quam qui sancte pieque uiuunt. Et si nos tangit cura
nominum, nemo magis promeretur cognomen Epicu-
rei, quam odorandus ille Christianæ philosophiæ prin-
ceps. Græcis enim ἐπίκουρος auxiliatorē declarat.
Quæ naturæ lex esset uitæ tantum non oblitterata, quam
Mosi lex magis irritaret cupiditates, quam sanaret,
quæ impune regnaret in mundo tyrannus Satanas, so-
lus ille pereunti humano generi præsentaneam attulit
opem. Proinde uehementer falluntur quidam, qui bla-
terant Christum naturæ fuisse triste quempiam ac me-
lancholicum, nosque ad inamoenam uitæ genus inuitasse.
Imò is unus ostendit uitam omnium suauissimam uerique uo-

luptatis plenissimā, tantum absit lapis ille Tantaleus:
 SP. Quid isthuc enigmatis est? H. Ridebis fabulam,
 sed hic iocus seria ducit. SP. Expecto iocum scrium.
 H. Narrat ij quibus olim studio fuit philosophiæ præ
 cepta fabularum inuolucris tegere, Tantalum quen/
 dam adhibitū fuisse Deorum mensæ, quam uolunt esse
 lautissimam. Quū hospes esset dimittendus, Iupiter hoc
 suæ dapsilitatis esse ratus, ne conuiuia discederet absq;
 xenio, permittit ut quod uellet peteret, accepturus
 quicquid petisset. Tantalus autē stolidus, ut qui beati/
 tudinem hominis uentris & gulæ delectatione metire
 tur, optauit, ut sibi per omnem uitam liceret tali men/
 sæ accumbere. Annuit Iupiter, & ratum erat uotum:
 Tantalus aſidet mensæ, omni genere deliciarum in/
 structa, appositū est neſtar: nec deſunt roſæ, nec odo/
 res, qualibus Deorum nares poſint oblectari, adſtat
 pocillator Ganymedes aut Ganymedi ſimilis, circum/
 ſtant muſæ ſuauiſſe canentes, ſaltat ridiculus Silenus,
 nec abſunt moriones: breuiter quicquid ullum hominis
 ſenſum poſſit oblectare. Sed inter hæc omnia ille ſedet
 triſtis, ſuſpirans et anxius, nec hilareſcēs riſu, nec at/
 tingēs appoſita. SP. Quid in cauſa? H. Quoniā ſupra
 caput accumbentis de pilo pendet ingēs ſaxū iam uiam
 caſuro ſimile. SP. Ego me à tali menſa ſubducerem.
 H. Sed illi uotum tranſijt in neceſſitatem: neque enim
 Iupiter tā placabilis eſt, quā noster Deus, qui per/
 uicioſa uota mortalium reſcindit, ſi modò poeniteat.

Quantum

Quantum & alioqui, ne ſe Tantalus ſubducatur, ue/
 rat idem lapis, qui prohibet uſci. Metuit enim, ne ſi ſe
 commouerit, illico ſaxi ruina cōteratur. SP. Ridiculam
 fabulam. H. At nunc audi quod nō rideas. Vulgus à
 rebus externis petit uitam iucundam, quum eam non
 præſtet niſi mēs ſecura: nam ſibi malè conſcijs ſaxum
 multò grauius impendet, quā impēdet Tantalō. Imò
 non impendet, ſed urget premitq; mentem, nec inani
 metu diſcrutiatur animus, ſed in ſingulas horas expe/
 ctat, ut conijciatur in gehennā. Obſecro quid eſt tam
 ſuaue in rebus humanis, quod mentem tali ſaxo preſ/
 ſam poſſit uerè exhilarare? SP. Nulla profeſſo res, niſi
 uel demētia, uel incredulitas. H. Hæc ſi perpenderent
 adoleſcentes, qui uoluptatibus ceu poculo Circeo de/
 mentati, pro uerè iucundis amplectuntur mellita ue/
 nena, quanto ſtudio cauerent, nequid per incogitantia
 admitterent, quod in omnem uitam mordeat animum.
 Quid non facerent, ut hoc uiaticū pararent ſenectuti
 uentura, mentem ſibi bene conſciam, & ſamam nulla
 labe contaminatam? Quid autem illa ſenectute miſe/
 rius, quæ quum reſpicit in tergum, magno cū horrore
 uidet, quā ſpecioſa ſunt quæ neglexit, quā ſæda
 quæ amplexa eſt. Rurſus quū à fronte proſpicit, cer/
 nit imminere diē ſupremū, & ab hoc protinus æterna
 gehenna ſupplicia. SP. Feliciſſimos arbitror qui primā
 etatem ſeruauerunt incontaminatam, & in pietatis ſtu/
 dio ſemper proſcipientes, perueniunt uſq; ad ſenectū/
 tis

tis metam. HE. Proximus locus debetur ijs, qui à iuue-
nili temulentia mature respuerint. SP. Sed quid cōsiliij
das illi misero seni? HE. Nulli desperandum, quā diu
spirat, iubebo ad domini clementiam confugere. SP.
Sed quod fuit uita lōgior, hōc magis accreuit scelerum
cumulus, iam arenam exuperās quæ est in littore ma-
ris. HE. Sed eas arenas longē superāt misericordiæ do-
mini. Arena tametsi non est homini numerabilis, finito
tamen est numero: at domini clementia nec modum,
nec finem nouit. SP. Sed non est spatium breui morituro.
HE. Quod minus est spatij, hōc clamat ardentius. Apud
Deum satis longum est quod à terris ad cœlum ualeat
pertingere. Penetrat autem et breuis precatio cœlum,
modò uehementi spiritus impetu ei aculetur. Euāgelicæ
peccatrix fertur per omnem uitā egisse poenitentiam:
Sed latro in ipsa morte, quā paucis uerbis impetra-
uit à Christo paradysum? Si toto pectore clamauerit,
Miserere mei Deus secundam magnā misericordiam
tuam, dominus tollet saxum Tantaleum, dabit au-
diui illius gaudium & letitiam, & exulta-
bunt de condonatis peccatis ossa per
contritionem hu-
miliata.

FINIS.

DES ERASMVVS

ROTERODAMVS, DE VTI-

LITATE COLLOQUI-

orum, ad lectorem.



DEO nūc in omnes et in om-
nia per uniuersum orbē gra-
satur comitata Furijs & Dia-
bolis, ut tutum non sit ullum
emittere librum, nisi satellitio
munitum. Quanquā quid sa-
tis esse tuū possit aduersus sy-
cophantæ morsum, qui uelut aspis ad uocem incantan-
tis, ita ad omnem purgationem quamuis iustissimam,
obturat aures? Prima pars huius operis, quæ mea fuit
& non mea, temeritate cuiusdam erat edita. Quam-
quā ingēti applausu uiderem exceptam à studiosis,
abusus sum affectu uulgari ad profectum studiorum.
Quandoquidē nec medici semper ægrotis ministrant
saluberrima, sed illis nonnihil concedūt ob hoc ipsum,
quod uehementer appetant. Itidem mihi uisum est, hoc
genus illecebris inescare teneram ætatem, quæ iucun-
dis facilius ducitur, quā serijs aut exactis. Itaque
quod editum erat repurgauī, deinde adieci, quæ mori-
bus etiam formandis conducere, uelut irrepens in-
animos adolescentium, quos rectē scripsit Aristoteles
adoneos auditores Ethicæ philosophiæ, dūtaxat eius

Bb 3 quæ

quæ scrijs præceptis traditur. Quod si quis clamet, indecorum homini seni sic pueriliter ludere, nihil minor quam pueriliter, modo utiliter. Et si laudantur literatores ætate prouecti, qui pueritiæ crustulis blandiuntur, elementa uelint ut discere prima: mihi non arbitror uitio uerti debere, quod simili studio iuuentutem illeto, uel ad elegantiam Latini sermonis, uel ad pietatem. Adde quod bona prudentiæ pars est, nosse stultas uulgi cupiditates, & absurdas opiniones. Eas arbitror satius ex hoc libello discere, quam experientia, stultorum magistra. Multis amara sunt grammatices præcepta. Aristotelis Ethicæ non est apta pueris. Theologia Scoti minus, ne uiris quidam admodum utilis ad parandam bonam mentem: & plurimum habet momenti, gustum optimarum rerum protinus insensisse teneris animis. Et haud scio, an quicquam discitur felicius, quam quod ludendo discitur. Est hoc nimirum sanctissimum fallendi genus, per imposturam dare beneficium. Laudantur enim medici, qui sic fallunt ægros. Et tamen si nihil hic aliud quam nugatus fuisset, uidebantur laturos: nunc quoniam præter linguae policiem, inpersi quedam, qua mentem instruunt ad religionem, calumniantur, ac perinde quasi dogmata Christiana professionis hic serio pronunciantur, ita syllabas etiam ad uinum excutiant. Id quam faciant inique, magis erit perspicuum, ubi declararo colloquiorum aliquot non uul-

GAREM

Garem utilitatem. Vt enim omitam tot serias sententias medijs iocis admixtas, tot fabulas, tot historias, tot rerum naturas dignas cognitu: in colloquio de uisendo loca sacra, cohibetur superstitiosus & immodicus quorundam affectus, qui summam pietatem esse ducunt uidisse Hierosolimam; & huc per tanta terrarum marisque spatia currunt senes episcopi, relicto grege, qui curandus erat: huc uiri principes, relicta familia ac ditione: huc mariti, relicta domi liberis & uxore, quorum moribus ac pudicitia necessarius erat custos: huc adolescentes ac foeminae, non sine graui discrimine morum & integritatis. Quidam etiam iterum atque iterum recurrunt, nec aliud faciunt per omnem uitam, et interim superstitioni, instantiæ, stultitiæ, temeritati prætextitur religionis titulus, ac desertor suorum contra doctrinam Pauli, sanctimoniam laudem aufert, ac sibi quoque pietatis omnes numeros explese uidetur. Paul. 1 Tim. 2, intrepide pronunciat: Si quis autem suorum & maxime domesticorum curam non habet, fidem abnegauit, et est infideli deterior. Atqui hic Paulus loqui uidetur de uiduis, quæ liberos atque nepotes negligunt, idque prætextu religionis, dum sese mancipient obsequijs ecclesiæ. Quid dicturus de maritis, qui destitutis teneris liberis, uxore iuuentula, idque in re tenui, proficiscuntur Hierosolimam? Ex multis unicum exemplum proferam, nec tam recens, ut metuenda sit inuidia: nec tam uetus, quin nepotes supersint

Bb 4 quos

quos damni magnitudo non finit obliuisci rei gesta.
 Vir quidā prapotentis decreuerat ante mortem inui-
 sere Hierosolymam, pio quidem animo, sed parum fe-
 lici consilio. Rebus igitur ordinatis, facultatum om-
 nium, uxoris, quam grauidam reliquit, oppidorum et
 arcium curā tutelamq; commisit Archiepiscopo, ceu
 parenti. Vbi rumor allatus est, hominem in ea pree-
 grinatione perisse, Archiepiscopus pro parente ges-
 sit prædonem, occupauit possessiones omnes defun-
 cti: denique & arcem munitiorem, in quam grauida
 confugerat, ui expugnauit: et ne superesset ultor atra-
 cissimi facti, grauida confossa simul cum foetu perijt.
 Nōne pium erat, tali uiro dissuadere periculosam,
 & non necessariā profectionem? Huius generis quā
 multa comperiantur exempla, ceteris æstimandū re-
 linquo. Ne quid interim dicam de sumptibus, quos ut
 fateamur nō omnino perire, tamē nemo prudens non
 fatebitur, in usus longē meliores expendi potuisse.
 Quod autem ad religionem attinet, diuus Hierony-
 mus laudat Hilarionem, quod quum esset Palestinus,
 & in Palestina uiueret, tamen semel duntaxat uiserit
 Hierosolymam, ob loci uiciniam, ne uideretur con-
 temnere loca sacra. Si meritō laudatus est Hilarion,
 quod abstinuit ab Hierosolyma, tam uicinus, ne Deum
 angusto loco claudere uideretur: semel tantū adierit,
 ob loci propinquitatem, ne quos offenderet: quid di-
 cendum de his, qui ex Anglia & Scotia tantis impen-
 dijs

dijs per tot discrimina petūt Hierosolymā, præsertim
 domi relictis charissimis, quibus iuxta doctrinā Apo-
 stoli debent perpetuā curā? Clamat sanctus Hierony-
 mus, Non magnum est Hierosolymis fuisse, sed bene
 uixisse magnum est. Et tamen etate Hieronymi pro-
 babile est, euidentiora uestigia ueterum monumeto-
 rum extitisse, quā nunc extant. De uotis disputatio-
 nem alijs relinquo, tantum hoc agit colloquium, ne
 quis temerē talia uota suscipiat: id esse uerum, decla-
 rant hæc mea uerba: Præsertim quum domi habere
 uxorem, integra adhuc etate, liberos, & familiā que
 pendebat ex me, & opera mea quotidiana alebatur:
 & cetera quæ sequuntur. De uotis igitur susceptis ni-
 hil dicam, nisi quod si summus essem pontifex, non
 admodum grauātē relaxarem obstrictos. In suscipien-
 dis, quemadmodum fateor fieri posse, ut aliquis cum
 fructu pietatis eat Hierosolymam: ita non dubitarem
 multis ex rerum circumstantijs dare consilium, ut eas
 impensas, tempus & operam insumerent in alia quæ
 propius conducunt ad ueram pietatem. Hæc arbitror
 esse pia, coq; consyderata multorum uel leuitate, uel
 ignorātia, uel superstitione, uisum est super ea re mo-
 nere iuuentutem: neque ideo quos offendere debet hæc
 admonitio, nisi forte quosdā istos, quibus charior est
 quæstus, quā pietas.

Nec illic damno pontificias indulgentias, aut diplo-
 mata, sed taxo nugacissimum nugatorem, qui ne co-

gitans quidem de corrigenda uita, totam spem colloca-
rit in condonationibus humanis. Hic si quis mihi consi-
deret, quanta iactura pietatis nata sit inter mortales,
partim ex eorum uitio, qui prostituunt Pontificias in-
dulgentias, partim ex eorum culpa, qui illas secus,
quam oportet, accipiunt, fatebitur operæpretium ui-
uentutem super hac re communitam esse. Verum hoc
modo parū consiliū est commissionarijs. Audio ō bo-
ne, si uiri boni sunt, gaudebunt esse monitos simplices:
sin potior est illis questus, quam pietas, ualeant.

In colloquio de captandis sacerdotijs taxo eos, qui
Romam cursitant, uenanturq; sacerdotia, crebrò gra-
ui iactura tum morum, tum pecunie, eoq; deduco ser-
monem, ut sacerdos pro concubina, lectione bonorum
autorum semet oblectet.

In militis confessione, taxo facinora militum, & im-
piam militum confessionem, ut adolescentes ab eiusmodi
morbis abhorreant.

In monitis pedagogicis doceo puerū uerecundiam
ac mores ætati decoros.

In pietate puerili, nōme pijs præceptis imbuo pue-
rilem animum ad studium pietatis? Nam quod quidam
arrodebant de confessione, mera fuit calumnia, cui
iāmpidem respondi. Doceo confessionem esse suscipi-
endam perinde quasi nobis esset instituta à Christo.
Ceterum an id sit factum, nec refellere est animus, nec
asseuerare, quod nec mihi satis persuasum est, nec alijs
probare

probare possim. Quod autem admonéo de genere ui-
tæ serò deligendo, deq; seligendo sacerdote cui comu-
tas arcana tua, iudicabam adolescentibus esse necessa-
riū, nec uideo quur me debeat poenitere. At sic erunt
pauciores monachi & sacerdotes. Fortassis erunt, sed
meliores. Idem probabit quisquis uerè monachus est.
Porro qui uenantur proselytos uel ad prædam, uel ob
superstitionem, dignissimi sunt, qui omnibus omnium
scriptis traducantur, quò resipiscant.

In conuiuio prophano non damno constitutiones ec-
clesiæ de ieiunijs, ac delectum ciborum, sed indico su-
perstitionem quorundam, qui his plus tribuunt, quam
oportet, negligentes eorum, quæ magis faciunt ad pie-
tatem, damnoq; eorum crudelitatem, qui hæc exigunt
ab his, à quibus ecclesiæ mens non exigit. Item eorum
præposteram sanctimoniam, qui ex huiusmodi rebus
condemnat proximū. Hic si quis reputet quanta ueræ
pietatis lues hinc nata sit inter mortales, fatebitur uix
aliā admonitionem esse magis necessariā: sed hæc
de re copiosius aliās respondebimus.

In conuiuio religioso quum omnes faciam alienos à
sacris, omneis coniugatos, satis doceo quale debeat es-
se conuiuium omnium Christianorum. Ad quam for-
mam si sacerdotes quidam & monachi conserant sua
conuiuia, intelligēt quantum absint ab ea perfectione,
qua conueniebat illos laicis antecellere.

In apothecis doceo quantum honoris debeat egre-
gijs

gijs uiris, qui suis uigilijs bene meriti sunt de liberalibus studijs.

Sunt inepti, quibus colloquium proci et puella uideatur lasciuum, quum nihil fingi possit castius. Si res honesta est matrimonium, & procum agere honestum est. Atq; utinam omnes proci tales essent, qualem hic fungo, nec alijs colloquijs coirent matrimonia. Quid facias istis ingenijs tetricis, et ab omnibus Gratijs alienis, quibus impudicum uidetur quicquid amicum est ac festiuum? Hæc puella negat proco discessuro osculū, quò totam uirginitatē illi seruet illibatā. Quid autem nūc uulgò non dant puellæ procis? Deinde non uident quàm multa philosophica sint inspersa iocis, de non precipitando coniugio, de delectu nō solum corporū, sed multò magis animorū, de firmitate cōiugij, de non contrahendo matrimonio sine consensu parentum, de castè colèdo matrimonio, de sanctè educandis liberis: postremò puella comprecatur Christum, ut illius auspicijs sit felix conuiuium. An hæc non conuenit scire iuuenes? Et qui hanc lectionem ob lasciuiam putant esse noxiam pueris, patiuntur illis prælegi Plautum & facetias Poggi. Præclara iudicia.

In uirgine misogamo detestor eos, qui adolescentes aut puellas inuitis parentibus pellicunt in monasterium, abutentes illorum uel simplicitate, uel superstitione, persuadentes eis non esse spem salutis extra monasteria. Nisi talibus piscatoribus plenus est mundus,
nō

nisi innumera felicissima ingenia per istos infelicissimè sepeliuntur ac defodiuntur uiua, quæ fuissent electa uasa domini, si iudicio sumpsisset institutū naturæ congruens, non rectè admonui: at si quando cogar in hoc argumento proferre quod sentio, sic depingam & plagiarios illos, et ipsius mali magnitudine, ut nullus non passurus sit me nō sine causa hæc monuisse: quanquā ciuilitè id quidem à me factum est, ne malis daretur ansa delinquendi.

In proximo colloquio, non induco uirginem quæ professā mutarit institutū, sed quæ ante peractā professionem redierit ad parentes quos habebat optimos.

In mempsigamo quàm multa sunt philosophica, de celandis maritorum uitijs, de non interrumpenda coniugum beneuolentia, de sarcindis offensis, de corrigendis maritorum moribus, de obsequijs erga maritos? Quid aliud docet Plutarchus, Aristoteles, & Xenophon, nisi quod hic persone uitam quandam addunt orationi?

In colloquio militis & Carthusiani, simul depingo & insaniam iuuenum qui procurrunt ad bellum: & pij Carthusiani uitam, quæ sine studiorum amore non potest non esse tristis & inamœna.

In pseudocheo depingo quorundam ingenia, qui nati sunt ad mentienā, quo quidem hominum genere nihil execrabilius: utinam esset rarius.

In colloquio adolefcētis et scorti, nōne et lupanaria

ria facio casta? Quid autem dici potuit efficacius, uel ad inferendam adolescentū animis pudicitiae curam, uel ad reuocandas ab instituto non minus arumoso, quam turpi puellas ad quæstum expositas? Vnica uox commouit quosdam, quod impudica puella blandiens adolescenti, uocat illum suam mentulā, quā hoc apud nos uulgatissimū sit etiam honestis matronis. Hoc qui ferre non potest, pro mea mentula scribat, mea uoluptas, aut si quid aliud mauult.

In cōuiuio poetico, doceo cuiusmodi debeat esse conuiuium inter studiosos, parum, sed festiuum & hilare, conditum literatis fabulis, sine rixis, sine obrectatione, sine turpiloquio.

In inquisitione, doceo summam catholice professionis, idque aliquanto uiuidius ac liquidius, quam docent Theologi quidam magni nominis, inter quos pono et Gersonem, quem interim honoris causa nominio. Ideo porro fingo personam Lutherani, quō facilius redeat in concordiam, inter quos de præcipuis articulis orthodoxæ professionis conuenit. Etiam si reliquam inquisitionis partem non addidi, propter hæc exulceratissima tempora.

In senili colloquio quā multa uelut in speculo exhibentur, quæ uel fugienda sunt in uita, uel uitam reddunt tranquillam: Hæc præstat adolescentes ex festiuis colloquijs quā experimētis discere. Socrates philosophiā e celo deduxit in terram, ego philosophiam etiam

etiam in lusus, confabulationes, & computationes deduxi. Oportet enim & ludicra Christianorum sapere philosophiam.

In Ptochoplusijis quā multa sunt, ad quæ pastores rustici, rudes & indocti, nihilque minus quam pastores possint suam uitam corrigere? Prætereaque ad tollendam stultam gloriam uestium, rursus ad coercendam illorum insaniam, qui monachorū cultū execrantur, quasi per se mala sit uestis. Et obiter describitur forma, quales debeant esse monachi, qui per uicos obambulant. Neque enim admodum multi tales sunt, quales hic describo.

In erudita puella simul & Paula, Eustochij, Marcellæ, uetus exemplum renouo, quæ cum integritate morum coniunxerunt studium literarum, & monachos abbatesque sacrorum studiorum osiores, luxui, otio, uenationibus, aleæque deditos, puellæ coniugatæ exemplo extimulo ad aliud studiorum genus ipsis magis congruens.

In spectro detego technas impostorum, qui credulis simplicium animis solent illudere, fingentes apparitiones demonum & animarum, uocesque diuinas. Quātam uero pestem hæc præstigia inuexerunt pietati Christianæ? Quoniam autē rudis ac simplex etas huiusmodi fraudibus potissimū est obnoxia, uisum est exemplo nō inamæno depingere modum imposturæ. Sic impositum fuit Celestino Pont. Romano. Sic Bernæ de/

na delusus iuuenis à monachis. Sic commentitijs oralibus & hodie plurimi deluduntur.

Nec minima pars humanarum calamitatum est Alcumistica, quæ doctis etiam & cordatis uiris imponitur. Adeo morbus hic adulescit, si quem corripuerit. Huic affinis est magia, eodem nomine, sed cognomine blandiens naturalis. Similes imposturas taxo in Hippoplano, & Ptochologia, rursus in conuiuiio fabuloso. Ex his si nihil aliud discerēt pueri, quàm Latine loqui, quanto plus laudis mea mereretur industria, qui per lusum ac uoluptatem id facio, quàm illorum, qui misere iuuentuti Mammothreptos, Brachylogos, Catholicōtas, et significandi modos obtrudebāt.

In Puerpera, præter naturalium rerum cognitionem, quàm multa sunt moralia de cura matrum erga liberos, primum infantes, mox grandiores.

In peregrinatione religionis ergo, taxo istos, qui per tumultum eiecerunt omnes imagines e templis: rursus eos qui insaniunt in peregrinationes, quæ suscipiuntur prætextu religionis, unde iam & sodalitates inuentæ sunt. Qui Hierosolymæ fuerunt, equites aurati uocantur, seq; fratres uocant, & in die palmarum serio rem agunt ridiculam, fune trahentes asinum, ipsi non multum differentes ab asino ligneo, quem trahunt. Id imitati sunt qui Compostellam adierunt. Dantur hæc sanè, dantur affectibus hominum, at non ferendum quòd hinc sibi uindiciant pietatem. Notantur &

ij,

ij, qui reliquias incertas pro certis ostendunt, qui his plus tribuunt quàm oportet, qui quæstum ex his sortidè faciunt.

In ichthyophagia tracto questionem de constitutionibus humanis, quas quidam prorsus reieciūt, multum aberrantes à recta ratione, quidam propemodum anteponunt diuinis legibus: rursus alij abutuntur & diuinis, & humanis constitutionibus ad quæstum ac tyrannidem. Cogor itaq; partem utraq; ad moderationem temperare, inquirens unde nate sint, & quibus gradibus huc usq; progressæ constitutiones humanæ, quos & quatenus obligent, ad quid conducant, quantum distent à diuinis, obiter indicans præpostera mortalium iudicia, quibus iam olim mundus plenus est, & unde totus hic orbis tumultus natus est. Hæc ideo quoque tractaui copiosius, quòd doctis suppeditem occasionem accuratius hisce de rebus scribendi. Nam quæ adhuc prodierunt, non satis faciunt curiosis. Traducere scortationem, temulentiam, adulterium, non perinde ad rem pertinebat, quandoquidem hæc mala nullum fallunt: sed ex his est periculum ueræ pietatis, quæ uel non sentiuntur, uel sanctimonie fallaci specie blandiuntur. Quòd si quis caluminiatur, personis sordidis affingi Theologicam disputationem, et ab his talia nunc in omnibus conuiuijs disputantur, & huiusmodi personis opus erat famalius crassiusq; rem tractaturo.

Cc In fine/

In funere, quoniam mors arguere solet Christianam fiduciam, in duobus idiotis depinxi diuersum mortis genus, uelut imagine uiua ponēs ob oculos dissimile excessum eorū qui fidunt rebus cōmentitijs, et qui spem salutis fixerunt in misericordia domini, obiter taxans diuitū stultissimā ambitionē, qui luxum ac superbiam suam et ultra mortē proferunt, quam mors saltē debet auferre: simul eorū perstringens uiuū, qui sui compendij gratia stultitia locupletū abutuntur, quam ipsi potissimū debebant corrigere. Quis enim audebit libere monere potētes ac diuites, si monachi, qui se profitentur mūdo mortuos, palpantur illorū uitijs? Si nulli tales sunt, quales descripsi, tamen ostensum est exemplū quod oportet uitari: sin uulgō referūtur longē his quae proposuimus execrabiliora, qui sunt aequi, meā agnoscant ciuitatē, suumq; uitium corrigant, et si uitio uocant ipsi, alios peccantes uel emendent, uel coercēāt. Nullum ordinē persirinximus, nisi fortē totum Christianismū infamat, qui quidquam monendi gratia disceat in corruptos Christianorū mores. Quos tantopere mouet honos ordinis, eos in primis cōpescere debēt, qui palām factis suis dehonestant ordinē. Nunc quū illos ut germanos sodales agnoscant, foueant ac tueantur, qua fronte causantur a me monēte ledi estimationē ordinis? Quanquā quae ratio dicat, sic habendā huius aut illius humanae sodalitatis rationem, ut publicam Christianorum utilitatem negligas?

In differen-

In differentia uerborum ac rerum, taxo praepostera quorundam iudicia.

In conuiuio uario, cōmonstro rē ciuitati congruā.

In Charonte detestor bellum inter Christianos.

In synodo grammaticorum rideo studium cuiusdam Carthusiani, suo iudicio doctissimi, qui quum in Graecas literas soleat stolidissime debacchari, nunc libro suo indiderit Graecum titulum, sed ridiculē, Anticomaritas dicens, quos appellare poterat Antimarianos, uel Antidicomarianos.

In cyclope taxo quosdam, qui Euangelium semper habent in ore, quum in uita nihil sit Euangelicum.

In coniugio impari pono ob oculos uulgi stultitiam, qui in sponsalibus supputant dotis modum, nec ad rationem uocant sponsi scabiem lepra deteriorem. Atq; id hodie fit tam passim, ut nemo miretur, quum nihil sit in liberos crudelius.

In ementita nobilitate depingo genus hominum, quā sub umbra nobilitatis existimant sibi nihil non licere, quae praecipua pestis est Germaniae.

In senatulo traducturus eram uitia quaedam mulierum, sed ciuilitate, ne quis expectet tale quippiā quāte habet Iuuenelis: uerū hoc agenti, obortus est quidā *ἰππεὺς ἀνὶ πρῶτῳ* & lupus, ut aiunt, in fabula. Reliquae sepe comparatae sunt ad uoluptatem, sed non illiberale. Non hoc est dehonestare ordines, sed erudire.

Quapropter omnibus ordinibus et priuam et publicē

rectius consultū fuerit, si deposita quiduis calumnian-
di rabie candidis animis amplectamur omnes, quic-
quid pio studio in publicam utilitatem adfertur. Alijs
aliæ sunt dotes, & alios alia capiunt, milleq; modis
homines trahuntur ad pietatem. Laudatum est iuuen-
ci studium, qui sacram Evangeliorum historiam car-
mine prodidit. Nec sua laude fraudatus est Arator,
qui idem fecit in Acta apostolorum. Aduersus hereti-
cos tubam intendit Hilarius, argutatur Augustinus,
Hieronymus dialogis pugnat, Prudentius uario me-
tri genere dimicat. Thomas & Scotus dialectices ac
philosophia præsidij pugnat. Simile studiū omnium,
sed dissimilis singulorum ratio. Non reprehenditur di-
uersitas, quæ scopum eundem petit. Prælegitur pueris
Petrus Hispanus, quò dociliores ueniant ad Aristote-
lem. Multum enim promouit, qui gustum dedit. Atqui
hic libellus, si teneræ pueri prælegatur, tradet illos ad
multas disciplinas magis habiles, ad poëticen, ad rhe-
toricen, ad physiceen, ad ethiceen, deum ad ea, quæ
sunt pietatis Christianæ. Stulti personam suscep-
tus ipse mearum rerum encomiastes: sed huc me com-
pulsit, partim quorundam improbitas nihil non calum-
niantium, partim Christianæ iuuentutis utilitas, in
quam oportet omnes omnibus studiis incumbere.

Hæc ita quum habeant, omnibusq; qui literas didi-
cerunt perspicua sint, est tamen quoddam hominum
genus mire blæcon, deputatos appellant Galli, opinor
quod

quoddam malè putati sint, aut certe plus satis putati, qui
sic pronunciant de meis colloquijs, opus esse fugien-
dum præsertim monachis, quos illi religiosos appel-
lant, & adolescentibus, eo quod ieiunia, & abstin-
tie ecclesiæ parui penderentur, beatæ Virginis et san-
ctorum pro ludibrio haberentur suffragia, uirginitas
si coniugio conferatur, nullius esse aut parui momen-
ti, religionis etiam dissuaderetur omnibus ingressus:
quodq; in eo arduæ difficilesq; Theologiæ quæstio-
nes grammaticulis proponantur, contra statuta per
magistros in artibus iurata. Agnosceis mi lector Atti-
cam eloquentiā. Vt ad postremū primo loco respon-
deam, quid artium magistri proponant grammaticu-
lis, nescio, quæ tractantur in colloquijs, de symbolo,
de missa, de ieiunijs, de uotis, de confessione, nihil har-
bent Theologiæ difficultatis, sed eius generis sunt,
ut non oporteat ea quenquā nescire. Et si pueris præ-
leguntur epistolæ Pauli, quid periculi est, si gustus
quidam illis præbeatur Theologiæ disputationis? Ad
hæc quum non ignorent pueris sophisticæ candidatis
perplexas de personis diuinis statim quæstiones sum-
mæ difficultatis proponi, ne dicam ociose subtilitatis,
cur nolunt pueros hoc discere, quod ad communem
uitam pertinet? Iam si putant nihil referre, quid sub
qua persona dicatur, intelligunt opinor, quàm multa
comperiantur in Euangelicis et apostolis literis, quæ
secundum hanc legem manifestā habet blasphemiam.

Multis locis approbo ieiunium, nusquam damno. Qui secus asseuerat, eum declarabo impudentissime mentiri. Sed in pietate puerili, inquit, leguntur hæc uerba. Cum ieiunio mihi nihil est negocij. Finge hæc uerba dici sub persona militis aut temulentis, num protinus Erasmus damnat ieiunia? Non opinor. Nunc dicuntur ab adolescente nondum adulto, quam ætatem lex non astringit ad ieiunandum: & tamen is adolescens preparat se ad iusta ieiunia. Sic enim subiicit, Sed tamen si sensero opus, prandeo coenæq; parcus, quod me præbeā alacriorem studijs pietatis per diē festum.

Abstinentias uerò quam damne, declarant hæc uerba, quæ sunt in conuiuio prophano, in plerisque non res, sed animus discernit nos à Iudeis. Illi manum abstinebant à certis cibis, uelut ab immundis & animi inquinaturis: Nos quæ intelligamus omnia munda esse mundis, tamen carni lasciuianti uelut equo ferocienti pabulum subducimus, quod magis sit audiens dicto spiritui. Nonnunquam immoderatum suauium rerū usum abstinentiæ molestia castigamus. Paulò post reddit rationem, quare ecclesia interdixerit esum quorundam ciborum, Omnibus, inquit, conducet. Nam temibus cochleis aut ranis licebit uesci, aut cepas, porrū ue arrodere, mediocres detrahent nonnihil quotidianis obsonijs: quod si quid diuites delicientur hac occasione, suæ gulæ impudent, non incusent ecclesiæ constitutionē. Mox loquor his similia. Rursus aliquantò post:

Scio

Scio medicis magnopere damnatū esse piscium esum, sed secus uisum est maioribus nostris, quibus obtemperare religiosum est. Inibi protinus doceo hic uitandum etiam offendiculum infirmorum.

Aequè falsum est, in colloquijs irrideri suffragia beatæ Virginis, & aliorum sanctorum, sed illos irrideo qui petunt à sanctis, quæ non auderent à bono uiro petere, aut hoc animo petūt à certis diuis, quasi hoc aut illud hic aut ille citius uelit, aut possit præstare, quàm alius, aut quàm ipse Christus. Imò in puerili pietate, sic loquitur puer: Salutē dixi nonnullis. Quibus? Christo ac diuis aliquot. Et aliquantò post: Rursus tribus uerbis saluto Iesum, ac diuos diuosq; omnes, sed nominatim Virginem matrem, tū eos quos habeo mihi peculiare. Et infra commemorat nominatim quos diuos salutet quotidie.

Mirum uerò si procius amans laudat nuptias, dicatq; castum coniugiū non multum abesse à laude uirginitatis, quum Augustinus patriarcharum polygamiā anteponat nostro coelibatui.

Quod obijciunt de ingressu religionis, quàm sit manifeste ueritatis, declarant mea uerba in uirgine misogamo: sic enim loquitur uirgo: Damnas igitur hoc totum uitæ institutum? Respondet iuuenis, Nequaquam, uerum quemadmodum nemini suadere uelim, ut quæ se in hoc uitæ genus coniecerit, luctetur emergere, ita non dubitem hortari puellas omnes, præsertim

indolis generosa, ne se temere eo precipitet, unde post se se non possint explicare. Hæc est illius colloquij conclusio, utcuq; certatum est argumentis. Obsecro, an hoc est omnibus dissuadere ingressum religionis? Non datur ingressus, sed præceptum temeritas damnatur. Hæc igitur malitiose detorquent ad calumniã. At non perpendunt quàm multa illic discunt grammaticuli, quæ pugnant cum decretis Lutheranorum.

In puerili pietate traditur ratio bene et utiliter audiendi missam. Docetur ratio bene et efficaciter confitendi. Admonetur puer ut antè quàm sumat eucharistiam, confessione purget animum. Ibidem docentur grammaticuli, quæ recepta sunt usu populi Christiani, quum tamen in sacris literis non habeantur, hæc tamen esse seruanda ne cui simus offenculo.

In prophano conuiuio docetur, magis obtemperandum Pontificum constitutionibus, quàm medicorum consilijs: tantum admonentur, in necessitate cessare uigorem constitutionis humane, et mentem legislatoris. Ibidem probat quispiam benignitatẽ in monachorum collegia, modò detur ad usum, non ad luxum, et potissimum detur religionis disciplinam obseruantibus.

De constitutionibus humanis hæc pronuntiantur in colloquio ἡχθροφάγῳ. Pugnent qui uolent, ego censeo leges maiorum reuerenter suscipiendas et obseruandas religiose, uelut à Deo profectas, nec esse turpem, nec esse pium, de potestate publica sinistram con-

cipere

cipere aut ferere suspicionem. Et si quid est tyrannidis, quod tamen non cogat ad impietatem, satius est ferre, quàm seditiose reluctari. Huiusmodi permulta grammaticuli discunt ex meis colloquijs, quibus sic obmurmurant isti. Sed indecorum est Theologum iocari: saltem hoc mihi concedant apud pueros, quod ipsi permittunt sibi uiri apud uiros in uesperijs, ut uocant, rem insulsam insulso uocabulo.

Insulas calumnias quas in Hispanijs obiecere quidam, ostendi mera esse somnia hominũ, nec sobriorum, nec Latine scientium. Nec minus indoctum est, quod quidam pronuntiauit hæreticè dictum, quod in symbolo pater dicitur simpliciter autor omnium. Verum is deceptus inscitia Latini sermonis, existimat autorem nihil aliud quàm creatorem aut fabricatorem significare. Atqui si consulat eos qui callent elegantiam Romani sermonis, si euoluat Hilariũ, aliosq; uetustos auctores, comperiet autoritatẽ accipi pro eo quod scholastici uocant rationem perfectissimam principij, eoque patri peculiariter tribuunt, et auctoris nomine sepe designant patrem, quum personas inter se conferunt. An pater recte dicatur causa filij, nihil mea refert, quum nunquàm eo uerbo sim abusus, nisi quod illud est uerissimum, nos de Deo non posse loqui nisi uerbis improprij, nec magis proprium uerbum est fons, aut principium, aut origo, quàm causa.

Item hinc mihi perpẽde lector quales sint interdum, qui

qui suis sententijs homines pertrahunt ad incendium.
Nihil turpius quam reprehendere quod nō intelligas.
At ista quiduis calumniandi febris, quid aliud gignit
quam amarulentiam ac dissidia? Quin potius aliena
candidē interpretemur, nec statim nostra pro oraculis du-
lis haberi uelimus, nec eorum iudicia pro oraculis du-
camus, qui quod legunt non intelligunt. Vbi in consi-
lio est odium, ibi cæcum est iudicium. Pacificator uni-
uersorū spiritus, qui suis organis uarijs utitur modis,
faciat nos omnes concordēs & unanimes in sana
doctrina, sanctisq; moribus, quo contingat
pariter ad cœlestis Hierosolymæ, quæ
nescit ulla dissidia, consortiū
peruenire. Amen.

ANNO M. D. XXXVI.

XII. Cal. Iunias,

Basilicæ.

INDEX

INDEX

INDEX COLLO	De uotis temere susceptis
QUIORVM.	Diluculum 624 627
Batis & erudite pa-	Diuerforia 251
A gina 334	Echo 346
Ἀγὰμ & γὰμ 553	Epicureus 732
Alcumistica 357	Epithalamium Petri Ac-
Anticitia 707	gidij 340
Apōtheosis Capnidiōis pa-	Euntes in ludū literariū,
gina 175	pag. 69
Ἀποσολιόνισα 594	Exequiæ Seraphicæ 688
Art notoria 637	Exorcismus 347
Ἀσπαλαίσμος 605	Funus 523
Charon 560	Γεροντολογία 300
Conuiuīū fabulosum 378	Herilia iussa 39
Conuiuīū poëticiū 265	Hippoplanus 367
Conuiuīū prophanum 85	Impostura 585
Conuiuīū religiosum 123	Inquisitio de fide 286
Concio, siue Medardus	Ἰχθυοφαγία 458
pag. 640	Ἰππὺς αὐτοπτος 596
Copia compendium 116	Lusus pueriles 45
Cyclops 591	Militis & Carthusiani
Deambulatio 17	pag. 229
De captandis sacerdotijs	Monitoria pedagogica
pag. 31	pag. 43
De itinere 16	Naufragium 241
De rebus ac uocab. 554	Νηφάλιον συμπο-
De ualetudine 9	σιον 632
	Opulentia

INDEX

Opulentia sordida	675	Πτωχοπλῆστοι	Franch
Percontantis domest.	17	ciscani	317
Percōtantis de uarijs	13	Puerpera	396
Percontātis reducem	13	Senatulus	616
Peregrinatio	420	Scorti & adolescen.	239
Philodoxus	662	Synodus grāmat.	567
Pietas puerilis	54	Venatio	68
Πολυπλαστία	548	Virgo μισοῦσα μῦθον,	
Problema	722	id est, abhorrens à nu-	
Proci & puella	183	ptijs	197
Pseudochei & Philetymi		Virgo poenitens	208
236		Υπομνηματισμοῦ	218
Πτωχολογία	372	FINIS.	



Roma Petro lectio
ibi subito motibus ibit amor.

Signa te signa temere me tangis et angis

Constructio obscura atq; lectio

Anser bibit magister magis ter

Mens Pater est albus et

Pater Vocatini Cuius

Si quis non habet es / miser

ma non est.

Sunt omnes flavi et uni

transiam

Mis rureit in suis in

libis suis. pater

Mea pater trinum filium

lupis est. hanc

Redde mihi linam solam

et raris iterum

C C

R / ex: iv

Salbey. Sol predest omnis et ma rureit in hortis.

Misratum // Mis Misra Misratum Misra

capitur in: 4. Verba.

Dum caput est rureit Ventrem coniunge volabit

Adde pedem comedet, et sine ventus bibes.

Misra tum

initium sine	mediu	finis
Caput	sine ven	sine pes
	ter	

Anser orem maculat potum sibi Varra ministrat.

Calamus castam

abundanti abundanti

Ex minimis	rostrum	rostrum	modilamina	casta
Surgit	alit	penetrat	mitigat	exuperat
Solutio	exquis	oratio	rostra	familla



